NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

UDGIVEN I AARET 1879.

C. No. 4.

BERETNING

OM

SUNDHEDSTILSTANDEN OG MEDICINALFORHOLDENE I NORGE

I AARET 1877.

UDGIVEN AF

DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

(RESUMÉ SE TROUVE PAGE IV.)

C. No. 4.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge

1877.

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

CHRISTIANIA.

TRYKT I DET STEENSKE BOGTRYKKERI.

1879.

Indhold.

(Table des matières.)

Pag.

A. Almindelig Oversigt over Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i hele Riget 1877 . V
(Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1877.)

B. Beretning for de enkelte Overøvrighedsdistrikter 1
(Rapports spéciaux pour les différentes préfectures.)

I. Christiania By 1
II. Akershus Amt 15
III. Smaalenenes — . 21
IV. Buskeruds — . 28
V. Jarlsberg-Laurvigs — . . . 38
VI. Hedemarkens — . . 45
VII. Christians — . . 52
VIII. Bratsbergs — . 59
IX. Nedenæs — . 68
X. Lister-Mandals — . 79
XI. Stavanger — 87
XII. Søndre Bergenhus — . . 94
XIII. Bergens By 102
XIV. Nordre Bergenhus Amt 109
XV. Romsdals — 118
XVI. Søndre Trondhjems — . 126
XVII. Nordre — — . 139
XVIII. Nordlands — . 148
XIX. Tromsø — 158
XX. Finmarkens — 167

C. Oversigt over Husdyrenes vigtigste Sygdomme m. V. i 1877 176
(Compte rendu des maladies principales des animaux domestiques etc. pendant l'année 1877.)

D. Bilag (Des appendices) 189

1. Om Levemaade og hygiæniske Forhold i Aamli Distrikt (af Distriktslæge Engv. Hansens Medicinalberetning for 1877) 189
2. Om Nordlændingens Egenskaber m. m. (Uddrag af Distriktslæge C. A. Randers Medicinalberetning for Stegens Distrikt for 1877) 190
3. Levemaade og hygiæniske Forhold i Tromsøsundets Herred (af Distriktslæge Danchertsens Medicinalberetning for 1877) 192
4. Befolkning, Levemaade og hygiæniske Forhold i Tanens Distrikt (af Distriktslæge Kloumanns Medicinalberetning for 1877) 193

En 1877 l'état sanitaire du royaume était, en général, assez satisfaisant. Parmi les maladies prédominantes de l'année il faut citer en premier lieu la pneumonie et la fièvre scarlatine, qui ont continué à régner en épidémie dans presque tout le royaume, mais qui ont diminué considérablement de fréquence. La coqueluche s'est répandue dans les diocèses de Christiania, de Christiansand et de Bergen; la rougeole a gagné du terrain dans la diocèse de Christiania. Quant à la fièvre cérébrospinale il y en a eu des épidémies, moins considérables et moins étendues que pendant l'année précédente (dans les préfectures de Trondhjem et de Nordland). Les maladies catarrhales et les affections gastriques aiguës ont été fréquentes, tandis que la fièvre typhoïde et la fièvre puerpérale ont diminué de frequence. Le chiffre des cas connus de maladies aiguës epidémiques[1]) a été de 91 226.

En 1877 la mortalité, calculée d'après la population moyenne présumée de l'année, c'est-à-dire 1 839 850 individus, a été de 17,10 sur 1000 (les morts-nés y compris de 18,22). Les nombres correspondants de l'année précédente étaient de 18,94 (ou de 20,03). Le nombre des décès a été de 31 471, celui des morts-nés 2 049. Le nombre des naissances (58 626) a dépassé celui des décès de 27 155.

Parmi les 14 264 décès, dont les médecins ont indiqué la cause[2]), le plus grand nombre a été provoqué par les maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (2 291), la fièvre scarlatine (1 428), la pneumonie (1 142), la méningite cérébrale et les convulsions de l'enfance (1 078), la décrépitude (847), les maladies cancéreuses (682), la bronchite aiguë (575), l'hydropisie et la maladie de Bright (429), l'apoplexie cérébrale (388), les maladies organiques du coeur (365), la diarrhée et le choléra simple (347).

Le nombre total de décès parmi les lépreux (Spedalske) était de 163; dans 161 de ces cas la Spedalskhed (Eléphantiasis des Grecs) a été indiquée comme cause de mort. 964 ont encore péri par suite d'accidents malheureux et 129 par suicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires était de 44; dans 42 de ces hôpitaux il a été traité 8 241 malades, dont 6 590 sont sortis et 745 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 10,2 sur 100. Dans 10 maisons d'aliénés ont été traités 1 628 individus.

L'administration medicale du pays se trouvait divisée en 142 districts civils. Le nombre total des médecins autorisés était de 518. La vaccination a été pratiquée sur 42 986 individus soit par les médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre était de 613. Il y avait 645 sages-femmes examinées. Le nombre des pharmacies était de 73.

---

[1]) Voir les tableau No. II et III, page VIII et X.
[2]) Voir le tableau No. XLIV, page L.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1877.

Sundhedstilstanden i Riget var i det Hele tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme er gjennemsnitlig for det hele Rige anmeldt 49,58 Angrebne af 1000 Indvaanere (Aaret forud 54,03 Angrebne af 1000 Indv.).

Det største Antal epidemiske Sygdomme har været anmeldt fra Christiania Stift, hvor væsentlig Christiania By, men ogsaa Smaalenenes og Buskeruds Amter have et overveiende større Antal anmeldte epidemiske Sygdomme end gjennemsnitlig for Riget; derefter kommer Christiansands Stift, hvor Nedenæs Amt har Overvægt over Riget, medens Antallet i Bratsbergs Amt svarer til Gjennemsnitstallet for Riget, og i de øvrige Amter kun er ubetydelig under Rigets. I Bergens Stift er anmeldt et noget mindre Antal epidemiske Sygdomme end gjennemsnitlig for Riget, idet Stiftets Landdistrikter forholdsvis have langt færre anmeldte Tilfælde; i Bergens By er derimod opgivet flere epidemiske Sygdomstilfælde end gjennemsnitlig for Riget. I de tre øvrige Stifter og Amterne forøvrigt, paa søndre Trondhjems Amt nær, er gjennemgaaende anmeldt færre Tilfælde end gjennemsnitlig for Riget, hvorvel der er ikke ubetydelig Forskjel for de enkelte Distrikter. Tromsø Stift viser saaledes det gunstigste Forhold, hvad der væsentlig beror paa Nordlands og Tromsø Amter, medens Antallet af epidemiske Sygdomme i Finmarkens Amt nærmer sig Rigets; dernæst kommer Hamars Stift med det gunstigste Tal for Christians Amt, og endelig Trondhjems Stift, hvor nordre Trondhjems Amt og den til Stiftet hørende Del af Romsdals Amt viser et betydelig mindre Antal end søndre Trondhjems Amt, hvis Forhold overskrider Gjennemsnitstallet for Riget.

De hyppigst optrædende Sygdomme vare de katarrhalske, derefter følge de gastriske Sygdomme, derpaa Skarlagensfeber og Lungebetændelse, begge med temmelig almindelig Udbredelse over hele Riget, Kighoste i Christiania, Christiansands og Bergens Stifter og Mæslinger, væsentligst i Christiania Stift. Kighoste og Mæslinger vise i Forhold til det foregaaende Aar i det Hele en betydelig Tiltagen, Skarlagensfeber og Lungebetændelse en væsentlig Aftagen i Hyppighed,

Af de øvrige epidemiske Sygdomme er Cerebrospinalmeningit optraadt epidemisk, men i meget mindre Udbredning end Aaret forud, i de trondhjemske Amter samt Nordlands Amt og desuden med nogle faa Tilfælde i enkelte andre Amter. Af diphtherisk Svælgbetændelse opføres kun lidt over det halve Antal Angrebne mod det foregaaende Aar; Sygdommen har som i flere foregaaende Aar været epidemisk i Smaalenenes og Jarlsberg-Laurvigs Amter. Børnekopper forekom enkeltvis, væsentligst importerte til Byerne Christiania, Risør og Vadsø. Exanthematisk Typhus forekom omtrent i lignende Udstrækning som i Aaret forud.

Typhoidfeber, Barselfeber og Rosen viser sig at være aftagne.

Af 91 226 kjendte epidemiske Tilfælde haves Opgaver for 88 753 over Tiden paa Aaret for deres Optræden nemiig i

1ste Kvartal	28 661	3die Kvartal	16 755
2det —	21 109	4de —	22 228

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 31 471 eller 17,10 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte. Dette er den mindste Dødelighed i de 4 sidste Aar, ligesom den ogsaa er lidt lavere end Gjennemsnitsdødeligheden i de foregaaende Femaar 1866—1870 og 1871—1875, hvilken den underskrider med henholdsvis 0,31 og 0,35 pro mille.

Sammenlignes de Dødes Antal med Middeltal af Døde i Femaaret 1871—1875 (31 048) er der i heromhandlede Aar skeet en Forøgelse af de Dødes Antal med 423

eller 1,4 pCt.; sammenlignet med Antal Døde i 1876 (34 607) viser der sig en Formindskelse af de Dødes Antal med 3 136 eller 9,06 pCt.

Sammenlignes Dødeligheden i Riget med Stifternes viser den sig noget større i Christiania og Christiansands Stifter og overstiger Rigets med henholdsvis 1,21 og 0,84 pro mille; i de øvrige 4 Stifter er den mindre end Rigets, mindst i Tromsø Stift (2,02 pro mille mindre), dernæst i Hamars (1,65 pro mille mindre), i Trondhjems Stift (0,31 pro mille mindre) og i Bergens Stift (0,12 pro mille mindre),

Sammenlignes Dødeligheden i Amterne med Rigets overtiger den Rigets med følgende Antal pro mille: i Christiania By 3,43 pro mille, Bergens By 3,37, Buskeruds Amt 2,21, Lister og Mandals Amt 2,00, Akershus Amt 1,54 pro mille, derimod er den mindre eller underskrider Dødeligheden i Riget i Nordlands Amt med 2,75 pro mille, i nordre Bergenhus Amt med 2,13 pro mille, i Hedemarkens med 1,76, i nordre Trondhjems Amt med 1,73, i søndre Trondhjems med 1,68, i Tromsø med 1,63, i Christians med 1,53 og i Romsdals Amt med 1,33 pro mille. I de øvrige Amter er Forskjellen mindre betydelig, og naar undtages Jarlsberg-Laurvigs og Smaalenenes Amter, hvor Dødeligheden er lidt under den for hele Riget, er den i de øvrige Amter —, væsentlig hørende til Christiansands Stift — gjennemgaaende lidt større end Gjennemsnitsdødeligheden for hele Riget.

Sammenlignet med Aaret forud er Dødeligheden for hele Riget i dette Aar 1,84 pro mille mindre end i Aaret 1876. For Stifternes Vedkommende er den steget lidt i Hamars Stift (0,44 pro mille), medens den i de øvrige Stifter er aftaget stærkest i Tromsø Stift (3,41 pro mille mindre), dernæst Christiania (3,03 pro mille mindre), Christiansands (2,79 pro mille mindre), i Bergens Stift (0,88 pro mille mindre) og i Trondhjems Stift (0,19 pro mille mindre).

I Amterne er Dødeligheden kun forøget i Christians Amt (1,69 pro mille flere) og i Buskeruds Amt (0,39 pro mille flere), ellers er den i alle Amter mindre end Aaret forud. Det største Fald i Dødeligheden er i Jarlsberg-Laurvigs Amt med 6,13 pro mille mindre end Aaret forud, dernæst Bergens By med 5,75 pro mille mindre, Smaalenene, Nedenæs, Finmarken og Nordlands Amter med mellem 4—5 pro mille mindre, Christiania By og Lister-Mandals Amt med mellem 3—4 pro mille mindre end Aaret forud. I Bergens Stifts Amter er Dødeligheden kun ubetydelig lavere end i Aaret 1876.

I Tabel I (se næste Side) gives en Oversigt over de Dødes Antal i 1877 og over deres Forhold pro mille til den beregnede Befolkning ved Aarets Midte med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter, tilligemed de tilsvarende Forholdstal for hvert af Aarene 1876—1873 samt Femaarene 1871—75 og 1866—70.

Veirliget. Vinteren 1876—77 skildres fra hele Riget som kold og snerig. Vaaren kom sent og var kold, ligesom Sommeren var kjølig og regnfuld, hvad der ogsaa var Tilfældet for Høstens Vedkommende i det Sønden- og Vestenfjeldske, medens Høsten i det Nordenfjeldske tildels var mildere, omend regnfuld. Høhøsten har i det Hele været som et Middelsaars, Kornhøsten derimod ikke lidet under et saadant, navnlig faldt den mislig i de nordlige Amter og Fjeldbygderne i det Søndenfjeldske — paa sidstnævnte Steder tildels ved indtrædende Frostnætter i August og September —. Torskefiskerierne gave i det forløbne Aar et usædvanlig stort Udbytte, idet det opfiskede Kvantum var meget større end nogensinde tidligere vides at have været Tilfældet. Sildefiskerierne have givet et mindre Udbytte end i Aaret 1876, men dog et ganske betydeligt.

Tabel II (se Side VIII og IX) giver en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme og Dødsfald af disse med Fordeling paa Stifter og Amter.

Tabel III (se Side X) viser behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Riget med Fordeling paa Tiden for deres Optræden, de Syges Kjøn og Alder samt de enkelte Sygdommes Forhold i Procent til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme, tilligemed Dødsprocenten for hver af samme.

I Slutningen af den almindelige Oversigt indtages Tabeller, der vise de af Lægerne behandlede epidemiske Sygdommes Fordeling paa de enkelte Maaneder inden Lægedistrikterne.

Exanthematisk Typhus, hvis Forekomst og Dødelighed siden 1872 sees af Tabel IV, er i dette som i Aaret 1876 væsentligst optraadt i Tromsø Stift, hvor den i indeværende Aar i Forhold til 1876 kan sees at være øget noget i Tromsø Amt, medens Forholdet for Nordland og Finmarkens Amter er omtrent som tidligere. Dernæst er forekommet nogle Tilfælde i søndre Trondhjems, Romsdals og Stavanger Amter. Hele Christiania og Bergens Stifter ere gaaede fri for denne Sygdom, i Hamars Stift kjendes kun fire Tilfælde paa en Plads i Aamot Herred, Østerdalen, Hedemarkens Amt.

Dødeligheden i 1877 i Forhold til Folkemængden og tidligere Dødelighed.

Tabel I.	Beregnet Befolkning ved Aarets Midte i 1877.	Antal Døde i 1877.	Døde af 1 000 Levende.						
			1877.	1376.	1875.	1874.	1873.	Femaaret 1871—75.	Femaaret 1866—70.
Riget	1839850	31471	17,10	18,94	18,78	18,18	16,84	17,45	17,41
I. Christiania Stift	501124	9178	18,31	21,40	20,59	19,86	17,82	18,36	19,16
II. Hamars —	238123	3680	15,45	15,01	15,87	16,40	14,84	14,83	14,97
III. Christiansands —	348169	6246	17,94	20,73	19,72	18,54	17,94	18,68	18,88
IV. Bergens —	288523	4900	16,98	17,86	19,11	17,21	16,51	17,05	15,66
V. Trondhjems —	275789	4630	16,79	16,98	16,21	17,08	15,89	16,49	15,25
VI. Tromsø —	188122	2837	15,08	18,49	19,23	18,53	16,65	18,12	19,51
1. Christiania By	80478	1652	20,53	23,97	24,16	23,73	22,63	22,17	22,39
2. Akershus Amt	118994	2218	18,64	21,29	20,11	17,91	17,99	17,73	18,52
3. Smaalenenes —	109793	1846	16,81	21,42	23,18	22,12	16,98	19,00	18,50
4. Buskeruds —	103380	1996	19,31	18,38	17,23	18,51	17,11	16,66	18,88
5. Jarlsberg-Laurvigs —	88479	1466	16,59	22,72	18,86	17,90	15,40	16,85	18,74
6. Hedemarkens —	122085	1873	15,34	16,09	16,85	16,08	14,20	14,95	15,76
7. Christians —	116038	1807	15,57	13,88	14,86	16,73	15,51	14,77	14,18
8. Bratsbergs —	84739	1482	17,49	18,66	18,59	17,28	17,49	17,41	19,98
9. Nedenæs —	74672	1317	17,64	22,18	21,06	18,41	19,47	18,83	20,79
10. Lister-Mandals —	75873	1449	19,10	22,44	21,49	20,96	20,48	20,59	20,15
11. Stavanger —	112885	1998	17,70	20,15	18,46	17,89	15,43	18,20	15,96
12. Søndre Bergenhus —	116352	2053	17,64	18,19	20,57	15,94	16,31	17,31	15,12
13. Bergens By	39814	815	20,47	26,22	27,10	21,10	25,50	24,41	21,06
14. Nordre Bergenhus Amt	86859	1300	14,97	15,03	15,32	18,59	15,55	15,43	14,80
15. Romsdals —	119394	1883	15,77	15,85	16,60	15,85	14,38	15,31	15,01
16. Søndre Trondhjems —	119020	2205	15,52	17,52	16,34	18,52	17,39	17,60	16,31
17. Nordre — —	82873	1274	15,37	17,29	15,59	15,71	14,23	15,30	14,10
18. Nordlands —	107194	1538	14,35	18,38	18,30	17,62	16,54	17,69	16,96
19. Tromsø —	55718	862	15,47	17,30	17,69	17,80	15,86	16,68	19,41
20. Finmarkens —	25210	437	17,29	21,58	26,19	24,01	18,82	23,15	30,77

Tabel IV.

Exanthematisk Typhus i Aarene 1872—1877.

Aar.	Angrebne.	Døde.	Døde af 100 Angrebne.
1877	131	10	7,6
1876	119	16	13,4
1875	194	28	13,4
1874	290	37	14,1
1873	315	31	9,8
1872	394	42	10,6

Typhoidfeber (Febris typhoïdes, Ileotyphus, Abdominaltyphus) viser sig at være ikke lidet aftaget. Antallet af Angrebne og Døde i Aarene 1872—1877 sees af følgende Tabel:

Tabel V.

Typhoidfeber i Aarene 1872—1877.

Aar.	Angrebne.	Døde.	Døde af 100 Angrebne.
1877	2 604	265	10,2
1876	3 094	332	10,7
1875	3 581	418	11,7
1874	3 911	422	10,8
1873	3 742	400	10,7
1872	4 161	416	9,9

I Tabel VI (se Side XI) meddeles en Oversigt over Typhoidfeberens Optræden i Riget i de sidste 5 Aar, beregnet efter det kjendte Antal Angrebne pro mille til Befolkningen ved Aarets Midte for de 4 sid-

C. No. 4 (1877).

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske

Tabel II.	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indv.	Exanthematisk Typhus.		Typhoidfeber.		Cerebrospinalmeningit.		Barselfeber		Børnekopper.		Vandkopper.	Skarlagensfeber.		Rødlinger.	Mæslinger.	
	Angr.	Døde.		Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Døde.	Angr.	Døde.
Riget	91226	4988	49,58	131	10	2604	265	158	64	663	193	33	-	1291	8095	1428	156	3881	101
I. Christiania Stift	37490	1849	74,81	-	-	523	42	1	1	180	37	12	-	601	2717	489	30	2883	89
II. Hamars —	8376	525	35,18	4	-	143	21	1	1	66	15	-	-	57	1786	293	12	161	1
III. Christiansands —	17395	819	49,96	10	1	449	59	-	-	128	37	8	-	287	975	143	46	560	5
IV. Bergens —	12394	818	42,96	-	-	766	58	10	4	86	28	3	-	107	1703	333	12	250	5
V. Trondhjems —	10688	662	38,75	22	4	568	62	115	44	116	42	-	-	170	663	130	36	27	1
VI. Tromsø —	4883	315	25,96	95	5	155	23	31	14	87	34	10	-	69	251	40	20	-	-
1. Christiania By	12487	482	155,16	-	-	55	4	1	1	30	10	9	-	253	214	62	-	570	32
2. Akershus Amt	4914	309	41,30	-	-	69	11	-	-	24	5	1	-	32	655	102	2	437	11
3. Smaalenenes —	8078	393	73,57	-	-	166	9	-	-	39	7	-	-	152	705	122	4	654	8
4. Buskeruds —	7790	445	75,35	-	-	175	14	-	-	61	12	2	-	72	917	167	-	1148	35
5. Jarlsb.-Laurvigs —	4221	220	47,71	-	-	58	4	-	-	26	3	-	-	92	226	36	24	74	3
6. Hedemarkens —	4898	265	40,12	4	-	63	11	1	1	44	11	-	-	24	760	120	2	114	1
7. Christians —	3478	260	29,97	-	-	80	10	-	-	22	4	-	-	33	1026	173	10	47	-
8. Bratsberg —	4191	264	49,46	-	-	53	4	-	-	37	15	-	-	44	554	88	1	234	4
9. Nedenæs —	4769	162	63,87	-	-	147	14	-	-	30	6	7	-	38	235	17	30	275	1
10. Lister-Mandals —	3657	141	48,20	-	-	105	22	-	-	23	4	-	-	152	63	8	7	49	-
11. Stavanger —	4778	252	42,$\overline{33}$	10	1	144	19	-	-	38	12	1	-	53	123	30	8	2	-
12. Søndre Bergenhus —	2793	243	24,00	-	-	415	28	-	-	26	6	1	-	26	634	118	-	48	2
13. Bergens By	5049	215	126,81	-	-	163	18	3	3	12	8	2	-	45	158	53	7	180	3
14. Nordre Bergenh. Amt	2972	253	34,22	-	-	123	9	7	1	37	10	-	-	6	723	129	5	22	-
15. Romsdals —	3461	259	28,99	7	2	190	19	-	-	48	17	-	-	56	418	77	3	6	-
16. Søndre Trondhj. —	6282	360	52,78	15	2	383	38	44	22	46	20	-	-	131	339	73	19	20	1
17. Nordre — —	2525	150	30,47	-	-	60	8	71	22	33	9	-	-	13	94	13	14	1	-
18. Nordlands —	2051	155	19,13	41	5	69	14	31	14	50	19	-	-	14	26	4	9	-	-
19. Tromsø —	1651	113	29,63	21	-	38	5	-	-	31	14	-	-	44	198	24	5	-	-
20. Finmarkens —	1181	47	46,85	33	-	48	4	-	-	6	1	10	-	11	27	12	6	-	-

ste Aar, til Befolkningen ved Aarets Begyndelse for Aaret 1873.

Efter dens Optræden inden Rigets Stifter var den ligesom i det foregaaende Aar hyppigst i Bergens Stift, hvor der angrebes 2,65 Individer af 1000 Indvaanere, altsaa over 1 Angreben af 1000 Indvaanere mere end gjennemsnitlig indsygnede i Riget i det Hele (nemlig 1,41 Angreben af 1000 Indvaanere); dernæst i Trondhjems Stift, hvor der ligeledes angrebes et noget større Antal end gjennemsnitlig i Riget (2,06 Angrebne af 1000 Indvaanere); i de øvrige Stifter har den havt en Udbredning, der staar mere eller mindre under Sygdommens gjennemsnitlige Optræden i Riget; bedst er Forholdet i Hamars og Tromsø Stifter. I Forhold til 1876 er der skeet lidt Stigen i Sygdommens Forekomst i Trondhjems Stift, hvad der skriver sig fra dens hyppigere Optræden i søndre Trondhjems Amt (navnlig Trondhjems By) og ligesaa i Christiansands Stift, hvor Nedenæs Amt væsentlig har bidraget til Stigningen. I de øvrige Stifter er der Tilbagegang i Sygdommens Hyppighed i mere og mindre Grad; størst Aftagen i Tromsø Stift, mindst i Bergens Stift.

Inden Amterne har Bergens By (4,09 Angrebne af 1000 Indvaanere), søndre Bergenhus Amt (3,57 Angrebne af 1000 Indvaanere) og søndre Trondhjems Amt (3,22 Angrebne af 1000 Indveanere) det største Antal Angrebne af denne Sygdom, dernæst kommer Nedenæs og

Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter.

Rosen.		Kighoste		Diphtherisk Svælgbetændelse.		Strubehoste.		Kusma.	Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde.		Lungebetændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Koldfeber.		Diarrhoe akut og Cholera nostras.		Blodgang.		Skjørbug.	
Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.	Angr.	Døde.
1768	53	4863	300	885	152	259	149	411	40076	610	7920	1142	1685	88	2199	74	193	1	13512	347	217	9	226	2
595	13	1948	120	536	110	145	95	34	18202	305	2175	330	382	36	687	25	102	-	5678	155	39	2	20	-
186	2	139	1	45	4	12	3	17	3119	43	1159	112	218	8	235	4	1	1	951	15	32	1	32	-
333	12	1705	119	87	9	43	24	30	7718	125	1329	189	419	16	471	18	76	-	2591	59	24	1	106	2
263	6	729	49	89	5	24	18	59	4477	66	1069	163	250	12	335	11	7	-	2091	56	51	4	13	-
247	13	284	11	73	2	23	1	264	4505	56	1533	235	213	9	325	10	6	-	1430	41	47	1	21	-
144	7	58	-	55	22	12	8	7	2055	15	655	113	203	7	146	6	1	-	771	21	24	-	34	-
81	4	863	64	17	4	19	19	6	7571	116	387	73	13	13	217	6	17	-	2157	74	7	-	-	-
64	1	388	22	18	2	24	12	15	1909	39	380	59	103	11	131	5	6	-	628	29	25	-	3	-
165	4	415	18	274	45	39	21	8	3589	50	622	71	95	6	135	7	18	-	991	24	5	1	2	-
189	1	249	14	76	31	19	11	3	2990	66	494	70	86	5	100	2	21	-	1181	16	1	1	6	-
96	3	33	2	151	28	44	32	2	2143	34	292	57	85	1	104	5	40	-	721	12	1	-	9	-
93	2	63	1	11	-	5	-	6	2098	32	639	70	116	1	128	1	-	-	677	14	29	-	21	-
93	-	76	-	34	4	7	3	11	1021	11	520	42	102	7	107	3	1	1	274	1	3	1	11	-
91	4	172	17	12	2	21	11	3	1730	29	395	59	94	3	98	6	5	-	562	21	-	-	85	1
113	2	737	37	13	2	10	7	5	1950	26	269	32	122	2	85	-	33	-	603	15	7	1	15	-
55	4	458	27	27	1	3	2	4	1795	32	203	28	39	1	159	3	17	-	489	9	6	-	3	-
74	2	338	38	35	4	9	4	18	2198	38	462	70	164	10	129	9	21	-	937	14	11	-	3	1
33	-	212	11	33	2	7	2	14	561	17	231	29	40	3	74	3	1	-	436	22	1	-	-	-
91	4	99	13	16	-	11	11	33	2758	31	198	44	87	3	96	1	5	-	1081	23	2	-	2	-
80	2	416	25	19	-	6	5	11	652	12	219	36	52	4	98	5	1	-	441	11	48	4	6	-
100	2	4	-	37	4	3	-	3	1229	13	728	110	119	2	95	4	2	-	393	9	15	-	5	-
132	8	256	10	50	1	19	1	259	2637	36	707	112	114	4	205	7	3	-	885	25	8	-	10	-
74	3	26	1	7	-	1	-	3	1145	13	519	67	51	5	92	1	1	-	285	7	24	1	11	-
84	3	1	-	16	13	4	4	5	808	3	307	59	133	3	90	4	-	-	352	10	10	-	1	-
34	3	56	-	22	-	8	4	-	579	7	273	45	56	4	32	1	-	-	244	6	5	-	5	-
26	1	1	-	17	9	-	-	2	668	5	75	9	14	-	24	1	1	-	175	5	9	-	28	-

Finmarkens Amter med henholdsvis 1,97 og 1,90 eller næsten 2 Angrebne af 1000 Indvaanere, derpaa Buskeruds, Smaalenenes, Romsdals, nordre Bergenhus, Lister-Mandals og Stavangers Amter, hvor der forekommer mellem 1—2 Angrebne af 1000 Indvaanere. I Landets øvrige Amter er Forholdet gunstigere, da der opgives under 1 Angreben af 1000 Indvaanere. I Forhold til 1876 er den stærkeste Stigen forekommen i søndre Trondhjems Amt, hvor der er 1,69 Angrebne af 1000 Indvaanere flere end Aaret forud, dernæst er Sygdommen optraadt noget hyppigere i Nedenæs, Stavangers og Finmarkens Amter, medens den forøvrigt i Landet dels er forekommet i samme Forhold — saaledes i Bratsberg, Lister-Mandal og søndre Bergenhus Amter —, dels mere og mindre aftaget; den stærkeste Tilbagegang er skeet i Tromsø og Hedemarkens Amter, hvor paa begge Steder er over 1 Angreben af 1000 Indvaanere mindre i heromhandlede Aar end i 1876.

Epidemisk Cerebrospinalmeningit. Af denne Sygdom, der i flere Aar ikke har været omnævnt i Lægernes Medicinalberetninger, omtales i 1874 nogle Tilfælde i Christians Amt samt et Par i indre Hardanger i søndre Bergenhus Amt. I 1875 optraadte den i nordre Trondhjems Amt med et betydeligere Antal Tilfælde (ialt 103 kjendte Tilfælde og 33 Dødsfald) foruden mere enkeltvis forekommende Tilfælde i flere Amter. I 1876 vedblev Sygdommen i nordre Trondhjems Amt og bredte sig ud over

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Tid, Kjøn og Alder.

(Le nombre des cas traités des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).

Tabel III.	Hele Aaret.				Tiden er opgivet for	I Maaned (par mois).												Kjøn (par sexe).		Alder (par âge).	
	Behandlede.	Procentforhold til samtlige behandlede epidemiske Sygd.	Deraf Døde.	Procent Døde af Behandlede.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).
Typhus exanthematicus	118	0,1	9	7,6	118	13	6	14	8	15	9	9	3	12	10	2	17	62	54	40	76
Febris typhoides	2600	2,9	257	9,9	2485	260	184	174	167	154	154	183	238	215	250	239	267	1292	1279	589	1970
Meningitis cerebrospinalis	155	0,2	61	39,4	145	20	25	45	14	9	13	7	-	1	1	3	7	70	85	87	68
Febris puerperalis	638	0,7	168	26,3	630	84	79	62	48	50	47	44	47	32	41	34	62	-	638	-	638
Variolae	33	0,0	-	-	33	4	2	-	8	-	11	2	2	4	-	-	-	12	21	10	23
Varicellae	1291	1,4	-	-	1287	106	80	90	133	99	94	93	37	52	118	200	185	605	670	1210	74
Scarlatina	7850	8,7	1183	15,1	7823	1483	1149	856	754	607	473	454	423	320	412	434	458	3845	3978	6954	780
Rubeolae	156	0,2	-	-	156	14	13	29	8	24	17	7	9	2	10	10	13	65	91	137	19
Morbilli	3863	4,3	83	2,1	3853	451	188	242	244	293	151	168	110	113	489	770	634	1861	1983	3509	335
Erysipelas	1765	1,9	50	2,8	1713	188	177	162	167	180	123	123	113	105	128	112	135	648	1050	249	1449
Tussis convulsiva	4797	5,3	234	4,9	4773	230	203	231	327	324	390	459	459	506	466	576	602	2213	2412	4628	111
Diphtheritis faucium	858	0,9	125	14,6	850	152	145	90	70	51	59	49	41	29	57	61	46	367	482	469	381
Angina membranacea	233	0,3	128	54,9	231	38	38	22	10	25	13	14	8	17	11	18	17	138	91	220	11
Parotitis	411	0,5	-	-	405	30	88	98	64	35	27	12	7	6	7	20	11	263	143	257	148
Bronchitis acuta, Catarrhus, Angina	40020	44,2	554	1,4	39132	5285	4611	4409	3592	3181	2498	1896	1687	2327	2899	3160	3587	20005	19178	17059	22331
Pneumonia	7771	8,6	993	12,8	7663	1065	877	931	976	1047	563	358	236	247	389	452	522	4572	3098	2273	5390
Pleuritis	1678	1,9	81	4,8	1544	186	132	163	173	154	119	116	108	92	87	110	104	1024	580	274	1311
Rheumatismus articulor. acutus	2186	2,4	61	2,8	2125	309	242	249	200	214	168	129	113	101	126	153	121	1092	1043	270	1862
Febris intermittens	193	0,2	1	0,5	189	10	7	9	21	33	24	28	28	13	6	7	3	169	16	6	178
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	13465	14,9	300	2,2	13238	963	838	720	842	792	986	1483	1856	1306	1076	1234	1142	6700	6360	6755	6105
Dysenteria	217	0,2	9	4,1	217	21	6	11	9	10	9	10	15	43	17	39	27	120	96	77	134
Scorbutus	225	0,2	1	0,4	143	18	14	20	11	10	8	10	13	5	10	12	12	95	81	19	155
Tilsammen	90523	-	4298	-	88753	10930	9104	8627	7846	7307	5956	5654	5553	5548	6610	7646	7972	45218	43429	45092	43549
						28661			21109			16755			22228			88647		88641	

Tabel VI.

Angrebne af Typhoidfeber af 1 000 Indvaanere.

	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.
Riget	1,41	1.69	1,98	2,19	2,12
I. Christiania Stift	1,04	1,74	1,90	2,15	1,88
II. Hamars —	0,60	1,24	1,44	1,75	2,40
III. Christiansands —	1,29	1,03	1,73	1,38	2,15
IV. Bergens —	2,65	2,99	2,30	2,38	2,16
V. Trondhjems —	2,06	1,51	2,09	1,93	1,77
VI. Tromsø —	0,82	1,67	2,72	4,57	2,87
1. Christiania By	0,68	1,38	0,88	1,06	0,99
2. Akershus Amt	0,58	0,99	0,72	1,11	2,60
3. Smaalenenes —	1,51	2,42	2,96	3,22	1,80
4. Buskeruds —	1,69	2,35	3,20	3,36	2,25
5. Jarlsberg-Laurvigs —	0,65	1,50	1,52	1,73	1,34
6. Hedemarkens —	0,52	1,62	2,35	2,16	3,24
7. Christians —	0,69	0,84	0,52	1,33	1,52
8. Bratsbergs —	0,60	0,60	0,95	1,03	1,42
9. Nedenæs —	1,97	1,25	1,52	1,15	2,52
10. Lister-Mandals —	1,38	1,33	2,03	1,73	2,23
11. Stavangers —	1,27	0,99	2,25	1,55	2,39
12. Søndre Bergenhus —	3,57	3,55	2,12	2,67	2,51
13. Bergens By	4,09	4,99	3,04	3,21	3,92
14. Nordre Bergenhus Amt	1,42	2,02	2,49	1,81	1,62
15. Romsdals —	1,59	1,93	3,00	2,01	1,42
16. Søndre Trondhjems —	3,22	1,53	1,38	2,13	2,11
17. Nordre Trondhjems —	0,72	1,02	1,66	1,60	1,40
18. Nordlands —	0,64	1,37	2,75	5,25	3,18
19. Tromsø —	0,68	2,26	2,55	4,23	2,40
20. Finmarkens —	1,90	1,66	2,88	2,44	2,59

søndre Trondhjems Amt, Nordlands Amt, hvor den ogsaa forekom blandt Fiskerne i Lofoten, og Tromsø Amt; desuden forekom nogle spredte Tilfælde i andre Egne.

I heromhandlede Aar er Sygdommen igjen traadt tilbage. Stederne ere imidlertid de samme som tidligere, nemlig begge de trondhjemske Amter samt Nordlands Amt.

I Tabel VII (se næste Side) gives en Oversigt over Cerebrospinalmeningitens Optræden inden Amterne i de 4 sidste Aar med Angivelse af kjendte Angrebne og Dødsfald.

Af **Barselfeber** (Febris puerperalis) er anmeldt 663 Tilfælde og 193 Dødsfald. I 1876 anmeldtes 791 Tilfælde og 225 Dødsfald; i 1875: 761 Tilfælde og 183 Dødsfald; i 1874: 808 Tilfælde og 245 Dødsfald; i 1873: 589 Tilfælde og 166 Dødsfald. De anmeldte Tilfælde er saaledes det mindste Antal i de sidste 4 Aar, og Dødsfaldene ligeledes, naar undtages 1875 for Dødsfaldenes Vedkommende.

I Forhold til Barselkvindernes Antal er Barselfeber opgivet hyppigst fra Trondhjems Stift (1,40 Angrebne af 100 Fødende), dernæst Tromsø Stift (1,28 Angrebne af 100 Fødende), derefter staar Christiansands og Christiania Stifter omtrent lige med 1,10 og 1,06 Angrebne af 100 Fødende). Forholdet i Hamars og Bergens Stift, der er gunstigst i Riget, er næsten ens i begge Stifter med henholdsvis 0,92 og 0,93 Angrebne af 100 Fødende.

Tabel VIII (se Side XIII) giver en Oversigt over Antal Barselkvinder, Angrebne og Døde af Barselfeber, samt Dødsfald paa Barselseng med Fordeling paa Rigets enkelte Stifter.

Efter Prestèrnes Opgaver døde 338 Kvinder paa Barselseng (i 1876: døde 417, i 1875: 376, i 1874: 480, i 1873: 339). I Femaaret 1871—1875 udgjorde det gjennemsnitlige aarlige Antal Dødsfald paa Barselseng 371, i Femaaret 1866—1870: 315 og i Tiaaret 1856—1865: 378 Dødsfald. Dødeligheden blandt Barselkvinder viser sig at være mindre end i noget af de foregaaende 8 Aar, men lidt større end i 1868, da den var 5,50 pro mille.

I Forhold til det foregaaende Aar er Dødsfald paa Barselseng aftaget i større og mindre Grad i de 5 sydligere Stifter. Bedst stiller Forholdet sig i denne Henseende i Christiania og Hamars Stifter, hvor der er henholdsvis 2,40 og 2,27 Døde færre af 1000 Barselkvinder end Aaret forud, derefter kommer Bergens Stift med 1,80 og Christiansands Stift med 0,77 Døde færre af 1000 Barselkvinder end i 1876. I Trondhjems Stift er Aftagelsen mindst (0,59 Døde færre af 1000 Barselkvinder end i 1876). I Tromsø Stift var derimod Dødeligheden paa Barselseng noget større (0,56 pro mille) end i det foregaaende Aar.

I Forhold til Middeldødeligheden i Femaaret 1871—1875 er Dødsfald blandt Barselkvinder gjennemsnitlig for hele Riget noget lavere i dette Aar, dog med noget forskjelligt Forhold for de enkelte Stifter, idet der er i dette Aar mindre Dødelighed end i Femaaret i Christiania, Hamars og Bergens Stifter, medens den i Trondhjems Stift er den samme som i Femaaret, samt i Christiansands og navnlig i Tromsø Stift større end i Femaaret.

Blandt samtlige Dødsfald paa Barselseng (de Uforløste medregnede) udgjorde de kjendte Dødsfald ved Barselfeber 57,1 pCt., fradrages de uforløst døde Kvinder ere 58,8 pCt. anmeldte som døde af Barselfeber.

For 203 af de i 1877 døde Barselkvinder er Alderen opgivet:

C. No. 4 (1877).

Cerebrospinalmeningitens Optræden inden Amterne.

Tabel VII.	1877.		1876.		1875.		1874.	
	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.
1. Christiania By	1	1	-	-	-	-	-	-
2. Akershus Amt	-	-	-	-	7	7	-	
5. Jarlsberg-Laurvigs —	-	-	-	-	1	-	-	-
6. Hedemarkens —	1	1	6	4	10	4	-	-
7. Christinns —	-	-	4	-	-	-	18	7
11. Stavangers —	-	-	8	7	-	-	-	-
12. Søndre Bergenhus —	-	-	-	-	-	-	2	2
13. Bergens By	3	3	2	2	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	7	1	-	-	-	-	-	
15. Romsdals —	-	-	3	2	-	-	-	
16. Søndre Trondhjems —	44	22	110	29	-	-	-	
17. Nordre Trondhjems —	71	22	161	42	103	33	-	
18. Nordlands —	31	14	105	35	-	-	-	
19. Tromsø	-	-	19	8	7	5	-	-
Summa	158	64	418	129	128	49	20	9
Døde af 100 Angrebne	40,5		29,0		48,3		45,0	

3 vare mellem 15—20 Aar
66 — — 20—30 —
90 — — 30—40 —
44 — — 40—50 —

For 202 kjendes Maaneden, i hvilken de døde, deraf i:

Januar	21	Juli	18
Februar	20	August	11
Marts	23	September	16
April	13	Oktober	16
Mai	19	November	21
Juni	15	December	9

For 85 er Tiden i Barselsengen opgivet, nemlig:

i 1ste Døgn	17 [1]	i 8de Døgn	11
- 3die —	5	- 9de —	7
- 4de —	6	- 10de —	2
- 5te —	3	- 11te —	2
- 6te —	7	- 13de —	2
- 7de —	6	- 14de —	4
tils. i 1ste Uge	44	tils. i 2den Uge	28

i 3die Uge 8
- 4de — 3
efter 4de — 2.

[1]) Deraf opgives { i 1ste Time 5, - 2den — 3 | i 3die Time 2, - 5te — 1 | i 10de Time 1.

I Lægernes Dødslister angives Dødsaarsagen for 270 Dødsfald paa Barselseng, hvilke sees af Tabel IX (se næste Side).

Uforløst døde 10 Kvinder (i 1876: 15, i 1875: 7, i 1874: 18, i 1873: 18), hvoraf:

i Buskeruds	Amt	1	mellem	40—50	Aar gammel
- Nedenæs	—	1	—	30—40	— —
- søndre Bergenhus	—	2	—	40—50	— —
- nordre —	—	1	—	40—50	— —
- Romsdals	—	1	—	20—30	— -
- søndre Trondhjems	—	1	—	uopgivet	
- Nordlands	—	1	—	uopgivet	
- Tromsø	—	2		23 og 34	— —

Børnekopper (Variolæ) forekom kun i spredte Tilfælde og mest i Byerne Christiania og Risør, importeret fra Udlandet, i Sydvaranger fra Rusland. Følgende Tabel X (se næste Side) giver en Oversigt over Sygdommens Hyppighed siden Aaret 1853, fra hvilken Tid Opgaver ere indkomne.

Skarlagensfeber (Scarlatina) var allerede begyndt som Epidemi i det Søndenfjeldske i 1875 og strakte sig i 1876 over det Søndenfjeldske og sydlige Vestenfjeldske. Af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme udgjør Skarlagensfeber i 1877: 8,7 pCt.

Der er i 1877, som ogsaa sees af Tabel XI (se Side XIV), der angiver Skarlagensfeberens Forekomst siden

Paa Barselseng og af Barselfeber døde Kvinder.

Tabel VIII.	1877.					Af 1000 Barselkvinder døde						
	Antal Barselkvinder.	Efter Presteliste rne døde paa Barselsg.	Af Lægerne opgivne. Tilfælde af Barselfeber.	Dødsfald af Barselfeber.	Dødsprocent.	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.	Femaaret 1871—75.	Femaaret 1866—70.
Riget	59956	338	663	193	29,1	5,64	7,01	6,56	8,56	6,25	6,77	6,23
Christiania Stift	16895	63	180	37	20,6	3,73	6,13	5,78	8,35	5,71	5,87	5,41
Hamars —	7184	19	66	15	22,7	2,64	4,91	7,54	7,13	4,46	5,44	4,29
Christiansands —	11614	70	128	37	28,9	6,02	6,79	6,34	8,16	5,64	6,74	7,12
Bergens —	9193	62	86	28	32,6	6,74	8,54	8,16	8,87	8,27	8,15	6,16
Trondhjems —	8293	52	116	42	36,2	6,27	6,86	4,80	7,79	6,22	6,26	6,61
Tromsø —	6777	72	87	34	39,1	10,62	10,06	7,77	11,95	7,80	8,81	8,77

Dødsaarsag for Døde paa Barselseng.

Tabel IX.	Antal Dødsfald.	Deraf efter følgende Operationer. Tangforløsning.	Vending.	Partus praematurus artificialis.	Perforation, Kephalotripsi.	Embryotomi.	Keisersnit.	Efterbyrdsoperation.
Barselfeber	193	6	2	-	1	2	-	1
Besværlig Fødsel (Dystokia)	23	1	2	-	4	-	1	-
Livmoderblødning	16	-	4	-	1	1	-	1
Barselkrampe	13	3	-	1	-	-	-	-
Peritonit	5	-	2	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	4	-	2	-	1	-	-	-
Emboli	2	-	-	-	-	-	-	1
Skarlagensfeber	2	1	-	-	-	-	-	-
Gigtfeber	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselmani	1	-	-	-	-	-	-	-
Pyaemi	1	-	-	-	-	-	-	-
Nyrebetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertesygdom	1	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn af Livmoderen	1	-	-	-	-	-	-	-
Ikke bestemt Dødsaarsag	6	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	270	11	12	1	7	3	1	3

1862, fra hvilken Tid bestemte Talopgaver haves, over de af denne Sygdom Angrebne, anmeldt et mindre Antal Tilfælde end i 1876, men det største Antal næst efter Aaret 1871 i alle disse Aar. Dødeligheden er lidt større end sædvanlig.

Tabel X.

Børnekopper i Aarene 1853—1877.

Aar.	Angrebne.	Døde.	Dødsforhold i pCt.
1877	33	-	-
1876	144	19	13,2
1875	408	39	9,6
1874	181	27	14,9
1873	134	20	14,9
1872	299	36	12,0
1871	1072	122	11,4
1870	260	21	8,1
1869	428	24	5,6
1868	2023	99	4,9
1867	1271	120	9,4
1866	1477	99	6,7
1865	1460	111	7,6
1864	757	67	8,8
1863	71	6	8,5
1862	88	8	9,1
1861	94	5	5,3
1860	1024	72	7,0
1859	ca. 1850	ca. 200	(ca. 10,8)
1858	640	106	16,6
1857	86	7	8,1
1856	5	-	-
1855	34	2	5,9
1854	ca. 160	10	(ca. 6,3)
1853	ca. 700	49	(ca. 7,0)

I Tabel XII (se næste Side) gives en Oversigt over de Angrebne af 1000 Indvaanere for Aarene 1872—1877.

Af disse Opgaver fremgaar det, at Sygdommen har havt sin største Udbredelse i Hamars Stift, dernæst omtrent samme Udbredning i Bergens og Christiania Stifter,

Tabel XI.

Skarlagensfeber i Aarene 1862—1877.

Aar.	Angrebne.	Døde.	Dødsforhold i pCt.
1877	8095	1428	17,6
1876	13049	1927	14,7
1875	5337	772	14,5
1874	1854	290	15,6
1873	2923	438	15,0
1872	5459	965	17,7
1871	9819	1425	14,5
1870	5227	612	11,7
1869	4200	510	12,1
1864	2679	435	16,2
1867	4782	764	16,0
1866	3855	473	12,3
1865	5336	679	12,7
1864	2593	421	16,2
1863	3139	588	18,7
1862	1261	243	19,3
Tils. 1877—1862	79608	11970	15,0

i hvilke tre Stifter Udbredningen har været større end den gjennemsnitlige for hele Riget, medens Christiansands og Trondhjems Stifter vise omtrent den halve Udbredning mod den gjennemsnitlige for Riget og Tromsø Stift endnu mindre eller dens sjeldneste Forekomst.

Inden Amterne viser Buskeruds, Christians og nordre Bergenhus Amt den største Udbredning, hvorefter kommer Bratsberg, Smaalenenes og Hedemarkens Amter. Mindst udbredt synes Sygdommen at have været i Nordlands, Stavangers og Lister-Mandals Amter, det sidste Sted sjeldnest.

I Forhold til Aaret forud er at mærke Sygdommens Optræden i Tromsø og Finmarkens Amter, hvor den ikke vides at have forekommet Aaret forud. Med Hensyn til Udbredningen er den dernæst tiltaget i Christians Amt og desuden i mere og mindre Grad inden Amterne fra søndre Bergenhus Amt langs Kysten nordover med Undtagelse af Nordlands Amt, hvor Sygdommen i 1876 viser sig lidt aftaget og lidet udbredt. Lignende Aftagen i Sygdommen gjør sig ogsaa gjældende, men i forskjellig Grad, for hele det søndenfjeldske og sydlige af det vestenfjeldske Rige. Den største Aftagen er indtruffet i Nedenæs Amt, Byerne Christiania og Bergen og Lister-Mandals Amt.

Mæslinger (Morbilli) forekom i 1876 fornemmelig i Bratsbergs og Smaalenenes Amter, og optraadte desuden mod Aarets Slutning epidemisk i Christiania By og tilgrændsende Herreder. Herfra sees Sygdommen i 1877 at

Tabel XII.

Antal Angrebne af Skarlagensfeber af 1 000 Indvaanere.

	Angrebne af Skarlagensfeber af 1 000 Indvaanere.				
	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.
Riget	4,40	7,14	2,95	1,04	1,66
I. Christiania Stift	5,42	11,52	4,83	0,77	0,51
II. Hamars —	7,50	10,36	0,47	0,06	0,16
III. Christiansands —	2,80	9,83	4,29	0,24	0,67
IV. Bergens —	5,90	3,72	2,53	2,74	2,32
V. Trondhjems —	2,44	1,05	1,43	0,90	4,07
VI. Tromsø —	1,33	0,42	1,42	2,10	2,38
1. Christiania By	2,66	14,24	13,54	1,56	0,55
2. Akershus Amt	5,50	12,80	3,85	1,70	0,74
3. Smaalenenes —	6,42	11,15	5,28	0,36	0,45
4. Buskeruds —	8,87	11,10	2,05	0,14	0,19
5. Jarlsberg-Laurvigs —	2,55	8,22	1,61	0,12	0,64
6. Hedemarkens —	6,22	14,74	0,71	-	0,27
7. Christians —	8,84	5,80	0,21	0,12	0,03
8. Bratsbergs —	6,54	13,37	3,52	0,64	1,36
9. Nedenæs —	3,15	15,42	9,00	0,19	0,06
10. Lister-Mandals —	0,83	10,80	6,30	0,20	1,36
11. Stavangers —	1,09	7,29	0,33	0,03	0,08
12. Søndre Bergenhus —	5,45	2,53	4,29	0,27	1,01
13. Bergens By —	3,97	15,45	0,53	1,07	0,90
14. Nordre Bergenhus Amt	8,32	0,94	0,58	7,25	8,50
15. Romsdals —	3,50	2,70	7,17	1,22	1,17
16. Søndre Trondhjems —	2,85	0,83	0,92	0,45	4,82
17. Nordre — —	1,31	0,22	0,69	1,55	5,37
18. Nordlands —	0,24	0,74	2,08	2,22	3,96
19. Tromsø —	3,55	-	0,15	1,64	0,34
20. Finmarkens —	1,67	-	1,42	2,66	0,22

have udbredt sig over den største Del af Christiania Stift — hvorfra det største Antal Tilfælde er anmeldt — med størst Hyppighed i Buskeruds Amt, mindst i Jarlsberg-Laurvigs. Efter Christiania Stift har Christiansands Stift det største Antal Syge, navnlig i Bratsberg og Nedenæs Amter, dernæst Bergens Stift, hvor Sygdommens Hovedsæde er Bergens By. I Hamar Stift er de fleste Syge i Hedemarkens Amt; forøvrigt omtales spredte Tilfælde af denne Sygdom. Fra Tromsø Stift forekommer ingen Anmeldelse om Mæslinger.

Rosen (Erysipelas) har siden Aaret 1874 stadig været aftagende, hvad der ogsaa er Tilfældet for dette Aars Vedkommende.

Kighoste (Tussis convulsiva) var almindelig udbredt i Christiania Stift — undtagen Jarlsberg-Laurvigs Amt —, Christiansands Stift og begge de bergenhusiske Amter; mindre hyppig optraadte den i Hamar Stift, og i det

Nordenfjeldske forekom den i nogen Udstrækning kun i Trondhjems By. I Forhold til Aaret forud er den overalt tiltaget i de omskrevne Egne, naar undtages Jarlsberg-Laurvigs Amt, Bratsbergs Amt, samt Bergens By, hvor en betydelig Aftagen i dens Optræden har fundet Sted.

Saavel **diphtherisk Svælgbetændelse** (Diphtheritis faucium) som **Strubehoste** (Angina membranacea, Croup) ere betydeligt aftagne i Hyppighed. Disse Sygdomme ere ogsaa i dette Aar hyppigst anmeldte fra Smaalenenes Amt og dernæst fra Jarlsberg-Laurvigs Amt, hvilket for førstnævnte Amt har været Tilfældet siden 1873 og for Jarlsberg-Laurvigs Amt siden 1874. Undtages disse Amter, er disse Sygdommes Optræden i Riget ikke hyppig.

Kusma (Parotitis) var lidet udbredt, væsentligst i Trondhjem samtidig med Skarlagesfeberepidemien.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Febris catarrhalis, Bronchitis acuta, Laryngitis, Angina) forekom almindelig; de heraf behandlede Tilfælde udgjorde 44,2 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomme.

Af disse Sygdomme opgaves:

i 1877:	40 076	Angrebne,	610	Dødsfald
- 1876:	41 388	—	630	—
- 1875:	41 791	—	631	—
- 1874:	37 803	—	622	—
- 1873:	32 346	—	438	—

Af de opførte Dødsfald ere 575 foraarsagede ved akut Bronchit, 21 ved katarrhalsk Lungebetændelse, 14 ved Laryngit.

511 af de anførte Dødsfald ere indtrufne hos Børn under 5 Aar.

Af akut Bronchit kjendes 11 979 behandlede Tilfælde; for 11 812 er Kjønnet angivet, 6 085 af Mand- 5 727 af Kvindekjøn, for 11 388 er Alder angivet, hvoraf 5 516 vare Børn og 5 872 Voxne.

Lungebetændelse (Pneumonia) var fremdeles hyppig. De for denne Sygdom behandlede Tilfælde udgjorde 8,6 pCt. af samtlige behandlede epidemiske Sygdomstilfælde.

Til Oversigt over dens Optræden hidsættes følgende Opgaver for Aarene 1857—1877 (se Tabel XIII næste Spalte).

Tabel XIV (se næste Side) giver en Oversigt over kjendte Angrebne af Lungebetændelse af 1 000 Indvaanere i Femaaret 1873—1877 i Riget, dets Stifter og Amter.

Af Tabellerne fremgaar, at Sygdommen fremdeles var hyppig, om der end er temmelig betydelig Aftagen mod saavel det foregaaende Aar som Aaret 1875, da der er opgivet det største kjendte Antal Tilfælde af denne Sygdom. Inden Stifterne sees den i heromhandlede Aar at have været mest udbredt i Trondhjems (over 1 af 1 000 Indvaanere Angreben mere end gjennemsnitlig for Riget), dernæst kommer Hamar og Christiania Stifter med omtrent samme Udbredning som for hele Riget; i de øvrige Stifter er Antallet af Angrebne noget under Gjennemsnitsantallet for hele Riget.

Tabel XIII.

Lungebetændelse.

Aar.	Angrebne.	Døde.
1877	7920	1142
1876	9738	1583
1875	10399	1862
1874	8672	1361
1873	5996	896
1872	6271	872
1871	7078	1088
1870	6687	1024
1869	7175	1113
1868	5720	958
1867	7566	1242
1866	5135	802
1865	4418	646
1864	5517	726
1863	5069	695
1862	5135	702
1861	3736	551
1860	2780	392
1859	2889	372
1858	2797	359
1857	2761	376

Af **Gigtfeber** (Rheumatismus articulorum acutus) er anmeldt 2 199 Tilfælde og 74 Dødsfald. Sygdommen synes derefter at have optraadt noget sjeldnere end Aaret forud.

Akute gastriske Sygdomme have optraadt sjeldnere end i Aaret 1876.

Af Diarrhoe og Cholera nostras er anmeldt:

i 1877:	13 512	Angrebne,	347	Dødsfald
- 1876:	14 308	—	424	—
- 1875:	15 634	—	566	—
- 1874:	13 524	—	462	—
- 1873:	13 159	—	374	—

Blodgang (Dysenteria) har ikke optraadt i stor Udstrækning, hvad der heller ikke er Tilfældet med **Skjørbug** (Scorbutus).

Veneriske Sygdomme. Med Hensyn til de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Tabel XL i Slutningen af den almindelige Oversigt.

Tabel XIV.

Angrebne af Lungebetændelse af 1000 Indvaanere.

	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.
Riget	4,31	5,33	5,75	4,86	3,34
I. Christiania Stift	4,34	5,27	7,17	7,69	3,88
II. Hamars —	4,87	4,61	7,30	5,92	4,16
III. Christiansands —	3,82	6.50	6,45	3,73	2,96
IV. Bergens —	3,80	4,00	4,85	2,69	2,17
V. Trondhjems —	5,56	6,30	4,26	4,54	4,40
VI. Tromsø —	3,48	4.80	2,20	1,79	1,80
1. Christiania By	4,81	6,33	7,11	10,89	4,21
2. Akershus Amt.	3,20	4,08	5,17	6,85	3,92
3. Smaalenenes —	5,66	5,32	8,84	8,18	4,15
4. Buskeruds —	4,78	4,02	5,2	5,8	3,5
5. Jarlsberg-Laurvigs —	3,30	5,09	8,6	5,4	3,6
6. Hedemarkens —	5.23	5,25	7,99	5,87	4,08
7. Christians —	4,48	3,94	6,58	5.99	4,19
8. Bratsbergs —	3,66	6,8	7,4	4,9	3,1
9. Nedenæs —	3,60	5,9	6,7	2,7	2,9
10. Lister-Mandals —	2,67	3,95	5,4	4,1	3,1
11. Stavangers —	4,09	8,31	6,23	3,33	2,86
12. Søndre Bergenhus —	1,99	2,14	3,3	1,3	1,4
13. Bergens By	5,00	8,00	15,7	7,7	2,3
14. Nordre Bergenhus Amt.	2,52	3,05	2,77	2,3	1,62
15. Romsdals —	6,09	6,2	4,28	4,24	4,31
16. Søndre Trondhjems —	5,94	7,1	4,3	4,3	4,7
17. Nordre — —	6,26	5,8	4,7	4,9	4,6
18. Nordlands —	2,77	4,5	1,9	1,5	1,5
19. Tromsø —	4,89	6,0	3,27	2,1	1,85
20. Finmarkens —	2,97	3,4	3,1	2,1	2,7

Antallet af de paa Sygehusene indlagte Tilfælde i de sidste 20 Aar var:

i 1877: 725	i 1872: 1045	i 1867: 836	i 1862: 672
- 1876: 590	- 1871: 1110	- 1866: 978	- 1861: 720
- 1875: 702	- 1870: 1119	- 1865: 850	- 1860: 677
- 1874: 742	- 1869: 1140	- 1864: 819	- 1859: 662
- 1873: 892	- 1868: 973	- 1863: 809	- 1858: 516

Forholdene af opgivne primære Tilfælde til de konstitutionelle var i 1877 = 1: 5,57 (i 1876 = 1: 3,95; i 1875 = 1: 4,0; i 1874 = 1: 3,95; i 1873 = 1: 6,5). Fradrages Opgaverne fra Christiania, hvorfra det største Antal primære Tilfælde er anmeldt, var Forholdet mellem primære og konstitutionelle Tilfælde = 1: 20,7.

Den gjennemsnitlige Behandlingstid for hver Udskreven udgjorde 81,0 Dage (i 1876 = 78,9 Dage).

Paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling var den gjennemsnitlige Behandlingstid 92,1 Dage (i 1876: 102,4 Dage; i 1875: 92,1 Dage; i 1874: 87,9 Dage; i 1873: 105,6 Dage).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis vil sees af Tabel XV (se næste Side), der tillige viser Sygdommens Art, samt dens Fordeling paa Stifterne og de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe.

For Riget er ialt anmeldt 58 Dødsfald af Syphilis hvoraf 35 i Christiania Stift, 1 i Hamars, 10 i Christiansands, 3 i Bergens, 4 i Trondhjems og 5 i Tromsø Stift. 49 af disse Dødsfald ere indtrufne hos Børn under 5 Aar.

De paa Sygehusene behandlede Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af Tabel XVI (se Side XVIII).

Spedalskhed (Elephantiasis Graecorum). Ifølge den af Overlægen for den spedalske Sygdom afgivne Beretning over Spedalske i Riget i 1877 var der til Udgangen af de ved Aaret 1876 kjendte 1 118 Spedalske udenfor Stiftelser skeet en Tilgang af 168 (123 overseede ved tidligere Tællinger, 4 indflyttede, 22 hjemkomne fra Stiftelser, 19 nye Tilfælde) mens Afgangen var 211 (1 helbredet, 76 døde, 5 udflyttede, 124 indlagte i Stiftelser og 5 feilagtig opopførte). Ved Udgangen af 1877 kjendtes 1 075 Spedalske (601 af Mand-, 474 af Kvindekjøn), hvilket er 43 Spedalske færre end i det foregaaende Aar.

Belægget i Rigets 5 Stiftelser udgjorde ved Udgangen af 1876: 613; i Stiftelserne indkom 127. Af 111 fra Stiftelserne Udgaaede udskreves 2 helbredede, 85 døde, 23 hjemsendtes, 1 overflyttedes til anden Stiftelse. Belægget ved Udgangen af 1877 var 629, hvoraf 317 af Mand-, 312 af Kvindekjøn. Det kjendte Antal Spedalske i Riget var ved Udgangen af 1877: 1 704 (918 af Mand- og 786 af Kvindekjøn).

Tabellerne XVII og XVIII (se næste Side) viser de Spedalskes Fordeling paa de enkelte Amter og Stiftelser ved Udgangen af 1877.

I 1877 opgives 3 Spedalske at være helbredede (1 i søndre Nordmøres Distrikt i Romsdals Amt, 1 i Lungegaardshospitalet og 1 i Reknæs Pleiestiftelse). Tillægges disse de fra 1857—1876 kjendte 84 helbredede, bliver det hele Antal 87, hvoraf dog 5 vides at have faaet Tilbagefald.

Blandt Spedalske indtraf 161 Dødsfald.

Alderen er opgivet for 159 nemlig:

Alder.	Tilsammen.	Deraf Mænd.	Deraf Kvinder.
10—15 Aar	1	1	-
15—20 —	8	4	4
20—30 —	27	13	14
30—40 —	36	25	11
Lateris	72	43	29

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe.

Tabel XV.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet: Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn (under 15 Aar).	Alder. Voxne (over 15 Aar).	Opgivet Sygdomsform for Syphilis: primær.	konstitutionel.	hereditær.	nopgivet.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Stifter. 1 Christiania. Beh.	1 Christiania. Kjendte Dødsf.	2 Hamar. Beh.	2 Hamar. Kjendte Dødsf.	3 Christiansand. Beh.	3 Christiansand. Kjendte Dødsf.	4 Bergen. Beh.	4 Bergen. Kjendte Dødsf.	5 Trondhjem. Beh.	5 Trondhjem. Kjendte Dødsf.	6 Tromsø. Beh.	6 Tromsø. Kjendte Dødsf.
Syphilis	1142	551	311	84	755	233	628	10	271	39	544	23	59	1	294	8	93	1	83	3	69	3
Gonorrhoe, Urethrit	2193	1287	181	9	1396	-	-	-	-	-	1100	-	50	-	254	-	287	-	318	-	184	-

Alder.	Tilsammen.	Deraf Mænd.	Deraf Kvinder.
Transport	72	43	29
40—50 Aar	32	17	15
50—60 —	25	17	8
60—70 —	17	12	5
70—80 —	12	8	4
80—90 —	1	1	-
Ialt	159	98	61.

Tabel XVII.

Spedalske i Landdistrikterne.

Overøvrighedsdistrikt.	Antal Spedalske.	Antal Spedalske i Landdistrikterne ialt.	deraf Md.	deraf Kv.
Akershus Amt....	2	2	1	1
Hedemarkens —	6	6	3	3
Christians —	3	3	1	2
Bratsbergs —	3	3	-	3
Nedenæs —	1	1	-	1
Lister-Mandals —	3	3	2	1
Stavangers —	97	97	51	46
Søndre Bergenhus —	184	184	81	103
Bergens By.....	361	22	13	9
Nordre Bergenhus Amt....	250	250	140	110
Romsdals —	257	149	89	60
Søndre Trondhjems —	279	97	62	35
Nordre — —	95	95	60	35
Nordlands —	138	138	85	53
Tromsø —	22	22	11	11
Finmarkens —	3	3	2	1
Riget	1704	1075	601	474

Tabel XVIII.

Spedalske i Stiftelserne.

Stiftelser.	Belæg ved Udgangen af 1877. Ialt.	Md.	Kv.
Pleiestiftelsen No. 1.....	220	100	120
St. Jørgens Hospital.....	57	23	34
Lungegaardshospitalet.....	62	31	31
Reknæs Pleiestiftelse.....	108	57	51
Reitgjerdets Pleiestiftelse...	182	106	76
Tilsammen	629	317	312

Af de 76 udenfor Stiftelserne indtrufne Dødsfald blandt Spedalske forekom 1 i Hamars Stift, 11 i Christiansands, 25 i Bergens, 29 i Trondhjems og 10 i Tromsø Stift.

Behandlede Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) paa Sygehusene.

Tabel XVI.	Tilsammen Behandlede.	Kjøn.		Alder.		Fordeling paa Amterne.																
		Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Børn.	Voxne.	Christiania By.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg-Laurvig.	Hedemarken.	Christians.	Bratsberg.	Nedenæs.	Lister-Mandal.	Stavanger.	Bergens By.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Gonorrhoe (Urethritis)	385	84	301	-	385	200	8	6	5	2	1	6	8	1	7	78	3	33	8	13	4	2

Efter den af Overlægen for den spedalske Sygdom afgivne Beretning var det kjendte Antal Spedalske i Riget ved de sidste 20 Tællinger følgende:

Aar.	Antal Sped.	Aar.	Antal Sped.	Aar.	Antal Sped.	Aar.	Antal Sped.
1877:	1 704	1872:	1 943	1867:	2 137	1862:	2 119
1876:	1 731	1871:	1 987	1866:	2 126	1861:	2 096
1875:	1 771	1870:	2 055	1865:	2 136	1860:	2 068
1874:	1 832	1869:	2 104	1864:	2 182	1859:	2 095
1873:	1 874	1868:	2 119	1863:	2 162	1858:	2 082

I Tabel XIX (se næste Side) gives en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** med disses Fordeling paa Rigets Stifter.

Svindsot (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgivet som Dødsaarsag i 2 291 Dødsfald eller 16,1 pCt. af samtlige opgivne ved Sygdom foraarsagede Dødsfald.

Følgende Tabel XX (se næste Spalte) giver en Oversigt over Forhold i pCt. af Dødsfald af Svindsot til samtlige kjendte Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme og Dødeligheden pro mille af Befolkningen i de sidste 10 Aar.

Tabel XXI (se Side XX) viser Dødsfald af Svindsot i de enkelte Stifter og Amter for Aarene 1875—1877 i Forhold (pCt.) til samtlige opgivne Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme, samt i Forhold (pro mille) til Folkemængden i de tilsvarende Dele af Riget i de nævnte Aar.

Af **Kræft** (Cancer, Fungus, Sarcoma) er opgivet 689 Dødsfald.

Tabel XXII (se Side XXII—XXV) giver en Oversigt over kjendte Dødsfald af Kræft i de forskjellige Amter med Fordeling efter Kræftens Sæde og over Alder og Kjøn for de af forskjellige Kræftformer Døde, forsaavidt saadan er meddelt.

Tabel XX.

Dødelighed af Svindsot.

Aar.	Forhold af Dødsfald af Svindsot til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Forhold af Dødsfald af Svindsot til til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i pCt.	Dødeligheden pro mille af Middelfolkemængden i Aaret.
1877	16,1	24,7	1,2
1876	14,2	23,9	1,2
1875	14,4	23,2	1,1
1874	14,5	22,9	1,1
1873	15,2	23,0	1,1 [1]
1872	14,9	23,1	1,0 [1]
1871	14,4	24,1	1,1
1870	14,3	21,6	0,9
1869	15,3	23,4	0,9
1868	14,0	23,1	0,9

[1]) Beregnet efter Befolkningen den 31te December 1873 og 1872.

Over de paa Sygehusene behandlede Tilfælde af **Sindssygdom** giver Tabel XLI i Slutningen af den almindelige Beretning en Oversigt.

Af Sindssygdomme er opgivet 64 Dødsfald, deraf 21 i Christiania Stift, 14 i Hamars Stift, 10 i Christiansands, 11 i Bergens, 5 i Trondhjems, 3 i Tromsø Stift.

De paa Sindssygeasylerne indtrufne 68 Dødsfald blandt de Sindssyge er henførte under de nærmere kjendte Dødsaarsager og ere opførte i den indtagne Tabel over kjendte Dødsaarsager.

Paa Rigets 10 Sindssygeasyler ere i Aarets Løb behandlet 1 628 sindssyge Personer, hvoraf indkom 598.

Antallet af Udgaaede og Døde udgjorde 567, hvoraf 68 døde. Tilbadeliggende ved Aarets Slutning var 1 061 Sindssyge.

Liste over behandlede væsentlig kroniske Sygdomme.

Tabel XIX.	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Ialt opgivne		Fordeling paa Stifter.											
									1		2		3		4		5		6	
									Christiania.		Hamar.		Christiansand.		Bergen.		Trondhjem.		Tromsø.	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . . .	6063	4	3057	2350	142	5209	6063	4	1894	1	652	1	1323	-	807	-	709	1	678	1
Fnat	1375	-	519	545	652	444	1375	-	282	-	130	-	438	-	162	-	187	-	176	-
Kjertelsyge	4298	54	1836	2301	3336	794	4333	89	1503	34	379	2	1312	39	446	9	432	3	261	2
Skurv	160	-	79	75	100	52	160	-	50	-	16	-	53	-	19	-	7	-	15	-
Rachit	792	28	448	312	764	5	802	38	312	22	90	3	243	9	79	1	41	2	37	1
Simpel Meningit	386	274	225	159	242	137	488	376	150	133	40	24	112	92	80	57	61	41	45	29
Tuberculøs Meningit	384	348	205	176	328	51	445	409	156	145	38	38	136	124	47	43	53	45	15	14
Svindsot	4497	1775	2160	2289	405	3975	5013	2291	1809	938	408	159	1470	621	481	222	606	270	239	81
Kræft	984	545	437	511	3	941	1121	[1]) 682	344	232	154	105	239	131	156	97	130	70	98	47
Vatersot og Morbus Brighti	1181	303	604	565	157	996	1307	[2]) 429	532	183	136	43	250	77	161	59	154	49	74	18
Blegsot og Anæmi	9638	5	492	8970	1395	7960	9639	[3]) 6	4183	2	792	-	2140	3	1163	1	849	-	512	-
Menstruationsuordener . . .	2220	-	-	2220	7	2181	2220	-	723	-	213	-	562	-	251	-	224	-	247	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	20783	99	8897	11068	1569	18123	20805	121	6136	34	2564	20	4900	14	2353	24	2218	21	2634	8
Ormesygdomme	1836	-	841	874	1475	264	1836	-	663	-	190	-	534	-	217	-	127	-	105	-
Drankersygdomme	290	21	264	22	-	276	299	30	134	6	29	5	62	2	15	4	45	12	14	1

[1]) Desuden opgives af Sarcoma 7 Dødsfald.
[2]) Af Vatersot 205 og af Morbus Brighti 224 Dødsfald.
[3]) Forøvrigt opgives af perniciøs Anæmi 11 Dødsfald (cfr. Tabellen over Dødsaarsagerne i Riget).

Dødsfald af Svindsot i de forskjellige Stifter og Amter for Aarene 1875—1877.

Tabel XXI.	1877. Opgivne Dødsfald: med anført Dødsaarsag.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	Forhold af Dødsfald af Svindsot. til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt. 1877.	1876.	1875.	til de ikke epidemiske Sygdomme i pCt. 1877.	1876.	1875.	Dødeligheden af Svindsot pro mille til Befolkningen. 1877.	1876.	1875.
Riget	14264	2291	4988	9276	16,1	14,2	14,4	24,7	23,9	23,2	1,2	1,2	1,2
I. Christiania Stift	5335	938	1849	3486	17,6	14,0	15,0	26,9	24,4	25,1	1,9	1,6	1,7
II. Hamar —	1362	159	525	837	11,7	11,3	10,2	19,0	19,1	16,3	0,7	0,7	0,6
III. Christiansands —	2769	621	819	1950	22,4	18,7	19,1	31,8	31,5	29,8	1,8	1,7	1,6
IV. Bergens —	2128	222	818	1310	10,4	12,5	10,6	16,9	20,3	17,0	0,8	0,8	0,8
V. Trondhjems —	1824	270	662	1162	14,8	12,9	13,9	23,2	20,0	20,6	1,0	0,9	0,9
VI. Tromsø —	846	81	315	531	9,6	11,2	10,8	15,3	19,6	18,2	0,4	0,6	0,5
1. Christiania By	1560	283	482	1078	18,1	15,5	16,6	26,3	26,1	26,5	3,5	3,6	3,7
2. Akershus Amt.	919	159	309	610	17,3	14,6	13,5	26,1	24,2	20,9	1,3	1,2	1,0
3. Smaalenenes —	949	179	393	556	18,9	10,6	12,8	32,2	24,0	28,2	1,6	1,0	1,3
4. Buskeruds —	1223	174	445	778	14,2	15,5	15,4	22,4	24,3	22,3	1,7	1,7	1,5
5. Jarlsberg-Laurvigs —	684	143	220	464	20,9	10,7	16,0	30,8	21,4	27,8	1,6	1,1	1,4
6. Hedemarkens —	684	90	265	419	13,6	12,1	10,9	21,5	23,6	19,1	0,7	0,8	0,6
7. Christians —	678	69	260	418	10,2	10,5	9,3	16,5	15,1	13,5	0,6	0,6	0,5
8. Bratsbergs —	851	148	264	587	17,4	17,7	16,3	25,2	27,6	23,3	1,7	1,8	1,6
9. Nedenæs —	599	146	162	437	24,4	15,8	19,3	33,4	29,5	33,6	2,0	1,5	1,9
10. Lister-Mandals —	590	159	141	449	26,9	21,5	20,6	35,4	34,0	32,6	2,1	2,0	1,7
11. Stavangers —	729	168	252	477	23,0	19,9	20,4	35,2	35,3	31,9	1,5	1,4	1,4
12. Søndre Bergenhus —	611	71	243	368	11,6	9,0	9,5	19,3	14,8	15,9	0,6	0.4	0,4
13. Bergens By	769	109	215	554	14,2	15,6	13,8	19,7	24,6	20,1	2,7	3,9	3,5
14. Nordre Bergenhus Amt.	553	30	253	300	5,4	12,1	7,8	10,0	17,8	11,0	0,3	0,5	1,4
15. Romsdals —	590	64	259	331	10,8	11,2	10,6	19,3	19.8	20,7	0,5	0,6	0,6
16. Søndre Trondhjems —	980	163	360	620	16,6	14,0	14,5	26,3	22,6	20,3	1,4	1,3	1,1
17. Nordre — —	449	55	150	299	12,2	9,6	13,3	18,4	15,2	21,0	0,7	0,6	0,9
18. Nordlands —	461	49	155	306	10,6	8,4	10,8	16,0	15,1	17,9	0,5	0,5	0,5
19. Tromsø —	272	21	113	159	7,7	17,3	13,4	13,2	29,3	21,1	0,4	0,9	0,6
20. Finmarkens —	113	11	47	66	9,7	11,0	6,5	16,7	18,5	13,4	0,4	0,7	0,5

Om Sindssygeasylernes Virksomhed henvises forøvrigt til den udgivne Oversigt over Sindssygeasylernes Virksomhed i 1877. (Norges officielle Statistik C. No. 5 b).

Tabel XXIII (se næste Side) giver en Oversigt over de for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge med Udgifter til samme, samt Amtskommunens Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele.

Efter Oygaver indhentede efter den almindelige Folketælling den 31 December 1865, udgjorde de Sindssyges Antal i hele Riget 5 195 eller i Forhold af 1: 327 af det hele Indbyggerantal. Af disse vare 2 039 sindssyge fra Fødselen eller de første Børneaar (Idioter), medens hos 3 156 Sygdommen havde udviklet sig i en senere Alder. I Tabel XXIV (se næste Side) gives en Oversigt over Antallet af samme i de forskjellige Stifter.

Efter en foreløbig Bearbeidelse af Opgaver, indkomne ved den almindelige Folketælling den 31te December 1875, udgjorde de Sindssyges Antal i hele Riget, naar «Sinker» og «Aandssløve» medregnes: 4 751, hvoraf 4 183 Idioter, Aandssløve og Sinker samt 4 568 andre Sindssyge. Paa Grund af det forandrede Schema for Oplysningernes Indhentelse egne denne sidste Tællings Resultater sig imidlertid egentlig ikke til Sammenligning, hverken med tidligere norske Tællinger eller med andre Landes Tællinger. Dette beror dels paa, at Tællingsschemaet har benyttet Benævnelserne «Aandssløve» og

Oversigt over Antallet af Sindssyge forpleiede for Amtskommunernes Regning og over Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til disses Forpleining og Medicinalvæsenet i det Hele [1]).

Tabel XXIII.	I 1877 for Amtskommunens Regning forpleiede Sindssyge.		Amtskommunernes Udgifter til de Sindssyges Forpleining i 1877 eller 1877—78.				Amtskommunens Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele i 1877 eller 1877—78.				Beregnet Befolkning ved Aarets Midte.
	Ialt.	Deraf paa Asyler.	Ialt.		Gjennemsnitlig for hver Sindssyg.		Ialt.		Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen.		
			Kr.	Øre.	Kr.	Øre.	Kr.	Øre.	Kr.	Øre.	
Akershus Amt.....	127	47	37 524	47	295	47	56 315	61	-	47	118 994
Smaalenenes —	135	40	32 011	88	237	13	49 141	78	-	45	109 793
Buskeruds —	126	33	24 206	16	192	11	40 863	23	-	40	103 380
Jarlsberg-Laurvigs —	105	30	20 376	87	194	7	34 442	71	-	39	88 479
Hedemarkens —	136	30	34 207	73	251	53	57 182	42	-	47	122 085
Christians —	176	39	37 419	38	212	61	59 161	86	-	51	116 038
Bratsbergs —	180	42	34 331	45	190	73	61 282	40	-	72	84 739
Nedenæs —	101	33	29 200	-	289	11	35 113	79	-	47	74 672
Lister-Mandals —	119	33	26 689	63	224	28	30 108	55	-	40	75 873
Stavangers —	90	36	23 885	35	265	39	35 323	72	-	32	112 885
Søndre Bergenhus —	145	26	23 952	50	165	19	40 700	40	-	35	116 352
Nordre — —	86	37	23 370	-	271	74	36 726	-	-	42	86 859
Romsdals —	135	50	25 634	69	189	89	39 832	33	-	33	119 394
Søndre Trondhjems —	173	60	34 096	42	197	9	46 644	70	-	39	119 020
Nordre — —	160	39	24 402	60	152	52	40 556	93	-	49	82 873
Nordlands —	105	51	22 674	82	215	95	78 213	49	-	73	107 194
Tromsø —	30	15	11 879	43	395	98	30 026	66	-	54	55 718
Finmarkens —	37	13	6 242	86	168	73	41 691	21	1	65	25 210

[1]) Ovenstaaende Opgaver omfatte kun Amternes Landistrikter. For Nordlands, Tromsø og Finmarkens Amter, hvor Udgifterne tildels bestrides af Medicinalfondet (for Finmarkens Vedkommende tillige af Brændevinsafgiftsfondet), komme Udgifterne forsaavidt ogsaa Byerne samt fremmede Fiskere tilgode.

Tabel XXIV.

Sindssyge i Norge den 31te December 1865.

	Det samlede Antal Sindssyge.	Antal Sindssyge i Forhold til Befolkningen.	Aandssløve og Sindss. fra Fødselen eller de første Børneaar.	Andre Sindssyge.
Hele Riget.....	5195	1 : 327	2039	3156
Christiania Stift	1458	1 : 307	455	1003
Hamars —	733	1 : 333	347	386
Christiansands —	1145	1 : 287	424	721
Bergens —	735	1 : 364	305	430
Trondhjems —	798	1 : 323	362	436
Tromsø —	326	1 : 476	146	180

«Sinker», dels derpaa, at ifølge Tællingsschemaet Adskillelsen mellem Idioter og andre Sindssyge væsentlig maa bestemmes, eftersom Tilstanden har vist sig før eller efter den vilkaarlig satte Aldersgrændse af det fyldte 4de Aar.

Tabel XXV (se Side XXVI—XXXI) giver en Oversigt over de af Lægerne udførte vigtigere **chirurgiske Operationer** med disses Fordeling paa eller udenfor Sygehus i de forskjellige Amter. Det bemærkes, at der som oftest ikke er meddelt Opgaver over Antallet af opererede Individer, men kun Operationernes Antal.

Anmærkninger til Liste over chirurgiske Operationer med Angivelse af Indikationer og Udfald, forsaavidt disse ere opgivne:

C. No. 4 (1877).

Liste over Dødsfald af

Tabel XXII. Kræftens Sæde.	Tilsammen i Riget.	Kjøn: Mandkjøn.	Kjøn: Kvindekjøn.	Kjøn: Uopgivet.	Alder. 15—20 Aar. Md.	15—20 Aar. Kv.	20—30 Aar. Md.	20—30 Aar. Kv.	30—40 Aar. Md.	30—40 Aar. Kv.	40—50 Aar. Md.	40—50 Aar. Kv.	50—60 Aar. Md.	50—60 Aar. Kv.	60—70 Aar. Md.	60—70 Aar. Kv.	70—80 Aar. Md.	70—80 Aar. Kv.
Hoved:																		
Hoved	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ansigt	12	4	6	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	2	2
Panden	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Tinding	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Øieæblet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øienhulen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Næsen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Læberne	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underlæben	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Munden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tungen	13	4	6	3	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	3	2	2
Overkjæven	7	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-
Underkjæven	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Hals:																		
Halsen	11	6	4	1	-	-	-	-	-	-	1	1	3	1	1	-	1	1
Halskjertel	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svælget	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Spiserøret	13	3	2	8	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-
Bryst:																		
Brystet	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystkjertel	48	-	38	10	-	-	-	1	-	-	-	5	-	15	-	5	-	5
Lunge	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underliv:																		
Underlivet	14	3	6	5	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	1	1	1
Mavesækken	304	115	93	96	-	-	1	1	5	3	21	13	36	28	28	23	11	11
Mave- og Endetarm	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Lever	11	4	4	3	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	1
Cardia	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-
Pylorus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Endetarm	16	5	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	2	1	4
Analaabning	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lever	34	10	9	15	-	-	-	-	-	-	2	2	4	4	1	1	1	-
— og Oment	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Intestina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyrer	3	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Urinblære	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Urinveiene	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Intestina	7	2	4	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	1	-	-
Bækkenet	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Prostata	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Testikel	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og Lunge	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Æggestok	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Livmoder	60	-	60	-	-	-	-	1	-	3	-	14	-	10	-	9	-	4
Extremiteter:																		
Skulder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— og Axelhule	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

Kræft i Aaret 1877.

80—90 Aar.		90—100 Aar.		Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																				
																				Romsdal.						
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Christiania By.	Akershus.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg-Laurvig.	Hedemarken.	Christians.	Bratsberg.	Nedenæs.	Lister-Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Søndmøre.	Nordmøre, Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	4	4	1	2	-	-	1	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	4	6	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	1	-	-	1	3	2	-	2	-	-
-	-	-	-	2	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	6	3	-	1	-	-	-	1	1	1	1	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	3	2	1	-	2	2	-	2	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	32	6	-	3	2	4	1	6	4	2	-	-	3	1	4	1	2	4	2	2	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	5	2	-	3	1	1	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-
-	4	-	-	102	83	27	11	18	23	15	19	22	32	13	18	10	5	17	15	10	8	11	9	15	3	3
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	4	-	2	-	-	1	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	5	6	4	1	-	1	-	-	3	2	-	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	9	7	5	3	4	2	1	4	3	-	1	1	-	-	4	2	-	-	1	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	2	4	1	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	42	8	3	2	4	2	4	6	6	-	2	1	4	2	1	1	2	3	5	3	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Tabel XXII (Forts.) Kræftens Sæde.	Tilsammen i Riget.	Kjøn: Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Alder. 15—20 Aar. Md.	Kv.	20—30 Aar. Md.	Kv.	30—40 Aar. Md.	Kv.	40—50 Aar. Md.	Kv.	50—60 Aar. Md.	Kv.	60—70 Aar. Md.	Kv.	70—80 Aar. Md.	Kv.
Axelhule	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Overarm	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lyske	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Laar	6	3	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-
Knæ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Læg	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Fod	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huden	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Bensystemet	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rygmarven	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	621	190	264	167	-	2	4	4	7	10	30	39	56	68	40	53	24	36
Uopgivet	68	14	14	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	689	204	278	207	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Amputation af Overarmen. Indikation paa Sygehus: Arthrocace 1, Vulnus 1, Caries 1 (alle heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Contusio 1.

Amputation af Underarmen. Indikation paa Sygehus: Vulnera dilacerata 3, Contusio 1 (alle heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Vulnus dilaceratum 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Laaret. Indikation paa Sygehus: Arthrocace genu 4 (heldigt Udfald), Fractura complicata 2 (døde), Sarcoma genu 1 (død af Sarcoma pulmonum), Aneurysma arteriæ femoralis 1 (heldigt Udfald), Necrosis 1 (heldigt Udfald), Vulnus et fractura femoris 1 (død af Emboli), Pseudarthrosis efter Bensutur 1 (tilbageliggende ved Aarets Udgang); udenfor Sygehus: Arthrocace genu 1 (uopgivet Udfald), Osteomyelitis 1 (heldigt Udfald), Vulnus et fractura femoris 1 (død).

Amputation af Læggen. Indikation paa Sygehus: Ulcus cruris 2, Pernio 2 (samme Person), Caries 1, Contusio 1, Gangraena 1, Necrosis 1, Vulnus 1 (alle heldigt Udfald), Reamputation 2, (deraf efter Symes Operation 1), begge heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Vulnus 1, Pernio 1 (begge heldigt Udfald), Cancer cruris 1 (senere Recidiv), Fractura cruris complicata 1 (uopgivet Udfald).

Amputation af Foden. Indikation udenfor Sygehus: Pernio 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Mellemfoden. Indikation paa Sygehus: Pernio 3 (heldigt Udfald).

Symes Operation. Indikation paa Sygehus: Arthrocace pedis 3 (to med heldigt Udfald, i det tredie foretoges Amputation cruris).

Exartikulation af Haand. Indikation paa Sygehus: Arthrocace 1 (heldigt Udfald).

Exartikulation af Albue. Indikation paa Sygehus: Sarcoma antibrachii 1 (heldigt Udfald).

Exartikulation af Knæ. Indikation paa Sygehus: Arthrocace genu 1 (heldigt Udfald), Fractura cruris 1 (tilbageliggende).

Resektion. Indikation paa Sygehus: Cancer maxillæ superioris 2 (1 udgik i Bedring, 1 døde), Sarcoma maxillæ superioris 1 (i Bedring), Tumor maxillæ superioris 1 (heldigt Udfald), Fibromyxoma maxillæ superioris 1 (heldigt Udfald), Cancer maxillæ inferioris 1 (tilbageliggende); Arthrocace coxæ 5 (to døde, tre tilbageliggende); Arthrocace cubiti 3 (en udgik i Bedring, to tilbageliggende); Arthrocace humeri 1 (heldigt Udfald); Arthrocace genu 1 (heldigt Udfald); Luxatio antibrachii 1 (heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Cancer maxillæ superioris 1 (heldigt Udfald); Arthrocace humeri 1 (heldigt Udfald); Phalanx digiti 2 (heldigt Udfald); partiel Resektion af Calcaneus 1.

Borttagelse af Brystkjertelen. Indikation paa Sygehus: Cancer mammæ 10 (6 udgik helbredede, 2 i Bedring, 1 tilbageliggende, 1 døde); udenfor Sygehus: Cancer mammæ 16; (i et Tilfælde dødeligt Udfald).

80—90 Aar.		90—100 Aar.		Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																					
																				Romsdal.							
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Christiania By.	Akershus.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg-Laurvig.	Hedemarken.	Christians.	Bratsberg.	Nedenæs.	Lister-Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Søndmøre.	Nordmøre, Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
																										-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	2	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	8	-	-	162	220	64	26	39	39	29	43	55	54	24	30	17	19	29	27	14	19	25	23	33	9	3
-	-	-	-	-	-	4	6	13	5	8	9	-	4	1	1	-	3	4	3	-	1	3	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	68	32	52	44	37	52	55	58	25	31	17	22	33	30	14	20	28	24	35	9	3

Borttagelse af Kræft (Cancer et Sarcoma) **i andre Organer.** Paa Sygehus er Kræftens Sæde opgivet saaledes: Cancer oculi 1, Cancer conjunctivæ 1, Cancer faciei 3, Cancer linguæ 4, Cancer maxillæ inferioris 2, Cancer genæ 1, Cancer regionis scapularis 1, Cancer femoris 2, Cancer uteri 2, Cancer testiculi 2, Cancer penis 1, Sarcoma faciei 1, Sarcoma colli 1. Udenfor Sygehus er Sædet opgivet: Cancer frontis 3, Cancer palpebræ superioris 1, Cancer nasi 2, Cancer linguæ 4, Cancer anthri Highmori 1, Cancer regionis parotideæ 2, Cancer axillæ 1, Cancer femoris 1, Cancer uteri 1, Cancer penis 1, Cancer labii minoris 1, Sarcoma maxillæ inferioris 1, Sarcoma pedis 1, Sarcoma plantæ pedis 1.

Borttagelse af andre Svulster. Svulstens Art opgives saaledes. Paa Sygehus: Lipoma 9, Tumor glandulosus 4, Ranula 2, Ganglion 1, Myxosarcoma colli 1, Tumor colli 2, Tumor mammæ 2, Tumor inguinis 1. Udenfor Sygehus: Tumores sebacei 50, Tumores cystici 42, Lipoma 42, Tumores glandulosi 21; Fibroma 17; Ranula 8; Enchondroma 5, Tumor cavernosus 3; Ganglion 2; Papilloma 2, Epulis 2; Lupus, Hygroma, Hordeolum, Adenoma, Steatoma, af hver Svulst, 1.

Thoracocentese ved Empyem ved Incision. Paa Sygehus: i 5 Tilfælde heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: i 3 Tilfælde dødeligt Udfald, i 2 Tilfælde heldigt.

Paracentese af Brystet er udført 10 Gange hos 1, 5 Gange hos 1, 4 Gange hos 1, 3 Gange hos 1, 2 Gange hos 1.

Paracentese af Underlivet udførtes Antal Gange hos hver Person udenfor Sygehus: 9 Gange hos 1 Person, 6 Gange hos 2 Personer, 4 Gange hos 3 Personer, 3 Gange hos 4 Personer og 2 Gange hos 1 Person.

Aabning af Peritonealhulheden ved Peritonit medførte i begge Tilfælde dødeligt Udfald.

Aabning af Abscessus retroperitonealis havde heldigt Udfald.

Enterotomi Indikation: Strictura ilei med Obstruction, dødeligt Udfald.

Ovariotomi. Paa Sygehus. Dødeligt Udfald ved indvendig Forblødning. Udenfor Sygehus anføres i 2 Tilfælde heldigt, i 1 Tilfælde dødeligt Udfald.

Punktion af Ovarialsvulst. Paa Sygehus: Hos 1 gjordes Carbolinjektion, udgik i Bedring; udenfor Sygehus udførtes 4 hos 1 Person, og 3 hos 1; hos 1 dødeligt Udfald.

Borttagelse af Polyper i andre Organer end Livmoderen. Polypens Sæde: i Næsen hos 55, i Øret hos 10, i Endetarmen hos 2, paa Ganen hos 1, paa Underlæben hos 1, i Analaabningen hos 1.

Underbinden af Arterier. Paa Sygehus: Arteria carotis communis (ved Tumor cavernosus orbitæ) 1 (heldigt Udfald), Arteria brachialis 1, Arteria radialis 1, Arteria

C. No. 4 (1877).

Chirurgiske Opera

Tabel XXV.

Operationer.	Hele Riget.			Fordeling paa Amterne.																
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Christiania By.		Akershus.	Smaalenene		Buskerud.		Jarlsberg-Laurvigs.		Hedemarken.		Christians.		Bratsberg.		Nedenæs.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen	4	3	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
— - Underarmen	9	8	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
— - Laaret	16	13	3	7	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
— - Læggen	16	12	4	5	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
— - Foden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Mellemfoden	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Symes Operation	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exartikulation af Haand	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Albue	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Knæ	3	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Amputation eller Exartikulation af Fingre eller Tæer	141	36	105	11	6	1	3	6	1	8	-	11	-	15	-	7	1	4	-	3
Resektioner	27	22	5	18	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Borttagelse af Brystkjertelen	49	15	34	7	13	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-
— - Læbekræft	65	23	42	5	2	-	-	6	1	3	-	3	-	1	1	1	1	3	-	5
— - Kræft i andre Organer	60	35	25	16	7	1	1	2	-	1	-	1	-	-	2	1	2	1	-	3
— - Svulster (andre, eller ikke nøiere betegnede)	276	27	249	15	56	3	-	20	-	10	-	18	-	21	1	6	-	7	-	22
Borttagelse af Tonsillerne	116	2	114	-	58	-	-	10	-	-	-	1	-	8	-	2	-	6	-	6
— - Uvula	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - indgroede Negle	25	3	22	-	3	-	-	4	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Thoracocentese ved Empyem (Incision)	20	8	12	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	1
Paracentese af Brystet	50	12	38	9	-	7	2	1	-	1	-	1	-	3	-	9	-	1	-	-
— - Underlivet	86	5	81	1	18	-	1	1	-	2	-	5	-	17	-	9	-	4	-	3
Aabning af Peritonealhulheden ved Peritonit	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Aabn. af Abcessus retroperitonealis	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enterotomi	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovariotomi	5	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Punktion af Ovarialsvulst	22	3	19	1	1	2	-	-	-	9	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-
Operation af Livmoderpolyper	28	6	22	-	3	1	-	4	-	1	-	4	-	3	-	2	-	3	-	-
— - andre Polyper	76	2	74	-	14	2	-	1	-	3	-	1	-	5	-	3	-	4	-	9
— for Struma	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underbinding af Arterier	16	7	9	5	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Operation for Nævi, Teleangiectasi	29	2	27	-	5	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	3
— - Hæmorrhoider	21	-	21	-	18	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Transfusion	3	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Neurotomier	8	6	2	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Hygroma patellae	15	2	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3
Punktion af Knæet	18	11	7	11	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tenotomier	31	12	19	12	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Forceret Ledbevægelse	12	2	10	1	2	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Reposition af Luxationer	215	12	203	4	7	21	3	13	-	21	-	12	-	9	-	10	-	9	-	21
Perforation af Membrana Tympani	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plastiske Operationer	15	6	9	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Operation for Haremuud	44	14	30	8	5	-	-	3	-	1	-	-	-	3	1	1	-	3	-	-
- spaltet Gane	5	5		5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tracheotomi	4	-	4	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

tioner i 1877.

Fordeling paa Amterne.																				
Lister-Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergens By.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.		Operationer.
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Amputation af Overarmen.
1	1	-	-	-	2	-		-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. af Underarmen.
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. - Laaret.
-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. - Læggen.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. - Foden.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. - Mellemfoden.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Symes Operation.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Exartikulation af Haand.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. af Albue.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. - Knæ.
5	8	4	2	3	1	2	14	1	5	2	1	1	1	4	3	-	1	2	4			Amputation eller Exartikulation af Fingre eller Tær.
1	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-			Resektioner.
-	-	2	1	1	3	4	-	-	2	-	5	2	-	1	-	-	-	-	1			Borttagelse af Brystkjertelen.
1	7	3	1	1	1	2	-	2	2	-	1	3	2	5	-	-	2	-	-			Do. af Læbekræft.
-	1	2	2	1	8	-	1	2	2	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-			Do. - Kræft i andre Organer.
-	11	2	12	6	3	20	7	1	8	-	16	3	-	1	2	1	3	-	1			Do. - Svulster (andre, eller ikke nøiere betegnede).
-	3	-	10	-	-	-	1	-	3	-	3	-	1	2	2	-	-	-	-			Borttagelse af Tonsillerne.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Do. af Uvula.
-	-	-	5	1	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	1	2	-	-			Do. - indgroede Negle.
-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	1	2	-	1	-	-	2	1	1			Thoracocentese ved Empyem (Incision).
-	-	-	2	-	-	-	-	-	11	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-			Paracentese af Brystet.
-	-	-	-	1	-	-	3	-	2	-	5	-	7	-	4	3	-	-	-			Do. af Underlivet.
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Aabning af Peritonealhulheden ved Peritonit.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Abcessus retroperitonealis.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Enterotomi.
-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Ovariotomi.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-			Punktion af Ovarialsvulst.
-	-	1	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-			Operation af Livmoderpolyper.
-	3	1	5	1	1	3	3	-	4	-	9	-	3	-	-	-	1	-	-			Do. af andre Polyper.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Do. for Struma.
-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-			Underbinding af Arterier.
-	1	1	3	-	-	1	2	1	1	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-			Oper. for Nævi, Teleangiectasi.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-			Do. - Hæmorrhoider.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Transfusion,
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Neurotomier.
-	-	-	1	-	-	-	4	2	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-			Operation for Hygroma patellae.
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Punktion af Knæet.
-	4	-	2	-	-	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-			Tenotomier.
-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Forceret Ledbevægelse.
-	7	-	6	10	-	5	9	-	7	-	6	1	6	3	13	1	3	-	8			Reposition af Luxationer.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-			Perforation af Membran. Tympani
-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Plastiske Operationer.
-	1	1	1	-	2	4	2	-	1	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-			Operation for Haremund.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Do. for spaltet Gane.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			Tracheotomi.

Chirurgiske Opera

Tabel XXV (Forts.).

Operationer.	Hele Riget.			Fordeling paa Amterne.																
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Christiania By.		Akershus.	Smaalenene		Buskerud.		Jarlsberg-Laurvig.		Hedemarken.		Christian.		Bratsberg.		Nedenæs.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Operation for Vandbrok	158	12	146	5	12	4	-	4	-	17	-	2	-	12	2	8	-	6	-	8
Borttagelse af Testikelen	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Herniotomi	26	13	13	5	3	-	2	2	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	2
Reposition af indeklemt Brok	120	11	109	3	2	12	1	5	2	16	-	17	1	4	-	2	-	3	-	4
Punktion af Blæren	7	3	4	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Lithotomia urethralis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ectopia vesicae	5	4	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— - Phimosis	11	-	11	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
— - Paraphimosis	14	-	14	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— - Strictura urethrae	7	2	5	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Urethrotomia externa ved Contusion i Perinaeum	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ruptura perinaei	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kolporaphi ved Prolapsus uteri	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputation ved Inversio uteri	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oper. for Imperforatio hyminis	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula vesico-vaginalis	18	10	8	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula utero-vaginalis	5	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Incision af canalis colli	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Strictura recti	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - — ani	8	1	7	1	3	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
— - Atresia ani	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fissura ani	12	-	12	-	8	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula ani	9	4	5	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Necrotomier	62	30	32	16	3	3	-	7	1	1	-	-	-	2	-	-	1	1	-	2
Tilsammen	2025	431	1594	220	281	68	21	110	8	106	-	84	2	109	8	75	7	67	1	106
Øienoperationer.																				
Borttagelse af Øieæblet	37	14	23	7	8	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-
Extractio cataractae	71	2	69	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Do do. linerais	31	2	29	2	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Do. do. (Liebreichs Operation)	4	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Do. do. (Graefes —)	10	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Discisio cataractae	14	3	11	3	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — secundariae	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Extractio lentis	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Iridectomia	85	20	65	16	10	-	1	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Iridotomia	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punctio retinae	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Prolapsus iridis	6	2	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punctio corneae	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sæmisch Operation ved Abscessus corneae	19	7	12	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Abrasio corneae	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tatovering af Cornea	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

tioner i 1877.

Fordeling paa Amterne.																				
Lister-Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus	Bergens By.		Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.		Operationer.
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	
-	3	2	13	6	-	10	12	1	12	-	12	1	2	-	2	1	1	-	-	Operation for Vandbrok.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Borttagelse af Testikelen.
-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	Herniotomi.
-	10	-	6	3	-	2	4	-	5	-	6	4	2	-	1	-	1	-	4	Reposition af indeklemt Brok.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	Punktion af Blæren.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Lithotomia urethralis.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Oper. for Ectopia vesicae.
-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	— - Phimosis.
-	-	-	1	-	-	-	3	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	— - Pharaphimosis.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Strictura urethrae.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Urethrotomia externa ved Contusion i Perinaeum.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Oper. for Ruptura perinaei.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kolporaphi ved Prolopius uteri.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Amputation ved Inversio uteri.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Oper. for Imperforatio hyminis.
-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	— - Fistula vesico-vaginalis.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Fistula utero-vaginalis.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Incision af canalis colli.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Oper. for Strictura recti.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Strictura ani.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Atresia ani.
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Fissura ani.
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Fistula ani.
-	1	-	-	-	7	2	2	3	2	-	5	-	-	2	-	-	1	-	-	Necrotomier.
9	64	21	75	36	45	66	78	19	79	10	91	24	25	25	36	7	19	4	19	Tilsammen.
-	-	4	-	-	-	7	-	-	2	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	Borttagelse af Øieæblet.
-	-	-	-	-	1	56	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	Extractio cataractae.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. do. linerais.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	Do. do. (Liebreichs Operation).
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	Do. do. (Graefes —).
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Discisio cataractae.
-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	— — secunderiae.
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Extractio lentis.
-	-	-	-	-	-	44	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	Iredectomia.
-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Iridotomia.
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Punctio retinae.
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Oper. for Prolapsus iridis.
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Punctio corneae.
-	1	-	-	-	-	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Sæmisch Operation ved Abscessus corneae.
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Abrasio cornea.
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Tatovering af cornea.

Tabel XXV (Forts.).

Operationer.	Hele Riget.			Fordeling paa Amterne.																	
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Christiania By.		Akershus.	Smaalenene		Buskerud.		Jarlsberg-Laurvig.		Hedemarken.		Christians.		Bratsberg.		Nedenæs.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Operat. for Staphylom	7	1	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Pterygium	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Pannus	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Skjelen og Tenotomier	37	4	33	2	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ptosis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Chalazion	12	-	12	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
— - Entropium	8	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ectropium	6	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blepharoplastik	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canthoplastik	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarsoraphi	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oper. for Sygdom i Taareveiene	343	4	339	4	5	3	-	5	-	-	-	8	-	7	-	1	-	-	-	8
Borttag. af Svulst i Conjunktiva	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do. do. i Øienhulen	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Do. do. Svulster paa Øienlaagene	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	750	75	675	58	72	4	2	8	1	3	-	9	-	9	-	2	1	3	-	26
Chirurgiske og Øienoperationer tilsammen	2775	506	2269	278	353	72	23	118	9	109	-	93	2	118	8	77	8	70	1	132

ulnaris 1, Arteria femoralis 2, (hos 1 med Aneurysma arteriæ femoralis foretoges senere Amputation af Laaret), Arteria pediæa 1. Udenfor Sygehus: Arteria brachialis 1, Arteria radialis 1, Arteria femoralis 1 (dødeligt Udfald), Arteria tibialis 1.

Transfusion. Paa Sygehus ved Morfinforgiftning, dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus 2, i begge Tilfælde heldigt Udfald, (Indikationer ikke angivne).

Neurotomier. Nervus infraorbitalis 1, Nervus mentalis 1.

Tenotomi. Paa Sygehus: Tendo Achilles 6, Musculus extensor hallucis longus 1, Musculus tibialis anticus 1, Musculus tensor fasciæ latæ 1, Musculus sartorius 1, Musculus gracilis 1, Musculus adductor longus 1. Udenfor Sygehus: Tendo Achilles 11, Musculus sterno-cleido-mastoideus 2, Musculus adductor longus 1.

Luxationer. Følgende Luxationer ere reponerede Antal Gange. Paa Sygehus: Luxatio humeri 5, Luxatio antibrachii 1, Luxatio femoris 3. Udenfor Sygehus: Luxatio maxillæ inferioris 2, Luxatio claviculæ 2, Luxatio humeri 112, Luxatio cubiti 21, Luxatio radii 8, Luxatio ulnæ 1, Luxatio manus 4, Luxatio pollicis 5, Luxatio digitorum aliorum 3, Luxatio femoris 5, Luxatio genu 4, Luxatio patellæ 1, Luxatio pedis 2.

Tracheotomi. Indikation: Oedema glottidis 1 (heldigt Udfald), Phthisis laryngis 1 (død senere af Phthisis), Diphtheritis laryngis 1 (dødeligt Udfald); uopgivet Indikation 1 (dødeligt Udfald).

Operation for Vandbrok. Paa Sygehus: Punktion med paafølgende Jodinjektion 3; Radikaloperation 1. Udenfor Sygehus: Punktion med Jodinjektion 21, med Carbolinjektion 10, med Spiritusinjektion 1, Radikaloperation 1.

Herniotomi. Paa Sygehus: 4 heldigt Udfald, 7 dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: 4 heldigt, 6 dødeligt Udfald.

Punktion af Blæren. Paa Sygehus. Indikation: Cancer prostatæ 1 (dødeligt Udfald), Hypertrophia prostatæ 1 (heldigt Udfald), uopgivet Indikation 1 (dødeligt Udfald); udenfor Sygehus, i to Tilfælde dødeligt Udfald.

Operation for Ectopia vesicæ. Paa Sygehus 4 Operationer hos 2 Personer, (en udgik i Bedring, en tilbageliggende).

Kolporaphi ved Prolapsus uteri, død af Pyæmi.

tioner i 1877.

Fordeling paa Amterne.																				Operationer.
Lister-Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.	Bergens By.		Nordre Bergenhus.	Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.		
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	Oper. for Staphylom.
-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Pterygium.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Pannus.
-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	— - Skjelen og Tenotomier.
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	— - Ptosis.
-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	— - Chalazion.
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	— - Entropium.
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	— - Ectropium.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Blepharoplastik.
-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Canthoplastik.
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Tarsoraphi.
-	1	-	5	2	-	193	-	-	11	-	72	-	2	-	6	-	-	-	-	Oper. for Sygdom i Taareveiene.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Borttag. af Svulst i Conjunktiva.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. do. i Øienhulen.
-	3	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Do. do. Svulster paa Øienlaagene.
-	5	4	5	2	1	408	-	-	15	2	91	-	3	6	8	-	2	-	-	Tilsammen.
9	69	25	80	38	46	474	78	19	94	12	182	24	28	31	44	7	21	4	19	Chirurgiske og Øienoperationer tilsammen.

Amputation af Inversio uteri med dødeligt Udfald ved Blødning i Peritonealhulheden.

Operation for Atresia ani i begge Tilfælde dødeligt Udfald.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte 797, hvis Art og Fordeling paa Stifterne sees af Tabel XXVI (se næste Side).

Tabel XXVII (se næste Side) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Af Tabellerne XXVIII—XXXIII (se Side XXXIII—XXXV) sees Udfaldet af udførte Tangforløsninger, Vendinger, Udtrækning paa Bækkenenden, Perforation, Embryotomi og Partus præmaturus artificialis efter de forskjellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af Tabel XXXIV (se Side XXXV) der er et Uddrag af Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte Opgaver over Døbte og Begravede.

Tabel XXXV (se Side XXXVI) viser Antallet af **Fødte** og **Døde** i Rigets By- og Landdistrikter.

Antallet af **Fødte** (fraregnet Dødfødte) udgjorde 58 626, og der var for hele Riget et Overskud af 27 155 Fødte over Døde, og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 55,4. I 1877 var der 397 Fødte flere end i 1876 (58 229), 2 339 flere end i 1875 (56 287), 3 698 flere end i 1874 (54 928), 5 645 flere end i 1873 (52 981).

Tabel XXXVI (se Side XXXVII) viser Antallet af Tvilling- og Trillingfødsler og enkelte Forhold af Dødfødte i Riget og dets Stifter.

Antallet af **Døde** i Riget og dets Stifter i Tiaaret 1877—1868 sees af Tabel XXXVII (se Side XXXVII).

I Lægernes Dødslister opgives Dødsaarsagerne for 14 264 eller 45,3 pCt. af samtlige i 1877 indtrufne Dødsfald og 46,9 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald.

De af Lægerne opgivne Dødsaarsagers Forhold (i pCt.) til samtlige indtrufne Dødsfald i de enkelte Distrikter sees af Tabel XXXVIII (se Side XXXVIII—XXXIX).

De af Lægerne opførte Dødsaarsager er sammenstillede i de i Slutningen af den almindelige Beretning indtagne Tabeller, hvoraf den ene viser de kjendte Dødsaarsagers Fordeling paa Stifterne samt Fordeling paa Alder og Kjøn, den anden giver Oplysning om Dødsaar-

Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer i 1877.

Tabel XXVI.	Samlet Antal Barselkvinder.	Samlet Antal Operationer.	Forhold i pCt.	Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning ved Bækkenendefødsel.	Perforation.	Embryotomi.	Keisersnit.	Partus præmaturus artificialis.	Efterbyrdsoperationer.
Riget	59956	797 [1])	1,3	543	100	26	26	6	1	7	88
Christiania Stift	16895	269	1,6	182	34	12	9	-	-	2	30
Hamars —	7184	61	0,8	42	6	-	2	-	-	2	9
Christiansands —	11614	189	1,6	126	22	10	5	1	-	3	22
Bergens —	9193	138	1,7	93	26	3	4	2	-	-	10
Trondhjems —	8293	91	1,1	68	9	-	3	3	-	-	8
Tromsø —	6777	49	0,9	32	3	1	3	-	1	-	9

[1]) Hos 789 Fødende, idet 8 Fødsler var Tvillingfødsler.

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXVII.	Mødre.			Børn.			Samlet Antal Operationer.
	Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf døde [1]).	Forhold i pCt.	Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf vare dødfødte.	Forhold i pCt.	
Tangforløsning	504	11	2,2	519	97	18,7	543 [2])
Vending	83	12	14,5	93	54	58,1	100 [3])
Udtrækning ved Bækkenendefødsel	20	-	-	26	8	30,8	26 [4])
Perforation	22	8	36,4	-	-	-	26
Embryotomi	6	3	50,0	-	-	-	6
Keisersnit	1	1	-	1	1	-	1
Partus præmaturus artificialis	6	1	16,7	7	1	14,3	7
Efterbyrdsoperationer	61	4	6,6	-	-	-	88

[1]) Dødsaarsagerne vil sees af Tabel IX, Pag. XIII.
[2]) I 3 Tilfælde af begge Tvillinger; altsaa 540 Fødende.
[3]) I 2 Tilfælde første Tvilling forløst ved Tang; altsaa 98 Fødende.
[4]) I 1 Tilfælde af begge Tvillinger; i 2 Tilfælde 1ste Tvilling forløst ved Tang; altsaa 23 Fødende.

sagerne i Byerne, forsaavidt Opgave derfra er indkommen og den tredie viser Dødsaarsagernes Fordeling paa Alder og Kjøn inden Byerne.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare (se Tabellen Side XXXVII).

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 217, hvoraf 101 vare Syns- og Obduktionsforretninger over Døde, 109 Undersøgelser og Erklæringer over Levende samt 7 til Afgjørelse af Spørgsmaal i anden Anledning. Tabel XXXIX (se Side XL) viser disse Forretningers Gjenstand med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

De **Vaccineredes** Antat udgjorde i 1877 ifølge Embedslægernes Indberetninger 42 986 eller 74,5 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1875—1877; i 1876 var Antallet af Vaccinerede 43 023 eller 76,2 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1874—1876 og i 1875: 46 917 eller 85,7 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1873—1875. Procentforholdet af de i

Udfald af Tangforløsninger for Mødre og Børn — efter de forskjellige Indikationer.

Tabel XXVIII. Indikation.	Ialt udførte Tang-forløsninger.	Mødre. Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Mødre. Deraf døde.	Mødre. Forhold i pCt.	Børn. Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Børn. Deraf vare dødfødte.	Børn. Forhold i pCt.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	413 [1])	384	5	1,3	395	54	13,7
Bækkensneverhed	49	44	2	4,5	48	19	39,6
Barselkrampe	18	18	3	16,7	17	5	29,4
Fremfald af Navlesnor	8	7	-	-	8	6	75,0
Ansigtsfødsel	6	6	-	-	6	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	6	6	-	-	6	-	-
Ueftergiveligt eller stort Foster	5	5	-	-	5	2	40,0
Issefødsel med Panden fortil	3	3	-	-	3	-	-
Skjævt Isseleie	3	3	-	-	3	1	33,3
Fare for Fostrets Liv	3	3	-	-	3	1	33,3
Rigid Modermund	2	2	-	-	2	1	50,0
Krampe i Modermunden	1	1	-	-	1	-	-
Barselmani	1	1	-	-	1	1	-
Blødning	1	1	-	-	-	-	-
Svulst i Collum uteri	1	1	1	-	1	-	
Isseleie med Fremfald af Haand og Fod hos sidste Tvilling	1	1 [2])			1	1	
Navlesnorens Omslyngning om Fostrets Hals	1	1			1	1	-
Uopgiven Indikation	21	18			18	5	27,8

[1]) 411 Fødende. [2]) 1ste Tvllling ogsaa forløst ved Tang, Indikation kan ei sees.

Udfald af Vending for Mødre og Børn — efter de forskjellige Indikationer.

Tabel XXIX. Indikation.	Ialt udførte Vendinger.	Mødre. Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Mødre. Deraf døde.	Mødre. Forhold i pCt.	Børn. Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Børn. Deraf vare dødfødte.	Børn. Forhold i pCt.
Tverleie	66	52	2	3,8	61	34	55,7
Placenta prævia og Blødning	12	11	4	36,4	12	9	75,0
Bækkensneverhed	5	5	3	60,0	5	4	80,0
Fremfald af Navlesnoren	3	2	-	-	3	1	-
Langsom Fødsel ved smertefulde, utilstrækkelige Veer	3	3	1	33,3	3	3	
Ansigtsleie og fremfalden Arm	1	1	1	-	1	1	
Pandeleie, heftige og utilstrækkelige Veer	1	1	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	9 [1])	8	1	12,5	7 [1])	2	28,6

[1]) I 2 Tilfælde af 2den Tvilling, 1ste forløst ved Tang.

Udfald af Udtrækning ved Bækkenendefødsel — efter de forskjellige Indikationer.

Tabel XXX.

Indikation.	Ialt udførte Udtrækninger.	Mødre.			Børn.		
		Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf døde.	Forhold i pCt.	Antal, for hvilke Udfald er meddelt.	Deraf vare dødfødte.	Forhold i pCt.
Sæde- og Fodleie	12 [1])	8	-	-	12	3	25,0
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	4	4	-	-	4	-	-
Blødning efter Fødsel af 1ste Tvilling	3 [3])	3	-	-	3	-	-
Bækkensneverhed	2 [4])	1	-	-	2	2	-
Barselkrampe	1	1	-	-	1	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	1			1	1	-
Fremfald af Navlesnor	1 [2])	-			1	1	-
Fostret med Ryggen bagtil	1	1			1	-	
Hydrocephalisk Foster	1	1			1	1	

[1]) og [2]) 1 Tilfælde af levende 2den Tvilling, 1ste ogsaa forløst ved Udtrækning (dødfødt) paa Grund af Fremfald af Navlesnoren
[3]) I 1 Tilfælde 1ste Tvilling forløst ved Tang. [4]) I 1 Tilfælde 1ste Tvilling forløst ved Tang.

Tabel XXXI.

Udfald af Perforationer — efter de forskjellige Indikationer.

Indikation.	Ialt udførte Perforationer.	Antal, Mødre for hvilke Udfaldet er opgivet.	Deraf døde.
Bækkensneverhed	15	14	5
Ansigtsleie	3	3	2 [1])
Heftige, utilstrækkelige Veer, forgjæves Tangforsøg, afdødt Foster	2	1	-
Skjævt Isseleie, Ophør af Veerne	2	1	-
Fosterhovedet indkilet i Bækkenindgangen	2	1	-
Barselkrampe	1	1	1
Afkræftelse af den Fødende, Brækninger, dødt Foster	1	1	

[1]) I 1 Tilfælde (ved Svulster i Livmoderen) udførtes Kephalotripsi.

Tabel XXXII.

Udfald af Embryotomier — efter de forskjellige Indikationer.

Indikation.	Ialt udførte Perforationer.	Antal, Mødre for hvilke Udfaldet er opgivet.	Deraf døde.
Forsømt Tverleie	5 [1])	5	3
Syphilitisk Foster med Ascites og Hydrops	1	1	

[1]) I 1 Tilfælde Decapitation af forraadnet Foster.

1877 Vaccinerede til Middeltallet af de i Treaaret 1875—1877 levende Fødte vil for Riget og dets enkelte Stifter sees af følgende Oversigt (se Tabellen Side XXXVI).

Af **Sygehuse** haves 44 faste, nemlig: Rigshospitalet, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonissehuset, 5 Sygehuse for Spedalske, 5 militære Sygehuse, 18 Amtssygehuse og 14 kommunale By-Sygehuse. Desuden findes flere mindre Sygehuse, der i Regelen kun benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger. Fra flere Dele af Riget omtales Epidemilazareter og ved Fattighus og Grubeverker indrettes Sygestuer. Antallet af Sindssygeasyler var 10, nemlig 2 Statsasyler, 6 kommunale Asyler og 2 private.

I Tabel XLII (se Side XLVI—XLVII) gives en Oversigt over Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge, Behandlingens Udfald, Behandlingstid og Medikamentudgift.

I Tabel XLIII (se Side XLVIII—XLIX) gives en Oversigt over de paa Sygehusene til Behandling indkomne Grupper af Sygdomstilfælde.

Antallet af **Apotheker** var 73, nemlig 39 med reelt og 33 med personligt Privilegium samt 1, der er privile-

Udfald af Partus præmaturus artificialis — efter de forskjellige Indikationer.

Tabel XXXIII. Indikation.	Antal udførte Partus præmaturus artificialis.	Mødre: heldigt Udfald.	Mødre: dødeligt Udfald.	Mødre: uopgivet Udfald.	Børn: levende.	Børn: dødfødte.	Børn: uopgivet Udfald.
Bækkensneverhed	3	3 [1])	-	-	2	1	-
Barselkrampe	2	1	1	-	2 [2])	-	
Dødfødte Børn ved de tidligere naturlige Fødsler	2	1 [3])		1 [4])	2		

[1]) Hos 1 rachitisk Bækken, Conjugata 3½″; levende Foster i 36te Uge. [2]) 1 i 37te Uge, forløst ved Vending. [3]) I 37te Uge. [4]) I de 2 sidste forudgaaede Fødsler ogsaa kunstig Fremkaldelse, og begge Gange levende Børn.

Antal Fødte og Døde i 1877.

Tabel XXXIV.	Fødte.	Døde: ialt.	Døde: i 1ste Døgn [1]).	Døde: paa Barselseng.	Dødfødte [1]).	Omkomne paa voldsom Maade: ved ulykkelige Hændelser.	Omkomne paa voldsom Maade: ved Selvmord.
Riget	58626	31471	476	338	1910	964	129
I. Christiania Stift	16475	9178	163	63	563	220	44
II. Hamars —	7055	3680	49	19	192	50	20
III. Christiansands —	11421	6246	103	70	321	197	14
IV. Bergens —	8959	4900	65	62	332	165	18
V. Trondhjems —	8122	4630	63	52	287	144	22
VI. Tromsø —	6594	2837	33	72	215	188	11
1. Christiania By	3210	1652	31	12	150	29	10
2. Akershus Amt	3705	2218	40	14	125	38	10
3. Smaalenenes —	3633	1846	26	17	114	45	7
4. Buskeruds —	3190	1996	37	10	87	37	9
5. Jarlsb.-Laurvigs —	2737	1466	29	10	87	71	8
6. Hedemarkens —	3737	1873	27	15	98	34	10
7. Christians —	3318	1807	22	4	94	16	10
8. Bratsberg —	2614	1482	30	23	84	34	1
9. Nedenæs —	2582	1317	19	9	74	41	4
10. Lister-Mandals —	2477	1449	19	13	60	51	6
11. Stavanger —	3748	1998	35	25	103	71	3
12. Søndre Bergenhus —	3758	2053	28	29	136	61	6
13. Bergens By	1421	815	6	15	64	11	5
14. Nordre Bergenhus Amt	2467	1300	21	15	84	44	6
15. Romsdals —	3524	1883	28	20	137	85	5
16. Søndre Trondhjems —	3571	2205	31	31	128	66	8
17. Nordre — —	2340	1274	14	4	70	42	10
18. Nordlands —	3668	1538	16	31	108	102	10
19. Tromsø —	1938	862	15	31	66	34	-
20. Finmarkens —	988	437	2	10	41	52	1

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Antal Fødte og Døde i By- og Landdistrikt i 1877.

Tabel XXXV.	Bydistrikt.					Landdistrikt.				
	Fødte.	Døde		Omkomne paa voldsom Maade		Fødte.	Døde		Omkomne paa voldsom Maade	
		ialt.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.		ialt.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Riget	12903	6886	84	195	34	45723	24585	254	769	95
I. Christiania Stift	6166	3237	27	78	21	10309	5941	36	142	23
II. Hamars —	207	101	1	2	1	6848	3579	18	48	19
III. Christiansands —	2964	1537	19	67	2	8457	4709	51	130	12
IV. Bergens —	1646	902	15	17	5	7313	3998	47	148	13
V. Trondhjems —	1302	866	15	16	5	6820	3764	37	126	17
VI. Tromsø —	618	243	7	13	-	5976	2594	65	175	11
1. Christiania By	3210	1652	12	29	10	-	-	-	-	-
2. Akershus Amt	129	80	2	5	1	3576	2138	12	33	9
3. Smaalenenes —	1072	496	4	12	5	2561	1350	13	33	2
4. Buskeruds —	895	550	4	16	3	2295	1446	6	21	6
5. Jarlsberg-Laurvigs —	860	459	5	16	2	1877	1007	5	55	6
6. Hedemarkens —	124	60	1	2	1	3613	1813	14	32	9
7. Christians —	83	41	-	-	-	3235	1766	4	16	10
8. Bratsbergs —	589	292	6	17	-	2025	1190	17	17	1
9. Nedenæs —	420	180	1	7	1	2162	1137	8	34	3
10. Lister-Mandals —	660	397	2	19	1	1817	1052	11	32	5
11. Stavanger —	1295	668	10	24	-	2453	1330	15	47	3
12. Søndre Bergenhus —	-	-	-	-	-	3758	2053	29	61	6
13. Bergens By	1421	815	15	11	5	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	19	6	-	1	-	2448	1294	15	43	6
15. Romsdals —	573	282	6	9	1	2951	1601	14	76	4
16. Søndre Trondhjems —	786	601	9	12	2	2785	1604	22	54	6
17. Nordre — —	149	64	-	2	2	2191	1210	4	40	8
18. Nordlands —	118	48	2	3	-	3550	1490	29	99	10
19. Tromsø —	212	109	4	1	-	1726	753	27	33	-
20. Finmarkens —	288	86	1	9	-	700	351	9	43	1

Vaccinerede i Riget.

	Middeltal af levende Fødte i 1875—77.	Antal Vaccinerede i 1877.	Forhold i pCt.
Riget	57714	42986	74,5
Christiania Stift	16371	12059	73,7
Hamars —	7159	6277	87,7
Christiansands —	11112	8053	72,5
Bergens —	8747	6356	72,7
Trondhjems —	7882	5786	73,4
Tromsø —	6443	4455	69,1

geret Rigshospitalet som saadant; til 1 (i Finmarkens Amt) hører Filialafdeling. I Christiania Stift haves 25 Apotheker, i Hamars 6, i Christiansands 21, i Bergens 7, i Trondhjems 10 og i Tromsø 4. Under Fisketiden er i Nordlands Amt (Kabelvaag) aabnet et Medicinudsalg. Foruden Apothekerne bestod Personalet af 104 Pharmaceuter (af 58 opgivne examinerede fungerede 6 som Provisorer) og 74 Disciple.

I 1877 have 22 bestaaet pharmaceutisk Examen.

Medicinalpersonalet. 26 examinerede Læger udgik fra Universitetet. Ifølge Fortegnelsen for 1877 var Antallet af autoriserede Læger 518 (i 1876: 500), hvoraf 204

Antal Tvilling- og Trillingfødsler og enkelte Forhold af Dødfødte.

Tabel XXXVI.	Antal Tvilling-fødsler.	Antal Trilling-fødsler.	Dødfødte og Døde i 1ste Døgn[1]).			Dødfødte efter Presternes Opgaver[2]).	Forholdet af Dødfødte[2]) (alene) til samtlige Fødte (Dødfødte medregnede) i pCt.
			Tilsammen.	Deraf			
				Dødfødte.	Døde i 1ste Døgn.		
Riget	689	15	2386	1910	476	2049	3,4
Christiania Stift	191	4	726	563	163	619	3,6
Hamars —	90	-	241	192	49	219	3,0
Christiansands —	147	5	424	321	103	350	2,9
Bergens —	99	3	397	332	65	339	3,7
Trondhjems —	116	2	350	287	63	291	3,5
Tromsø —	46	1	248	215	33	231	3,4

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne. [2]) Efter Opgaver meddelt fra det statistiske Centralbureau.

Antal Døde i Tiaaret 1868—1877.

Tabel XXXVII.	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.	1869.	1868.
Riget	31471	34607	33949	32499	29808	29417	29567	28120	29534	31737
Christiania Stift	9178	10581	10039	9555	8473	7849	7889	8149	8403	9591
Hamars —	3680	3549	3738	3860	3498	3142	3293	3379	3371	3974
Christiansands —	6246	7313	6879	6377	6094	6287	6510	5425	6116	6666
Bergens —	4900	5154	5470	4890	4652	4398	4632	4056	4474	4026
Trondhjems —	4630	4619	4371	4576	4252	4595	4252	4229	3975	3887
Tromsø —	2837	3391	3452	3241	2839	3146	2991	2862	3195	3593

De hyppigste Dødsaarsager.

Sygdom.	Antal.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistriktet.
Svindsot	2291	936	1355
Skarlagensfeber	1428	293	1135
Lungebetændelse	1142	337	805
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen, tilsammen	1078	571	507
Alderdomssvaghed	847	212	635
Kræft	682	216	466
Akut Bronchit	575	282	293
Vatersot og Morbus Brighti, tilsammen	428	159	269
Hjerneslag	388	145	243
Organisk Hjertesygdom	365	148	217
Diarrhoe og Cholera nostras, tilsammen	347	181	166
Kronisk Bronchit	318	141	177
Kighoste	300	128	172
Typhoidfeber	265	82	183
Peritonit	223	74	149

vare bosatte i Christiania Stift, 49 i Hamars, 78 i Christiansands, 54 i Bergens, 63 i Trondhjems og 36 i Tromsø Stift; 14 vare bosatte i Udlandet, og for 20 savnes Oplysning om Opholdsstedet. 8 vare ansatte som Professorer, 2 forhenværende Professorer, 1 Stipendiat ved Universitetet, 1 Medicinaldirektør, 1 Fuldmægtig i Justits- og Politidepartementets Medicinalafdeling, 1 Overlæge for den spedalske Sygdom, 6 Stadsfysici, 1 Stadslæge, 132 Distriktslæger (en Landfysikus), 4 Berglæger, 1 Fængselslæge, 1 Politilæge, 10 By- og Fattiglæger, 2 Direktører for Sindssygeasyler, 1 Direktør ved Rigshospitalet, 35 Læger ved Sygehuse, Fødselsstiftelser, Sindssygeasyler og Stiftelser for Spedalske (desuden vare ansatte ved Sygehuse 30 Læger, som tillige indehavde andre Stillinger), 1 Generalchirurg, 6 Brigadelæger, 36 Korpslæger (deraf 2 surnumerære), 14 Kompagnichirurger, 6 Marinelæger (hvoraf 1 Prosektor ved Universitetet) og 1 Assistent ved Rigshospitalets pathologisk-anatomiske Laboratorium; 3 indehavde civile Embeder udenfor Lægestanden. 244 Læger opføres uden fast Ansættelse.

C. No. 4 (1877).

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne og de ialt indtrufne Døds

Tabel XXXVIII.

Distrikt.	Dødsfald ialt.	Dødsfald anmeldte af Læger.	Dødsfald pCt.
I. Christiania By	1652	1561	94,5
II. Akershus Amt:			
Ullensaker	547	240	43,9
Aker	1107	432	39,0
Høland	454	127	28,0
Follo	607	120	19,8
III. Smaalenenes Amt:			
Fredrikshald	135	129	95,6
Moss	370	212	57,3
Sarpsborg	686	338	49,3
Eidsberg	461	219	47,5
Hvaløerne	194	51	26,3
IV. Buskeruds Amt:			
Landfysikatet	671	500	74,5
Modum	459	318	69,3
Ringerike	275	181	65,8
Sandsvær	219	126	57,5
Hallingdal	280	83	29,6
Rollag	92	15	16,3
V. Jarlsberg-Laurvigs Amt:			
Hof	306	171	55,9
Laurvig	472	261	55,3
Tønsberg	688	252	36,6
VI. Hedemarkens Amt:			
Rendalen	128	82	64,1
Tønset	141	76	53,9
Trysil	82	43	52,4
Hedemarken	654	268	40,9
Solør-Odalen	548	162	29,6
Søndre Østerdalen	311	53	17,0
VII. Christians Amt:			
Nordre Valders	139	90	64,7
Hadeland-Land	338	144	42,6
Toten	361	148	41,0
Faaberg	254	98	38,6
Lesje	130	46	35,4
Ringebo	246	69	28,0
Søndre Valders	191	51	26,9
Lom	148	32	21,6
VIII. Bratsbergs Amt:			
Kragerø	343	268	78,1
Hviteseid	167	116	69,5
Laardal	138	90	65,2
Skien	412	258	62,6
Tinn	78	36	46,2
Holden	212	54	25,5
Sauland	132	29	22,0
IX. Nedenæs Amt:			
Arendal	63	62	98,4
Østre Nedenæs	459	278	60,6
Sætersdalen	63	23	36,5
Vestre Nedenæs	513	177	34,5
Aamli	125	39	31,2
Evje	94	20	21,3
X. Lister-Mandals Amt:			
Christiansand	247	242	98,0
Oddernæs	417	145	34,8
Flekkefjord	295	99	33,6
Lyngdal	289	86	29,8
Undal	201	18	9,0
XI. Stavanger Amt:			
Sandnæs	248	129	52,0
Stavanger	618	251	40,6
Finnø	207	70	33,8
Haugesund	195	64	32,8
Karmøen	194	62	32,0
Sogndal	101	30	29,7
Ekersund	269	77	28,6
Sand	220	51	23,2
XII. Søndre Bergenh. Amt:			
Indre Søndhordland	137	91	66,4
Ytre Hardanger	263	121	46,0
Vos	164	54	32,9
Indre Nordhordland	280	85	30,4
Nordre Midthordland	254	70	27,6
Ytre Nordhordland	259	67	25,9
— Søndhordland	284	54	19,0
Søndre Midthordland	174	32	18,4
Indre Hardanger	184	32	17,4

C. No. 4 (1877).

ved kjendte Sygdomme foraarsagede Dødsfald fald inden de enkelte Distrikter.

Distrikt.	Dødsfald ialt.	Dødsfald anmeldte af Læger.	Dødsfald pCt.
XIII. Bergens By	815	768	94,2
XIV. Nordre Bergenh. Amt:			
Ytre Sogn	121	87	71,9
Indre Nordfjord	197	138	70,1
Nordfjordeidet	90	59	65,6
Indre Sogn	201	109	54,2
Ytre Nordfjord	81	26	32,1
Kinn	101	30	29,7
Midtre Sogn	93	22	23,7
Lærdal	131	30	22,9
Indre Søndfjord	149	34	22,8
Ytre —	136	18	13,2
XV. Romsdals Amt:			
Sundal	83	46	55,4
Ytre Romsdal	299	128	42,8
Vestre Søndmøre	185	71	38,4
Nordre —	228	79	34,6
Søndre Nordmøre	338	111	32,8
Nordre —	160	46	28,8
Surendal	129	34	26,4
Indre Romsdal	142	30	21,1
Indre Søndmøre	118	17	14,4
Østre —	201	28	13,9
XVI. Søndre Trondhj. Amt:			
Trondhjem	601	541	90,0
Røros	77	47	61,0
Indre Fosen	99	90	39,3
Ytre —	130		
Orkedal	255	99	38,8
Strinden	291	112	38,5
Nordre Fosen	98	25	25,5
Opdal	77	15	19,5
Søndre Fosen	268	31	11,6
Selbu	91	10	11,0
Guldal	218	10	4,6
XVII. Nordre Trondhj. Amt:			
Stenkjær	108	64	59,3
Levanger	230	106	46,1
Grong	95	38	40,0
Stjørdal	204	73	35,8
Namsos	163	50	30,7
Inderøen	204	59	28,9
Frosten	143	39	27,3
Ytre Namdal	127	20	15,7
XVIII. Nordlands Amt:			
Buksnæs	89	62	69,7
Østlofoten	86	59	68,6
Vefsen	84	45	53,6
Brønnø	117	54	46,2
Skjærstad	95	31	32,6
Folden	47	14	29,8
Alstahaug	142	41	28,9
Flakstad	30	8	26,7
Bodø	163	40	24,5
Lødingen	55	12	21,8
Stegen	77	16	20,8
Hadsel	125	24	19,2
Lurø	92	17	18,5
Ofoten	55	10	18,2
Ranen	173	21	12,1
Sortland	106	7	6,6
XIX. Tromsø Amt:			
Ibestad	83	54	65,1
Tranø	67	35	52,2
Tromsø	175	82	46,9
Lenvik	83	29	34,9
Trondenæs	118	28	23,7
Malangen	128	22	17,2
Skjærvø	75	10	13,3
Lyngen	89	10	11,2
Karlsø	44	2	4,5
XX. Finmarkens Amt:			
Vardø	22	14	63,6
Sydvaranger	32	16	50,0
Hammerfest	51	23	45,1
Vadsø	95	26	27,4
Alten	66	16	24,2
Loppen	38	6	15,8
Kistrand	36	5	13,9
Maasø	45	6	13,3
Tanen	52	1	1,9

C. No. 4 (1877).

Oversigt over de i 1877 udførte retsmedicinske Forretninger.

Tabel XXXIX.

	Samtlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde betræffende													Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af							Undersøgelse i anden Anledning.
		Selvmord.	Mishandling.	Ulykkestilfælde. Drukning.	Ydre Beskadigelser.	Forgiftning.	Kvælning.	pludselige Dødsfald af Sygdom.	paa Barselseng.	nyfødte og spæde Børns Dødsmaade. Fødsel i Dølgsmaal og formentlig Fostermord.	Døde i Sengen hos Moderen.	Dødsfald af Sygdom.	Anden eller uopgiven Anledning.	uopgiven eller ubestemt Dødsaarsag.	forudgaaet Fødsel.	Svangerskab.	Voldtægt og andre Løsagtighedsforbrydelser.	Mishandling af anden Beskaffenhed med Følger.	legemlig Helbredsforfatning iøvrigt.	Sindstilstand med Tilregnelighed.	Behandling af Sindssyge.	
Riget	217	[1]3	8	15	[2]5	[3]5	[4]1	[5]11	[6]2	[7]30	5	[8]9	[9]4	[10]3	13	1	3	25	[11]36	29	[12]2	[13]7
I. Christiania Stift	71	-	3	3	2	-	-	6	1	10	2	5	1	1	9	-	-	10	5	11	-	2
II. Hamars —	34	1	1	-	-	-	-	-	-	4	-	3	2	1	1	1	1	2	9	4	2	2
III. Christiansands —	34	2	2	4	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	4	14	4	-	-
IV. Bergens —	29	-	-	2	2	4	1	2	-	4	2	1	1	-	2	-	-	5	2	1	-	-
V. Trondhjems —	30	-	1	5	-	1	-	1	1	4	-	-	-	1	1	-	-	3	4	7	-	1
VI. Tromsø —	19	-	1	1	1	-	-	1	-	5	1	-	-	-	-	-	2	1	2	2	-	2
1. Christiania By	7	-	-	1	1	-	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Akershus Amt	17	-	2	1	-	-	-	1	-	2	1	2	-	-	1	-	-	2	-	3	-	-
3. Smaalenenes —	13	-	-	-	1	-	-	3	-	2	-	-	-	-	5	-	-	1	-	1	-	-
4. Buskerüds —	24	-	-	1	-	-	-	1	-	3	-	1	-	-	3	-	-	5	5	5	-	-
5. Jarlsberg-Laurvigs —	10	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	2	-	2	-	-
6. Hedemarkens —	12	1	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	-	-
7. Christians —	22	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	2	1	1	1	-	-	7	2	2	2
8. Bratsbergs —	14	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	-	-
9. Nedenæs —	7	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
10. Lister-Mandals —	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
11. Stavangers —	10	-	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-
12. Søndre Bergenhus —	13	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	1	1	-	1	-	-	4	1	1	-	-
13. Bergens By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	10	-	-	2	-	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
15. Romsdals —	9	-	-	2	1	1	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
16. Søndre Trondhjems —	20	-	1	3	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	3	3	5	-	1
17. Nordre — —	5	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
18. Nordlands —	9	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	-
19. Tromsø —	6	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
20. Finmarkens —	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-

[1]) Ved Hængning 2 (deraf en svanger Kvinde), ved Drukning 1.
[2]) Fractura cranii 3; efter et Fald 1; samt 1 muligens af efterfølgende Rosen.
[3]) Ved Saltsyre 1; akut Alcoholforgiftning 1; ukjendt for 3, der døde samtidig og paa samme Sted (Nordre Bergenhus Amt) under Symptomer af Gastro-Enterit.
[4]) Under Brækning ved Hjernecongestion.
[5]) Ved Lungeapoplexi 3, Hjernehyperæmi og Hjerneapoplexi 2, Congestion til Hjerne og Lunger 1, Kræft i Mavesækken 1, Fedtdegenerationer hos 1 i 7de Maaned svanger Kvinde, Hjerteparalyse 1, dobbelsidig Lungebetændelse 1, Tuberculose i Lungerne og Meningit 1.
[6]) Anæmi efter Tarmblødning 1, uforløst 1.
[7]) I 1 Tilfælde af Fosterrester, i 1 af brændte Fosterben, 1 Forretning (Tromsø) var Continuationsforretning til den i 1876 anførte Forretning.
[8]) Medfødt Svaghed 2, Apoplexi 1, katarrhalsk Lungebetændelse 1, Gastro-Enterit 1, Kvælningsdød 1, mulig Blødning fra Navlesnoren 1; uopgivet 2.
[9]) Dødfødt 2, forraadnet Abort 1.
[10]) Mulig Inanition 1, af forraadnet Lig 1, af 20 Aar gamle jordfundne Ben 1.
[11]) Deraf opgives 15 i Anledning af ilagt Straf (i søndre Trondhjems Amt dog flere, hvis Antal ikke er opgivet).
[12]) De Syge vare holdte bundne til Væggen.
[13]) Af Ben til Afgjørelse om af Mennesker (2), Erklæring om, hvorvidt paalideligt Skjøn kan afgives over et i Søen et halvt Aar henliggende Lig, der antoges dræbt (1), af Blod paa en Kniv (1), om Forgiftning af Levnetsmidler (1), om Paternitet (1), angaaende en uexamineret Fødselshjelperskes Forhold ved et Dødsfald paa Barselseng (1).

Af **Tandlæger** fandtes efter Fortegnelsen for 1877: 28, hvoraf 4 uexaminerede (i 1876: 30). Alle vare bosatte i Byer, deraf 18 i Christiania Stift, 1 i Hamars, 4 i Christiansands, 3 i Bergens og 1 i Trondhjems Stift; for 1 Bopæl ikke opgivet. Tandlægeexamen afholdtes ikke i Aaret.

Jordemoderexamen blev taget af 38, nemlig 23 Elever ved Skolen i Christiania og 15 i Bergen. Efter Embedslægernes Indberetninger var der 645 Jordemødre (i 1876: 641), dels ansatte, dels privat praktiserende, nemlig 170 i Christiania Stift, 73 i Hamars, 105 i Christiansands, 109 i Bergens, 112 i Trondhjems og 76 i Tromsø Stift.

Hjelpevaccinatørernes Antal udgjorde 613 (i 1876: 614), hvoraf 97 i Christiania, 73 i Hamars, 118 i Christiansands, 119 i Bergens, 105 i Tromdhjems og 101 i Tromsø Stifter.

I det Følgende findes den i ovenstaaende almindelige Beretning for Riget givne Oversigt udførligere fremstillet for hvert af Rigets Overøvrighedsdistrikter. Ligeledes er vedføiet en efter Dyrlægernes Aarsberetninger affattet Oversigt over Sundhedstilstanden blandt Husdyrene i 1877, samt de i Indholdsfortegnelsen opregnede Bilag.

Syphilis paa Syge

Tabel XL.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede					
										helbredede.			i Bedring.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling	15	15	30	72	112	184	87	127	214	55	84	139	6	5	11
— Afdeling for Børn	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Christiania Bys Sygehus	-	16	16	5	124	129	5	140	145	-	132	132	-	-	-
— Garnisons —	-	-	-	8	-	8	8	-	8	8	-	8	-	-	-
Akers Kommunes —	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	2	2	4	2	2	4	1	2	3	-	-	-
Smaalenenes Amts —	2	2	4	5	10	15	7	12	19	3	8	11	-	-	-
Fredrikstads Bys —	-	-	-	5	4	9	5	4	9	4	4	8	1	-	1
— Garnisons —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Fredrikshalds Bys —	-	-	-	2	1	3	2	1	3	2	1	3	-	-	-
Buskeruds Amts —	1	7	8	8	7	15	9	14	23	8	12	20	-	1	1
Drammens Bys —	-	1	1	7	8	15	7	9	16	7	8	15	-	-	-
Jarlsberg-Laurvigs Amts —	-	2	2	6	9	15	6	11	17	3	8	11	-	-	-
Tønsberg Bys —	-	1	1	-	1	1	-	2	2	-	2	2	-	-	-
Carl Johansværns —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Hedemarkens Amts —	1	-	1	3	9	12	4	9	13	3	7	10	-	-	-
Christians — —	1	1	2	5	14	19	6	15	21	3	5	8	-	-	-
Bratsbergs — —	2	5	7	3	5	8	5	10	15	3	6	9	-	-	-
Arendals Bys —	2	1	3	20	14	34	22	15	37	17	13	30	1	-	1
Christiansands Bys —	1	1	2	9	11	20	10	12	22	7	8	15	-	-	-
— Garnisons —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	1	-	1	1	-	1
Lister-Mandals Amts —	-	1	1	3	5	8	3	6	9	2	6	8	-	-	-
Stavanger — —	1	1	2	5	8	13	6	9	15	6	6	12	-	2	2
Bergens Bys —	3	6	9	19	22	41	22	28	50	17	21	38	-	-	-
Lungegaardshospitalets Kurafdeling	1	-	1	-	1	1	1	1	2	1	-	1	-	-	-
Aalesunds Bys Sygehus	1	1	2	1	-	1	2	1	3	1	1	2	1	-	1
Romsdals Amts —	2	4	6	13	24	37	15	28	43	12	22	34	-	-	-
Trondhjems Bys —	6	8	14	21	38	59	27	46	73	22	38	60	2	1	3
Nordre Trondhj. Amts Sygeh. i Skogn	1	1	2	3	1	4	4	2	6	4	2	6	-	-	-
— — — — - Overhalden	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	-	-	-	7	8	15	7	8	15	6	6	12	-	-	-
— — — - Bodø	-	-	-	1	4	5	1	4	5	1	1	2	-	-	-
— — — - Buksnæs	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	-	-
Tromsø — — - Tromsø	2	3	5	6	3	9	8	6	14	7	5	12	1	-	1
Finmarkens — — - Alten	-	-	-	2	3	5	2	3	5	2	3	5	-	-	-
— — — - Hammerfest	-	-	-	3	4	7	3	4	7	2	3	5	-	-	-
— — — - Vardø	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	1	1	-	1	1
— — — - Vadsø	-	-	-	11	7	18	11	7	18	7	4	11	1	-	1
Tilsammen	42	78	120	261	464	725	303	542	845	219	422	641	14	10	24

Anmærkning. Til Observation om Syphilis behandledes paa Lister-Mandals Amts Sygehus 1, Trondhjems Bys Sygehus 9, nordre Trondhjems

husene i Aaret 1877.

uhelbredede.			Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde				Antallet af Forpleiningsdage.	Middeltal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Anmærkninger.
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	primær.	konstitutionel.	heredi-tær.	uop-givet.			
1	4	5	[1]) 4	[2]) 2	6	21	32	53	39	136	9	-	14 835	92,1	[1]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria: 2, 3, 4 og 6 Md. gl.
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	[2]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria 16 Md. gl., Syphilis secundaria 20 Aar gl. (Encephalitis).
-	1	1	[3]) 2	[4]) 2	4	3	5	8	35	88	6	-	6 126	44,7	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	-	-	178	29,7	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[3]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria 2, 2 Md. gl.
-	-	-	[5]) 1	-	1	-	-	-	-	3	1	-	262	65,5	[4]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria 2 og 16 Md. gl.
-	-	-	[6]) 1	-	1	3	4	7	1	13	1	-	1 562	130,2	[5]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria 3 Md. gl.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	865	96,1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	31	31,0	[6]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	114	38,0	
-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	14	-	-	2 172	103,4	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	14	-	-	595	39,7	
-	-	-	-	-	-	3	3	6	4	11	-	-	784	71,3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	258	129,0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	75	75,0	
-	-	-	-	-	-	1	2	3	1	10	1	-	990	99,0	
-	-	-	-	-	-	3	10	13	3	16	-	-	2 078	259,8	
1	-	1	-	-	-	1	4	5	1	6	1	-	2 587	258,7	
-	-	-	-	-	-	4	2	6	5	29	-	-	3 291	106,2	
-	[7]) 1	1	-	-	-	3	3	6	6	14	-	-	922	57,6	[7]) Til Amtssygehuset.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	137	68,5	
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	8	-	-	622	77,8	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	13	1 207	86,2	
-	-	-	-	[8]) 1	1	5	6	11	3	36	2	-	3 347	85,8	[8]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria 1 Md. gl.
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	106	106,0	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	120	40,0	
-	-	-	-	[9]) 1	1	3	5	8	-	37	-	-	3 983	113,8	[9]) Dødsaarsag: Syphilis secundaria 6 Uger.
-	-	-	[10])1	[11])2	3	2	5	7	2	57	-	-	4 660	70,6	[10]) Dødsaarsag: Erysipelas 48 Aar gl.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	144	24,0	[11]) — Meningitis 30 Aar gl.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	66	33,0	— Diarrhoea 6 Uger -
-	-	-	-	[12])2	2	1	-	1	1	13	1	-	511	36,5	[12]) Dødsaarsag: Syphilis secundaria 20—30 Aar, Syphilis hereditaria 0—1 Aar.
-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	4	1	-	287	143,5	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	209	104,5	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	8	-	-	564	43,4	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	149	29,8	
-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	7	-	-	452	90,4	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	63	31,5	
-	1	1	-	-	-	3	2	5	1	17	-	-	1 803	138,7	
2	7	9	9	10	19	59	93	152	109	575	23	18	56 155	81,0	

Amtssygehus i Skogn 2, tilsammen 12 Syge, 3 af Mand-, 9 af Kvindekjøn, hvilke alle udgik helbredede. Det samlede Antal Liggedage var 284.

C. No. 4 (1877).

Tabel over Tilfælde af Sindssygdom

Tabel XLI.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede					
										helbredede.			i Bedring.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets Afdelinger	-	-	-	4	-	4	4	-	4	1	-	1	1	-	1
Christiania Bys Sygehus	-	-	-	3	5	8	3	5	8	-	-	-	2	2	4
— Garnisons Sygehus	1	-	1	1	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Diakonissehuset	-	4	4	1	5	6	1	9	10	-	-	-	1	-	1
Akers Kommunes Sygehus	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Fredrikstads Bys —	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	-	-
Fredrikshalds — —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Drammens — —	1	1	2	2	8	10	3	9	12	-	2	2	1	2	3
Tønsbergs — —	-	1	1	3	1	4	3	2	5	1	-	1	-	-	-
Hedemarkens Amts —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Christians — —	1	-	1	7	4	11	8	4	12	5	2	7	1	1	2
Christiansands Bys —	-	-	-	4	3	7	4	3	7	-	1	1	3	2	5
Lister-Mandals Amts —	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Stavanger — —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Bergens Bys —	-	1	1	2	1	3	2	2	4	-	1	1	2	-	2
Aalesunds — —	-	-	-	3	-	3	3	-	3	1	-	1	-	-	-
Romsdals Amts —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Trondhjems Bys —	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Nordre Trondhj. Amts Sygeh. i Skogn	1	-	1	3	2	5	4	2	6	1	-	1	-	2	2
— — — — - Overhalden	1	-	1	4	4	8	5	4	9	2	3	5	2	-	2
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	-	-	-	-	4	4	-	4	4	-	3	3	-	-	-
Tromsø — — - Tromsø	-	-	-	6	3	9	6	3	9	3	-	3	1	-	1
Finmarkens — — - Hammerfest	-	-	-	2	1	3	2	1	3	1	1	2	-	-	-
Tilsammen	6	7	13	53	47	97	59	51	110	16	16	32	14	9	23
Fiskesygehuset i Kabelvaag (Østlofoten)	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	[1]) 1	-	1
— - Skjoldehavn (Sortland)	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— - Skjærvø (Skjærvø)	-	1	1	2	2	4	2	3	5	-	-	-	-	1	1
Tilsammen	-	1	1	4	2	6	4	3	7	-	-	-	1	1	2
Sum	6	8	14	57	46	103	63	54	117	16	16	32	15	10	25

C. No. 4 (1877).

behandlede paa Sygehus i 1877.

uhelbredede.			Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.				Anmærkninger.
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Mani.	Melancholi.	Dementia.	Uopgivet.	
1	-	[1]) 1	-	-	-	1	-	1	1	3	-	-	[1]) Til Asyl.
1	1	[1]) 2	-	-	-	-	2	2	1	4	2	1	
2	-	[1]) 2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	5	[2]) 5	-	[3]) 2	2	-	2	2	1	3	-	2	[2]) 3 Kvinder til Asyl.
-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	2	-	[3]) Dødsaarsag: 1 Tuberculosis 26 Aar gl., — 1 Suicidium 27 — —
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2		-	-	
1	-	[1]) 1	-	-	-	-	-	-	1		-	-	
2	3	[4]) 5	-	-	-	-	2	2	-	-	-	10	[4]) 3 til Asyl.
1	2	3	[5]) 1	-	1	-	-	-	-	-	-	4	[5]) Dødsaarsag: Phthisis 45 Aar gl.;
1	-	[1]) 1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
1	-	1	-	-	-	1	1	2	5	3	1	[6]) 2	[6]) Idiotismus acquisitus 1, Stupiditas 1.
-	-	-	-	-	-	1	-	1	5	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	[1]) 1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	
2	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-		-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
3	-	[1]) 3	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	
3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-	
1	1	[1]) 2	-	-	-	-	-	-	2	6	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	1	-	
[1]) 2	[7]) 2	4	-	-	-	-	1	1	4	3	2	-	[7]) 1 Kvinde sendt til Asyl.
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	
23	15	38	1	2	3	5	9	14	29	39	10	19	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
2	1	3	-	1	[8]) 1	-	-	-	2	2	-	-	[8]) Dødsaarsag: Debilitas senilis.
3	1	4	-	1	1	-	-	-	2	4	-	-	
26	16	42	1	3	4	5	9	14	31	43	10	19	

C. No. 4 (1877).

Antallet af de paa Sygehusene

(Mouvements des malades dans

Tabel XLII.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Udgaaede helbredede.			Udgaaede i Bedring.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger	26	34	60	301	246	547	327	280	607	173	157	330	57	45	102
— chirurgiske —	49	30	79	388	216	604	437	246	683	266	141	407	81	55	136
— Hudsygeafdelingen	25	39	64	134	244	378	159	283	442	105	201	306	11	15	26
De nævnte Afdelinger tilsammen	100	103	203	823	706	1529	923	809	1732	544	499	1043	149	115	264
Børnehospitalet	1	8	9	26	29	55	27	37	64	15	25	40	2	6	8
Christiania Bys Sygehus [1]	74	78	152	328	632	960	402	710	1112	101	470	571	105	53	158
— Garnisons — [2]	9	-	9	227	-	227	236	-	236	218	-	218	3	-	3
Diakonissehuset	1	28	29	27	128	155	28	156	184	6	53	59	13	37	50
Akers Kommunes Sygehus	20	16	36	97	75	172	117	91	208	45	29	74	21	14	35
Moss Bys —	7	1	8	34	16	50	41	17	58	23	13	36	6	-	6
Smaalenenes Amts —	8	3	11	64	46	110	72	49	121	48	25	73	7	8	15
Fredrikstads Bys —	9	3	12	43	24	67	52	27	79	36	19	55	3	2	5
— Garnisons —	-	-	-	95	-	95	95	-	95	92	-	92	2	-	2
Fredrikshalds Bys —	9	6	15	60	33	93	69	39	108	49	29	78	3	-	3
Fredrikstens Garnisons —	-	-	-	64	-	64	64	-	64	61	-	61	-	-	-
Buskeruds Amts —	6	11	17	31	17	48	37	28	65	26	18	44	3	2	5
Drammens Bys —	9	11	20	65	45	110	74	56	130	49	31	80	4	3	7
Jarlsberg-Laurvigs Amts — [3]	-	2	2	24	22	46	24	24	48	13	17	30	3	-	3
Tønsberg Bys —	1	2	3	37	13	50	38	15	53	22	10	32	2	-	2
Carl-Johansværns —	5	-	5	192	-	192	197	-	197	177	-	177	-	-	-
Hedemarkens Amts —	4	6	10	41	25	66	45	31	76	22	18	40	7	2	9
Christians — —	9	4	13	36	42	78	45	46	91	33	27	60	3	4	7
Bratsbergs — —	21	20	41	73	53	126	94	73	167	51	28	79	14	13	27
Østerrisør Bys —	2	2	4	6	3	9	8	5	13	7	2	9	1	-	1
Arendals — —	11	4	15	71	61	132	82	65	147	63	55	118	1	2	3
Christiandsands Bys —	6	4	10	52	35	87	58	39	97	38	31	69	5	3	8
— Garnisons — [4]	2	-	2	164	-	164	166	-	166	165	-	165	1	-	1
Lister-Mandals Amts —	3	2	5	13	11	24	16	13	29	9	8	17	1	-	1
Stavanger Amts —	10	3	13	71	34	105	81	37	118	57	27	84	9	3	12
Bergens Bys —	46	55	101	352	317	669	398	371	770	242	253	495	49	35	84
Lungegaardshospitalets Knrafdeling	20	17	37	11	13	24	31	30	61	1	2	3	-	1	1
Aalesunds Bys Sygehus	2	3	5	29	11	40	31	14	45	19	8	27	1	3	4
Romsdals Amts —	12	6	18	65	61	126	77	67	144	48	49	97	11	7	18
Throndhjems Bys —	33	29	62	325	185	510	358	214	572	254	156	410	28	15	43
Nordre Throndhjems Amts Sygehus i Skogn	20	10	30	127	83	210	147	93	240	105	62	167	14	16	30
— — — — - Overhalden	9	6	15	112	84	196	121	90	211	71	67	138	18	11	29
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	13	6	19	105	105	210	118	111	229	71	61	132	24	16	40
— — — - Bodø	2	1	3	46	32	78	48	33	81	33	18	51	5	2	7
— — — - Buksnæs	5	4	9	76	42	118	81	46	127	52	30	82	16	7	23
Tromsø — — - Tromsø	8	10	18	74	37	111	82	47	129	52	31	83	7	2	9
Finmarkens — — - Alten	-	-	-	5	4	9	5	4	9	5	3	8	-	-	-
— — — - Hammerfest	2	-	2	53	24	77	55	24	79	36	17	53	6	1	7
— — — - Vardø	-	-	-	37	6	43	37	6	43	32	2	34	-	3	3
— — — - Vadsø [7]	2	-	2	28	13	41	30	13	43	21	8	29	2	1	3
De ovennævnte 42 Sygehuse tilsammen	501	464	965	4209	3067	7276	4710	3531	8241	3012	2201	5213	549	387	936
Fiskesygehuset i Reine (Flakstad)	-		-	26	-	26	26	-	26	22	-	22	4	-	4
— - Stene	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Kabelvaag (Østlofoten)	-		-	72	3	75	72	3	75	49	3	52	17	-	17
— - Henningsvær —	-		-	67	-	67	67	-	67	48	-	48	15	-	15
— - Skraaven —	-		-	17	-	17	17	-	17	9	-	9	4	-	4
— - Skjoldehavn (Sortland)	-		-	11	4	15	11	4	15	5	1	6	3	2	5
— - Skjærvø (Skjærvø)	-	2	2	37	15	52	37	17	54	13	7	20	20	7	27
— - Brevik (Loppen)	-		-	18	-	18	18	-	18	11	-	11	5	-	5
— - Maasø (Maasø)	1	-	1	37	-	37	38	-	38	24	-	24	9	-	9
— - Gamvik (Tanen)	-		-	7	-	7	7	-	7	4	-	4	3	-	3
De ovennævnte Fiskesygehuse tilsammen	1	2	3	292	22	314	293	24	317	185	11	196	80	9	89
Tilsammen	502	466	968	4501	3089	7590	5003	3555	8558	3197	2212	5409	629	396	1025

C. No. 4 (1877).

behandlede Syge i 1877.

les hôpitaux en 1877).

uhelbredede.			Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Mortalitetsprocent til samtlige Udgaaede.	Dagligt Middelbelæg.	Antal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forpleiningsdage.	Anmærkninger.
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.						
17	20	37	42	30	72	38	28	66	13,3	63,1	42,6	0,12	23 020	
18	10	28	26	10	36	46	30	76	5,9	77,5	46,6	0,06	28 296	
1	7	8	12	5	17	30	55	85	4,7	70,9	72,5	0,08	25 896	
36	37	73	80	45	125	114	113	227	8,3	211,5	51,3	0,08	77 212	
-	1	1	1	3	4	9	2	11	7,5	12,85	88,5	0,05	4 689	
14	14	28	90	84	174	92	89	181	18,7	164,1	64,3	0,09	59 890	1) Efter foregaaende Beretning 67 Md. 53 Kv. 120 Tils. Sygehuset udvidet ved Overtagelse af en Pleiestue.
6	-	6	4	-	4	5	-	5	1,7	12,1	19,2	0,12	4 440	
2	20	22	4	26	30	3	20	23	18,6	30,0	68,1	0,14	10 958	2) Efter foregaaende Beretning 8 Md. tilbageliggende.
9	5	14	24	19	43	18	24	42	25,9	39,0	85,7	0,12	14 219	
1	1	2	8	2	10	3	1	4	18,5	8,55	57,8	0,10	3 119	
1	1	2	6	7	13	10	8	18	12,6	18,13	64,3	0,09	6 618	
2	-	2	4	3	7	7	3	10	10,1	9,14	48,4	0,09	3 337	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	1,1	1,67	6,4	0,06	609	
1	1	2	4	4	8	12	5	17	8,8	14,12	56,6	0,11	5 153	
-	-	-	1	-	1	2	-	2	1,6	2,93	17,3	0,25	1 071	
1	-	1	4	1	5	3	7	10	9,1	14,54	96,5	?	5 306	
5	4	9	7	8	15	9	10	19	13,5	16,80	55.3	0,08	6 133	
2	1	3	2	-	2	4	6	10	5,3	6,11	58,7	0,07	2 230	3) Efter foregaaende Beretning 1 Md. 2 Kv. 3 Tils. tilbageliggende fra forrige Aar.
4	2	6	4	1	5	6	2	8	11,1	4,86	39,4	?	1 774	
8	-	8	6	-	6	6	-	6	3,1	6,48	12,4	0,07	2 367	
2	1	3	9	3	12	5	7	12	18,8	15,1	86,1	0,10	5 522	
3	-	3	2	-	2	4	15	19	2,8	16,32	82,7	?	5 957	
9	8	17	7	3	10	13	21	34	7,5	39,85	109,4	0,07	14 545	
-	-	-	-	2	2	-	1	1	16,7	3,3	100,7	?	1 208	
2	1	3	7	2	9	9	5	14	6,8	22,3	61,1	0,14	8 128	
-	1	1	8	1	9	7	3	10	10,3	9,7	40.7	0,12	3 542	
-	-	-	-	-		-	-	-	-	4,3	9,4	0,07	1 554	4) Efter foregaaende Beretning 4 Md. tilbageliggende fra forrige Aar.
1	-	1	1	22	3	4	3	7	13,6	6,3	105,2	0,34	2 315	
7	1	8	2	2	4	6	4	10	3,7	13,1	44,1	0,19	4 766	
21	14	35	47	28	75	39	42	81	10,9	91,55	48,5	0,13	33 417	
3	5	5) 8	2	-	2	5	22	47	14,3	40,6	1056,4	0,06	6) 14 810	5) Alle Spedalske.
2	1	3	7	22	9	2	-	2	20,9	3,5	29,7	?	1 275	6) 14 343 Sygedage for Spedalske, 467 for Hudsygdomme.
7	1	8	4	2	6	7	8	15	4,7	24,3	68,9	0,11	8 886	
17	6	23	36	20	56	23	17	40	10,5	62,5	42,9	0,12	22 828	
7	-	7	4	5	9	17	10	27	4,2	28,4	48,7	0,15	10 371	
5	4	9	16	2	18	11	6	17	9,3	18,2	34,2	0,09	6 626	
4	10	14	8	14	22	11	10	21	10,6	22,98	40,0	0,22	8 315	
-	1	1	4	7	11	6	5	11	14,4	9,39	51,1	0,14	3 426	
1	1	2	6	2	8	6	6	12	7,0	16,06	51,0	0,23	5 862	
5	3	8	8	6	14	10	5	15	12,3	17,4	55,7	0,12	6 345	
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1,0	38,9	0,10	350	
4	-	4	4	-	4	5	6	11	5,9	8,0	42,8	0,27	2 912	
1	-	1	4	1	5	-	-	-	11,6	2,9	24,4	0,31	1 051	
1	1	2	1	1	2	5	2	7	5,6	8,2	83,4	0,45	3 001	7) Efter foregaaende Beretning 1 Md. tilbageliggende fra forrige Aar.
194	147	341	437	308	745	518	488	1006	10,3	1027,9	53,3	-	386 137	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Fra Stene Fiskesygehus er ingen Liste indkommen.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	6	-	6	-	-	-	8,0	12,1	22,8	0,19	1 711	Aabent fra 23de Januar—12te Juni.
1	-	1	3	-	3	-	-	-	4,5	12,5	17,1	0,37	1 145	— - 24de Januar—25de April.
3	-	3	1	-	1	-	-	-	5,9	4,5	21,4	0,01	363	— - 23de Januar—12te April.
2	1	3	-	-	-	1	-	1	-	-	19,6	-	274	
3	2	5	-	1	1	1	-	1	1,9	4,3	29,9	-	1 583	
-	-	-	2	-	2	-	-	-	11,1	3.3	15,9	0,34	287	- 9de Februar—5te Mai.
2	-	2	3	-	3	-	-	-	7,9	2,4	23,5	-	894	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17,7	-	124	
11	3	14	15	1	16	2	-	2	5,1	-	-	-	6 381	
205	150	355	452	309	761	520	488	1008	10,1	-	52,0	-	392 518	

C. No. 4 (1877).

Paa Sygehusene til Behandling indkomne

Tabel XLIII.	Febre.	Akute Sygdomme i Aandedrætsorganerne og Cirkulationsorganerne.	Kroniske Sygdomme i Aandedrætsorganerne og Cirkulationsorganerne.	Sygdomme i Nervesystemet.	Sindssygdomme.	Akute Sygdomme i Fordøielsesapparatet.	Kroniske Sygdomme i Fordøielsesapparatet.	Uterinsygdomme, Menstruationsanomalier. Barselsygdomme.	Sygdomme i Urinveiene, Vatersot.	Blodsygdomme, Ernæringssygdomme, Gulsot, Alderdomssvaghed.	Kronisk eller afebril Rheumatisme.	Læsioner.	Phlegmone, Abscesser, Ulcera.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger	108	122	67	74	4	30	44	21	19	30	9	-	1
— chirurgiske —	1	-	2	5	-	-	5	2	-	1	1	165	47
— Hudsygeafdeling	5	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	11
De nævnte Afdelinger tilsammen	114	122	69	79	4	30	49	25	19	33	10	165	59
Rigshospitalets Afdeling for Børn	1	2	2	3	-	1	-	-	1	7	-	4	-
Christiania Bys Sygehus	6	50	161	50	8	5	24	27	20	51	32	29	65
— Garnisons Sygehus	22	54	6	9	1	39	-	-	1	5	1	26	13
Diakonissehuset i Christiania	8	3	22	17	6	7	3	10	5	9	1	9	12
Akers Kommunes Sygehus	4	17	37	23	2	1	13	1	4	7	4	19	10
Moss Bys —	4	4	5	4	-	3	-	-	1	-	-	15	1
Smaalenenes Amts —	10	3	2	10	-	-	3	2	-	2	1	14	10
Fredrikstads Bys —	7	7	5	5	2	-	-	1	1	3	1	9	9
— Garnisons —	2	19	1	1	-	15	13	-	-	-	4	22	11
Fredrikshalds Bys —	16	16	3	6	1	3	1	1	2	5	-	19	8
Fredrikstens Garnisons —	17	12	1	1	-	8	-	-	-	1	7	12	-
Buskeruds Amts —	2	-	4	2	-	-	1	-	-	1	-	11	1
Drammens Bys —	16	3	1	7	10	-	4	4	3	4	-	16	8
Jarlsberg-Laurvigs Amts —	-	1	1	3	-	1	1	1	1	-	1	5	6
Tønsberg Bys —	4	7	4	3	4	2	1	1	-	-	1	12	1
Carl-Johansværns —	13	35	7	14	-	31	14	-	-	-	11	39	12
Hedemarkens Amts —	6	-	2	6	1	-	2	-	3	4	1	4	9
Christians — —	3	2	2	4	11	1	3	1	-	2	1	7	5
Bratsberg — —	5	5	8	12	-	3	3	2	2	2	-	8	13
Østerrisør Bys —	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Arendal — —	29	1	7	4	-	2	9	-	1	-	-	23	11
Christiansands — —	13	5	6	2	7	-	3	1	1	-	-	11	2
— Garnisons —	3	73	1	1	-	2	11	-	-	1	8	16	23
Lister-Mandals Amts —	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	4
Stavanger — —	12	8	5	3	1	2	2	-	3	-	-	18	7
Bergens Bys —	127	27	36	54	3	6	22	2	22	11	7	68	16
Lungegaardshospitalets Helbredelsesanstalt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aalesunds Bys Sygehus	11	9	2	2	3	2	1	-	-	1	-	4	-
Romsdals Amts —	4	2	6	10	1	2	-	-	1	2	-	11	13
Trondhjems Bys —	123	73	17	27	3	11	-	3	4	11	19	49	22
Nordre Trondhj. Amts Sygeh. i Skogn	1	15	8	22	5	10	13	3	3	6	9	15	20
— — — — - Overhalden	9	6	8	23	8	7	16	5	3	7	9	5	21
Nordlands Amts Sygeh. i Alstahaug	12	13	9	21	4	1	10	1	11	14	4	14	21
— — — - Bodø	6	2	5	6	-	-	8	1	1	3	3	17	10
— — — - Buksnæs	6	7	1	9	-	6	4	1	1	-	-	8	24
Tromsø — — - Tromsø	9	23	1	10	9	1	9	-	-	2	2	8	3
Finmarkens — — - Alten	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
— — — - Hammerfest	15	8	3	7	3	2	1	1	1	1	-	14	3
— — — - Vardø	5	6	3	2	-	1	1	-	3	3	1	9	5
— — — - Vadsø	3	3	1	2	-	1	-	-	2	1	1	1	2
I ovennævnte 42 Sygehuse tilsammen	650	645	463	464	97	206	246	94	121	200	140	739	464
Fiskesygehuset i Reine	1	4	-	-	-	5	2	-	-	-	-	-	10
— - Kabelvaag	18	13	1	4	1	5	-	-	-	-	-	3	12
— - Henningsvær	11	17	1	4	-	10	3	-	-	-	-	-	12
— - Skraaven	3	5	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	6
— - Skjoldehavn	-	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	1
— - Skjærvø	1	5	2	5	4	9	1	-	-	1	1	10	10
— - Brevik	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	7
— - Maasø	7	7	2	1	-	3	-	-	2	-	1	6	4
— - Gamvik	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5
I de ovennævnte Fiskehuse tilsammen	48	52	8	15	6	35	7	1	2	2	4	20	67
Tilsammen	698	697	471	479	103	241	253	95	123	202	144	759	531

C. No. 4 (1877).

Grupper af Sygdomstilfælde i 1877.

Kræftagtige Sygdomme.	Andre Svulster.	Dannelsesfeil og Deformiteter.	Broktilfælde.	Ben- og Ledsygdomme.	Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet.	Øiensygdomme.	Øresygdomme.	Chirurgiske Sygdomme i Urinveiene og Kjønsorganerne.	Syphilis, Bubo.	Gonorrhoe, Urethrit.	Epididymit, Orchit.	Excoriationes, Verrucæ.	Spedalskhed.	Hudsygdomme.	Forskjellige andre Sygdomme.	Friske indlagte med Syge.	Tilsammen.
6	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	547
38	28	27	12	86	4	135	3	20	-	-	-	-	-	-	4	18	604
-	-	-	-	-	1	1	-	3	186	83	15	10	2	39	1	17	378
44	28	27	12	88	5	137	3	23	186	83	15	10	2	41	5	42	1529
-	-	2	1	4	-	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	13	55
15	3	-	-	36	1	8	-	14	130	100	2	68	-	13	18	24	960
-	-	-	-	5	2	3	3	1	8	10	1	3	-	6	8	-	227
9	6	-	-	7	2	1	-	3	1	-	-	-	-	-	6	8	155
4	-	1	-	8	-	2	-	3	-	-	1	-	-	7	-	4	172
2	-	-	-	-	-	3	-	-	4	-	-	-	-	2	-	2	50
5	2	-	2	8	1	4	-	2	15	5	3	-	-	3	2	1	110
-	-	-	1	-	-	-	1	2	9	1	-	-	-	2	-	1	67
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	3	1	-	95
-	-	-	-	7	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	93
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	64
-	-	-	-	-	-	2	-	3	15	1	-	-	-	2	3	-	48
3	1	1	2	6	-	-	-	1	15	2	-	-	-	2	-	1	110
-	-	1	-	1	-	2	-	-	15	-	-	-	-	3	-	3	46
1	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	2	50
-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	5	-	2	-	3	2	-	192
-	2	1	2	5	-	1	-	-	12	1	-	-	-	4	-	-	66
4	1	3	-	3	-	3	-	1	19	1	-	-	-	-	-	1	78
6	-	1	-	13	-	10	-	2	8	5	-	1	-	14	-	3	126
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	8	-	-	-	3	-	-	132
-	-	-	-	1	-	1	-	-	20	1	2	-	-	5	3	3	87
-	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-	1	-	-	19	-	-	164
3	-	-	1	1	-	-	-	-	8	-	-	-	-	2	-	-	24
6	6	1	-	3	-	1	-	1	14	6	-	-	-	3	-	3	105
12	14	3	3	22	1	5	2	10	41	69	5	2	1	28	20	28	667
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	21	2	-	-	24
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	40
4	7	-	1	12	-	3	-	4	37	3	1	-	-	1	1	-	126
1	-	-	3	18	-	15	-	5	59	16	3	3	1	11	9	4	510
8	2	2	4	20	-	10	-	10	4	2	-	-	1	17	-	-	210
3	2	1	4	18	-	6	-	5	2	5	1	-	3	13	3	3	196
11	7	-	-	13	-	6	-	3	15	4	2	-	2	6	5	1	210
2	-	-	-	3	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	3	2	78
4	5	-	-	13	-	3	-	1	2	9	-	-	-	6	4	4	118
1	1	-	1	6	1	-	-	8	9	4	-	-	-	3	-	-	111
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	9
1	-	-	-	1	-	3	-	1	7	1	-	-	-	3	-	1	77
1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	43
-	-	-	-	1	-	1	-	3	18	1	-	-	-	-	-	-	41
150	87	45	39	331	13	244	12	109	730	345	38	89	31	233	94	155	7274
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	26
-	-	-	1	4	-	4	-	3	-	-	1	-	-	2	3	-	75
-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	67
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
-	-	-	1	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	15
-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
-	-	-	3	13	2	8	-	4	-	-	1	-	-	3	13	-	314
150	87	45	42	344	15	252	12	113	736	345	39	89	31	236	107	155	7588

C. No. 4 (1877).

Kjendte Dødsaarsa

(Causes de

Tabel XLIV. Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe.)			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
Abscessus mediastini antici	3	-	-	3	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Alcoholismus	28	-	4	5	2	4	12	1	28	-	-	-	-	-	-
Anæmia	6	-	2	-	3	1	-	-	2	4	-	-	-	-	-
— perniciosa	11	-	3	4	-	-	3	1	5	6	-	-	-	-	-
Angina membranacea	149	1,0	95	3	24	18	1	8	98	50	1	15	8	62	30
Apoplexia cerebri	388	2,7	144	35	90	53	41	25	188	200	-	1	-	-	
— pulmonum	5	-	3	1	-	-	1	-	3	2	-	1	1	-	-
Arthritis deformans	5	-	3	1	-	1	-	-	1	4	-	-	-	-	-
Arthrocace	76	-	31	5	11	10	8	11	46	30	-	-	-	3	3
Asthma	21		8	2	5	1	4	1	15	6	-	-	-	-	-
Atelectasis pulmonum	10	-	7	-	1	2	-	-	6	4	-	6	4	-	-
Atresia ani	2	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-
Atrophia infantum	110	0,8	48	4	19	24	6	9	63	47	-	61	46	2	1
— musculorum progressiva	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	575	4,0	278	43	119	66	55	14	309	262	4	163	150	97	69
— chronica	318	2,2	147	16	56	49	36	14	145	173	-	3	6	-	4
Cancer	682	4,8	232	105	131	97	70	47	307	373	2	-	-	-	2
Carbunculus	2	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Carditis, Endo- Peri-	23	-	7	1	4	9	2	-	13	10	-	-	1	-	-
Caries, Necrosis, Periostitis	25		7	9	2	3	4	-	13	12	-	-	-	-	-
Cholaemia, Icterus	22	-	6	1	4	6	2	3	10	12	-	6	4	-	1
Cholera nostras	80	-	40	1	9	17	11	2	32	43	5	18	25	11	9
Combustio	31	-	11	6	7	2	3	2	16	15	-	-	-	9	8
Commotio cerebri	13	-	5	2	4	2	-	-	8	5	-	1	1	-	1
Contusio	8	-	3	3	-	2	-	-	5	3	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	293	2,1	120	6	65	52	35	15	159	134	-	131	98	23	31
Corpus alienum laryngis	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Cystitis	58	-	12	12	7	13	11	3	52	6	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	196	1,4	85	10	45	17	23	16	117	78	1	117	77	-	1
— nervosa	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— senilis	847	5,9	300	107	139	135	93	73	369	478	-	-	-	-	
Decubitus	2	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	
Delirium tremens	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Diabetes insipidus	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— mellitus	31	-	14	3	7	2	4	1	21	10	-	-	-	-	-
Diarrhoea	267	1,9	115	14	50	39	30	19	128	138	1	79	73	28	32
— chronica	16	-	11	-	3	-	1	1	6	10	-	1	2	1	1
Diphtheritis faucium	152	1,1	110	4	9	5	2	22	68	79	5	12	13	30	40
Dysenteria	9	-	2	1	1	4	1	-	5	4	-	1	-	1	-
Dystokia vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	2	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
— parturientium vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Graecorum	163	1,1	2	-	4	89	66	2	97	66	-	-	-	-	

[1]) 1 Kvinde 106 Aar gammel.

ger i Norge i 1877.

décès en 1877.)

Fordeling paa Alder (par âge).																						Alder er opgivet for
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	12	-	5	-	6	-	-	-	-	-	-	-	28
-	-	-	-	-	1	2		-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
-	1	-	-	-	-	-	3	1	1	-	1	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	11
17	7	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	147
-	-	-	-	1	3	1	3	7	7	13	9	25	35	62	44	50	67	24	29	2	3	386
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	5
7	5	1	5	5	4	13	6	6	1	3	2	3	2	2	1	2	1	-	-	-	-	75
-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	3	-	3	2	1	1	5	1	1	-	-	-	21
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
11	2	2	2	1	4	2	1	1	4	2	4	7	6	7	5	11	7	3	6	-	2	569
2	1	-	-	1	1	2	6	3	4	11	8	20	21	33	36	52	67	17	17	1	2	318
-	-	-	-	-	2	5	3	8	13	53	53	94	90	91	104	49	68	6	34	-	2	677
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2
1	-	1	2	-	-	3	3	3	-	1	2	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-	23
1	-	-	2	4	3	6	1	-	-	2	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	25
-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	1	1	2	1	1	-	-	1	-	-	22
1	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	3	1	1	-	-	75
2	1	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	27
-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	13
-	-	1		3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	8
4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	292
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	2	3	5	-	4	-	8	1	10	1	13	1	10	-	-	-	58
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	195
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	22	22	124	124	184	258	39	68	[1] 845
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	3	1	6	4	2	1	2	2	3	-	2	1	3	-	-	1	-	-	31
3	2	2	2	-	1	-	3	2	2	2	3	6	6	3	5	2	6	1	1	-	-	264
1	1	-	-	-	-	1	1	-	2	1	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	16
15	11	4	7	4	-	1	2	1	-	-	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	146
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	1	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	7	4	9	16	25	11	16	14	20	8	9	9	9	4	-	-	-	-	162

Tabel XLIV (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe.)			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
Embolia (vide Puerperium)	28	-	4	4	6	2	9	3	11	17	-	-	-	-	-
Emphysema	4	-	1	-	1	2	-	-	1	3	-	-	-	-	-
Empyema	12	-	1	2	1	3	1	4	8	4	-	-	-	-	-
Encephalitis	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Enchondroma	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	98	-	22	6	11	30	26	3	49	49	-	16	20	6	5
Epilepsia	28	-	11	2	6	6	1	2	16	12	-	-	-	-	-
Erysipelas	53	-	13	2	12	6	13	7	25	28	-	10	9	2	-
Febris intermittens	2	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
— puerperalis vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica —	73	-	25	4	18	10	10	6	33	39	1	-	1	3	-
— typhodes, Ileotyphus	265	1,9	42	21	59	58	62	23	140	124	1	-	1	2	3
Fistula vesico-vaginalis	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Fractura ossium	43	-	17	9	6	6	2	3	34	9	-	-	-	-	1
Furunculosis	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-
Gangraena	59	-	15	4	11	14	7	8	32	27	-	1	-	-	-
— pulmonum	5	-	3	1	-	-	1	-	3	2	-	-	-	-	-
— uteri vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis	54	-	39	2	5	2	5	1	27	27	-	10	15	4	5
— chronica	121	0,8	34	20	14	24	21	8	71	50	-	-	1	-	-
Haematocele uterina	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Haemorrhagia	15	-	7	1	2	1	3	1	9	6	-	2	1	-	-
— pulmonum	19	-	7	-	5	1	6	-	8	11	-	-	-	1	-
— uteri (vide Puerperium)	9	-	2	1	1	3	2	-	-	9	-	-	-	-	-
— ventriculi	28	-	9	1	3	5	6	4	18	10	-	-	1	-	-
Hepatitis	14	-	2	2	3	5	1	1	12	2	-	-	-	2	
Hernia	73	-	16	14	11	7	16	9	29	44	-	1	1	-	-
Hydrocephalus	30	-	11	4	4	3	7	1	22	8	-	11	2	7	5
Hydrops	205	1,4	61	35	37	33	27	12	95	108	2	2	1	4	2
Hydrothorax	5	-	-	2	1	1	-	1	4	1	-	-	-	-	-
Insania	64	-	21	14	10	11	5	3	21	41	2	-	-	-	-
Intoxicatio kalii chromici	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
— morphii & opii	2	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Ischuria	20	-	4	2	4	5	1	4	19	1	-	1	-	-	-
Laryngitis	14	-	8	-	4	-	1	1	11	3	-	3	-	7	3
Lithiasis	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Luxatio femoris	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Melaena	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Meningitis	376	2,6	133	24	92	57	41	29	227	149	-	50	24	69	37
— tuberculosa	409	2,9	145	38	124	43	45	14	213	195	1	32	26	96	93
— cerebrospinalis epidemica	64	-	1	1	-	4	44	14	38	26	-	2	1	9	7
— spinalis, Myelitis	26	-	8	3	6	2	4	3	21	5	-	1	-	1	-
Metritis chronica	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Morbilli	101	0,7	89	1	5	5	1	-	51	50	-	11	20	33	27
Morbus Addissoni	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

ger i Norge i 1877.

Fordeling paa Alder (par âge).																						Alder er opgivet for
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
-	-	1	-	1	2	3	1	-	3	1	2	3	1	-	2	1	5	1	-	-	1	28
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	4
-	-	1	1	-	1	6	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	1	1	-	-	1	1	4	-	-	8	4	5	7	5	3	5	3	-	1	-	-	98
2	-	1	1	1	3	1	3	7	2	2	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	28
-	-	-	1	-	-	1	3	2	-	2	-	2	4	2	2	3	4	1	5	-	-	53
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	2	1	6	7	4	9	4	2	3	2	4	8	3	1	3	3	1	1	-	-	71
9	10	9	15	27	22	50	29	16	17	5	10	9	4	4	7	2	3	2	1	-	-	257
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	-	3	-	2	-	3	1	5	-	6	1	3	-	3	1	4	3	1	1	-	-	40
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	2	2	4	4	5	-	11	10	7	5	-	3	57
-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	2	2	2	-	1	-	1	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54
-	-	-	-	-	1	-	3	7	1	5	6	14	10	18	15	20	8	5	5	1	-	120
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	1	3	1	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
-	-	-	-	2	2	1	1	2	2	-	2	1	1	1	-	-	2	-	1	-	-	19
-	-	-	-	-	1	-	2	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	1	1	3	1	1	2	6	5	2	-	3	-	1	-	-	-	27
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	3	1	2	-	1	-	-	-	-	-	14
-	-	1	-	-	-	4	-	2	5	3	7	9	7	4	17	3	7	2	-	-	-	73
1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	30
6	-	4	3	1	2	9	3	6	8	13	15	16	24	13	24	17	22	3	3	-	1	202
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	1	1	1	9	5	2	5	5	3	2	3	12	3	6	-	3	-	-	61
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	7	-	6	-	1	-	1	-	18
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
22	26	18	15	17	13	20	13	10	11	12	3	6	6	2	-	1	1	-	-	-	-	376
32	42	18	15	12	12	11	4	5	2	4	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	407
6	4	7	6	4	2	2	2	3	1	1	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	63
2	-	-	-	-	1	8	1	1	-	3	1	2	1	3	1	-	-	-	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
5	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	101
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

Tabel XLIV (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe.)			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
Morbus medullae spinalis	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— ovarii	22	-	10	2	-	5	3	2	-	22	-	-	-	-	-
— viarum uriniferarum	20	-	3	3	2	2	8	2	18	2	-	1	-	-	-
Nephritis, Morb. Brighti vide Puerperium	223	1,6	121	8	40	26	22	6	128	95	-	-	1	2	5
Noma	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	88		13	9	22	25	9	10	60	28	-	5	-	-	1
Oedema glottidis	2		1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1
— pulmonum	10		5	1	1	2	1	-	5	5	-	-	-	-	-
Osteomyelitis	2		1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-
Otitis interna	5		4	-	-	1	-	-	3	2	-	-	1	-	
Paralysis	37		14	4	7	6	4	2	24	13	-	-	-	-	
— agitans	3		2	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	
— generalis	4		3	-	-	-	1	-	3	1	-	-	-	-	-
Pemphigus	6	-	3	-	1	2	-	-	5	1	-	3	1	1	-
Peritonaeitis vide Puerperium	218	1,5	68	24	42	29	38	17	114	104	-	6	5	5	4
Pernio	3	-	2	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Phlebitis	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	53	-	16	1	15	8	4	9	31	22	-	3	6	-	2
Pleuritis	88	-	36	8	16	12	9	7	56	32	-	4	4	5	3
Pneumonia	1142	8,0	330	112	189	163	235	113	651	486	5	75	47	53	69
— catarrhalis	21	-	19	-	2	-	-	-	5	16	-	3	14	1	1
Pneumothorax	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Puerperium:															
Dystokia	23	-	3	2	5	8	2	3	-	23	-	-	-	-	
Ecclampsia gravid. & parturientium	13	-	4	2	6	-	1	-	-	13	-	-	-	-	-
Embolia	2	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	193	1,4	37	15	37	28	42	34	-	193	-	-	-	-	-
— rheumatica	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
Gangraena uteri	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Haemorrhagia uteri	16	-	6	1	6	1	-	2	-	16	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Peritonaeitis	5	-	1	2	1	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	4	-	2	-	1	1	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Scarlatina	2	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Pyaemia	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vitium organicum cordis	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Puerperium (causa ignota)	6	-	-	-	2	1	1	2	-	6	-	-	-	-	-
Purpura	2	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
Pustula maligna	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pyaemia vide Puerperium	51	-	15	4	5	7	16	4	29	22	-	-	1	-	-
Rachitis	38	-	22	3	9	1	2	1	24	14	-	8	6	13	8
Ruptura aneurysma	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
— cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

ger i Norge i 1877.

Fordeling paa Alder (par âge).																						Alder er opgivet for
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	3	-	5	-	6	-	5	-	2	-	-	-	1	-	-	22
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	4	-	8	1	1	-	-	-	20
5	2	8	8	4	7	14	11	20	15	18	11	31	9	16	11	8	11	-	4	-	-	221
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	1	-	5	3	6	1	14	8	12	4	9	6	7	3	1	1	-	-	88
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	1	1	3	-	-	-	-	10
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5
-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	7	3	4	2	7	1	1	5	2	1	-	-	37
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
1	6	7	7	5	7	23	24	16	17	17	10	12	9	11	11	5	3	4	-	-	-	215
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2	1	2	-	1	1	-	2	4	1	6	2	5	1	4	4	1	2	1	-	-	-	51
3	-	1	2	5	2	5	3	6	2	13	6	5	3	3	1	3	1	1	1	-	-	82
11	7	13	7	20	10	46	29	46	38	88	46	117	72	89	72	69	67	16	20	2	-	1129
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	21
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	4	-	10	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
-	-	-	-	-	2	-	3	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	2	-	80	-	78	-	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	193
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	2	-	5	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	3	1	3	1	5	7	3	4	2	4	6	1	4	-	1	1	-	1	-	-	50
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

C. No. 4 (1877).

Kjendte Dødsaarsa

Tabel XLIV (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe.)			0—1 Aar.		1—5 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.
Ruptura intestinorum	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— lienis	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rheumatismus chronicus	4	-	1	1	-	-	1	1	2	2	-	-	-	-	-
Sarcoma, Osteo-	7	-	1	2	-	2	2	-	4	3	-	-	-	-	-
Scarlatina (vide Puerperium)	1426	10,0	488	293	143	333	129	40	767	643	16	93	78	452	406
Sclerema	2	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	1	1	-	-
Scorbutus	2	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Scrophulosis	89	-	34	2	39	9	3	2	39	50	-	9	8	16	18
Strictura oesphagi	6	-	3	-	1	1	1	-	2	4	-	-	-	-	-
Syphilis	58	-	35	1	10	3	4	5	30	27	1	27	18	1	3
Tabes dorsalis	4		3	-	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-	
Tetanus & Trismus neonatorum	17	-	9	2	-	3	2	1	13	4	-	4	2	-	-
Tuberculosis miliaris acuta	4	-	2	-	-	2	-	-	3	1	-	1	-	-	-
— pulmonum	2291	16,1	938	159	621	222	270	81	1070	1213	8	14	12	36	28
— organor. aliorum	30	-	15	2	4	1	4	4	14	16	-	-	-	2	4
Tumores uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Typhus exanthematicus	10	-	-	-	1	-	4	5	5	4	1	1	-	-	-
Tussis convulsiva	300	2,1	120	1	119	49	11	-	119	178	3	58	70	49	92
Typhilitis & Peri-	5	-	3	1	-	-	1	-	2	3	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi	13	-	7	3	-	1	1	1	10	3	-	-	-	-	
Uraemia	8	-	2	1	2	1	2	-	5	3	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	174	1,2	56	20	38	30	23	7	80	94	-	2	2	2	2
— — cerebri	68	-	33	4	10	7	7	7	49	19	-	1	-	-	1
— — conformationis	9	-	6	-	-	2	1	-	5	4	-	5	4	-	-
— — cordis (vide Puerperium)	365	2,6	169	34	61	38	47	16	195	170	-	5	3	1	2
— — hepatis	31	-	15	1	7	4	2	2	22	9	-	1	-	-	-
— — pectoris	1		1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
— — ventriculi & canalis intestinalis	31		15	-	4	9	3	-	22	9	-	-	-	-	
Vulnera	1	-	7	1	5	2	4	-	18	1	-	-	-	1	-
Causae aliae	[1]) 2	-	-	-	[1]) 1	-	[2]) 1	-	-	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	14264	-	5335	1362	2769	2128	1824	846	7257	6947	60	1105	918	1156	1071

[1]) Oesophagitis 1 Kv. 5—10 Aar gl. [2]) Paralysis cordis 1 Kv. 50—60 Aar gl.

ger i Norge i 1877.

Fordeling paa Alder (par âge).																						Alder er opgivet for
5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	4
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	7
180	115	32	26	5	12	5	1	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1410
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
5	6	5	6	2	4	1	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	-	6
-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	56
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	17
1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
22	40	30	76	111	144	310	320	201	250	161	162	113	107	51	47	17	11	-	2	-	-	2265
-	1	2	1	1	3	2	4	3	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	1	-	-	28
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1	-	-	-	1	1	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
10	10	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	293
-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
1	-	-	-	-	-	1	2	1	-	2	1	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	8
-	2	1	1	1	1	5	5	4	10	13	14	17	23	19	18	14	14	2	2	-	-	174
2	-	3	1	4	2	2	2	7	2	13	5	5	1	7	3	4	2	1	-	-	-	68
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
4	2	12	9	13	9	19	19	19	23	20	21	28	23	31	26	34	26	5	6	-	-	360
-	-	-	-	-	-	2	-	5	-	1	1	5	1	7	4	1	3	-	-	-	-	31
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	-	-	1	-	1	-	2	-	2	2	8	3	5	1	2	1	-	-	-	-	30
-	-	4	-	2	-	3	-	2	-	1	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	18
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
408	327	220	238	289	309	649	705	502	597	603	543	701	545	620	550	595	590	310	418	46	83	14098

C. No. 4 (1877).

Kjendte Dødsaarsager

(Causes de décès dans

Tabel XLV. Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Christiania.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Horten.	Holmestrand.	Svelvig.	Laurvig.	Sandefjord.	Gjøvig.	Lillehammer.
Alcoholismus	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Anaemia	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	67	19	4	4	5	7	-	1	-	2	-	-	-	8	-	-
Apoplexia cerebri	145	32	-	-	5	9	-	-	4	2	2	-	6	1	-	2
— pulmonum	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Arthrocace	32	23	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Asthma	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atelectatis pulmonum	10	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atresia ani	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Atrophia infantum	77	31	-	-	1	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-
— muscul. progressiva	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	282	98	2	1	9	30	-	3	7	2	-	2	2	5	-	-
— chronica	141	44	1	2	6	30	-	1	3	2	-	1	2	-	-	-
Cancer	216	68	3	-	10	15	-	-	5	4	1	1	2	3	-	-
Carbunculus	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo- Peri-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis Periostitis	5	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Cholaemia, Icterus	13	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Cholera nostras	38	12	-	-	4	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Combustio	7	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Commotio cerebri	9	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	204	42	-	3	3	20	-	-	3	3	-	2	6	1	-	-
Cystitis	9	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Debilitas congenita	115	39	-	4	7	17	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-
— nervosa	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— senilis	212	39	3	2	2	5	-	2	6	2	4	3	4	3	-	6
Delirium tremens	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	12	4	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoea —	143	62	3	1	2	5	-	-	1	-	-	-	4	1	-	-
— chronica	14	3	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis faucium	21	4	1	1	2	2	-	-	1	-	-	-	2	6	-	-
Dysenteria	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Graecorum	35	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Emphysema	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	35	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Epilepsia	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

C. No. 4 (1877).

i Byerne i 1877.

les villes en 1877).

Fordeling paa Byerne.

Skien.	Porsgrund.	Brevik.	Kragerø.	Stathelle, Langesund.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal	Grimstad.	Lillesand.	Christiansand.	Mandal.	Farsund.	Stavanger.	Florø.	Bergen.	Aalesund.	Molde.	Christiansund.	Trondhjem.	Stenkjær.	Levanger.	Namsos.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	1	6	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	11	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
3	2	-	3	1	5	1	3	1	-	11	1	-	6	1	21	1	-	1	17	2	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	-	2	-	-	4	-	2	-	-	2	-	22	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
2	1	4	2	-	2	2	3	-	2	20	5	-	14	-	31	-	-	1	27	1	1	2	-	-	1
-	2	4	2	-	1	-	-	-	-	1	1	1	4	-	16	-	-	-	13	-	2	-	-	-	2
6	6	4	5	3	2	-	2	1	-	13	4	-	3	-	33	-	-	6	10	1	2	-	1	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	4	-	-	1	7	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	2	4	-	-	3	5	-	1	17	2	-	7	-	42	1	-	1	28	1	-	-	2	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	6	1	-	5	-	10	-	-	-	16	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	2	1	10	-	2	1	-	-	1	21	1	4	4	1	33	-	3	4	34	-	3	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
1	4	2	4	1	1	-	-	1	-	6	1	1	4	-	19	-	-	-	16	-	-	-	2	1	-
-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	6	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	23	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

C. No. 4 (1877).

Kjendte Dødsaarsa

Tabel XLV (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Christiania.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Horten.	Holmestrand.	Svelvig.	Laurvig.	Sandefjord.	Gjøvig.	Lillehammer.
Erysipelas	26	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Febris rheumatica	18	6	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
— typhodes (Ileotyphus)	82	4	-	-	2	7	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Fractura ossium	17	7	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Furunculosis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangraena	13	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Gastritis	35	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	23	5	1	-	-	7	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Haematocele uterina	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia	7	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
— pulmonum	10	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
— uteri (Puerperium)	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	9	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	18	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	13	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	49	5	1	1	1	-	-	1	3	1	1	-	2	1	-	-
Insania	23	10	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio opii. & morph.	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Meningitis	174	39	1	4	7	20	-	-	3	2	2	-	5	-	1	1
— tuberculosa	193	59	3	-	3	-	-	-	3	4	-	1	2	-	-	1
— cerebro-spinalis epidemica	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis, Myelitis	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis chronica, Cellulitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	59	32	1	1	-	17	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Morbus ovarii	6	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum uriniferarum	7	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brighti	110	34	2	-	6	21	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-
Noma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	18	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema glottidis	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	4	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis interna	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Paralysis	14	3	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
— agitans	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonaeitis (vide Puerperium)	73	18	4	1	-	3	-	1	3	3	1	-	2	2	-	-
Pernio	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlebitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone Abscessus	18	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	24	13	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	337	73	6	4	10	15	-	2	5	4	2	2	14	2	1	-
— catarrhalis	19	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumothorax	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Puerperium:																
Eclampsia parturientium	7	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-
Febris puerperalis	48	10	-	1	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ger i Byerne i 1877.

Fordeling paa Byerne.

Skien.	Porsgrund.	Brevik.	Kragerø.	Stathelle, Langesund.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Christiansand.	Mandal.	Farsund.	Stavanger.	Florø.	Bergen.	Aalesund.	Molde.	Christiansund.	Trondhjem.	Stenkjær.	Levanger.	Namsos.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	4	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	5	-	-	3	-	-	6	-	18	-	-	5	26	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
1	-	-	4	-	1	-	-	-	-	5	1	-	2	-	11	-	-	-	5	-	-	1	-	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	4	4	1	-	-	6	-	-	14	2	-	10	-	26	2	-	-	13	-	-	1	-	2	-
1	3	2	1	-	5	2	3	5	1	17	5	1	25	-	23	1	-	9	9	1	-	1	1	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	8	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
4	2	2	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	1	-	17	-	-	1	8	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	8	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	5	-	12	-	1	2	5	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	-	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
8	2	2	5	-	1	-	5	1	1	12	1	-	33	2	44	2	3	18	48	2	2	-	4	1	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	2	-	-	3	-	8	-	-	5	8	-	-	-	-	1	-

Kjendte Dødsaarsa

Tabel XLV (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Christiania.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Horten.	Holmestrand.	Svelvig.	Laurvig.	Sandefjord.	Gjøvig.	Lillehammer.
Haemorrhagia uteri	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonaeitis	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperium	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Purpura	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pustula maligna	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyaemia	8	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	23	16	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura aneurysma	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— intestinorum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatismus chronicus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	293	62	3	3	-	39	4	2	4	10	-	2	5	1	3	3
Sclerema	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	36	10	-	-	2	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strictura oesophagi	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	37	22	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Tabes dorsalis	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tetanus & Trismus neonat.	10	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Tuberculosis miliaris acuta	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— pulmonum	926	283	14	6	21	65	-	5	13	30	6	4	24	4	1	4
— organor. aliorum	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Tumor uteri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	128	64	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhlitis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi	6	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uraemia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	44	11	-	-	2	4	-	-	6	1	-	-	1	1	-	-
— — cerebri	37	12	1	1	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— — conformationis	7	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	148	53	2	-	6	9	-	-	6	2	-	-	1	-	1	-
— — hepatis	17	4	2	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— — pectoris	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventriculi	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Causae aliae	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5198	1561	66	46	129	403	5	28	92	83	28	20	109	46	11	20

[1]) Oesophagitis 1. [2]) Paralysis cordis 1.

ger i Byerne i 1877.

Fordeling paa Byerne.

Skien.	Porsgrund.	Brevik.	Kragerø.	Stathelle, Langesund.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal	Grimstad.	Lillesand.	Christiansand.	Mandal.	Farsund.	Stavanger.	Florø.	Bergen.	Aalesund.	Molde.	Christiansund.	Trondhjem.	Stenkjær.	Levanger.	Namsos.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	16	-	-	6	-	-	2	-	2	-	-	-	4	-	53	1	10	2	45	-	-	-	-	-	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	3	1	-	1	-	5	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	6	3	15	2	4	6	11	4	2	59	14	11	62	-	109	2	3	21	86	5	2	5	3	1	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	3	-	1	3	4	10	-	15	2	13	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	1	1	2	-	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	6	-	-	-	5	-	-	1	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	1	-	-	1	2	1	-	4	1	1	4	-	20	-	-	5	22	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[1]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	[2]) 1	-	-	-	-	-	-
62	62	37	78	16	37	22	62	23	20	242	64	25	250	6	768	14	28	89	542	20	15	15	19	12	23

C. No. 4 (1877).

Opgaver over Kjøn og Alder for

(Causes des décès dans

Tabel XLVI. Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Kjøn. Mænd.	Kvinder.	Uopgivet.	0—1 Aar. Md.	Kv.	1—5 Aar. Md.	Kv.	5—10 Aar. Md.	Kv.	10—15 Aar. Md.	Kv.
Alcoholismus	16	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anaemia	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	67	41	26	-	8	4	24	18	9	4	-	-
Apoplexia cerebri	145	63	82	-	1	-	-	-	-	-	-	
— pulmonum	3	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	32	20	12	-	-	-	2	3	3	1	1	3
Asthma	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atelectasis pulmonum	10	6	4	-	6	4	-	-	-	-	-	
Atresia ani	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	
Atrophia infantum	77	44	33	-	43	31	1	2	-	-	-	
— musculorum progressiva	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bronchitis acuta	282	150	132	-	98	86	41	28	1	1	-	
— chronica	141	54	87	-	1	6	-	3	1	-	-	
Cancer	216	86	130	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Carbunculus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo- Peri-	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Periostitis	5	2	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Cholaemia, Icterus	13	7	6	-	4	4	-	1	-	-	-	-
Cholera nostras	38	18	20	-	13	13	3	5	1	-	-	-
Combustio	7	3	4	-	-	-	3	2	-	1	-	-
Commotio cerebri	9	5	4	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Contusio	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Convulsiones infantum	204	108	96	-	88	71	17	21	2	3	1	-
Cystitis	9	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	115	71	43	1	71	42	-	1	-	-	-	-
— nervosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
— senilis	212	75	137	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Delirium tremens	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	12	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea —	143	68	75	-	52	47	13	16	1	2	-	1
— chronica	14	4	10	-	1	2	-	1	1	1	-	-
Diphtheritis faucium	21	7	14	-	3	4	3	8	1	1	-	-
Dysenteria	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eclampsia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
— parturientium vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Graecorum	35	22	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	13	6	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emphysema	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	35	14	21	-	11	17	2	1	1	1	-	-
Epilepsia	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Dødsaarsagerne i Byerne i 1877.

les villes en 1877.)

Fordeling paa Alder.																		Uopgiven Alder for		
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Uopg. Kjøn.
-	-	1	-	1	-	7	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	1	4	1	6	4	8	16	24	12	14	33	6	12	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
3	1	5	3	3	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	1	3	1	-	2	3	2	-	2	6	1	3	-	1	-	-	-
1	-	1	-	3	2	2	1	10	12	14	19	11	33	9	9	1	2	-	-	-
-	-	2	1	3	7	19	19	30	40	19	34	12	24	1	4	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	5	27	43	38	71	2	14	1	2	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	3	3	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	1	1	1	2	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	2	1	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	-	3	9	2	3	4	4	1	1	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-
-	1	1	-	-	-	1	1	3	-	-	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Opgaver over Kjøn og Alder for

Tabel XLVI (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Kjøn. Mænd.	Kvinder.	Uopgivet.	0—1 Aar. Md.	0—1 Aar. Kv.	1—5 Aar. Md.	1—5 Aar. Kv.	5—10 Aar. Md.	5—10 Aar. Kv.	10—15 Aar. Md.	10—15 Aar. Kv.
Erysipelas	26	14	12	-	6	4	2	-	-	-	-	-
Febris puerperalis vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	18	9	9	-	-	-	-	-	-	-	1	1
— typhodes, Ileotyphus	82	40	42	-	-	1	-	1	4	3	1	5
Furunculosis	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Fractura ossium	17	12	5	-	-	-	-	-	-	-	2	
Gangraena	13	5	8	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gastritis	35	17	18	-	8	14	4	3	2	-	1	
— chronica	23	14	9	-	-		-	-	-	-	-	
Haematocele uterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haemorrhagia	7	4	3	-	2	1	-	-	-	-	-	
— pulmonum	10	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	
— uteri (vide Puerperium)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
— ventriculi	9	5	4	-	-	1	-	-	-	-	-	
Hepatitis	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Hernia	18	5	13	-	1	-	-	-	-	-	-	
Hydrocephalus	13	10	3	-	5	1	4	2	-	-	-	
Hydrops	49	22	27	-	2	-	2	1	3	-	-	
Insania	23	9	14	-	-	-	-	-	-	-	-	
Intoxicatio morphii & opii	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
Laryngitis	8	6	2	-	3	-	3	2	-	-	-	-
Mania puerperalis vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	174	101	73	-	38	14	36	24	9	15	2	6
— tuberculosa	193	104	89	-	25	20	50	51	17	14	3	3
— cerebrospinalis epidemica	14	8	6	-	2	-	3	4	1	1	-	1
— spinalis, Myelitis	6	4	2	-	-	-	-	-	1	-	-	
Metritis chronica, Cellulitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Morbilli	59	27	32	-	6	9	16	21	3	2	2	-
Morbus ovarii	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— varium uriniferarum	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brighti	110	57	53		-	1	2	1	4	2	2	5
Noma	1	-	1		-	-	-	-	-	1	-	-
Obstructio alvi, Ileus	18	15	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Oedema glottidis	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-
— pulmonum	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Otitis interna	4	2	2	-	-	1	-	-	-	1	1	
Paralysis	14	9	5	-	-	-	-	-	-	1	-	
— agitans	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus	5	4	1	-	3	1	1	-	-	-	-	-
Peritonaeitis (vide Puerperium)	73	30	43	-	4	4	2	1	-	3	4	1
Pernio	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlebitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Phlegmone, Abscessus	18	9	9	-	3	3	-	2	-	-	1	-
Pleuritis	24	14	10	-	3	3	2	2	-	-	1	-
Pneumonia	337	174	163	-	40	26	22	24	4	2	3	1
— catarrhalis	19	4	15	-	2	13	1	1	-	-	-	-
Pneumothorax	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Dødsaarsagerne i Byerne i 1877.

Fordeling paa Alder.																		Uopgiven Alder for		
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Uopg. Kjøn.
-	-	1	-	1	1	1	-	-	1	2	1	1	3	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	1	2	2	1	2	-	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
10	7	18	13	5	5	-	3	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	2	-	3	-	-	1	-	-	1	1	1	2	-	1	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	1	1	4	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	2	1	1	-	5	2	4	4	2	-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	-	2	2	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	4	-	1	1	2	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	4	2	2	1	4	3	1	4	2	10	2	5	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	3	-	1	3	2	-	2	4	1	3	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	4	9	4	1	2	2	2	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
3	1	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-
2	5	5	5	13	6	7	5	13	5	7	8	2	7	-	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	1	1	3	1	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	2	-	1	1	3	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	4	5	10	2	6	4	4	2	3	4	5	-	2	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
2	-	2	1	3	-	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	3	9	10	13	7	17	8	28	23	13	23	14	28	5	8	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

C. No. 4 (1877).

Opgaver over Kjøn og Alder for

Tabel XLVI (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	Kjøn. Mænd.	Kvinder.	Uopgivet.	0—1 Aar. Md.	0—1 Aar. Kv.	1—5 Aar. Md.	1—5 Aar. Kv.	5—10 Aar. Md.	5—10 Aar. Kv.	10—15 Aar. Md.	10—15 Aar. Kv.
Puerperium:												
Eclampsia gravidarum	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	
Febris puerperalis	48	-	48	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haemorrhagia uteri	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mania puerperalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nephritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Peritonaeitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ruptura uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Puerperium	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Purpura	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Pustula maligna	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pyaemia	8	3	5	-	-	1	-	-	-	-	-	
Rachitis	23	16	7	-	5	4	9	3	2	-	-	
Ruptura aneurysma	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
— intestinorum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatismus chronicus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	293	162	121	-	14	8	108	94	37	23	2	3
Sclerema	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	36	17	19	-	4	6	7	7	3	2	2	2
Strictura oesophagi	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Syphilis	37	21	16	-	19	11	1	3	-	-	-	
Tabes dorsalis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tetanus & Trismus neonatorum	10	8	2	-	4	2	-	-	-	-	-	
Tuberculosis miliaris acuta	4	3	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
— pulmonum	926	424	502	-	8	6	22	19	8	23	10	30
— organor. aliorum	5	1	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tumor uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	128	53	75	-	28	35	24	37	1	3	-	-
Typhlitis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus ventriculi	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uraemia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organis abdominis	44	14	30	-	1	1	-	1	-	1	-	1
— — cerebri	37	26	11	-	-	-	-	1	1	-	2	1
— — conformationis	7	5	2	-	5	2	-	-	-	-	-	-
— — cordis	148	75	73	-	4	2	1	-	1	-	5	2
— — hepatis	17	12	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — pectoris	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventriculi	4	2	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Vulnera	9	8	1	-	-	-	1	-	-	-	3	-
Causae aliae	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	5198	2551	2646	1	656	530	433	419	125	115		66

Dødsaarsagerne i Byerne i 1877.

Fordeling paa Alder.																		Uopgiven Alder for		
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Uopg. Kjøn.
-	-	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	24	-	14	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39	53	102	134	77	96	74	69	46	37	28	25	10	8	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	2	1	2	3	8	3	5	2	3	2	5	1	1	-	-	-	-	-
2	1	2	1	5	1	4	2	5	-	4	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	7	8	8	9	9	7	13	11	10	13	14	14	2	5	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	1	5	1	5	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81	99	205	264	186	192	190	170	220	192	180	204	141	244	72	126	4	18	6	7	1

C. No. 4 (1877).

Tabel XLVII.

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder.

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegne de enkelte Amter saaledes som paa Indholdsfortegnelsen (Side III) anført.
De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Lægedistrikter og Maaneder omfatte ikke alle behandlede Tilfælde.
Forsaavidt der haves Opgave, ere de behandlede Tilfælde i nedenstaaende Tabeller ogsaa fordelte paa By- og Landdistrikt, under hvilket sidste der dog i enkelte Tilfælde er indbefattet de (mindre) Byer i vedkommende Landdistrikt, hvorfra saadanne Maanedsopgaver savnes.

a. Exanthematisk Typhus.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VI. Rendalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
XI. Sand	-	-	-	-	-	-	-	1	5	1	-	2
XV. Søndre Nordmøre	-	-	1	-	2	-	2	1	-	1	-	-
XVI. Midtre Fosen	-	1	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Stegen	5	2	-	-	1	5	2	-	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten	-	-	-	-	-	-	-	1	2	5	-	-
Østlofoten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lofotfisket	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	-
XX. Alten	-	-	10	-	2	2	5	-	-	-	-	-
Vadsø	2	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Sydvaranger	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	2	2	3	2	2	1	3	2	8	5	11	14
II. Aker	8	1	2	7	-	2	2	4	4	4	8	7
Ullensaker	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2
Høland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Follo	2	2	-	2	6	1	-	-	-	1	-	1
III. Eidsberg	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1	4
Moss	1	-	-	1	1	1	-	3	1	-	1	-
Sarpsborg:												
Sarpsborg	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-
Fredriksstad	8	2	9	6	6	4	6	11	4	-	2	1
Landdistrikt	8	4	6	2	-	1	-	-	4	3	4	9
Hvaløerne	-	-	-	1	3	1	1	4	2	-	-	1
Fredrikshald	-	1	-	-	-	3	2	1	7	1	3	1
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	6	3	7	1	1	5	2	5	4	15	7	15
Landdistrikt	1	-	1	-	2	1	-	1	2	-	1	1
Ringerike	2	4	-	2	-	2	-	-	-	5	-	1
Modum	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	2	11
Hallingdal *)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	3	1	1	-	1	-	3	1	-	1	1	-
Landdistrikt	-	1	-	1	-	-	1	-	1	1	1	-
Rollag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
V. Tønsberg:												
Tønsberg	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Horten	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Landdistrikt	1	2	1	2	-	5	1	3	-	1	3	2
Hof:												
Holmestrand	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Landdistrikt	1	1	1	1	-	-	-	1	-	2	1	-
Laurvig	3	-	-	-	5	-	2	4	-	2	-	1
VI. Solør-Odalen	6	1	-	-	1	2	-	-	-	1	-	1
Hedemarken	4	2	3	6	3	5	3	3	1	3	3	2
Søndre Østerdalen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trysil	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rendalen	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Tønset	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII. Søndre Valders	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Nordre —	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toten	2	2	11	5	7	8	-	2	2	3	2	9
Faaberg	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Ringebo	-	-	-	-	-	-	10	-	1	-	-	1
VIII. Skien:												
Porsgrund	-	-	-	-	3	1	-	-	-	2	6	-
Landdistrikt	2	-	4	3	-	1	3	-		-	1	7
Kragerø	-	1	-	-	-	1	3	1	1	5	2	1
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	-	2	-	1	-	1	6	3	6	5	1	-
Arendal	1	-	1	-	-	-	2	16	12	8	8	4
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-
Landdistrikt	5	2	2	6	1	3	4	11	5	6	12	5
Evje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
X. Christianssand	1	2	-	-	1	-	1	2	-	-	4	2
Oddernæs	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Lyngdal	3	-	1	1	-	1	1	2	1	-	4	3
Flekkefjord	3	1	7	9	20	18	6	2	-	-	-	1
XI. Egersund	-	-	3	-	-	2	1	-	-	-	2	13
Sandnæs	2	6	6	-	4	3	2	-	1	1	3	3
Stavanger	3	1	4	3	4	1	2	-	2	2	-	1
Finnø	-	-	3	6	1	5	3	-	3	2	-	-
Sand	1	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-
Karmøen	-	3	4	2	-	1	-	-	1	-	-	-
Haugesund	4	4	2	-	-	-	-	3	5	-	1	-
XII. Indre Søndhordland	-	-	-	-	2	2	-	4	2	1	-	1
Ytre —	8	1	6	-	-	1	-	-	-	3	7	8
Indre Hardanger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ytre —	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	3	-
Vos	4	5	3	-	-	-	-	4	1	-	-	1
Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	3	1
Nordre Midthordland	8	11	5	4	10	8	19	28	18	5	14	12
Indre Nordhordland	13	11	6	9	13	9	3	3	8	12	8	6
Ytre Nordhordland	10	3	1	5	-	4	2	5	5	11	13	33
XIII. Bergen	29	8	16	16	6	3	16	15	13	16	16	9
XIV. Indre Sogn	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Midtre Sogn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Sogn	7	1	-	-	2	1	8	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	3	1	-	7	-	-	1	1	-	1	-
Kinn	1	22	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Nordfjordeidet	2	-	-	2	2	1	3	1	1	2	2	-
Indre Nordfjord	4	11	2	1	1	2	1	1	2	5	5	7
Lærdal	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

*) 24 i 1ste Kvartal, 12 i April—Juli.

Tabel XLVII (Forts.).

b. Typhoidfeber (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Søndmøre	6	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Indre Søndmøre	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Østre Søndmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Søndmøre	9	5	5	4	2	1	4	-	2	10	1	1
Ytre Romsdal	7	-	1	2	6	4	-	-	1	3	-	-
Indre Romsdal	5	2	-	2	1	-	-	1	4	3	2	-
Søndre Nordmøre	4	1	11	1	3	3	2	4	3	11	5	2
Sundal	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
Surendal	4	-	-	1	-	1	1	2	1	7	5	-
Nordre Nordmøre	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-
XVI. Trondhjem	7	5	3	3	-	-	4	39	38	53	31	10
Strinden	-	-	-	-	-	-	-	4	4	5	7	5
Selbu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Røros	5	4	2	5	-	-	-	-	-	-	1	1
Guldal	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Opdal	-	-	-	-	-	-	-	1	8	-	-	-
Ørkedal	1	-	-	-	1	-	-	3	2	1	-	4
Søndre Fosen	9	4	7	2	4	5	4	3	-	1	1	-
Midtre Fosen	-	1	-	2	-	2	1	1	-	-	1	-
Nordre Fosen	6	-	1	7	5	8	28	6	1	-	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	2	-	1	2	1	-	-
Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	1	-
Levanger	5	-	-	2	-	1	1	1	4	1	1	-
Inderøen	1	-	-	-	5	-	-	1	2	1	1	3
Stenkjær	-	-	1	-	-	-	-	3	-	2	1	-
Namsos	1	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Namdal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Alstahoug	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	5
Vefsen	2	1	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-
Ranen	-	1	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Bodø	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Stegen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Hadsel	1	6	-	2	1	-	-	-	-	3	1	4
Lofotfisket	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
Tranø		-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Malangen	-	-	-	6	-	2	3	-	-	-	-	-
Tromsø	-	-	3	1	-	-	-	2	-	2	1	1
Lyngen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Skjærvø*)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Loppen	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest	-	-	-	-	3	4	1	3	-	-	-	-
Maasø	4	-	-	-	5	1	1	-	-	-	-	-
Vardø	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	-	-

c. Cerebrospinalmeningit.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VI. Tønset	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIV. Ytre Sogn	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Søndfjord	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	2	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Strinden	-	1	18	3	-	2	-	-	-	-	-	-
Ørkedal	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Midtre Fosen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Fosen		1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Frosten	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Levanger	-	3	3	4	2	4	3	-	-	1	-	-
Inderøen	5	6	4	4	1	2	2		-	-	1	1
Stenkjær	5	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Grong	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Namsos	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Namdal	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
XVIII. Brønnø	-	4	4	-	1	1	1	-	-	-	2	6
Ranen	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnæs	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Østlofoten	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lofotfisket	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Barselfeber.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	3	5	2	3	3	2	1	2	1	3	1	4
II. Aker	1	3	1	-	1	1	-	1	-	2	2	3
Ullensaker	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
Høland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Follo	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
III. Eidsberg	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sarpsborg:												
Sarpsborg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Fredrikstad	2	1	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-
Landdistrikt	-	5	2	2	6	2	1	1	-	-	1	-
Hvaløerne	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Fredrikshald	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	5	-	-	-	2	3	-	4	1	2	-	-
Landdistrikt	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
Ringerike	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
Modum	-	-	4	-	-	1	3	-	1	1	-	1
Hallingdal	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	1	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	2
Landdistrikt	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Rollag	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Landdistrikt	-	1	1	1	1	1	-	1	1	3	2	-
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Landdistrikt	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Laurvig	1	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-
VI. Solør-Odalen	2	3	3	1	-	1	2	-	-	-	1	-
Hedemarken	2	1	1	-	-	1	-	1	-	-	3	-
Søndre Østerdalen	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	2	-
Trysil	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rendalen	2	1	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Tønset	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	-	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Valders	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Toten	-	1	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-
Faaberg	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ringebo	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lesje	-	1	2	-	-	-	-	-	-		-	-
VIII. Skien:												
Porsgrund	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Landdistrikt	3	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	2
Kragerø	1	1	-	-	1	1	2	1	-	-	-	1
Holden	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hviteseid	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Tinn	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	2	-	2	2	1	-	-	-	1	1	-
Arendal	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Landdistrikt	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	3	-
Aamli	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
X. Christiansand	1	-	-	1	-	-	1	-	1	2	-	1
Oddernæs	2	-	1	-	-		1	-	2	-	-	1
Lyngdal	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2
Flekkefjord	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

*) i 3die Kvartal 1.

C. No. 4 (1877).

Tabel XLVII (Forts.).

d. Barselfeber. (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XI. Sandnæs	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1
Stavanger	2	5	5	-	1	-	-	1	1	-	-	2
Finnø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Sand	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Karmøen	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund	2	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-
XII. Indre Søndhordland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	1
Ytre Søndhordland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Hardanger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vos	1	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Søndre Midthordland	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordhordland	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	2	1	1	2	1	-	1	-	-	1	-	3
XIV. Ytre Søndfjord	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Indre Søndfjord	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Kinn	2	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Ytre Nordfjord	-	1	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	1	5	2	2	1	-	-	2	-	2	1	1
XV. Indre Søndmøre	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Østre Søndmøre	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Nordre Søndmøre	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2
Ytre Romsdal	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-
Indre Romsdal	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	3	1	-	-	-	-	-	3	4	-	1	2
Sundal	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Surendal	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre	-	1	-	-	-	-	4	2	1	-	-	-
XVI. Trondhjem	2	3	1	1	1	1	-	1	-	-	-	2
Strinden	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opdal	1	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-
Ørkedal	2	-	-	-	-	2	1	-	-	3	-	1
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Midtre Fosen	-	-	3	5	-	1	1	3	-	1	-	-
Nordre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVII. Stjørdal	1	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-
Levanger	-	2	1	1	1	1	-	-	-	1	-	2
Inderøen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Stenkjær	2	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	2
Grong	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	1
Namsos	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Ytre Namdal	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Alstahoug	-	1	1	-	-	-	-	2	-	2	-	-
Vefsen	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ranen	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	2
Bodø	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-
Folden	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Skjærstad	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Stegen	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Lødingen	1	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	1
Ofoten	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnæs	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Østlofoten	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-
Hadsel	1	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
XIX. Trondenæs	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1
Ibestad	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tranø	-	-	-	-	-	1	2	1	1	-	1	-
Lenvik	1	-	-	-	-	-	-	-		-	-	1
Tromsø	1	3	-	2	-	2	-	1	-	1	-	-
Skjærvø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vardø	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vadsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

e. Børnekopper.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	-	-	-	5	-	-	-	-	4	-	-	-
II. Aker	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arendal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vestre Nedenæs:												
Lillesand	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
X. Stavanger	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XI. Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
XX. Vadsø	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Sydvaranger	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-

f. Vandkopper.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	9	11	25	33	21	27	4	5	16	22	31	49
II. Aker	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	6
Ullensaker	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Høland	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	8	-
Follo	-	-	2	-	-	3	-	-	-	-	2	-
III. Moss	-	-	2	4	2	1	-	-	-	4	-	1
Sarpsborg:												
Fredriksstad	-	-	3	4	-	1	-	-	2	3	-	11
Landdistrikt	1	1	2	1	2	2		-	-	-	10	10
Fredrikshald	-	-	-	10	8	1	-	4	-	16	41	5
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	14	1	-	14	1	3	4	-	3	5	1	1
Landdistrikt	-	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringerike	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Modum	1	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hallingdal	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rollag	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	-	-	-	3	3	-	7	-	-	3	2	4
Horten	-	9	5	-	2	-	-	-	-	-	-	3
Landdistrikt	-	-	1	-	1	4	2	1	3	-	-	-
Hof:												
Svelvig	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laurvig	-	6	-	6	-	3	1	-	-	5	2	7
VI. Hedemarken	1	1	-	-	3	6	1	-	-	-	1	1
Trysil	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-
Rendalen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
VII. Nordre Valders	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Toten	3	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Faaberg	5	-	3	-	1	-	3	1	2	-	4	3
Ringebo	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Porsgrund	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	4

Tabel XLVII (Forts.).

f. Vandkopper (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Kragerø	-	-	9	2	4	-	4	-	-	-	1	-
Holden	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Hviteseid	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-
Laardal	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	-	-	1	-		-	-	-	-	-	-	2
Landdistrtkt	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Arendal	-	-	4	-	4	3	1	-	-	-	-	-
Vestre Nedenæs:												
Landdistrikt	-	-	3	-	-	-	-	2	-	1	13	-
Evje	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	21	3	4	2	1	3	9	3	16	33	20	11
Oddernæs	1	-	2	2	2	2	2	-	-	4	3	1
Lyngdal	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3
Flekkefjord	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XI. Ekersund	-	3	-	2	-	3	1	-	-	-	-	-
Sandnæs	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Stavanger	-	-	1	4	5	1	2	2	-	1	3	5
Sand	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Karmøen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Haugesund	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5	1
XII. Indre Søndhordland	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndhordland	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
Indre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ytre Hardanger	2	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	2	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIII. Bergen	14	3	-	15	-	2	9	2	-	-	-	-
XIV. Indre Sogn	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-
XV. Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Østre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Nordre Søndmøre	8	3	2	2	-	-	-	-	-	1	9	3
Ytre Romsdal	-	-	-	-	6	1	1	-	2	2	8	2
Indre Romsdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	2	8	4	10	7	7	7	-	4	14	24	38
Strinden	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Ørkedal	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Stenkjær	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Grong	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
XVIII. Bodø	5	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-
Flakstad	-	-	-	-	-	3	5	-	-	-	-	-
Buksnes	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Ibestad	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lenvik	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Tromsø	2	12	6	3	11	2	-	2	-	-	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	5	1
Vardø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-

g. Skarlagensfeber.

I. Christiania	65	29	28	8	12	8	9	11	10	16	11	7
II. Aker	41	25	16	8	18	22	20	9	17	12	6	2
Ullensaker	56	49	66	57	35	21	8	17	9	8	11	22
Høland	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Follo	26	29	11	9	12	5	-	-	-	-	-	-
III. Eidsberg	83	75	47	35	18	10	2	4	2	-	-	-
Moss	54	23	14	10	10	4	3	1	-	3	-	6
Sarpsborg:												
Sarpsborg	3	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Fredriksstad	2	1	4	2	8	3	8	5	4	13	12	6
Landdistrikt	63	40	11	16	9	10	2	7	3	7	16	22
Hvaløerne	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	2	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	34	53	48	40	19	2	6	12	-	1	-	2
Landdistrikt	43	66	51	35	30	10	-	4	1	1	9	6
Ringerike	13	9	6	18	12	5	3	10	-	9	1	4
Modum	27	24	13	9	3	2	2	1	6	-	-	-
Hallingdal	-	77	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	8	2	2	1	-	-	-	-	2	-	2	1
Landdistrikt	2	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rollag	-	-	28	31	23	3	4	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	12	5	5	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Horten	13	3	3	-	-	-	5	-	-	3	-	-
Landdistrikt	12	16	18	1	4	-	2	-	-	1	-	-
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	21	2	10	12	2	-	-	-	-	-	1	-
Laurvig	20	19	6	4	1	1	3	4	-	-	1	-
VI. Solør-Odalen	27	26	16	8	9	4	2	1	-	-	-	-
Hedemarken	86	50	23	16	22	23	18	2	-	3	21	9
Søndre Østerdalen	69	47	32	10	12	3	3	-	-	-	-	-
Trysil	19	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rendalen	38	14	5	25	8	11	2	-	-	-	-	-
Tønset	-	-	6	4	41	12	-	-	-	-	4	5
VII. Hadeland-Land	30	35	53	37	17	20	15	6	1	-	-	-
Søndre Valders	19	7	1	3	5	7	2	9	17	28	27	35
Nordre Valders	10	7	-	6	5	7	3	1	2	10	3	-
Toten	34	32	27	27	11	18	12	13	1	38	19	21
Faaberg	14	10	11	13	15	19	10	12	9	8	13	21
Ringebo	6	9	15	8	7	2	10	-	4	1	5	6
Lom	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	8
Lesje	-	11	19	25	6	-	10	4	1	1	-	1
VIII. Skien:												
Skien	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
Porsgrund	20	4	7	-	4	4	7	6	7	16	17	6
Landdistrikt	16	14	13	6	9	-	9	11	7	12	2	9
Kragerø	14	15	17	7	9	7	4	5	4	6	4	18
Holden	15	10	8	5	4	1	1	1	1	-	-	-
Sauland	6	5	-	5	3	2	1	2	-	-	-	-
Hviteseid	53	12	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Laardal	10	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tinn	30	7	3	13	2	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	-	-	1	-	1	3	-	1	-	1	-	-
Tvedestrand	-	6	3	-	4	-	-	-	-	-	2	-
Landdistrikt	18	4	16	5	9	14	4	7	2	17	8	9
Arendal	1	4	4	1	1	5	3	3	-	-	-	-
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	2	2	1	1	5	7	3	8	1	-	-	3
Aamli	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Evje	2	15	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-
Sætersdalen	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddernæs	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Lyngdal	23	3	1	-	-	3	3	-	-	-	-	-
Flekkefjord	-	1	6	5	7	1	2	-	-	-	-	-
XI. Sogndal	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Ekersund	18	5	3	3	5	2	-	-	-	-	-	1
Sandnæs	14	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	9	5	12	6	-	-	1	-	-	-	7	2
XII. Indre Søndhordland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ytre Søndhordland	6	-	2	4	-	5	7	15	8	7	3	2
Indre Hardanger	4	4	3	3	-	-	-	-	2	-	-	-
Ytre Hardanger	74	26	3	-	1	16	59	43	2	5	19	3

C. No. 4 (1877).

Tabel XLVII (Forts.).

g. Skarlagensfeber (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Vos	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Midthordland	-	13	-	-	-	-	-	-	34	10	22	12
Nordre Midthordland	18	3	3	13	10	7	-	-	-	-	-	1
Indre Nordhordland	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordhordland	16	8	1	2	1	1	17	4	18	17	13	16
XIII. Bergen	49	21	15	19	12	20	11	9	-	1	1	-
XIV. Indre Sogn	-	-	-	-	-	5	5	2	-	8	19	24
Midtre Sogn	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Sogn	1	18	12	22	20	18	30	44	27	20	23	34
Indre Søndfjord	5	16	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Kinn	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Nordfjordeidet	-	6	5	7	27	12	9	8	6	5	2	-
Indre Nordfjord	-	1	27	28	17	16	28	28	12	8	15	5
Lærdal	14	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
XV. Vestre Søndmøre	23	12	8	38	22	13	18	-	-	-	-	-
Indre Søndmøre	12	12	6	5	4	-	-	-	-	-	-	-
Østre Søndmøre	-	6	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-
Nordre Søndmøre	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal	4	-	-	-	2	37	28	24	24	26	6	3
Indre Romsdal	-	-	-	-	5	-	-	-	3	3	9	3
Søndre Nordmøre	2	7	3	2	1	2	-	-	-	2	1	14
Sundal	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	10	25	25	12	23	18	13	24	26	18	11	10
Strinden	4	13	12	4	7	5	1	10	7	2	6	4

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Opdal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ørkedal	3	-	1	-	3	-	-	13	12	-	-	-
Søndre Fosen	-	3	2	1	-	-	6	-	-	-	-	-
Midtre Fosen	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	6	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3	5
Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	9	12	5	19
Levanger	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	7	4
Inderøen	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Stenkjær	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Namsos	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Namdal		2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Brønnø	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	4	-
Alstahoug	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	1
Bodø	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Folden	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Østlofoten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XIX. Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	9	-
Tranø	-	-	-	-	-	-	-	10	10	42	40	26
Lenvik	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Malangen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Tromsø	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	10	23
XX. Vadsø	-	-	-	-	5	6	3	6	-	5	2	-

h. Rødlinger.

II. Høland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
III. Moss	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
V. Tønsberg:												
Landdistrikt	-	-	1	1	2	2	1	-	-	-	-	-
Hof:												
Svelvig	-	-	8	-	6	3	-	-	-	-	-	-
VI. Solør-Odalen	-	-	-	-	-		-	1	-	-	-	-
Rendalen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
VII. Nordre Valders	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toten	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Faaberg	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:				-				-	-	-	-	-
Skien	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Arendal	2	4	4	3	3	2	-	-	-	-	-	1
Vestre Nedenæs:												
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Aamli	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
X. Christianssand	-	-	-	-	1	-	-	1	-	3	-	-
Oddernæs	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-

XI. Stavanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Karmøen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Haugesund	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	2	-
XIII. Bergen	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	2	-
XIV. Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-
XV. Indre Romsdal	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	2	-	3	-	4	-	-	4	-	-	1	-
Ørkedal	-	-	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Frosten	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stenkjær	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grong	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Namsos	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
XVIII. Brønnø	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bodø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Buksnæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
XIX. Tromsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
XX. Hammerfest	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
Vardø	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

i. Mæslinger.

I. Christiania	300	87	58	24	38	16	17	6	-	2	16	12
II. Aker	30	15	10	9	7	4	6	3	-	1	2	16
Ullensaker	29	25	74	44	60	34	33	7	3	1	-	-
Høland	6	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Follo	-	-	9	-	-	3	1	-	-	1	1	-
III. Eidsberg	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Moss	-	-	2	54	98	36	2	5	-	-	-	-
Sarpsborg:												
Sarpsborg	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	27	15
Fredrikstad	-	-	-	-	-	-	41	28	19	60	89	26
Landdistrikt	1	2	-	-	-	-	12	10	11	37	47	22
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	5	2	5	2	2	6	9	12	28	284	263	119
Landdistrikt	-	-	-	4	-	-	-	11	12	20	38	10

Ringerike	1	1	6	12	7	-	1	-	1	3	8	1
Modum	12	2	9	10	6	6	7	13	8	10	11	8
Sandsvær:												
Kongsberg	1	-	12	27	43	12	3	1	-	3	-	-
Landdistrikt	-	-	1	13	9	4	-	-	-	-	-	-
Rollag	-	-	-	12	16	-	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Horten	1	-	2	-	-	-	-	1	-	1	2	1
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	14	7
Hof:												
Landdistrikt	-	3	1	-	5	6	-	-	1	10	10	3
VI. Solør-Odalen	3	7	4	1	11	6	2	-	5	10	31	33
Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Tabel XLVII (Forts.).

i. Mæslinger (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII. Hadeland-Land	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-
Søndre Valders	12	5	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Valders	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-
Toten	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Faaberg	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-
Holden	-	-	-	-	-	-	2	3	14	18	11	23
Sauland	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Hviteseid	-	-	-	1	-	9	21	4	5	1	1	-
Tinn	40	36	20	12	2	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	138	77
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	15	25
Arendal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
X. Christiansand	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	4
Oddernæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	20	17
XI. Stavanger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII. Indre Hardanger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Hardanger	-	-	-	-	1	4	1	-	-	-	-	-
Vos	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	11	23
XIII. Bergen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	175
XIV. Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Midtre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Lærdal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	9
XV. Ytre Romsdal	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVI. Strinden	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Midtre Fosen	1	2	12	1	-	-	-	-	-	1	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

j. Rosen.

I. Christiania	13	8	9	8	8	5	4	4	7	6	2	7
II. Aker	4	9	1	2	5	2	1	-	1	1	-	2
Ullensaker	2	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-
Høland	3	1	1	-	1	-	-	-	1	1	3	1
Follo	1	3	-	3	1	1	-	-	2	1	-	1
III. Eidsberg	3	3	1	1	1	-	2	2	-	1	-	1
Moss	4	3	6	3	2	1	5	2	-	4	2	3
Sarpsborg:												
Sarpsborg	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-
Fredrikstad	3	-	3	3	2	3	6	1	-	1	1	3
Landdistrikt	3	6	2	3	6	2	3	-	3	5	1	4
Hvaløerne	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	8	1	1	7	5	2	7	4	2	1	2	2
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	5	7	11	7	6	5	5	2	5	5	9	4
Landdistrikt	-	1	2	3	4	2	2	3	1	-	2	2
Ringerike	1	3	-	1	2	1	-	-	1	1	1	1
Modum	2	7	6	5	7	2	1	4	-	3	2	2
Sandsvær:												
Kongsberg	4	1	-	4	5	2	2	2	1	-	1	1
Landdistrikt	-	5	1	2	2	2	-	4	-	-	1	1
Rollag	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	2	1	1	-	3	3	3	1	2	2	1	1
Horten	2	4	2	-	3	-	-	2	-	2	2	1
Landdistrikt	1	-	3	3	4	1	2	1	1	2	1	-
Hof:												
Svelvig	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Landdistrikt	2	2	3	-	-	2	2	-	-	1	4	3
Laurvig	1	1	4	2	1	-	-	-	-	1	1	1
VI. Solør-Odalen	3	2	2	4	2	1	3	3	2	4	1	4
Hedemarken	2	4	1	1	6	3	5	4	3	1	3	2
Søndre Østerdalen	1	-	1	-	-	-	3	2	-	-	-	1
Trysil	-	-	-	-	2	1	-	-	2	-	-	-
Rendalen	4	1	1	3	1	-	-	-	1	-	1	1
VII. Hadeland-Land	3	-	3	1	2	-	1	3	1	4	4	1
Søndre Valders	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Nordre Valders	4	1	1	1	-	1	-	-	2	2	-	2
Toten	1	5	1	4	-	2	1	1	-	3	3	3
Faaberg	1	4	2	1	-	2	1	-	-	3	-	1
Ringebo	-	-	2	-	-	1	-	1	-	1	-	2
Lom	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Lesje	1	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien	-	1	1	1	-	2	1	2	1	-	-	3
Porsgrund	2	1	7	6	-	-	-	2	1	-	1	2
Landdistrikt	3	3	3	1	2	1	-	4	-	-	-	3
Kragerø	3	2	1	-	1	-	1	2	1	1	1	4

Holden	2	4	1	1	3	1	1	1	-	1	-	-
Hviteseid	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tinn	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	1	1	1	2	-	-	1	-	1	-	-	1
Tvedestrand	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	2	4	4	3	6	8	3	2	1	3	7	5
Arendal	4	6	5	2	1	2	2	1	1	3	2	6
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	1	1	1	4	1	-	1	-	-	2	-
Aamli	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Evje	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sætersdalen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
X. Christiansand	1	1	1	1	3	2	3	-	4	2	2	1
Oddernæs	2	2	-	2	1	1	3	1	4	2	2	-
Undal	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Lyngdal	1	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-	-
Flekkefjord	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	2
XI. Ekersund	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Sandnæs	1	-	1	1	-	3	-	1	-	-	-	-
Stavanger	8	2	7	5	3	2	2	4	2	1	3	3
Finnø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sand	6	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Karmøen	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Haugesund	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
XII. Indre Søndhordland	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	2
Indre Hardanger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ytre Hardanger	1	1	-	1	2	-	2	1	-	-	1	-
Vos	-	1	1	-	-	2	2	3	-	-	1	-
Søndre Midthordland	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Indre Nordhordland	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	10	3	13	11	8	12	5	4	10	6	6	3
XIV. Lærdal	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1
Indre Sogn	-	-	2	1	-	-	1	1	-	-	1	-
Midtre Sogn	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Søndfjord	2	1		-	1	2	-	1	1	-	-	-
Kinn	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1
Ytre Nordfjord	1	1	3	2	3	-	2	2	4	3	2	1
Nordfjordeidet	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-
Indre Nordfjord	3	3	-	2	1	2	1	2	-	1	2	2
XV. Vestre Søndmøre	1	4	1	1	-	1	1	-	-	1	-	-
Indre Søndmøre	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Østre Søndmøre	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Søndmøre	3	7	4	6	7	3	4	1	2	1	1	2

C. No. 4 (1877).

Tabel XLVII (Forts.).

j. Rosen (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Ytre Romsdal	-		1	1	1	-	1	-	1	1	-	-
Indre Romsdal	1	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Søndre Nordmøre	-	2	1	1	-	-	-	3	2	-	1	-
Sundal	1	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-
Surendal	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre	2	2	-	2	-	1	1	1	-	-	1	2
XVI. Trondhjem	9	8	12	8	6	7	5	8	2	5	6	5
Strinden	-	1	-	-	-	-	-	3	3	-	1	-
Røros	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	3
Opdal	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-
Orkedal	1	-	-	2	4	1	1	-	1	-	-	1
Søndre Fosen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Midtre Fosen	2	-	-	-	3	2	1	-	1	1	1	-
Nordre Fosen	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	2	1	2	2	2	-	1	1	-	2	1	2
Frosten	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Levanger	-	4	1	-	-	2	1	1	1	3	-	1
Inderøen	3	2	1	-	3	-	-	-	1	-	1	1
Stenkjær	4	-	-	-	2	1	1	1	3	-	-	1
Grong	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Namsos	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	2
Ytre Namdal	1	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII. Brønnø	-	1	-	1	5	4	2	-	-	-	2	7
Alstahoug	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Vefsen	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Ranen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1
Bodø	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærstad	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ofoten	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnæs	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-
Østlofoten	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hadsel	-	-	1	-	2	-	1	-	-	1	1	-
Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XIX. Trondenæs	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Ibestad	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Tranø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Lenvik	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-
Tromsø	3	2	3	1	-	2	-	1	-	-	2	1
Karlsø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Skjærvø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XX. Alten*)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Loppen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Hammerfest	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Vardø	1	-	2	1	2	-	-	1	2	1	1	2
Vadsø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

k. Kighoste.

I. Christiania	9	15	8	11	21	36	122	203	144	83	117	94
II. Aker	7	7	3	9	12	16	33	37	37	34	38	4
Ullensaker	4	1	1	2	-	1	6	3	9	12	12	7
Høland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6
Follo	9	-	7	-	-	1	8	4	4	16	9	9
III. Eidsberg	-	-	-	-	-	-	-	5	3	4	1	2
Moss	-	-	-	-	4	14	7	3	3	9	10	21
Sarpsborg:												
Fredrikstad	12	8	11	8	3	9	12	9	13	23	10	10
Landdistrikt	-	3	4	2	5	2	5	1	6	11	26	26
Fredrikshald	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	41	40
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	-	-	-	-	-	6	2	5	12	21	22	28
Landdistrikt	-	-	-	2	-	-	3	1	-	2	-	-
Ringerike	1	-	-	1	1	-	1	-	-	2	2	12
Modum	2	8	7	6	6	4	13	5	9	9	-	-
Hallingdal	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	2	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	-
Landdistrikt	2	-	-	-	4	-	2	3	1	7	2	4
V. Tønsberg:												
Horten	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	10
Landdistrikt	1	5	4	1	1	-	-	3	-	-	-	-
Laurvig	2	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Solør-Odalen	-	1	-	3	4	3	-	2	3	-	2	4
Hedemarken	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-
Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
Rendalen	-	-	1	-	9	3	6	1	1	-	1	2
VII. Hadeland-Land	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	18
Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	6	-
Nordre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Toten	-	-	-	-	-	-	1	-	4	5	6	19
Faaberg	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien	2	-	10	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Porsgrund	2	-	-	-	2	-	-	-	2	9	-	3
Landdistrikt	7	11	2	1	2	14	1	-	-	-	-	-
Kragerø	8	16	11	2	3	4	-	1	3	1	-	-
Holden	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	4

*) paa Sygehuset 1 i 2det Kvartal.

Sauland	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hviteseid	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tinn	-	-	-	-	6	13	5	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvedestrand	-	-	11	38	21	18	6	-	2	-	-	-
Landdistrikt	36	33	41	22	54	62	52	28	9	10	3	9
Arendal	12	13	5	1	1	2	2	-	1	-	-	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	1	3	10	14	5	5	-	1	-	-
Landdistrikt	-	-	3	16	12	26	40	16	11	1	2	-
Aamli	-	-	-	4	7	12	8	1	12	2	1	-
Sætersdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7
X. Christiansand	28	30	36	45	37	10	9	10	9	4	-	2
Oddernæs	11	-	1	7	15	27	19	9	13	10	2	8
Undal		-	-	-	-	-	1	-	6	1	-	-
Lyngdal	-	-	3	13	-	4	3	-	1	4	-	-
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	-	28	15	16	12
XI. Sogndal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Ekersund	-	-	3	3	9	7	3	-	1	-	2	1
Sandnæs	1	2	-	-	-	-	-	-	1	4	6	2
Stavanger	20	9	5	18	7	12	27	30	23	32	14	7
Sand	4	3	6	31	6	3	-	-	10	-	-	-
Karmøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Haugesund	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
XII. Indre Søndhordland	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndhordland	2	2	1	-	2	-	-	-	-	3	2	-
Indre Hardanger	-	-	14	13	9	14	3	7	12	1	1	2
Ytre Hardanger	-	3	3	13	4	10	21	13	3	3	-	-
Vos	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	1
Nordre Midthordland	-	-	-	-	1	3	6	-	-	2	1	2
Indre Nordhordland	-	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordhordland	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	26	10	14	10	13	2	1	5	8	4	4	2
XIV. Indre Sogn	-	-	-	-	1	2	1	3	12	2	15	14
Midtre Sogn	-	7	1	1	7	-	2	1	-	-	-	1
Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	17
Indre Søndfjord	-	-	-	8	17	11	-	7	-	6	2	-
Kinn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9	3
Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	1	2	-	2	6	5
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	12	45	42	66	50
Lærdal	-	-	-	4	-	-	2	-	5	-	-	3

Tabel XLVII (Forts.).

k. Kighoste (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Surendal	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	-	-	-	-	-	9	6	15	10	25	69	70
Strinden	-	-	-	-	-	-	3	2	2	2	1	-
Orkedal	-	7	-	-	1	-	-	-	-	5	4	1
Søndre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	3
Nordre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	4	5
Levanger	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	5	3
Inderøen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stenkjær	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
XVIII. Skjærstad	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Tranø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Malangen	-	-	-	-	4	13	4	3	4	5	8	10
Tromsø	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Skjærvø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

l. Diphtherit.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	2	3	1	3	-	1	3	-	2	1	1	-
II. Aker	1	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	2
Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Follo	-	-	-	2	-	-	3	-	-	1	1	2
Høland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
III. Eidsberg	2	3	8	5	4	3	-	-	1	1	1	-
Moss	15	19	8	7	5	14	4	2	2	4	4	2
Sarpsborg:												
Sarpsborg	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredriksstad	8	9	8	2	3	5	2	1	-	-	1	2
Landdistrikt	23	10	11	8	5	2	2	6	1	7	11	13
Hvaløerne	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fredrikshald	5	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	-	1	5	1	1	-	1	1	1	-	-	-
Landdistrikt	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Modum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hallingdal	-	24	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	6	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Landdistrikt	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Rollag	-	-	-	-	-	1	3	2	-	-	2	2
V. Tønsberg:												
Tønsberg	3	-	3	-	1	-	1	-	1	2	-	-
Horten	5	1	2	1	3	1	-	-	1	1	-	-
Landdistrikt	12	12	4	3	4	3	3	8	-	1	3	-
Hof:												
Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	2	-
Laurvig	20	3	4	4	7	2	2	4	1	-	3	2
VI. Solør-Odalen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Hedemarken	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Søndre Østerdalen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trysil	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
VII. Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Toten	6	3	2	1	1	-	-	-	-	3	4	-
Faaberg	-	-	1	2	-	2	3	-	-	-	2	-
Lesje	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
VIII. Skien:												
Porsgrund	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kragerø	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-
Sauland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	1	-
Arendal	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vestre Nedenæs	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christiansand	1	13	-	-	-	-	-	2	1	2	-	-
Oddernæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Flekkefjord	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	1	-
XI. Ekersund	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	3	-	4	4	3	3	-	-	4	1	2	2
Haugesund	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
XII. Indre Hardanger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Nordre Midthordland	1	1	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-
Indre Nordhordland	5	1	2	2	-	1	3	1	1	-	4	2
XIII. Bergen	1	-	1	2	1	3	1	-	2	3	-	2
XIV. Ytre Søndfjord	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	1	2	1	2	2	3	2	1	2	1	1	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-
Indre Søndmøre	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Søndmøre	1	3	2	-	1	1	2	1		1	-	-
Ytre Romsdal	-	2	2	-	-	1	-	1	2	-	-	-
Søndre Nordmøre	1	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Surendal	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-
XVI. Trondhjem	10	6	2	2	1	-	2	2	-	3	5	1
Røros	-	1	3	1	-	-	1	-	2	-	1	-
Orkedal	-	1	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-
XVII. Levanger	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inderøen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stenkjær	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVIII. Ranen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bodø	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Hadsel	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-
Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIX. Malangen	3	4	2	6	1	-	-	-	-	1	-	-
Tromsø	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyngen	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
XX. Vadsø	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	2

m. Strubehoste.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	1	4	2	-	2	-	-	2	1	3	2	-
II. Aker	1	1	2	-	3	-	-	1	2	2	1	1
Ullensaker	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Høland	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Follo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
III. Eidsberg	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Moss	3	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-
Sarpsborg												
Sarpsborg:	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Fredrikstad	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	2	-	2	1	-	-	1	-	-	1
Hvaløerne	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Fredrikshald	5	2	-	2	4	-	-	-	-	1	1	1

C. No. 4 (1877).

Tabel XLVII (Forts.).

m. Strubehoste. (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV. Busker. Landfysikat:												
Dremmen	2	2	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ringerike	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1
Modum	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hallingdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Sandsvær:												
Kongsberg	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Horten	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Landdistrikt	-	2	-	1	1	-	3	-	-	-	1	-
Hof:												
Landdistrikt	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Laurvig	4	2	-	1	1	1	-	-	-	1	-	1
VI. Solør-Odalen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hedemarken	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
VII. Hadeland-Land	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toten	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Faaberg	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
VIII. Skien:												
Porsgrund	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kragerø	6	-	-	1	1	3	-	-	1	3	-	2
Holden	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Landdistrikt	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	2	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Arendal	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Evje	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
X. Christiansand	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddernæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI. Ekersund	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Stavanger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karmøen	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XII. Indre Søndhordland	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	1	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-
XIII. Bergen	-	2	1	-	-	2	-	1	2	-	-	2
XIV. Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Ytre Nordfjord	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV. Søndre Nordmøre	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
XVI. Trondhjem	2	4	4	-	-	-	1	1	-	-	-	5
Orkedal	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
XVII. Stenkjær	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVIII. Brønnø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alstahoug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Lurø	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIX. Tranø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	-	2	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-

n. Kusma.

I. Christiania	-	-	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
II. Aker	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ullensaker	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-
Follo	-	-	2	-	2	1	3	-	-	-	-	-
Høland	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
III. Eidsberg	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg:												
Sarpsborg	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikstad	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
IV. Busker. Landfysikat:											-	-
Drammen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:						-						
Tønsberg	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VI. Hedemarken	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1
VII. Søndre Valders	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Valders	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Toten	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Faaberg	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Holden	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX. Østre Nedenæs:												
Landdistrikt	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arendal	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christiansand	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-
XI. Ekersund	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Stavanger	2	7	-	3	1	2	-	-	-	1	1	-
XII. Ytre Søndhordland	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Nordre Midthordland	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordhordland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	2	19	2	1	-	2	1	-	-	4	1	1
XIV. Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-
Indre Nordfjord	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1
XV. Indre Søndmøre	-	1	-	-	-		-	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	16	48	85	52	22	13	5	1	3	-	-	2
Strinden	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Orkedal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
Midtre Fosen	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XVIII. Folden	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Skjærstad	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vardø	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

o. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde.

I. Christiania *)	1076	965	659	583	449	305	243	309	566	759	636	873
II. Aker	143	117	101	76	77	48	34	46	52	70	66	68
Ullensaker	56	47	70	52	55	37	24	28	22	24	30	31
Høland	20	23	34	16	13	11	9	7	18	14	12	26
Follo	33	25	44	28	26	35	17	9	19	24	18	35
*) Katarrhalsk Lungebetændelse	20	17	35	6	4	8	5	11	17	12	6	7

III. Eidsberg	22	18	30	24	19	15	11	6	10	8	11	8
Moss	20	35	40	30	25	12	18	13	18	29	34	24
Sarpsborg:												
Sarpsborg	11	18	25	15	14	7	3	5	13	9	14	21
Fredrikstad	114	115	93	60	70	47	26	40	34	50	42	6
Landdistrikt	66	93	97	71	67	38	26	43	42	46	52	76
Hvaløerne	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Fredrikstad	190	148	207	135	88	108	77	35	122	138	128	76

Tabel XLVII (Forts.). o. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	175	224	167	114	115	65	57	42	85	160	122	105
Landdistrikt	20	41	42	29	26	13	13	9	10	13	15	24
Ringerike	50	64	53	50	31	23	10	13	11	36	23	17
Modum	41	42	68	46	47	23	27	17	30	33	52	49
Hallingdal	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	28	28	21	26	24	17	14	15	7	31	24	35
Landdistrikt	13	14	8	5	6	3	7	5	1	-	2	6
Rollag	-	-	16	14	23	5	4	5	-	-	1	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	60	45	55	45	42	52	32	19	25	35	81	61
Horten	70	49	97	52	43	30	17	21	38	33	38	19
Landdistrikt	58	50	65	39	40	30	31	28	18	60	28	39
Hof:												
Svelvig	25	3	11	5	6	5	3	5	1	2	11	4
Landdistrikt	29	26	22	14	11	12	11	4	9	9	14	22
Laurvig	28	24	49	33	14	18	3	3	12	15	23	21
VI. Solør-Odalen	42	58	47	42	29	31	13	26	29	18	25	28
Hedemarken	117	126	70	122	88	66	60	44	46	56	74	67
Søndre Østerdalen	39	25	17	17	29	9	19	10	10	5	13	12
Trysil	17	11	15	1	5	4	6	1	7	7	9	5
Rendalen	39	53	75	22	21	18	11	10	12	13	16	10
Tønset	9	27	41	28	8	13	5	5	-	3	2	7
VII. Hadeland-Land	26	84	20	28	24	10	12	14	10	11	21	22
Søndre Valders	11	8	4	1	5	3	1	1	1	-	3	-
Nordre Valders	13	6	11	6	7	7	5	6	2	7	3	6
Toten	35	31	23	43	29	21	12	9	15	20	18	37
Faaberg	15	11	16	8	9	17	16	21	7	7	32	46
Ringebo	8	1	1	2	3	1	8	5	4	5	4	9
Lom	10	11	7	9	12	9	-	4	2	7	5	3
Lesje	2	11	10	2	6	-	-	-	-	1	-	7
VIII. Skien:												
Skien	23	20	33	12	15	14	8	4	3	5	6	17
Porsgrund	70	50	37	46	23	10	17	12	20	19	27	37
Landdistrikt	60	41	51	38	32	25	24	22	22	29	30	35
Kragerø	61	41	26	26	34	45	48	15	28	40	29	39
Holden	10	11	4	13	5	1	2	6	5	8	5	5
Sauland	1	2	1	1	4	-	-	-	-	-	1	3
Hviteseid	18	11	32	9	15	6	11	10	22	15	16	11
Laardal	4	8	12	8	2	-	-	-	-	4	3	1
Tinn	10	6	11	11	3	8	1	1	-	1	4	6
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	22	8	5	8	7	5	3	8	7	6	5	3
Tvedestrand	14	7	4	3	2	3	1	-	-	1	-	2
Landdistrikt	73	74	59	48	70	45	35	39	33	32	27	31
Arendal	76	73	73	40	27	32	18	16	15	25	60	42
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	10	7	20	19	10	11	2	6	6	10	9	7
Landdistrikt	24	33	28	30	36	26	26	20	15	14	33	38
Aamli	20	20	18	34	21	28	23	16	11	5	13	6
Evje	5	8	9	6	11	8	5	2	4	5	7	9
Sætersdalen	4	1	2	3	2	3	5	1	-	-	-	1
X. Christiansand	169	85	95	98	101	92	76	68	78	77	103	95
Oddernæs	56	47	29	31	37	41	22	19	24	18	31	49
Undal	4	2	10	4	7	5	6	5	4	2	-	-
Lyngdal	8	9	18	10	7	5	2	7	4	12	4	11
Flekkefjord	5	11	7	13	18	7	12	9	3	7	8	7
XI. Sogndal	2	-	1	3	3	1	-	2	1	2	-	-
Ekersund	5	7	8	10	35	15	7	4	9	3	2	12
Sandnæs	17	11	10	21	18	4	5	4	3	2	7	8
Stavanger	157	126	166	167	126	58	76	63	95	88	107	104
Finnø	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Sand	7	14	3	2	1	7	2	3	4	3	4	6
Karmøen	37	41	34	32	24	24	26	25	14	29	39	71
Haugesund	8	7	11	5	10	15	10	8	9	10	22	15
XII. Indre Søndhordland	8	4	12	3	2	3	1	4	1	-	1	3
Ytre Søndhordland	9	11	8	14	5	-	-	2	-	5	7	9
Indre Hardanger	7	9	14	10	12	11	11	5	5	6	3	1
Ytre Hardanger	5	8	12	4	6	13	15	8	4	3	3	3
Vos	-	-	-	1	-	3	2	1	-	-	2	4
Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	2	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Indre Nordhordland	12	7	15	9	1	20	7	5	1	4	1	4
Ytre Nordhordland	5	-	-	2	-	-	1	-	-	-	3	2
XIII. Bergen	477	317	308	196	198	205	67	42	144	199	253	352
XIV. Lærdal	1	1	5	3	3	6	5	-	11	10	2	3
Indre Sogn	2	1	5	3	7	2	4	2	2	7	3	3
Midtre Sogn	-	-	2	2	-	1	1	2	-	2	1	2
Ytre Sogn	1	1	1	-	1	1	-	2	2	-	2	3
Ytre Søndfjord	2	1	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Indre Søndfjord	3	4	4	4	2	4	2	-	-	1	1	6
Kinn	1	3	3	6	5	11	2	7	9	5	3	5
Ytre Nordfjord	9	8	14	15	11	9	5	5	8	16	16	16
Nordfjordeidet	8	6	4	6	4	6	5	1	6	9	9	9
Indre Nordfjord	29	14	15	18	28	20	15	14	12	12	27	24
XV. Vestre Søndmøre	7	11	5	17	8	19	5	1	2	3	7	10
Indre Søndmøre	4	6	5	2	3	-	4	3	-	1	3	2
Østre Søndmøre	7	2	3	2	2	2	3	2	2	3	-	1
Nordre Søndmøre	63	55	31	26	21	17	25	16	13	23	20	39
Ytre Romsdal	13	4	3	6	8	9	3	5	6	4	8	8
Indre Romsdal	4	5	4	3	4	4	6	1	-	2	3	8
Søndre Nordmøre	77	46	30	35	41	28	15	9	14	21	24	46
Sundal	10	9	14	10	8	8	2	11	4	4	6	9
Surendal	9	5	6	2	1	4	3	-	-	-	3	5
Nordre Nordmøre	9	17	8	10	17	7	9	3	3	-	2	4
XVI. Trondhjem	301	241	211	136	110	102	99	74	121	147	220	189
Strinden	11	9	16	9	9	3	4	4	2	-	7	2
Selbu	-	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-
Røros	8	15	6	9	6	8	3	3	2	9	6	7
Guldal	2	1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	1
Opdal	12	3	6	7	3	5	5	4	2	1	2	3
Orkedal	24	30	26	27	29	15	10	19	16	10	6	15
Søndre Fosen	3	1	7	2	3	1	1	1	-	-	2	-
Midtre Fosen	15	24	10	18	10	5	3	4	22	7	9	13
Nordre Fosen	15	8	14	2	6	2	1	1	7	4	7	-
XVII. Stjørdal	33	32	26	15	22	17	13	14	18	8	19	23
Frosten	5	6	5	2	6	1	1	-	2	2	4	5
Levanger	32	28	49	26	18	10	10	10	9	10	15	17
Inderøen	13	27	19	11	19	11	8	8	5	5	9	14
Stenkjær	41	18	15	25	18	19	11	14	14	8	16	9
Grong	11	13	22	29	19	5	4	5	5	2	1	-
Namsos	18	8	7	9	12	7	11	3	7	10	14	17
Ytre Namdal	3	5	3	2	2	1	3	1	1	1	2	-
XVIII. Brønnø	5	3	5	4	5	-	1	4	-	-	2	3
Alstahoug	2	2	-	2	3	-	2	1	-	-	1	1
Vefsen	1	2	3	3	2	-	-	-	-	-	2	1
Ranen	1	2	1	1	2	1	1	-	3	3	-	2
Lurø	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7	4	1
Bodø	25	13	6	4	5	5	2	2	1	2	2	-
Folden	-	-	-	2	1	-	9	2	1	-	-	1
Skjærstad	5	12	3	10	7	6	6	2	-	2	-	2
Stegen	4	1	4	4	10	3	7	3	-	-	-	-
Lødingen	-	1	-	3	10	2	5	-	6	3	2	4
Flakstad	1	3	7	2	3	1	1	-	2	-	4	4
Buksnæs	3	2	7	8	7	3	2	5	1	7	4	-
Østlofoten	2	3	3	-	5	4	2	-	1	2	5	2
Hadsel	8	10	7	19	5	7	3	2	5	8	6	11
Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
XIX. Trondenæs	2	3	-	1	8	3	2	2	1	-	3	3
Ibestad	18	3	4	6	8	3	-	4	3	1	2	4
Tranø	-	-	-	-	-	9	7	7	7	3	5	5
Lenvik	23	19	2	12	22	11	6	8	12	8	11	9
Malangen	18	5	7	-	1	-	-	4	-	3	-	1
Tromsø	44	33	26	16	18	19	5	9	10	9	13	23
Lyngen	-	-	-	-	-	8	5	3	1	-	1	1
Karlsø	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjærvø	1	5	4	1	1	-	-	-	1	1	2	-

Tabel XLVII (Forts.).

o. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XX. Alten	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Loppen	2	3	11	19	2	-	-	-	1	1	-	1
Hammerfest	22	16	16	12	22	26	17	13	20	13	19	12
Maasø	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	1	2	-	7	15	1	-	2	-	4
Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	4
Vardø	10	5	12	22	12	11	11	12	7	9	11	7
Vadsø	9	3	9	22	16	5	5	2	1	1	2	4
Sydvaranger	13	3	7	22	11	6	2	2	7	4	1	2

p. Lungebetændelse.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	49	29	33	37	34	35	18	13	50	51	21	17
II. Aker	28	20	17	20	21	11	9	7	11	23	9	10
Ullensaker	10	6	14	16	18	10	4	5	4	7	11	6
Høland	3	1	-	3	3	1	1	-	1	3	4	2
Follo	9	12	6	8	2	6	1	1	2	4	3	2
III. Eidsberg	14	11	15	28	16	2	2	1	1	10	10	2
Moss	4	10	15	11	9	7	3	4	7	9	6	8
Sarpsborg:												
Sarpsborg	3	3	5	3	8	2	1	1	2	-	2	5
Fredriksstad	8	6	9	12	12	11	5	2	4	5	5	3
Landdistrikt	21	14	32	26	20	5	16	5	3	9	9	13
Hvaløerne	-	4	-	-	4	1	-	-	-	-	-	1
Fredrikshald	10	36	6	10	13	5	-	3	2	9	1	11
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	13	7	13	9	18	9	2	5	4	8	9	9
Landdistrikt	5	4	7	1	11	1	1	-	-	3	-	2
Ringerike	11	16	8	5	13	1	-	5	3	4	9	2
Modum	13	14	23	13	15	12	8	3	4	9	19	14
Hallingdal	-	-	-	2	1	1	-	-	-	2	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	3	5	7	8	3	2	1	-	1	3	7	2
Landdistrikt	4	9	3	6	4	2	2	-	-	-	1	1
Rollag	-	-	5	12	10	6	-	-	-	1	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	8	5	4	1	2	-	1	2	-	3	2	-
Horten	4	1	6	5	6	4	-	2	1	1	2	2
Landdistrikt	8	6	13	10	8	2	3	1	5	3	5	11
Hof:												
Svelvig	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	4	8	4	8	5	3	4	-	2	2	4	4
Laurvig	8	12	14	12	6	4	2	2	4	6	7	10
VI. Solør-Odalen	17	27	31	30	25	13	6	1	1	4	9	8
Hedemarken	19	24	28	25	40	14	9	4	5	8	7	6
Søndre Østerdalen	28	18	6	9	13	4	7	5	3	3	3	7
Trysil	2	1	-	3	3	2	1	-	-	1	-	-
Rendalen	8	7	9	10	7	7	1	2	3	3	3	5
Tønset	9	10	16	15	3	10	4	1	-	-	3	6
VII. Hadeland-Land	10	17	8	17	12	3	4	1	-	3	9	2
Søndre Valders	4	-	4	3	3	1	1	-	-	-	1	-
Nordre Valders	6	2	4	3	3	7	1	-	1	2	-	1
Toten	10	16	8	15	9	5	8	6	2	12	9	15
Faaberg	7	9	20	7	12	6	1	1	2	10	5	2
Ringebo	5	6	3	5	13	8	13	2	2	3	6	-
Lom	7	5	4	5	5	4	1	-	-	4	5	5
Lesje	9	6	24	3	6	-	1	4	1	4	4	17
VIII. Skien:												
Skien	2	3	8	3	8	5	1	-	1	1	3	1
Porsgrund	4	4	6	1	4	2	1	-	-	1	2	-
Landdistrikt	9	13	9	11	16	10	2	2	3	6	3	6
Kragerø	8	11	18	4	14	9	4	4	1	2	3	2
Holden	6	5	4	15	12	5	2	3	1	3	3	-
Sauland	4	-	2	2	1	-	-	-	-	-	1	1
Hviteseid	4	7	11	7	3	2	5	3	1	-	1	6
Laardal	1	2	6	4	2	1	-	-	2	2	4	3
Tinn	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	8	1	2	-	2	-	-	-	-	1	3	-
Tvedestrand	3	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Landdistrtkt	9	15	15	11	6	8	-	-	8	1	5	4
Arendal	3	1	2	1	3	3	-	4	1	1	2	-
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	2	1	4	1	3	-	2	-	-	-	-	-
Landdistrikt	3	2	15	14	24	3	6	5	-	6	5	7
Aamli	-	1	4	8	4	1	-	-	-	-	1	1
Evje	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Sætersdalen	-	-	1	3	-	-	2	-	-	1	-	1
X. Christiansand	21	8	10	13	5	8	2	1	-	2	2	4
Oddernæs	11	2	12	13	16	6	2	1	2	4	2	2
Undal	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Lyngdal	1	-	-	1	4	-	-	-	-	1	-	1
Flekkefjord	4	4	5	3	7	5	4	1	2	1	4	2
XI. Ekersund	6	5	2	2	8	-	-	1	-	-	2	2
Sandnæs	7	4	8	12	8	1	4	1	-	2	-	1
Stavanger	29	25	37	37	53	20	17	10	6	11	13	16
Finnø	8	1	5	8	1	-	-	-	-	1	1	1
Sand	4	1	3	2	1	3	-	-	-	-	-	-
Karmøen	6	8	1	1	3	7	1	2	-	-	3	-
Haugesund	4	5	3	1	9	2	1	3	2	1	2	1
XII. Indre Søudhordland	5	4	-	7	2	1	3	2	-	1	5	1
Ytre Søndhordland	-	-	2	4	2	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	-	-	2	1	-	1	-	1	1	-	-	1
Ytre Hardanger	2	3	4	2	5	5	6	1	2	2	4	4
Vos	5	1	5	9	4	5	3	3	-	-	3	2
Søndre Midthordland	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-
Nordre Midthordland	-	2	4	-	2	-	-	-	2	4	2	2
Indre Nordhordland	6	6	9	7	8	2	-	-	1	3	3	3
Ytre Nordhordland	3	-	4	5	2	1	3	1	2	-	2	1
XIII. Bergen	42	29	19	22	21	12	5	3	5	9	12	19
XIV. Lærdal	3	2	3	3	1	6	5	-	4	3	1	5
Indre Sogn	4	2	5	3	2	4	3	-	1	3	2	-
Midtre Sogn	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ytre Sogn	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2
Ytre Søndfjord	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	2
Indre Søndfjord	1	1	1	-	2	2	-	1	-	-	1	2
Kinn	3	-	-	1	1	-	1	-	-	1	3	-
Ytre Nordfjord	2	1	2	3	2	-	1	1	2	3	1	2
Nordfjordeidet	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	1	1
Indre Nordfjord	11	7	2	7	15	9	8	2	-	2	5	5
XV. Vestre Søndmøre	14	6	7	7	19	4	5	4	1	3	4	3
Indre Søndmøre	4	5	1	5	1	2	3	2	-	1	1	2
Østre Søndmøre	2	2	-	2	3	6	6	2	3	-	5	3
Nordre Søndmøre	39	51	33	34	40	22	17	7	5	2	15	14
Ytre Romsdal	8	4	2	3	3	2	3	1	-	5	3	5
Indre Romsdal	2	3	1	3	2	4	-	1	1	-	2	6
Søndre Nordmøre	86	27	19	11	11	8	5	2	-	2	5	7
Sundal	2	5	1	5	2	2	1	-	-	-	-	2
Surendal	1	2	1	1	1	1	-	-	-	1	-	1
Nordre Nordmøre	2	4	1	6	1	2	1	2	-	-	-	2
XVI. Trondhjem	60	34	28	27	32	15	12	11	11	5	20	21
Strinden	8	3	5	10	7	8	3	3	3	1	3	4
Selbu	-	-	3	3	2	2	-	-	-	3	-	-
Røros	2	1	3	1	1	1	1	1	1	2	-	2
Guldal	6	5	4	4	6	2	-	1	-	1	5	6
Opdal	2	2	2	2	1	2	-	1	-	-	1	11
Ørkedal	24	14	13	24	27	8	8	9	4	3	4	4
Søndre Fosen	1	2	3	-	1	-	2	-	-	-	1	4
Midtre Fosen	12	9	10	17	13	14	2	-	1	3	3	8
Nordre Fosen	3	2	4	-	1	1	-	2	-	1	1	-
XVII. Stjørdal	14	14	8	10	11	4	7	3	3	2	3	4
Frosten	12	11	14	8	10	-	-	1	-	1	2	3

Tabel XLVII (Forts.).

p. Lungebetændelse (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Levanger	16	13	19	25	27	4	7	3	3	3	6	17
Inderøen	9	12	5	12	15	11	5	2	-	4	6	3
Stenkjær	10	11	2	4	8	1	1	-	6	1	3	4
Grong	8	10	11	13	6	3	-	-	-	-	-	-
Namsos	5	1	2	4	2	2	1	-	4	2	3	2
Ytre Namdal	4	2	2	-	2	3	-	-	-	-	-	-
XVIII. Brønnø	1	2	-	2	1	-	4	-	1	-	-	2
Alstahoug	2	1	1	2	3	-	-	1	1	1	3	2
Vefsen	1	2	2	5	4	4	-	-	3	2	-	2
Ranen	3	1	2	1	8	-	2	3	-	3	3	1
Lurø	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Bodø	4	-	1	-	1	1	-	-	-	-	2	-
Folden	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	2	1
Skjærstad	2	3	5	5	4	1	3	-	-	-	1	3
Stegen	1	-	1	1	1	2	-	3	-	-	-	-
Lødingen	-	1	-	3	4	-	4	2	-	-	3	2
Ofoten	-	-	-	1	4	-	-	-	1	-	2	5
Flakstad	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
Buksnæs	6	4	5	7	-	5	3	-	-	4	3	2
Østlofoten	2	3	-	1	2	1	-	1	-	1	-	2
Hadsel	5	1	4	2	6	-	-	-	-	1	-	-
Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIX. Trondenæs	14	11	3	7	15	9	2	3	3	4	1	1
Ibestad	4	2	1	3	-	1	-	1	-	-	-	4
Tranø	-	-	-	-	-	4	-	2	-	2	1	3
Lenvik	2	3	3	2	5	5	-	-	1	3	4	2
Malangen	8	2	4	2	2	1	-	1	-	1	-	2
Tromsø	9	4	8	13	17	7	2	6	-	2	3	7
Lyngen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	3
Karlsø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Skjærvø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
XX. Alten	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Hammerfest	1	1	2	-	1	3	4	4	2	1	2	6
Maasø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vardø	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	1
Vadsø	1	3	2	4	3	-	-	1	1	2	1	1
Sydvaranger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

q. Pleurit.

II. Aker	3	3	2	1	2	-	4	-	1	-	-	1
Ullensaker	4	1	-	5	-	3	-	3	2	3	3	2
Hølaud	6	5	12	4	1	-	2	-	-	1	3	3
Follo	-	2	6	1	2	2	-	4	1	1	-	2
III. Eidsberg	7	5	3	5	3	3	1	1	2	2	2	2
Moss	2	2	3	3	2	-	1	1	1	2	7	3
Sarpsborg	1	3	4	5	1	-	-	6	4	1	2	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	2	4	5	3	4	2	1	-	2	2	2	2
Landdistrikt	1	-	1	1	1	-	2	1	-	-	-	1
Ringerike	2	2	2	2	3	1	1	-	1	-	1	2
Modum	2	3	1	2	2	2	1	-	-	2	1	1
Sandsvær:												
Landdistrikt	4	-	1	-	-	1	-	-	2	1	-	1
Rollag	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	1	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-
Landdistr. og Horten	7	3	5	5	4	2	5	1	6	5	4	1
Hof:												
Landdistrikt	2	3	3	2	1	4	-	-	1	2	3	2
Laurvig	2	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-
VI. Solør-Odalen	1	2	5	2	2	3	-	1	2	-	1	2
Hedemarken	3	1	3	6	1	3	3	5	3	5	6	3
Søndre Østerdalen	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1
Trysil	1	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-
Rendalen	3	4	3	5	1	2	3	2	1	2	4	2
Tønset	2	-	-	2	2	-	2	-	-	-	-	1
VII. Hadeland-Land	4	2	5	3	2	2	6	4	4	5	1	-
Søndre Valders	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Nordre Valders	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	2
Toten	2	4	8	2	4	5	1	3	-	1	1	3
Faaberg	1	1	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Ringebo	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1
Lom	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-
Lesje	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Porsgrund	3	1	1	3	1	-	-	3	2	-	-	2
Landdistrikt	7	2	1	2	3	2	2	4	5	-	2	1
Kragerø	3	3	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Holden	3	-	-	5	4	-	1	-	1	-	1	-
Sauland	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hviteseid	-	1	-	2	1	1	2	1	-	2	-	1
Tinn	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	2	1	-	1	3	-	-	2	1	2	-	2
Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	3	3	5	5	5	5	3	5	3	4	1	2
Arendal	2	-	-	-	1	-	-	2	1	-	2	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	3	2	1	1	-	-	2	2	1	2
Landdistrikt	4	1	1	3	4	1	5	2	1	2	1	1
Aamli	-	-	1	1	-	1	1	2	-	-	-	1
Evje	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Sætersdalen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
X. Christiansand	2	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Oddernæs	3	2	1	1	3	-	3	2	1	1	2	3
Undal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	1	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-
Flekkefjord	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2
XI. Ekersund	-	-	-	1	-	2	3	1	-	-	-	1
Sandnæs	4	4	3	4	5	1	3	2	2	1	2	4
Stavanger	8	6	6	4	3	6	6	3	2	-	1	1
Finnø	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1
Sand	2	3	-	-	3	2	-	1	1	2	2	2
Karmøen	4	2	1	4	1	-	5	1	-	1	1	2
Haugesund	3	3	3	4	-	1	2	3	4	2	3	1
XII. Indre Søndhordland	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Ytre Hardanger	-	2	-	1	-	2	-	2	1	1	-	3
Vos	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Søndre Midthordland	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Nordre Midthordland	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Indre Nordhordland	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordhordland	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	1	1
XIII. Bergen	8	6	11	8	9	10	4	4	4	1	10	9
XIV. Lærdal	-	-	-	1	1	-	1	3	1	1	-	-
Indre Sogn	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
Midtre Sogn	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ytre Sogn	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Indre Søndfjord	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kinn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	1	-	1	2	1	1	-	1	1	3	4	3
Nordfjordeidet	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Indre Nordfjord	1	1	-	-	2	1	3	1	-	-	-	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Søndmøre	2	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Østre Søndmøre	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-

Tabel XLVII (Forts.).

q. Pleurit (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Nordre Søndmøre ..	5	6	6	8	6	4	7	1	1	1	7	4
Ytre Romsdal	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Søndre Nordmøre ..	4	5	2	3	2	3	5	2	1	2	3	-
Sundal	-	1	-	-	1	-	2	1	-	-	-	1
Surendal	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Nordmøre ..	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	5	3	-	1	2	3	1	-	2	4	2	-
Strinden	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-
Røros	2	-	4	-	1	-	-	1	1	1	1	-
Opdal	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Orkedal	1	4	3	5	3	-	-	-		2	7	1
Søndre Fosen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Midtre Fosen	2	1	1	-	1	1	-	1	2	1	2	-
Nordre Fosen	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	4		4	-	1	3	-	2	-	1	-	-
Frosten	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Levanger	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Inderøen	1	1	-	1	2	-	1	-	1	-	-	-
Stenkjær	-	1	1	2	1	-	1	1	1	-	-	-
Grong	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Namsos	1	-	-	-		-	1	-	-	-	-	-

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII. Alstahoug	1	-	-	1	-	-	-	-	3	1	-	-
Ranen	-	1	-	1	1	1	-	1	1	1	-	-
Bodø	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Folden	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Skjærstad	-	-	3	4	4	-	-	1	1	-	-	1
Stegen	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Lødingen	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Ofoten	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Buksnæs	3	1	5	1	7	6	6	1	1	-	2	1
Hadsel	2	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-
XIX. Trondenæs	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ibestad	1	-	-	3	-	1	1	-	-	-	1	-
Tranø	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Lenvik	2	-		-	1	-	-	-	-	-	-	-
Malangen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Tromsø	2	1	2	2	8	4	1	-	2	-	1	1
Lyngen	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-
Karlsø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Skjærvø	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	1
Vardø	-	-	-	-	-	2	1	-	1	1	-	-
Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

r. Gigtfeber.

I. Christiania	34	24	23	21	15	12	12	9	9	20	18	13
II. Aker	8	5	3	7	1	2	1	2	2	2	2	1
Ullensaker	4	7	7	1	4	2	5	2	-	3	7	3
Høland	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	1	1
Follo	9	1	8	6	3	3	3	-	3	-	-	1
III. Eidsberg	1	2	2	3	1	4	1	1	1	1	1	-
Moss	3	5	1	-	1	3	1	1	-	1	3	4
Sarpsborg:												
Sarpsborg	-	2	2	-	1	1	1	-	-	1	-	-
Fredriksstad	8	8	5	4	7	6	1	1	2	2	-	1
Landdistrikt	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
Hvaløerne	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fredrikshald	3	5	3	2	1	2	1	3	1	4	1	2
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	4	2	6	5	1	1	1	-	1	3	4	3
Landdistrikt	1	1	1	1	2	1	1	-	-	-	2	2
Ringerike	2	-	3	-	-	3	2	-	-	1	2	1
Modum	2	6	5	2	2	1	3	2	1	2	2	1
Hallingdal	1	-	-	1	-	-	-		-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	2	1	1	-	-	-	-	-		-	-	1
Landdistrikt	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Rollag	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	1	-	2	-	1	3	1	-	2	-	2	1
Horten	-	-	-	1	2	1	-	-	-	2	1	1
Landdistrikt	5	3	6	1	8	5	2	1	3	-	3	-
Hof:												
Svelvig	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Landdistrikt	-	-	1	2	1	1	-	1	1	-	2	2
Laurvig	6	3	4	3	2	-	1	1	-	4	-	3
VI. Solør-Odalen	4	5	4	10	-	5	1	5	3	7	3	5
Hedemarken	4	3	3	7	10	6	3	2	-	3	4	1
Søndre Østerdalen ..	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Rendalen	4	2	1	1	3	-	-	-	-	1	-	-
Tønset	1	-	-	1	3	-	2	-	1	-	-	2
VII. Hedeland-Land	3	3	2	3	2	1	1	1	-	-	1	-
Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Nordre Valders	3	5	2	4	2	2	3	1	5	1	2	2
Toten	-	1	5	2	1	2	-	3	1	1	1	1
Faaberg	-	2	2	-	-	2	1	-	2	1	3	1
Riugebo	2	2	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-
Lom	3	1	1	1	2	-	-	-	1	-	-	-
Lesje	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	1

VIII. Skien:												
Porsgrund	5	2	-	1	-	2	-	-	-	-		1
Landdistrikt	5	5	3	3	3	1	1	-	1	1	-	1
Kragerø	9	1	2	3	1	2	1	3	-	1	3	-
Holden	2	3	1	1	4		1	-	1	-	-	1
Sauland	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hviteseid	1	2	2	2	2	1	-	1	1	-	-	-
Laardal	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Tinn	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvedestrand	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	6	2	3	-	5	2	2	2	-	1	1	1
Arendal	3	4	1	3	1	1	-	3	3	8	5	2
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Landdistrikt	2	-	2	1	2	1	-	-	2	1	-	-
Aamli	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Evje	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
X. Christiansand	15	4	10	5	7	7	6	10	4	1	5	6
Oddernæs	3	3	3	2	3	4	-	1	1	2	4	-
Undal	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Lyngdal	3	-	4	1	-	2	-	-	2	2	1	2
Flekkefjord	1	5	4	5	8	1	2	4	-	-	1	-
XI. Soggendal	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandnæs	6	4	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1
Stavanger	12	8	12	2	4	4	-	1	2	1	1	1
Finnø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sand	1	2	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Karmøen	4	4	1	1	-	1	1	-	-	1	-	1
Haugesund	6	3	1	2	2	5	3	1	3	5	4	2
XII. Indre Søndhordland	-	-	1	1	-	2	1	-	2	1	2	-
Indre Hardanger ...	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Ytre Hardanger	1	1	3	2	-	1	1	-	3	1	1	-
Vos	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Nordre Midthordland	-	1	2	-	1	-	-	1	-	-	1	-
Indre Nordhordland	2	2	3	4	5	7	3	2	2	-	3	-
Ytre Nordhordland .	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1
XIII. Bergen	8	9	12	8	9	5	5	7	9	11	8	5
XIV. Indre Sogn	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	1	2
Midtre Sogn	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Ytre Sogn	1	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Ytre Søndfjord	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Tabel XLVII (Forts.).

r. Gigtfeber (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Indre Søndfjord	4	2	-	-	1	3	-	1	-	-	-	-
Kinn	-	1	-	-	1	2	1	2	-	1	3	1
Ytre Nordfjord	4	1	3	3	1	1	3	1	-	4	3	3
Nordfjordejdet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Indre Nordfjord	-	4	6	-	2	-	-	-	3	1	1	1
Lærdal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XV. Vestre Søndmøre	3	2	3	1	3	2	2	2	-	6	5	1
Indre Søndmøre	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Østre Søndmøre	-	-	-	-	2	1	2	-	-	1	-	-
Nordre Søndmøre	1	1	2	5	5	4	4	1	2	-	1	3
Ytre Romsdal	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Indre Romsdal	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-
Søndre Nordmøre	2	-	4	-	-	-	1	1	-	3	-	-
Sundal	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Surendal	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Nordre Nordmøre	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	16	16	14	12	24	2	3	3	-	3	2	9
Strinden	2	-	4	-	1	-	-	2	-	-	1	1
Røros	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Guldal	1	-	6	-	1	-	-	2	-	-	1	-
Opdal	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Orkedal	2	5	2	6	7	4	9	3	2	3	-	3
Midtre Fosen	3	2	-	4	-	2	-	-	1	-	1	-
Nordre Fosen	2	-	-	-	2	-	-	1	-	1	1	1
XVII. Stjørdal	2	1	2	2	-	1	2	-	2	2	2	1
Frosten	2	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Levanger	2	6	1	3	2	2	1	2	-	-	-	-
Inderøen	5	-	2	-	1	1	1	3	-	-	-	2

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Stenkjær	2	4	5	4	-	-	2	-	2	-	-	-
Grong	-	-	-	-	4	-	1	-	-	1	1	-
Namsos	2	-	-	3	-	-	-	-	2	-	1	-
XVIII. Brønnø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alstahoug	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Vefsen	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	1
Ranen	-	-	-	-	-	5	2	2	1	-	-	-
Bodø	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjærstad	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stegen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Ofoten	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnæs	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	2
Østlofoten	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Hadsel	4	-	-	3	-	3	-	2	-	-	2	1
XIX. Trondenæs	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ibestad	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1
Tranø	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Lenvik	3	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Malangen	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Tromsø	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
Skjærvø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XX. Alten	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Loppen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest	1	-	2	-	1	-	1	-	-	-	1	1
Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Vadsø	2	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Vardø	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

s. Koldfeber.

I. Christiania	-	-	1	5	4	-	3	2	1	-	-	1
II. Aker	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Follo	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
III. Moss	-	-	-	-	2	1	-	2	-	-	-	-
Sarpsborg:												
Fredrikstad	-	1	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hvaløerne	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	-	-	-	1	4	3	1	-	-	3	-	-
Landdistrikt	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Ringerike	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rollag	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Horten	-	-	-	-	-	1	2	3	-	1	1	-
Landdistrikt	1	-	-	1	3	4	3	3	3	-	3	-
Hof:												
Svelvig	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laurvig	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VII. Lom	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kragerø	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-

IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvedestrand	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	1	1	4	-	3	1	2	-	-	-
Arendal	-	-	-	-	1	1	1	1	2	1	1	-
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	1	-	1	-	2	-	2	2	-	1	-	-
X. Christiansand	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-
Oddernæs	-	1	-	3	-	1	1	-	-	-	-	-
Undal	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
XI. Sandnæs	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Stavanger	-	-	1	-	1	-	2	8	-	-	-	-
Karmøen	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1
Haugesund	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
XII. Indre Søndhordland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-
XIV. Kinn	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV. Søndre Nordmøre	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
XVI. Trondhjem	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Orkedal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

C. No. 4 (1877).

Tabel XLVII (Forts.). t. Diarrhoe acut og Cholera nostras.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	127	98	73	91	92	116	256	496	275	186	180	167
II. Aker	17	20	11	18	17	31	58	84	33	29	35	21
Ullensaker	9	7	3	10	4	9	14	17	12	7	9	5
Høland	10	3	7	11	4	1	2	5	5	1	4	1
Follo	4	3	5	2	6	2	10	9	6	9	9	29
III. Eidsberg	7	4	2	1	14	5	3	-	2	-	4	3
Moss	4	1	1	2	4	7	10	13	10	11	9	4
Sarpsborg:												
Sarpsborg	1	2	4	2	4	3	5	13	2	6	1	5
Fredrikstad	10	13	10	11	9	12	16	17	7	11	20	14
Landdistrikt	19	20	20	11	4	21	22	25	13	28	22	18
Hvaløerne	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fredrikshald	20	13	10	20	20	23	41	28	88	49	57	64
IV. Busker. Landfysikat:												
Drammen	59	31	20	37	51	65	61	62	42	40	101	67
Landdistrikt	8	5	1	7	3	7	6	9	4	3	10	5
Ringerike	2	5	2	6	5	7	5	8	6	7	4	5
Modum	5	8	15	9	10	15	41	53	6	11	13	10
Hallingdal	-	-	4	3	1	4	1	-	-	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg	14	7	7	6	4	17	7	15	5	13	20	13
Landdistrikt	5	12	2	2	-	-	8	5	3	1	-	2
Rollag	-	-	5	9	6	3	-	3	1	-	2	-
V. Tønsberg:												
Tønsberg	6	3	3	7	1	11	14	18	7	6	12	15
Horten	22	19	22	20	18	20	12	17	20	10	28	29
Landdistrikt	17	11	7	12	9	19	9	16	14	15	19	11
Hof:												
Svelvig	3	2	3	2	1	4	2	6	3	2	6	4
Landdistrikt	1	-	1	4	8	3	7	2	4	2	5	4
Laurvig	4	6	5	4	15	6	15	20	10	10	13	21
VI. Solør-Odalen	21	16	10	23	20	13	17	20	11	7	12	11
Hedemarken	27	28	13	24	22	30	52	31	27	20	33	34
Søndre Østerdalen	7	8	1	4	3	2	6	4	6	3	3	3
Trysil	-	2	1	-	1	1	2	2	1	1	4	4
Rendalen	7	7	10	1	4	6	5	4	2	6	6	6
Tønset	2	1	1	2	-	2	4	-	2	-	-	2
VII. Hadeland-Land	9	7	13	6	5	5	5	5	5	8	5	3
Søndre Valders	1	1	-	2	-	4	1	-	-	-	-	1
Nordre Valders	2	6	1	3	2	4	6	2	3	-	2	4
Toten	8	4	9	6	3	8	12	8	3	2	2	7
Faaberg	3	3	5	4	7	2	4	4	7	7	1	2
Ringebu	1	-	-	-	2	-	3	4	-	-	2	1
Lom	-	1	1	3	1	1	4	-	-	-	-	-
Lesje	-	1	1	1	1	-	2	-	1	1	-	-
VIII. Skien:												
Skien	3	6	-	2	2	9	4	9	5	7	3	3
Porsgrund	7	3	6	5	4	2	12	13	8	6	2	9
Landdistrikt	4	7	5	6	10	14	17	11	10	6	4	14
Kragerø	8	18	17	11	8	17	20	25	4	18	19	16
Holden	2	7	4	5	5	13	13	3	4	-	2	7
Sauland	1	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	2
Hviteseid	4	5	2	2	4	-	2	2	1	1	4	1
Laardal	-	1	1	2	-	3	2	2	3	1	-	-
Tinn	1	6	4	2	-	-	3	2	2	6	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	4	2	1	-	2	1	3	6	3	5	5	3
Landdistrikt	4	1	-	1	2	2	1	4	2	-	3	1
Tvedestrand	15	20	20	13	14	22	23	27	18	16	17	15
Arendal	12	10	6	10	6	5	6	14	16	15	10	8
Vestre Nedenæs:												
Grimstad	3	3	2	2	6	2	14	2	2	5	4	2
Landdistrikt	-	4	6	4	4	8	22	16	8	13	5	9
Aamli	3	-	3	3	7	7	3	7	2	1	-	-
Evje	1	2	1	1	-	5	5	3	1	1	2	-
Sætersdalen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
X. Christiansand	13	15	9	21	15	30	33	37	39	35	37	19
Oddernæs	2	13	7	11	9	9	5	12	11	9	5	7
Undal	2	-	1	-	2	-	6	-	3	2	-	2
Lyngdal	-	-	1	2	-	-	2	-	5	1	2	-
Flekkefjord	3	3	3	2	7	4	8	6	5	6	4	3
XI. Sogndal	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Ekersund	2	3	1	3	-	1	5	4	3	3	1	1
Sandnæs	5	2	5	7	4	7	1	2	2	2	3	5
Stavanger	57	24	36	38	41	36	41	61	43	22	47	19
Sand	-	-	-	-	-	3	1	1	-	6	-	-
Karmøen	47	35	17	17	15	18	35	25	28	24	27	44
Haugesund	2	4	5	4	2	2	5	11	6	2	2	5
XII. Indre Søndhordland	4	2	2	-	-	-	5	3	4	3	2	2
Ytre Søndhordland	-	2	-	-	-	3	1	4	-	-	3	4
Indre Hardanger	3	-	-	1	1	-	10	1	-	-	4	1
Ytre Hardanger	4	2	2	3	6	12	6	50	13	16	2	2
Vos	2	2	2	2	2	-	2	1	2	5	47	89
Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
Nordre Midthordland	-	-	1	-	-	-	1	-	3	1	-	-
Indre Nordhordland	9	4	3	1	-	3	11	12	6	2	1	2
Ytre Nordhordland	1	1	-	1	1	2	5	3	2	-	-	-
XIII. Bergen	87	71	84	70	58	79	115	116	98	119	108	72
XIV. Lærdal	1	2	-	1	-	1	2	-	-	-	-	1
Indre Sogn	1	1	2	3	1	1	2	1	1	3	4	4
Midtre Sogn	3	2	-	2	1	-	2	1	-	-	2	-
Ytre Sogn	-	5	4	5	2	2	5	6	18	28	5	9
Ytre Søndfjord	1	3	1	-	-	-	3	-	7	-	-	-
Indre Søndfjord	1	4	2	1	1	1	2	-	3	-	3	4
Kinn	1	2	1	2	2	1	7	3	3	1	1	2
Ytre Nordfjord	8	4	8	8	4	8	14	10	12	8	10	8
Nordfjordeidet	-	2	3	2	-	2	3	6	3	6	3	3
Indre Nordfjord	10	9	5	9	6	8	11	16	17	4	7	6
XV. Vestre Søndmøre	-	-	1	-	1	1	2	1	2	-	2	3
Indre Søndmøre	-	-	2	2	1	-	-	1	-	-	-	2
Østre Søndmøre	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	1
Nordre Søndmøre	4	11	6	4	7	4	5	24	15	6	13	8
Ytre Romsdal	3	5	7	6	3	4	9	7	7	2	3	1
Indre Romsdal	2	1	2	2	1	3	2	-	-	12	1	1
Søndre Nordmøre	24	8	6	7	8	10	17	19	12	12	6	11
Sundal	2	-	-	1	-	-	-	6	-	1	1	6
Surendal	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-
Nordre Nordmøre	1	-	3	-	1	4	2	1	-	-	-	2
XVI. Trondhjem	50	37	45	59	43	43	63	95	95	43	58	39
Strinden	-	3	2	1	1	2	2	3	2	3	2	1
Røros	2	4	1	2	3	4	7	8	2	1	4	3
Guldal	1	1	-	-	-	-	-	12	3	-	-	-
Orkedal	7	-	3	4	4	2	7	3	4	2	5	4
Søndre Fosen	1	-	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-
Midtre Fosen	3	2	3	5	8	4	4	7	4	-	2	8
Nordre Fosen	6	3	3	3	2	3	-	3	-	2	1	1
XVII. Stjørdal	2	4	2	4	2	5	9	5	6	8	9	7
Frosten	-	-	-	-	-	2	-	-	2	3	2	-
Levanger	14	12	2	8	14	1	5	7	1	-	4	2
Inderøen	-	3	3	1	1	4	4	2	1	4	2	4
Stenkjær	7	5	4	4	3	2	7	6	9	13	6	1
Grong	1	3	6	5	-	-	-	-	2	-	-	1
Namsos	-	-	2	2	1	-	-	2	-	-	-	-
XVIII. Brønnø	-	4	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
Alstahoug	-	1	-	-	-	-	1	8	5	2	1	2
Vefsen	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	2	-
Ranen	-	3	-	4	4	2	3	1	-	1	14	5
Bodø	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
Folden	-	-	-	1	3	1	2	2	1	-	-	-
Skjærstad	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Stegen	-	5	-	1	2	4	2	2	-	-	-	-
Lødingen	-	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-	1
Ofoten	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Flakstad	-	3	2	4	1	3	2	3	-	1	-	-
Buksnæs	1	1	-	4	5	-	1	3	1	1	-	2
Østlofoten	1	-	1	3	1	3	1	1	2	1	-	1
Hadsel	-	3	1	1	1	2	10	-	1	-	-	2

Tabel XLVII (Forts.).

t. Diarrhoe acut og Cholera nostras (Forts.).

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIX. Trondenæs	1	3	-	-	2	2	2	-	-	-	-	-
Ibestad	2	4	1	1	1	-	4	2	1	2	-	1
Tranø	-	-	-	-	1	2	1	3	1	1	2	1
Lenvik	7	5	2	2	4	2	11	7	2	8	3	2
Malangen	-	-	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-
Tromsø	4	4	5	10	10	9	19	9	13	4	13	19
Lyngen	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-
Skjærvø	-	-	-	1	2	-	-	5	6	2	-	-
XX. Loppen	-	2	1	2	1	-	-	-	3	1	-	-
Hammerfest	3	-	2	3	4	7	17	12	14	5	4	9
Maasø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kistrand	-	-	-	-	-	3	2	-	1	-	2	-
Toten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Vardø	5	-	1	5	2	2	7	8	5	2	2	1
Vadsø	1	3	1	2	1	4	1	2	1	2	2	-
Sydvaranger	1	1	3	1	1	-	-	-	3	-	-	-

u. Blodgang..

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I. Christiania	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	3	1
II. Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	5	-
Follo	1	1	-	-	-	-	1	-	6	-	5	-
III. Moss	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Hvaløerne	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikshald	1	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
IV. Ringerike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
V. Tønsberg:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
VI. Solør-Odalen	7	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	1
Hedemarken	1	1	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-
Rendalen	-	1	2	-	-	-	-	5	2	-	-	-
VII. Hadeland-Land	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Toten	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Faaberg	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	1	-
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sætersdalen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christiansand	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Oddernæs	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-
Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XI. Stavanger	2	1	-	-	2	2	-	1	3	-	-	-
XIII. Bergen	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
XIV. Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	1	8	3	14	5
Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Indre Nordfjord	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-
XV. Ytre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-
Søndre Nordmøre	1	-	-	1	-	1	-	1	2	1	1	2
XVI. Trondhjem	-	1	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-
Ørkedal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Søndre Fosen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	2	2
Inderøen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-
Stenkjær	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVIII. Skjærstad	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Stegen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Flakstad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Hadsel	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Lenvik	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-
XX. Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2
Vadsø	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-

v. Skjørbug.

Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
II. Follo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
III. Moss	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV. Busker. Landfysikat:												
Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ringerike	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
V. Tønsberg												
Landdistrikt	1	-	1	-	-	-	-		1	-	-	-
VI. Hedemarken	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	-
Søndre Østerdalen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trysil	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rendalen	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-
VII. Hadeland Land	1	1	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Ringebo	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VIII. Skien:												
Landdistrikt	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Kragerø	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hviteseid	3	6	3	3	3	1	3	4	-	2	2	2
IX. Østre Nedenæs:												
Landdistrikt	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vestre Nedenæs:												
Landdistrikt	-	2	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Sætersdalen	-	-	3	-	-	1	-	-	-	4	-	-
X. Christianssand	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddernæs	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI. Stavanger	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
XIV. Indre Sogn	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Nordfjord	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-
XV. Vestre Søndmøre	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Østre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Nordre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XVI. Trondhjem	4	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1
Strinden	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	6
Stenkjær	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Buksnæs	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIX. Tromsø	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
XX. Alten	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Vardø	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Vadsø	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Christiania By.

Byen, der har et Fladeindhold af 0,07 Kvadratmil og hvis hjemmehørende Folkemængde den 31te December 1877 var 81 801 (hvoraf 38 430 Mænd og 43 371 Kvinder), bestaar af et Lægedistrikt, Christiania Stadsfysikat.

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende, uagtet Antallet af de katarrhalske Tilfælde vistnok var større end det foregaaende Aar, ligesom ogsaa Kighoste optraadte meget udbredt i Aarets sidste Halvdel; Mæslinger og Skarlagensfeber vedblev fra det foregaaende Aar, men aftog betydelig, førstnævnte Sygdom henimod Aarets Midte, Skarlagensfeberen noget tidligere.

Dødeligheden var (i Forhold til Folkemængden) ikke ubetydelig mindre end i de 5 foregaaende Aar. Ifølge de af Lægerne indsendte Dødsanmeldelser var de Dødes Antal 1 596, hvori er medregnet 46, der ikke var hjemmehørende i Byen, mod 1 799 i 1876. Beregnet efter Befolkningens Antal for dette Aar bliver Dødeligheden, naar de Udenbysboende medtages, 19.51 af Tusinde, naar disse fradrages, 18.95 af Tusinde.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter meddelte Opgaver fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	80 400	1 652	20,55
1876	78 000	1 870	23,97
1875	76 042	1 837	24,16
1874	73 884	1 753	23,73
1873	71 597	1 620	22,63
1871—75	71 849	1 593	22,17
1866—70	62 285	1 395	22,39

I de 7 Distrikter, hvori Byen efter Menighederne er inddelt, viser Dødeligheden sig at have været:

Sogn.	Folkemængde 31te Decbr. 1877.	Døde i 1877.	Dødelighedsforhold.
Vor Frelsers	9 634	163	16,92
Jakobs	10 298	242	23,50
Trefoldigheds	19 521	325	16,65
Johannes	8 582	112	13,05
Gamle Aker	10 613	188	17,71
Paulus	8 541	202	23,65
Grønlands, Oslo	14 612	364	24,91
	81 801	1 596	19,51

Af det hele Antal Dødsfald indtraf i:

Januar	166	Mai	122	September	115
Februar	134	Juni	152	Oktober	145
Marts	154	Juli	129	November	106
April	129	August	131	December	113

Til Oversigt over de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende Tabel, (se næste Side) der er udarbeidet efter de til Sundhedskommissionen fra Byens Læger og Sygehusene indsendte maanedlige Lister.

Typhoidfeber optraadte kun med et lidet Antal Tilfælde, spredt over det hele Aar. En Række Tilfælde, der i Slutningen af Aaret optraadte i Homansbyen, formodedes at skyldes Sognsvandledningen. De anmeldte Tilfælde var i 1875: 67 med 5, i 1876: 108 med 15 Dødsfald. I det

Epidemiske Sygdomme i Christiania By i Aaret 1877.

	Hele Aaret.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Døde[1].												
Antal anmeldende Læger			58	55	57	54	47	46	41	46	57	53	53	54
Typhoidfeber	55	4	2	2	3	2	2	1	3	2	8	5	11	14
Barselfeber	30	10	3	5	2	3	3	2	1	2	1	3	1	4
Børnekopper	9	-	-	-	-	5	-	-	-	-	4	-	-	-
Vandkopper	253	-	9	11	25	33	21	27	4	5	16	22	31	49
Skarlagensfeber	214	62	65	29	28	8	12	8	9	11	10	16	11	7
Mæslinger	570	32	300	87	58	24	38	16	17	6	-	2	16	12
Rosen	81	4	13	8	9	8	8	5	4	4	7	6	2	7
Kighoste	863	64	9	15	8	11	21	36	122	203	144	83	117	94
Diphtherisk Svælgbetændelse	17	4	2	3	1	3	-	1	3	-	2	1	1	-
Strubehoste	17	19	1	4	2	-	2	-	-	2	1	3	2	-
Kusma	6	-	-	-	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
Katarrhalske Tilfælde	7 423	[2]) 98	1 076	965	659	583	449	305	243	309	566	759	636	873
Katarrhalsk Lungebetændelse	148	18	20	17	35	6	4	8	5	11	17	12	6	7
Lungebetændelse	387	73	49	29	33	37	34	35	18	13	50	51	21	17
Gigtfeber	217	6	34	24	23	21	15	12	19	9	9	20	18	13
Koldfeber	17	-	-	-	1	5	4	-	3	2	1	-	-	1
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	2 157	74	127	98	73	91	92	116	256	496	275	186	180	167
Blodgang	7	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	3	1
Tilsammen	12 471	468	1 710	1 297	961	842	703	574	707	1 075	1 111	1 169	1 056	1 266

[1]) Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Dødsanmeldelser.
[2]) Bronchitis acuta.

forløbne Aar indtraf der 55 Tilfælde og 4 Dødsfald. 35 af disse er behandlet paa Sygehusene.

Barselfeber anmeldtes med 30 Tilfælde og 10 Dødsfald. I 1875: 36 og 11 og i 1876: 30 og 11 Dødsfald. Der indtraf desuden 7 Dødsfald af andre Sygdomme paa Barselseng.

Skarlagensfeber. Denne Sygdom, der forekom spredt gjennem alle Maaneder i 1874, i hvilket Aar der anmeldtes 115 Tilfælde, optraadte i 1875 med 1 030 Tilfælde og med 156 Dødsfald og i 1876 med 1 111 og 241 Dødsfald. Af de 214 Tilfælde i 1877 indtraf 23 hos Voxne. Paa Sygehus behandledes 38. Af de 62 Dødsfald indtraf intet hos Voxne.

Blandt de af **Mæslinger** Angrebne var 63 Voxne, hvoraf ingen døde. I 1875 optraadte Sygdommen med 5 Tilfælde. I 1876 anmeldtes den først i Juli med 6 Tilfælde, i August med 14, hvorpaa Antallet steg raskt i de sidste Maaneder. For December opgaves 649. Som det af Listen vil sees anmeldtes i Januar 300 Tilfælde, hvorefter Antallet sank betydelig. I September anmeldtes intet, hvorimod igjen Oktober, November og December viser 2, 16 og 12.

Kighoste optraadte især i Aarets sidste Halvdel med et stort Antal Tilfælde, ialt anmeldtes 863 Tilfælde og 64 Dødsfald; i 1876: 248 og 12; i 1875: 359 og 34.

Katarrhalske Tilfælde vare hyppigere end i det foregaaende Aar. Af de anmeldte 7 423 Tilfælde behandledes 154 paa Sygehus; 98 er opført som døde af akut Bronchit.

Croupøs Lungebetændelse optraadte med et færre Antal Tilfælde end i de 3 foregaaende Aar. Der anmeldtes 387 eller 4,81 for hvert 1 000 Indvaanere ved Aarets Midte og 73 Dødsfald eller 18,9 pCt. i Forhold til de Behandlede. 79 behandledes paa Sygehus.

Diarrhoe og Cholera nostras. Af 62 Dødsfald af Diarrhoe indtraf 3 hos Voxne, de øvrige hos Børn; af 12 Dødsfald af Cholera nostras 2 hos Voxne, de øvrige hos

Børn under 5 Aar. I 1876 opgaves 2 194 Tilfælde af Diarrhoe og 200 af Cholera nostras og tilsammen 99 Dødsfald.

Veneriske Sygdomme. Efter de til Sundhedskommissionen indsendte Opgaver kom af veneriske Sygdomme hver Maaned under Behandling følgende Antal Tilfælde.

Veneriske Sygdomme.

	Tilsammen.		Deraf				
			anmeldte af Læger.		indlagte i Sygehus.		
	Gonorrhoe og Urethrit.	Syphilis og Chanker.	Gonorrhoe og Urethrit.	Syphilis og Chanker.	Gonorrhoe og Urethrit.	Syphilis og Chanker.	De anmeldende Lægers Antal.
Januar	66	39	53	17	13	22	58
Februar	66	35	48	23	18	12	55
Marts	74	37	57	21	17	16	57
April	61	40	51	18	10	22	54
Mai	60	35	49	23	11	12	47
Juni	53	34	36	20	17	14	46
Juli	71	32	53	22	18	10	41
August	110	46	76	26	34	20	46
September	92	35	75	21	17	14	57
Oktober	78	42	59	25	19	17	53
November	96	52	78	28	18	24	53
December	82	38	67	18	15	20	54
Tilsammen	909	465	702	262	207	203	
	1 374		964		410		
			1 374				

Ved den tvungne Visitation af de Prostituerede, paa Bordel boende Kvinder, der visiteredes 2 Gange ugentlig, udførtes i det Hele 3 973 Visitationer, iberegnet 47, der foretoges paa Politikammeret udenfor de sædvanlige Visitationsdage. De paa Bordel boende Prostitueredes Antal var ved Aarets Begyndelse 56. I Aarets Løb tilkom 17 nye; der fragik 20; deres hele Antal var i December, iberegnet ogsaa dem, der af forskjellige Grunde midlertidig ikke boede paa Bordel, 53. Der mødte hver Gang mellem 33 og 46 Kvinder. Det hele Antal Visitationsdage var 104. Ved de foretagne 3 973 Visitationer fandtes 90 Sygdomstilfælde, der fordrede Indlæggelse paa Sygehus. Antallet af Sygdomstilfælde var saaledes 2,27 pCt. af samtlige Visitationer. Den tvungne Visitation af de privat boende, prostituerede Kvinder foretoges ligeledes 2 Gange ugentlig. Det hele Antal af denne Klasse var ved Aarets Begyndelse 32 og ved dets Udgang 24. Det hele Antal Visitationer var 2 526, iberegnet 76, foretagne paa Politikammeret. Der fandtes 98 Sygdomstilfælde, hvilket er 3,9 pCt. af samtlige Visitationer, som gjorde Indlæggelse paa Sygehus nødvendig.

Tillige foretoges 1 653 Visitationer af 415 Kvinder, der hengive sig til Prostitution uden at være underkastet regelmæssig Visitation. Af disse havde 219 ikke forhen været visiterede. Der forefandtes 197 Sygdomstilfælde, saaledes at i 11,9 pCt. af Visitationerne inden denne Klasse fandtes Sygdomme af venerisk Beskaffenhed. Af de indkaldte 415 Kvinder vare saaledes 47,4 pCt. syge.

Nedenstaaende Liste giver en Oversigt over en Del i Lægernes private Praxis behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme,** ifølge de til Stadsfysikatet indsendte Beretninger (se Tabellen næste Side).

Sindssyge. I Byen er af Christiania Fattigvæsen udsat i privat Forpleining 27 sindssyge Kvinder og 8 sindssyge Mænd.

Paa **Fødselsstiftelsen** var Sundhedstilstanden i det Hele taget tilfredsstillende; der indkom 247, hvoraf 10 udgik, fordi Fødsel endnu ikke var begyndt; af disse indkom igjen 8 og fødte paa Stiftelsen. De 237 Fødende fødte 241 Børn i 233 Enkeltfødsler og 4 Tvillingfødsler.

Af de 237 Fødende vare: gifte 43, ugifte 194, førstefødende 150, flerfødende 87.

Ved de 233 enkelte Fødsler vare Leierne følgende:
i 144 1ste Isseleie (deraf 2 med Panden fortil).
- 78 2det — (— 1 - — —).
- 1 1ste Ansigtsleie.
- 3 1ste Sædeleie.
- 2 2det —
- 1 1ste samlet Bækkenendeleie.

Liste over kroniske Sygdomme [1]).

	Behandlede Tilfælde.	Dødsfald [2]).	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).
Kronisk Rheumatisme	391	1	171	220	15	376
Fnat	12	-	6	6	7	5
Skurv	6	-	2	4	4	2
Kjertelsyge	366	10	146	220	292	74
Rachit	139	16	83	56	139	-
Svindsot	399	[3]) 283	199	200	58	337
Kræft	52	68	13	39	-	47
Vatersot og Morbus Brighti	111	39	62	49	24	86
Blegsot og Anæmi	1 229	2	102	1 127	214	996
Menstruationsuordener	174	-	-	174	-	173
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1 364	5	451	913	233	1 118
Ormesygdomme	91	-	32	51	67	23
Drankersygdomme	64	5	61	3	-	64

[1]) Fattiglægernes Opgaver ere heri medregnede.
[2]) Antal Dødsfald er anført efter de til Sundhedskommissionen af Lægerne afgivne Dødsanmeldelser.
[3]) eller 17,5 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald af Sygdom (ifølge Opgaver fra det statistiske Centralbureau: 1 613); fraregnes Dødsfald af epidemiske Sygdomme bliver Forholdet 24,7 pCt.

i 1 1ste enkelt Fodfødsel.
- 2 2det — —
1 ukjendt Leie; Fødselen foregaaet før Indkomsten.

Ved de 233 enkelte Fødsler vare 220 levende fødte, hvoraf 215 forbleve ilive, 5 døde — deraf 2 i 1ste Døgn —; 13 vare dødfødte.

Ved Tvillingfødslerne vare Leierne saaledes:

Fødsel.	1ste Tvillingleie.	2det Tvillingleie.	Af Børnene bleve	
			ilive	døde eller vare dødfødte.
1	1ste Isseleie	2det samlet Bækkenendeleie	2	-
2	1ste —	2det Isseleie [1])	-	[2]) 2
3	1ste Ansigtsleie	1ste Ansigtsleie	-	[3]) 2
4	2det Isseleie [4])	1ste Isseleie	2	-

[1]) Fødslen fuldførtes ved Tangforløsning.
[2]) Begge Børn vare dødfødte.
[3]) Døde 1 Time og 2½ Døgn efter Fødselen af medfødt Svaghed.
[4]) Fødselen fuldførtes ved Tangforløsning.

Af de 7 døde Børn døde 3 i 1ste Døgn, deraf to af medfødt Svaghed, et af medfødt Syphilis; efter 1ste Døgn døde 4, deraf to af medfødt Svaghed, et af Krampe og et var Anencephalus.

Af Barselkvinderne døde 4, 2 af Livmoderbristning, 1 af Barselmani, 1 af Barselfeber.

227 Fødsler foregik ved Naturens Hjelp; i 14 Tilfælde foretoges kunstig Forløsning, hvorom nærmere under obstetriciske Operationer.

Fra 26de Marts til 10de Juli maatte en Filialafdeling benyttes paa Christiania Bys Sygehus under Reparationen af Stiftelsens Tag.

Obstetriciske Operationer. Paa Fødselsstiftelsen udførtes 8 Tangforløsninger, alle indicerede ved Vemangel og langsom Fødsel; alle Mødrene forbleve ilive; 1 af Børnene var dødfødt, de øvrige ilive. 2 Vendinger, i det ene Tilfælde ved Bækkenforsnevring og i det andet Tilfælde ved forliggende Moderkage; begge Mødre døde, den ene af Livmoderbristning og traumatisk Peritonit, den anden af Barselfeber. Børnene vare dødfødte. 3 Extractioner (to ved Fodleie, en af Kroppen efter Hovedets Fødsel) med heldigt Udfald for Mødre og Børn. 1 Perforation ved Bækkensneverhed — skjævt forsnevret ankylotisk Bækken — med dødeligt Udfald ved Livmoderbristning. 1 Udtagelse af Efterbyrd med heldigt Udfald.

Udenfor Fødselsstiftelsen er af 27 Læger udført de i nedenstaaende Tabel anførte obstetriciske Operationer, hvis Indikationer og Udfald tillige fremgaa af samme:

Obstetriciske Operationer udenfor Fødselsstiftelsen.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Extraktion paa Fødderne.						Extraktion paa Sædet.					
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]49	-	1	[2]45	[3]) 5	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-
Ueftergiveligt Mellemkjød	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
For stort og forbenet Hoved	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	4	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning efter Fødsel af 1ste Tvilling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	[8]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Fremfald af Haand og Fod	1	-	-	-	[4]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	[5]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Arm ved Siden af Hovedet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	[6]) 7	-	[7]) 2	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie ved ringe Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning af tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Striktur af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	64	-	4	57	8	4	9	-	2	4	6	1	3	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-
	68			69			11			11			3			3			1			1		

Indikation.	Perforation.						Sprængning af Hinder.						Reposition af fremfaldne Fosterdele.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergiveligt Mellemkjød	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
For stort og forbenet Hoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	-	-	[9]) 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	2	-	1	[11]) 2	[12]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning efter Fødsel af 1ste Tvilling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Fremfald af Haand og Fod	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Fremfald af Arm ved Siden af Hovedet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie ved ringe Bækkensneverhed	1	-	-	-	[10]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning af tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2
Striktur af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[13]) 2
Tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3	-	-	-	3	-	2	-	1	2	1	-	1	-	1	1	1	-	7	-	8
	3			3			3			3			2			2			15		

[1]) I et Tilfælde nogen Bækkensneverhed. [2]) 1 Gang: begge Tvillinger. [3]) I et Tilfælde Fosteret død et Par Dage før Forløsningen. [4]) Sidstkommende Tvilling; den første ogsaa forløst med Tang. [5]) 2den Tvilling. [6]) I et Tilfælde ved udvendigt Haandgreb med heldigt Udfald for Moder og Barn. I et bipolar Vending paa Fødderne efter Braxton Hicks Methode paa Grund af Bristning af Hinderne, før Modermunden havde begyndt at udvide sig, hvorefter der paa Grund af manglende Veer 2 Timer efter blev anvendt Extraktion. [7]) I det ene Tilfælde: Vending og Extraktion paa Bækkenenden af et ca. 6 Maaneder gl. forraadnet Foster hos en syphilitisk Flerfødende; i det andet: Fosteret død 8 Dage før Forløsningen. [8]) Sædeleie. [9]) I det ene Tilfælde efter forgjæves Forsøg paa Tangforløsning paa levende Foster hos en 32 Aar gl. førstefødende, der i 15 Aarsalderen havde lidt af en langvarig Betændelse i høire Hofteled og derefter været halt paa høire Fod; i det andet Tilfælde dødt Foster hos en Førstefødende med ringe Grad af Bækkensneverhed, forbenet Hoved. [10]) Dødt Foster hos en flerfødende med ringe Grad af Bækkensneverhed, Conjug. vera sup. 9—10 Ctm. Hagen bagtil og tilvenstre. Patienten meget medtaget af langvarigt haardt Fødselsarbeide. De foregaaende Fødsler besværlige, den sidste vel et Aar tidligere ved Hjelp af Tang. [11]) Samtidig Løsning af Placenta. [12]) Fosteret i 7—8 Maaned, efter Hindernes Sprængning Extraktion paa Fødderne. [13]) I et Tilfælde efter Abort i 3—4 Mnd.

Liste over chirurgiske Operationer.

Operationer.	Paa Rigshospitalet.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehus.	Anmærkninger.
Amputation af Overarmen [1])	1			[1]) Efter tidligere foretaget Resektion i Albuleddet paa Grund af Arthrocace (heldigt Udfald).
— - Underarmen [2])	2		-	[2]) Indikation: Vulnera dilacerata 2 (heldigt Udfald).
— - Laaret [3])	7		2	[3]) Paa Sygehus. Indikation: Aneurysma art. femoralis 1 (heldigt Udfald); Fractura cruris complicata 2 (begge dødeligt Udfald, den ene ved Ruptura lienis, den anden af Pyæmia); Pseudarthrosis femoris efter forsøgt Bensutur 1 (tilbageliggende); Sarcoma genu 1 (død af Sarcoma pulmonum); Vulnus et Fractura femoris 1 (død af Emboli); Necrosis femoris 1 (udgaaet i Bedring). Udenfor Sygehus. Indikation: Osteomyelitis cum fractura spontanea 1 (heldigt Udfald); Arthrocace genu 1 (uopgivet Udfald).
— - Læggen [4])	3			[4]) Indikation: Ulcus cruris 2 (en helbredet en tilbageliggende); Gangraena 1 (heldigt Udfald).
Reamputation af Læggen [5])	2			[5]) Indikation: Efter forudgaaet Symes Operation 1; efter før udført Amputation ved Vulnus pedis 1 (begge heldigt Udfald).
Amputation af Mellemfoden [6])	3	-		[6]) Indikation: Congelatio 3 (Udfald heldigt).
Symes Operation [7])	3			[7]) Indikation: Arthrocace pedis 3 (to heldigt Udfald, en tilbageliggende, hos hvilken foretagen Amputatio cruris).
Exartikulation i Albue [8])	1			[8]) Indikation: Sarcoma antibrachii (heldigt Udfald).
— af Haand [9])	1			[9]) Indikation: Arthrocace (heldigt Udfald).
— i Knæ [10])	2			[10]) Indikation: Arthrocace genu 1 (heldigt Udfald); Fractura cruris complicata 1 (tilbageliggende).
Amputation eller Exartikulation af Fingre eller Tæer [11])	11	-	6	[11]) Paa Sygehus. Hos 11 Personer: dels enkelt Taa og Finger, dels flere.
Resektion [12])	17	1	1	[12]) Paa Sygehus. Indikation: Cancer maxillae superioris 2 (en i Bedring, en død); Sarcoma maxillae superioris 1 (udgik i Bedring); Tumor maxillae superioris 1 (helbredet); Fibromyxoma maxillae superioris 1 (helbredet); Cancer maxillae inferioris 1 (tilbageliggende); Arthrocace coxae 5 (to døde, tre tilbageliggende); Arthrocace cubiti 3 (en udgik i Bedring, to tilbageliggende, hos den ene Amputatio humeri); Arthrocace genu 1 (helbredet); Arthrocace humeri 1 (helbredet); Luxatio antibrachii 1 (helbredet); Taaled 1. Udenfor Sygehus. Partiel Resektion af Calcaneus 1.
Borttagelse af Brystkjertelen [13])	4	3	13	[13]) Paa Sygehus. Indikation: Cancer 7 (4 udgik helbredede, 2 i Bedring, 1 tilbageliggende).
— - Læbekræft	5	-	2	
— - Kræft i andre Organer [14])	15	1	7	[14]) Paa Sygehus. Kræftens Sæde: Cancer faciei 1, Cancer linguae 2, Cancer labii oris 1, Cancer maxillae inferioris 1, Cancer regionis scapularis 1 (død af Erysipelas og Pleuropneumonia), Cancer penis 1, Cancer testiculi 1, Cancer uteri 2, Sarcoma faciei 1, Sarcoma colli 1, Sarcom 4. Udenfor Sygehus. Cancer frontis 2, Cancer apicis nasi 1, Cancer regionis parotideae 1, Cancer uteri 1, Sarcoma maxillae inferioris 1, Sarcoma pedis 1.
- andre Svulster [15])	15		56	[15]) Paa Sygehus. Ranula 2, Myxosarcoma colli 1, Ganglion 1, Lipoma 2, Tumores colli 2, Tumores glandularum 4, Tumores mammae 2, Ulcus hallucis 1. Udenfor Sygehus: Tumores sebacei 17, Tumores glandulosi 13, Lipoma 6, Tumores cystici 4, Tumores vaginae 4, (hos 1 Kvinde), Tumores laryngis 3, Fibroma 2, Xanthelasma, Verruca, Ranula, Sarcomphalus, Lupus nasi, Hygroma, Hordeolum af hver 1.
- Tonsillerne	-	-	58	
Lateris	92	5	145	

Operation.	Paa Rigshospitalet.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehus.	Anmærkninger.
Transport	92	5	145	
Borttagelse af Uvula	-	-	1	
— - indgroet Negl		-	3	
Paracentese - Brystet[16])			-	[16]) Paa Christiania Bys Sygehus flere Paracenteser uden Opgaver over Antallet.
— - Underlivet[17])			18	[17]) Deraf 9 Gange hos 1 Person, 6 hos 1 Person.
Ovariotomi[18])	-		2	[18]) I det ene Tilfælde dødeligt Udfald af Peritonit, i det andet levede hun.
Punktion af Ovarialsvulst[19])	1		1	[19]) Paa Sygehus med paafølgende Carbolinjection (2%) (udgik i Bedring).
Operation for Livmoderpolyper	-		3	
— - Polyper i andre Organer[20])			14	[20]) Deraf i Næsen 9, i Øret 3, i Endetarmen 1.
— - Teleangiectasi			5	
— - Haemorrhoider[21])			18	[21]) 16 Tumores bortklippede hos 7 Personer, hos 1 ved Ecrasement, ved Acid. nitric. fumans hos 1.
— - Struma[22])	-		1	[22]) Desuden flere Jodinsprøitninger hos flere Personer.
Underbinding af Arterier[23])	5		-	[23]) Paa Sygehus: Arteria brachialis 1, Art. femoralis 2 (hos en med Aneurysma varicosum blev senere foretaget Amputatio femoris), Arteria pediæa 1, Arteria carotis communis ved Tumor cavernosus orbitae 1 (helbredet).
Transfusion[24])	1		-	[24]) Ved Morfinforgiftning med dødeligt Udfald.
Neurotomia[25])	6		2	[25]) Nervus infraorbitalis 1, N. mentalis 1.
Operation for Hygroma patellae	-		1	
Punktion af Knæet[26])	11		2	[26]) Paa Sygehus. Ved Arthrocace genu 3 med Carbolsyreinjection (2%) hos 1 Mand (tilbageliggende), ved Hæmarthrus genu 2 hos 1; ved Synovitis genu 6 med Carbolsyreinjection hos 3 Personer (en helbredet, en i Bedring, en tilbageliggende).
Tenotomi[27])	12		4	[27]) Paa Sygehus. Tendo Achillis 6, Musc. tibialis anticus 1, M. extensor hallucis longus 1, M. tensor fasciae latae 1, M. sartorius 1, M. gracilis 1, M. adductor longus 1. Udenfor Sygehus. Tendo Achillis 2, M. sternocleido-mastoideus 1.
Forceret Ledbevægelse[28])	1		2	[28]) Articulus genu.
Reposition af Luxationer[29])	4		7	[29]) Paa Sygehus. Luxatio humeri 2, L. antibrachii 1, L. femoris 1. Udenfor Sygehus opgives Luxatio humeri 4, L. radii 1, L. femoris 1, L. genu 1.
Perforation af Membr. tympani	1		-	
Plastiske Operationer[30])	6		2	[30]) Deraf: Partiel Rhinoplastik 4 (hvoraf to fra Sygehus).
Operation for Haremund	8		5	
— - spaltet Gane	5		-	
Tracheotomi[31])	-		1	[31]) Oedema glottidis 1 (heldigt Udfald).
Operation for Vandbrok	5		12	
Herniotomi[32])	5		3	[32]) Paa Sygehus: 3 med dødeligt, 2 med heldigt Udfald.
Reposition af indeklemt Brok	3		2	
Operation for Ectopia vesicae[33])	4		-	[33]) Hos 2 Personer, 1 udgaaet i Bedring, 1 tilbageliggende.
— - Paraphimosis	-		1	
— - Strictura urethrae[34])	1		1	[34]) Paa Sygehus ved Urethrotomia externa (udgik helbredet).
— efter Contusio perinaei[35])	1		-	[35]) ved Urethrotomia externa (udgik i Bedring).
— - Strictura recti	-	-	2	
Lateris	172	5	258	

Operation.	Paa Rigshospitalet.	Paa andre Sygehuse.	Udenfor Sygehus.	Anmærkninger.
Transport	172	5	258	
Operation efter Strictura ani	1	-	3	
— - Fistula —	1	1	1	
— Fissura —	-	-	8	
— Fistula vesico-vaginalis[36]	5	1	6	[36]) Paa Rigshospitalet: 5 Operationer hos 3 Kvinder (2 udgik helbredede, 1 tilbageliggende).
— — utero-vaginalis[37]	5		-	[37]) Paa Rigshospitalet: 5 Operationer hos samme Person (tilbageliggende).
— Prolapsus uteri[38]	1			[38]) Kolporaphia posterior, død af Pyæmia.
— - Inversio — [39]	1		-	[39]) Amputation med dødelig Udfald ved Blødning i Peritonealhulen.
Incision i canalis colli uteri	-	-	2	
Necrotomier	15	1	3	
Tilsammen	201	8	281	
Øienoperationer.				
Borttagelse af Øieæblet[40]	7		8	[40]) Paa Rigshospitalet. Indikation: Ophthalmia sympathica 2, Staphyloma corneae 2, Glaucom 1, Glioma 1, Irido-choroiditis 1.
Extractio cataractae[41]	1		1	[41]) Paa Rigshospitalet: heldigt Udfald.
— — linearis[42]	2		27	[42]) Paa Rigshospitalet: heldigt Udfald.
— — Graefes Operation[43]	6		-	[43]) Paa Rigshospitalet: i 5 Tilfælde heldigt Resultat, en tilbageliggende.
— — Liebreichs — [44]	2		-	[44]) I et Tilfælde heldigt Udfald, det andet i Bedring.
Discisio cataractae[45]	3		8	[45]) Paa Rigshospitalet: i to Tilfælde heldigt, i et ugunstigt Udfald.
Extractio lentis[46]	1	-	-	[46]) Paa Grund af Kerato-Cyclitis, heldigt Udfald.
Iridectomia	16	-	10	
Operation for Prolapsus iridis	2		-	
Sämisch Operation	7			
Operation for Pannus[47]	2			[47]) I et Tilfælde Peritomi, i det andet Flarus Operation.
— - Staphylom	1		-	
— - Skjelen og Tenotomier	2		12	
— - Entropium	-		1	
— - Ectropium[48]	1		-	[48]) ved Canthoplastik.
Plastisk Operation af Øielaaget[49]	1			[49]) Vulnus palpebrae superioris.
Operation for Stenose og Blenorrhoe i Taareveiene	4		5	
Operation for Exophthalmus[50]	1		-	[50]) ved Perforation af Sinus frontalis og Setaceum, udgik i Bedring.
Borttagelse af Svulst i Orbita	1	-	-	
Tilsammen	60	-	72	

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af nedenstaaende Sammenstilling efter Opgaver fra det statistiske Centralbureau:

Distrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte 1).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn 1).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Christiania Stadsfysikat.....	3 210	1652	31	12	150	29	10

1) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Overskuddet af Fødte over Døde udgjorde 1 558 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 51,5.

Til Oplysning om **Dødsaarsagerne** hidsættes følgende Tabel sammendraget efter Lægernes Dødsanmeldelser (se Side 10, 11 og 12).

De hyppigst opgivne Dødsaarsager var Phthisis pulmonum 283, simpel og tuberculøs Hjernebetændelse og Krampe i Børnealderen (tilsammen 140), akut Bronchit 98, akut Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 74), Lungebetændelse 73, medfødt Svaghed og Atrophi (tilsammen 70), Kræft 68, Tussis convulsiva 64, Scarlatina 62.

Meteorologiske Forhold i 1877.

Maaned.	Middeltemperatur (1837—67).	1877.							
		Temperatur. Celsius.			Barometer ved Havet (Middel.) Millimeter.	Vind (fremherskende).	Vindstyrke 0—6. Middel.	Skydække 0—10. Middel.	Regnhøide. Millimeter.
		Middel.	Maximum.	Minimum.					
Januar	— 5,1	— 6,8	4,1	— 21,1	758,9	NO.	0,7	7,4	65,6
Februar	— 5,0	— 9,0	3,0	— 21,6	52,3	NO.	0,5	5,5	34,7
Marts	— 1,8	— 5,7	6,3	— 21,2	53,2	NO.	0,6	6,2	20,2
April	3,8	1,2	13,8	— 12,5	60,4	NO.	1,0	3,9	19,3
Mai	9,9	7,4	18,1	— 3,9	57,9	NO., S.	1,1	4,8	32,3
Juni	14,8	14,3	27,0	3,3	58,3	S.	1,3	4,5	111,0
Juli	16,5	15,8	26,4	6,8	54,6	S.	1,0	6,1	103.9
August	15,3	13,3	26,2	3,0	56,7	NO.	1,2	5,8	230,4
September.....	11,3	8,0	17,8	— 3,7	57,4	NO.	0,7	4,2	56,1
Oktober	5,4	4,4	15,5	— 5,5	55,9	S., NO.	0,9	4,8	80,8
November.....	— 0,2	3,5	10,8	— 8,8	49,4	S.	1,0	6,8	195,9
December	— 3,6	— 1,8	7,2	— 14,4	59,1	NO.	0,8	7,9	34,7
Aar	5,16	3,7	27,0	— 21,6	756,2	NO., S.	0,9	5,7	984,9

Fattigsygepleien. Nedenstaaende Sammenstilling af de af Bylægerne i 1877 undersøgte og behandlede Syge viser deres Antal og Forholdet af de for hvert Distrikt paa Sygehusene Indlagte samt af de Døde. Efter Bylægernes Lister er ialt behandlet 2 540 Syge, af hvilke 78 ere døde; desuden er behandlet og senere indlagt paa Sygehus 209 Syge og 223 undersøgte og indlagte paa Sygehus uden foregaaende Behandling (se Side 12).

Oversigt over de under Fattiglægernes Tilsyn i 1877 forekomne Sygdomsformer (se Side 13).

I **Sundhedskommissionen** afholdtes 39 Møder. Foruden mange Sager vedkommende Bygningsanmeldelser og mindre sanitære Ulemper forhandledes om Opførelse af Vaaningshuse af Træ paa visse Dele af Byterritoriet, om Undersøgelse af fortinnede Kogekar, om Adgang til Paabud af røgfortærende Ildsteder ved Fabrikker, om Plan til Rensning af de offentlige Kloaker, om Plan til Vanding af makadamiserede Veie og Rengjøring af de offentlige Pladse, om Oprettelsen af 2 nye Bylægeposter, om Forestilling til Magistraten om Anlæg af Privet ved Brandvagten til offentlig Afbenyttelse mod Betaling, om Forestilling fra Christiania Fattigkommission angaaende Ordningen af Sygehusenes Bestyrelse om Foranstaltninger i Anledning af flere Tyfustilfælde, der formodedes foraarsagede ved Sognsvandledningen.

Den **offentlige Vaccination** udførtes af Stadsfysikus med Bistand af Bylægerne. Ialt vaccineredes 1 244 Børn,

Liste over de af Lægerne meddelte Dødsaarsager i Christiania 1877.

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maaned.		i 2 og 3die Maaned.		i 4, 5 og 6 Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2 og 3 Aar.		i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.		over 100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Abscessus	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alcoholismus chronicus	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alienatio mentis	10	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Angina membran.	19	10	9	-	-	-	-	1	-	3	1	2	5	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anaemia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anaemia progressiva perniciosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia	33	15	18	-	-	-	-	-	[1]1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-	1	8	8	1	3	4	-	2	-	-	-	-	-
Atelectasis pulmonum	7	4	3	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	22	14	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	-	1	3	1	-	5	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	31	21	10	12	1	5	5	2	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	98	55	43	5	2	5	7	12	9	18	12	10	8	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	3	-	-	-	-	-
— chronica	44	22	22	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4	5	6	2	3	13	2	1	1	-	-	-	-
Cancer	68	26	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	8	7	8	15	4	14	3	6	-	-	-	-	-	-	-
Cellulitis pelvis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	12	6	6	1	-	-	-	1	2	3	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Commotio cerebri	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	42	20	22	4	6	4	6	7	2	3	5	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cystitis chronica	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita [2])	39	27	12	24	10	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas senilis	38	13	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	11	6	13	1	1	-	-	-
Delirium tremens	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	62	30	32	1	1	2	4	8	8	13	8	6	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea chronica	3	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ecclampsia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Graecorum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	4	3	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhosa	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Furunculosis	2	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangraena senilis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis, Enteritis, Gastroenteritis	33	15	18	1	2	3	6	2	4	2	2	4	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia incarcerata	8	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Ifølge legal Obduktion: Lungeslag.
[2]) Debilitas congenita. Heri er medregnet Fuldbaarne, døde inden 24 Timer efter Fødselen.

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maaned.		i 2 og 3die Maaned.		i 4, 5 og 6 Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2 og 3 Aar.		i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.		over 100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Haematemesis	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemoptysis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia umbilicalis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	9	7	2	-	-	-	-	-	1	4	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	5	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hypertrophia prostatae	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	5	3	2	2	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ileus	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intussusceptio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marasmus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	39	23	16	-	-	-	-	1	-	5	2	3	2	2	4	4	4	-	1	-	-	4	1	-	1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis cerebrospinalis	[3]) 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis tuberculosa	59	36	23	-	-	-	-	-	1	7	1	10	11	8	2	6	4	-	3	1	1	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Metritis chronica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	32	14	18	-	1	-	-	-	1	2	5	6	7	4	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Myelitis acuta	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brighti	34	18	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	2	1	1	4	1	2	2	5	1	3	3	-	3	-	2	-	-	-	-	-
Obstructio alvi	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema glottidis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis agitans	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus neonatorum	3	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonaeitis	16	6	10	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	5	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pernio	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlebitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	13	8	5	-	-	-	1	1	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia catarrh.	18	4	14	-	1	-	-	-	4	2	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
— crouposa	73	37	36	-	-	1	-	1	2	5	2	4	5	1	-	2	-	1	-	2	2	2	3	1	2	4	3	6	5	2	5	2	5	3	2	-	-	-	-	-
Puerperium	[4]) 7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyaemia	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	16	11	5	-	-	-	-	1	-	2	3	7	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatismus acutus	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatismus chronicus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura aneurysmae	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	62	33	29	-	-	-	1	-	-	-	2	21	8	4	11	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	10	6	4	-	-	-	-	-	1	2	1	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[3]) Død paa Rigshospitalet. [4]) Puerperium: 1. Haemorrhagia (Partus praematurus med placenta praevia lateral. 2. Haemorrhagia post partum. 3. Anaemia (sandsynlig en indre Blødning 11 Dage efter Forløsningen). 4. Nephritis graviditatis et puerperii. 5. Placenta praevia med paafølgende Anaemi efter Haemorrhagi. 6. Ecclampsia partus (begyndte 12 Timer efter Partus). 7. Dystokia (Bækkenforsnevring, Peritonitis).

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maaned.		i 2 og 3die Maaned.		i 4, 5 og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2 og 3 Aar.		i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mel lem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.		over 100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Spondylitis colli . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strictura oesophagi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— heriditaria	21	14	7	3	2	7	2	3	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trismus	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis intestinalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris acuta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	283	140	143	-	-	-	1	-	-	3	3	6	5	2	4	4	7	2	7	10	16	41	34	24	23	23	24	13	9	9	7	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Tumor ovarii . . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva .	64	30	34	-	-	2	5	3	1	7	7	16	14	2	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhlitis, Perityphlitis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus pylori	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi . .	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— oesophagi . .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis [5])	6	4	2	3	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis	11	4	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	3	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
— — cerebri . .	12	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	2	-	1	-	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis . . .	53	33	20	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	4	4	4	-	5	-	8	2	5	6	3	4	-	2	-	-	-	-	-
— — hepatis . .	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — pectoris .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — uteri . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnus dilaceratum	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	17	8	9	-	-	2	3	1	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Intoxicatio opio . .	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	9	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suffocatio	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suicidium [6])	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1596	829	767	66	32	38	46	52	45	94	71	110	90	33	41	38	30	14	18	17	28	68	68	61	45	64	46	72	58	57	60	31	59	12	29	2	1	-	-	-	-

[5]) Vitia conformationis. Heraf opgivet: Mandkjøn: Defectus cranii et vitia organ. cerebri 1, Anencephalus 1, Hydrorrhachis et spina bifida 1; Kvindekjøn: Anencephalus (Lacunar cranii manglede) 1, Spina bifida 1.
[6]) Suicidium: Svovlsyreforgiftning 1, Hængning 5, ved Skud 2.

hvoraf i 1ste og 2det Distrikt tilsammen 588, i 3die Distrikt 388 og i 4de Distrikt 268. Desuden foretoges Revaccination, væsentlig af Voxne. Til indenbyes Læger uddeltes omtrent 50 og til udenbyes Læger og Hjelpevaccinatører sendtes ifølge 126 Rekvisitioner 271 Rør med Vaccinelymphe. Jordemodereleverne ere af Stadsfysikus underviste i Vaccinationens Udførelse.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes i 1877 7 Syns- og Obduktionsforretninger.

Sygehusene. I Byen er 4 Sygehuse, nemlig Rigshospitalet og dermed i Forbindelse staaende Børnehospital og Fødselsstiftelse, Christiania Byes Sygehus, Christiania Garnisonssygehus, Diakonissehuset. Desuden har Byen 3 faste Lazaretter og Kvarantænelazaret.

Akershus Fæstnings Strafanstalt. Middeltal af Straffanger i Aaret har været 288,5; Sundhedstilstanden har været god. Antallet af de i Aaret 1877 behandlede Sygdomstilfælde udgjorde 58, hvoraf 13 vare

Oversigt over de i 1877 behandlede og undersøgte fattige Syge.

Sygdom.	Ialt Behandlede.	Deraf				Indlagte paa Sygehus.				Døde.				Procentforhold mellem Behandlede og Døde.	Indlagte paa Sygehus uden forudgaaen Behandling.			
		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.			Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.	
				Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.				Md.	Kv.
1ste Distrikt	794	233	561	100	116	20	22	4	1	12	11	8	6	2,90	50	34	9	9
2det —	635	179	456	89	157	15	24	1	1	4	7	2	3	1,73	50	38	2	3
3die —	508	176	332	56	79	51	59	12	8	8	10	2	2	3,54	-	-	-	-
4de —	603	233	370	95	93	12	6	-	1	11	15	4	9	4,31	30	21	7	4
Sum	2 540	821	1719	340	445	98	111	17	11	35	43	16	20	3,07	130	93	18	16
		2 540		785		209		28		78		36			223		34	

tilbageliggende fra forrige Aar og 45 indtraf i Aarets Løb. Tilbageliggende ved Aarets Udgang vare 7 Syge. I Aarets første Trediedel befulgtes den tidligere Regel, at en Del Fanger behandledes med Sygekost uden at være indlagte paa Sygestuerne; men efter det kongelige Justitsdepartements Bestemmelse af 17de April 1877 er dette forandret saaledes, at alle Sygmeldte, der have Sygekost, have været indlagte paa Sygestuerne. Det samlede Antal Sygekostdage i Aaret har været 3 853.

Det samlede Antal udenfor Sygestuerne behandlede Sygdomstilfælde, hvori ikke har været anvendt Sygekost, var 209. Af syge Fanger er der ved hver af Aarets 154 Visitdage gjennemsnitlig fremmødt 11 hver Gang, tilsammen 1 709 Konsultationer, hvoraf det største Antal (157) falder i Mai, det mindste (122) i Oktober. De væsentlige Former af indtrufne Sygdomstilfælde vare: Katarrh og Bronchit 70 Patienter, kronisk Gastrit og Cardialgi 42, Diarrhoe 35, Rheumatisme 23, Contusio 9, Abscesser 8, Eczem 7. Andre Fængselssygdomme forekom ikke, navnlig har der i flere Aar ikke været noget udtalt Tilfælde af Skjørbug.

2 Fanger ere døde, begge af Kræft i Underlivet. En tidligere omtalt sindssyg Fange, der har været holdt isoleret og i Celle, er udgaaet uhelbredet. En anden til Strafanstalten paa Grund af Overfald paa Lægen med Kniv fra Bodsfængslet tilbagesendt Fange holdes skilt fra Medfanger saavel under Arbeidet som om Nætterne. Totalbeløbet af Udgifterne ved Sygebehandlingen udgjorde 1 726 Kr. 13 Øre, hvoraf 1 501 Kr. 80 Øre for Medicin.

Kubikindholdet af Luft for hver Fange i Sovebarakkerne udgjør gjennemsnitlig for hver 201,5 Kubikfod. Ved foretagen Veining af de 304 i Anstalten værende Fanger fandtes en Gjennemsnitsvægt af 133 Pd. 27 Lod.

I Tugthuset var Sundhedstilstanden blandt Fangerne god. De hygiæniske Forhold ved Anstalten har været uforandret som i de foregaaende Aar og i det Hele tilfredsstillende. I sanitær Henseende kan Straffen ikke skjønnes at have havt nogen skadelig Indflydelse. For nøiere at komme efter, hvorledes Straffen i saa Henseende virker, er der fra Nytaar 1878 udført Veining af alle Fangerne 1 Gang aarlig samt ved deres Indbringelse og Løsladelse af Strafanstalten. Antallet af de paa Sygestuerne tilsammen behandlede Sygdomstilfælde udgjorde 49, 18 Mænd og 31 Kvinder med 1 652 Forpleiningsdage, 492 for Mænd og 1160 for Kvinder. Det gjennemsnitlige daglige Belæg 4,5 Syge. 4 laa tilbage fra 1876 og 3 ved Udgangen af 1877. Der indtraf 4 Dødsfald; 1 Kvinde døde af Bækkenabsces og Hektik, 1 Mand af kronisk Bronchit og Marasmus, 1 Mand af katarrhalsk Pneumoni, 1 Mand af Colitis. Det samlede Antal af de udenfor Sygestuerne behandlede lettere og ubetydeligere Sygdomstilfælde har været 111 hos Mænd og 103 hos Kvinder. Arbeidsfrihed har været tilstaaet i 14 Dage for Mænd og 13 for Kvinder. Lægen har ved sine Besøg i Strafanstalten givet 1 252 Konsultationer i Aarets Løb.

Epidemiske Sygdomme, Fængselssygdomme eller Sindssygdomme forekom ikke.

De væsentligste Arter af de indtrufne Sygdomstilfælde var Catarrhus og Bronchitis, Rheumatismus, Gastritis og Cardialgia, Diarrhoea, Abscessus, Debilitas nervosa, Contusio, Lumbago, Vulnera.

Oversigt over de under Fattiglægernes Tilsyn i 1877 komne Sygdomsformer.

Sygdom.	Behandlede.				Indlagte paa Sygehus.				Døde.				Indlagte paa Sygehus uden forudgaaen Behandling.			
	Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.		Md.	Kv.	Deraf under 15 Aar.	
			Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.			Md.	Kv.
Febre	42	41	32	28	8	7	4	3	-	1	-	1	11	7	6	5
Akute Sygdomme i Aandedræts- og Cirkulationsorganerne	189	336	117	148	8	5	1	-	8	10	6	10	21	13	1	1
Kroniske Sygdomme i do. do.	122	165	7	12	25	19	1	1	13	13	2	2	22	6	-	-
Sygdomme i Nervesystemet	39	145	11	14	9	10	-	-	4	3	4	2	5	7	1	-
Sindssygdomme	3	13	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	3	7	1	-
Akute Sygdomme i Fordøielsesapparatet	90	158	72	63	1	3	-	1	3	4	3	1	1	2	-	1
Kroniske Sygdomme i do. do.	37	200	7	37	7	9	-	-	1	1	-	-	2	6	-	1
Uterinsygdomme, Barselsygdom, Menstruationsanomalier	-	21	-	-	-	6	-	-	-	3	-	-	-	8	-	-
Sygdom i Urinveiene, Vatersot	19	21	3	2	5	3	-	-	1	1	-	1	1	4	-	-
Blodsygdomme, Ernæringssygdom, Gulsot, Alderdomssvaghed	26	156	12	36	5	8	2	-	3	3	-	1	4	-	-	-
Kronisk eller afebril Rheumatisme	42	124	1	4	4	4	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-
Læsioner	50	71	8	11	4	5	1	1	-	-	-	-	6	5	-	1
Phlegmone, Abscesser, Ulcera	54	63	9	11	3	6	-	-	-	-	-	-	13	6	-	-
Kræftagtige Sygdomme	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Andre Svulster	1	10	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Dannelsesfeil og Deformiteter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Broktilfælde	12	13	4	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	1	-
Ben- og Ledsygdomme	15	23	7	5	4	8	3	2	-	-	-	-	12	5	2	2
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	28	46	20	21	7	1	4	-	-	-	-	-	5	3	2	2
Øresygdomme	4	6	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Chirurgiske Sygdomme i Urinveiene og Kjønsorganerne	6	12	1	2	2	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Syphilis, Bubo	8	17	1	2	1	6	-	1	1	1	1	1	1	5	1	-
Gonorrhoe, Urethrit	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Epididymit	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Spedalskhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	12	24	10	20	1	-	-	-	-	1	-	1	3	1	1	1
Hudsygdomme	14	39	14	20	1	1	1	1	-	-	-	-	3	2	2	1
Forskjellige andre Sygdomme	3	9	1	3	-	3	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-
Tilsammen	821	1719	340	445	98	111	17	11	35	43	16	20	130	93	18	16

Udgifterne ved Sygebehandlingen udgjorde Kr. 892,02, hvoraf til Medikamenter Kr. 719,01.

I Bodsfængslet var det daglige Middelbelæg Fanger 198,31 og det samlede Antal Fanger i Aarets Løb 368. Blandt disse optraadte 69 nye Sygdomstilfælde, hvoraf 12 vare betydeligere, 57 ganske lette. 7 Patienter laa tilbage fra forrige Aar. 7 behandledes paa Sygeafdelingen. 4 Fanger døde, deraf to af Lungesvindsot, en af tuberculøs Hjernebetændelse og en af Anæmia perniciosa progressiva.

Fuldstændig Arbeidsfrihed paa Grund af Sygdom blev tilstaaet i 195 Dage, delvis i 65 Dage, hvoraf 105 fuldstændige og 41 delvise Fridage falde paa de betydeligere Sygdomme; paa Sygeafdelingen tilbragtes 102 Dage. Fordelt paa det samlede Fangeantal kommer der altsaa paa hver Fange 0,53 Dag af fuldstændig og 0,18 Dag af delvis

Arbeidsfrihed. Af Sindssygdom nærstaaende Tilstande er der indtruffet 1 Forstemning af sygelig Karakter og 2 udtalte Sindssygdomme (i et Tilfælde med Recidiv). Sygeudgifterne ved Fængslet beløb sig til Kr. 771,50.

I Arbeidsanstalten, i hvilken i Aaret 1877 det daglige Middeltal af indsatte Mænd var 186 og af Kvinder 58, var det daglige Middeltal af Sygmeldte og for Arbeide aldeles eller for største Delen Fritagne 13, nemlig 9 Mænd og 4 Kvinder. Sygedagenes Antal var tilsammen 4 586, af hvilke for Mænd 3 204, for Kvinder 1 382. Hertil bliver desuden et lidet Antal Sygedage, vedrørende Tilfælde hos nogle Betjente og deres Familier, at lægge. I Rigshospitalet indlagdes i Aarets Løb 14 Mænd; desuden var overliggende der fra 1876 2 Mænd, altsaa tilsammen 16 der behandlede. I Byens Sygehus indlagdes 22 Mænd og 23 Kvinder, og iberegnet 5 fra 1876 overliggende Mænd og 2 Kvinder behandledes altsaa der 52. Paa Fødselsstiftelsen indlagdes fra Anstalten 5 Kvinder, og i Byens Sindssygeasyl indlagdes 1 Kvinde. I Arbeidsanstalten døde i afvigte Aar 2, nemlig et 1/2 Aar gammelt Pigebarn af Convulsioner under Tandudbruddet og en 55 Aar gammel Kvinde af Lungesvindsot. Antallet af de i Anstalten i forrige Aar Behandlede, og som for sin Sygdom derfra ikke indlagdes i noget andet Sygehus, var 518, nemlig 412 Mænd og 103 Kvinder, 1 Drengebarn og 2 Pigebørn. Arbeidsanstaltens Udgifter til Medikamenter og Sygerekvisiter beløb sig til Kr. 1 517,83.

I det **orthopædiske Institut** har der ifølge Bestyreren Doktor Tidemands Opgave været 66 Sygdomstilfælde under Behandling, hvoraf 59 af Kvindekjøn og 7 af Mandkjøn. Af disse vare 21 tilbageliggende fra det foregaaende Aar. Ved Aarets Udgang vare 13 tilbageliggende. Af de 53 udgaaede Personer opnaaede: 5 ingen Bedring, 13 nogen Bedring, 4 ret god Bedring, 15 god Bedring, 15 meget god Bedring; 1 forlod Institutet paa Grund af Sygdom.

I Rigshospitalets **Badeanstalt** toges mod Betaling 14 496 almindelige Karbad, 313 Gytje-, 1 751 Styrte- og 2 200 Dampbad. Til Hospitalets Syge gaves, foruden de almindelige Renselsesbad, 2 432 almindelige Karbad, 167 Gytjebad, 352 Dampbad og 179 Furunaalsbad. I Christiania Badeanstalt toges 26 786 Karbad og 148 Styrtebad.

Byens 8 **Apotheker** visiteredes paa sædvanlig Maade. Personalet opgaves at være: ved Svaneapotheket: 2 examinerede og 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel; Elefantapotheket: 4 examinerede Pharmaceuter og 1 Discipel; Løveapotheket: 1 Provisor, 2 exam. og 3 uexam. Pharmaceuter; Hjortapotheket: 1 Provisor og 2 uexam. Pharmaceuter; Nordstjerneapotheket: 3 exam. Pharmaceuter og 1 Discipel; Falkapotheket: 1 exam. Pharmaceut og 1 Discipel; Rigshospitalsapotheket: 1 Provisor, 2 exam. og 3 uexam. Pharmaceuter; Apotheket Hygiæa: 1 exam. og 1 uexam. Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet. Ifølge den officielle Fortegnelse over Læger vare 95 Læger bosatte i Christiania; Distriktslægen i Aker bor ligeledes i Christiania. Tandlægernes Antal var 15, Jordemødrenes 33, hvoraf 3 antages ikke at praktisere.

II. Akershus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 40,63 norske Kvadratmil (5 184 □ Kilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 116 365 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 4 Lægedistrikter:

1. Akers Distrikt (8,53 n. □ M., 47 653 Indb.), indbef.

Herrederne:			
Aker	3,65 n. □ M.,	30 892	Indb.
Asker	0,80 —	3 670	—
Bærum	1,45 —	5 735	—
Nittedal . .	1,51 —	2 480	—
Skedsmo . .	1,12 —	4 876	—

2. Ullensakers Distrikt (15,94 n. □ M., 34 156 Indb.) indbefattende

Herrederne:			
Ullensaker	1,88 n. □ M.,	6 255	Indb.
Sørum . .	0,80 —	2 712	—
Gjerdrum .	0,66 —	1 743	—
Nannestad	2,47 —	4 119	—
Næs	4,74 —	8 516	—
Eidsvold .	2,63 —	7 460	—
Hurdalen .	2,08 —	2 193	—
Feiring . .	0,68 —	1 158	—

3. Hølands Distrikt (9,70 n. □ M., 14 850 Indb.), indbef.
Herrederne: Høland . . . . 5,20 n. □ M. 6 000 Indb.
Urskoug . . . 2,76 — 4 533 —
Fet . . . . . 1,74 — 4 317 —
4. Follo Distrikt (6,448 n. □ M., 19 706 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Drøbak . . . 0,006 n. □ M., 2 047 Indb.
Ladestedet Hølen . . . . « — 266 —
Ladestedet Soon . . . . « n. □ M. 748 Indb.
— Hvidsten . . « — 156 —
Herrederne: Vestby . . . 1,056 — 3 078 —
Kraakstad . 1,180 — 3 110 —
Enebak . . . 1,990 — 3 930 —
Aas . . . . . 0,829 — 2 733 —
Fron . . . . 0,659 — 1 893 —
Næsodden . 0,728 — 1 745 —

Sundhedstilstanden angives som tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme fortsatte Skarlagensfeber fra det foregaaende Aar, men stadig aftagende. Mæslinger og Kighoste optraadte mere udbredt end Aaret forud. Typhoidfeber og Lungebetændelse forekom mindre hyppig.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])		
1876	116 000	2 469	21,28
1875	113 784	2 289	20,11
1874	111 790	2 002	17,91
1873	110 052	1 980	17,99
1871—75	111 630	1 980	17,73
1866—70	108 568	2 011	18,52

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Typhoidfeber forekom i Akers Distrikt overveiende i den bymæssig bebyggede Del «Kampen» i østre Aker. 11 Syge indlagdes paa Rigshospitalet, 25 paa Akers Epidemilazaret paa Rodeløkken, og 13 behandledes i Hjemmet. I April forekom 3 Tilfælde i en Arbeiderbolig ved Lysaker, hvor Smitten antoges muligens at være kommet fra Hamar. I Oktober og November forekom nogle enkelte Tilfælde paa og i Nærheden af Gaustad Sindssygeasyl, uden at Sygdommen fik nogen synderlig Udbredning. I de øvrige Distrikter forekom kun spredte og for det meste isolerede Tilfælde.

Skarlagensfeber, der siden 1875 var optraadt som Epidemi i Amtets Distrikter, vedblev ogsaa i dette Aar i Akers Distrikt, men aftog stadig; i flere Tilfælde i Bærums Herred lod Smitten sig henføre til Christiania, i et Par Tilfælde til Drammen. I Ullensakers Herred, Ullensakers Distrikt omtales Sygdommen som epidemisk i Januar og Februar og var en Fortsættelse af Epidemien fra Aaret forud; i Nannestad Herred, samme Distrikt, behandledes kun 7 Tilfælde mod Aarets Slutning; ved streng Isolation hindredes Sygdommens Udbredning; i Hurdalen vedvarede Skarlagensfeber fra forrige Aar til Juni Maaned dette Aar. Sygdommen tiltog i dette Aar i Intensitet, idet den hyppig ledsagedes af Betændelser i Parotis, Halsens Lymfeglandler, Pleura og Pericardium og af Nyreaffektioner (L. Bruun). De fleste Tilfælde ere anmeldte fra Eidsvold Herred, hvor Sygdommen begyndte i 1875 og vedligeholdt sig gjennem det hele Aar med det mindste Antal i Sommermaanederne, men stærkere derimod i Vinter- og Vaarmaanederne. Den havde i det Hele en mindre godartet Karakter; til enkelte Tider optraadte den med stor Heftighed, og flere ældre Børn døde under Eruptionsstadiet; de ellers ofte optrædende Nyreaffektioner med hydropiske Tilfælde forekom mindre hyppig i denne Epidemi (N. W. Thoresen). I Hølands Distrikt sees kun faa Tilfælde at være komne under Behandling. I Follo Distrikt forekom den i samtlige Herreder indtil Midtsommer, efter hvilken Tid intet Tilfælde kan sees at være behandlet.

Mæslinger, der var begyndt som Epidemi i Akers og Ullensakers Distrikt mod Slutningen af 1876, vedligeholdt sig i Akers Distrikt — væsentlig i Akers Herred —, men stadig aftagende i Aarets Løb. I Ullensakers Distrikt var Sygdommen almindelig i Aarets første 8 Maaneder; fra Nannestad Herred i dette Distrikt anføres, at den sydlige Del af Nannestad Hovedsogn og Holter Annex gik fri for Sygdommen, der var kommen fra Hurdalen ned igjennem Bjerke Annex til Hovedsognets nordlige Halvdel, hvor den standsede omkring Mai Maaned. Fra Hølands Distrikt omtales kun nogle faa Tilfælde. I Follo Distrikt var Sygdommen almindelig udbredt. Fra alle Distrikter omtales Sygdommens Forløb som mildt.

Kighoste tiltog i Hyppighed mod Aarets Slutning i Akers Distrikt; i Ullensakers Distrikt forekom den saa-

I Akershus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Aker.		2 Ullensaker.		3 Høland.		4 Follo.	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber . .	69	11	69	11	3	2	10	6	3	2	4	5	5	8	10	69	11	49	5	4	1	1	1	15	4
Barselfeber . . .	24	5	24	3	5	1	1	2	1	-	2	1	2	3	3	24	5	15	3	4	2	2	-	3	-
Børnekopper . .	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper . . .	32	-	32	4	-	2	-	-	4	4	1	-	1	10	6	32	-	12	-	1	-	12	-	7	-
Skarlagensfeber .	652	99	652	127	104	93	74	65	48	28	26	26	20	17	24	655	102	196	30	359	48	5	-	95	24
Rødlinger	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Mæslinger	437	11	437	65	40	94	54	67	42	40	10	3	3	3	16	437	11	103	9	310	2	9	-	15	-
Rosen	64	1	59	10	13	2	6	7	4	1	-	5	3	4	4	64	1	28	-	11	1	12	-	13	-
Kighoste	388	22	370	20	8	11	11	12	18	47	44	50	62	61	26	388	22	237	17	76	1	8	1	67	3
Diphth. Svælgbetændelse . .	18	2	18	1	-	-	2	1	2	3	-	-	2	2	5	18	2	7	1	1	1	1	-	9	-
Strubehoste . . .	24	12	24	4	3	3	-	4	-	-	1	2	3	1	3	24	12	14	6	5	4	4	1	1	1
Kusma	15	-	15	-	-	2	-	4	3	3	3	-	-	-	-	15	-	1	-	5	-	1	-	8	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde . . .	1908	38	1890	252	212	249	172	171	131	84	90	111	132	126	160	1909	39	899	28	494	4	203	2	313	5
Lungebetændelse	375	54	375	50	39	37	47	44	28	15	13	18	37	27	20	380	59	186	34	114	17	23	5	57	3
Pleurit	103	11	101	13	11	20	11	5	5	6	7	4	5	6	8	103	11	17	3	28	2	37	6	21	-
Gigtfeber	131	5	130	23	15	20	16	10	7	9	4	5	5	10	6	131	5	37	2	45	2	12	-	37	1
Koldfeber	6	-	6	-	1	-	-	1	2	-	1	-	-	-	1	6	-	4	-	-	-	-	-	2	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	628	29	628	40	33	26	41	31	43	84	115	56	46	57	56	628	29	374	25	106	3	54	1	94	
Blodgang	25	-	25	1	1		-	-	-	1	-	12	-	10	-	25	-	-	-	11	-	-	-	14	-
Skjørbug	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-
Tilsammen	4905	300	4859	624	488	563	446	430	341	327	321	298	327	345	349	4914	309	2180	163	1576	88	386	17	772	41

godtsom hele Aaret og optraadte mildt; i Hølands Distrikt optraadte nogle faa Tilfælde i November og December; i Follo forekom Kighoste i Drøbak i Vintermaanederne; i Kraakstad og Enebak begyndte den, strax efterat Skarlagensfeberen var ophørt, i Juni Maaned og vedvarede ved Aarets Udgang.

Katarrhalske Tilfælde behandledes noget hyppigere end Aaret forud i alle Distrikter undtagen i Ullensakers; af akut Bronchit opgives behandlet 704 Tilfælde, hvoraf 38 endte dødeligt. Af 670 Tilfælde af denne Sygdom indtraf 362 hos Mænd, 308 hos Kvinder; af 673 vare 347 hos Børn og 326 hos Voxne. Af de 38 Dødsfald vides 34 indtrufne hos Børn under 5 Aar. Et Barn døde af katarrhalsk Lungebetændelse.

Af **croupøs Lungebetændelse** er i Akers Distrikt behandlet henved samme Antal som Aaret forud; i de øvrige Distrikter ere gjennemgaaende færre Syge komne til Behandling end i det foregaaende Aar; den stærkeste Aftagen sees at have forekommet i Follo Distrikt. Dødeligheden blandt behandlede Tilfælde er større end Aaret forud og udgjorde 14,4 pCt. (i 1876: 11,8 pCt.).

Gastriske Sygdomme. Akut Diarrhoe og Cholera nostras er især i Ullensaker Distrikt og tildels i Hølands behandlet sjeldnere end Aaret forud; i de øvrige Distrikter synes deres Optræden at have været som i det foregaaende Aar. Af Blodgang omtales et Par smaa begrændsede Epidemier i Næs, Ullensakers Distrikt, og i Enebak, Follo Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over disse Sygdommes Forekomst inden Amtets Lægedistrikter.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet. Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	hereditær.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Aker. Tilf.	1 Aker. Kjendte Dødsf.	2 Ullensaker. Tilf.	2 Ullensaker. Kjendte Dødsf.	3 Høland. Tilf.	3 Høland. Kjendte Dødsf.	4 Follo. Tilf.	4 Follo. Kjendte Dødsf.
Syphilis	32	13	13	3	23	10	12	1	14	1	10	1	9	·	6	·	7	·
Gonorrhoe	46	42	4	1	45	-	-	-	13	-	22		12	-	3	-	9	

Fra Akers Distrikt sees 1 Kvinde, lidende af konstitutionel Syphilis, at være indlagt paa Rigshospitalet.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel:

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Md.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare Børn (under 15 Aar).	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne Tilfælde.	Ialt opgivne Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Aker. Tilf.	1 Aker. Døde.	2 Ullensaker. Tilf.	2 Ullensaker. Døde.	3 Høland. Tilf.	3 Høland. Døde.	4 Follo. Tilf.	4 Follo. Døde.
Kronisk Rheumatisme	373	-	201	162	17	345	14	373	-	100	-	99	-	155	-	19	-
Fnat	69	-	28	26	35	34	7	69	-	10	-	9	-	22	-	28	-
Skurv	10	-	6	4	10	-	4	10	-	4	-	2	-	3	-	1	-
Kjertelsyge	197	2	84	108	143	49	17	197	2	40	2	80	-	40	-	37	-
Rachit	52	2	28	24	52	-	8	52	2	7	1	5	1	35	-	5	-
Simpel Meningit	22	17	10	12	17	5	10	25	20	8	8	12	8	3	2	2	2
Tuberculøs Meningit	19	17	10	9	19	-	6	26	24	18	16	2	2	-	-	6	6
Svindsot	224	127	110	108	16	202	19	256	159	127	84	69	35	34	21	26	19
Kræft	52	26	15	34	-	49	16	58	32	20	15	21	9	10	4	7	4
Vatersot og Morbus Brighti	76	22	41	31	9	63	17	84	[1]) 30	37	11	27	12	10	4	10	3
Blegsot og Anæmi	587	-	60	514	67	507	18	587	-	103	-	264	-	66	-	154	-
Menstruationsuordener	139	-	-	139	-	139	15	139	-	50	-	34	-	31	-	24	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1108	4	445	581	99	927	18	1108	4	409	2	459	-	71	-	169	2
Ormesygdomme	124	-	53	69	107	15	14	124	-	23	-	44	-	36	-	21	-
Drankersygdomme	14	-	13	1	-	14	9	14	-	8	-	5	-	-	-	1	-

[1]) Vatersot 7, Morbus Brighti 23.

Svindsot er paa Lægernes Dødslister opført som Dødsaarsag hos 155 Personer. I de enkelte Lægedistrikter var Antallet af opgivne Dødsfald af Svindsot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager og til Dødsaarsager af ikke epidemiske Sygdomme følgende (se næste Side).

Fra Næs — Ullensakers Distrikt — bemærkes, at af Dødsaarsager spiller Tuberculosis pulmonum en mere end almindelig fremtrædende Rolle. Det er ikke uden Interesse at iagttage deres ikke sjeldne Forekomst ogsaa hos de Dele af Befolkningen, der er spredt udover de skovrige høitliggende og i sanitær Henseende fortræffelig situe-

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til Dødsf. af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	432	84	163	269	19,4	31,2
Ullensaker	240	35	88	152	14,6	23,0
Høland	127	21	17	110	16,5	19,1
Follo [1]	120	19	41	79	15,8	24,0
Akershus Amt	919	159	309	610	17,3	26,1

[1]) For Kjøb- og Ladestederne mangler særskilte Opgaver.

rede Trakter, ofte uden at særlige Dispositioner ved Arv kan paavises. Imidlertid maa medgives, at i de allerfleste Tilfælde af denne Sygdom har dens tidligere Optræden i samme Familie kunnet konstateres (J. Normann).

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes i Tiden fra 1ste Juni 1877 til 31te Mai 1878: 127 Sindssyge, hvoraf 47 paa Asyler og 80 i Privatforpleining; af disse sidste hørte hjemme i Akers Distrikt 21, i Ullensakers 39, i Hølands 6, i Follo 14.

Anæmi. Clorose, nervøse Svækkelser og derpaa grundede Cardialgier, siges fremdeles at give den største Procent Syge til Behandling i Eidsvold — Ullensakers Distrikt. Den anæmiske Dyskrasi synes fremdeles at være i Tiltagende, og navnlig synes det mandlige Kjøn mere og mere at drages med i Lidelsen, og det er ikke ualmindeligt, at Drengebørn i en meget ung Alder og ligetil Puberteten vedblive at være anæmiske og trænge til Jernmidler, saaledes at den nu almindelig brugte Næring og Levemaade synes at være utilstrækkelig til at forsyne Blodblandingen med den nødvendige Mængde Jern. Selv ældre Mænd møde ofte frem med Cardialgier som deres stadige Plage, der blot skylder Blodtomhed sin Tilværelse, og hvor almindelige Jernmidler ere tilstrækkelige til at hæve Sygdommen. Foruden at Cardialgien bestaar som et til Anæmi knyttet Symptom, existerer den ofte som en isoleret Sygdom, og den maa fremdeles siges at være Landbefolkningens sædvanligste Plage. Hertil findes mange Aarsager, blandt hvilke i første Række maa fremhæves den overhaands Nydelse af Kaffe og Brugen af raa Melspiser og slet bagt Brød. Med Hensyn til det sidste Punkt er Tilstanden i de sidste Aar bleven bedre i Eidsvold ved Oprettelsen af flere og flere Bagerier, hvorved Bagningen paa Kakkelovnspladerne er traadt i Baggrunden (N. W. Thoresen).

For **Spedalskhed** indlagdes fra Høland en i Wermland født Tjenestepige paa Rigshospitalet.

Obstetriciske Operationer. Følgende Liste giver en Oversigt over af Lægerne udførte Operationer med Opgave over Indikation og Udfald for Mødre og Børn (se næste Side).

Af obstetriciske Operationer forøvrigt omtales 1 Perforation og Anvendelse af Cranioklast ved skjævt Isseleie og Ophør af Veerne i de sidste 24 Timer. Udfaldet uopgivet. 1 Partus præmaturus artificialis i 37te Uge paa Grund af Bækkensnæverhed hos den samme, som omtales i tidligere Beretninger fra Akershus Amt. Moder og Barn ilive. Ialt 33 obstetriciske Operationer, hvoraf 14 i Akers Distrikt, 11 i Ullensakers, 4 i Hølands og 4 i Follo Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Aker	1 739	1107	9	7	73	18	5
Ullensaker	905	547	7	3	39	4	-
Høland	454	208	2	-	17	4	1
Follo	607	356	3	4	15	12	4
a) Bydistrikt	129	80	3	2	1	5	1
b) Landdistrikt	478	276	-	2	14	7	3
Akershus Amt	3 705	2218	21	14	144	38	10
Bydistrikt	129	80	3	2	1	5	1
Landdistrikt	3 576	2138	18	12	143	33	9

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 487 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 59,9.

Blandt de paa Barselseng døde Kvinder er nærmere Dødsaarsag meddelt af Lægerne for 8, af hvilke 5 døde af Barselfeber, 1 af Skarlagensfeber, 1 af Peritonit og 1 af Blødning.

Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 919 eller 42,3 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (2 170). De hyppigste Dødsaarsager vare: Svindsot (159), Skarlagensfeber (102), Alderdomssvaghed (75), Lungebetændelse (59), Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børneaarene (tilsammen 53), akut Bronchit (38), organisk Hjertesygdom (33), Hjerneslag (31), Kræft (32), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 30), Diarrhoe og

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning paa Bækkenenden.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige, smertefulde Veer	10	-	2	9	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie med fremfalden Arm	-	-	-	-	-	-	-	[1]) 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	5	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	-	-	[2]) 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Fodleie med Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	[3]) 1	-	-	-	-	-
Timeglasformig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Partiel Sammenvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	14	-	2	11	3	2	5	2	-	4	3	-	2	-	-	2	-	-	4	-	2
	16			16			7			7			2			2			6		

[1]) Dødsaarsag: Peritonitis. [2]) Dødsaarsag: Blødning. [3]) 2den Tvilling.

Cholera nostras (tilsammen 29), Kighoste (22), kronisk Bronchit (20).

Veirliget. Vinteren 1876—1877 var ualmindelig streng og haard med betydelig Snemængde, Vaaren kjølig og afløstes af en kold regnfuld Sommer og Høst med derpaa følgende mild Vinter. Hømængden blev temmelig rigelig, men mindre vel indbjerget. Enkelte Steder i Ullensakers Distrikt blev Kornet beskadiget af Frost.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Eidsvold — Ullensakers Distrikt — anføres, at Nydelsen af Øl og Brændevin ikke er aftaget i de sidste Aar, uagtet Kommunebestyrelsen med aabent Øie for Udskeielsen har gjort, hvad den kan, for at hindre den. Alle Øludsalg ere saaledes lukkede, men hvad der kan være indsparet paa Ølkontoen, bliver nu overført paa Brændevinet, der ved alle Leiligheder opkjøbes fra Christiania ankervis og dunkevis for i Samlag at bortskjænkes og nydes, og uden at det næsten er muligt for Politiet at komme efter denne vistnok ulovlige Smughandel (N. W. Thoresen).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Akers	Distrikt	1 346	af 3	Læger.
- Ullensakers	—	548	- 3	—
- Hølands	—	186	- 2	—
- Follo	—	182	- 2	—
	Tilsammen	2 262	fattige Syge.	

Ved Jølsen Tændstikfabrik i Enebak er en Sygekasse for Fabrikens Arbeidere traadt i Virksomhed i Aaret.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Akers Distrikt 5 (Aker tre, Bærum et, Asker et); i Ullensakers Distrikt 17 (Ullensaker fire, Sørum, Hurdalen og Eidsvold, i hvert Herred tre, Feiring to, Gjerdrum et, Nannestad et); i Hølands Distrikt 3 (et i hvert Herred); i Follo et Møde i Drøbak. Af Foredrag omtales afholdte i Hurdalen: om stivelseholdige Næringsmidler, om Beklædning og om Blodgang.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Akers	Distrikt	1 071
- Ullensakers	—	839
- Hølands	—	499
- Follo	—	549
	Tilsammen	2 958.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 17, hvoraf 10 i Akers Distrikt, 2 i Ullensakers, 1 i Hølands, 4 i Follo Distrikt. Af Forretningerne vare 8 Syns- og Obduktionsforretninger, 1 Synsforretning og 8 Undersøgelser og Erklæringer.

Af **Sygehuse** findes inden Amtet: Gaustad Sindssygeasyl og Akers kommunale Sygehus. I et paa Rodeløkken i Akers Distrikt indrettet Epidemilazaret behandledes 38 Syge med 1 222 Liggedage. Af Sygdomme behandledes 25 Tilfælde af Typhoidfeber, 10 af Skarlagensfeber, 1 af Meningit, 1 af Svindsot, 1 af Børnekopper.

Badeindretninger. Grefsen Vandkuranstalt var i Virksomhed fra 1ste Juni til 1ste September og besøgtes af 260 faste Badegjæster. De med best Resultat behandlede Sygdomme vare nervøs Debilitet, kronisk Rheumatisme, Disposition til Forkjølelse, Hysteri og Uterinlidelser.

Eidsvolds Bad besøgtes af 95 Badegjæster, hvoraf de fleste vare Kvinder. De hyppigste Sygdomme vare Chlorose og dermed beslægtede Former.

Drøbaks **Apothek,** det eneste i Amtet, visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren af 2 Disciple.

Medicinalpersonalet bestod af 28 Læger, 31 Jordemødre og 31 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Akers Distrikt: 10 Læger (Distriktslægen boende i Christiania, to Læger ved Gaustad Sindssygeasyl, to i Aker, to i Bærum, en i Asker, to i Skedsmo); 8 Jordemødre; 11 Hjelpevaccinatører.
2. Ullensakers Distrikt: 8 Læger (Distriktslægen og to private Læger i Ullensaker, to i Hurdalen, en i Eidsvold, en i Nannestad, en i Næs); 11 Jordemødre; 10 Hjelpevaccinatører.
3. Hølands Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen i Høland, en i Blakjer); 5 Jordemødre, en Post ledig; 5 Hjelpevaccinatører.
4. Follo Distrikt: 8 Læger (Distriktslægen og tre Læger i Drøbak, en i Aas, en i Vestby, en i Soon, en i Enebak); 7 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.

III. Smaalenenes Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 32,281 norske Kvadratmil, 4 118 □ Kilometer, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 107 804 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i 5 Lægedistrikter:

1. Eidsbergs Distrikt (10,795 n. □ Mil, 23 412 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Rødenæs	2,85 n. □ M.,	2 366	Indb.
	Rakkestad	3,263 —	5 940	—
	Eidsberg	1,797 —	5 535	—
	Thrygstad	1,56 —	4 337	—
	Askim	0,530 —	2 430	—
	Skibtvedt	0,795 —	2 804	—

2. Moss Distrikt (6,186 n. □ M., 19 445 Indb.), indbef.:

Kjøbstaden	Moss	0,011 n. □ M.,	4 509	Indb.
Herrederne:	Moss Landsogn	0,444 —	1 416	—
	Spydeberg	1,089 —	2 610	—
	Haabøl	1,126 —	2 372	—
	Vaaler	1,953 —	2 747	—
	Raade	0,892 —	3 029	—
	Rygge	0,671 —	2 762	—

3. Sarpsborgs Distrikt (5,479 n. □ M., 41 293 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstæderne:	Sarpsborg	0,002 n. □ M.,	3 272	Indb.
	Fredrikstad	0,085 —	9 616	—
Herrederne:	Thune	1,392 —	7 037	—
	Varteig	0,544 —	1 353	—
	Skjeberg	1,518 —	4 523	—
	Borge	0,607 —	4 066	—
	Onsø	0,950 —	5 063	—
	Glemminge	0,381 —	6 363	—

4. Hvaløernes Distrikt (9,806 n. □ M., 13 862 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Hvaløerne	0,677 n. □ M.,	2 476	Indb.
	Berg	2,003 —	3 772	—
	Id	2,997 —	3 593	—
	Aremark	4,129 —	4 021	—

5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt, indbefattende Kjøbstaden Fredrikshald: 0,015 n. □ M. med 9 792 Indbyggere.

Sundhedstilstanden angives som god, hvorvel Skarlagensfeber og Mæslinger havde nogen Udbredning; diphtherisk Svælgbetændelse sees at være aftaget, hvad der ogsaa er Tilfældet med Typhoidfeber. Lungebetændelse anføres fra et Par Distrikter som noget hyppigere end Aaret forud.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter fra det statistiske Centralbureau indkomne Opgaver:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	1 846	
1876	108 300	2 320	21,42
1875	107 368	2 489	23,18
1874	106 879	2 364	22,12
1873	106 325	1 816	16,98
1871—75	105 858	2 012	19,0
1866—70	101 518	1 880	18,50

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Typhoidfeber viser sig at være aftaget, hvad der væsentligst skyldes Sygdommens sjeldnere Optræden i Sarpsborgs Distrikt, hvorfra i heromhandlede Aar er anmeldt omtrent 100 Tilfælde mindre end Aaret forud. Af de fra hele Distriktet opgivne 116 Tilfælde, hvoraf 6 endte dødeligt, ere 12 med 2 Dødsfald anmeldte af de i Sarpsborg By og 104 Tilfælde med 4 Dødsfald af de i Fredrikstad praktiserende Læger. — Ifølge Meddelelse fra Ordføreren i Fredrikstads Sundhedskommission er til denne indkommen Opgave over 96 behandlede Tilfælde, hvoraf 59 i Fredrikstad By — deraf 7 paa Østsiden og 52 paa Vestsiden — og 37 i de Byen tilgrændsende Distrikter Gleminge, Borge og Onsø.

I Hvaløernes Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Ødemark Sogn af Aremark Herred. Foruden de paa Listen opførte Tilfælde omtales herfra 10—15 Sygdomstilfælde, der maatte opfattes som abortive Former.

I Fredrikshald behandledes et noget større Antal end Aaret forud. 7 af de Syge behandledes i Sygehusets

I Smaalenenes Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.									
																		1		2		3		4		5	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.	
																		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	166	9	155	17	10	15	11	9	12	9	20	20	5	11	16	166	9	9	-	9	-	116	6	13	1	19	2
Barselfeber	39	7	38	5	6	3	2	8	3	3	1	1	2	3	1	39	7	3	1	-	-	30	3	2	2	4	1
Vandkopper	152	-	152	1	1	7	19	12	5	-	4	2	23	51	27	152	-	-	-	14	-	53	-	-	-	85	-
Skarlagensfeber	696	113	694	209	140	77	64	48	28	17	17	9	23	28	34	705	122	279	51	128	18	288	52	4	1	6	-
Rødlinger	4	-	4	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	654	8	654	2	2	2	61	98	36	55	43	30	99	163	63	654	8	7	-	197	3	450	5	-	-	-	-
Rosen	165	4	165	23	14	13	18	18	9	24	9	5	13	6	13	165	4	15	-	35	2	68	1	5	-	42	1
Kighoste	411	14	411	12	11	15	10	12	25	24	18	38	59	88	99	415	18	15	-	71	1	219	13	4	4	106	
Diphtherisk Svælgbetændelse	270	41	268	55	44	35	23	17	25	8	9	4	14	17	17	274	45	28	8	86	11	144	19	6	5	10	2
Strubehoste	39	21	39	8	5	2	3	8	2	2	1	2	1	2	3	39	21	1	1	8	6	13	9	1	-	16	5
Kusma	8	-	8	2	2	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	8	-	2	-	-	-	5	-	-	-	1	-
Akut Bronchit. Andre katarrhalske Tilfælde	3589	50	3508	424	427	495	335	283	227	161	142	239	280	282	213	3589	50	182	3	352	13	1593	24	10	1	1452	9
Lungebetændelse	612	61	611	60	84	82	90	82	33	27	16	19	42	33	43	622	71	112	9	93	16	291	26	17	10	109	10
Pleurit	95	6	90	10	10	10	13	6	3	2	8	7	5	11	5	95	6	36	1	27	3	32	2	-	-	-	-
Gigtfeber	133	5	129	19	22	14	7	8	17	4	5	6	9	9	9	135	7	18	1	23	-	61	4	5	2	28	-
Koldfeber	18	-	16	1	-	-	1	4	5	2	3	-	-	-	-	18	-	-	-	5	-	9	-	1	-	3	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	991	24	978	61	54	48	47	55	71	97	96	122	105	114	108	991	24	45	-	76	5	434	12	3	1	433	6
Blodgang	5	1	5	1	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	5	1	-	-	3	-	-	-	1	1	1	-
Skjørbug	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8049	364	7927	910	834	824	704	670	502	435	394	505	680	818	651	8078	393	752	75	1133	78	3806	176	72	28	2315	36

Isolationslokale, de øvrige 12 i Hjemmet, hvor der droges al mulig Omsorg for at holde dem isolerede (F. Zimmer).

Skarlagensfeber forekom som Fortsættelse af den i 1875 begyndte og i 1876 vedvarende Epidemi, hyppigst i 1ste Halvaar og optraadte mest i Landdistrikterne.

Fra Eidsbergs Distrikt anføres, at den i forrige Aar optraadte Skarlagensfeber fortsatte sig ogsaa i 1ste Halvaar dette Aar, men aftog noget i Udbredning. Den var meget ondartet og Dødeligheden i Forhold til Antallet af Angrebne overmaade stor, hvilket især bevirkedes ved Blodforgiftningens og Feberens Heftighed, saa at Døden ikke sjelden paafulgte efter 1 til 2 Døgn (Klingenberg).

Fra Moss angives, at Skarlagensfeber forekom især i Aarets første Maaneder og var af temmelig ondartet Natur, idet der hyppig indfandt sig Komplikationer — almindeligst diphtherisk Halsbetændelse og Ørebetændelse. De fleste Dødsfald indtraf i Regelen i Sygdommens første Stadium foraarsaget af den heftige Feber. I to Tilfælde optraadte samtidig Mæslinger og Skarlagensfeber, det ene endte dødeligt, i det andet kom den Syge sig (Galtung).

I Sarpsborg Distrikt ere 123 Tilfælde (hvoraf kun 7 i Sarpsborg By) og 14 Dødsfald anmeldte af de i Sarpsborg og 160 Tilfælde og 33 Dødsfald af de i Fredrikstad praktiserende Læger. Til Fredrikstad Sundhedskommission er indkommet Opgave over 154 Sygdomstilfælde, hvoraf 68 — 4 paa Øst- og 64 paa Vestsiden — vedkommer Fredrikstad By, de øvrige det tilstødende Landdistrikt. I Fredrikstad By fik Sygdommen fra September Maaned fornyet Udbredning og vedvarede endnu ved Aarets Slutning.

Mæslinger forekom kun sparsomt i Eidsbergs Distrikt, væsentligst i Thrygstad Herred; i Moss Distrikt optraadte de hyppigst i Maanederne April til Juni, væsentligst i Moss By, hvortil de vare indbragte fra Landdistrikterne; i Sarpsborgs Distrikt vedvarede Mæslinger endnu ved Aarets Udgang efter at have begyndt at blive udbredte i Juli Maaned; fra Hvaløerne og Fredrikshald omtales ikke Mæslinger.

Kighoste viste sig hist og her i sidste Halvaar i Eidsbergs Distrikt, mest udbredt i Askim Herred, hvor den ligesom i Herrederne Spydeberg og Haabøl i Moss Distrikt var almindelig (F. W. Hiort). I Sarpsborgs Distrikt forekom den hele Aaret stadig tiltagende mod Aarets Slutning. I Fredrikshald begyndte de første Tilfælde i September Maaned i en af Byens Udkanter og var ved Aarets Slutning udbredt over hele Byen.

Diphtherisk Svælgbetændelse, der optraadte som Epidemi i Aaret 1873 i Fredrikshald og Fredrikstad og i de følgende tre Aar udbredte sig over Amtet fra Syd mod Nord, viser sig at være betydelig aftaget. Fra Sarpsborgs Distrikt omtales den samme jevne Udbredning af Sygdommen over hele Distriktet og næsten over alle Aarets Maaneder og bemærkes, at der altsaa har været noget særegent stadigt og vedvarende ved denne Epidemies Optræden. Af de ialt fra Distriktet anmeldte 144 Tilfælde kan 41 sees at være indtrufne i Fredrikstad og 2 i Sarpsborg; de øvrige Tilfælde ere indtrufne i Herrederne.

Strubehoste, der i de nævnte tre Aar har havt den samme Gang inden Amtet som den diphtheriske Svælgbetændelse, viser sig ligeledes aftaget.

I nedenstaaende Tabeller gives en Oversigt over diphtherisk Svælgbetændelse og Strubehostens Optræden inden Smaalenenes Amt i Femaaret 1873—1877 med Fordeling paa Maaneder og Distrikterne inden Amtet (se Tabellerne næste Side).

Af **akut Bronchit** og **katarrhalske Tilfælde** er et noget større Antal kommen under Behandling end Aaret forud; Dødeligheden af disse Sygdomme har iaar været noget større end Aaret forud. Af akut Bronchit opgives 49 Dødsfald, af Laryngit 1.

Lungebetændelse angives fra Eidsbergs Distrikt som noget hyppigere end Aaret forud. Fra Spydeberg — Moss Distrikt — anføres, at næsten enhver Lungebetændelse kommer til Lægernes Behandling, da Almuen har den gjængse Tro, at den Syge ellers maa dø (F. W. Hiorth). Fra Fredrikshald anføres, at Sygdommen har vist sig mild. Dødsprocenten for de i hele Amtet behandlede Tilfælde udgjorde 10,0 pCt.

Diarrhoe og Cholera nostras synes at være optraadt omtrent i samme Udstrækning som i det foregaaende Aar.

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Forekomsten af **veneriske Sygdomme,** behandlede udenfor Sygehus (se Side 25).

Svindsot. Fra Rødenæs Herred i Eidsbergs Distrikt angives Svindsot som Dødsaarsag i 3,49 pCt. af Dødsfaldene blandt Herredets Befolkning. Aarsagen til den hyppige Forekomst af Tuberculose i Egnen maa søges i den almindelig herskende anæmiske Legemskonstitution, en Følge af uhensigtsmæssig Levemaade og slappe Næringsmidler. Tilstøder under disse Omstændigheder Bronchit eller Lungebetændelse, er Veien aaben for tuberculøse Lungeaffektioner. Lidelser af samme Art viser sig i denne Egn hyppig i

Diphtherisk Svælgbetændelse i Femaaret 1873—77.

Aar.	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne Tilfælde.	Ialt opgivne Dødsfald.	1 Eidsberg. Tilf.	1 Eidsberg. Døde.	2 Moss. Tilf.	2 Moss. Døde.	3 Sarpsborg. Tilf.	3 Sarpsborg. Døde.	4 Hvaløerne. Tilf.	4 Hvaløerne. Døde.	5 Fredriks hald. Tilf.	5 Fredriks hald. Døde.	Af de Behandlede hvis Kjøn er opgivet vare Md.	Af de Behandlede hvis Kjøn er opgivet vare Kv.	Af de Behandlede hvis Alder er opgivet vare Børn.	Af de Behandlede hvis Alder er opgivet vare Voxne.
1877.....	270	41	268	55	44	35	23	17	25	8	9	4	14	17	17	274	45	28	8	86	11	144	19	6	5	10	1	123	147	156	114
1876.....	747	134	725	144	84	88	49	66	42	44	37	27	34	45	65	751	138	161	30	201	23	373	76	7	5	9	4	337	400	438	299
1875.....	749	146	744	80	62	43	35	45	36	41	55	65	83	82	117	756	153	178	32	94	19	386	85	18	10	80	7	335	114	447	300
1874.....	714	139	710	37	67	78	52	62	64	55	36	39	55	88	77	720	145	33	6	40	7	314	51	66	43	267	38	334	378	458	252
1873.....	87	5	86	2	5	6	8	9	-	3	8	9	4	11	21	87	5	9	-	18	1	41	3	4	1	15	-	29	55	37	47

Strubehoste i Femaaret 1873—77.

Aar.	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne Tilfælde.	Ialt opgivne Dødsfald.	1 Eidsberg. Tilf.	1 Eidsberg. Døde.	2 Moss. Tilf.	2 Moss. Døde.	3 Sarpsborg. Tilf.	3 Sarpsborg. Døde.	4 Hvaløerne. Tilf.	4 Hvaløerne. Døde.	5 Fredriks-hald. Tilf.	5 Fredriks-hald. Døde.	Af de Behandlede for hvilke er opgivet Kjøn, vare Md.	Af de Behandlede for hvilke er opgivet Kjøn, vare Kv.	Af de Behandlede for hvilke er opgivet Alder, vare Børn.	Af de Behandlede for hvilke er opgivet Alder, vare Voxne.
1877.....	39	21	39	8	5	2	3	8	2	2	1	2	1	2	3	39	21	1	1	8	6	13	9	1	-	16	5	23	16	37	2
1876.....	104	70	98	24	9	16	4	7	5	2	3	2	10	6	10	104	70	12	3	34	22	43	36	-	-	15	9	58	46	104	
1875.....	129	97	128	15	11	8	3	8	6	6	7	8	9	18	29	129	97	1	1	29	23	78	59	11	8	10	6	71	58	127	2
1874.....	209	118	209	29	24	31	19	21	14	7	10	11	12	15	16	214	123	12	5	20	15	111	78	2	2	69	23	101	106	207	
1873.....	63	42	63	2	3	5	1	1	1	1	-	2	12	9	26	63	42	-	-	5	3	29	21	6	5	23	13	31	32	63	

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	hereditær.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Eidsberg. Beh.	1 Eidsberg. Kjendte Dødsf.	2 Moss. Beh.	2 Moss. Kjendte Dødsf.	3 Sarpsborg. Beh.	3 Sarpsborg. Kjendte Dødsf.	4 Hvaløerne. Beh.	4 Hvaløerne. Kjendte Dødsf.	5 Fredrikshald. Beh.	5 Fredrikshald. Kjendte Dødsf.
Syphilis	94	63	31	19	75	22	66	5	20	6	4	1	21	1	43	4	7	-	19	·
Gonorrhoe	158	155	3	-	158	-	-	-	20	-	-	·	28	·	80	·	2	-	48	·

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Md.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare Børn (under 15 Aar).	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne Tilfælde.	Ialt opgivne Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Eidsberg. Tilf.	1 Eidsberg. Døde.	2 Moss. Tilf.	2 Moss. Døde.	3 Sarpsborg. Tilf.	3 Sarpsborg. Døde.	4 Hvaløerne. Tilf.	4 Hvaløerne. Døde.	5 Fredrikshald. Tilf.	5 Fredrikshald. Døde.
Kronisk Rheumatisme	398	-	227	171	8	390	25	398	-	46	-	58	-	233	-	9	-	52	-
Fnat	90	-	46	44	51	39	19	90	-	17	-	10	-	54	-	-	-	9	-
Skurv	14	-	5	9	10	4	7	14	-	1	-	3	-	10	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	328	3	120	203	252	71	25	328	3	44	1	57	-	203	-	3	-	21	2
Rachit	25	-	15	10	25	-	8	25	-	8	-	7	-	10	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	17	15	12	5	12	5	13	22	20	7	5	3	3	5	5	-	-	7	7
Tuberculøs —	33	29	20	13	30	3	16	35	31	11	11	8	6	11	10	1	1	4	3
Svindsot	371	161	186	185	30	341	27	389	179	86	52	79	41	154	59	17	6	53	21
Kræft	74	46	37	37	-	74	21	79	51	17	11	25	18	22	11	1	1	14	10
Vatersot og Morb. Brighti	97	28	59	38	20	77	21	106	[1]) 37	15	6	20	6	50	15	4	3	17	7
Blegsot og Anæmi	563	-	36	527	107	456	23	563	-	105	-	65	-	330	-	-	-	63	-
Menstruationsuordener	132	-	-	132	-	132	23	132	-	16	-	22	-	76	-	1	-	17	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1227	8	611	616	115	1112	24	1227	8	154	5	152	2	693	1	34	-	194	-
Ormesygdomme	153	-	82	71	132	21	17	153	-	11	-	23	-	98	-	5	-	16	-
Drankersygdomme	13	-	13	-	-	13	8	13	-	1	-	4	-	1	-	-	-	6	-

[1]) Af Vatersot 17, af Morbus Brighti 20 Dødsfald.

andre Organer fornemmelig som kroniske Mavehindebetændelser, Hjerteaffektioner, Ben- og Ledsygdomme. Arvelighed kan vistnok i de fleste Tilfælde udexamineres, men man faar stadig Indtryk af, at det er en Disposition til de nævnte Sygdomme, der er det medfødte Aarsagsmoment. Fædrenes Brændevinsdrik og begge Forældres Kaffemisbrug medfører Disposition til Ernæringsanomalier hos Afkommet, derunder ogsaa Kjertelsyge i dens forskjellige Former. Leilighedsaarsager ere for Mændene, hvis væsentlige Arbeide bestaar i Skovdrift, Kulde og Væde under daarlig Beklædning (K. E. Nilssen).

I de enkelte Distrikter var Antallet af opgivne Dødsfald af **Svindsot** og deres Forhold til samtlige Dødsaarsager og til de ikke epidemiske Dødsaarsager følgende:

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Dødsaarsag				Forhold i pCt.	
	ialt opgivne.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til ikke epidemiske Dødsaarsager.
Eidsberg	219	52	75	144	23,7	36,1
Moss	212	41	78	134	19,35	30,6
Moss By	66	14	23	43	21,2	32,6
Landdistrikt	146	27	55	91	18,5	29,2
Sarpsborg	338	59	176	162	17,5	36,4
Sarpsborg By	46	6	20	26	13,0	23,1
Fredrikstad og Landdistrikt	292	53	156	136	18,2	39,0
Hvaløerne	51	6	28	23	11,8	26,1
Fredrikshald	129	21	36	93	16,3	22,6
Smaalenenes Amt	949	179	393	556	18,9	32,2

For Amtskommunernes Regning forpleiedes ved Udgangen af April 1878 135 Sindssyge, hvoraf 40 paa Asyler; 40 vare hjemmehørende i Eidsbergs Distrikt, 30 i Moss Distrikt, 36 i Sarpsborgs og 29 i Hvaløernes Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 135 Tangforløsninger, 6 Vendinger, 1 Udtrækning ved Sædeleie og 1 Efterbyrdsoperation, hvis Indikationer og Udfald sees af nedenstaaende Tabel.

Af obstetriciske Operationer forøvrigt udførtes 3 Perforationer: to indicerede ved Bækkensneverhed, i det ene Tilfælde Conjugata 7,8 Ctm., Udfaldet for Konen uopgivet; i det andet Tilfælde forblev Konen ilive; — en indiceret ved Barselkrampe og hydrocephalisk Hoved, Konen døde.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning paa Bækkenenden.						Efterbyrdsoperation.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	26	-	1	23	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta praevia	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arm ved Siden af Hovedet og Fremfald af Navlesnor	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tværleie	-	-	-	-	-	-	3	-	2	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	33	-	2	25	8	2	3	-	3	1	2	3	1	-	-	1	-	-	1	-	-

Af de udførte 46 Operationer forefaldt 4 i Eidsbergs, 8 i Moss, 21 i Sarpsborgs, 13 i Fredrikshalds Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 787 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 50,8.

Lægerne meddelte nærmere Oplysning om 9 af de paa Barselseng døde 17 Kvinder, deraf døde 7 af Barselfeber, 1 af Blødning ved forliggende Moderkage og 1 efter besværlig Forløsning.

Lægerne have opgivet Dødsaarsagerne for 949 eller 52,9 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 794). De hyppigste Dødsaarsager vare: Svindsot (179), Skarlagensfeber (122), Lungebetændelse (71), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 64), Kræft (51), akut Bronchit (49), diphtherisk Svælgbetændelse (45), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 37), organisk Hjertesygdom (30).

Veirliget. Fra Eidsbergs og Sarpsborgs Distrikter meddeles, at Vinteren var kold, Foraaret og Sommeren kolde og regnfulde, hvorved der blev meget men ikke godt indbjerget Hø. Kornet blev tildels ikke modent.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Eidsberg	640	461	5	4	21	4	-
Moss	625	370	4	2	21	13	2
Moss By	223	123	2	1	5	3	2
Landdistrikt	402	247	2	1	16	10	2
Sarpsborg	1665	686	11	7	47	17	2
Sarpsborg By	130	50	-	1	5	2	-
Fredrikstads —	426	188	6	1	28	4	1
Landdistrikt	1109	448	5	5	14	11	1
Hvaløerne	410	194	4	3	14	8	1
Fredrikshalds By	293	135	2	1	11	3	2
Smaalenenes Amt	3633	1846	26	17	114	45	7
Bydistrikter	1072	496	10	4	49	12	5
Landdistrikter	2561	1350	16	13	65	33	2

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Hygiæniske Forhold. Fra Rødenæs (Eidsbergs Distrikt) omtales de hygiæniske Forhold som mislige. Kaffemisbrugen varer fremdeles. Kaffe er uundværlig til alle Maaltider og desuden indimellem som Traktement eller restaurerende Middel. Rugmelsvafler og Kaffe er den væsentlige Næring hos de fleste ubemidlede Familier. Melk findes endnu kun hos de mere Velstaaende og er vanskelig at erholde tilkjøbs. Brændevin nydes just ikke daglig til Overmaal; dog synes Tilstanden at have forværret sig i saa Henseende, siden Kommunikationen lettedes ved Farbargjørelsen af det Fredrikshaldske Vasdrag. Hvad Boligerne angaa, er der efterhaanden foregaaet ikke liden Forandring, siden Saugbrugsforeningen i Fredrikshald blev Eier af Herredets betydeligste Eiendomme, da denne overalt, hvor det paakræves, indretter sunde og hensigtsmæssige Boliger for Undergivne og Leilændinge. Arbeidspriserne holdt sig høie (K. E. Nilssen).

Fra Fredrikstad fremhæves, at man i Aarets Løb har faaet et i flere Aar under Arbeide værende Vandverk istandbragt med nogenlunde tilstrækkelig Vandforsyning. Saavel i Byens Centrum som i Udkanterne er anbragt Vandspring til Forsyning med Mad- og Drikkevand. Det staar tilbage at bringe Vandledningen over ogsaa til den østre Bydel. Kommunen har faaet istand et Samlag for Udskjænkning af Brændevin, hvis gode Virkning allerede har vist sig deri, at Beruselse og Gadespektakler ere i synlig Aftagende, ligesom det herved er lettere for Politiet at føre tilbørlig Kontrol med de af Brændevinsdrik følgende Udskeielser (Chr. Ebbesen).

Fra Sarpsborg berettes, at Arbeidet ved Hafslunds Saugbrug paa Grund af daarlige Konjunkturer i Trælastmarkedet indskrænkedes og Halvparten af Arbeiderne opsagdes. Fortjenesten har derfor været liden og neppe istand til at dække det daglige Behov. Mangel og Nød har derfor været almindelig blandt Arbeiderne, og deres hovedsagelige Næring har været Kaffe og Brød. Melk og Melkemad har været yderst sjelden at se paa Arbeiderens Bord. De foregaaende Aars gode Fortjeneste har ikke forbedret Arbeidernes Kaar synderlig, da de almindelig kun leve for Dagen og forøde, hvad de fortjene, uden at tænke paa, at der kan komme daarlige Tider (O. Johnsen).

I Fredrikshald har Bygning af Huse for Arbeidsklassen i Byens nordøstlige Del ikke været ubetydelig; men da der paa Grund af Jernbanens Bygning er strømmet en Del Mennesker hertil, er der fremdeles Mangel paa Beboelsesrum, og Husleien er meget høi. I Vaar-, Sommer- og Høstmaanederne har der været god Anledning til Arbeidsfortjeneste; men i Vintertiden have Mange maattet gaa ledige (F. Zimmer).

Fattigsygepleien siges at være tilfredsstillende og besørges dels af Embedslægerne, dels af private af Herrederne antagne Læger. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Eidsbergs	Distrikt	113
- Moss	—	291
- Sarpsborgs	—	676
- Fredrikshalds	—	399
	tilsammen	1 479.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Eidsbergs Distrikt 7 Møder (to i Rakkestad og et i hvert af følgende Herreder: Eidsberg, Thrygstad, Skibtvedt, Askim, Rødenæs); i Moss Distrikt er Antallet af afholdte Møder ikke opgivet; i Sarpsborgs Distrikt 16 Møder (otte i Fredrikstad, tre i Sarpsborg, et i hvert af Herrederne Thune, Onsø, Skjeberg, Borge, Glemminge); i Hvaløernes Distrikt 2 (et i Id, et i Aremark); i Fredrikshald 11 Møder.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Eidsbergs	Distrikt	651
- Moss	—	495
- Sarpsborgs	—	1 364
- Hvaløernes	—	174
- Fredrikshald	—	212
	tilsammen	2 896.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes ialt 13, deraf 4 Syns- og Obduktionsforretninger og 9 Under-

søgelser og Erklæringer, hvoraf 2 i Eidsberg, 1 i Moss, 9 i Sarpsborgs og 1 i Hvaløernes Distrikt.

Amtet har 6 **Sygehuse** nemlig Moss Bys, Smaalenenes Amts Sygehus i Fredrikstad, Fredrikstads Bys og Garnisons Sygehus, Fredrikshalds Bys og Fredrikstens Garnisons Sygehus.

Badeindretninger. Moss Badehus var i Virksomhed fra 15de Juni til 31te August, i hvilken Tid toges 4 629 Strømbad, 1 522 Karbad, 294 Douschbad og 59 Styrtebad. Fredrikshalds Badehus undergik Hovedreparation med delvis Ombygning.

Om Virksomheden ved de øvrige inden Amtet værende Badeindretninger er Meddelelse ikke afgiven.

Apotheker. Amtet har 6 Apotheker, nemlig: i Moss (et), Sarpsborg (et), Fredrikstad (to), Fredrikshald (to). Visitation af Apothekerne foretoges. Personalet bestod foruden Apothekeren i Moss af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Sarpsborg af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Fredrikstad ved Svaneapotheket (Østsiden) af 1 uexamineret Pharmaceut, ved Vestsidens af 1 Provisor og 1 uexamineret Pharmaceut; i Fredrikshald ved Apotheket «Svanen» af 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel, ved Apotheket «Bien» af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 32 Læger, 1 Tandlæge, 36 Jordemødre og 29 Hjelpevaccinatører, nemlig:

1. Eidsbergs Distrikt: 5 Læger (to i Eidsberg, en i Rakkestad, en i Thrygstad, en i Rødenæs); 9 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
2. Moss Distrikt: 7 Læger (fem i Moss, en i Rygge, en i Spydeberg); 7 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.
3. Sarpsborgs Distrikt: 10 Læger (fire i Sarpsborg, sex i Fredrikstad); 1 Tandlæge; 12 Jordemødre; 12 Hjelpevaccinatører.
4. Hvaløernes Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen boende i Fredrikshald og 1 Privatlæge paa Kirkøen af Hvaløerne); 4 Jordemødre (1 Post ledig); 4 Hjelpevaccinatører.
5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt: 8 Læger foruden Distriktslægen i Hvaløernes Distrikt; 4 Jordemødre.

IV. Buskeruds Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 114,02 norske Kvadratmil (14 545 Kvadratkilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 102 186 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Buskeruds Landfysikat (4,690 n. □ M., 31 370 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Drammen	0,045 n. □ M.,	18 643	Indb.
Ladestedet	Holmsbo	0,002 —	433	—
Herrederne:	Lier	2,479 —	7 022	—
	Røken	0,894 —	2 828	—
	Hurum	1,270 —	2 444	—

2. Ringerikes Distrikt (13,18 n. □ M., 14 367 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Hønefos	0,01 n. □ M.,	1 149	Indb.
Herrederne:	Hole	2,39 —	4 080	—
	Norderhov	5,90 —	6 870	—
	Aadalen	4,88 —	2 268	—

3. Modums Distrikt (17,57 n. □ M., 25 384 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Eker	3,85 n. □ M.,	11 690	Indb.
	Modum	4,04 —	7 429	—
	Sigdal	9,68 —	6 265	—

4. Hallingdals Distrikt (43,27 n. □ M., 14 287 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Næs	11,94 n. □ M.,	4 196	Indb.
	Gol	10,42 —	4 211	—
	Aal	20,91 —	5 880	—

5. Sandværs Distrikt (10,01 n. □ M., 11 766 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Kongsberg	0,02 n. □ M.,	4 357	Indb.
Herrederne:	Sandsvær	5,57 —	4 717	—
	Flesberg	4,42 —	2 692	—

6. Rollags Distrikt (25,30 n. □ M., 5 012 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Rollag	3,28 n. □ M.,	1 773	Indb.
	Nore	22,02 —	3 239	—

Sundhedstilstanden. Sygeligheden inden Amtet viser sig noget større end Aaret forud, navnlig paa Grund af Mæslingernes store Udbredning og for en mindre Del af Kighoste, Lungebetændelse samt diphtherisk Svælgbetændelse. De fleste epidemiske Sygdomme have forøvrig aftaget mere eller mindre, af de alvorligere især Skarlagensfeber og Typhoidfeber.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver, meddelte fra det statistiske Centralbureau (se næste Spalte).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro Mille.
1877	[1])	1 996	
1876	102 600	1 886	18,38
1875	101 372	1 747	17,23
1874	100 485	1 860	18,51
1873	100 061	1 712	17,11
1871—75	100 318	1 702	16,66
1866—70	99 436	1 877	18,88

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

I Buskeruds Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
																		1		2		3		4		5		6	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Landfysikatet.		Ringerike.		Modum.		Hallingdal.		Sandsvær.		Rollag.	
																		Tilf.	Döde.	Tilf.	Döde.	Tilf.	Döde.	Tilf.	Döde.	Tilf.	Döde.	Tilf.	Döde.
Typhoidfeber	174	9	[1]135	11	9	8	4	3	8	7	6	8	24	12	35	175	14	79	10	16	2	17	-	36	-	19	2	8	-
Barselfeber	54	5	54	8	3	5	4	6	7	5	5	2	3	1	5	61	12	27	6	3	-	12	4	3	1	12	-	4	1
Børnekopper	2	-	[2]) 2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	[2]) 2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	72	-	72	16	12	4	17	1	4	4	3	4	5	1	1	72	-	59	-	1	-	6	-	2	-	2	-	2	-
Skarlagensfeber	878	128	878	127	235	150	170	87	22	15	27	9	11	12	13	917	167	497	83	91	14	98	30	113	28	29	5	89	7
Mæslinger	1133	20	1123	19	5	33	80	73	28	20	38	49	320	320	138	[3]) 1148	35	[3] 843	18	41	-	106	13	-	-	129	4	29	-
Rosen	189	1	189	12	24	20	23	26	14	11	15	8	9	16	11	189	1	93	-	12	-	41	1	-	-	41	-	2	-
Kighoste	243	8	243	7	8	7	27	11	11	22	14	22	44	26	44	[4]) 249	14	[4] 105	4	20	1	69	4	23	5	32	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	68	23	68	10	29	6	2	1	1	5	4	3	1	3	3	76	31	18	3	-	-	2	1	31	25	15	1	10	1
Strubehoste	18	10	18	4	2	1	1	1	-	3	-	1	-	4	1	19	11	9	7	4	1	2	2	1	-	3	1	-	-
Kusma	3	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilfælde	2977	53	2955	327	413	375	284	272	150	133	107	146	273	239	236	2990	66	1690	31	383	7	499	17	6	1	344	9	68	1
Lungebetændelse	479	55	479	49	55	66	56	75	34	14	13	12	30	45	30	494	70	147	19	80	12	151	28	7	1	75	8	34	2
Pleurit	84	3	84	11	9	10	9	11	6	5	2	5	5	4	7	86	5	38	1	18	2	17	1	-	-	10	1	3	-
Gigtfeber	99	1	99	12	12	16	9	6	8	7	3	2	6	10	8	100	2	43	-	14	-	29	-	2	-	10	2	2	-
Koldfeber	21	-	21	-	2	1	2	7	5	1	-	-	3	-	-	21	-	16	-	2	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	1172	7	1162	93	68	56	79	80	118	129	155	67	75	150	92	1181	16	711	13	62	1	197	1	13	-	169	1	29	
Blodgang	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	6	-	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	6	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7673	328	7589	710	887	758	768	662	416	381	392	338	809	843	625	7790	445	4382	195	750	41	1248	102	237	61	891	34	282	12

[1]) Fra Hallingdals Distrikt opgives 24 Tilfælde at have optraadt i 1ste Kvartal og 12 i Tiden April—Juli.

[2]) Fra Landfysikatet anføres tillige 5 ikke behandlede Tilfælde (intet Dødsfald) at have vist sig i Hurum i Februar.

[3]) Fra Landfysikatets Landdistrikter kjendes endvidere 530 ikke behandlede Tilfælde og fra Eker ca. 600. I Hallingdal udbredt over hele Distriktet.

[4]) Fra Landfysikatets Landdistrikter kjendes endvidere 96 ikke behandlede Tilfælde.

Typhoidfeber var fremdeles i det Hele i Aftagende; kun i Ringerikes og Rollags Distrikter sees den at have været noget hyppigere, hvorimod Modums og Hallingdals Distrikter i Modsætning til det foregaaende Aar atter vise en Tilbagegang af Tilfældenes Antal. Inden Byerne opgives følgende Antal Sygdomstilfælde og Dødsfald: i Drammen 71 og 7, i Kongsberg 12 og 1.

Om end fremdeles stationær i Drammen har Sygdommen dog været endnu mindre almindelig her end i de foregaaende Aar, skjøndt den i Aarets sidste Kvartal igjen har vist et noget større Antal af Nyangrebne end gjennemsnitlig i de tidligere Maaneder; af 71 Tilfælde forekom 43 paa Bragernæs, 27 paa Strømsø og 1 paa Tangen. I Lier kjendes 5 Tilfælde (3 Dødsfald), i Røken 1 og i Hurum 1. Sygdommen skal ogsaa have vist sig i Holmsbo, hvor den uden at blive meldt for Sundhedskommissionen skal være behandlet af en saakaldet «forhenværende Skibslæge», en dansk Pharmaceut Rhodian (Lindseth). Angaaende Sygdommens Optræden oplyses, at den i Oktober viste sig meget smitsom hos en Familie, der boede under gunstige Forhold paa et høitliggende tørt Sted; af Familiens 6 Medlemmer angrebes 5; angaaende Smitten kunde Intet oplyses (Wildhagen sen.). De fra Ringerike anmeldte, sporadisk optrædende Tilfælde optraadte væsentlig i Hole Herred, hvor Sygdommen var indført i Slutningen af det foregaaende Aar og fortsattes ved utvivlsom Udbredning af Smitten (Schjong); i øvre Sigdal optraadte i December 7 Tilfælde efter Smitte fra de tilgrændsende 2 Gaarde Fjøslien i Rollag (Løvig), hvor Sygdommen uden bekjendt Aarsag optraadte i December og angreb 7 af 13 Beboere; den først angrebne paa Fjøslien var en Pige, som, medens hun var syg, holdt Bryllup i Sigdal; efter Hjemkomsten indsygnede efterhaanden flere; — i Bryllupshuset i Sigdal indsygnede ogsaa efter Sigende flere, som skulle have været haardt angrebne, medens Sygdommen paa Fjøslien var forholdsvis let hos alle, kaldtes «Sjäfersot» (Cholerine) og troedes at være en anden og ufarligere end den i Sigdal udbrudte; — efter Nytaar angrebes 1 paa Fjøslien, hvormed Epidemien standsede (intet Dødsfald) (L. Hansen). Ved 1 af Tilfældene i Eker opgives Smitten at være paadraget i Drammen (Holther). Af de fra Hallingdal anmeldte Tilfælde opgives 24 at have optraadt i første Kvartal og 12 i Tiden April—Juli; Epidemien antoges afsluttet i August eller September; Sygdommen herskede især i Aal og skal fra sit Hovedsæde, Vos, have gaaet over til Hemsedal; at den, ligesom i Levelde, hjemsøgte saagodtsom hvert Hus i Vos, antoges at have sin Grund i den for denne Egn eiendommelige Omstændighed, at Gaardene ere beliggende nær til hinanden i en Række paa den ene Dalskraaning; herfra er Færdselen over til Hemsedal om Sommeren meget almindelig, idet Sætrene støde til hinanden (Langberg).

Barselfeber sees i Drammen ikke at have havt nogen epidemisk eller kontagiøs Udbredning. Ved 1 dødeligt endende Tilfælde i Drammen var udført Tangforløsning.

Børnekopper. De paa Sygelisten opførte 2 Tilfælde ere anmeldte fra Drammen (Strømsø), et i Januar hos en fra Udlandet hjemkommen Sømand og et i April hos en 13aars Gut; Sygdommen var let, havde Form og Gang af Varioloider og udbredte sig ikke videre. Af tvivlsomme eller ikke behandlede Tilfælde omtales 5 fra Landfysikatet i Februar i Hurum, 1 fra Eker (i Modums Distrikt) og 1 fra Gol (i Hallingdals Distrikt) i Juli.

Skarlagensfeber, der fordetmeste optraadte som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi sees at have været i Aftagende; dog oversteg Sygdomstilfældenes Antal i det heromhandlede Aar betydelig Antallet i hvert af Aarene 1862—75 (se den i forrige Beretning indtagne Oversigtstabel). Hyppigst viste den sig i de første 5 Maaneder, senere kun sparsomt i samtlige Distrikter, dog endnu noget udbredt i Landfysikatet og Ringerike, i hvilke Distrikter der fremdeles iagttoges Tilfælde ved Aarets Udgang.

I Drammen, hvor Epidemien havde hersket siden Nov. 1875, kan den regnes ophørt i Aug. indeværende Aar; Smitteforholdene kunde i mange Tilfælde ikke udredes. Der er i 1877 anmeldt 217 Tilfælde (39 Dødsf.), hvoraf 95 paa Bragernæs, 60 paa Strømsø og 62 paa Tangen; 213 vare Børn (99 Mdkj., 113 Kvindkj.), hvoraf døde 39 (23 Md., 16 Kv.). Den nærmeste Dødsaarsag vil sees af Tabellen paa næste Side.

I Lier var Sygdommen mere udbredt end Aaret forud, 144 Tilfælde (23 Dødsfald); i Røken (hvor 149 Tilfælde, 17 Dødsfald) anføres Antallet af angrebne Børn at have udgjort omtrent $^1/_7$ af Befolkningen under 15 Aar og Antallet af Dødsfald af Skarlagensfeber omtrent $^1/_3$ af samtlige Dødsfald inden Herredet; Aarsagen til denne store Udbredning anføres at maatte søges i Almuens Ligegyldighed og almindelige Mangel paa Iagttagelse af Sundhedskommissionens Paabud; efter tilsyneladende Stands i Juni optraadte den paany i Aarets sidste Maaneder efter angivelig Smitte fra Drammen ved nogle brugte Klæder, uden at dog sikker Oplysning herom kunde gives. I Hurum var Sygdommen mindre udbredt, væsentlig i Holmsbo, hvor den var temmelig ondartet, tildels ledsaget af Diphtherit og heftige Hjernesymptomer (13 Dødsfald og anta-

Dødsfald af Skarlagensfeber i Drammen.

Antal Dødsfald.	Dødsaarsag.							
	Diphtherit.	Krampe.	Afkræftelse, Kollaps.	Blod-forgiftning.	Uræmi.	Gastro-intestinal-affektion.	Albuminuri.	Halsabsces.
20 i Sygdommens 1ste Uge...	[1]) 9	6	-	2	1	2	-	-
9 - — 2den — ...	[2]) 7	1	1	-	-	-	-	-
2 - — 3die — ...	[3]) 2	-	-	-	-	-	-	-
4 - — 4de — ...	[4]) 2	-	-	-	1	-	-	1
4 over — 4de — ...	1	-	[5]) 2	-	-	-	1	-
Ialt 39, hvoraf	21	7	3	2	2	2	1	1
3 under 1 Aar.....	2	-	-	-	-	1	-	-
32 mellem 1—5 —	15	7	3	2	2	1	1	1
4 — 5—10 —	4	-	-	-	-	-	-	-

[1]) 1 under Krampe. [2]) 1 med Forplantelse af Sygdommen til Larynx. [3]) Begge med Forplantelse af Sygdommen til Larynx. [4]) 1 med Albuminuri. [5]) Om den ene Opgaven ubestemt.

gelig 50 Tilfælde). Den henved toaarige Skarlagensfeber-epidemi i Landfysikatet omfatter 1 048 Angrebne med 156 Dødsfald (hvoraf 509 og 77 i Drammen); Dødelighedsforholdet bliver 14,9 pCt. (Blich.) I Ringerikes Distrikt, hvor den optraadte som Fortsættelse af det foregaaende Aars Epidemi, viste den sig jevnt næsten hele Aaret uden at have nogen stor Tilbøielighed til Udbredning, idet den i Regelen kun viste sig i enkelte Huse og paa spredte Steder; undertiden var den temmelig ondartet, saaledes døde i et Hus 3 af 6 angrebne Børn. Store Hævelser paa Halsen, som ikke gik over i Suppuration, syntes at gjøre Prognosen slet (Thomesen); i Hole viste den sig gjennemgaaende mild, hvorfor mange Tilfælde antagelig ikke kom til Behandling (J. F. C. G. Thaulow). Med Hensyn til Sygdommens Udbredning i Hallingdal, hvor den ogsaa optraadte som Fortsættelse fra Aaret forud, oplyser Distriktslægen, at de Dødes Antal er opgivet med større Nøiagtighed end de Syges, hvoraf en stor Del ikke kom til hans Kundskab; de sidste Tilfælde viste sig ved Midsommertid i Flaa. Den syntes at udbrede sig ogsaa i Aal og Hol, hvorimod der ikke kjendtes noget Tilfælde i Næs eller Gol; — den lod til at være af en mild Karakter og blev saaledes ikke gjort til Gjenstand for speciel Kontrol fra Tilsynsmændenes Side. Under den i Næsby herskende, mindre betydelige Epidemi iagttoges i en Sidedal (Bukkedalen) flere meget ondartede Tilfælde af Diphtherit, hvor der ikke iagttoges Spor af Exanthem; i Aal døde 2 Voxne af Diphtherit uden Tegn paa Scarlatina (Langberg). Fra Rollags Distrikt omtales den som udbredt i Rollag og Vægli i Mai (Bommen).

Mæslinger. Af nedenstaaende Oversigt over Tilfælde og Dødsfald i Aarene siden 1866 vil Sygdommen sees at have havt en ualmindelig Udbredning i dette Aar:

Aar.	Behandlede Tilfælde.	Deraf Døde.	Dødsfald blandt ikke behandlede Tilfælde.
1877.....	1 133	20	15
1876.....	17	-	-
1875.....	-	-	-
1874.....	34	-	2
1873.....	1 315	18	13
1872.....	13	-	-
1871.....	2	-	-
1870.....	4	-	-
1869.....	5	1	-
1868.....	497	23	16
1867.....	848	25	13
1866.....	9	-	-

Sygdommen optraadte hele Aaret i Kongsberg især i April—Mai; i sidste Kvartal fik den sin væsentlige Udbredning i Drammen, hvor der ialt anmeldtes 737 Tilfælde (416 paa Bragernæs, 229 paa Strømsø og 92 paa Tangen) og 17 Dødsfald (samtlige hos Børn under 15 Aar, dog intet mellem 5—10 Aar). Dødsaarsagerne opgives saaledes (se Tabellen næste Side).

Med Undtagelse af et enkelt tvivlsomt Tilfælde i Februar viste de første Tilfælde af Mæslinger sig i Lier i Juli langs den befærdede Landevei til Christiania og Røken, men blev først almindelig i Oktober; mindst udbredt var den i det nordligste Distrikt (Sylling) og paa

Mæslinger i Drammen.

Antal Dødsfald.	Dødsaarsag.				
	Lungebetændelse og kapillær Bronchit.	Kramper.	Croup.	Hjernebetændelse efter Otit.	Kollaps.
3 i 1ste Uge	3	-	-	-	-
5 - 2den —	2	[1]) 1	[2]) 1	-	[3]) 1
4 - 3die —	4	-	-	-	-
1 efter 4de —	-	-	-	1	-
2 — 5te —	2	-	-	-	-
1 — 6te —	-	1	-	-	-
Dødsdag uopgivet	1	-	-	-	-
Ialt 17, hvoraf	12	2	1	1	1

[1]) Den 9de Dag. [2]) Den 8de Dag. [3]) Den 11te Dag.

Lierskogen, hvorfra der kun er anmeldt et eneste Tilfælde. Fra Lier er ialt anmeldt 615 Tilfælde (med 2 Dødsfald, hvoraf 1 er anmeldt af Læge). I Røken kjendes i December 6 Tilfælde og i Hurum 5 (Blich). Med Hensyn til Incubationstiden anføres (af Wildhagen sen.), at den maa sættes gjennemsnitlig til 12—14 Dage, men oftere snart længere, snart kortere. — I Ringerikes Distrikt skal den i den sidste Tid af Aaret fornemmelig have hersket i den øverste Del af Lunder Annex, der støder til Krødsherred, hvor den paa samme Tid skal have været meget udbredt (Thomesen). I Aadalen havde den nogen større Udbredning i Næs Sogn i Marts—Mai, overført fra nedre Hedalen. Antallet af Angrebne beregnes til det dobbelte af de Behandlede, idet Sygdommen ikke havde havt nogen Udbredning paa de Kanter i de sidste 8 Aar; intet Dødsfald kjendes (Østvold). Fra Modums Distrikt omtales den som udbredt, men fra Eker og Modum mildt optrædende; mod Regel begyndte Epidemien først paa Modum ved Smitte fra Christiania i Januar og paa Eker først i Marts. Antallet af Angrebne anslaaes for Eker til 600—700 (Holther); for Modum anføres ikke Antallet, men Sygdommen gik her rundt og ansaaes sluttet ved Aarets Udgang; Lægehjelp søgtes sjelden (Dedichen). Ogsaa i Hallingdal, hvorfra ikke opgives noget behandlet Tilfælde, sees den at have været udbredt over hele Distriktet; den optraadte i Flaa ved Midtsommer samtidig med Skarlagensfeber (Langberg). Fra Sandsvær anføres, at den afløste Skarlagensfeberen i Marts, og at Mængden af de Syge ikke tilsaaes af Læge paa Grund af Epidemiens Mildhed (Bryn).

Kighoste havde nogen større Udbredning end i det foregaaende Aar. I Modums Distrikt optraadte den, tildels som Levning af det foregaaende Aars Epidemi, nogenlunde jevnt i Aarets første 10 Maaneder; i Hallingdal var den udbredt over hele Distriktet ligetil Aarets Slutning efter at have begyndt i Næsby i Februar, som det synes indbragt fra Numedal, — flere endog ældre Folk angrebes. I Sandsvær afløste den Mæslingerne ved Aarets Midte, men var godartet i sin Optræden, hvorfor faa kom til Behandling.

Katarrhalske Tilfælde. Af det opgivne Antal Dødsfald skyldes 1 Laryngit og 65 akut Bronchit; af den sidste Sygdom har Lægerne anført 657 Tilfælde (Alder og Kjøn opføres for 325 Md., 300 Kv., 371 Børn og 269 Voxne). — Fra Hole i Ringerikes Distrikt omtales en samtidig med Skarlagensfeberen optrædende kontagiøs Katarrhalfeber, som anfaldt næsten hvert Barn i Bygden. Den begyndte først i Slutningen af Januar, fik en rask Udbredning og forsvandt efter forholdsvis kort Tid; der iagttoges 44 Tilfælde, hvoraf 4 hos Voxne.

Lungebetændelse. Dødeligheden blandt Behandlede var 11,5 pCt.

Koldfeber. Af de fra Landfysikatets Landdistrikter anmeldte 4 Tilfælde anføres 1 Syg i Røken at være en fra Ishavet hjemkommen Matros. Det fra Kongsberg anmeldte Tilfælde var et Recidiv hos en Sømand, angreben i England.

Gulsot berettes at have vist sig i Juli i Hallingdals Distrikt i Levelde og Vos, hvor 12 Tilfælde optraadte

omtrent samtidig; senere skal ogsaa enkelte Tilfælde have vist sig ligetil Aarets Slutning i Aals Hovedsogn. I Næs iagttoges tidligere (Mai) enkelte Tilfælde med længere Mellemrum. Sygdommen, antagelig af katarrhalsk Karakter, viste sig meget mild og forløb i 8—14 Dage (Langberg).

Veneriske Sygdomme. For Gonorrhoe behandledes paa Drammens Byes Sygehus 2 og paa Amtssygehuset i Kongsberg 1, alle voxne Mænd.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme ville sees af nedenstaaeede Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet: Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform: primær.	konstitutionel.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Landfysikatet. Beh.	1 Landfysikatet. Kjendte Dødsf.	2 Ringerike. Beh.	2 Ringerike. Kjendte Dødsf.	3 Modum. Beh.	3 Modum. Kjendte Dødsf.	6 Rollag. Beh.	6 Rollag. Kjendte Dødsf.
Syphilis	85	49	36	7	77	28	57	14	-	61	-	7	-	17	-	-	-
Gonorrhoe, Urethrit	85	84	1	-	85	-	-	12	-	74	-	4	-	6	-	1	-

Af de fra Landfysikatet anmeldte Tilfælde (Sygehuset iberegnet) opgives 76 Tilfælde af Syphilis og 72 af Gonorrhoe fra Drammen.

Fra Rollags Distrikt omtales adskillige Tilfælde af Syphilis (uden nærmere Opgave over Antallet) at have forekommet i Nore og Vægli i April.

Med Hensyn til de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel:

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare: Md.	Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare: Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne: Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Landfysikatet. Tilf.	1 Landfysikatet. Døde.	2 Ringerike. Tilf.	2 Ringerike. Døde.	3 Modum. Tilf.	3 Modum. Døde.	4 Hallingdal. Tilf.	4 Hallingdal. Døde.	5 Sandsvær. Tilf.	5 Sandsvær. Døde.	6 Rollag. Tilf.	6 Rollag. Døde.
Kronisk Rheumatisme	352	-	216	136	1	351	15	352	-	47	-	79	-	170	-	2	-	47	-	7	-
Fnat	45	-	19	24	24	19	6	45	-	38	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Skurv	10	-	5	2	6	1	6	10	-	3	-	1	-	3	-	-	-	2	-	1	-
Kjertelsyge	314	2	146	168	258	56	18	330	18	160	10	28	-	122	7	9	1	7	-	4	-
Rachit	50	1	34	16	50	-	12	52	3	30	2	6	1	13	-	2	-	1	-	-	-
Simpel Meningit	23	16	10	13	16	7	12	49	42	24	22	8	8	11	8	1	-	5	4	-	-
Tuberculøs —	11	7	9	2	10	1	9	14	10	2	1	1	1	5	4	-	-	5	4	1	-
Svindsot	278	87	131	147	31	247	20	365	174	190	71	35	29	102	48	14	8	24	18	-	-
Kræft	56	29	33	23	-	56	14	71	44	34	17	8	8	19	10	2	1	8	8	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	122	30	70	52	20	102	18	146	[1]54	72	24	11	5	37	14	7	3	16	8	3	-
Blegsot og Anæmi	894	-	21	873	149	745	18	894	-	429	-	60	-	370	-	2	-	33	-	-	-
Menstruationsuordener	169	-	-	169	-	169	10	169	-	92	-	10	-	63	-	4	-	-	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1176	5	562	614	68	1108	20	1184	13	486	10	179	2	344	-	15	1	131	-	29	-
Ormesygdomme	179	-	95	84	150	29	14	179	-	51	-	19	-	89	-	3	-	17	-	-	-
Drankersygdomme	27	-	22	5	-	26	11	27	-	18	-	3	-	4	-	2	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 21 og af Morbus Brighti 33 Dødsfald.

Kjendte Tilfælde og Dødsfald af kroniske Sygdomme i Drammens By vil sees af nedenstaaende Opgaver:

Sygdom	Opgivne Tilfælde.	Opgivne Dødsfald.
Fnat	9	-
Kjertelsyge	80	10
Rachit	12	2
Hjernebetændelse	?	20
Svindsot	?	[1]) 65
Kræft	?	15
Vatersot og Morbus Brighti	?	21
Kronisk Gastrit og Mavesaar	?	7
Drankersygdomme	12	-

[1]) eller 16,1 pCt. af Dødsfald ved Sygdom (403) og 3,4 pr. mille af Befolkningen.

Kjertelsyge sees at være almindelig udbredt i Landfysikatet, men antagelig kommer kun en mindre Del under Lægebehandling (Blich).

Svindsot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og samtlige ved Sygdom foraarsagede kjendte Dødsfald m. m. vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald				Forhold i pCt. af Svindsot	
	med anført Dødsaarsag.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til samtl. opgivne Dødsaars.	til de ikke epid. Dødsaars.
1. Landfysikatet	500	71	195	305	14,2	23,3
2. Ringerike	181	29	41	140	16,0	20,7
3. Modum	318	48	102	216	15,1	22,2
4. Hallingdal	83	8	61	22	9,6	36,3
5. Sandsvær	126	18	34	92	14,3	19,6
6. Rollag	15	-	12	3	-	-
Tilsammen	1223	174	445	778	14,2	22,4
deraf: Byerne[1])	528	83	174	354	15,7	23,4
— Landdistriktet	695	91	271	424	13,1	21,5

[1]) ɔ: Drammen, Holmsbo, Hønefos og Kongsberg.

Kardialgi og **kronisk Gastrit,** der omtales som meget udbredt i Modums Distrikt, tilskrives den stærke Kaffedrikken og sjeldne Brug af Melkemad (Holter).

Ormesygdomme. Det fra Landfysikatet opgivne Antal Tilfælde antages at være langtfra fuldstændigt. I Modums Distrikt skal Sygdommen ikke være meget hyppig.

Struma omtales fra Tyristranden paa Ringerike som temmelig almindelig (Thaulow).

Af **Sindssygdom** opgives 4 Dødsfald, alle fra Landfysikatet (et fra Landdistrikterne, tre fra Drammen).

For Amtskommunens Regning forpleiedes 126 Sindssyge, hvoraf 33 paa Asyler; 21 vare hjemmehørende i Landfysikatet, 22 i Ringerikes, 40 i Modums, 24 i Hallingdals, 14 i Sandsværs og 5 i Rollags Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 12 Tangforløsninger, 5 Vendinger og 5 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald ere opførte i nedenstaaende Tabel (se næste Side).

Endvidere udførtes 1 Partus præmaturus artificialis for tredie Gang hos samme Individ, alle Gange med levende Børn (sidste Gang, i 1876, døde det dog faa Dage efter Fødselen; — ingen levende Børn ved de tidligere Fødsler); Udfaldet for Konen ikke anført (Holst).

Ialt 23 obstetriciske Operationer, hvoraf 9 i Landfysikatet, 3 i Ringerikes, 5 i Modums, 1 i Hallingdals, 3 i Sandsværs og 2 i Rollags Distrikter.

Angaaende Fødselshjælpen i Buskeruds Landfysikat anfører Landfysikus, at der af 1 206 Fødsler inden Landfysikatet (hvoraf 756 i Drammen) er benyttet Jordemoderhjælp ved 1 141 (heri dog medregnet 56 Fødsler udenfor Distriktet, men som ere medtagne i nedenstaaende Uddrag af Landfysikus's Beretning); af disse vare:

Issefødsel	1 106
Ansigtsfødsel	3
Sædefødsel	18
Fodfødsel	5
Tverleie	5
Aborter eller utidige Fødsler	4
Tilsammen	1 141.

Af Tvillingfødsler nævnes 15.

Foruden Leiefeil anfører Jordemødrene:

Blødning hos	9 Fødende	(hos to før, hos syv efter Fødselen),
Krampe hos	2	(hos en under, hos en efter Fødselen, begge ilive),
Fremfald af Navlesnor hos	1 —	.

Vending udførtes 6 Gange, 5 ved Tverleie og 1 ved Blødning (placenta prævia).

Læge tilkaldtes 14 Gange, i hvilke Tilfælde udførtes 2 Tangforløsninger.

Af de Fødende døde 3 (en af Barselfeber efter Tang, en den 8de Dag af Emboli og en af Lungebetændelse). Som syge i Barselsengen nævnes 7 (Blodmangel efter Blodtab 2, Barselkrampe 2, Metrit, Parametrit og Aarebetændelse af hver 1). — Af Børnene vare 44 dødfødte, og 19 døde i de første Dage efter Fødselen; af de dødfødte vare 25 ufuldbaarne, 14 forraadnede, 2 forløstes ved

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige og smertefulde Veer	7	[1]) 1	4	[2])10	[3]) 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	2	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fast Tilheftning til Livmoderen og Timeglassammentrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	[4]) 1	-	-	3
Tilsammen	7	1	4	10	1	1	3	-	2	1	3	1	2	-	3
	12			12			5			5			5		

[1]) 9de Døgn af Barselfeber (Diphtherit). [2]) 2 opgives døde senere, en 2—3 Dage efter og 1 af Kramper 8 Dage efter. [3]) 2den Tvilling (1ste ved Naturens Hjelp, ilive). [4]) Ved udvendige Haandgreb.

Tang og 3 ved Vending; 1 fødtes i Sædeleie; ved 1 var omslynget Navlesnor.

Landfysikus anfører endvidere, at der ved at sammenligne disse Opgaver med de foregaaende Aars vil findes, at der i 1877 i det Hele har været færre uregelmæssige Fødsler og følgelig sjeldnere Anledning til Indgreb fra Kunstens Side end i de foregaaende Aar. Saaledes er der i det sidste Femaar forefaldet:

	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.	Middeltal.
Ansigtsfødsel	3	13	7	7	8	7,6
Fodfødsel	5	15	13	3	6	8,4
Tverleie	5	8	5	7	5	6,0
Sædefødsel	18	13	19	13	16	15,8
Par Tvillingfødsel	15	[1]) 21	23	16	11	17,2
Tangforløsning	2	8	3	12	8	6,6
Vending	6	8	6	8	5	6,6

(F. Blich).

[1]) og 1 Kuld Trillinger.

Fra Modums Distrikt anfører Distriktslægen, at der ifølge 5 Jordemødres Indberetning (fra 2 i Modum er ingen indkommen) er benyttet Jordemoderhjælp ved 232 Fødsler, hvoraf vare:

Issefødsel	220
Ansigtsfødsel	2
Fodfødsel	3
Tverleier	4
Tvillingfødsler	3

(Holter).

Fra Hallingdals Distrikt opgives, at af 29 Fødsler, ved hvilke en Jordemoder bistod, vare:

Issefødsel 25 og Sædefødsel 4.

(Langberg).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Distrikt.	Fødte.	Døde			Død-fødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
1. Landfysikatet	1156	671	21	3	45	21	4
Drammen	727	415	11	3	28	14	1
Holmsbo	19	16	-	-	1	-	-
Landdistrikt	410	240	10	-	16	7	3
2. Ringerike	462	275	2	-	6	4	-
Hønefos	29	26	-	-	1	1	-
Landdistrikt	433	249	2	-	5	3	-
3. Modum	715	459	6	2	9	6	3
4. Hallingdal	400	280	6	2	10	3	-
5. Sandsvær	332	219	1	1	10	3	2
Kongsberg	120	93	-	1	5	1	2
Landdistrikt	212	126	1	-	5	2	-
6. Rollag	125	92	1	2	7	-	-
Buskeruds Amt	3190	1996	37	10	87	37	9
Deraf i Byerne	895	550	11	4	35	16	3
— - Landdistriktet	2295	1446	26	6	52	21	6

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 194 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 62,6. — I Lægernes Dødslister indeholdes Opgaver over 14 Dødsfald paa Barselseng, nemlig 14 af Barselfeber og 2 efter besværlig Fødsel. Desuden opgives 1

død uforløst efter Livmoderbristning 9 Timer før Lægens Ankomst (Løvig).

I Lægernes Dødslister anføres Dødsaarsagen for 1 223 eller 62,7 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 950); for Byerne opgives Dødsaarsagen for 528 eller 99,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (531), for Landdistriktet henholdsvis for 695 eller 49,0 pCt. af 1 419. De hyppigst opgivne Dødsaarsager ere: Svindsot (174, deraf i Byerne 83), Skarlagensfeber (167, deraf i Byerne 49), Alderdomssvaghed (112, deraf i Byerne 13), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnalderen (85, deraf i Byerne 49), Lungebetændelse (70, deraf i Byerne 22), akut Bronchit (65, deraf i Byerne 40), kronisk Bronchit (58, deraf i Byerne 34), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 54, deraf i Byerne 25), Kræft (44, deraf i Byerne 20), Mæslinger (35, deraf i Byerne 20).

Veirliget. Vinteren kold og snerig. Sommeren kold og tildels regnfuld, saa Kornet ikke modnedes (fra Ringerike omtales Misvæxtaar); den senere Del af Høsten og Begyndelsen af Vinteren var mild med lidet Sne. — Fra Hallingdals Distrikt anføres følgende Temperaturforholde, iagttagne i Hemsedal:

	Middeltemperatur.	
	Morgen: Kl. 8—9.	Aften: Kl. 8.
Januar	÷ 8,193	÷ 8,130
Februar	÷ 9,214	÷ 7,109
Marts	÷ 7,100	÷ 3,774
April	÷ 3,267	÷ 1,400
Mai	÷ 1,581	÷ 1,000
Juni	+ 7,233	+ 9,030
Juli	+ 9,000	+ 9,903
August	+ 5,516	+ 8,000
September	+ 2,467	+ 6,700
Oktober	÷ 0,935	+ 2,710
November	÷ 4,000	+ 0,800
December	÷ 6,290	÷ 5,581

Levemaade og **hygiæniske Forhold** omtales fra Landfysikatet fremdeles som gunstige, skjøndt den økonomiske Evne i de senere Aar som Følge af de ugunstigere Tider i Handel og Skibsfart stadig er i Aftagende. Arbeidslønnen var dog fremdeles høi, om end noget aftagende i det sidste Aar. For Drammen anføres, at Ølforbruget er i Tiltagende; Vanskeligheden for den arbeidende Klasse at erholde Hus søges afhjulpet for en Del ved Bebyggelse paa Landets Grund nærmest Byen (Blich). Ogsaa fra Ringerike omtales Levemaaden og de hygiæniske Forhold som taalelig gode; men paa Grund af den senere Tids slette Konjunkturer og de sidste Par Aars mislykkede Høst er Distriktets økonomiske Evne betydelig aftagen; al Virksomhed er derfor bleven meget indskrænket, hvorfor der spores temmelig megen Arbeidsløshed; Misbrug af stærke Drikke er ikke ualmindelig (Thomesen). Fra Modums Distrikt nævnes, at Klædedragten forbedres med Uldent nærmest Huden, hvorfor rheumatiske Lidelser i de senere Aar findes mere sjeldent. Drikfældigheden antoges fremdeles — ligesom i det sidste — at ville aftage, da Antallet af Udskjænkningssteder er betydelig indskrænket (Holter). I Hallingdals Distrikt, hvor Forholdene ansees for gode, befrygtes dog, at Aarets daarlige Afgrøde og den tiltagende Mangel paa Brænde vil vise sin skadelige Indflydelse, idet Kakkelovne og Kogeovne blive almindeligere. Distriktslægen anfører videre, at under den forbedrede Kommunikation har Opkjøbere i alle Retninger i høi Grad fordyret alle Fødemidler, endog Fisk. Føleligst er dog Mangelen af Melk, som vel kan siges at være umulig at erholde for den Fattigere, der ei selv kan holde Kreaturer; Ingen har Melk tilovers nu, da den saa let kan gjøres i Penge; endog paa den bedste Tid af Aaret er den i alle Fald ikke at erholde uden som sur. Det synes ham derfor ikke underligt, om den temmelig almindelig udbredte Kjertelsygdom udarter til virkelig Folkesygdom, naar Næringsmidlerne endog for ikke Fattige væsentlig bestaar i daarligt umodent Korn, sjelden Melk og aldrig fersk Kjød; Vildt nydes ikke. Kaffe bruges saameget mere, især fordi den nu gjennem de mange Landhandlere er saa let at erholde, naar man har samlet sig nogle Skillinger. Brændevinsforbruget er vist ikke lidet, og den sædvanlige «Skjænk» savnes vist sjelden i et Hus; Brugen af Tobak er ikke indskrænket til Voxne; men i de øvre Distrikter (Aal, Hol, Gol, Hemsedal) ser man ikke sjelden Kvinder og Børn med sin Pibe i Mund og denne er stoppet med Skraatobak (Langberg). Angaaende Forholdene i Rollags Distrikt oplyses, at den i Medicinalberetningen for 1861, Bilag, indtagne Skildring af den daværende Distriktslæge (Sparre) fremdeles i det Hele svarer til de nuværende Forhold. Brændevinsdrik er vistnok mere udbredt, men misbruges dog neppe synderlig af Barselkoner. Natteløberiet antoges endnu tem-

melig almindelig. Blodudtømmelse misbruges, men vistnok langt mindre end før. Af rummelige, vel indrettede Huse findes adskillige, dog er det paa Vintertid fremdeles almindeligt, at Familie og Tjenestefolk Nat og Dag stuve sig sammen i et Værelse (L. Hansen).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Landfysikatet	995	(hvoraf 832 i Drammen).
- Ringerikes Distrikt	291	
- Modums —	772	
- Hallingdals —	73	
- Sandsværs —	357	(hvoraf 185 i Kongsberg).
- Rollags —	18	
Tilsammen	2 506.	

Ved Kongsberg Sølvverk behandledes 455 Syge, hvoraf 6 døde.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Landfysikat 10 (syv i Drammen og et i hvert af Lier, Røken og Hurums Herreder); i Ringerikes Distrikt 5 (to i Hønefos og et i hvert af Herrederne); i Modums Distrikt 2 (et i Eker og et i Modum; Antallet af de i Sigdal afholdte Møder kan ikke sees); i Hallingdals Distrikt 3 (et i hvert Herred); i Sandsvær Distrikt intet Møde; i Rollags Distrikt afholdtes heller ikke noget, da et i Rollag bestemt Møde hindredes ved Distriktslægens Reise til en fattig Syg, og da han for Nores Vedkommende ingen Underretning fik om Kommunerepræsentanternes Møde. Fra Modums og Hallingdals Distrikter anføres den hele Kommunerepræsentation at være indtraadt i Sundhedkommissionerne. Forhandlingsgjenstandene vare Sygelighed, Dødelighed og sanitære Forholdsregler.

Noget **Kvarantænekommissionsmøde** afholdtes ikke i Drammen.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Landfysikatet	741
- Ringerikes Distrikt	430
- Modums —	610
- Hallingdals —	197
- Sandsværs —	470
- Rollags —	88
Tilsammen	2 536.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 6 over Døde og 18 over Levende, tilsammen 24, hvoraf 12 i Landfysikatet, 2 i Ringerikes, 4 i Modums, 2 i Hallingdals, 3 i Sandsværs og 1 i Rollags Distrikter.

Amtet har 2 faste **Sygehuse,** Buskeruds Amtssygehus paa Kongsberg og Drammens Bys Sygehus. — Epidemilazarettet i Drammen var ikke i Virksomhed.

Badeindretninger. St. Olafs Jernbad paa Modum var besøgt af 414 Syge, deraf vare 230 fra Norge, 109 Svenske, 66 Danske, 5 Finske, 2 fra Rusland og 2 fra Amerika. De væsentligste Sygdomsgrupper vare: Blegsot og Anæmi 77, Sygdomme i Nervesystemet 136, Sygdomme i Respirationsorganerne 134, kronisk Intestinalkatarrh 14, kronisk Rheumatisme 13, Menstruationsuordener 11, protraheret Rekonvalescents 5 osv. — I Drammen omtales en privat Badeindretning til kolde og varme Kar-, Styrte- og Dampbad, — fra Rollag ligeledes et privat Styrtebad.

Amtets 4 **Apotheker** — to i Drammen, et i Hønefos og et i Kongsberg — visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren: ved hvert af Strømsø og Bragernæs Apotheker i Drammen af 2 examinerede Pharmaceuter og 1 Discipel, ved Hønefos Apothek af 2 Disciple — og ved Kongsbergs Apothek af 1 examineret Pharmaceut som Provisor og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 25 Læger, 2 Tandlæger, 40 Jordemødre og 20 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Landfysikatet: 7 Læger, bosatte i Drammen; 2 Tandlæger; 13 Jordemødre (1 Post ledig); 2 Hjelpevaccinatører.
2. Ringerikes Distrikt: 4 Læger, to (hvoraf Distriktslægen) i Hønefos, en i Hole og en i Aadalen; 6 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
3. Modums Distrikt: 8 Læger, fire (hvoraf Distriktslægen) bosatte i Eker, tre paa Modum og en i Krødsherred; 8 Jordemødre (hvoraf en privat praktiserende); 4 Hjelpevaccinatører.
4. Hallingdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Næs; 6 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
5. Sandsværs Distrikt: 4 Læger, bosatte i Kongsberg; 4 Jordemødre; 1 Hjelpevaccinatør.
6. Rollags Distrikt: 1 Læge i Vægli; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (deraf tre Jordemødre).

V. Jarlsberg-Laurvigs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 17,70 norske Kvadratmil (2 258 □ Kilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 87 506 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 3 Lægedistrikter:

1. Tønsbergs Distrikt (6,047 n. □ M., 40 794 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Tønsberg...	0,012 n. □ M.,	4 913	Indb.
Ladestederne:	Horten.....	0,019 —	5 302	—
	Aasgaard-strand ...	0,001 —	488	—
Herrederne:	Vaale.....	0,645 —	2 515	—
	Borre.....	0,482 —	2 887	—
	Sem.....	0,808 —	5 742	—
	Andebu....	1,34 —	2 651	—
	Stokke.....	0,935 —	5 097	—
	Nøterø.....	0,430 —	5 207	—
	Ramnæs....	1,082 —	3 000	—
	Tjømø.....	0,293 —	2 992	—

2. Hofs Distrikt (6,469 n. □ M., 18 346 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Holmestrand.	0,003 n. □ M.,	2 147	Indb.
Ladestedet	Svelvig.....	0,004 —	1 614	—
Herrederne:	Hof.....	1,038 —	2 109	—
	Laurdal.....	2,08 —	2 543	—
	Skouger.....	0,884 —	3 267	—
	Strømmen...	0,425 —	1 206	—
	Sande.....	1,353 —	3 481	—
	Botne.....	0,682 —	1 979	—

3. Laurvigs Distrikt (5,169 n. □ M., 28 366 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstæderne:	Laurvik...	0,019 n. □ M.,	7 737	Indb.
	Sandefjord.	— —	2 307	—
Herrederne:	Sandeherred.	0,89 —	5 934	—
	Tjødling.....	0,51 —	3 296	—
	Hedrum.....	2,32 —	3 871	—
	Brunlanæs...	1,43 —	4 080	—
	Fredriksværn	— —	1 141	—

Sundhedstilstanden var god. Udbredningen af de fleste epidemiske, mere alvorlige Sygdomme aftog mere eller mindre, saaledes Kighoste, Skarlagensfeber, diphtherisk Svælgbetændelse, Lungebetændelse samt Typhoidfeber. Derimod synes Mæslinger at have optraadt noget hyppigere i 1877 end i det foregaaende Aar.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877.....	[1])	1 466	
1876.....	89 600	2 036	22,72
1875.....	88 895	1 677	18,86
1874.....	88 064	1 576	17,90
1873.....	87 341	1 345	15,40
1871—75.....	87 484	1 474	16,85
1866—70.....	86 847	1 628	18,74

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Tabellen næste Side).

Typhoidfeber havde i dette Aar saa liden Udbredning, at end ikke det halve Antal Tilfælde iagttoges mod Aaret forud; størst viser Forskjellen sig i Tønsbergs Distrikt. Fra Byerne opgives følgende Antal Tilfælde: fra Tønsberg 3, fra Horten 3 og Holmestrand 3; endvidere kjendes fra Aasgaardstrand 1 og fra Sandefjord 1 Dødsfald. Angaaende Sygdommens Optræden forøvrigt oplyses, at af de Angrebne vare 10 hjemkomne syge Sømænd, hvoraf 4 i Tønsbergs, 1 i Hofs og 5 (hvoraf 1 døde) i Laurvigs Distrikt. — Af nærmere Oplysninger hidsættes følgende: Af de fra Tønsberg anmeldte Tilfælde vare 2 hos Søfolk, nylig hjemkomne fra Reise med Fartøier, som vare forsynede med slet Drikkevand i udenlandske Havne (Dietrichson); i Tønsbergs Omegn kjendes 11 Tilfælde med 1 Dødsfald. I Horten angrebes i November i en Familie der fik Melk fra en Gaard i Borre, hvor Sygdommen herskede, efterhaanden 5 Sødskende,

I Jarlsberg-Laurvigs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.					
																		1		2		3	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Laurvig.	
																		Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	58	4	55	7	3	2	6	5	5	3	8	-	5	5	6	58	4	27	3	14	-	17	1
Barselfeber	26	3	26	1	2	3	1	2	1	2	1	4	4	3	2	26	3	15	1	6	2	5	-
Vandkopper	92	-	92	5	16	8	9	7	7	10	1	3	8	4	14	92	-	53	-	9	-	30	-
Skarlagensfeber	216	26	216	78	45	42	18	9	2	12	4	-	4	2	-	226	36	109	14	54	14	63	8
Rødlinger	24	-	24	-	-	9	1	8	5	1	-	-	-	-	-	24	-	7	-	17	-	-	-
Mæslinger	72	1	72	1	3	3	-	6	6	2	1	1	12	26	11	74	3	33	1	41	2	-	-
Rosen	96	3	93	10	8	13	5	11	6	7	4	3	11	9	6	96	3	60	-	24	1	12	2
Kighoste	32	1	32	3	5	4	1	2	-	2	3	-	-	2	10	33	2	4	-	27	2	2	
Diphtherisk Svælgbetændelse	143	20	140	40	16	13	9	15	6	6	12	3	10	8	2	151	28	82	10	9	2	60	16
Strubehoste	28	16	28	6	6	-	2	2	1	4	-	-	1	5	1	44	32	13	7	7	6	24	19
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde	2126	17	2052	270	197	299	188	156	147	97	80	103	154	195	166	2143	34	1566	4	267	10	310	20
Lungebetændelse	277	42	276	33	32	41	36	28	14	10	8	12	15	20	27	292	57	138	15	56	14	98	28
Pleurit	85	1	83	12	7	9	8	6	7	5	2	8	8	8	3	85	1	55	1	23	-	7	-
Gigtfeber	102	3	98	12	6	13	7	14	10	4	4	7	6	8	7	104	5	64	5	13	-	27	-
Koldfeber	40	-	40	2	1	3	2	4	6	6	8	3	1	4	-	40	-	32	-	5	-	3	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	714	5	707	53	41	41	49	52	63	59	79	58	45	83	84	721	12	506	4	79	1	136	7
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Skjørbug	9	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	9	-	9	-	-	-	-	-
Tilsammen	4143	142	4040	534	388	504	342	327	287	230	215	206	285	383	339	4221	220	2776	65	651	54	794	101

hvoraf en Pige paa 12 Aar døde. Hos denne Familie assisterede under Sygdommen Nabokonen, som overførte Sygdommen til sine 3 Børn, medens hun selv ikke blev syg. Senere indsygnede atter et Fruentimmer, som assisterede førstnævnte Familie; hun indlagdes strax i Isolationslokalet (7de Januar 1878), hvorefter ingen flere angrebes (E. Bonnevie). Af de fra Stokke anmeldte 2 Tilfælde var 1 opstaaet i Tønsberg og 1 under Søreise (Freng). Fra Tjømø nævnes 2 Tilfælde; det ene var en fra England over Fredrikstad hjemkommen Matros; det andet, dødeligt endende Tilfælde var en Pige, der antages smittet ved Tøi, tilhørende en Sømand, som havde ligget syg i Sverrige af Typhoidfeber (Lorentzen). Af de fra Hofs Distrikt anmeldte Tilfælde opgives 4 fra Hof, et i Februar, et i August og to i Oktober, — de tre sidste paa en Plads efter Smitte fra Eker i Modums Distrikt (A. C. Smith). Af de i Holmestrand kjendte 3 Tilfælde vides det ene importeret fra Christiania (A. Olsen). Fra Skouger og Sande opføres 4 Tilfælde hvoraf et hos en fra Udlandet hjemkommen Sømand (J. C. Holst). Fra Laurvig anfører Distriktslægen, at de fleste forekommende Tilfælde vare importererede; Sygdommens videre Udbredelse hindredes ved de Syges Indlæggelse i Interneringslokalet (Leegaard); endvidere oplyses, at af 6 Tilfælde vare 5 fra Udlandet hjemkomne syge Sømænd, nemlig 2 i Mai fra England, 2 i Juli og 1 i December (døde); i Oktober optraadte i vestre Halsen uden paaviselig Smitte 1 Tilfælde i et Hus, hvor der Aaret forud forekom Typhoidfeber (Hansteen). Af de fra Laurvigs Distrikt anmeldte behandlede Tilfælde kunne 11 (1 Dødsfald) sees at have optraadt i Laurvig og Omegn, 5 i Sandefjord og Omegn og 1 i eller ved Fredriksværn.

Vandkopper omtales fra Tjømø i Tønsbergs Distrikt som almindelig udbredt (Lorentzen).

Skarlagensfeberen var i indeværende Aar i Aftagende, saa der ikke engang kom til Behandling en Trediedel

af det foregaaende Aars Antal. Til Sammenligning anføres nogle Opgaver over dens Optræden i de sidste 15 Aar:

Aar.	Behandlede.	Deraf Døde.	Ikke behandlede Dødsfald.
1877	216	26	10
1876	718	112	39
1875	140	15	3
1874	11	2	-
1873	55	-	1
1872	59	3	1
1871	536	66	10
1870	235	26	21
1869	200	13	6
1868	207	35	13
1867	503	81	-
1866	154	11	-
1865	189	27	-
1864	139	17	4
1863	87	15	-

De fleste Tilfælde opgives for de første 4 Maaneder, nemlig over fire Femtedele af det hele Antal; i December kjendtes intet Tilfælde. I Tønsberg og Omegn var den hovedsagelig mildt optrædende (Christie), men dog tildels ondartet, saaledes indtraadte i 2 Tilfælde Døden efter faa Dage under fuldt udtalte Symptomer af Septichæmi; i flere Tilfælde var der Komplikationer med Albuminuri og Hydrops (Cappelen, Dietrichson). I Tønsberg opgives 25 behandlede Tilfælde (2 Dødsfald), i Horten 27 (7 Dødsfald), i Tønsbergs Omegn 40 (2 Dødsfald), i Hortens Omegn 8 og i Stokke 6. — Fra Hofs Distrikt meldes, at den var meget udbredt i de første 4 Maaneder i Laurdal Herred med flere Dødsfald, samtidig ligeledes i Sande, hvor den forøvrigt ligesom i Skouger var meget udbredt i første Halvdel af Aaret; Diphtherit med Glandelsvulster og Abscesser nævnes herfra som de almindelige Complikationer (Holst). Fra Holmestrand og Omegn opgives 5 Tilfælde (med 1 Dødsfald) i de første Maaneder af Aaret. Fra Svelvig anføres 3 behandlede Tilfælde (og 2 Dødsfald) ved Midtsommertid; videre Udbredelse anføres at være hindret ved kraftig Afspærring, saa der kun indsygnede to i det fra Holmsbo (Buskeruds Landfysikat) smittede Hus og én Kone, som havde pleiet disse (Lindseth). Af de fra Landdistrikterne opgivne behandlede Tilfælde tilhøre 23 (4 Dødsfald) Hof og Laurdals Herreder, 20 (4 Dødsfald) Skouger og Sande. — Fra Laurvig anføres, at Sygdommen paa de Kanter vedblev til omtrent Midten af Aaret med stedse aftagende Hyppighed og tildels vedligeholdt af nye Importer (Distriktslæge Leegaard). Fra Sandefjord omtales i Januar og Februar enkelte Tilfælde at have været meget heftige og forbundne med Diphtherit; den var paa den Tid ikke meget udbredt, men viste sig kun paa nogle enkelte Steder (Winsnes). Af de fra Distriktet anmeldte behandlede Tilfælde kunne 40 (2 Dødsfald) sees at have optraadt i Laurvig og tilgrændsende Landdistrikter, 17 (2 Dødsfald) i Sandefjord og Omegn og 2 i og ved Fredriksværn.

Mæslinger havde iaar nogen større Udbredning og optraadte navnlig i Aarets sidste Kvartal; de anmeldte behandlede Tilfælde tilhøre allene Tønsbergs og Hofs Distrikter; fra Laurvigs Distrikt er intet anmeldt. Af det fra Tønsbergs Distrikt opgivne Antal tilhøre 3 (1 Dødsfald) Tønsberg, 22 Tønsbergs Omegn og 8 Horten; af de fra Hofs Distrikt opgivne 39 Behandlede ere 6 fra Holmestrandstrakten og 33 fra Sande og Skouger. Af nærmere Oplysninger meddeler Distriktslægen i Tønsberg, at en i November—December i Tjømø, Nøterø og en Del af Slagens Sogn almindelig optrædende Epidemi viste sig mild (Christie). Angaaende Sygdommens Optræden i Tønsberg oplyses, at om Sommeren behandledes en Tjenestegut, som angrebes 14 Dage efter et Besøg hos Slægtninge paa Østlandet, hvor Sygdommen paa den Tid var; ingen flere bleve smittede (Cappelen). I Juli importeredes Sygdommen fra Fredrikstad af en Skolegut, som kom til Tønsberg paa Besøg i Ferierne; et allerede sygt Barn smittedes og døde; ingen flere angrebes (Dietrichson). Fra Hofs Distrikt anføres, at medens Sygdommen havde vist sig tidligere paa Aaret i Sande og Skouger med enkelte spredte Tilfælde ligesom i Drammen, saa fik den i Oktober samtidig paa begge Steder en hurtig Udbredning; Lægehjelp søgtes sjelden. I November—December sees adskillige, men milde Tilfælde at have optraadt i Holmestrand.

Kighoste var iaar lidet udbredt, navnlig i Tønsbergs og Laurvigs Distrikter, hvorfra der kun kjendes enkeltstaaende Tilfælde. I Hofs Distrikt sees den dog at have været temmelig almindelig i Laurdals Herred i de første fire Maaneder. I Holmestrand og Omegn viste sig flere lette Tilfælde. I Svelvig begyndte den at blive temmelig almindelig i December, men viste sig godartet.

Diphtherisk Svælgbetændelse optraadte med kun omtrent det halve Antal Tilfælde mod Aaret forud; størst er Formindskelsen i Tønsbergs og Hofs Distrikter. Af de fra Tønsbergs Distrikt anmeldte behandlede Tilfælde tilhøre 11 Tønsberg (3 Døde), 39 (6 Dødsfald) Tønsbergs Omegn, 15 Horten og 3 (1 Dødsfald) dens Omegn, samt

14 i Stokke. — Af de fra Hofs Distrikt anmeldte Tilfælde optraadte 7 (1 Dødsfald) i Hofs Herred uden paaviselig Smittekilde. Fra Holmestrand omtales 1 Dødsfald og fra Skouger 1 Behandlet. Fra Laurvigs Distrikt anføres, at 4 spredte Tilfælde (uden Dødsfald) tilhøre Brunlanæs, hvor der tidligere paa en af de smittede Gaarde skulde være døde 2 Børn uden Behandling (Hansteen). Fra Sandefjord omtales (Ebbesen) i de første Maaneder af Aaret en liden, men intens Epidemi af Diphtherit og Strubehoste, der havde den væsentligste Andel i den for dette Sted høie Dødsprocent (ca. 18 pro mille). Af det fra Laurvigs Distrikt opgivne Antal ere 11 fra Laurvig og Omegn og 41 (8 Dødsfald) fra Sandefjord og Omegn.

Strubehoste. Af de opgivne behandlede Tilfælde tilhøre 4 (1 Dødsfald) Horten, 6 (3 Dødsfald) Tønsbergs Omegn, 2 (Dødsfald) Tjømø, — 3 (Dødsfald) Hof og Laurdal, 2 (1 Dødsfald) Sande og Skouger (foruden 2 ikke behandlede Tilfælde med dødelig Udgang), — 2 Laurvig og Omegn, 9 (6 Dødsfald) Sandefjord og Omegn.

Katarrhalske Tilfælde. Af de opgivne Dødsfald skyldes 28 akut Bronchit og 6 Laryngit. Af akut Bronchit opføres 397 behandlede Tilfælde; af 310 vare 168 Mænd, 142 Kvinder, 186 Børn, 124 Voxne.

Af **Lungebetændelse** anmeldtes i 1877 kun noget over Halvdelen mod det foregaaende Aar. Dødeligheden af Behandlede var meget høi, nemlig 15,2 pCt.

Koldfeber. Fra Fredriksværn meldes, at de 2 anmeldte Behandlede vare fra Udlandet hjemkomne syge Sømænd.

Diarrhoe. Fra Stokke i Tønsbergs Distrikt anføres, at der blandt de udover Høsten optrædende ikke faa Tilfælde vare flere blodige, men faa saa alvorlige, at Lægehjelp søgtes (Freng).

Af **akut Muskelrheumatisme** anmeldtes af en Læge en Del Tilfælde fra Tønsberg og Omegn (ca. 80 Tilfælde, hvoraf 65 i Tønsberg).

Veneriske Sygdomme. Af Gonorrhoe behandledes 5 Tilfælde paa Carljohansværns Sygehus.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet. Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Tønsberg. Tilf.	1 Tønsberg. Kjendte Dødsf.	2 Hof. Tilf.	2 Hof. Kjendte Dødsf.	3 Laurvig. Tilf.	3 Laurvig. Kjendte Dødsf.
Syphilis	71	45	22	6	54	20	51	16	[1]) 4	35	-	17	3	19	1
Gonorrhoe, Urethrit . .	109	96	11	-	105	-	-	16	-	70	-	15	-	24	-

[1]) 1 Md., 3 Kv., alle under 1 Aar gl.

Fra Hofs Distrikt anføres 7 Tilfælde af Syphilis at have optraadt paa Konnerudverket i Skouger, hvorfra 4 indlagdes paa Drammens Sygehus.

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Fnat anføres fra Laurvig og Omegn at blive mere sjelden i de senere Aar (Hansteen).

Svindsot. Nedenstaaende Tabel viser Dødsfald af Svindsot i Forhold (pCt.) til samtlige ved Sygdomme opgivne Dødsaarsager og til de ikke epidemiske Dødsfald (se næste Side).

Af **Sindssygdomme** opgives 1 Dødsfald fra Tønsbergs Distrikt.

For Amtskommunens Regning forpleiedes 105 Sindssyge, hvoraf 30 i Asyler; 49 vare hjemmehørende i Tønsbergs, 29 i Hofs og 27 i Laurvigs Distrikter.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Tønsberg.		2 Hof.		3 Laurvig.	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	380	-	139	144	6	252	17	380	-	242	-	37	-	101	-
Fnat	66	-	20	36	26	29	10	66	-	32	-	14	-	20	-
Skurv	10	-	6	4	5	4	6	10	-	4	-	5	-	1	-
Kjertelsyge	282	1	89	124	169	44	21	282	1	162	-	54	-	66	1
Rachit	44	1	23	19	44	-	10	44	1	30	1	12	-	2	-
Simpel Meningit	8	5	5	3	4	2	6	15	12	5	3	2	2	8	7
Tuberculøs Meningit	14	13	10	4	14	-	9	22	21	16	15	4	4	2	2
Svindsot	342	85	168	171	43	267	23	400	143	231	62	69	31	100	50
Kræft	74	27	31	42	-	57	17	84	37	44	18	16	9	24	10
Vatersot og Morbus Brighti	76	14	35	36	11	52	16	85	[1]) 23	46	8	17	5	22	10
Blegsot og Anæmi	910	-	45	838	173	618	22	910	-	759	-	77	-	74	-
Menstruationsuordener	109	-	-	109	-	86	11	109	-	79	-	16	-	14	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1252	3	468	718	48	990	22	1253	4	854	3	202	-	197	1
Ormesygdomme	116	-	37	27	57	7	15	116	-	53	-	12	-	51	-
Drankersygdomme	15	-	13	-	-	13	9	16	1	10	-	3	1	3	-

[1]) Af Vatersot 11, af Morbus Brighti 12 Dødsfald.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til Dødsf. af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	252	62	65	187	24,6	33,2
Horten	83	30	19	64	36,1	46,8
Landdistrikt [1])	169	32	46	123	18,9	26,0
Hof	171	31	54	117	18,1	26,5
Holmestrand	28	6	2	26	21,4	23,1
Svelvig	20	4	6	14	20,0	28,5
Landdistrikt	123	21	46	77	17,1	27,3
Laurvig	261	50	101	160	19,1	31,3
Laurvig	109	24	29	80	22,0	30,0
Sandefjord	46	4	27	19	8,7	21,1
Landdistrikt	106	22	45	61	20,8	36,1
Jarlsberg-Laurvigs Amt	684	143	220	464	20,9	30,8
Deraf i Byerne	286	68	83	203	23,8	33,5
— - Landdistrikterne [1])	398	75	137	261	18,8	28,7

[1]) I Landdistriktet medtaget Tønsberg og Aasgaardstrand, hvorfra særegne Opgaver mangler for dette Aar.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 42 Tangforløsninger, 3 Vendinger, 2 Udtrækninger ved Bækkenendefødsel og 2 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Endvidere opgives udført 1 Perforation af dødt Foster efter forgjæves Tangforsøg, idet Hovedet var stemmet mod Os pubis —, Konen var medtaget med stærke Brækninger; heldigt Udfald (Ebbesen).

Ialt 50 obstetriciske Operationer, hvoraf 15 i Tønsbergs, 8 i Hofs og 27 i Laurvigs Distrikter. — Foruden disse omtales fra Tønsberg 1 Udtrækning af sidstkommende Hoved med Panden fortil efter forudgaaende Vending udført af Jordemoder; Barnet var dødfødt, Moderen ilive.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 271 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 53,6. — Lægerne opgive Dødsaarsagen ved 6 Dødsfald paa Barselseng: 3 Kvinder døde af Barselfeber og 3 af Barselkrampe.

I Lægernes Dødslister indeholdes Opgaver over 684 eller 49,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendefødsel.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	28	-	1	25	[3]) 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	[1]) 4	-	-	3	1	-	1	-	-	-	[5]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	[4]) 1	-	-	[6]) 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkenendeleie, Tvillingfødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	[7]) 1	[8]) 1	-	-	-	-
3 og 12 Timer efter Fødselen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Uopgiven Indikation	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	41	-	1	33	9	-	2	1	-	-	3	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-
	42 [2])			42			3			3			1			2			2		

[1]) Conjugata hos en Fødende (7de Gang) $3^1/_2$—$3^3/_4$″ og hos en $3^3/_4$″; hos en Vinkelbøining af Os coccygis indad. [2]) 12 opgives som Førstefødende. [3]) Et allerede i begyndende Forraadnelse. Et 2den Tvilling (1ste Tvilling var født i Sædeleie ved Naturens Hjelp). [4]) Dødsaarsag: Barselfeber. [5]) Hovedet forløstes ved Tang. [6]) Et 2den Tvilling. [7]) 2den Tvilling. [8]) 1ste Tvilling med fremfalden Navlesnor.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Tønsberg	1285	688	11	3	41	47	3
Tønsberg	188	91	2	1	5	4	-
Horten	161	93	3	-	6	1	-
Aasgaardstrand	8	19	-	-	-	4	-
Landdistrikt	928	485	6	2	35	38	3
Hof	533	306	2	1	22	7	2
Holmestrand	52	31	1	-	4	-	1
Svelvig	61	29	-	-	2	1	-
Landdistrikt	420	246	1	1	16	6	1
Laurvig	919	472	5	6	35	17	3
Laurvig	300	143	4	4	13	4	1
Sandefjord	90	53	1	-	2	2	-
Landdistrikt	529	276	-	2	20	11	2
Jarlsberg-Laurvigs Amt	2737	1466	18	10	98	71	8
Deraf i Byerne	860	459	11	5	32	16	2
— - Landdistrikterne	1877	1007	7	5	66	55	6

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Dødsfald (1 385). De hyppigst opgivne Dødsaarsager sees af følgende Tabel:

De hyppigst opgivne Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Landdistrikter [1]).
Svindsot	143	68	75
Lungebetændelse	57	24	33
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	51	28	23
Alderdomssvaghed	45	16	29
Kræft	37	11	26
Skarlagensfeber	36	18	18
Strubehoste	32	10	22
Hjerneslag	29	11	18
Akut Bronchit	28	11	17
Diphtherisk Svælgbetændelse	28	8	20

[1]) For Tønsberg og Aasgaardstrand mangler som ovenfor anført særskilte Opgaver for dette Aar, hvorfor de ere medtagne i Landdistriktet.

Veirliget. Fra Hofs Distrikt omtales Vinteren som ualmindelig kold og snefuld; efter den sent indtrædende Vaar kom en kold og regnfuld Sommer og en kold Høst. Kornet tog Skade af Frosten, og Høet, der slog godt til, blev paa flere Steder daarlig indbjerget paa Grund af det raa Veir.

Levemaade og **hygiæniske Forhold** omtales fra Hofs Distrikt som i det Hele omtrent uforandrede (Smith). Fra Skouger omtales Arbeidernes Vilkaar som noksaa gode, men den stærke Tendents til at concentrere sig saa meget som muligt i smaa og trange Rum, kolde Kvistværelser o. s. v. er betinget i den høie Husleie og Ønsket om at være i den størst mulige Nærhed af de Brug, hvor de have sit Erhverv. Nogen Forøgelse af Kjertelsyge optræder alligevel mindre deraf; det er kun, hvor der tillige er fugtig Undergrund; fugtig Luft i Værelserne paa Grund af Kogeovne synes mere at influere paa Brystorganerne (Bronchit); forøvrigt er Kogeovne ei synderlig almindelige, da Brændsel endnu med Lethed tilstaaes Arbeiderne ved Brugene (Arbo).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Tønsberg Distrikt:	af 6	Læger	554
- Hofs —	- 4	—	133
- Laurvigs —	- 3	—	168
	Ialt af 13	Læger	855.

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal Møder: i Tønsbergs Distrikt 13 (i Tønsberg tre, i Horten to, i Aasgaardstrand to, i Landdistrikter om Tønsberg og Aasgaardstrand tre, i Stokke to og i Borre et); i Hofs Distrikt 22 Møder (i Holmestrand tretten, i Svelvig et, i hvert af Hofs, Skouger og Sande Herreder to, samt i hvert af Laurdals og Botne Herreder et); i Laurvigs Distrikt 8 Møder (foruden de i Sandefjord afholdte Møder, hvis Antal ikke er opgivet; fire opgives for Laurvig og et for hvert af Herrederne Sandeherred, Tjølling, Hedrum og Fredriksværn). Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande omtales fra Horten: om Bygning af nye Almueskoler og Middelskole; fra Stokke: Foredrag om stærke Drikkes Indflydelse paa Individet og Afkommet; fra Skouger: Foranstaltninger i Anledning af de paa Konnerudverket optrædende Tilfælde af Syphilis; i Botne: om Kontrol med Jernbanearbeiderne, som tilflytte de paa Landets Grund liggende Forstæder til Holmestrand.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Tønsbergs Distrikt.....	1 195
- Hofs —	467
- Laurvigs —	763
Tilsammen	2 425.

Af **retsmedicinske Forretninger** opgives udførte 6 over Døde og 4 over Levende, tilsammen 10, hvoraf 6 i Tønsbergs, 1 i Hofs og 3 i Laurvigs Distrikt.

Amtet har 3 **Sygehuse,** nemlig Amtssygehuset i Tønsberg, Tønsberg Bys Sygehus og Carljohansværns militære Sygehus.

Badeindretninger. Sandefjords Bad besøgtes af 463 Gjæster, hvoraf 393 fra Norge, 56 fra Danmark, 6 fra Sverige, 1 fra Finland og 7 fra England. Deraf badede 368 i Varmbadehuset, Resten i Søbad. I 6 Uger eller derover badede 152, i 4 Uger 124 og i kortere Tid end 4 Uger 92. Om de ved Badet behandlede Sygdomme haves Opgave fra tre Læger; Resultatet af Behandlingen af 355 Tilfælde vil sees af følgende Oversigt:

En Del ved Sandefjords Bad behandlede Sygdomme.

Sygdom.	Ialt Behandlede.	Deraf helbredede og betydeligt bedrede.	Deraf noget bedrede og uhelbredede.
Hjerne- og Rygmarvssygdomme, Hypochondri, nervøs Svækkelse	70	63	7
Lamhed	17	10	7
Neuralgi	31	25	6
Forstoppelse	20	18	2
Hæmorrhoider, Abdominalplethora	9	9	-
Kronisk Lever- og Miltsvulst	2	2	-
Disposition til og kronisk Katarrh	11	10	1
Kronisk Rheumatisme	136	123	13
Gigt	7	7	-
Kjertelsyge	25	23	2
Dyskrasiske Ben- og Ledlidelser	7	6	1
Syphilis	2	1	1
Hudsygdomme	14	12	2
Blegsot	2	2	-
Sygdom i Urinveiene (Stranguri)	1	1	-
Polysarki	1	1	-
Tilsammen	355	313	42

Luftens og Søens Middeltemperatur samt Regnmængden i de tre Bademaaneder vil sees af nedenstaaende Tabel:

	Kl. 6 Formiddag.	Kl. 12 Middag.	Kl. 6 Eftermiddag.	Regnmængden pr. Kvadratfod.
Juni:				$5^3/_8$ Pot i 6 Dage.
Luftens Middeltemperatur	12,2	17,3	15,9	
Søens —	11,5	12,1	12,4	
Juli:				$9^7/_8$ Pot i 14 Dage.
Luftens Middeltemperatur	14,2	18,8	17,6	
Søens —	17,2	18,1	18,3	
August:				17 Potter i 13 Dage.
Luftens Middeltemperatur	11,9	17,0	15,9	
Søens —	15,7	16,6	16,8	

(C. A. Knutsen).

Efterat Aasgaardstrands Bad var gaaet over fra Aktieselskab i private Hænder foretoges i 1876 betydelige Ombygninger, saa at der nu leveres Strømbad og varmt Søbad samt Styrt og Dousch. I 1877 toges: 165 Furunaalsbade, 460 varme Bad, 1 200 kolde Kumbad, 1 945 Bad i aaben Sø (Dietrichson). — I Horten er der en Søbadeindretning for de faste Folks Koner og Børn. Holmestrands Søbad siges som sædvanligt at være blevet flittigt benyttet af inden- og udenbys Badegjæster. Fra Fredriksværn omtales, at Badet var mindre godt søgt paa Grund af det mindre gode Veir.

Amtet har 6 **Apotheker**, som visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet i Tønsberg af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut, — i Horten af 2 uexaminerede Pharmaceuter, — i Holmestrand og i Svelvig af 1 Pharmaceut og 1 Discipel, — i Laurvig af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, — og i Sandefjord (hvor afholdes Medhjelperprøve) af 1 Pharmaceut.

Medicinalpersonalet bestod af 25 Læger, 1 Tandlæge, 30 Jordemødre og 17 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Tønsbergs Distrikt: 11 Læger, fire (hvoraf Distriktslægen) i Tønsberg, fem i Horten, en i Stokke og en i Tjømø; 1 Tandlæge i Tønsberg; 15 Jordemødre (hvoraf sex privat praktiserende); 10 Hjelpevaxinatører (deraf syv Jordemødre).
2. Hofs Distrikt: 6 Læger, tre i Holmestrand, en i Svelvig, en (Distriktslægen) i Hof og en i Skouger; 7 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører (deraf to Jordemødre).
3. Laurvigs Distrikt: 8 Læger, fire (hvoraf Distriktslægen) i Laurvig, tre i Sandefjord og en i Fredriksværn; 8 ansatte Jordemødre (1 Post ledig), 4 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).

VI. Hedemarkens Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 204,14 norske Kvadratmil (26 042 Kvadratkilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 120 618 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Solør-Odalens Distrikt (26,48 n. □ Mil 34 469 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Kongsvinger	— n. □ M.,	941	Indb.
Herrederne:	Vinger	3,83 —	5 825	—
	Eidskog	4,78 —	6 236	—
	Søndre Odalen	3,92 —	7 002	—
	Nordre —	3,74 —	4 226	—
	Brandvold	3,95 —	3 907	—
	Grue	6,26 —	6 332	—

2. Hedemarkens Distrikt (20,38 n. □ Mil, 41 055 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Hamar	— n. □ M..	2 188	Indb.
Herrederne:	Vang	4,03 —	8 510	—
	Stange	2,71 —	6 171	—
	Romedal	2,63 —	4 960	—
	Løiten	2,79 —	4 461	—
	Næs	1,30 —	3 952	—
	Ringsaker	6,92 —	10 813	—

3. Søndre Østerdalens Distrikt (23,27 n. □ Mil, 18 925 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Elverum	10,77 n. □ M.,	7 148	Indb.
	Vaaler	4,84 —	3 987	—
	Aasnæs	4,54 —	4 550	—
	Hof	3,12 —	3 240	—

4. Trysils Distrikt (31,50 n. □ M., 5 537 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Trysil	25,53 n. □ M.,	5 011	Indb.
	Drevsjø Kapelsogn af Rendalen	5,97 —	526	—

5. Rendalens Distrikt (44,40 n. □ Mil, 9 363 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Aamot	8,01 n. □ M.,	3 273	Indb.
	Storelvedalen	12,14 —	3 227	—
	Rendalen (Drevsjø Kapelsogn undtaget).	24,25 —	2 863	—

6. Tønsets Distrikt (56,58 n. □ M., 10 548 Indb.), indbef.:

Herrederne: Lilleelvedalen	16,12 n. □ M.,	3 310	Indb.
Tønset	8,69 —	3 082	—
Kvikne (fraregnet Indset Annex	7,25 -	747	—
Prestegjeldet Tolgen . . .	24,52 n. □ M.,	3 319	Indb.

Indset Annex til Kvikne (1,50 n. □ M.,) med 573 Indbyggere hører til Opdals Distrikt; en Del af Tolgens Herred (med 238 Indbyggere) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt, hvilke Distrikter begge tilhøre søndre Trondhjems Amt.

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende. Skarlagensfeber vedblev fra forrige Aar, men aftog fra Februar Maaned af betydeligt og holdt sig væsentligst til 1ste Halvaar. Mæslinger optraadte mod Aarets Slutning stærkere i Solør-Odalens Distrikt. De katarrhalske, gastriske Tilfælde og Lungebetændelse havde omtrent samme Udbredning som Aaret forud; Typhoidfeber forekom meget sjeldnere.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter fra det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsniflige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	1 873	
1876	120 500	1 939	16,09
1875	119 802	2 018	16,85
1874	119 942	1 929	16,08
1873	120 260	1 708	14,20
1871—75	119 736	1 788	14,95
1866—70	120 428	1 898	15,76

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Exanthematisk Typhus optraadte paa en Plads i Aamot Herred i November. Smitteimporten kunde ikke udfindes. Familien interneredes og Sygdommen udbredte sig ikke videre.

Typhoidfeber forekom meget sjeldnere end de nærmest foregaaende Aar. Fra Hedemarkens Distrikt er ialt anmeldt 43 Tilfælde og 9 Dødsfald. Efter til Distriktslægen indkomne Anmeldelser over 36 Tilfælde vare disse fordelte saaledes: Vang og Furnæs 11, Hamar 9, Ringsaker 10, Løiten 3, Næs 2, Romedal 1. Sygdommen sees saaledes at have optraadt mere enkeltvis og uden at have havt større Udbredning. Distriktslægen er ikke utilbøielig til at antage, at den af de exceptionelle Veirforhold betingede høie Vandstand hele Aaret igjennem har været en væsentlig Aarsag til Sygdommens Indskrænkning, og han nærer Frygt for, at Sygdommen igjen under mere normale Veirforhold vil kunne faa epidemisk Udbredning, indtil den af Hamars Kommunebestyrelse fattede Beslutning med Hensyn til Byens Vandforsyning, der i sanitær Henseende synes at maatte tilfredsstille alle Krav, vil blive gjennemført (J. C. Lund).

Paa en Gaard i Ringsaker Herred have fra Aarene 1874—1877 efterhaanden alle Familiens 7 Medlemmer gjennemgaaet Sygdommen.

Fra de øvrige Distrikter omtales kun sporadisk forekommende Tilfælde.

Barselfeber. Foruden de fra Solør-Odalens Distrikt anmeldte Tilfælde opgiver en Læge at have behandlet 7 Barselkvinder lidende af Parametrit, hvoraf 1 døde af Peritonit, og 1 Kvinde lidende af Phlegmasia alba dolens.

Skarlagensfeber optraadte i Solør-Odalens Distrikt meget ondartet i søndre Odalen i Aarets første Halvdel. Vatersot var temmelig almindelig og Svulst af Glandlerne paa Halsen gik ofte over i Suppuration. Fra Hedemarkens Distrikt anfører Distriktslægen, at han har Grund til at antage, at Antallet saavel af Angrebne som Døde har været meget større end anmeldt. Epidemien var paa sit høieste i Januar Maaned, hvorefter den stadig gik tilbage. Fra Næs Herred anføres, at Skarlagensfeber igjen udbrød i Oktober — ved Smitte fra Gjøvik — i en Familie, hvor der, før Lægen blev tilkaldt, var holdt Gravøl, hvorved Sygdommen strax spredtes. Den optraadte meget ondartet. Døden paafulgte dels paa Feberens Høidepunkt dels senere af Emaciation og Svælglammelse. Paa et Sted angrebes 6 Børn, hvoraf 4 døde (deraf 3 i Aaret 1878); hos disse var Exanthemet blaaagtig, og der opstod Gangræn i Svælget og Munden (W. K. Holm). Fra Ringsaker anføres, at Sygdommen ikke var hyppig og heller ikke ondartet. I et dødeligt endende Tilfælde havde den syge syvaarsgamle Pige overstaaet Feberstadiet, da der udviklede sig en stærkt suppurerende Glandelsvulst paa Halsens høire Side, der efter 48 Timer gik over i

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Typhoidfeber	63	11	58	10	5	6	8	4	7	3	3	1	5	3	3
Cerebrospinal-Meningit	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	44	11	41	8	8	5	4	1	4	2	1	-	1	7	-
Vandkopper	24	-	23	3	1	-	-	5	7	1	-	1	-	2	3
Skarlagensfeber	748	108	737	239	138	82	63	92	53	25	3	-	3	25	14
Rødlinger	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Mæslinger	114	1	114	3	7	4	1	11	6	2	-	5	10	31	34
Rosen	93	2	92	10	7	5	8	11	5	11	9	8	5	5	8
Kighoste	63	1	63	-	1	1	3	13	6	6	3	6	3	3	18
Diphtherisk Svælgbetændelse	11	-	11	3	2	1	-	-	-	1	1	-	-	2	1
Strubehoste	5	-	3	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	6	-	5	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	2098	32	2065	263	300	265	232	180	141	114	96	104	102	139	129
Lungebetændelse	635	66	622	83	87	90	92	91	50	28	13	12	19	25	32
Pleurit	116	1	116	11	9	11	16	8	8	9	10	6	7	12	9
Gigtfeber	128	1	126	14	11	8	20	17	12	7	7	4	11	7	8
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	677	14	671	64	62	36	54	50	54	86	61	49	37	58	60
Blodgang	29	-	29	8	2	4	1	-	2	1	5	2	3	-	1
Skjørbug	21	-	11	-	-	1	-	-	-	2	2	3	1	2	-
Tilsammen	4882	249	4794	719	642	519	502	484	358	299	215	201	207	325	323

	Ialt opgivne. Tilfælde.	Ialt opgivne. Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Solør-Odalen. Tilf.	1 Solør-Odalen. Døde.	2 Hedemarken. Tilf.	2 Hedemarken. Døde.	3 Søndre Østerdalen. Tilf.	3 Søndre Østerdalen. Døde.	4 Trysil. Tilf.	4 Trysil. Døde.	5 Rendalen. Tilf.	5 Rendalen. Døde.	6 Tønset. Tilf.	6 Tønset. Døde.	7 Indset Annex af Opdals Lægedistrikt. Tilf.	7 Indset Annex af Opdals Lægedistrikt. Døde.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	63	11	12	1	43	9	1	-	1	1	3	-	3	-	-	-
Cerebrospinal-Meningit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Barselfeber	44	11	13	2	10	1	7	2	4	1	7	4	1	1	2	-
Vandkopper	24	-	-	-	15	-	-	-	4	-	5	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	760	120	93	19	289	52	179	18	24	7	103	18	72	6	-	-
Rødlinger	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	114	1	113	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	93	2	31	-	36	2	8	-	5	-	13	-	-	-	-	-
Kighoste	63	1	22	-	5	-	12	-	-	-	24	1	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	11	-	1	-	3	-	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	5	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	6	-	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	2098	32	388	11	963	9	211	-	88	1	300	4	148	7	-	-
Lungebetændelse	639	70	172	20	203	20	106	7	13	1	65	7	79	15	1	-
Pleurit	116	1	21	-	42	1	7	-	5	-	32	-	9	-	-	-
Gigtfeber	128	1	52	-	47	-	6	-	-	-	13	-	10	1	-	-
Diarrhoe akut / Cholera nostras	677	14	181	3	347	8	50	-	19	1	65	-	15	2	-	-
Blodgang	29	-	13	-	6	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Skjørbug	21	-	2	-	6	-	1	-	1	-	11	-	-	-	-	-
Tilsammen	4898	265	1116	57	2024	102	590	27	170	12	657	34	338	33	3	-

Gangræn, hvorved hele Svulsten forsvandt og Huden mortificeredes over Halsens Forflade ligetil venstre Øre. 2 Døgn senere var Hudbedækningen borte over hele Halsens Forflade ligetil Jugulum, og Begrændsningen dannedes af begge Musculi sterno-cleidomastoidei i deres hele Forløb, opad dannedes Grændsen af Underkjæven; paa høire Side gik Gangrænen ogsaa op i Ansigtet. Det Hele præsenterede sig som et Dissektionspræparat med Trachea og Musklerne blotliggende. Der var desuden Perforation af den bløde Gane paa begge Sider af Midtlinien. Feberen begyndte igjen. Døden paafulgte som Følge af stærke Blødninger fra Vena jugularis interna sinistra (U. Bugge).

I søndre Østerdalens Distrikt ophørte den fra forrige Aar vedvarende Epidemi udover Sommeren, nogle Tilfælde senere paa Aaret opstod i Vaaler ved Smitte fra Finskogen. I Trysils Distrikt vedblev Sygdommen fra forrige Aar i de vestlige og nordlige Udkanter og ophørte udover Vaaren; kun en liden Del af de indtrufne Tilfælde kom under Behandling paa Grund af de lange Afstande fra Lægen. I Rendalens Distrikt vedvarede Sygdommen ligeledes udover Sommeren. I Tønset Distrikt kom Skarlagensfeber ved Smitte fra Gulbrandsdalen til Foldalen og Lille-Elvdalen. En Pige fra en Gaard i Dovre Annex, hvor der havde været Skarlagensfeber, gik over Foldalen til Lille-Elvdalen. Selv havde hun ikke havt Skarlagensfeber. Hun laa over et Døgn paa en Gaard i Foldalen og gik derfra til Lille-Elvdalen. Paa begge disse Gaarde optraadte Skarlagensfeber. I Lille-Elvdalen kom Sygdommen strax under Behandling og udbredte sig ikke videre; i Foldalen brød man sig ikke om Sygdommen, da den optraadte mildt, og lod Børne vedblive med Skolegang, hvorved Sygdommen blev udbredt over hele Skolekredsen, før den anmeldtes for Lægen. Skolen blev strax lukket. Isolation af de Syge blev, saavidt muligt, iværksat og Desinfektion anvendt paa de smittede Steder (H. L. Bull).

Mæslinger viste sig hele Aaret i Solør-Odalens Distrikt, stærkest udbredt i sidste Kvartal. Epidemien var af mild Karakter, hvorfor Lægehjelp kun søgtes, hvor der var Komplikation med andre Sygdomme.

Kighoste forekom hyppig i Solør-Odalen. Den optraadte mildt. Almuen behandler Sygdommen med almindelige Husraad.

Til Elverum kom Sygdommen i November fra Ørkedalen men naaede ingen Udbredning.

De **katarrhalske Tilfælde** sees at være komne under Behandling omtrent i samme Udstrækning som Aaret forud.

Af akut Bronchit kjendes 903 Tilfælde og 32 Dødsfald. Af 900 behandlede Tilfælde vare 482 hos Mænd, 418 hos Kvinder; 470 indtraf hos Børn og 430 hos Voxne.

Lungebetændelse. Fra Hedemarkens og Trysils Distrikter er anmeldt færre Tilfælde end forrige Aar, i de øvrige Distrikter sees et større Antal Tilfælde af denne Sygdom komne under Behandling. Dødsprocenten af de Behandlede udgjør 10,39 pCt.

Diarrhoe og **Cholera nostras** behandledes omtrent i samme Forhold som Aaret forud. Blodgang forekom sjeldnere.

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Tabel giver Oversigt over de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe og Syphilis.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.			Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
		Kjøn.		Alder.							1		2		3		4		5		6	
											Solør-Odalen.		Hede-marken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.	primær.	konstitutionel.	hereditær.			Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis....	33	16	17	1	32	7	25	1	10	-	15	-	15	-	3	-	-	-	2	-	-	-
Gonorrhoe..	32	29	3	-	32	-	-	-	9	-	8	-	19	-	1	-	-	-	2	-	-	-

Conjunktivit, af granulær Beskaffenhed anføres at forekomme ikke sjelden paa Finskogen — Solør-Odalens Distrikt — ved Smitte fra de svenske Nabodistrikter, hvor Sygdommen er endemisk (H. L. Juell).

Hæmophilia. Hos en Patient, hos hvem høire Visdomstand blev udtrukket, begyndte 2 Timer efter stærk Blødning, der blev standset paa sædvanlig Maade, men igjen begyndte 2 Dage efter, ophørte saa et Par Dage, for igjen at begynde, og det varede omtrent 14 Dage, før den fuldkommen ophørte. En Udtrækning af venstre Visdomstand havde tidligere foraarsaget langvarig og heftigere Blødning, end denne Gang var Tilfældet, medens en for 2 Aar siden foretagen Udtrækning af en af de store Kindtænder i Underkjæven vistnok havde havt Blødning tilfølge, men som standsede strax. Hans Moder, Sødskende og han selv have været udsatte for stærke Næseblødninger og stærk Blødning ved selv ubetydelige Beskadigelser, (Tandlæge C. Opsahl).

Nedenstaaende Liste giver Oplysning om en Del af Lægerne og paa Sygehusene behandlede væsentlige **kroniske** Sygdomme.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
										1		2		3		4		5		6	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Solør-Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
										Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde,	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . .	415	-	240	174	5	409	19	415	-	99	-	222	-	14	-	43	-	36	-	1	-
Fnat	39	-	22	17	19	20	11	39	-	13	-	20	-	2	-	-	-	4	-	-	-
Skurv	7	-	3	4	5	1	5	7	-	1	-	3	-	1	-	1	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	217	2	91	116	166	51	22	217	2	66	-	87	1	12	-	10	-	24	-	18	1
Rachit	46	3	24	16	43	-	17	46	3	9	-	17	2	3	-	3	-	9	1	5	-
Simpel Meningit	15	12	8	7	9	6	8	16	13	5	5	2	2	7	4	-	-	1	1	1	1
Tuberculøs Meningit . .	20	20	11	9	12	8	9	25	25	9	9	12	12	1	1	-	-	1	1	2	2
Svindsot	252	87	128	112	15	215	22	255	90	59	31	99	30	27	6	4	1	47	12	19	10
Kræft	74	45	39	35	-	74	20	80	51	23	11	41	28	6	4	1	1	7	5	2	2
Vatersot og Morb. Brighti	68	14	35	33	6	62	16	70	[1]) 16	23	4	33	11	6	1	-	-	6	-	2	-
Blegsot og Anæmi	494	-	16	476	38	454	23	494	-	159	-	223	-	38	-	2	-	60	-	12	-
Menstruationsuordener .	121	-	-	121	-	121	22	121	-	40	-	42	-	7	-	7	-	21	-	4	-
Kardialgi, kron. Gastrit og Dyspepsi	1588	5	769	804	142	1431	23	1588	5	289	4	879	1	211	-	49	-	129	-	31	-
Ormesygdomme	128	-	60	65	88	37	15	128	-	52	-	31	-	1	-	-	-	44	-	-	-
Drankersygdomme	17	2	16	1	-	17	9	17	2	4	-	3	-	6	1	-	-	3	-	1	1

[1]) Af Vatersot 14, af Morbus Brighti 2 Dødsfald.

Svindsot. To dødeligt endende Tilfælde af den Sygdom synes med Bestemthed at tyde paa Smitte som Aarsag. Begge Syge havde samtidigt været paa Syskole paa Hamar i en Familie, hvoraf flere Medlemmer ere døde af Tæring. Kun i det ene Tilfælde var nogen arvelig Disposition. Sygdommen optraadte hos begge samtidig og ganske ensartet med Tuberkelafsætning først i Tractus intestinalis, senere i Lungerne. Forløbet var rapid (Joh. Østberg). Svindsot er paa Lægernes Dødslister opgivet som Dødsaarsag hos 90 eller 13,16 pCt. af samtlige af Lægerne opgivne af Sygdom foraarsagede Dødsfald.

Tabellen giver en Oversigt over Antal Dødsfald af Svindsot og deres Forhold til samtlige af Lægerne opgivne Dødsaarsager og til de af ikke epidemiske Sygdomme foraarsagede Dødsfald i de forskjellige Lægedistrikter (se Tabellen næste Side).

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes 136 Sindssyge, hvoraf 30 paa Asyler. Af de Syge hørte hjemme i Solør-Odalen 60, Hedemarken 30, søndre Østerdalen 21, Trysil 4, Rendalen 6, Tønset 15.

Af **obstetriciske Operationer** kunne 29 sees at være udførte af Læger, nemlig 8 i Solør-Odalens Distrikt, 14 i Hedemarkens, 3 i søndre Østerdalens, 1 i Trysils, 3 i Rendalens Distrikt. Indikationer og Udfald for de udførte Operationer vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Dødsaarsag				Forhold i pCt.	
	ialt opgivne.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til ikke epidemiske Dødsaarsager.
Solør-Odalen.....	162	31	57	105	19,1	29,5
Kongsvinger By..	13	1	7	6	7,7	16,6
Landdistrikt.....	149	30	50	99	20,1	30,3
Hedemarken.....	268	30	102	166	11,2	18,1
Hamar By [1].....	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-
Søndre Østerdalen	53	6	27	26	11,2	23,1
Trysil.....	43	1	12	31	2,3	3,2
Rendalen.....	82	12	34	48	14,6	25,0
Tønset.....	76	10	33	43	14,5	23,3
Hedemarkens Amt	684	90	265	419	13,6	21,5

[1]) Opgaver ikke indkomne.

Af Operationer forøvrigt udførtes: 1 Perforation ved ligeligt forsnevret Bækken og stort Fosterhoved efter 1 Døgns Fødselsarbeide. Konen forblev ilive; 1 Kephalotripsi ved Svulster i Livmoderen og Ansigtsleie efter 3 Døgns Fødselsarbeide; Konen døde 3 Uger efter; 1 Partus præmaturus artificialis i 37te Uge, indiceret ved gjentagne forudgaaede Dødfødsler ved fuldgaaet Termin, medens et i 37te Uge, tidligere født, Barn levede. Udfaldet heldigt for Moder og Barn.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 864 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 50,1.

Lægernes Beretninger indeholde Opgaver over 18 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 11 døde af Barselfeber, 2 af Peritonit, 2 efter besværlig Forløsning (Vending og

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	9	-	4	7	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-
Tverleie og fremfalden Navlesnor	-	-	-	-	-	-	1	[1]) 1	-	1	1	-	-	-	-
Tverleie, Bækkensneverhed, Blødning	-	-	-	-	-	-	-	[2]) 1	-	-	[3]) 1	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	[4]) 1	-
Strictur af indre Modermund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	13	-	4	11	2	4	3	2	-	1	4	-	3	1	-
	17			17			5			5			4		

[1]) Død af Peritonit. [2]) Død strax efter Forløsningen. [3]) Det førstkommende Hoved forløstes med Tang.
[4]) Dødsaarsag: Barselfeber.

Kephalotripsi) 2 af Barselkrampe og 1 af Blødning. Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 684 eller 37,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 829).

De hyppigste Dødsaarsager vare: Skarlagensfeber (120), Svindsot (90), Lungebetændelse (70), Kræft (51), Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 42), Alderdomssvaghed (38), akut Bronchit (32), Hjerneslag (23), organisk Hjertesygdom (21).

Veirliget. Fra Hedemarkens Distrikt anføres at Aarets første Vintermaaneder vare usædvanlig kolde, hvorpaa fulgte en sur og kold Vaar med en ganske ualmindelig kold og fugtig Sommer og Høst; de Par sidste Maaneder af Aaret vare paafaldende milde. Natten mellem den 29de og 30te August var Frostnat, hvis Skade dog forblev forholdsvis ubetydelig, hvorimod Natten til 22de og 23de September, da Kulden naaede 7 Grader, gjorde megen Skade, saa neppe nogen Gaard forskaanedes. Kornaaret blev saaledes uheldigt, medens Høavlingen

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Død. fødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Solør-Odalen.....	1093	548	8	2	21	7	2
Kongsvinger By...	44	19	-	-	-	-	1
Landdistrikt.....	1049	527	-	-	-	7	1
Hedemarken.....	1278	654	9	4	28	16	2
Hamar By.....	80	41	-	1	-	2	-
Landdistrikt.....	1198	613	-	3	-	14	2
Søndre Østerdalen.	572	311	6	1	17	6	4
Trysil.....	197	82	-	1	12	1	-
Rendalen.....	287	128	1	5	8	2	2
Tønset.....	291	141	3	2	12	2	-
Indset Annex.....	16	7	-	-	-	-	-
Gaarde af Tolgens Herred.....	3	2	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3737	1873	27	15	98	34	10
Deraf i Byerne.....	124	60	2	1	-	2	1
— - Landdistriktet.	3613	1813	-	14	-	32	9

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

blev over et Middelaars, omend Indhøstningen gjorde, at dets Kvalitet var ringere end ellers.

Levemaade og **hygiæniske Forhold.** Fra Solør-Odalen bemærkes at Brændevinsdrikken synes at være i Aftagende. I Kongsvinger er siden Aarets Begyndelse oprettet et Samlag for Brændevinshandel hvis Nettoindtægt i Aaret angives at have været 16 000 Kroner (E. M. Heiberg). Fra Hedemarkens Distrikt beklages, at Melk i den simple Mands Hjem — især hos Inderster og smaa Haandværkere — bliver sjeldnere og sjeldnere, medens sort Kaffe snart sagt er den eneste flydende Føde, den bruges som Suppe og som Drikke for Voxne som for Børnene. Denne udstrakte Brug af Kaffe maa ansees som et farligt Samfundsonde, ikke mindst, fordi Virkningerne viser sig langsomme og under Fænomener, der træde lidet frem for den almindelige Beskuelse, men sees og vurderes saagodtsom alene af den Sagkyndige (M. Greve). Fra Rendalens Herred i Rendalens Distrikt bemærkes, at den for Trælast, der yder en væsentlig Del af Herredets Indtægt, for nogle Aar siden glimrende Periode bidrog til Import af Luxusartikler navnlig i Klædedragt, ogsaa i Rendalens afsides liggende Fjeldbygd, ligesom ogsaa Spirituosa og Tobak samtidig fandt et godt Marked. Nogen Forbedring i disse Forhold er, trods de nærværende trange Tider og de for Fædrift og Agerbrug uheldige sidste Aar, endnu ikke at spore. — Arbeidspriserne ere gaaede nedad. Smør, Ost, og Melvarer udgjør den væsentligste Næring, og der forbruges mere Smør, end der kan produceres. Bygden har et ikke ubetydeligt Fiskeri, saaledes at en Del Fisk aarlig kan udføres. Melk er navnlig under Sætertiden næsten ikke til at erholde for Arbeidsklassen, hvorfor desmere Kaffe forbruges. Herredet udmærker sig ved Renlighed (Joh. Østberg). Fra Tønset anføres, at en større Tilgang af Penge, som Jernbaneanlægget bevirkede, og den gjennem Jernbanen lettede Adgang til Byerne vistnok have bevirket et større Misbrug end før af spirituøse Drikke.

Fattigsygepleien. Der er indsendt Opgave fra 13 Læger over Antallet af de af dem tilseede fattige Syge:

i Solør-Odalens	Distrikt.....	560 Syge	(4 Læger)
- Hedemarkens	—	397 —	(3 —)
- søndre Østerdalens	—	117 —	(2 —)
- Trysils	—	44 —	(1 —)
- Rendalens	—	197 —	(2 —)
- Tønsets	—	29 —	(1 —)
	Tilsammen	1 344 Syge.	

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Solør-Odalens Distrikt 10 (tre i søndre Odalen, to i Eidskogen, et i Brandvold, et i Vinger, et i Kongsvinger, et i Grue, et i nordre Odalen); i Hedemarkens Distrikt 13 Møder (tolv i Hamar, et i Næs); i søndre Østerdalens Distrikt 2 (et i Aasnæs, et i Vaaler); i Rendalens Distrikt 1, i Aamot; i Tønset Distrikt 1, i Lille-Elvedalen. Ved Kongelig Resolution af 8de Juni 1877 approberedes vedtagne Sundhedsforskrifter for Eidskogens Herred, og ved Kongelig Resolution af 14de Oktober 1877 Tillæg til Kongsvinger Bys Vedtægter.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Solør-Odalens	Distrikt.....	868
- Hedemarkens	—	1 335
- søndre Østerdalens	—	632
- Trysils	—	289
- Rendalens	—	124
- Tønsets	—	237
	Tilsammen	3 485.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 12, hvoraf 4 Syns- og Obduktionsforretninger, 1 Synsforretning og 7 Undersøgelser og Erklæringer: 3 i Solør-Odalens, 5 i Hedemarkens, 1 i søndre Østerdalens, 1 i Rendalens og 2 i Tønsets Distrikt.

Amtet har et **Sygehus** i Stange.

Af **Badeindretninger** omtales 2 Kar-, Damp- og Styrtebadindretninger, et i Hamar, et i Kongsvinger.

Amtet har 4 **Apotheker** nemlig i Kongsvinger, Hamar, Elverum og Tønset, hvilke visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren i Kongsvinger af 2 Disciple; i Hamar af 2 uexaminerede Pharmaceuter; i Elverum af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, i Tønset af 1 uexamineret Pharmaceut.

Medicinalpersonalet bestod af 23 Læger, 1 Tandlæge, 34 Jordemødre og 34 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Solør-Odalens Distrikt: 6 Læger (Distriktslægen og to private Læger i Kongsvinger, en i Vinger, en i Grue, en i søndre Odalen); 8 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatører.
2. Hedemarkens Distrikt: 8 Læger (Distriktslægen i Stange, tre Læger i Hamar, en i Romedal, en i Næs, to i Ringsaker); 1 Tandlæge; 10 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatører.
3. Søndre Østerdalens Distrikt: 3 Læger (Distriktslægen og en Privatlæge i Elverum, en i Aasnæs); 5 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
4. Trysils Distrikt: 1 Læge (Distriktslægen) i Trysil; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
5. Rendalens Distrikt: 3 Læger (Distriktslægen i Rendalen, en i Aamot, en i Stor-Elvedalen); 5 Jordemødre; (1 Post ledig); 4 Hjelpevaccinatører.
6. Tønsets Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen og en Privatlæge i Tønset); 4 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.

VII. Christians Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 196,31 norske Kvadratmil, 25 044 □ Kilometer, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 115 814 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Hadeland-Lands Distrikt (22,46 n. □ Mil, 24 150 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Jævnaker	3,35 n. □ M.,	5 707	Indb.
	Gran.....	6,54 —	8 939	—
	Søndre Land..	6,10 —	4 621	—
	Nordre — ..	6,47 —	4 883	—

2. Søndre Valders Distrikt (19,12 n. □ Mil, 10 961 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Søndre Aurdal	11,13 n. □ M.,	5 478	Indb.
	Nordre —	7,99 —	5 483	—

3. Nordre Valders Distrikt (22,52 n. □ Mil, 7 855 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Østre Slidre..	6,64 n. □ M.,	2 460	Indb.
	Vestre — ..	3,47 —	2 951	—
	Vang.....	12,41 —	2 444	—

4. Totens Distrikt (11,10 n. □ Mil, 23 921 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Gjøvik.....	— n. □ M.,	1 051	Indb.
Herrederne:	Østre Toten..	2,96 —	7 186	—
	Vestre — ..	3,00 —	6 848	—
	Vardal.....	2,09 —	3 913	—
	Biri.....	3,05 —	4 923	—

5. Faabergs Distrikt (17,61 n. □ Mil, 16 844 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Lillehammer ..	— n. □ M.,	1 551	Indb.
Herrederne:	Faaberg.....	3,65 —	5 662	—
	Øier.....	4,90 —	3 697	—
	Gausdal.....	9,06 —	5 934	—

6. Ringebo Distrikt (27,50 n. □ Mil, 13 649 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Ringebo.....	9,56 n. □ M.,	4 844	Indb.
	Sollien.....	3,61 —	437	—
	Søndre Fron.	3,97 —	3 261	—
	Nordre — .	10,36 —	5 107	—

7. Loms Distrikt (43,20 n. □ Mil, 10 799 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Lom	14,85 n. □ M.,	3 119	Indb.
	Skiaker	16,53 —	2 611	—
	Vaage (undtagen Sels Annex)	11,82 —	5 069	—

8. Lesje Distrikt (32,78 n. □ Mil, 7 635 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Lesje	17,26 n. □ M.,	3 196	Indb.
	Dovre.....	11,08 —	2 432	—
	Sels Annex af Vaage.....	4,44 —	2 007	—

Sundhedstilstanden anføres fra Loms Distrikt som god, hvorimod den ellers i det Hele har været mindre tilfredsstillende, væsentlig foraarsaget ved over hele Amtet udbredt Skarlagensfeber og Lungebetændelse, og for Hadelands-Lands og søndre Valders Distrikt tillige Kighoste mod Aarets Slutning.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	1 807	
1876	116 000	1 610	13,88
1875	115 740	1 720	14,86
1874	115 421	1 931	16,73
1873	115 444	1 790	15,51
1871—75	116 068	1 718	14,77
1866—70	120 423	1 708	14,18

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Typhoidfeber var i søndre Valders Distrikt begyndt Aaret forud i Ulnæs Annex, og enkelte Tilfælde forekom ogsaa i 1ste Kvartal der; i et Tilfælde var den Syge smittet under Opholdet ved Christiania Marked og kom syg hjem, i et andet Tilfælde, i December Maaned, var den Syge smittet fra Drammen. De i nordre Valders Distrikt i vestre Slidre forekomne Tilfælde i Januar og Februar vare rimelig opstaaede ved Smitte fra Ulnæs Annex. I Totens Distrikt var Sygdommen i November Maaned 1876 kommen ved Syge fra Hamar til Vardal. I Marts 1877 fik Sygdommen større Udbredning derved at en Fabrikarbeider, der gik i sit Arbeide en à to Uger med Sygdommen, smittede flere af sine Medarbeidere. I December opkom nogle Tilfælde af Typhoidfeber i Gjøvik; i de to Gaarde, hvor Tilfældene optraadte, toges uagtet Advarsel Vand fra en Møllerende, som paa mange Maader var forurenset.

I Ringebo Distrikt optraadte Sygdommen i Juli og August som en begrændset Epidemi i nordre Fron. Det kunde ikke paavises, at de Syge havde været i Berørelse med Nogen, der led af denne Sygdom.

Skarlagensfeber i Hadelands-Lands Distrikt var en Fortsættelse af den i foregaaende Aar udbredte Epidemi; ved Midtsommertid ophørte den i Grans Herred, efter i det Hele at have forløbet ganske mild. Det bemærkes herfra, at hvor Børnene under Sygdommen gik ude, viste den sig langt mildere og mindre smitsom end i de Huse, hvor de smaa Patienter strax bleve pakkede ned i Sengen, navnlig hvor denne, som almindelig, er anbragt i det saakaldte «Kammers», der ligger mellem et stort Kjøkken i den ene og en stor Stue i den anden Ende af det smale Hus; dette er et lidet slet ventileret Værelse, hvor gjerne baade akute og kroniske Sygdomme trække i Langdrag, og hvorfra Smitte let udbredes (A. Augestad). I søndre Land — Hadeland-Lands Distrikt — udbredte Sygdommen sig fra December 1876 fra det Sydligste af Hofs Sogn over hele Sognet paa Østsiden af Randsfjorden, medens den paa Sognets Vestside kun naaede 3/4 Mil fra Sognets Sydgrændse. Sygdommen ophørte i August; i Vaarmaanederne var den begrændset til nogle enkelte Gaarde i Fluberg Sogn; i nordre Land forekom ikke Skarlagensfeber. Der har været langt flere Angrebne end Behandlede, da der i de lettere Tilfælde ikke søgtes Lægehjelp. Ved 24 Dødsfald (blandt 23 Børn og 1 Voxen) var den nærmeste Dødsaarsag for 12 høi Feber (døde inden 6te Dag) for 8 Halsesyge og Pyæmi og for 4 Nyrebetændelse. 23 tilhørte Husmands- og 1 Gaardmandsklassen. Kun paa et Sted (en af de usleste Hytter i hele Hofs Sogn) indtraf Dødsfald blandt Syge, der opholdt sig i Værelse med Skorsten. I en landsbylignende Klynge af Husmandspladse indtraf i kort Tid 11 Dødsfald i Familier, der af forskjellige Grunde boede i det saakaldte «Kammers», hvor der enten er Ovn eller Kogeovn og ikke Skorsten (Kolbjørnsen).

I søndre Valders var Sygdommen begyndt ved Juletid 1876 i Bagn — søndre Aurdals Herred — og udbredte sig videre over søndre Aurdal, hvorunder ogsaa en Del Tilfælde opstod under Sommertiden paa Sætrene, hvorved Smitten kom i Juni Maaned nedover i Hedalen. Til Ulnæs Annex, nordre Aurdals Herred, kom Skarlagensfeber fra Hallingdal til de vestlige Valderssætre, og da Folket derfra i September drog ned i Bygden, spredtes Sygdommen hurtig over hele Bygden og vedvarede endnu ved Aarets Udgang. Det overveiende Antal behandlede Syge vare Børn. De fleste af de Døde vare omkring Toaarsalderen; meget faa angrebes i det første Leveaar, men da gjerne med dødeligt Udfald. Flere Børn døde pludselig under det første Sygdomsangreb under Symptomer, der lignede en akut Forgiftning, ikke faa af efterfølgende Nyresygdom; ingen vides død af Kvælning, uagtet Halsbetændelse tildels med diphtherisk Belæg var konstant Ledsager ikke mindst hos de ældre Børn og de faa angrebne Voxne (A. Aabel). I nordre Valders forekom sporadiske Tilfælde

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	80	10	80	8	6	13	6	7	8	10	2	3	3	2	12
Barselfeber	22	4	21	1	6	6	2	1	1	1	1	-	1	1	-
Vandkopper	33	-	33	9	-	3	1	5	-	4	1	2	-	4	4
Skarlagensfeber	997	144	997	113	111	126	119	66	75	62	45	35	86	67	92
Rødlinger	10	-	10	2	-	5	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	47	-	47	12	6	15	2	2	2	2	1	1	1	3	-
Rosen	93	-	93	10	10	10	9	5	6	3	5	4	15	7	9
Kighoste	76	-	76	-	-	-	-	-	-	1	-	7	5	26	37
Diphtherisk Svælgbetændelse	34	4	34	8	3	3	3	1	2	3	-	1	3	6	1
Strubehoste	7	3	7	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Kusma	11	-	11	1	3	3	1	-	-	-	-	-	1	2	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1021	11	1001	120	113	92	99	90	68	54	60	41	58	86	120
Lungebetændelse	520	42	520	58	61	75	58	63	34	30	14	8	38	39	42
Pleurit	102	7	102	10	8	17	10	8	7	7	14	4	9	2	6
Gigtfeber	107	3	107	11	14	12	10	11	8	6	6	10	3	11	5
Koldfeber	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	274	1	274	24	23	30	25	21	24	37	23	19	18	12	18
Blodgang	3	1	3	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Skjørbug	11	-	8	1	1	-	1	-	1	-	1	-	1	2	-
Tilsammen	3449	231	3425	390	366	413	346	283	239	221	173	135	242	270	347

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3.		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland-Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebo.		Lom.		Lesje.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	80	10	-	-	7	1	4	-	53	6	4	-	12	3	-	-	-	-
Barselfeber	22	4	7	3	2	-	-	-	5	-	2	-	2	-	1	1	3	-
Vandkopper	33	-	-	-	-	-	2	-	6	-	22	-	3	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1026	173	214	32	160	26	59	12	253	32	155	23	86	29	10	2	89	17
Rødlinger	10	-	-	-	-	-	7	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	47	-	5	-	32	-	4	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	93	-	23	-	3	-	14	-	24	-	15	-	7	-	2	-	5	-
Kighoste	76	-	27	-	8	-	5	-	35	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	34	4	-	-	1	-	-	-	20	4	10	-	-	-	-	-	3	-
Strubehoste	7	3	1	-	-	-	-	-	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-
Kusma	11	-	-	-	1	-	3	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1021	11	232	1	38	-	79	1	293	3	190	2	71	-	79	3	39	1
Lungebetændelse	520	42	86	9	17	1	30	5	115	7	82	5	66	7	45	1	79	7
Pleurit	102	7	38	3	3	1	7	1	34	1	8	1	5	-	4	-	3	-
Gigtfeber	107	3	17	-	2	-	32	1	18	-	14	1	9	1	9	-	6	-
Koldfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	274	1	76	1	10	-	35	-	72	-	49	-	13	-	11	-	8	-
Blodgang	3	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	11	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-
Tilsammen	3478	260	733	49	284	29	281	20	938	56	566	33	278	40	163	8	235	25

hele Aaret igjennem saavel i østre som vestre Slidre og viste sig meget ondartede.

Fra Toten anføres, at Arbeidsmandens og Husmandens Frygt forat miste sit Arbeide gjør meget til Sygdommens Udbredelse, da denne, saalænge den ikke er heftig, holdes skjult; ligeledes bidrager vistnok Betleriet, der er meget almindelig selv i gode Aar, til Skarlagensfeberens som til andre smitsomme Sygdommes Udbredning; kommer hertil den Fattiges trange, usunde, slet ventilerede Boliger, samt Mangel paa Renlighed og Klæder, idet saavel Gang- som Sengklæder trods Advarsel og bestemt Forbud bruges iflæng af baade Syg og Sund, lader smitsomme Sygdomme sig vanskelig hindre fra Udbredning (Raabe). Fra Faabergs Distrikt berettes, at Sygdommens heftige Optræden i Gausdal og den vestre Del af Faaberg foranledigede Sundhedskommissionerne til at bevirke enkelte Skoler lukkede for længere Tid, ligesom Vaccinationen ikke af denne Grund blev fremmet i fuld Udstrækning i Faaberg Prestegjeld. I Ringebo Distrikt optraadte den fornemlig i Forsommeren mere ondartet, udover Efteraaret med mere enkeltstaaende godartede Tilfælde. I Loms Distrikt indtraf først 2 Tilfælde i Juni; disse isoleredes, hvorved Sygdommen standsedes; senere optraadte den paany i December Maaned men ophørte igjen efter 6 Ugers Varighed i Begyndelse af 1878. Smitteforholdene kunde ikke paavises, men Sygdommen forekom i de tilgrændsende Distrikter. I Lesje Distrikt begyndte Sygdommen i Dovre Annex i Februar Maaned og udbredte sig hurtig, da Befolkningen var lidet for at tro paa Smitten. Til enkelte Tider var den meget mild til andre meget ondartet; kun et mindre Antal af de Syge kom under Behandling.

Mæslinger optraadte i Januar i øvre Hedalen — søndre Valders Distrikt — ved Smitte fra Christiania. Fra øvre Hedalen førtes Sygdommen til nedre Hedalen ved Skolebørn. De Syge vare i Regelen haardt angrebne; kun de færreste Tilfælde kom under Behandling. Det berettedes af paalidelige Folk, at Mæslinger ikke havde været i disse Bygder paa omtrent 10 Aar (Østvold).

Kighoste omtales fra November som almindelig udbredt i Hadeland-Lands og søndre Valders Distrikter, fra sidstnævnte Sted omtales, at den ikke sjelden komplicerede Skarlagensfeber.

Af **akut Bronchit** kjendes 403 Tilfælde og 11 Dødsfald indtrufne hos 215 af Mand- og 188 af Kvindekjøn, hos 176 Børn og 227 Voxne. 7 Dødsfald indtraf hos Børn under 5 Aar.

Lungebetændelse sees i Toten, Ringebo og Lesje Distrikt at være opført hyppigere end Aaret forud; for de øvrige Distrikter er anmeldt færre Tilfælde. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 8,1 pCt., der er gunstigere end Aaret forud, da den var 12,9 pCt.

Foruden den akute Ledrheumatisme omtales fra Land i Hadelands-Lands Distrikt en i September og Oktober epidemisk forekommende Sygdom, der nærmest betegnes som febril Muskelrheumatisme. Sygdommens væsentlige Symptomer var Hold i Brystet; den begyndte oftest med heftig Feber ledsaget af Brækning; efter et Par Dage vare Patienterne igjen oven Senge og raske paa Holdet nær, der oftere varede nogle Dage, Lidelse af Pleura eller Lunge kunde ikke findes. Hyppigst angrebes Arbeidsfolk, der under Høstarbeiderne vare udsatte for det stadige Regnveir (Kolbjørnsen).

Koldfeber forekom hos en 52 Aar gammel Kone i Vaage. Sygdommens Opkomst var dunkel, men det bemærkes at Gaardsrummet, hvor Patienten boede var i høi Grad indbygget og afstængt, saa der jævnlig paa Gaarden saavel ude som inde var en sumpagtig, kjælderlignende Atmosfære (O. Hjorth).

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Tabel viser Antallet af de for Syphilis og Gonorrhoe behandlede Tilfælde udenfor Amtssygehuset (se Tabellen næste Side).

Med Hensyn til de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og samtlige af Lægerne opgivne Dødsaarsager og Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme var i de enkelte Distrikter følgende:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald				Forhold i pCt. af Svindsot	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til samtl. opgivne Dødsaars.	til de ikke epid. Dødsaars.
Hadeland-Land	144	16	49	95	11,1	16,8
Søndre Valders	51	8	29	22	15,7	36,4
Nordre —	90	7	20	70	7,8	10,0
Toten	148	16	56	92	10,8	17,4
Faaberg	98	13	33	65	13,3	20,0
Ringebo	69	4	40	29	5,8	13,8
Lom	32	2	8	24	6,25	8,3
Lesje	46	3	25	21	6,5	14,3
Christians Amt	678	69	260	418	10,2	16,5
Deraf i Byerne	31	5	7	24	16,1	20,8
— - Landdistriktet	647	64	253	394	9,8	16,2

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes i Aaret 176 Sindssyge, hvoraf paa Asyler 39. Af de Syge

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet Kjøn. Md.	Kv.	Alder. Børn.	Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	hereditær.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Hadeland-Land. Beh.	Kjendte Dødsf.	3 Nordre Valders. Beh.	Kjendte Dødsf.	4 Toten. Beh.	Kjendte Dødsf.	5 Faaberg. Beh.	Kjendte Dødsf.	6 Ringebo. Beh.	Kjendte Dødsf.	7 Lom. Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis.....	26	9	17	2	24	9	15	2	7	1	3	1	-	·	-	-	20	-	1	-	2	·
Gonorrhoe, Urethrit...	18	18	-	-	18	-	-	-	8	-	1	-	2	-	5	-	8	-	2	·	-	-

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Md.	Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Hadeland-Land. Tilf.	Døde.	2 Søndre Valders. Tilf.	Døde.	3 Nordre Valders. Tilf.	Døde.	4 Toten. Tilf.	Døde.	5 Faaberg. Tilf.	Døde.	6 Ringebo. Tilf.	Døde.	7 Lom. Tilf.	Døde.	8 Lesje. Tilf.	Død
Kronisk Rheumatisme.	237	1	127	93	3	217	17	237	1	32	-	12	-	66	1	54	-	26	-	14	-	26	-	7	-
Fnat.....	91	-	37	44	55	26	13	91	-	16	-	-	-	3	-	19	-	14	-	3	-	36	-	-	-
Skurv.....	9	-	6	3	3	6	5	9	-	2	-	-	-	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	162	-	65	97	124	38	21	162	-	31	-	10	-	21	-	42	-	18	-	20	-	17	-	3	-
Rachit	44	-	28	16	44	-	10	44	-	3	-	2	-	15	-	3	-	3	-	7	-	11	-	-	-
Simpel Meningit..	24	11	13	11	14	10	11	24	11	5	2	1	-	4	1	6	4	3	2	4	2	-	-	-	-
Tuberculøs — ..	13	13	8	5	10	3	9	13	13	6	6	1	1	-	-	4	4	1	1	-	-	-	-	1	1
Svindsot.....	153	69	75	78	12	141	22	153	69	38	16	9	8	8	7	33	16	30	13	17	4	12	2	6	3
Kræft.....	72	52	33	39	-	72	21	74	54	25	23	2	1	3	2	16	11	13	8	4	2	8	4	3	3
Vatersot og Morbus Brighti.....	64	25	28	36	6	58	20	66	[1]27	18	9	7	1	6	2	12	8	7	2	7	-	6	2	3	3
Blegsot og Anæmi....	298	-	9	289	31	267	20	298	-	42	-	23	-	2	-	107	-	62	-	27	-	24	-	11	-
Menstruationsuordener	92	-	-	92	-	92	14	92	-	6	-	7	-	2	-	45	-	17	-	4	-	11	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi...	974	13	438	517	58	897	22	976	15	194	-	38	-	112	7	306	3	116	2	81	-	85	3	44	-
Ormesygdomme.....	62	-	23	33	45	11	14	62	-	6	-	7	-	1	-	26	-	8	-	8	-	2	-	4	-
Drankersygdomme	12	3	12	-	-	12	9	12	3	2	-	1	-	-	-	4	1	2	1	2	1	1	-	-	-

[1]) Af Vatersot 21 og af Morbus Brighti 6 Dødsfald.

hørte hjemme i Hadeland—Lands Distrikt 24, i søndre Valders 16, i nordre Valders 6, i Toten 39, i Faaberg 31, i Ringebo 31, i Lom 18, i Lesje 11.

Obstetriciske Operationer. Følgende Tabel giver en Oversigt over de af Lægerne udførte obstetriciske Operationer med Angivelse af Operation, Indikation og Udfaldet for Mødre og Børn (se Tabellen næste Side).

Af Operationer forøvrigt udførtes en Partus præmaturus artificialis ved rachitisk Bækken (Conjugata 3½ Tomme) i 36—37 Uge. Konen og Barnet ilive; 1 Spaltning bagtil og til Siderne af 1 Ctm. stor Orificium uteri, der trods stærke Veer ikke udvidedes. Moder og Barn forblev ilive. Ialt 33 obstetriciske Operationer, hvoraf 5 i Hadeland—Lands Distrikt, 5 i søndre Valders, 11 i Toten, 1 i Faaberg, 11 i Ringebo Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 511 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 54,5.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige, eller smertefulde Veer	18	-	2	15	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	[1]) 1	-	-	-	-
Atoni og Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
— - Striktur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Tilsammen	23	-	2	18	5	2	1	-	-	-	1	-	4	-	1
	25			25			1			1			5		

[1]) 2den Tvilling, der var dødfødt og vanskabt.

Fødte og Døde.

Distrikt.	Fødte.	Døde			Død. fødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Hadeland-Land	699	338	2	3	16	4	4
Søndre Valders	336	191	1	-	10	1	-
Nordre —	221	139	6	-	7	-	-
Toten	734	361	9	-	16	8	-
Gjøvig By	47	17	2	-	2	-	-
Landdistrikt	687	344	7	-	14	8	-
Faaberg	415	254	3	-	17	-	-
Lillehammer By	36	24	-	-	3	-	-
Landdistrikt	379	230	3	-	14	-	-
Ringebo	413	246	-	1	16	2	2
Lom	299	148	-	-	9	1	3
Lesje	201	130	1	-	3	-	1
Christians Amt	3318	1807	22	4	94	16	10
Deraf i Byerne	83	41	2	-	5	-	-
— - Landdistriktet	3235	1766	20	4	89	16	10

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Lægernes Dødsfortegnelser indeholde nærmere Oplysning om 4 paa Barselseng døde Kvinder, der alle sees at være døde af Barselfeber. Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 678 eller 38,2 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1781). Af de i Byerne indtrufne Dødsfald kjendes Dødsaarsagen for 31 eller 75,6 pCt. af kjendte (ved Sygdom foraarsagede) Dødsfald (41), for Landdistriktet 37,2 pCt.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.	By.	Landdistrikt.
Skarlagensfeber	173	6	167
Svindsot	69	5	64
Alderdomssvaghed	69	6	63
Kræft	54	-	54
Lungebetændelse	42	1	41
Vatersot og Nyresygdom	27	1	26
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	26	3	23

Veirliget. Nedenstaaende af Distriktslæge Buchholz meddelte Tabel viser Middelbarometerstand (Tommer) og Middelthermometerstand (R.) paa Gaarden Holmen i Gran (se Tabellen næste Side).

Paa Gaarden Granheim i vestre Slidre, 1220 Fod over Havet, var ifølge Distriktslæge Printz Opgaver Middeltemperaturen om Morgenen Kl. 8 ÷ 0,95° og om Aften Kl. 8 + 0,05, saa at Aarets gjennemsnitlige Middeltemperatur var — 0,45° C., et usædvanlig koldt Aar, da saavel Sommerens som Vinterens Temperatur var overmaade lav. Den laveste Temperatur var — 34,6° C. den 12te Januar og den høieste Varmegrad + 23,4° C. den 16de Juni. Der faldt Regn i 79 Dage, Sne i 72 Dage,

Tabel over Temperatur og Barometerstand samt Fugtighedsforhold.

Aar 1877.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktober.	Novbr.	Decbr.
Middelbarometerstand.....	27,94	27,92	27,98	28,26	28,17	28,24	28,11	28,26	28,20	28,12	27,87	28,17
Middelthermometerstand.....	÷ 7,84	÷ 7,62	÷ 5,98	÷ 0,95	+ 4,18	+ 10,45	+ 11,92	+ 8,62	+ 4,55	+ 1,89	+ 1,60	÷ 3,54
Regndage.....	-	-	-	-	6	5	6	11	8	5	7	

Slud i 1 Dag, saa at Aarets Nedbør var betydelig, nemlig 672 Mm. Der var 119 overskyede og 52 klare Dage. Vindstyrken var 0,7, altsaa et nogenlunde vindfrit Aar. Skydækket var 6,0 (0 = klart, 10 = aldeles overskyet), saaledes et usædvanlig overskyet Aar. Frost bemærkedes i 214 Dage.

Levemaade og **hygiæniske Forhold.** Fra nordre Valders anføres at den usædvanlig kolde Sommer bevirkede, at Kornet (hovedsagelig Byg) ikke modnedes, hvorfor der i Løbet af Vinteren har været kjøbt en Mængde Kornvarer fra Byerne. Udbyttet af Kvægavlen var mindre end sædvanligt, dels paa Grund af Nedslagtning af Kreaturer det foregaaende Aar, dels paa Grund af den raa og kolde Sommer. Brug af hjemmebrygget Øl er betydelig formindsket. Berusende Drikke ere sjeldne undtagen ved de større Høitider. Fra Faabergs Distrikt anføres, at medens Gaardmandsklassen i Regelen har meget gode, rummelige og vel indrettede Boliger, bor Husmandsfamilierne ofte meget slet. For mange Husmandsfamilier har Levemaaden i den sidste Del af Aaret været knap nok, væsentlig paa Grund af Uaaret, men ogsaa fordi den betydelige Indskrænkning i Tømmerdriften har fremkaldt en gjennemgaaende Arbeidsløshed. Drikfældigheden er ikke stor i Landdistrikterne, hvad derimod maa siges om Lillehammer By, hvor den synes at florere i foruroligende Grad (Lassen). Fra Loms Distrikt anføres, væsentlig for Vaage, at Levemaaden for en stor Del af Husmandsklassen i dette Aar har været elendig, da de have været henviste til frossent Mel paa Grund af den mislige Kornhøst. I Vaage drikkes Kaffe i ualmindelig høi Grad, selv de fattigste Familier have gjerne Kaffe og undvære hyppig heller Melk end Kaffe.

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Hadeland-Lands Distrikt	634	af	4	Læger
- søndre Valders —	53	-	2	—
- nordre — —	25	-	1	—
i Totens Distrikt	328	af	3	Læger
- Faabergs —	80	-	1	—
- Ringebo —	118	-	1	—
- Loms —	277	-	2	—
- Lesje —	63	-	1	—
Tilsammen	1578	af	15	Læger.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: Hadeland-Lands Distrikt 4 (to Møder i Gran, et i søndre, et i nordre Land); søndre Valders 4 (to i hvert Herred); nordre Valders 4 (to i østre Slidre, et i vestre Slidre, et i Vang; Toten 7 (Gjøvik fire, Vardal to, Biri et); Faaberg 8 (to i Lillehammer, to i Faaberg, to i Øier, to i Gausdal); i Ringebo 3; i Lom 1, i Vaage; i Lesje 2 (et i Dovre, et i Lesje). Forhandlingerne have omfattet væsentlig forekommende Epidemier og for Byerne sanitære Misligheder. I Vardal forhandledes om Oprettelse af et Isolationslokale for smitsomme Sygdomme i Bygden, hvilket Formandskabet senere er gaaet ind paa.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Hadeland-Lands Distrikt	...	455
- søndre Valders —	...	298
- nordre — —	...	245
- Totens —	...	631
- Faabergs —	...	278
- Ringebo —	...	430
- Lom —	...	302
- Lesje —	...	153
Tilsammen		2 792.

I Hadelands-Lands, Faabergs og Lesje Distrikter blev i flere Kredse Vaccinationen ikke fremmet paa Grund af den herskende Skarlagensfeberepidemi.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 22 hvoraf 1 Synsforretning og 6 Syns- og Obduktionsforretninger, 15 Undersøgelser og Erklæringer, hvoraf 4 i Hadeland-Lands Distrikt, 2 i søndre Valders, 9 i Faabergs, 3 i Loms og 4 i Lesje Distrikt.

Amtet har **Sygehus** ved Lillehammer; i et Sygelokale paa Gjøvik behandledes 16 Patienter.

Ved Amtets 2 **Apotheker**, et i Lillehammer og et i Gjøvik, der begge visiteredes, bestod Personalet paa hvert Sted foruden Apothekeren, af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 25 Læger, 39 Jordemødre og 39 Hjelpevaccinatører.

1. Hadeland-Lands Distrikt: 5 Læger (fire, hvoraf Distriktslægen, i Gran, en i nordre Land); 5 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
2. Søndre Valders Distrikt: 1 Læge (boende i nordre Aurdal); 4 Jordemødre, 5 Hjelpevaccinatører.
3. Nordre Valders Distrikt: 1 Læge (boende i vestre Slidre); 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
4. Totens Distrikt: 6 Læger (fire, hvoraf Distriktslægen, i østre Toten, en i vestre Toten, en i Gjøvik; 9 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatører.
5. Faabergs Distrikt: 7 Læger (fire, hvoraf Distriktslægen og en ikke praktiserende Læge paa Lillehammer, to i Gausdal, en i Øier); 5 Jordemødre, 4 Hjelpevaccinatører.
6. Ringebo Distrikt: 2 Læger (Distriktslæge i søndre Fron, en Privatlæge i Ringebo); 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
7. Loms Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen i Lom, en Privatlæge i Vaage); 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
8. Lesje Distrikt: 1 Læge (Distriktslægen boende i Dovre); 4 Jordemødre, 3 Hjelpevaccinatører.

VIII. Bratsbergs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 115,86 norske Kvadratmil (14 780 □ Kilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 83 171 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 7 Lægedistrikter:

1. Skiens Distrikt (8,26 n. □ M., 24 487 Indb.), indbef.:

Kjøbstæderne:	Skien	0,016 n. □ M.,	5 362	Indb.
	Porsgrund	— —	3 453	—
	Brevig	— —	2 252	—
Herrederne:	Eidanger	1,15 —	2 999	—
	Solum	2,42 —	5 121	—
	Gjerpen	2,97 —	4 285	—
	Slemdal	1,71 —	1 015	—

2. Kragerø Distrikt (12,85 n. □ Mil, 19 666 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Kragerø	— n. □ M.,	4 669	Indb.
Ladestederne:	Langesund	0,003 —	1 063	—
	Stathelle	— —	427	—
Herrederne:	Bamble	2,20 —	4 071	—
	Sandøkedal	2,63 —	5 977	—
	Drangedal	8,02 —	3 459	—

3. Holdens Distrikt (8,18 n. □ Mil, 11 274 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Holden	1,89 n. □ M.,	3 233	Indb.
	Lunde	2,04 —	2 131	—
	Bø	1,68 —	2 501	—
	Saude	2,57 —	3 409	—

4. Saulands Distrikt (12,30 n. □ Mil, 7 190 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Hiterdal	3,33 n. □ M.,	3 048	Indb.
	Hjertdal	6,75 —	2 744	—
	Gransherred (Hovinds Sogn undtaget)	2,22 —	1 398	—

5. Hviteseids Distrikt (17,57 n. □ Mil, 8 704 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Silgjord	5,54 n. □ M.,	3 743	Indb.
	Hviteseid	5,41 —	3 265	—
	Nissedal	6,62 —	1 696	—

6. Laardals Distrikt (34,40 n. □ M., 8 217 Indb.), indbf.:

Herrederne: Laardal	2,17 n. □ M.,	1 391	Indb.
Moland	9,48 —	2 040	—
Mo	5,22 —	1 915	—
Vinje	9,29 —	1 987	—
Rauland (Mjøsstrandens Sogn undtaget).	8,24 —	884	—

7. Tinns Distrikt (22,28 n. □ Mil, 3 633 Indbyggere), indbefattende:

Herredet Tinn	17,22 n. □ M.,	2 567	Indb.
Hovinds Sogn (af Grandsherred)	3,24 —	897	—
Mjøsstrandens Sogn (af Rauland).	1,82 —	169	—

Sundhedstilstanden var i det Hele god, om end katarrhalske og inflammatoriske Sygdomme samt tildels Skarlagensfeber, Mæslinger og Kighoste i enkelte Amtsdele har bevirket en ikke ringe Sygelighed i første Halvdel af Aaret. Naar undtages Typhoidfeber, som (i Skiens Distrikt) optraadte noget hyppigere, vise samtlige øvrige epidemiske Sygdomme en større eller mindre Aftagen, især Skarlagensfeber og Lungebetændelse.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro Mille.
1877	[1])	1482	
1876	84 400	1 575	18,66
1875	83 232	1 544	18,55
1874	81 748	1 413	17,28
1873	80 592	1 420	17,49
1871—75	82 006	1 428	17,41
1866—70	80 816	1 615	19,98

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdommes** Optræden inden Amtet hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Typhoidfeber optraadte med omtrent samme Antal Tilfælde som Aaret forud; den optraadte kun i Skiens og Kragerø Distrikt, og af det kjendte Antal Tilfælde kom Halvdelen til Behandling i Aarets sidste Kvartal. Af de fra Skiens Distrikt anmeldte 38 Behandlede (2 Dødsfald) tilhøre 12 (med 1 Dødsfald) Porsgrund og 26 (med 1 Dødsfald) Landdistriktet; af de sidste sees 1 at have været i Gjerpen, 12 i Slemdal, 4 i Solum og 1 i Eidanger, endvidere 5 i Porsgrunds Omegn og 3 i Brevig og Omegn; paa Amtssygehuset behandledes 5 (1 i 1ste Kvartal, 1 i 2det og 3 i 4de), en af disse var en Omreisende Musikus fra Bayern, Smitteforholdene ukjendte (Boyson). I Skiens Forstad Sandvigen omtales en liden Epidemi, som begyndte i Slutningen af det foregaaende Aar, den standsedes snart, da behørig Isolation og Internering var iverksat. De 12 fra Slemdal opgivne Tilfælde (med 1 Dødsfald) optraadte i den sydligste Del af Herredet paa 3 Gaarde med tilhørende Husmandspladse i 2 Epidemier, nemlig om Vinteren og Høsten. I denne Trakt af Slemdal hersker Typhus aarligaars om Vinteren. Naar Sygdommen først er opstaaet, har dens Udbredelse ved Smitte næsten altid kunnet paavises, men Oprindelsen har været dunkel; saaledes opstod den om Høsten paa en Gaard — i den Kreds —, hvor Sygdommen pleier at herske —, hvor Typhus ikke før havde været (Andr. Backer). I Porsgrund søgtes det at hindre Sygdommens Udbredning ved Isolation og Desinfektion; østre Porsgrunds Almuskole blev i nogen Tid holdt lukket paa Grund af et indtruffet Typhustilfælde (Munk). Af den i Brevig bosatte Læge behandledes 3 i Brevig og Omegn og 4 i Kragerø Distrikt; af disse 7 vare 4 Matroser, dels allerede syge ved Hjemkomsten, dels saasnart efter denne, at de kunne antages at være blevne smittede før Ankomsten derhen; trods den ufuldkomne Isolation i Hjemmet angrebes ikke flere (Paus). Distriktslægen i Kragerø anfører, at af 11 Angrebne vare 2 Sømænd, som bleve syge strax efter Hjemkomsten fra Udlandet i November og December, de behandledes i Hjemmet, ingen smittedes; ved de øvrige kunde ingen Smitte paavises (Homann).

Barselfeber. Fra Skiens Omegn omtales i 1 Tilfælde Smitte at være overført ved Jordemoder.

Vandkopper sees at have forekommet ofte i Skien og Porsgrund, men sjelden at være kommet under Lægebehandling (Backer, Munk).

Skarlagensfeber var i det Hele i stærkt Aftagende, som det vil sees af den i forrige Beretning indtagne Tabel over Sygdommens Optræden siden 1862; der kjendes ikke

Bratsbergs Amt.

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet før	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhoidfeber	53	4	48	2	1	4	3	3	3	6	1	1	7	9	8
Barselfeber	33	11	33	6	3	4	3	2	4	3	1	1	1	1	4
Vandkopper	44	-	44	2	-	10	2	6	2	11	-	-	2	4	5
Skarlagensfeber	535	69	535	164	71	56	40	31	14	22	27	20	34	23	33
Rødlinger	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	233	3	233	40	36	20	19	2	11	24	7	20	19	12	23
Rosen	91	4	91	11	11	13	11	7	5	3	11	3	2	2	12
Kighoste	161	6	161	24	31	23	3	15	31	6	1	9	11	-	7
Diphtherisk Svælgbetændelse	12	2	12	-	2	-	-	-	1	6	-	-	-	2	1
Strubehoste	20	10	20	8	-	1	1	1	3	-	-	1	3	-	2
Kusma	3	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1727	26	1727	257	190	207	164	133	109	111	70	100	121	111	154
Lungebetændelse	382	46	382	38	46	64	47	60	35	15	13	9	15	21	19
Pleurit	94	3	87	16	7	3	15	9	3	6	10	8	3	3	4
Gigtfeber	97	5	97	24	14	10	12	10	7	3	4	3	2	5	3
Koldfeber	5	-	5	-	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	560	19	560	30	54	40	35	33	58	74	67	37	46	34	52
Skjørbug	85	1	38	4	6	3	3	3	5	4	4	-	2	2	2
Tilsammen	4136	209	4077	627	474	459	361	316	291	295	216	212	268	229	329

	Ialt opgivne. Tilfælde.	Ialt opgivne. Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Skien. Tilf.	1 Skien. Døde.	2 Kragerø. Tilf.	2 Kragerø. Døde.	3 Holden. Tilf.	3 Holden. Døde.	4 Sauland. Tilf.	4 Sauland. Døde.	5 Hviteseid. Tilf.	5 Hviteseid. Døde.	6 Laardal. Tilf.	6 Laardal. Døde.	7 Tinn. Tilf.	7 Tinn. Døde.
Typhoidfeber	53	4	38	2	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	37	15	15	4	9	4	1	1	-	-	7	3	-	-	5	3
Vandkopper	44	-	14	-	20	-	3	-	-	-	3	-	4	-	-	-
Skarlagensfeber	554	88	209	25	110	9	46	8	24	2	87	21	23	4	55	19
Rødlinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	234	4	5	-	-	-	72	1	5	-	42	-	-	-	110	3
Rosen	91	4	54	3	17	1	15	-	-	-	3	-	-	-	2	-
Kighoste	172	17	72	2	59	15	8	-	5	-	4	-	-	-	24	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	12	2	6	1	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	21	11	2	2	17	[1]) 7	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1730	29	928	11	434	8	75	6	13	-	176	4	42	-	62	-
Lungebetændelse	395	59	153	23	84	15	59	6	12	3	56	9	27	1	4	2
Pleurit	94	3	49	-	11	-	15	1	2	1	11	-	4	1	2	-
Gigtfeber	98	6	35	2	26	2	14	1	2	-	13	1	5	-	3	-
Koldfeber	5	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe akut / Cholera nostras	562	21	239	8	182	6	65	5	7	1	28	1	15	-	26	-
Skjørbug	85	1	4	1	2	-	-	-	-	-	32	-	47	-	-	-
Tilsammen	4191	264	1828	84	993	70	377	31	71	7	462	39	167	6	293	27

[1]) Disse 7 Dødsfald ere paa de indkomne Dødslister opførte under «Laryngit».

det halve Antal Tilfælde mod i 1876, men den havde dog fremdeles større Udbredning end i noget af de øvrige Aar siden 1867. I Skiens, Saulands og Tinns Distrikter sees Sygdommen at have optraadt hyppigere end i 1876, i de øvrige Distrikter derimod var den i stærk Tilbagegang. Dødeligheden blandt de Behandlede var 12,9 pCt. I Landdistrikterne af Skiens Distrikt viste Sygdommen sig om Vinteren, Vaaren og Forsommeren i Slemdal, Eidanger, Gjerpen og Solum med Annexet Mælum samt om Høsten i Solum, fornemmelig omkring Porsgrund, hvor der var en ondartet Epidemi; om Høsten forekom den ligeledes i Eidanger ude ved Kysten og paa Øerne; ogsaa i dette Aar bekræftedes Nytten af Isolation saavel af enkelte Patienter inden Familien som af de angrebne Boliger (Backer). I Porsgrund og tilgrændsende Landsogne optraadte den som umiddelbar Fortsættelse af det foregaaende Aars Epidemi, var mere dødelig og ledsagedes af hyppigere alvorlige Komplikationer (Arthrit, Nephrit, Diphtherit, Otit) end nogen af de senere Aars Epidemier; især i sidste Halvdel af Aaret havde Sygdommen et mere ondartet Præg. Siden de store Epidemier 1866 og 1867 har denne Egn, som af nedenstaaende Tabel sees, ikke noget Aar været fri for Skarlagensfeber:

Aar.	Tilfælde.	Dødsfald.
1867 (1/3—31/12) . . .	34	4
1868	48	3
1869	16	3
1870	7	-
1871	91	3
1872	44	4
1873	22	-
1874	2	-
1875	1	-
1876	50	4
1877	141	18

Trods strenge Forholdsregler med Hensyn til Isolation og Desinfektion og i det Hele ved alle til Raadighed staaende Midler ere dog nye Tilfælde efter nogle Maaneders Pause atter dukkede op; ny Smitteimport er gjentagende Gange paavist (Munk). I Kragerø Distrikt sees den at have forekommet i Langesund, paa et Par Gaarde i Nærheden af Bamble Kirke, samt ved Herre og og Stathelle, til hvilket sidste Sted den synes indført fra Eidanger, idet flere Børn, som havde været paa en Bazar, som afholdtes der af Folk fra Eidanger, samtidig angrebes først i December; den viste sig her baade særdeles smitsom og ualmindelig ondartet, idet den var ledsaget af diphtheritisk Halsesyge, som i de fleste Tilfælde var Aarsag til Døden; under denne Epidemi angrebes flere Voxne end almindelig, nemlig 9 af 42 (Paus). Fra Kragerø Distrikt anføres Epidemien forøvrigt at have været ualmindelig mild; paa Præsternes Dødslister sees ingen død af Skarlagensfeber uden Behandling (Homann). I Saulands Distrikt forekom den til ud i August, dog navnlig i 1ste Kvartal; den optraadte mildt og væsentlig udbredt i enkelte Strøg af Hiterdal; i Sauland viste den sig i et enkelt Hus i Distriktslægens Nærhed, og i Gransherred kjendtes et Par Tilfælde; dog angaves rygtevis flere Tilfælde i Hjertdal og Gransherred. Den optraadte formentlig som Fortsættelse af den i Tinns Distrikt Aaret forud herskende Epidemi (Andersen). Inden Hviteseids Distrikt angives Skarlagensfeberen at have hersket fornemmelig i Silgjord og dets Annexer, indtil Epidemien udslukkede i April—Mai. I de opførte 6 behandlede dødeligt endende Tilfælde var Dødsaarsagen: i 5 diphterisk Svælgbetændelse og i 1 Nephrit. Som Komplikationer omtales Vatersot i flere Tilfælde, i 1 Rheumatisme og i 1 Epilepsi. I Laardals Distrikt optraadte Sygdommen som Fortsættelse fra Aaret forud; der indtraf ingen Dødsfald, men i enkelte Tilfælde hydropiske Affektioner, hvoraf et med uræmisk Intoxikation. Halsaffektioner havde udtalt Tilbøielighed til Abscesdannelser, ligesom phlegmonøse Betændelser paa andre Dele af Legemet iagttoges hyppig. Paabudet om Isolation overholdtes som oftest ikke (Bakke). Ogsaa i Tinns Distrikt dannede dette Aars Epidemi Fortsættelse af det foregaaendes, — hyppigst vare Tilfældene i de første fire Maaneder. Sygdommen holdt sig væsentligst til Østbygden og Gaasetbygden, medens den i Vestfjorddalen og Hovind ikke var saa almindelig. I dette Aar havde den imidlertid en meget mere ondartet Karakter end forrige Aar, idet den optraadte med stærkere Feber og Halsaffektion — med i Regelen croupøst Belæg (egentlig diphtheritisk Angina iagttoges ikke), og efterfulgtes af alvorligere Eftersygdomme, hvoriblandt især betydeligere Kjertelsvulster og Infiltrationer om Halsen og croupøs Nephrit bidroge meget til en dødelig Udgang. Otorrhoeer vare ogsaa almindelige. I Slutningen af Marts aftog den dog i Ondartethed, og Epidemien standsede i Slutningen af Mai. Tillige anføres, at i 9 som Vatersot opførte Tilfælde, der optraadte samtidig med Skarlagensfeberepidemien, havde i Regelen de Syge en Tid iforveien havt Angina (Nyquist).

Mæslinger var i indeværende Aar saagodtsom ophørt i Skiens Distrikt, idet der kun kjendtes nogle ganske enkelte Tilfælde (5) i Skien, hvorhen den i Mai indførtes

ved en Seminarieelev, som havde været hjemme paa Besøg i øvre Telemarken (Backer); fra Landdistrikterne omtales intet Tilfælde. Derimod sees den at have optraadt i Holdens, Saulands, Hviteseids og Tinns Distrikter. Til Hviteseids Hovedsogn vides den indbragt i Juni ved Seminarister fra Tudal; den var af meget mild Karakter og indskrænkedes til Skoleelevernes Logier — vel mest, fordi den to Aar forud almindelig udbredte Epidemi af Mæslinger tog med sig, hvad den kunde (Grimsgaard). Fra Silgjord omtales enkelte spredte og lette Tilfælde til forskjellige Tider af Aaret (Abel). I Tinns Distrikt begyndte Mæslingerne at vise sig strax paa det nye Aar, indført fra Christiania ved en til Juleferierne hjemkommen Skolediscipel. Denne Epidemi var temmelig alvorlig baade i Udbredning og Karakter; næsten ikke et eneste Individ, som ikke før havde havt Sygdommen, gik fri, og mange Voxne — indtil 60 Aar gamle — angrebes. Den syntes ogsaa at være slemmere for Voxne, hos hvem den ofte antog en ren adynamisk Karakter. Svælgbesværligheder vare i Regelen tilstede og ofte i betydelig Grad; Affektioner i Larynx antoge ofte en faretruende Form, saaledes var Dødsaarsagen ved 2 af de iagttagne 3 Dødsfald Strubehoste. Af Eftersygdomme vare kroniske Bronchiter, scrophuløse Øienaffektioner, Otorrhoeer samt Diarrhoe meget almindelige (Nyquist).

Kighoste optraadte med kun omtrent Halvdelen af Tilfældene mod Aaret forud og forekom væsentlig, nemlig med henimod 80 pCt. af det kjendte Antal i den første Halvdel af Aaret. Fra Skiens Distrikt anmeldes 15 behandlede Tilfælde fra Skien og 34 fra dens Omegn, 18 fra Porsgrund og 4 fra dens Omegn. Fra de sidstnævnte Dele af Distriktet omtales der at have vist sig spredte Tilfælde af og til hele Aaret, uden at Sygdommen vandt nogen større Udbredning. I Kragerø Distrikt antages den imidlertid at have havt større Udbredning end kjendt; navnlig i den fjernere Del af Distriktet, hvor paa Grund af Aarstider (Vaarmaanederne) Ingen kom under Behandling, var den af ikke ringe Betydning og medførte ikke ringe Dødelighed (Homann). I Silgjord og Hviteseid omtales der at have forekommet nogle faa Tilfælde (Abel). Fra Laardals Distrikt opgives intet behandlet Tilfælde; men den skal dog paa enkelte Steder (f. Ex. Skafse og Moland) have vist sig i December og optraadt i 1878 almindelig udbredt (Bakke). I Tinns Distrikt begyndte den at udbrede sig i Hovind efter Mæslingerne, og mange Børn fik den som Eftersygdom; den var i Regelen mild og iagttoges ikke forøvrigt i Distriktet (Nyquist).

Strubehoste. Fra Porsgrund omtales 1 — dødeligt endende — Tilfælde, hvor der foretogs Tracheotomi (Munk).

Katarrhalske Tilfælde. De opførte 29 Dødsfald skyldes alle akut Bronchit, hvoraf opgives 727 behandlede Tilfælde (357 Mænd, 370 Kvinder, 401 under og 326 over 15 Aar). Med Hensyn til de (fra Kragerø Distrikt) opgivne 7 Dødsfald af Laryngit henvises til den under den epidemiske Liste indtagne Anmærkning. For Tinns Distrikt er under katarrhalske Tilfælde medtaget en Del Tilfælde af follikulær Angina, som var meget almindelig (Nyquist).

Lungebetændelse. Fra Kragerø Distrikt er herunder optaget en Del Tilfælde af Pleurit (Homann, Hartwig). — Dødeligheden blandt det hele Antal Behandlede var 12,0 pCt.

Koldfeber. Om de 2 fra Skien anmeldte Tilfælde berettes, at et var opstaaet i Amerika og et (tvivlsomt) i Skien i en Bygning paa fugtig Grund (Andr. Backer).

Akut **Diarrhoe** var i Tinns Distrikt almindelig i de første Maaneder, især hos Børn, der havde gjennemgaaet Mæslingerne; men om Høsten — September, Oktober — iagttoges ogsaa en ualmindelig Mængde af akut Diarrhoe, der angreb hele Familier og i Regelen var ledsaget af en kortvarig Feber — ofte endog med Konvulsioner; i mange Tilfælde vare ogsaa Afføringerne blodige uden forøvrigt at have de for Blodgang karakteristiske Mærker. Varigheden var i Regelen kun et Par Dage, og kun Faa kom saaledes under Behandling (Nyquist).

Skjørbug forekom ligesom før mest i Hvitesejds og Laardals Distrikter. Fra Silgjord i Hviteseids Distrikt anføres, at den hyppigst optraadte med Affektioner af Mundens Slimhinde, kun undtagelsesvis med betydeligere Blødninger fra Slimhinder og Hæmorrhagier i Huden (Abel). Ogsaa i Laardals Distrikt ytrede den sig hovedsagelig som Stomatit og optraadte almindeligvis haardnakket. Den forekom ulige sjeldnere i Aarets sidste Maaneder, mest udbredt i Aarets første Halvdel (Bakke).

Veneriske Sygdomme. Antallet af de paa Amtssygehuset behandlede Tilfælde af Syphilis vil sees af den i Generalberetningen indtagne Tabel. Sammesteds indlagdes 5 Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit (3 Md., 2 Kv., alle over 15 Aar gl.).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet. Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Skien. Tilf.	1 Skien. Kjendte Dødsf.	2 Kragerø. Tilf.	2 Kragerø. Kjendte Dødsf.	4 Sauland. Tilf.	4 Sauland. Kjendte Dødsf.
Syphilis	34	21	13	2	32	11	23	7	[1]) 2	20	2	13	-	1	-
Gonorrhoe, Urethrit . .	35	30	5	1	34	-		8	-	19	-	16	-	-	-

[1]) Begge under 1 Aar gl. (Md.).

Følgende Tabel giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme:**

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Md.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare Børn (under 15 Aar).	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne Tilfælde.	Ialt opgivne Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Skien. Tilf.	1 Skien. Døde.	2 Kragerø. Tilf.	2 Kragerø. Døde.	3 Holden. Tilf.	3 Holden. Døde.	4 Sauland. Tilf.	4 Sauland. Døde.	5 Hviteseid. Tilf.	5 Hviteseid. Døde.	6 Laardal. Tilf.	6 Laardal. Døde.	7 Tinn. Tilf.	7 Tinn. Døde.
Kronisk Rheumatisme . .	298	-	141	121	4	258	14	298	-	139	-	35	-	44	-	7	-	22	-	36	-	15	-
Fnat	283	-	41	40	43	38	10	283	-	16	-	10	-	39	-	-	-	206	-	[2])	-	12	-
Skurv	30	-	14	16	23	7	8	30	-	22	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	3	-
Kjertelsyge	427	2	181	212	306	82	15	434	9	182	-	55	7	92	-	7	-	63	2	29	-	6	-
Rachit	78	1	40	33	71	2	14	81	4	30	-	7	2	17	-	1	-	17	1	6	1	3	-
Simpel Meningit	19	18	8	11	14	5	11	27	26	10	10	10	10	-	-	-	-	2	2	2	2	3	2
Tuberculøs —	18	16	6	12	17	1	9	19	17	11	10	1	1	3	3	-	-	2	1	2	2	-	-
Svindsot	320	114	148	172	31	289	15	354	148	155	41	57	39	32	12	7	4	80	42	19	10	4	-
Kræft	87	50	39	43	-	82	14	95	58	44	28	22	16	7	3	5	2	5	2	12	7	-	-
Vatersot og Morb. Brighti	78	18	30	47	13	64	13	91	[1]) 31	38	12	14	9	7	1	2	-	12	7	7	2	11	-
Blegsot og Anæmi	782	-	17	716	102	631	15	782	-	452	-	94	-	97	-	1	-	107	-	28	-	3	-
Menstruationsuordener . .	165	-	-	149	-	149	12	165	-	99	-	7	-	15	-	4	-	19	-	16	-	5	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1499	4	604	742	107	1197	15	1499	4	808	1	291	1	113	2	20	-	170	-	53	-	44	-
Ormesygdomme	92	-	48	44	74	18	9	92	-	29	-	2	-	32	-	5	-	24	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	17	-	9	[3]) 8	-	17	7	17	-	13	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 13, af Morbus Brighti 18 Dødsfald. [2]) Se Texten. [3]) Opgivet fra Skien (Backer).

Fnat omtales af Distriktslægen i Skien som yderst sjelden. Til Porsgrund kommer den mest fra Telemarken (Munk). I Hviteseids Distrikt er den almindelig, navnlig i Silgjord og dets Annexer; for Amtskommunens Regning udleveredes Medicin til 201 opgivne Syge med en Udgift af Kr. 82,90 (K. Grimsgaard). Ogsaa fra Laardals Distrikt omtales den som den almindeligste Hudsygdom; for Amtets Regning uddeltes Midler mod den, hovedsagelig Ungn. sulphuris compositum; ingen er opført paa Sygelisten, da Antallet ikke kan opgives (Bakke).

Kjertelsyge omtales fra Laardals Distrikt at høre til de mere almindelige Sygdomsformer.

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt kjendte Dødsaarsager samt til de ikke epidemiske Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel:

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til Dødsf. af ikke epidemiske Sygdomme.
Skien	258	41	84	174	15,9	23,5
Skien	62	8	13	49	12,9	16,3
Porsgrund	62	6	28	34	9,7	17,6
Brevig	37	3	9	28	8,1	10,7
Landdistrikt	97	24	34	63	24,7	38,1
Kragerø	268	39	70	198	14,6	19,7
Kragerø	78	15	14	64	19,2	23,4
Langesund, Stathelle	16	2	8	8	12,5	25,0
Landdistrikt	174	22	48	126	12,6	17,4
Holden	54	12	31	23	22,2	52,2
Sauland	29	4	7	22	13,8	18,2
Hviteseid	116	42	39	77	36,2	54,5
Laardal	90	10	6	84	11,1	11,9
Tinn	36	-	27	9	-	-
Bratsbergs Amt	851	148	264	587	17,4	25,2
Deraf i Byerne	255	34	72	183	13,3	18,6
— - Landdistriktet	596	114	192	404	19,1	28,2

I Laardals Distrikt sees Svindsot at vare i betydeligt Aftagende (Bakke).

Kardialgi anføres fra Laardals Distrikt at være den Sygdom, hvorfor Lægen hyppigst konsuleres.

Af **Anthrax** omtales fra Hviteseids Distrikt 1 Tilfælde hos en Pladsmand, som havde slagtet, flaaet og opskaaret en Ko, som var styrtet paa Baasen, og hvis Milt var «sort og henflydende». Gaardmandskonen og Pigen, som «behandlede Kjødet», havde havt paa Fingre eller Haand en mindre Pustel med nogle Dages lettere Febersymptomer (Grimsgaard).

Forgiftninger. Fra Kragerø omtales, at der i April optraadte i Løbet af 3 Dage i 12 Familier 20 Tilfælde af Forgiftning efter Nydelsen af Gammelost, kjøbt hos den samme Udsælger. Den nydte Ost frembød intet usædvanligt eller mistænkeligt Udseende eller Smag. Hverken ved kemisk eller mikroskopisk Undersøgelse paavistes noget Abnormt. Osten var indkjøbt fra Bergen. Efter Sundhedskommissionens Foranstaltning blev den hele Forsending af Gammelost ødelagt (Homann).

Af **Sindssygdom** opgives 3 Dødsfald, et fra hvert af Skiens, Kragerø og Hviteseids Distrikter. I det sidste Distrikt var 1 Tilfælde (Kvinde) af Melancholi med Næringsvægring, hvor der indtraadte Lungegangræn og kollikvativ Diarrhoe; hun var bleven fordret ved Tragt.

Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Regnskabsaaret 1877—78: 180 Sindssyge, hvoraf 42 paa Asyler; 32 vare hjemmehørende i Skiens, 29 i Kragerø, 36 i Holdens, 13 i Saulands, 39 i Hviteseids, 25 i Laardals og 6 i Tinns Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 31 Tangforløsninger, 8 Vendinger og 1 Udtrækning ved Bækkenendefødsel, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Endvidere opgives udført: 2 Gang Partus præmaturus artificialis, a) en Gang i 37te Uge ved Barselkrampe, med paafølgende Vending og Udtrækning; Moderen døde af Ecclampsi, Barnet ilive (Munk); — b) en ved nogen Bækkenforsnevring; de to foregaaende Fødsler besværlige, den sidste med dødt Foster efter besværlig Tangudtrækning; Fostret dødt, Konen (forløst ogsaa i 1871 ved Partus præmaturus artificialis med heldigt Udfald) ilive (Paus).

Tilsammen 42 obstetriciske Operationer, hvoraf 18 i Skiens, 8 i Kragerø, 8 i Holdens, 1 i Saulands, 1 i Hviteseids, 4 i Laardals og 2 i Tinns Distrikter. Foruden disse omtales fra Kragerø Distrikt 1 Forløsning af dødfødt Foster ved Tang paa død Kvinde 10 Minutter efter Døden (af Barselkrampe) (Daae), — samt fra Tinns Distrikt, at Læge i 1 Tilfælde assisterede ved en Selvudvikling, Moderen ilive, Barnet dødfødt (Nyquist).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 132 Fødte og Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,7. I Lægernes Dødslister indeholdes Dødsaarsagen for 21 Barselkvinder, nemlig: Barselfeber (15), Barselkrampe (3), Livmoderblødning (2), besværlig Forløtning (1).

Af Lægerne opgives Dødsaarsagen for 851 eller 58,8 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 447), nemlig i Amtets Byer for 255 eller 92,7 pCt. af de ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (275) og i Landdistrikterne for 596 eller 50,8 pCt. af de ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 172). De hyppigste Dødsaarsager vare: Svindsot (148), Skarlagensfeber (88), Alderdomssvaghed (76),

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendefødsel.					
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	17	-	-	12	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	[1]) 4	[2]) 1	-	1	4	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	3	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	3	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	-	[4]) 2	[5]) 1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Ryggen bagtil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	1	-	-	-	[3]) 1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	29	2	-	18	11	2	5	1	2	3	5	-	1	-	-	1	-	-
	31			31			8			8			1			1		

[1]) Deraf 1 tidligere forløst fire Gange ved Tang og en Gang ved Vending. [2]) Døde 8 Timer efter af Kræftetab. [3]) Fostret allerede tidligere afdøet. [4]) Hos en Førstefødende: Placenta prævia centralis og hos en Flerfødende: Placenta prævia lateralis. [5]) Dødsaarsag Blødning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Skien	752	412	9	6	24	21	-
Skien	171	80	-	1	7	3	-
Porsgrund	97	68	3	1	2	4	-
Brevig	74	46	-	-	2	8	-
Landdistrikt	410	218	6	4	13	6	-
Kragerø	730	343	6	9	17	5	-
Kragerø	204	73	-	4	6	-	-
Langesund	30	15	-	-	2	2	-
Stathelle	13	10	1	-	-	-	-
Landdistrikt	483	245	5	5	9	3	-
Holden	309	212	2	2	16	2	1
Sauland	207	132	4	2	6	2	-
Hviteseid	267	167	3	2	8	2	-
Laardal	240	138	5	1	6	-	-
Tinn	109	78	1	1	7	2	-
Bratsbergs Amt	2614	1482	30	23	84	34	1
Deraf i Byerne	589	292	4	6	19	17	-
— - Landdistriktet	2025	1190	26	17	65	17	1

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen (tilsammen 64), Lungebetændelse (59), Kræft (58), Vatersot og Morbus Brighti (tilsammen 31), akut Bronchit (29), Hjertefeil og medfødt Svaghed (af hver 24), kronisk Bronchit (21) samt Diarrhoe og Cholera nostras (tilsammen 21).

Veirliget. Vinteren var kold og snefuld, Vaaren kom sent, og Sommeren var kort og kjølig, tildels regnfuld ligesom Høsten. Fra Laardals og Tinns Distrikter omtales den tidlig om Høsten indtrædende Frost, hvorfor Kornet, især paa de høiere liggende Steder ikke modnedes og blev uskikket til Sæd.

Levemaade og **hygiæniske Forhold** omtales fra Skiens Distrikt som i det Hele nogenlunde gode (Backer). I Brevig og Omegn levede den arbeidende Klasse mindre rigelig paa Grund af den mindre gode Fortjeneste i det forløbne Aar; Misbrug af Spirituosa var i Aftagende (Paus). I Saulands Distrikt var Forholdene omtrent uforandrede; Distriktslægen fremhæver de skadelige Indflydelser for Bryst- og Underlivsorganer af Tømmerflødning ved Arbeidet i det kolde Vaar- og Høstvand (Andersen). Fra Laardals Distrikt anføres, at Folkets økonomiske Velvære er i betydelig Grad forringet som Følge af, at Distriktet i to paa hinanden følgende Aar har havt — om ikke Uaar, — saa dog under Middelsaar. Der begynder derfor at ytre sig stor Arbeidsløshed og gjennemgaaende Pengetrang. Udvandringslysten begynder

derfor igjen at ytre sig og vil sandsynligvis foregaa efter en større Maalestok end i flere Aar har været Tilfældet. De hygiæniske Forhold maa i det Store taget ansees gode. Vistnok lader Renlighedsforholdet paa mange Steder meget tilbage at ønske, men det skrider dog stadig fremad til det Bedre. Bondepiger af Gaardmandsklassen have faaet Lyst til at komme ud for at lægge sig efter Madlavning og et bedre Stel i Husvæsenet, hvilket tør love godt for Fremtiden. Ædrulighedsforholdet kan ei kaldes ilde; dog har Indførselen og Nydelsen af det bayerske Øl naaet en foruroligende Grad (Bakke). Fra Tinns Distrikt gjøres opmærksom paa, at den i forrige Beretning omtalte Fremgang atter synes at staa stille paa Grund af de mindre gode Tider, da Enhver maa indskrænke sig saameget som muligt (Nyquist).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Skiens Distrikt	594
- Kragerø — (Bamble, Stathelle, Langesund)	60
- Saulands Distrikt	70
- Hviteseids —	37
- Laardals —	61
- Tinns —	42
Tilsammen	864.

Fra den øvrige Del af Kragerø Distrikt og fra Holdens Distrikt savnes Opgaver.

Jordemoderhjelpen. Fra Skiens Distrikt omtales Uautoriseredes Hjelp at benyttes temmelig meget i Landdistrikterne (Backer).

Af **Sundhedskommissionerne** er afholdt følgende Antal Møder: i Skiens Distrikt 20 (syv i Skien, fire i Porsgrund og fem i Brevig samt et i hvert af de fire Herreder); i Kragerø Distrikt 11 (fire i Kragerø, fire i Langesund, et i Stathelle, samt et i hvert af Bamble og Sandøkedals Herreder); i Holdens Distrikt 3 (et i hvert af Holden, Lunde og Bø Herreder); i Saulands Distrikt 1 (i Hiterdals Herred); i Laardals Distrikt 6 (et i hvert af Laardal, Moland, Mo og Vinje Herreder samt to i Rauland); i Tinns Distrikt 2 (et i Tin og et i Gransherred). I Hviteseids Distrikt afholdtes intet Møde, dels paa Grund af indtrufne Embedsforretninger, dels fordi Intet af Vigtighed forelaa til Behandling. Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande omtales der fra enkelte Distrikter at være afholdte forskjellige Foredrag f. Ex. om hygiæniske Fordringer til Boliger, Klædedragt, Husstel, Smittestoffenes Forekomst og Optræden, Fødemidlernes Næringsværdi etc.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Skiens Distrikt	748
- Kragerø —	469
- Holdens —	257
- Saulands —	230
- Hviteseids —	294
- Laardals —	211
Tilsammen	2 209.

I Langesund vaccineredes ikke paa Grund af Skarlagensfeber (Homann). I Laardals Distrikt blev Vaccinationen ikke fremmet i ønskelig Udstrækning dels paa Grund af Skarlagensfeber, dels fordi Vaccinen ikke slog an (Bakke). I Tinns vaccineredes ikke paa Grund af de herskende epidemiske Sygdomme; om Høsten er det ugjørligt at foretage Vaccination i nogen større Udstrækning (Nyquist).

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 2 over Døde og 12 over Levende, tilsammen 14, hvoraf 12 i Skiens og 1 i hvert af Saulands og Hviteseids Distrikter.

Amtet har et fast **Sygehus,** nemlig Amtssygehuset ved Skien. I Skiens Fattiggaard behandledes paa en Sygestue nogle kroniske Syge. I Kragerø midlertidige Sygehus var tilbageliggende fra 1876 en Typhussyg; senere indlagdes Ingen.

Badeindretninger. Amtssygehusets Damp- og Karbad benyttes kun af Sygehuset. I Skien og Porsgrund haves enkelte mindre Badehuse, ligesaa ved Eidangerfjord og i Omegnen af Kragerø. I Brevig og Kragerø findes Badehuse for varme og kolde Bad.

Amtets 4 **Apotheker** visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet i Skien af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, i Porsgrund, Brevig og Kragerø, paa hvert Sted af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 23 Læger, 1 Tandlæge, 29 Jordemødre og 36 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Skiens Distrikt: 9 Læger, fem (deraf Distriktslægen) i Skien, to i Porsgrund, to i Brevig; 1 Tandlæge; 12 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.
2. Kragerø Distrikt: 5 Læger, fire (deraf Distriktslægen) bosatte i Kragerø, en i Langesund, — i Bamble og Stathelle praktiserede de i Brevig bosatte Læger; 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf tre Jordemødre).
3. Holdens Distrikt: 3 Læger, to (deraf Distriktslægen) bosatte i Holden og en i Næs i Saude; 3

Jordemødre (1 Post ledig); 6 Hjelpevaccinatører (deraf en Jordemoder).

4. Saulands Distrikt: 1 Læge, bosat i Hjertdal; 2 Jordemødre (1 Post ledig); 5 Hjelpevaccinatører (deraf to Jordemødre).
5. Hviteseids Distrikt: 2 Læger, en (Distriktslægen) bosat i Hviteseid, en i Silgjord; 3 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
6. Laardals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Laardal; 4 Jordemødre (1 Post ledig); 4 Hjelpevaccinatører.
7. Tinns Distrikt: 1 Læge, bosat i Tinn; ingen Jordemoder (2 Poster ledige); 3 Hjelpevaccinatører (1 Post ledig).

IX. Nedenæs Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 78,58 norske Kvadratmil (10 025 Kvadratkilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 73 415 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 6 Lægedistrikter:

1. Østre Nedenæs Distrikt: (6,85 n. □ Mil, 27 902 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Østerrisør	— n. □ M.,	2 390	Indb.
Ladestedet	Tvedestrand	— —	1 364	—
Herrederne:	Gjerestad	2,41 —	2 582	—
	Søndeled	1,49 —	3 429	—
	Dybvaag	0,49 —	4 532	—
	Holt	1,42 —	4 393	—
	Østre Moland	1,04 —	9 212	—

2. Arendals Stadsfysikat indbefattende:

Kjøbstaden	Arendal med	4 132 —

3. Vestre Nedenæs Distrikt (8,757 n. □ Mil, 25 886 Indbyggere). indbefattende:

Kjøbstaden	Grimstad	— n. □ M.,	1 657	Indb.
Ladestedet	Lillesand	— —	1 325	—
Herrederne:	Froland	2,27 —	2 058	—
	Øiestad	0,924 —	6 748	—
	Fjære	0,471 —	5 131	—
	Landvik	1,495 n. □ M.,	2 189	Indb.
	Eide	0,254 —	748	—
	Vestre Moland	0,806 —	2 295	—
	Birkenæs	1,868 —	1 730	—
	Høivaag	0,669 —	2 005	—

4. Aamli Distrikt (15,27 n. □ Mil, 5 401 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Aamli	8,07 n. □ M.,	2 338	Indb.
	Mykland	3,28 —	658	—
	Vegarsheien	2,67 —	1 819	—
	Heigrefos	1,25 —	586	—

5. Evje Distrikt (15,47 n. □ Mil, 5 474 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Evje og Veigusdal	3,94 n. □ M.,	1 790	Indb.
	Hordnæs og Iveland	4,90 —	2 256	—
	Aaseral	6,63 —	1 428	—

6. Sæterdalens Distrikt (32,21 n. □ Mil, 4 620 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Bygland	10,39 n. □ M.,	2 224	Indb.
	Valle	21,82 —	2 396	—

Sundhedstilstanden var i det Hele god; den epidemiske Sygelighed og navnlig Dødelighed vise en i Forhold til det foregaaende Aar betydelig Synken, væsentlig foraarsaget ved den stærke Aftagen af Skarlagensfeber, Lungebetændelse og akute katarrhalske Tilfælde. Typhoidfeber, Mæslinger og Kighoste optraadte derimod i dette Aar med større Hyppighed.

Dødeligheden. Følgende Tabel viser Dødeligheden inden Amtet i de sidste 5 Aar og i de to foregaaende Femaar (se Tabellen Side 70).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

I Nedenæs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for												
	Behandlede.	Deraf Døde.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhoidfeber	146	13	145	6	4	3	7	1	4	13	30	24	20	23	10
Barselfeber	28	4	28	1	4	2	3	3	2	2	-	-	3	6	2
Børnekopper	7	-	7	3	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	38	-	38	-	2	8	1	4	3	1	3	-	1	13	2
Skarlagensfeber	234	16	234	25	41	34	10	21	31	10	19	3	18	10	12
Rødlinger	30	-	30	2	4	5	4	4	3	-	-	-	-	-	8
Mæslinger	275	1	275	-	-	1	1	-	-	-	1	1	14	153	104
Rosen	113	2	113	7	14	13	9	13	11	6	6	3	8	11	12
Kighoste	734	34	728	59	47	61	84	105	134	113	50	35	14	8	18
Diphtherisk Svælgbetændelse	13	2	12	2	2	3	-	1	-	-	1	2	-	1	-
Strubehoste	10	7	10	-	3	-	-	1	1	2	1	-	-	2	-
Kusma	5	-	5	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1992	23	1943	248	231	218	191	186	161	118	108	91	98	154	139
Lungebetændelse	261	24	261	29	21	44	38	43	16	11	9	11	10	16	13
Pleurit	122	2	119	11	5	10	12	14	10	10	13	8	10	5	11
Gigtfeber	85	-	85	15	8	8	4	13	4	2	7	5	10	6	3
Koldfeber	33	-	33	3	-	2	1	7	2	7	4	4	2	1	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	600	12	600	42	42	39	35	41	52	77	79	52	57	46	38
Blodgang	7	1	7	1	-	-	1	-	-	1	3	-	-	1	-
Skjørbug	15	-	15	-	3	4	-	1	2	1	-	-	4	-	-
Tilsammen	4748	141	4688	454	435	456	404	458	437	374	334	239	269	456	372

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
			1		2		3		4		5		6	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenæs.		Arendal.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	147	14	27	2	53	5	66	7	-	-	1	-	-	-
Barselfeber	30	6	11	3	5	-	12	3	2	-	-	-	-	-
Børnekopper	7	-	5	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	38	-	6	-	12	-	19	-	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	235	17	135	4	23	2	36	6	14	-	23	5	4	-
Rødlinger	30	-	3	-	19	-	7	-	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	275	1	271	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	113	2	60	2	35	-	12	-	2	-	2	-	2	-
Kighoste	737	37	468	21	39	-	168	10	53	5	-	-	9	1
Diphtherisk Svælgbetændelse	13	2	8	1	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	10	7	6	3	2	2	-	-	-	-	2	2	-	-
Kusma	5	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1995	26	738	13	498	3	443	9	215	1	79	-	22	-
Lungebetændelse	269	32	106	10	24	5	108	13	20	3	3	-	8	1
Pleurit	122	2	59	2	10	-	40	-	9	-	2	-	2	-
Gigtfeber	85	-	31	-	34	-	15	-	4	-	1	-	-	-
Koldfeber	33	-	14	-	8	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	603	15	277	6	118	1	148	6	36	-	22	1	2	1
Blodgang	7	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Skjørbug	15	-	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	8	-
Tilsammen	4769	162	2234	68	891	18	1094	55	356	9	136	8	58	4

Dødeligheden.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	1 317	
1876	76 200	1 690	22,18
1875	75 378	1 588	21,06
1874	74 134	1 365	18,41
1873	72 984	1 421	19,47
1871—75	73 546	1 385	18,83
1866—70	69 548	1 446	20,79

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Typhoidfeberens større Udbredning skyldes dens hyppigere Forekomst inden vestre Nedenæs Distrikt og i Arendal. Dødeligheden af Behandlede var 9,0 pCt., i 1876: 9,7 pCt. og i 1875: 8,7 pCt. Af de ialt opgivne Tilfælde ere anmeldte:

	Tilfælde.	Dødsfald.
fra Østerrisør	1	1
- Tvedestrand	1	-
- do. Omegn	2	-
- Lyngør	1	-
- Arendals Omegn	69	7
- Arendal	53	5
- Grimstad	3	-
- do. Omegn	9	1
- Lillesand og Omegn	7	-
- Evje Herred	1	-
Tilsammen	147	14

Af nøiere Oplysninger meddeles fra østre Nedenæs, at den i Østerrisør Behandlede var en fra Lyngør indsendt, fra Søen indkommen syg Matros, som indlagdes paa Isolationslokalet i Flisevigen (M. W. Tandberg). I Arendal optraadte Sygdommen indtil August med kun faa Tilfælde; men i de sidste 4—5 Maaneder syntes den at antage epidemisk Karakter med ofte temmelig heftige abdominelle Symptomer; Exanthem iagttoges ikke. Af de i Arendals Omegn behandlede Tilfælde forekom forholdsvis mange i en begrændset Del af Øiestad — vestre Nedenæs Distrikt —; forøvrigt forekom Typhoidfeber i dette Distrikt kun sporadisk og uden at Smitte i noget Tilfælde blev paavist. Det fra Evje Distrikt (Herred) anmeldte Tilfælde var en fremmed ung Mand, som var bleven syg i Arendal; ved streng Isolation hindredes videre Smitteudbredelse (A. Chr. Bull).

Om **Barselfeberens** Optræden meddeles fra østre Nedenæs Distrikt, at i 5 af en Læge behandlede Tilfælde kunde nogen epidemisk Optræden eller Forplantelse ved Smitte ikke paavises (Abr. Scheen). Fra Arendal skildres alle Tilfælde som meget milde. Af de fra vestre Nedenæs Distrikt anmeldte 10 Tilfælde optraadte 7 (deraf 6 i Grimstad og Omegn) i Tiden Oktober—December.

Børnekopper. De for østre Nedenæs opførte Tilfælde ere anmeldte fra Østerrisør. Distriktslægen anfører, at Sygdommen fandt, uvist paa hvad Maade eller hvorfra, Indpas i Risør i Begyndelsen af Aaret. En Kone, ankommen med Dampskib fra Lyngør, var den første, men hverken i Lyngør eller ombord vidste man noget om Kopper. Af en Husstand udbragtes til Isolationslokalet 3 Personer og af to Nabohuse 2, ialt 5 lidende af Variolæ og Varioloider, heraf 1 uvaccineret Gut og 4 Voxne. Derhos bleve 3 Andre fra de smittede Huse ogsaa isolerede. Barnet blev strax indpodet, da Moderens (den Førstangrebnes) Sygdom var erkjendt, men inden fuld Udvikling af Vaccinerne fik han voldsomme Konvulsioner, og Sygdommen brød ud. Alle Patienter restitueredes hurtig (M. W. Tandberg). Den fra vestre Nedenæs Anmeldte led af Varioloider og blev syg paa Overreisen fra Havre; han indlagdes paa Isolationslokalet ved Lillesand, hvorefter intet nyt Tilfælde viste sig (Ager Hansen).

Vandkopper vides ogsaa at have vist sig i den sydlige Del af Aamli Herred; men intet Tilfælde er anmeldt (Engv. Hansen).

Skarlagensfeber var i samtlige Distrikter igjen i Aftagende med Undtagelse af Sætersdalens, hvorfra der i det foregaaende Aar ikke anmeldtes eller omtaltes noget Tilfælde. Fra Østerrisør og Omegn opgiver Lægerne 29 Tilfælde (1 Dødsfald); fra Tvedestrand og Omegn 49 (2 Dødsfald); fra Lyngør 19 (1 Dødsfald) og fra Arendals Omegn 38. Angaaende dens Optræden anføres fra Arendal, at de opgivne Tilfælde ikke havde den fulde Form af Skarlagensfeber, men ofte antoge Formen af Rødlinger og Mæslinger (Kittel sen.). Fra Grimstad og Omegn omtales kun enkelte godartede Tilfælde (8) i de første Maaneder indtil April (Frisak jun.), medens den i Lillesand og omgivende Distrikter navnlig viste sig fra Mai til September samt i December, ialt 28 Tilfælde (6 Dødsfald); heraf 5 Tilfælde samtidig fra en Gaard i Høivaag. Til Aamli Distrikt antages Sygdommen indført i Januar ved en reisende Svend; de opgivne 14 Tilfælde vare i Februar og Marts fordelte paa 5 Steder; ved streng Isolation hindredes Sygdommens videre Udbredelse (E. Hansen). Af

de fra Evje Distrikt anmeldte Tilfælde optraadte de fleste i Evje Sogn, to i Hordenæs og et i Vegusdal; hvorfra Sygdommen denne Gang indførtes i Bygden, kunde ikke oplyses. Den først Angrebne, som kjendes, var en Mand med diphtherisk Svælgbetændelse uden Exanthem; hans Barn fik derimod strax efter tydelig udtalt Scarlatina. Af de Angrebne iagttoges hos flere, især ældre Børn og hos alle de Voxne kun Angina, mer eller mindre udtalt, med Feber; det var oftere Tilfældet, at paa Gaarde, hvor denne «Halsesygdom» gik, samtlige Medlemmer af Opsiddernes Familier angrebes, Voxne og Børn, og af de sidste da enkelte med tydeligt Scarlatinaexanthem. Disse Tilfælde af Angina uden Exanthem ere paa Grund heraf af Distrikslægen opførte under Skarlagensfeber. Der afholdtes i Februar en Auktion, hvor en Mand med Angina havde været tilstede, og efter hvilken Anledning en hel Del Voxne efter som oftest 1 til 2 Dages Forløb klagede over Angina; kort efter var et af de Børn, der havde været tilstede ved Auktionen, paa Skole, og dette, som ogsaa kun havde Angina, smittede igjen flere af sine Meddisciple, hvoraf flere igjen hos sine smaa Sødskende frembragte meget ondartet Skarlagensfeber. Om disse to Arnesteder — Auktionen og Skolen —, kom Distriktslægen først til Kundskab senere i Epidemiens Løb under skarp og minutiøs Undersøgelse. Efterat Sygdommen var bleven bekjendt og de nødvendige Forholdsregler tagne med Hensyn til Isolationen, skede ingen videre Forplantelse af Smitten. Distriktslægen fremholder Befolkningens Villighed til at overholde de trufne Bestemmelser og Forholdsregler. Af de intrufne 5 Dødsfald syntes 4 foraarsaget ved Infektionens Heftighed og 1 ved Hydrops (A. Chr. Bull).

Til Sætersdalens Distrikt indførtes Skarlagensfeber til Husmandsplads i Aardals Sogn fra en Gaard (Senum) i Evje, hvor Sygdommen paa den Tid herskede. Den først Angrebne en 15 Aars Gut, havde været paa Senum den 27de Januar og indsygnede den 4de Februar. Nogle Dage senere angrebes hans 3 yngre Sødskende; alle 4 Børn vare temmelig mildt angrebne. Ved streng Isolation hindredes Sygdommens videre Udbredelse (B. P. Martens).

Mæslinger optraadte — naar undtages 3 Tilfælde i Arendal og 1 i Grimstad — med det øvrige Antal anmeldte Tilfælde i østre Nedenæs Distrikt, nemlig i Tvedestrand og Omegn; af de i Ladestedet kjendte 227 Angrebne (1 Dødsfald) indsygnede den første i September. Epidemien havde sin Oprindelse fra et lidet Barn, som strax efter Ankomsten fra Hviteseid til Nabolaget af Tvedestrand fik Exanthem, hvorefter det strax blev flyttet længere op i Holt til en Plads med kun et Par ældre Husfolk. Børnene i Barnets første Logis bleve imidlertid syge og dernæst deres ældre Søster, som fra sin Tjeneste i Tvedestrand havde besøgt sine Sødskende under deres Sygdom. Om dette fik vedkommende Læge først Besked da Børnene i Huset, hvor hun tjente, bleve syge. Disse bleve strax isolerede, — men for sent, da 1) den ældste af dem, uagtet kun 3 Dage førend Exanthemets Udbrud forlod Skolen (en Skole for mindre Børn), allerede havde smittet 2) 7 andre Skolebørn fra 7 forskjellige Huse, som da ogsaa, da ingen havde Anelse om deres Sygdom naturligvis fortsatte Skolegangen indtil henimod Exanthemets Udbrud, og derved atter foruden 3) Sødskende etc. smittede Resten af de Skolebørn, som ei tidligere havde havt Mæslinger. Rækken No. 3 paa Skolen og dermed hele Skolen var saaledes smittet, førend man kunde vide, at No. 1 havde smittet No. 2, og denne 3die Række indbefattede allerede 31 Syge fordelte paa 23 Familier. For disse havde der naturligvis allerede været nye Udgangspunkter en masse. Inkubationstiden var i 12 Tilfælde, hvor Lægen kunde paavise en bestemt Smittedag, 12—16 Dage (gjennemsnitlig 14 Dage). Inden Familierne var det ogsaa en temmelig konstant Regel, at der gik 10—11 Dage hen, fra den første Syge fik Exanthem og til Udbruddet af Exanthem hos de af ham igjen smittede. De allerfleste Tilfælde skyldes saaledes sin Oprindelse Smitte fra Syge i det tidligste prodromale katarrhalske Stadium; og dette Stadium var oftere saa lidet udpræget, at det enten gik ubemærket hen eller ogsaa, hvor der ei vare bestemte Aarsagsmomenter at støtte sig til, ei kunde adskilles fra en almindelig Katarrh. Isolation viste sig derfor aldeles unyttig; Vedkommende havde smittet flere Dage, førend man kunde vide, at han var smitteførende; havde han først faaet det karakteristiske Exanthem, holdt selve Sygdommen ham inden fire Vægge, hvor Børnebesøg ikke tilstededes. Smitte ved friskt Mellemled saaes ikke. — Paa Grund af den minutiøst anvendte Kontrol, er der fuld Grund til at antage, at det opførte Antal Tilfælde i Tvedestrand indbefatter samtlige Syge. Epidemien optraadte meget mildt, den krævede næsten aldrig nogen medikamentøs Behandling; kun 1 Dødsfald af sekundær katarrhalsk Lungebetændelse. Som Eftersygdom har den (i 1878) fremkaldt en Del temmelig haardnakkede Øienbetændelser og et Par Tilfælde af Svindsot hos Børn (Fr. Vogt).

Kighoste, som i dette Aar havde stor Udbredning optraadte i de første Maaneder hyppigst i Østerrisør og

Arendal samt disse Byers omliggende Landsdele, i Vaar- og Sommermaanederne i Tvedestrand og Omegn samt i vestre Nedenæs og Aamli's Distrikter; ved Aarets Udgang iagttoges den i Sætersdalens Distrikt samt fremdeles med enkelte Tilfælde i Arendal og Omegn. Fra de fleste Kanter anføres, at der var mange Tilfælde, som ikke kom til Behandling, paa flere Steder endog de fleste. Den bidrog, anføres det fra Aamli, i væsentlig Grad til den større Dødelighed hos Børn (E. Hansen). Fra Arendal opgives 4 Dødsfald at skyldes Meningit og Bronchit, hvorunder de ogsaa ere opførte i Dødslisten. Fra Grimstad og Omegn omtales Epidemien som mild, idet Sygdommen dog ikke sjelden kombineredes med Lungebetændelse og Kapillærbronchit. I Lillesand, hvor den ikke antog nogen særlig ondartet Form, begyndte Epidemien i Mai og kulminerede i Juli. Til Sætersdalens Distrikt overførtes Sygdommen til Bykle i September eller Oktober ved et Barn, som skulde have faaet Sygdommen i Arendal; ifølge Tilsynsmændenes Opgaver angrebes indtil Aarets Udgang 11, nemlig 10 Børn (4 Gutter, 6 Piger) og 1 voxen Mand. Sygdommen skal have været ganske mild, Ingen kom under Behandling. I Bygland begyndte Epidemien i November, indført til Jordalsbø fra Topdal i Aamli ved en voxen Person, som havde aflagt Besøg i et smittet Hus; efter Hjemkomsten smittede han først sine yngre Sødskende — selv gik han fri —, og da disse en Tid fortsatte med Skolegang, var Sygdommen snart omkring i Bygden. Distriktslægen fik først Underretning, da den allerede var udbredt til flere Steder i nævnte Bygd og den ligeoverfor liggende «Lien», hvilke Bygder danner en isoleret Sidedal, en god ¼ Mil fra Hoveddalen. Ved de trufne Foranstaltninger antages Sygdommen standset i sin Udbredning, saa den senere ikke viste sig udenfor de først angrebne Steder; ialt havde der ved Aarets Udgang været angrebne 30, nemlig 28 Børn (13 Gutter, 15 Piger) og 2 voxne Kvinder, hvoraf de fleste indsygnede i Epidemiens første Begyndelse; i det Hele var Sygdommen taalelig mild; der behandledes kun 9, hvoraf 1 Pige døde af komplicerende Lungebetændelse efter stærk Afkjøling (B. T. Martens).

Strubehoste. De fra Tvedestrands Omegn anmeldte tre Tilfælde med et Dødsfald vare forbundne med Opkastning af større Membraner; de behandledes med Dampskab (Fr. Vogt).

Akute katarrhalske Tilfælde. Fra Grimstad og Omegn sees herunder medtaget 14 Tilfælde af follikulær Angina. Af de opførte 26 Dødsfald skyldes 23 akut Bronchit, der er anmeldt i 738 behandlede Tilfælde (380 Md., 358 Kv., 370 under og 368 over 15 Aar). Af Laryngit kjendes 1 og af katarrhalsk Lungebetændelse 2 Dødsfald.

Kroupøs Lungebetændelse omtales fra Evje Distrikt som yderst sjelden i 1877 (Chr. Bull). Dødeligheden blandt Behandlede var 9,2 pCt.

Gigtfeber nævnes som meget sjeldent forekommende i Evje og Sætersdalens Distrikter. I Forbindelse hermed omtales ogsaa Hjertesygdomme som temmelig sjeldne i førstnævnte Distrikt (Chr. Bull, B. P. Martens).

Koldfeber. Af de fra Lillesand og Omegn anmeldte Behandlede omtales 2 Sømænd at have paadraget sig Sygdommen i Udlandet.

Diarrhoe, tildels dysenterisk, var i Aamli's Distrikt almindelig hele Aaret, angreb ofte Flere eller Alle i et Hus og havde en udtalt Smitteevne (Engvald Hansen).

Skjørbug iagttoges i indeværende Aar mere sjeldent i Bykle af Sætersdalen; dog befrygtes et nyt Opsving af Sygdommen paa Grund af den sidste daarlige Poteteshøst (Martens).

Veneriske Sygdomme. Tilfælde af Syphilis, behandlede paa Arendals Sygehus, ville sees af den i den almindelige Beretning indtagne Tabel. For Gonorrhe og Urethrit behandledes paa nævnte Sygehus 8 Tilfælde (5 Md., 3 Kv.), hvoraf 1 (Md.) var tilbageliggende ved Aarets Udgang.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se Tabellen næste Side).

Fra Arendal anfører Stadsfysikus, at veneriske Sygdomme oftest hjembringes af Søfolk, som overføre dem til en større Flok af Fruentimmer, der, naar de ikke streife omkring, opholde sig tæt udenfor Byens Grændser og ere at træffe der for de Søgende (Kittel). I Lillesand synes veneriske Sygdomme at være i Aftagende (Ag. Hansen).

Med Hensyn til de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Kronisk Rheumatisme anføres at forekomme ikke sjeldent i Aamli Distrikt, idet Elvearbeide og Heieslaat let giver Anledning til rheumatiske Lidelser, især da Uldklæder nærmest Kroppen ikke ere almindelig i Brug (Engv. Hansen). I Evje og Sætersdalens Distrikter sees ligeledes rheumatiske Lidelser at være temmelig hyppige; i Evje fremhæves som Grund det ustadige Veir om Vinteren, idet tillige Husenes Trækfuldhed og Aabenhed synes at

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet Kjøn. Md.	Kv.	Alder. Børn.	Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	secundær.	tertiær.	konstitutionel.	uopgivet.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Østre Nedenæs. Beh.	Kjendte Dødsf.	2 Arendal. Beh.	Kjendte Dødsf.	3 Vestre Nedenæs. Beh.	Kjendte Dødsf.	5 Evje. Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	111	83	28	6	105	35	2	1	66	7	14	[1]) 3	39	1	35	1	34	1	3	-
Gonorrhoe, Urethrit	82	56	26	1	81	-	-	-	-	-	13	-	24	-	47	-	10	-	1	-

[1]) 2 Md., 1 Kv., alle under 1 Aar gl.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Md.	Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Østre Nedenæs. Tilf.	Døde.	2 Arendal. Tilf.	Døde.	3 Vestre Nedenæs. Tilf.	Døde.	4 Aamli. Tilf.	Døde.	5 Evje. Tilf.	Døde.	6 Sætersdalen. Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	303	-	180	123	6	297	16	303	-	170	-	70	-	33	-	17	-	1	-	12	-
Fnat	57	-	33	24	37	20	12	57	-	37	-	6	-	6	-	6	-	-	-	2	-
Skurv	11	-	7	4	6	5	7	11	-	5	-	2	-	-	-	3	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	320	-	141	175	245	75	17	320	5	125	1	88	-	66	3	24	-	12	-	5	1
Rachit	58	1	31	27	58	-	15	58	1	14	-	2	-	23	1	8	-	3	-	8	-
Simpel Meningit	19	11	15	4	12	7	11	25	17	13	9	9	6	2	1	1	1	-	-	-	-
Tuberculøs Meningit	40	33	24	15	32	6	15	43	36	26	25	4	3	10	6	2	1	1	1	-	-
Svindsot	386	133	165	221	43	343	18	399	146	189	64	37	11	126	41	26	19	13	5	8	6
Kræft	45	21	20	25	1	44	16	49	25	24	11	7	2	10	8	5	2	1	1	2	1
Vatersot og Morb. Brighti	54	11	32	22	7	45	15	60	[1])17	31	8	3	-	17	9	6	-	3	-	-	-
Blegsot og Anæmi	619	-	26	593	147	472	18	619	-	229	-	210	-	139	-	33	-	4	-	4	-
Menstruationsuordener	184	-	-	184	5	179	16	184	-	83	-	35	-	35	-	14	-	7	-	10	-
Kardialgi, kron. Gastrit og Dyspepsi	1430	3	503	927	111	1319	18	1430	3	675	-	206	-	320	2	156	-	53	1	20	-
Ormesygdomme	245	-	121	120	200	40	15	245	-	83	-	88	-	57	-	11	-	6	-	-	-
Drankersygdomme	24	1	23	1	-	24	11	24	1	7	1	9	-	6	-	-	-	-	-	2	1

[1]) Af Vatersot 8, af Morbus Brighti 9 Dødsfald.

begunstige saadanne Sygdomme; men det er sjelden, at de kroniske Tilfælde blive Gjenstand for Behandling (A. Chr. Bull); i Sætersdalen tilskrives disse Lidelser den utilstrækkelige Beklædning og Ondtliden paa Hei- og Byture; de komme ikke ofte under Behandling, da Befolkningen kjender dem som lidet traktable (B. P. Martens).

Fnat er nu sjelden i Aamli Distrikt, det gjælder for en Skam at have «Klaae»; enkeltvis forekommer den endnu, væsentligst indført andetstedsfra, men Vedkommende søger da snarest at faa den fjernet; Petroleum er kjendt blandt Befolkningen som et udmærket Middel mod Sygdommen (Engv. Hansen). I Sætersdalen findes den almindelig udbredt; af og til undser man sig for at have Skab, men ialmindelighed ansees den som en ganske naturlig Ting; Skabsalve kjøbes ikke sjelden (B. P. Martens).

Fra Sætersdalen omtales et Tilfælde af **Skurv** hos en 12—13 Aar gl. Gut, hvor Sygdommen havde været fra hans tidligste Barndom uden at være behandlet; han havde dog ikke smittet sine Sødskende (B. P. Martens).

Rachit omtales som saa almindelig i Sætersdalens Distrikt, at der ikke findes ret mange Spædbørn, som ikke have en Snev af den, ligesom de i det Hele ere svage og slet ernærede; i Forbindelse hermed skildres Børnepleien som uhensigtsmæssig. Sygdommen synes dog sjelden at naa nogen høi Grad, og i 2—3 Aars Alderen se Børnene i Almindelighed friske og stærke ud (B. P. Martens).

Svindsot. Forholdet af opgivne Dødsfald af Svindsot til ialt opgivne Dødsaarsager samt til ikke epidemiske Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Dødsaarsag				Forhold i pCt.	
	ialt opgivne.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til ikke epidemiske Dødsaarsager.
Østre Nedenæs...	278	64	68	210	23,0	30,5
Østerrisør.....	37	4	9	28	10,8	14,3
Tvedestrand....	22	6	7	15	27,3	40,0
Landdistrikt....	219	54	52	167	24,7	32,3
Arendal.....	62	11	18	44	17,7	25,0
Vestre Nedenæs..	177	41	55	122	23,2	33,6
Grimstad.....	23	4	4	19	17,4	21,1
Lillesand.....	20	2	9	11	10,0	18,2
Landdistrikt....	134	35	42	92	26,1	38,0
Aamli.....	39	19	9	30	48,7	63,3
Evje.....	20	5	8	12	25,0	41,7
Sætersdalen.....	23	6	4	19	26,1	31,6
Nedenæs Amt	599	146	162	437	24,4	33,4
Deraf i Byerne.....	164	27	47	117	16,5	23,1
— Landdistriktet	435	119	115	320	27,3	37,2

Fra Arendal anføres fire af de i Sygehuset 5 Døde at være hjemkomne syge fra Søreiser. Fra Grimstad omtales Svindsot som en fremdeles bestandig hyppig og udbredt Sygdom i de Egne. Af 35 Patienter i mere eller mindre fremskredet Stadium døde 13, deraf 10 under 30 Aar. Der var omtrent lige mange Syge af hvert Kjøn, og de fleste syge Mænd vare Søfolk. Fædrene synes at forplante Sygdommen hyppigere til Afkommet end Mødrene (C. J. Ellefsen). I Aamli's Distrikt siges den at have tiltaget meget i Hyppighed i senere Aar og synes at have et temmelig hurtigt Forløb. Af 19 kjendte Dødsfald tilhøre 11 Aamli, 4 Vegarsheien, 3 Mykland og 1 Heigrefos. I en Familie i Aamli Herred døde først Manden, saa et Barn, saa Konen, samtlige i Løbet af ¾ Aar; 2 Børn ere opgivne tidligere at være døde af «Tæring». I en anden Familie døde Konen af Phthisis om Høsten, og senere angrebes Manden, der tidligere havde været særdeles kraftig, Konen havde havt Hoste i 1½ Aar (Engv. Hansen). I Evje Distrikt kommer gjennemsnitlig omtrentlig 13 Patienter under Lægebehandling hvert Aar (A. Chr. Bull). Svindsot anføres fra Sætersdalen ikke at være sjelden, dels paa arvelig Basis, dels som Følge af langvarige Bronchiter og Lungebetændelser (B. P. Martens).

Blegsot og Anæmi træffes i Evje Distrikt forholdsvis sjelden, uagtet Sygdomme som Kjertelsyge og Svindsot ere saa almindelige blandt Slægterne; rigtignok ser man oftere Børnene blege, men dette retter sig, naar de ere komne over Konfirmationsalderen. Som Momenter, der kunde modvirke et anæmisk Blodblandningsforhold hos Befolkningen paa de Kanter, anføres den sjelden friske og sunde Luft, og at næsten hver eneste Gaard og Plads ligger lige ved eller inde i Furuskov (A. Ch. Bull).

Menstruationsuordener omtales fra Aamli som hyppige og skyldes ofte Ligegyldighed, idet Vedkommende under Menstruationen vader i Myrer eller i Sne; Underbenklæder benyttes forholdsvis sjelden, om end hyppigere en før (Engv. Hansen).

Af **Sindssygdom** opgives 3 Dødsfald.

Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Regnskabsaaret 1877—78 med Bidrag af Amtskommunen 101 Sindssyge, hvoraf 33 paa Asyler; 22 vare hjemmehørende i østre og 48 i vestre Nedenæs Distrikter, 8 i Aamli, 15 i Evje og 8 i Sætersdalens Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 43 Tangforløsninger, 4 Vendinger, 4 Udtrækninger ved Bækkenendefødsel, 10 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Endvidere udførtes 4 Perforationer ved Bækkenforsnevring: a) en hos Førstefødende efter 3 Døgns Fødselarbeide og forgjæves Tangforsøg, ingen Fosterlyd paa 4—6 Timer, Konens Kræfter i Aftagende; heldigt Udfald (Fr. Vogt); — b) en hos Førstefødende med Diagonalconjugata ca. 9 Ctmtr.; Konen døde 3die Dag efter Forløsningen af Pyæmi (Fr. Bødtker); — c) en efter forudgaaen Vending med skjevt Hovedleie, fremfalden Arm, Fod og Navlesnor; Konen ilive (tidligere forløst en Gang ved Tang og en Gang ved naturlig Fødsel, begge Gange dødt Foster (P. H. Blich); — d) de 2 foregaaende Fødsler med dødfødte Fostre; Conjugata noget over 3"; Konen debil, 2 Døgns Fødselsarbeide, ingen Fosterbevægelse i et Døgn, ingen

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendefødsel.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]36	-	-	[5]32	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	[6] 1	-	-	-	1	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svulst i Livmoderhalsen	-	[4] 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele	[2] 3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie, heftige utilstrækkelige Veer	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Foster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
2den Tvilling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[7] 1	-	-	1	-	-	-	-	-
Blødning ved tilbageholdt Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Timeglasformig Sammentrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Atoni af Livmoderen, 9 Timer efter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sammenvoxning, 14 Timer efter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	[8] 2	-
Tilsammen	[3]41	1	-	37	6	-	3	-	1	4	-	-	4	-	-	2	2	-	7	2	1
	42			43			4			4			4			4			10		

[1]) I 1 Tilfælde (Førstefødende) forbundet med Hysterotomia vaginalis ved hypertrofisk Oedem af fordre Modermundslæbe; desuden var der paa fordre Skedevæg en Polyp, 4—5 Ctmtr. lang, 3 Ctmtr. bred og 2 Ctmtr. tyk. — I 1 Tilfælde stod Hovedet 8 Timer i Hulheden; efterfølgende Diphtherit i Skeden og Fistula vesico-vaginalis.
[2]) I 2 Tilfælde ødematøs Hævelse.
[3]) Deraf opgives 20 som Førstefødende.
[4]) Dødsaarsagen ikke nøiere anført.
[5]) Deraf 2 første Tvilling; i det ene forløstes ogsaa 2den Tvilling med Tang (dødfødt), i det andet ved Udtrækning (levende), 1 Foster døde 5 Dage efter af Icterus.
[6]) Skjevt forsnevret Bækken efter Benlidelse i tidligere Dage.
[7]) 1ste Tvilling forløst ved Tang, se Note 5.
[8]) Dødsaarsag: for 1 Blødning (efter Tvillingfødsel) og for 1 Lungeemboli.

Fosterlyd, Hovedet i øverste Aabning; Tang- og Vendingsforsøg forgjæves. Konen døde Dagen efter (B. P. Martens).

Ialt 65 obstetriciske Operationer, hvoraf 38 i østre Nedenæs, 5 i Arendal, 9 i vestre Nedenæs, 1 i Aamli, 4 i Evje og 8 i Sætersdalens Distrikter.

Endvidere omtales udført 1 Gang Punktion af Hinderne ved Tvillingfødsel i 7de Maaned; begge Fostre levede nogle Timer; Udfaldet for Moderen uopgivet (Frisak jun.). 1 Udtrækning af Misfoster, Anencephalus, med fremfalden Arm; Fostrets Beskrivelse er følgende: Forlængelsen af Medulla fremstaaende blottet i Basis cranii, Ansigtet lidet udviklet, blind Øienspalte, betydeligt Labium leporinum, Truncus og Overextremiteterne vel udviklede, Underextremiteterne meget korte, Laarene tykke, Læggene tynde og gaa i lige Linie over i Foden, som er tynd og bred; kun svag Antydning til Hæl; paa hver Haand 6 vel udviklede Fingre, paa Fødderne 6 Tæer. Konen havde forhen født et lignende deformt Barn. Ingen Deformitet forøvrigt i Familien (Frisak sen.). 1 Kvinde døde uforløst; interstitielt Uterinfibroid og Bækkensneverhed (Conjug. $3^1/_4$"—$3^1/_2$"), noget over et Døgns Fødselsarbeide; Ansigtsleie, svage Veer, begyndende Collaps, afdøet Foster; Tangforsøg opgaves paa Grund af begyndende Agone; Konen døde $^3/_4$ Time efter Lægens Ankomst (Abr. Scheen).

Med Hensyn til **Fødselshjelpen** i Aamli Distrikt meddeler Distriktslægen (Engv. Hansen) følgende efter Jordemødrenes Indberetninger sammendragne Opgave:

Fødselshjelpen i Aamli Distrikt.

	Aamli.	Vegarsheien.	Mykland og Heigrefos.	Antal Fødsler.
Jordemoderen benyttedes ved Fødsler	32	42	20	94
Deraf vare Issefødsel	31	uopgivet	17	?
Ansigtsfødsel	1	-	-	1
Fodfødsel	-	-	1	1
Tverleie	-	1	2	3
Tvillinger	1	-	-	1
Forliggende Haand	1	-	-	1
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1
Vending foretoges (ved Tverleierne)	-	[2]) 1	2	3
Forløsning af tilbageholdt Efterbyrd	[1]) 3	-	-	3
Farlig Blødning efter Fødslen	3	-	2	5
Abort	2	4	-	6
Læge tilkaldtes	-	3	-	3

[1]) I 1 Tilfælde udført af Lægen. [2]) Af tilkaldt Læge.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	[2]) paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Østre Nedenæs	974	459	5	1	32	17	2
Østerrisør	73	38	1	-	3	1	1
Tvedestrand	62	26	-	-	2	-	-
Landdistrikt	839	395	4	1	27	16	1
Arendal	173	63	3	-	3	5	-
Vestre Nedenæs	894	513	8	5	24	15	2
Grimstad	67	24	-	1	-	-	-
Lillesand	45	29	-	-	2	1	-
Landdistrikt	782	460	8	4	22	14	2
Aamli	194	125	-	1	4	-	-
Evje	182	94	3	2	2	2	-
Sætersdalen	165	63	-	-	9	2	-
Nedenæs Amt	2582	1317	19	9	74	41	4
Deraf i Byerne	420	180	4	1	10	7	1
— - Landdistriktet.	2162	1137	15	8	64	34	3

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.
[2]) Ifølge Lægernes Dødslister indtraf 13 Dødsfald paa Barselseng; 6 opgives fra østre og 3 fra vestre Nedenæs samt 4 fra Sætersdalens Distrikter.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 265 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 51,0.

I Lægernes Dødslister ere optagne 13 Dødsfald paa Barselseng; Dødsaarsagen var ved 6 Barselfeber, ved 2 Emboli, ved 2 Livmoderblødning og ved 1 Pyæmi; Dødsaarsagen er ikke nøiere anført for 2, hvoraf den ene døde uforløst (østre Nedenæs Distrikt — se efter obstetriciske Operationer).

I Lægernes Dødslister er opført 599 eller 47,1 pCt. af de ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 272), hvoraf henholdsvis i Amtets Byer 164 af 172 eller 95,3 pCt. og i Landdistrikterne 435 af 1 100 eller 39,5 pCt. De hyppigst opgivne Dødsaarsager vare:

	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Landdistriktet.
Svindsot	146	27	119
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen, tilsammen	66	31	35
Kighoste	37	8	29
Lungebetændelse	32	8	24
Kræft	25	5	20
Akut Bronchit	23	9	14
Hjertefeil	20	4	16
Hjerneapoplexi	19	10	9
Skarlagensfeber	17	4	13
Diarrhoe og Cholera nostras, tilsammen	15	4	11

Veirliget var i det Hele koldt; Vinteren var snerig, Vaaren kom sent og var ligesom Sommeren kold, den sidste tillige regnfuld, saa Aarsudbyttet endog tildels blev misligt.

Levemaade og **hygiæniske Forhold** omtales fra østre Nedenæs som i Regelen gode; Drikfældigheden er i Almindelighed ringe (M. W. Tandberg). Ogsaa i Arendal antages Forholdene at være tilfredsstillende (Kittel sen.). I Grimstad og Omegn er Drikfældigheden fremdeles paa Grund af de daarlige Tider og som Følge af Samlagets Virksomhed væsentlig mindre end før (Frisak jun.) — Med Hensyn til de i Aamlis Distrikt herskende Forhold henvises til det blandt Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge Engvald Hansens Beretning. — I Evje Distrikt har de hygiæniske Forhold været uforandrede siden den i Beretningen for 1874 indtagne Skildring. Bygdernes økonomiske Bæreevne er gaaet meget tilbage i dette Aar; allerede Høsten 1876 mærkedes nogen Pengetrang som Dønninger fra det store Verdensmarkeds trykkede Tilstand, men først udover Aaret mærkedes de trykkede Tider; næsten ingen Skovhandel kunde gjøres; der indtraf fuldstændig Arbeidsløshed, som sammen med det daarlige Aarsudbytte, haardt rammede den mindst velstaaende Klasse; dog mærkedes ikke saadan Nød her som vistnok paa mange andre Kanter i Landdistrikterne, da den egentlige arbeidende Klasse (Inderster og fattige Husmænd) her er yderst svagt repræsenteret; Alt er smaat, men de fleste have dog et lidet Jordbrug, som de drive. Den økonomi-Sands er derhos stor i disse Bygder, saa det antages, at de fleste Smaafolk fra de tidligere gode Aar havde et lidet Rygstød til at udholde den værste Knibe med; man er meget hjelpsom mod hverandre og redebon til åt laane en Skilling i Nøden, saa der i dette Aar ialfald ikke sporedes nogen virkelig Mangel; der kom ikke flere under Behandling for Fattigvæsenets Regning end sædvanlig; dog befrygtes Gjælden hos Kjøbmændene i Christiansand at være voxet betydelig. — Evje Nikkelverk, anlagt 5 Aar i Forveien, havde været i rask Opblomstring og dreves med circa 50 faste Arbeidere, hvoraf den største Del Bygdernes egne Folk, men saa sig desværre nødsaget til saagodtsom at standse sin Drift, hvilket var overmaade beklageligt, da Verket virkede til megen Velsignelse baade i Evje og Hordnes; rigtignok var der i den senere Tid blevet en Del Drik blandt de løse Arbeidere, men dette var mest blandt de Fremmede, hvilke nu ere fjernede; og i det Hele var vel Ædrueligheden alligevel større her end ved mange andre Verker.

I Anledning af de hyppig forekommende Digestionsforstyrrelser omtales den uhensigtsmæssige Levemaade med overdreven Brug af Flesk, sur Melk og Kaffe. Folket bruger Tobak i overdreven Grad og Kvinderne næsten ligesaa meget som Mændene; strax de ere gifte og have faaet Børn, eller de ugifte ere blevne ældre, kommer Piben meget i Brug, angivelig i Begyndelsen som Lindring for et eller andet Onde, kardialgisk eller hysterisk Tilfælde. Distriktslægen tillægger Kaffe og Tobak en stærkt svækkende Indflydelse paa Organismen og antager, at der om tyve til tredive Aar ikke vil findes saa mange gamle Folk der i Bygderne, som der endnu findes som Rester af den gamle Stok af kjernesunde, forholdsvis kraftige Folk, der næsten aldrig have været syge, og i hvis Tid Kaffe og Tobak vare ukjendte Ting, ialfald i den Udstrækning hvori disse Artikler nu bruges. Over Børnetugten klages der meget; fra Barnsben skal der altid — i den store Regel — føies og gives efter for Børnene, hvoraf er Følgen, at Børnene ere gjennemgaaende ubeskedne. Natteløberiet er ukjendt, og det antages, at der i Grunden er en god moralsk Bund i Folket og ikke liden Religiøsitet, saa de mislige Følger af en usund Børneopdragelse retter sig, naar Barnet, nærmende sig den voxne Alder, kommer til Fornuft (A. Chr. Bull). I Sætersdalen staar det langt tilbage i hygiænisk Henseende, men der er dog en om end langsom Fremgang. Luften i Stuerne er ialmindelighed upaaklagelig trods Beboernes — i Regelen — store Antal og den herskende Urenslighed; dette skyldes — foruden alle de tilfældige Utæthededer i Vægge, Døre og Vinduer, som har sin væsentlige Grund i Ligegyldighed — den udelukkende Brug af gammeldags faaetages Ovne med mere direkte Lufttræk i Forbindelse med den mangesteds bibeholdte aabne Peis i Hjørnet ved Siden af Ovnen. Levemaaden er for de mere Velstaaende ganske god i og for sig, men i fersk Tilstand nydes forsvindende lidet og da meget daarlig stelt og tilberedt; selv Melken skal først nydes, naar den er sur og gammel. Tobak misbruges i endnu høiere Grad end Kaffe og Spiritus baade af Mænd og Kvinder, Gamle og Unge — altid stærk sauset simpel Skraatobak i korte Piber. Grønsager og Bønner ere ukjendte Ting; i det høieste dyrkes et enkelt Sted lidt Rodfrugt, der nydes i raa Tilstand som Delikatesse. Erter er en Sjeldenhed. De Fattige leve her saa daarligt som vist ikke paa mange Steder i Landet; sur Melk, Kaffe og Melspiser er for Mange den eneste Kost i Maanedsvis. Om Sommeren er Lønnen for Tjenestefolk god, ligesaa om Vaaren i de Aar, naar her er gode Trælasttider; men hele Vinteren er de fleste uden Tjeneste, da de smaa Gaardsbrug ikke kan bære saadanne Udgifter, og de spise da af, hvad der var igjen fra Sommeren; som Haandværkere kan ingen ernære sig, og ihvorvel Sætersdølen

med Rette har Ord for ialmindelighed at være doven og uforsynlig, er her dog ogsaa flittige Folk, men man maa indrømme, at den, der ikke ved Fødsel har opnaaet selvstændig Stilling, skal have særdeles vanskeligt for ved eget Arbeide at vinde den. At disse stærke Folk ikke søge mere ud til andre Bygder, hvor der er Brug for dem, og hvor de kunde leve under meget blidere økonomiske Vilkaar, er beklageligt, men hænger sammen med deres hele Livsbetragtning, deres trofaste Hang ved Hjemmet og Dalen, udenfor hvilken de paa Grund af sin store Underlegenhed i aandelig Udvikling og mange primitive Eiendommeligheder føler sig fremmed og forladt. Valledølerne søge meget sjelden Læge. Samtlige Dødsfald i Valle, siden jeg kom til Dalen, hører ind under «ubekjendt Dødsaarsag». Saalidet bekjendt er Lægen selv med de alvorligste Sygdomstilfælde. I Bygland har Almuen Tillid til Lægen og benytter ham gjerne ved ethvert Sygdomstilfælde af nogen Betydning blandt Voxne, unge Folk (meget smaa Børn) og Gamle overlader man dog heller til sig selv, og forsaavidt Evnen er tilstede, er man villig til at yde ham et rimeligt Vederlag (B. P. Martens).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i østre Nedenæs Distrikt	.....	379
- Arendals Stadsfysikat	.....	139
- vestre Nedenæs Distrikt	.....	232
- Aamli	—	45
- Evje	—	12
- Sætersdalens	—	32
	Tilsammen	839.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i østre Nedenæs Distrikt 13 (i Østerrisør fem, i Tvedestrand tre og et i hvert af de fem Herreder); i Arendal 2; i vestre Nedenæs Distrikt 12 (i Grimstad tre, i Lillesand tre, samt et i hvert af Herrederne Froland, Øiestad, Eide, vestre Moland, Birkenæs og Høivaag); i Aamli Distrikt 4 (to i Aamli og to i Vegarsheien); i Evje Distrikt 2 (et i Evje og et i Hordenæs-Iveland); i Sætersdalens Distrikt 5 (tre i Bygland og to i Valle). I Sætersdalen holdt Distriktslægen tillige Foredrag 2 Gange i Bykle ved Almuens Forsamling til Gudstjeneste. Fra Evje og Sætersdalens Distrikter opgives den hele Kommunebestyrelse at være indtraadt i Sundhedskommissionerne. Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande sees der i de fleste Distrikter at være holdt Foredrag, saaledes i vestre Nedenæs Distrikt: om Luften i Beboelsesrum og om Varmeøkonomien i Legemet, — i Aamli Distrikt: om Standsning af Blødninger og Forbinding af skaarne og hugne Saar, — i Sætersdalens Distrikt: om Renlighed i Husene, om Skadeligheden af Aareladning og af ulægekyndiges Hjelp, om Skjørbug og om Tobak.

Kvaksalvervirksomhed udøves i nogen Udstrækning af en Mand i Lillesand og af en Kvinde i Høivaag; de beskjæftige sig, som det synes, mest med udvortes Sygdomme og Fruentimmersygdomme. Den sidstnævnte har været Tjenestepige hos Valborg Valand og kaldtes almindelig Vesle—Valborg; i selve Prestegjeldet, hvor hun bor, synes hun at nyde liden Tillid; derimod er hun søgt fra omliggende Sogne (N. Torgersen). Fra Sætersdalens Distrikt omtales to Kvaksalvere, bosiddende i Valle; de anvende Blodudtømmelser og udvendige Midler. Den ene af dem er Medlem af Formandskabet og derved ogsaa af Sundhedskommissionen (B. P. Martens).

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i østre Nedenæs Distrikt	.....	771
- Arendals Stadsfysikat	.....	108
- vestre Nedenæs Distrikt	....	676
- Aamli	—	136
- Evje	—	50
- Sætersdalens	—	147
	Tilsammen	1 888.

Fra Østerrisør omtales 51 Revaccinationer. — I Aaseral og Iveland af Evje Distrikt udførtes dette Aar ingen Vaccination.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 7, nemlig 4 over Døde og 3 over Levende, hvoraf 3 i østre og 1 i vestre Nedenæs, 1 i Arendal og 2 i Aamli Distrikt.

Amtet har 2 **Sygehuse,** nemlig Østerrisørs Bys og Arendals Bys Sygehus. I Østerrisør haves 1 Epidemilazaret paa 8—10 Senge. I Grimstad leies til Forpleining af Syge et Hus med Inventarium; udenfor Byen haves til Disposition et Koppelazaret paa 2 Værelser. Paa et Isolationslokale i Lillesand indlagdes 1 Tilfælde af Børnekopper og 2 af Typhoidfeber.

Af **Badeindretninger** omtales fra Østerrisør, Arendal og Grimstad Søbadeindretninger, — fra Arendal tillige varme Bad.

Amtets 6 **Apotheker** visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet i Østerrisør af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel; i Tvedestrand af 1 Provisor og 1 Discipel; i Arendal ved Løveapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple og ved Svaneapotheket af 1 examineret Pharmaceut; i Grimstad af 1 Pharmaceut og 1 Discipel og i Lillesand af 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 19 Læger, 1 Tandlæge, 26 Jordemødre og 22 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Østre Nedenæs Distrikt: 5 Læger, (to, deraf Distriktslægen, boende i Østerrisør, to i Tvedestrand og en i Lyngør); 6 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (deraf to Jordemødre).
2. Arendals Stadsfysikat: 5 Læger; 1 Tandlæge; 6 Jordemødre.
3. Vestre Nedenæs Distrikt: 6 Læger (tre, deraf Distriktslægen, i Grimstad, to i Lillesand og en, ikke praktiserende, i Øiestad); 8 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører (deraf tre Jordemødre).
4. Aamli Distrikt: 1 Læge, bosat i Aamli; 2 Jordemødre (derhos 1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatører (deraf to Jordemødre, desuden 1 Post ledig).
5. Evje Distrikt: 1 Læge, bosat i Hordnæs; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (deraf en Jordemoder).
6. Sætersdalens Distrikt: 1 Læge, bosat i Bygland; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører (begge Jordemødre).

X. Lister-Mandals Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 50,16 norske Kvadratmil, 6 399 □ Kilometer, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 75 121 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 5 Lægedistrikter:

1. Christiansands Stadsfysikat, indbefattende: Kjøbstaden Christiansand. 0,13 n. □ M., 11 766 Indb.
2. Oddernæs Distrikt (8,991 n. □ Mil, 20 732 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet	Mandal.....	— n. □ M.,	3 885	Indb.
Herrederne:	Oddernæs ...	1,093 —	4 001	—
	Tvet.....	0,875 —	1 714	—
	Vennesland ..	0,832 —	1 195	—
	Øvrebø og Hægland	2,501 —	1 840	—
	Søgne.....	1,880 —	3 640	—
	Holme	0,886 —	1 490	—
	Halsaa og Hartmark.....	0,924 —	2 967	—

3. Undals Distrikt (8,572 n. □ Mil, 11 511 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Søndre Undal	1,843 n. □ M.,	4 561	Indb.
	Nordre —	1,535 —	2 027	—
	Øslebø og Løvdal	1,971 —	1 950	—
	Finsland	0,895 —	885	—
	Bjelland og Grindem ..	2,328 —	2 088	—

4. Lyngdals Distrikt: (8,702 n. □ Mil, 16 058 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet	Farsund.....	— n. □ M.,	1 419	Indb.
Herrederne:	Vanse	1,094 —	5 460	—
	Herod.....	1,010 —	2 270	—
	Lyngdal.....	2,981 —	4 808	—
	Hægebostad..	3,617 —	2 101	—

5. Flekkefjords Distrikt (23,758 n. □ Mil, 15 054 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden	Flekkefjord..	— n. □ M.,	1 651	Indb.
Herrederne:	Næs og Hiterø	1,885 —	3 675	—
	Kvinesdal ...	2,854 —	4 039	—
	Fjotland.....	3,834 —	1 107	—
	Bakke	3,294 —	2 639	—
	Siredalen...	11,891 —	1 943	—

Sundhedstilstanden maa i det Hele taget betegnes som god. Skarlagensfeber fortsatte sig med et ikke betydeligt Antal Tilfælde i Aarets første Halvdel, medens Typhoidfeber havde omtrent samme Udbredning som i det foregaaende Aar. Af andre epidemiske Sygdomme var Kighoste temmelig udbredt, og i sidste Kvartal optraadte en Del Tilfælde af Mæslinger, især i Oddernæs Distrikt.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro Mille.
1877	[1])	1 449	
1876	77 400	1 737	22,44
1875	76 980	1 655	21,49
1874	76 381	1 601	20,96
1873	75 926	1 555	20,48
1871—75	76 634	1 578	20,59
1866—70	74 684	1 505	20,15

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdommes** Optræden inden Amtet hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Typhoidfeber. 3 af de fra Oddernæs Distrikt opførte Tilfælde vare en Levning af foregaaende Aars Epidemi paa Hildø i Halsaa Sogn. De hygiæniske Forhold siges her at være meget mislige, idet Husene — ca. 20 — ligge sammenpakkede i en trang Fjeldkløft med Brøndene lige ved Husene og stor Urenlighed i Gaardsrummene. Omtrent 15 vare stærkere angrebne, og desuden skal Størstedelen af Beboerne have havt Sygdommen som ambulatorisk Abdominaltyphus (Gundersen, Hagemann). I Undals Distrikt optraadte paa Gaarden Foss i Valle Sogn et dødeligt endende Tilfælde hos en Mand, der netop var hjemkommen fra Kronstadt; senere angrebes hans tvende Søstre og i Januar 1878 Faderen (Pihl, Hagemann). I Lyngdals Distrikt indsygnede i November i Austads Annex til Lyngdal en Gut, der døde; Sygdommen, der sandsynligvis var indført ved en syg hjemkommen Sømand, der ikke kom under Behandling, fik i 1878 en større Udbredning. I et Hus i Farsund, hvor Beboerne vare udsatte for Uddunstningerne fra Gjødseldynger og andre Uhumskheder, hensygnede en Kone af en alvorlig Typhoidfeber, uden at Andre i Huset fik Sygdommen. Desuden forekom flere mere spredte Tilfælde, hvortil Smitteimporten tildels ikke kunde paavises. 4 Sømænd kom syge hjem, hvoraf 1 fra Stockholm; ombord paa et af Skibene vare mindst 2 andre angrebne af samme Sygdom og indlagte paa Sygehus i Udlandet (Lossius, Binneballe). I Kvinesdals Herred af Flekkefjords Distrikt optraadte i April, Mai og Juni 41 Tilfælde af Typhoidfeber, hvoraf 6 døde; Sygdommen var indført ved en Sømand, der var bragt syg hjem fra Østlandet. De øvrige Tilfælde forekom spredte (J. A. Kraft).

Skarlagensfeber viste sig blot i Aarets første 7 Maaneder og udenfor de tvende vestlige Distrikter (i Christiansand samt i Oddernæs Distrikt) blot med enkelte Tilfælde. I Lyngdals Distrikt forekom i Januar, som en Fortsættelse af det foregaaende Aars Epidemi, 20 Tilfælde paa Gaardene Saltnæs, Sanne og Bridseg, der alle støde sammen (Binneballe). Paa en isoleret liggende Husmandsplads i Vanse indsygnede 3 Børn, uden at det kunde opdages, hvorfra Smitten kom, og strax efter angrebes 3 Børn paa Nabogaarden. Forøvrigt optraadte flere spredte Tilfælde, der ikke stod i Forbindelse med hverandre (Lossius). I Flekkefjords Distrikt fortsatte Sygdommen sig fra det foregaaende Aar og vedblev at herske, skjønt efterhaanden aftagende, i Aarets første Halvdel; den havde som i det foregaaende Aar ikke nogen særdeles ondartet Karakter, omend enkelte Børn angrebes haardt af diphtheritisk Halsbetændelse (J. A. Kraft). Til Flekkefjord bragtes Sygdommen i Marts fra Egersund, som det synes gjennem Pakker og Breve, og trods al anvendt Forsigtighed udbredte den sig til flere Familier; ialt behandledes 12 Tilfælde, medens 3 Børn, der vare lettere angrebne, ikke kom under Behandling. En Kone, der havde skuret Værelserne, hvor en Syg havde ligget, bragte — selv frisk — Sygdommen til sine to Døtre. Et Barn i den først angrebne Familie, der ikke syntes at have feilet noget, døde i Juli og 1 liden Pige, der havde gjennemgaaet Sygdommen senere, begge af Meningit (Th. Kraft).

Mæslinger optraadte i Aarets sidste Kvartal i Christiansand og i Mandal og Omegn, men vare helt igjennem godartede og udbredte sig heller ikke meget stærkt. Antallet af de Angrebne lader sig ikke engang tilnærmelsesvis opgive (Gundersen).

Kighoste forekom i samtlige Distrikter. I Christiansand var den især udbredt de 3 første Kvartaler men af mild Beskaffenhed, saa at blot 220 kom under Behandling; heraf 4 Dødsfald (Graarud). I Oddernæs Distrikt, hvor Sygdommen siges ei at have ytret sig siden 1872 og 73, vandt den meget stor Udbredning, men paa Grnnd af dens milde Karakter kom den kun undtagelsesvis under

I Lister-Mandals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhoidfeber	104	21	104	9	3	9	10	21	20	8	6	1	-	9	8
Barselfeber	23	4	23	3	3	1	3	1	-	2	-	4	2	-	4
Vandkopper	152	-	152	23	3	6	4	3	8	11	3	16	37	23	15
Skarlagensfeber	62	7	62	25	4	9	5	7	6	6	-	-	-	-	-
Rødlinger	7	-	7	-	-	-	-	1	1	-	1	1	3	-	-
Mæslinger	49	-	49	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	23	21
Rosen	55	4	55	4	3	2	5	5	4	7	1	10	7	4	3
Kighoste	449	18	449	39	30	40	65	52	41	32	19	57	34	18	22
Diphtherisk Svælgbetændelse	27	1	27	1	13	-	1	-	-	1	3	1	5	1	1
Strubehoste	2	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	4	-	4	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1794	31	1794	242	154	159	156	170	150	118	108	113	116	146	162
Lungebetændelse	202	27	202	37	14	27	31	33	19	8	3	5	8	8	9
Pleurit	39	1	39	8	4	1	3	5	1	3	2	3	2	2	5
Gigtfeber	158	2	158	22	13	22	13	18	15	8	16	7	5	11	8
Koldfeber	17	-	17	2	3	-	5	-	2	1	1	1	-	2	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	488	8	488	20	31	21	36	33	43	54	55	63	53	48	31
Blodgang	6	-	6	-	-	1	-	1	1	-	1	-	1	-	1
Skjørbug	3	-	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3641	125	3641	435	279	301	337	352	311	260	219	283	277	297	290

	Ialt opgivne. Tilfælde.	Ialt opgivne. Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Christiansands Stadsfysikat. Tilf.	1 Christiansands Stadsfysikat. Døde.	2 Oddernæs. Tilf.	2 Oddernæs. Døde.	3 Undal. Tilf.	3 Undal. Døde.	4 Lyngdal. Tilf.	4 Lyngdal. Døde.	5 Flekkefjord. Tilf.	5 Flekkefjord. Døde.
Typhoidfeber	105	22	13	3	4	-	3	1	17	7	68	11
Barselfeber	23	4	7	2	7	-	-	-	4	2	5	-
Vandkopper	152	-	126	-	19	-	-	-	6	-	1	-
Skarlagensfeber	63	8	2	-	5	1	-	-	33	2	23	5
Rødlinger	7	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	49	-	10	-	39	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	55	4	21	2	20	1	3	-	6	1	5	-
Kighoste	458	27	220	4	122	14	8	-	28	-	80	9
Diphtherisk Svælgbetændelse	27	1	19	-	2	-	-	-	1	1	5	-
Strubehoste	3	2	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Kusma	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1795	32	1137	21	404	9	50	1	97	1	107	-
Lungebetændelse	203	28	76	12	73	8	3	-	8	-	43	8
Pleurit	39	1	5	-	22	-	1	-	6	1	5	-
Gigtfeber	159	3	80	-	26	-	4	1	17	-	32	2
Koldfeber	17	-	6	-	6	-	2	-	1	-	2	-
Diarrhoe akut / Cholera nostras	489	9	303	7	101	1	18	-	13	1	54	-
Blodgang	6	-	1	-	4	-	-	-	-	-	1	-
Skjørbug	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3657	141	2037	52	860	35	92	3	237	16	431	35

Behandling. I Mandal var den lidt mere ondartet og blandt de derfra opførte 95 behandlede Tilfælde døde 14 i Alderen mellem 1 og 3 Aar (F. Dietrichson). Fra Juni til Aarets Udgang var Sygdommen meget udbredt i sydlige Halvdel af Undals Distrikt (Pihl). I Lyngdal herskede den især i Vaarmaanederne i Farsund og de ydre Dele af Distriktet, medens den i Aarets sidste Del havde forplantet sig op i Landet og endnu ved Slutningen af Aaret ikke var ophørt i Hægebostad. Kun Faa bleve behandlede, da Sygdommen i det Hele optraadte meget mildt (Lossius). I Flekkefjords Distrikt ytrede Sygdommen sig først almindelig i Kvinesdal og Bakke Sogne i August Maaned og kom i September til Flekkefjord. Den var baade i Byen og paa Landet almindelig udbredt men ikke af nogen særdeles ondartet Karakter, saa kun de Færreste kom under Lægebehandling. Ved Aarets Udgang herskede den fremdeles omend, idetmindste for Byens Vedkommende, i mærkeligt Aftagende (J. A. Kraft).

Akut Bronchit og **andre katarrhalske Tilfælde.** Af akut Bronchit ere opgivne 706 Tilfælde med 30 Dødsfald. Af 705 Behandlede vare 351 Mænd og 354 Kvinder; 327 vare under, 378 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit opgives 12 og af Laryngitis 2 Dødsfald.

Lungebetændelse. Af 202 tilsammen Behandlede døde 27 eller 13,4 pCt.

Koldfeber. 9 af de fra Oddernæs, Undals, Lyngdals og Flekkefjords Distrikter opførte Syge siges at have medbragt Sygdommen fra Udlandet.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
		Kjøn.		Alder.						1		2		3		4		5	
										Christiansands Stadsfysikat.		Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.	primær.	konstitutionel.			Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	86	54	32	11	75	15	71	15	[1]) 1	41	-	26	1	1	-	4	-	14	-
Gonorrhoe, Urethrit	59	54	5	1	58	-	-	11	-	36	-	11	-	-	-	1	-	11	-

[1]) Konstitutionel Syphilis.

Samtlige i Lyngdals Distrikt for Gonorrhoe Behandlede siges at have paadraget sig Sygdommen udenfor Distriktet (Lossius). De fleste for Syphilis opførte Mænd angives at være Sømænd, der have erhvervet Sygdommen i Udlandet og efter Hjemkomsten have smittet Kone og Børn.

Følgende Tabel giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se næste Side).

Fnat omtales som sjeldnere i Oddernæs Distrikt og som ikke almindelig i Lyngdals Distrikt med Undtagelse af Hægebostad, hvor det dog ogsaa siges at være bedre i denne Henseende i den senere Tid (Lossius).

Kjertelsyge anføres ikke at være sjelden i Farsund og Vanse; trange, overfyldte og tildels mørke Beboelsesrum antages for den væsentligste Aarsag dertil (Lossius).

Svindsot. Forholdet mellem Dødsfald af Svindsot, samtlige kjendte Dødsaarsager og Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme sees af følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot siges i Oddernæs at have tiltaget i Hyppighed i de sidste Aar, som det synes særlig i Sognene om Christiansand (F. Dietrichson); i Holme Sogn ved Mandal anføres Dødsfaldene af Svindsot at skulle være gaaet op til 30 pCt. af samtlige Dødsfald. De fleste Angrebne skulle findes paa de langs Elven liggende Gaarde (Gundersen). I Lyngdals Distrikt siges Svindsot altid at kræve talrige Offere. I de sidste Aar ere saa hyppig unge Søfolk komne hjem, ofte efter første eller anden Reise, med udviklet Lungesvindsot, at en almindelig virkende Aarsag

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Christiansands Stadsfysikat.		2 Oddernæs.		3 Undal.		4 Lyngdal.		5 Flekkefjord.	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	350	-	181	169	23	327	13	350	-	170	-	87	-	8	-	34	-	51	-
Fnat	50	-	18	32	36	14	12	50	-	15	-	15	-	3	-	3	-	14	-
Skurv	7	-	3	4	3	4	6	7	-	4	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Kjertelsyge	319	7	150	169	260	59	14	319	7	187	3	58	4	19	-	10	-	45	-
Rachit	57	-	35	22	56	1	13	57	-	16	-	20	-	2	-	4	-	15	-
Simpel Meningit	20	16	17	3	14	6	8	23	19	14	14	9	5	-	-	-	-	-	-
Tuberculøs Meningit	35	33	16	19	33	2	11	37	35	17	17	10	8	1	1	2	2	7	7
Svindsot	338	143	158	180	20	318	15	354	159	107	59	119	40	13	7	57	28	58	25
Kræft	54	28	32	22	1	53	14	57	31	15	13	12	8	3	2	4	3	23	5
Vatersot og Morbus Brighti	37	8	15	22	7	30	11	42	[1]) 13	14	9	16	3	-	-	2	1	10	-
Blegsot og Anæmi	269	-	4	265	8	261	15	269	-	110	-	76	-	19	-	21	-	43	-
Menstruationsuordener	115	-	-	115	-	115	13	115	-	47	-	28	-	-	-	2	-	38	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	951	3	338	613	56	895	15	951	3	374	1	357	-	37	-	54	-	129	2
Ormesygdomme	39	-	16	23	27	12	9	39	-	15	-	18	-	-	-	2	-	4	-
Drankersygdomme	18	-	16	2	-	18	7	18	-	7	-	9	-	-	-	1	-	1	-

[1]) Af Vatersot 8, af Morbus Brighti 5 Dødsfald.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald				Forhold i pCt. af Svindsot	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til samtl. opgivne Dødsaars.	til de ikke epid. Dødsaars.
Christiansands Stadsfysikat	242	59	52	190	24,4	31,1
Oddernæs	145	40	35	110	27,6	36,4
Undal	18	7	3	15	38,9	46,7
Lyngdal	86	28	16	70	32,6	40,0
Flekkefjord	99	25	35	64	25,3	39,1
Lister-Mandals Amt	590	159	141	449	26,9	35,4
Deraf i Byerne	352	88	79	273	25,0	32,2
— - Landdistriktet	238	71	62	176	29,8	40,3

synes at maatte være tilstede. Som saadan anføres, foruden de hyppige Temperaturforandringer, hvorfor Sømænd ere udsatte, de vistnok mangen Gang slette hygiæniske Forhold ombord, som antages at kunne fremkalde Sygdommen hos dertil disponerede Individer. Der gjøres opmærksom paa, at man maatte kunne fordre større, rummeligere og bedre ventilerede Soverum for Folkene ombord istedenfor de trange, ved allehaande Uddunstninger usunde Opholdssteder (Lossius). I de fleste Tilfælde siges arvelig Disposition at være tilstede (Binneballe).

Af **Sindssygdom** er af Lægerne anmeldt 1 Dødsfald i Undals Distrikt. For Amtskommunens Regning forpleiedes i Tidsrummet 1ste Mai 1877—30te April 1878 119 Sindssyge, hvoraf 33 paa Asyler; 25 vare hjemmehørende i Oddernæs, 27 i Undals, 38 i Lyngdals og 29 i Flekkefjords Distrikter. — For Christiansands Fattigvæsens Regning forpleiedes 62, dels i Asyler, dels i Kolonierne og hos Private. Som almindelige Fattige sees i Undals Distrikt 18 og i Flekkefjords Distrikt 7 at have været forpleiede. Sindssygdom anføres i Oddernæs Distrikt at være kommet lidt sjeldnere til Iagttagelse end i de foregaaende Aar (F. Dietrichson). Angaaende Sindssygeforholdene i Lyngdals Distrikt anfører Distriktslægen: «Alle de for Sindssygdom opførte Syge (ialt 6, hvoraf 3 Md. og 3 Kv.; 2 Børn 4 Voxne) lede af Melancholi, hvoraf helbrededes 4, medens 2 bedredes. Af de, som helbrededes vare 2de Gutter, 12 og 14 Aar gl., fra Austad Sogn fra 2 Nabogaarde. I begges Familier var der tidligere forekommet flere Tilfælde af Sindssygdom. Det antoges for sikkert at være stærke religiøse Paavirkninger, der var den Aarsag, der havde fremkaldt Sindssygdommen hos dem, idet de stadig havde deltaget i de saa hyppige og langvarige Opbyggelsesmøder. Disse Møder af alskens om-

reisende Lægeprædikanter forekomme mig især i den senere Tid at være en ikke sjelden Aarsag til Fremkaldelse af Sindssygdom, især paa disse Kanter af Landet, hos en Befolkning, der i særdeles Grad synes disponeret til Sindssygdomme. Som en Modsætning hertil kan anføres igjen, at en 16 Aar gammel Gut blev angreben af en stærk Melancholi som Følge af overdreven Brændevinsdrik og Rangel; han kom sig. En Kone fra Herod gjorde Selvmordsforsøg ved at bibringe sig flere dybe Saar i Halsen; hun blev reddet. Denne Kone anfaldtes af en melankolsk Raptus som Følge af Selvbebreidelser over, at hun ikke havde passet tilstrækkelig paa sin Mand, der nogle Maaneder iforveien havde hængt sig. Denne Kones Fader havde ligeledes for nogle Aar siden selv forkortet sit Liv; hendes Søn er sindssyg. Det er sørgeligt, hvor ofte man her har hele Familier, om just ikke sindssyge, saa dog de fleste Medlemmer paa en eller anden Maade abnorme.» Fra Flekkefjords Distrikt berettes, efter Distriktslægens Beretning: «En Pige fra Liknæs Sogn, i hvis Familie flere havde været sindssyge eller Selvmordere, blev i Slutningen af 1876 i Hægebostad Sogn angreben af Nymphomani og hjembragtes derfor i Begyndelsen af 1877 til Broderen paa Nøkland. Uagtet hun kun et Par Dage forblev hos ham, bevirkede dette dog, at ogsaa han angrebes af Mani, saaledes at jeg derfor maatte tilse ham. Han er imidlertid nu i god Bedring.»

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 14 Tangforløsninger, 4 Vendinger, 1 Udtrækning og 7 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel:

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Sædeleie.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel ved utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]11	-	-	[2]10	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	[3]1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning ved Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	1	[4]1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krampagtig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1
Tilbageholdelse eller Fastvoxen af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	14	-	-	12	1	1	3	1	-	1	3	-	1	-	-	1	-	-	5	-	2
	14			14			4			4			1			1			7		

[1]) 7 opgives som Førstefødende. [2]) 1 var første Tvilling. [3]) Førstefødende. [4]) Døde af Blødning.

Desuden foretoges en Fremkaldelse af Partus præmaturus hos en Førstefødende med Ecclampsi; det ved Tang forløste 8 Maaneder gamle Foster saavelsom Moderen, hos hvem der var Albumin i Urinen og meget Ødem forblev ilive (Th. Kraft). 1 Exvisceration og Decapitation hos en 7de Gang Fødende ved forsømt Tverleie, efter forgjæves forsøgt Vending; 4 Dage efter var Konen oppe og skurede Gulvet, samt deltog næste Dag i Barnets Begravelse, men fik herefter Barselfeber, hvoraf hun dog kom sig (Th. Kraft). Tilsammen 28 obstetriciske Operationer, hvoraf 1 i Christiansands Stadsfysikat, 6 i Oddernæs, 1 i Undals, 5 i Lyngdals og 15 i Flekkefjords Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 028 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 58,5. 9 paa Barselseng døde Kvinder opføres i

Fødte og Døde.

Distrikt.	Fødte.	Døde ialt.	Døde i 1ste Døgn [1].	Døde paa Barselseng.	Dødfødte [1].	Omkomne ved ulykkelige Hændelser.	Omkomne ved Selvmord.
Christiansands Stadsfysikat....	422	247	2	1	11	10	-
Oddernæs.....	700	417	9	2	20	17	-
Mandal.....	138	80	1	-	2	4	-
Landdistrikt.....	562	337	8	2	18	13	-
Undal.....	345	201	5	1	4	9	1
Lyngdal.....	523	289	2	5	10	10	4
Farsund.....	50	36	-	-	-	3	-
Landdistrikt.....	473	253	2	5	10	7	4
Flekkefjord.....	487	295	1	4	15	5	1
Flekkefjord.....	50	34	-	1	1	2	1
Landdistrikt.....	437	261	-	3	14	3	-
Lister-Mandals Amt	2477	1449	19	13	60	51	6
Deraf i Byerne.....	660	397	3	2	14	19	1
— - Landdistriktet	1817	1052	16	11	46	32	5

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Lægernes Dødslister: 4 døde af Barselfeber, 1 af Livmoderblødning, 2 af Barselkrampe, og for 2 er den nærmeste Dødsaarsag ei opgivet.

Lægernes Dødslister indeholde Opgaver over 590 eller 42,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 392). For Byerne opgives 352 eller 93,4 pCt. af 377 og for Landdistriktet 238 eller 23,4 pCt. af 1 015 ved Sygdom foraarsagede Dødsfald.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.	Deraf i Byer.	Deraf i Landdistriktet.
Svindsot.....	159	88	71
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen, tilsammen	73	61	12
Alderdomssvaghed.....	37	26	11
Kræft.....	31	17	14
Akut Bronchit.....	30	25	5
Lungebetændelse.....	28	14	14
Kighoste.....	27	14	13
Hjerneapoplexi.....	23	13	10
Typhoidfeber.....	22	3	19
Vatersot og Morbus Brighti, tilsammen.....	13	10	3

Veirliget. Vinteren var lang og streng med ualmindelig megen Sne, saa i Lyngdals Distrikt Ingen kunde mindes saadanne Snemasser. I Flekkefjords Distrikt hindrede Snemængden paa mange Steder al Kommunikation Vaaren kom sent, Sommer og Høst vare kolde og regnfulde. Hømængden anføres fra Lyngdal at have været taalelig men Kvaliteten mindre god, ligesom Kornet saavel i dette som i Undals og Flekkefjords Distrikter tildels ikke blev modent fornemmelig paa Heiegaardene; især i Hægebostad i Lyngdals Distrikt blev der fuldstændigt Uaar baade paa Korn og Poteter.

Levemaade og **hygiæniske Forhold.** Dels paa Grund af den daarlige Høst og dels af andre Aarsager var den økonomiske Forfatning over hele Undals Distrikt mindre god i den sidste Del af Aaret; især deleshed i nordre Undal var Pengenøden stor og var fremdeles voxende ved Aarets Udgang (Pihl). Ogsaa fra Lyngdals Distrikt omtales Almuens mindre gode økonomiske Stilling. Den tidligere saa almindelige Brændevinsdrik i de øvre Dele af Landsbygderne synes noget aftagen, maaske væsentlig formedelst det mere skjærpede Opsyn med det hyppige ulovlige Salg af Brændevin, hvilket nu maa antages ophørt (Lossius). Fra Flekkefjords Distrikt anføres, at Drikfældighed ikke er meget almindelig og unegtelig i Aftagende, skjønt det kan befrygtes, at dette for en Del kun skyldes ringere Evne til at anskaffe Brændevin. Kun i Flekkefjord kan Brændevin erholdes tilkjøbs. Den almindelig udbredte Pengemangel i Forening med Mixvæxten i 1877 har fornemlig i 1878 fremkaldt trykkende Forhold i Landdistrikterne, og de mislige Konjuukturer for Byens vigtigste Bedrift — Garverierne — have bevirket det samme for Byens Vedkommende (J. A. Kraft).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Christiansands Stadsfysikat...	128
- Oddernæs Distrikt.....	75
- Undals —	37
- Lyngdals —	65 [1])
- Flekkefjords —	53
Tilsammen	358.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Christiansand 24; i Oddernæs Distrikt 3 (et i hvert af Holme, Søgne og Øvrebø Sogne); i Undal 4 (i søndre Undal to, i Øslebø og nordre Undal hver et);

[1]) i Landdistrikterne.

i Lyngdal 8 (i Farsund fire og et i hvert af Landsognene); i Flekkefjords Distrikt 8 (i Kvinesdal og Bakke hver to, i Hitterø, Fjotland, Siredalen og Flekkefjord hver et). Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande nævnes: fra Christiansand om Rumforholdene og de sanitære Forhold i Byens Skoler, Forhandlinger om nye Sundhedsforskrifter og Undersøgelse af bedærvede Fødemidler; i Mandal blev anordnet og paaseet Forandring af en Del Latriner, Afløbsrender til Grundvandets Bortledning o. s. v.; fra Undal om Renlighedsstellet, hvorhos besluttedes Oprettelsen af en Jordemoderpost i nordre Undal; fra Lyngdal om Brugen af den mislykkede Afgrøde til Menneskeføde, ligesom populære Foredrag holdtes over forskjellige hygiæniske og medicinske Gjenstande; fra Flekkefjords Distrikt om den typhoide Febers Karakter og de Forhold, som især fremkaldte denne Sygdom og begunstigede dens Udbredning ved Smitte. Kvarantænekommissionen i Christiansand holdt 4 Møder, hvor blandt Andet forhandledes om Opmudring af Kvarantænehavnen og angaaende et Forslag om fast Betjening ved Lazaratet.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Christiansands	Stadsfysikat.	104
- Oddernæs	Distrikt.....	227
- Undals	—	245
- Lyngdals	—	320
- Flekkefjords	—	313
	Tilsammen	1 209.

I Hægland og Øvrebø, Holme og Hartmarks Sogne af Oddernæs Distrikt, i Bjelland samt Øslebø og Løvdals Sogne af Undals Distrikt, i Egen Sogn af Lyngdals og i Siredalens Sogn af Flekkefjords Distrikt blev Vaccination ikke foretagen.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 3; hvoraf 1 over Døde og 2 over Levende; 1 afholdtes i Christiansands Stadsfysikat, 1 i Lyngdals og 1 i Flekkefjords Distrikter.

Sygehuse. Foruden Christiansands Bys Sindssygeasyl har Amtet 3 Sygehuse, nemlig Christiansands kommunale Sygehus, Christiansands Garnisonssygehus og Amtssygehuset i Flekkefjord.

Af **Badeindretninger** omtales de samme som tidligere.

Amtet har 5 **Apotheker,** to i Christiansand og et i hver af Byerne Mandal, Farsund og Flekkefjord, hvilke visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet ved Løveapotheket i Christiansand af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, ved Elephantapotheket sammesteds af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple, ved Mandals Apothek af 1 uexamineret Pharmaceut og 1 Discipel, ved Farsunds Apothek af 1 Discipel og ved Flekkefjords Apothek af 1 Provisor og 1 Discipel, der tog Medhjelperprøve.

Medicinalpersonalet bestod af 15 Læger, 2 Tandlæger, 15 Jordemødre og 23 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Christiansands Stadsfysikat: 7 Læger foruden den her bosatte Distriktslæge i Oddernæs; 2 Tandlæger; 4 Jordemødre, hvoraf to offentlig ansatte.
2. Oddernæs Distrikt: 3 Læger, hvoraf Distriktslægen er bosat i Christiansand, de to øvrige i Mandal; 3 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
3. Undals Distrikt: 1 Læge, bosat i nordre Undal; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
4. Lyngdals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Farsund; 4 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatører (hvoraf to Jordemødre).
5. Flekkefjords Distrikt: 2 Læger, bosatte i Flekkefjord; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.

XI. Stavanger Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 70,39 norske Kvadratmil (8 980 □ Kilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 110 965 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Sogndals Distrikt (6,199 n. □ Mil, 5 930 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Sogndal	=	n. □ M.,	490	Indb.
Herrederne: Sogndal	2,283	—	2 935	—
Lunde	2,294	—	1 464	—
Heskestad	1,622	—	1 041	—

2. Ekersunds Distrikt (10,175 n. □ Mil, 12 966 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Ekersund	—	n. □ M.,	2 408	Indb.
Herrederne: Ekersund	1,630	—	2 850	—
Ogne	0,829	—	1 215	—
Helleland	1,123	—	1 305	—
Birkrem	5,435	—	2 063	—
Haa	1,158	—	3 125	—

3. Sandnæs Distrikt (15,241 n. □ Mil, 14 386 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Sandnæs	—	n. □ M.,	1 468	Indb.
Herrederne: Høiland	1,344	—	3 618	—
Klep	0,917	—	2 442	—
Time	1,448	—	2 467	—
Gjæsdal	1,709	—	1 144	—
Høle	0,869	—	1 179	—
Fossan	8,954	—	2 068	—

4. Stavangers Distrikt (1,628 n. □ Mil, 28 354 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Stavanger	—	n. □ M.,	19 004	Indb.
Herrederne: Hetland	0,92	—	5 850	—
Haaland	0,668	—	3 045	—
Hvitingsø Sogn af Rennesø	0,04	—	455	—

5. Finnø Distrikt (11,778 n. □ Mil, 12 393 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Rennesø (undtagen Hvitingsø Sogn)	0,50	n. □ M.,	1 906	Indb.
Finnø	0,34	—	1 698	—
Strand	1,538	—	2 267	—
Aardal	3,78	—	1 086	—
Hjelmeland og Fister	4,39	—	3 056	—
Hinderaa	0,93	—	1 552	—
Sjærnerø	0,30	—	828	—

6. Sands Distrikt (18,92 n. □ Mil, 11 233 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Jælse	1,99	n. □ M.,	2 558	Indb.
Sand	1,62	—	1 761	—
Suledal	9,23	—	2 112	—
Saude	3,88	—	1 888	—
Vikedal	2,20	—	2 914	—

7. Karmøens Distrikt (3,38 n. □ Mil, 14 706 Indbyggere), indbefattende:

Ladestederne: Skudesnæshavn	—	n. □ M.,	1 224	Indb.
Kopervik	—	—	817	—
Herrederne: Skudesnæs	0,76	—	4 495	—
Avaldsnæs	1,15	—	5 218	—
Bukken	0,35	—	956	—
Tysvær	1,12	—	1 996	—

8. Haugesunds Distrikt (3,02 n. □ Mil, 10 997 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Haugesund	—	n. □ M.,	4 102	Indb.
Herrederne: Torvestad	0,80	—	3 395	—
Skjold	2,22	—	3 500	—

Til Haugesunds Distrikt henhører Sveens Herred (1,84 n. □ M. med 3 125 Indb.) af søndre Bergenhus Amt, hvor Herredets Sygdomsforhold m. V. findes afhandlet. Lægedistriktet indbefatter saaledes 4,86 n. □ M., med 14 122 Indbyggere.

Sundhedstilstanden var i det Hele god især i 2det Halvaar. Af epidemiske Sygdomme forekom Typhoidfeber og Kighoste med en Del flere Tilfælde end i det foregaaende Aar, medens Skarlagensfeber vandt betydelig mindre Udbredning; diphtherisk Svælgbetændelse synes ogsaa at have optraadt sjeldnere. Af Lungebetændelser behandledes ikke fuldt det halve Antal i Forhold til det foregaaende Aar.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	1 998	
1876	114 700	2 311	20,15
1875	113 314	2 092	18,46
1874	111 672	1 998	17,89
1873	110 064	1 698	15,43
1871—75	111 934	2 038	18,20
1866—70	107 982	1 724	15,96

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Med Hensyn til de **epidemiske Forhold** henvises til følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Exanthematisk Typhus angreb paa Gaarden Bromeland i Sands Herred (Sands Distrikt) samtlige 10 Beboere i Alderen fra 13 til 87 Aar. Den første Angrebne kom ikke under Lægebehandling og døde. Sygdommen antages indført fra Haugesund, uden at dog dens Overførelse derfor med Sikkerhed kunde paavises (W. Thesen).

Typhoidfeber forekom dels som spredte Tilfælde dels i mindre lokale Epidemier. I Ekersund optraadte i November en liden Epidemi paa 8 Tilfælde, til hvilken Smitteimporten var aldeles ubekjendt (N. Heiberg). Til Nerstrand i Finnø Distrikt førtes Sygdommen sandsynligvis fra Haugesund i Marts og varede i 3 Huse til Slutningen af August med 10 Tilfælde. Paa Sæbø og Finnø optraadte Sygdommen flere Gange, 1 Gang indført fra Stavanger — til et Hus paa Finnø, hvor der kort før havde været Typhoidfeber og hvor Stellet i det Hele var misligt (Ch. Wille). Til Avaldsnæs paa Karmøen indførtes Sygdommen fra Haugesund, hvor vedkommende Person i 3 Uger havde delt Værelse med en Typhussyg. Ingen smittedes (G. Nørregaard). I Stavangers, Sands og Haugesunds Distrikter forekom spredte Tilfælde, til sidstnævnte Distrikt 1 Gang hjemført fra Preussen ved en Sømand, der smittede sin Broder (A. Eye).

Af **Barselfeber** omtales fra Sands Distrikt 2 Dødsfald; begge Barselkoner vare smittede fra et 3die Tilfælde, der havde vist sig kort før (W. Thesen).

Vandkopper, der til forskjellige Tider af Aaret viste sig i Ekersunds Distrikt, vare hos enkelte lidt ældre Personer store og stærkt udbredte over hele Legemet samt fyldte med et grumset Fludium; de lignede meget Børnekopper, men Almenbefindendet var i Regelen godt og de efterlode ingen Ar (N. Heiberg).

Skarlagensfeber. Som Fortsættelse fra foregaaende Aar forekom i Soggendals Distrikt i Aarets første Uger endel Tilfælde dog uden nogen epidemisk Udbredning. I August optraadte den atter og udbredte sig til 3 Gaarde i Landdistriktet og et Hus i Ladestedet. Antagelig vare ikke i Aarets Løb mere end nogle og tyve angrebne, hvilket tilskrives den Omstændighed, at Sygdommen for 4—5 Aar siden havde gjennemfaret Distriktet og angrebet de allerfleste Børn. Nu angrebes derfor hovedsagelig Smaabørn, hvilket i Forbindelse med tilfældige Komplikationer antages at have hidført den store Mortalitet — 12 Døde —, idet Sygdommen overhovedet ikke optraadte ondartet (Wennevold). I Ekersunds Distrikt, hvor Sygdommen havde været temmelig udbredt i det foregaaende Aar, aftog den stærkt i Januar og ophørte fra Juni Maaned. I Stavanger forekom nogle Tilfælde, der dog ikke ledede til nogen epidemisk Udbredning.

Kighoste begyndte i Soggendals Distrikt udpaa Høsten uden at vinde nogen stor Udbredning. I Ekersunds Ladested var den almindelig i første Halvaar, men kun et ½ Aar gammelt Barn døde. I Stavanger forekom et noget større Antal Tilfælde, men Sygdommen var i det Hele godartet. I Sands Distrikt viste Sygdommen sig som en Fortsættelse fra det foregaaende Aar, den var ikke saa almindelig udbredt men usædvanlig stræng, idet et betydeligt Antal af de Angrebne fik alvorlige Bronchiter og Lungebetændelser. Af 63 Behandlede døde 8 (W. Thesen). I Karmøens Distrikt optraadte Sygdommen først henimod Slutningen af Aaret; den viste sig ogsaa her ondartet (F. C. Hirsch).

Akut Bronchit og andre **Katarrhalske Tilfælde.** Af akut Bronchit opgives 641 Tilfælde med 37 Dødsfald. Af 639 Behandlede vare 351 Mænd og 288 Kvinder; 362 vare under og 276 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit opgives 13 og af Laryngit 1 Dødsfald.

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for												
	Behandlede.	Deraf Døde.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	1	5	1	-	2
Typhoidfeber	143	18	134	10	14	22	11	9	13	9	6	12	5	6	17
Barselfeber	36	10	36	8	7	5	-	4	1	3	2	1	1	1	3
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	53	-	53	1	3	1	8	5	5	11	3	-	1	9	6
Skarlagensfeber	108	15	108	46	14	18	9	6	2	1	2	-	-	7	3
Rødlinger	8	-	8	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	4	-
Mæslinger	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	73	1	73	17	5	8	6	5	5	4	6	2	2	8	5
Kighoste	326	26	326	25	15	14	53	22	23	30	30	35	38	22	19
Diphtherisk Svælgbetændelse	35	4	35	5	2	4	7	3	3	-	-	4	1	3	3
Strubehoste	9	4	9	2	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	18	-	18	2	7	-	3	1	2	1	-	-	1	1	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	2195	35	2154	236	208	233	240	207	124	126	109	135	137	181	218
Lungebetændelse	456	64	455	64	49	59	63	83	33	23	17	8	15	20	21
Pleurit	164	10	163	22	18	14	18	12	13	19	11	9	6	9	12
Gigtfeber	126	6	124	29	22	14	9	10	10	5	3	5	7	5	5
Koldfeber	21	-	20	-	-	1	2	2	1	4	8	1	-	-	1
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	933	10	933	113	68	64	69	62	67	88	105	84	59	80	74
Blodgang	11	-	11	2	1	-	-	2	2	-	1	3	-	-	-
Skjørbug	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4729	203	4674	585	438	459	498	436	306	325	304	304	274	356	389

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sogndal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	-	-	-	-
Typhoidfeber	144	19	-	-	21	3	32	6	32	6	23	-	6	2	11	-	19	2
Barselfeber	38	12	-	-	-	-	5	3	17	3	2	1	2	1	7	2	5	2
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	53	-	-	-	9	-	2	-	24	-	-	-	8	-	1	-	9	-
Skarlagensfeber	123	30	17	12	37	-	27	14	42	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	8	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	5	-
Mæslinger	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	74	2	-	-	2	-	7	-	42	-	1	-	12	1	3	-	7	1
Kighoste	338	38	7	5	29	1	16	1	204	15	7	7	63	8	9	1	3	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	35	4	-	-	1	-	5	-	26	2	-	-	-	-	-	-	3	2
Strubehoste	9	4	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	6	3	-	-
Kusma	18	-	-	-	1	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	2198	38	16	1	107	9	112	5	1339	14	7	1	56	-	431	1	130	7
Lungebetændelse	462	70	-	-	28	8	48	9	277	33	28	9	14	3	33	5	34	3
Pleurit	164	10	-	-	8	1	35	1	47	1	5	2	18	2	22	1	29	2
Gigtfeber	129	9	2	-	-	-	15	1	50	-	1	-	10	2	14	2	37	4
Koldfeber	21	-	-	-	-	-	1	-	13	-	-	-	-	-	4	-	3	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	937	14	3	-	31	5	45	2	465	4	-	-	11	-	332	3	50	-
Blodgang	11	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	3	1	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4778	252	45	18	275	28	352	43	2614	82	74	20	210	20	874	18	334	23

Lungebetændelse angives fra Finnø Distrikt at have været meget hyppig under det kolde Foraar; mange Tilfælde kom ikke under Behandling, da Lægen først hentes, naar det ser rigtig farligt ud, medens ellers Aareladning bruges paa egen Haand (Chr. Wille). Dødsprocenten af samtlige Behandlede udgjorde 14,0.

Intermitterende Snue omtales fra Stavanger hos en Kone; der var meget rigelig Afsondring med daglig Typus og som hver Gang varede 3—4 Timer, samt fuldstændig veg for Behandling med Chinin (C. A. Stang).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet. Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Sogndal. Beh.	1 Kjendte Dødsf.	2 Ekersund. Beh.	2 Kjendte Dødsf.	3 Sandnæs. Beh.	3 Kjendte Dødsf.	4 Stavanger. Beh.	4 Kjendte Dødsf.	7 Karmøen. Beh.	7 Kjendte Dødsf.	8 Haugesund. Beh.	8 Kjendte Dødsf.
Syphilis...	63	37	21	3	55	19	44	12	[1]) 2	5	-	1	-	10	-	37	2	7	-	3	-
Gonorrhoe, Urethrit.	78	69	9	1	77	-	-	13	-	2	-	-	-	3	-	51	-	8	-	14	-

[1]) Hereditær Syphilis.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Oversigt (se Tabellen næste Side).

Fnat og **Skurv** anføres fra Stavanger Distrikt at være meget sjeldne (C. A. Stang).

Kjertelsyge siges at være meget hyppig i Haugesunds Distrikt (A. Eye).

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt kjendte Dødsaarsager samt til de ikke epidemiske Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel (se næste Spalte).

Fra Ekersund anføres, at Svindsot fremdeles er meget almindelig især i Ladestedet (N. Heiberg), og fra Finnø, at Sygdommen synes at tiltage i Udbredning, samt at Publikum nu ofte nærer Frygt for Smitte (Chr. Wille).

Ormesygdomme. Fra Karmøen omtales en Pige, hos hvem efter Ormemidler i Løbet af 1 Uge afgik 43 Lumbrici (G. Nørregaard).

Af sjeldnere Tilfælde nævnes fra Karmøen Fremvæxten af flere nye Tænder hos en 90-aarig Mand (C. Benneche).

Af **Sindssygdom** er af Lægerne anmeldt 4 Dødsfald, hvoraf 1 i Sandnæs, 2 i Stavanger og 1 i Finnø Distrikter. For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1878 90 Sindssyge, hvoraf 36 paa Asyler; 2 vare hjemmehørende i Sogndals, 10 i Ekersunds, 21 i Sandnæs, 10 i Stavanger, 15 i Finnø, 10 i Sands, 6 i Karmøens og

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager: med anført Dødsaars.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	Forhold i pCt.: til ialt opgivne Dødsaarsager.	til Dødsf. af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	30	4	18	12	13,3	33,3
Sogndal.....	7	2	4	3	28,6	66,7
Landdistrikt ...	23	2	14	9	8,7	22,2
Ekersund	77	11	28	49	14,3	22,4
Ekersund [1]).....	-	-	-	-	-	-
Sandnæs.....	129	35	43	86	27,1	40,7
Sandnæs.....	19	6	6	13	31,6	46,2
Landdistrikt....	110	29	37	73	26,4	39,7
Stavanger.....	251	62	82	169	24,7	36,7
Stavanger [1])....	-	-	-	-	-	-
Finnø	70	17	20	50	24,3	34,0
Sand	51	17	20	31	33,3	54,8
Karmøen	62	11	18	44	17,7	25,0
Skudesnæshavn.	15	2	4	11	13,3	18,2
Kopervik	8	-	3	5	-	-
Landdistrikt ...	39	9	11	28	23,1	32,1
Haugesund.....	59	11	23	36	18,6	30,6
Haugesund [1])...	-	-	-	-	-	-
Stavanger Amt	729	168	252	477	23,0	35,2

[1]) Opgaver ikke meddelte.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
										1		2		3		4		5		6		7		8	
										Sogndal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme.	372	-	256	116	17	355	14	372	-	-	-	13	-	42	-	135	-	-	-	11	-	163	-	8	-
Gnat	48	-	21	27	31	17	7	48	-	-	-	7	-	10	-	21	-	-	-	-	-	2	-	8	-
Skurv	5	-	3	2	1	4	3	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
Kjertelsyge	233	12	108	125	191	42	14	239	18	-	-	11	-	37	13	111	1	11	-	7	2	14	-	48	2
Rachit	45	2	28	17	45	-	11	47	4	-	-	1	-	4	-	12	1	16	-	6	2	7	1	1	-
Simpel Meningit.	33	26	16	17	26	7	12	37	30	-	-	5	5	4	3	15	10	-	-	1	1	3	3	9	8
Tuberculøs —	37	36	16	21	33	4	9	37	36	-	-	6	6	-	-	26	25	3	3	2	2	-	-	-	-
Svindsot	330	135	150	180	35	290	16	363	168	4	4	16	11	38	35	178	62	17	17	23	17	28	11	59	11
Kræft	33	12	10	23	-	33	11	38	17	-	-	5	4	5	3	14	3	6	4	-	-	6	1	2	2
Vatersot og Morbus Brighti	51	10	25	26	6	45	13	57	[1]16	1	-	7	1	5	5	21	3	-	-	-	-	12	6	11	1
Blegsot og Anæmi	469	2	22	447	74	395	17	470	3	-	-	28	-	31	-	294	2	18	-	2	-	25	1	72	-
Menstruationsuordener	98	-	-	98	-	98	15	98	-	1	-	6	-	24	-	46	-	3	-	5	-	10	-	3	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1019	3	531	488	124	895	18	1020	4	10	-	71	-	77	1	393	-	28	-	51	1	278	-	112	2
Ormesygdomme	158	-	72	86	146	12	14	158	-	-	-	12	-	10	-	65	-	-	-	-	-	55	-	16	-
Drankersygdomme	3	-	2	1	-	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-

[1]) Af Vatersot 8 og af Morbus Brighti 8 Dødsfald.

10 i Haugesunds Distrikter; for 6 Sindssyge er Hjemstavn uopgivet. Som almindelige Fattige sees af Lægernes Beretninger 17 at være forpleiede i Ekersund, Sandnæs og Karmøens Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 38 Tangforløsninger, 6 Vendinger, 4 Udtrækninger og 5 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald ville sees af nedenstaaende Tabel (se næste Side).

Desuden udførtes 1 Perforation ved skjævt Ansigtsleie med fremfalden Arm (efter Vending paa Hovedet for Tværleie 24 Timer forud) og stor Kraftløshed hos Konen; der trepaneredes, og Fødslen fuldførtes med Tang. Konen kom sig godt de første Dage men døde 7de Dag af Blødning (Chr. Wille). 1 Gang udførtes Armløsning med heldigt Udfald for Moderen, Barnet døde; 5 Gange Retning af Fosterleiet med heldigt Udfald og naturlig Fødsel. Tilsammen 60 obstetriciske Operationer hvoraf 1 i Sogndals, 3 i Ekersunds, 5 i Sandnæs, 17 i Stavangers, 2 i Finnø, 1 i Sands, 17 i Karmøens og 14 i Haugesunds Distrikter.

Fra Sogndal omtales et Tilfælde af Tilbageholdelse af Efterbyrden, der var indeklemt i Modermunden, medens Corpus uteri syntes ganske lammet. Ved Induktionselektricitet paa Corpus uteri fremkaldtes kunstige Veer, der i kort Tid fuldendte Fødselen. Elektricitet viste sig som et Middel, hvorved man havde Veerne ganske i sin Magt, baade hvad Styrke og Varighed angik (Wennevold).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 93).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 750 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,3. Om 19 paa Barselseng døde Kvinder meddeles af Lægerne nærmere Oplysning: 12 af disse døde af Barselfeber, 1 af Peritonæit, 1 af Sindssygdom (Mania puerperalis), 1 af Krampe, 1 af Livmoderblødning, 1 af Livmoderbristning og 2 efter besværlig Fødsel.

Lægernes Dødslister indeholde Opgaver over 729 eller 37,9 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 924). (Se Tabellen næste Side.)

Veirliget. Vinteren var ualmindelig streng med store Snemasser, der laa langt udover Vaaren og paa høitliggende Heiegaarde i Ekersunds Distrikt endog umuliggjorde Vaaraannen. Vaar og Forsommer vare kjølige, den regn-

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtrækning.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]30	-	[2]3	[3]29	4	-	-	[4]1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	[5]1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krampe i Modermunden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster (brede Skuldre)	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	-	-	-	-	-	-	[6]1	-	[7]1	[8]2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Fodleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	[9]2	[10]1	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Moderkagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1
Uopgiven Indikation	[11]1	-	-	-	1	-	1	[12]1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	34	-	4	32	6	-	3	2	1	4	1	1	3	-	1	2	2	-	3	-	2
	38			38			6			6			4			4			5		

[1]) 11 opgives som Førstefødende, 1 som Flerfødende. [2]) 1 opgiven som Førstefødende. [3]) 2 vare 1ste Tvilling. [4]) Død efter «besværlig Fødsel». [5]) Flerfødende. [6]) og [7]) Flerfødende. [8]) 1 døde i første Døgn. [9]) Begge vare 2den Tvilling. [10]) Acephalisk Foster. [11]) Flerfødende. [12]) Død af Livmoderbristning.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.
Svindsot	168
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	78
Lungebetændelse	70
Kighoste	38
Akut Bronchit	37
Skarlagensfeber	30
Hjerneapoplexi	24
Typhoidfeber	19
Kjertelsygdom	18
Alderdomssvaghed	17
Kræft	17

fulde Sommer ligesaa. Høsten og første Del af Vinteren vare forholdsvis milde med rigelig Nedbør. Foderpriserne vare udover Vinteren og Vaaren paa Grund af den store Snemængde ukjendt høie i Sandnæs og Finnø Distrikter (indtil 44 Kroner for 1 Skppd. Hø) og Sultefordring almindelig; Kornet blev ikke modent paa de høiere liggende Gaarde og overalt daarligt, medens Hø og Poteter gave rigeligere Udbytte.

Levemaade og **hygiæniske Forhold.** Fra Ekersund anføres, at uagtet Brændevinssamlaget saavidt muligt søger at hæmme Fylderi, sees dog især paa Torvdagene mange Berusede, hvortil utvivlsomt Smughandel med Brændevin bidrager (N. Heiberg). I Sandnæs Distrikt blev den økonomiske Forfatning blandt Befolkningen betydelig forværret i dette Aar; mangfoldige kom i stor Gjæld ved Foderindkjøb om Vaaren, og Aarets Afgrøde blev langt under et Middelsaar, hvorved Evnen til at afgjøre den paadragne Gjæld blev forringet, og der indtraadte en paa de Kanter forhen ukjendt Pengemangel (Chr. Kahrs). I Stavanger siges Drikfældigheden at være meget liden, saa det er sjelden at se berusede Mennesker i Gaderne (C. A. Stang). De hygiæniske Forhold omtales at gaa lidt fremad i Finnø Distrikt. Strands Herred synes dog i Stillestaaen; Fnat er der meget udbredt og Renligheden liden, ligesom Herredet har liden økonomisk Evne men store Udgifter til offentlige Veie og Huse, saa Beboerne have vanskeligere for at se efter sine Huse og Jorder (Chr. Wille). Medens Drukkenskaben i Sands Distrikt i forrige Aar sagdes at være i Aftagende, meddeles det nu, at den i dette Aar, uagtet de trange Tider, især paa Sand har tiltaget i en ganske uhyre Grad (W. Thesen). Fra Skudesnæshavn paa Karmøen omtales Boligerne som trange, lave under Loftet og overfyldte, og dette i Forbindelse med, at Vinduerne enten ikke kan eller af Sparsomhed for det kostbare Brændes Skyld ikke blive aabnede, be-

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Sogndal	205	101	2	1	4	3	1
Ladestedet Sogndal.	26	14	-	-	1	1	-
Landdistrikt	179	87	-	1	3	2	1
Ekersund	451	269	5	3	16	8	-
Ladestedet Ekersund	107	70	-	-	1	1	-
Landdistrikt	344	199	-	3	15	7	-
Sandnæs	482	248	8	1	6	11	-
Ladestedet Sandnæs.	81	30	2	-	-	-	-
Landdistrikt	401	218	6	1	-	11	-
Stavanger	1092	618	8	6	17	16	-
Kjøbstaden Stavanger	811	461	3	5	16	13	-
Landdistrikt	281	157	5	1	1	3	-
Finnø	362	207	3	2	16	3	-
Sand	347	220	2	4	14	8	2
Karmøen	476	194	3	4	10	13	-
Ladestedet Skudesnæshavn	45	21	-	1	2	1	-
Ladestedet Kopervik	29	13	-	1	-	2	-
Landdistrikt	402	160	-	2	8	10	-
Haugesund [2]	333	141	4	4	20	9	-
Kjøbstaden Haugesund	196	59	4	3	4	6	-
Landdistrikt	137	82	-	1	16	3	-
Stavanger Amt	3748	1998	35	25	103	71	3
Deraf i Byerne	1295	668	9	10	26	24	-
— - Landdistriktet.	2453	1330	26	15	77	47	3

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.
[2]) Exklusive Sveens Herred.

virker en i høieste Grad usund Atmosfære. Næringsmidlerne have i det forløbne Aar som en Følge af de knappe Pengetider været daarligere og mindre rigeligere end ellers, specielt ogsaa fordi Fiskeriet som Følge af det herskende urolige Veir kun gav lidet Udbytte. Drukkenskab er kun i ubetydelig Grad tilstede, hvorimod Sædeligheden lader meget tilbage at ønske (Chr. Benneche).

Af **fattige Syge** sees følgende Antal at være behandlet i Aarets Løb:

i Sogndals	Distrikt	12
- Ekersunds	—	22 [1])
- Sandnæs	—	119
- Stavanger	—	96
- Finnø	—	38
- Sands	—	10
- Karmøens	—	55
- Haugesunds	—	91 [2])
	Tilsammen	443.

[1]) I Landdistriktet. [2]) Deraf 56 i Haugesund.

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal Møder: i Sogndals Distrikt 3 (et i Ladestedet, et i Sogndals Landsogn og et i Lunde); i Ekersunds Distrikt 8 (fire i Ekersund, et i Ekersunds Landsogn og et i hvert af Hellelands, Birkrems og Haa Sogne); i Sandnæs Distrikt 12 (i Sandnæs to, Høiland to, Time fire, Gjæsdal to samt i Klep og Høgsfjord hver et); i Stavanger Distrikt 20 (i Stavanger); i Finnø Distrikt 5 (i Hjelmeland, Sjærnerø, Nerstrand, Finnø og Strand hver et); i Sands Distrikt 6 (i Suledal et, i Vikedal to og i Jælse tre); i Karmøens Distrikt 8 (i Skudesnæshavn tre, Kopervik to, Skudesnæs Landsogn, Avaldsnæs Landsogn og Tysvær hver et); i Haugesunds Distrikt 1 (i Skjold). Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande nævnes: fra Sogndal om de almindeligste Sygdomsaarsager; i Stavanger forhandledes en Skrivelse fra Medicinaldirektøren om ugentlige Dødslister samt om Gjennemførelse af en Regel, hvorefter Lægerne i Byen vedtoge for Sundhedskommissionens Ordfører at anmelde ethvert nyt Tilfælde af de betydeligere smitsomme Sygdomme, saasnart det er kommet til Iagttagelse; det blev henstillet til Kommunebestyrelsen at bevilge de nødvendige Penge til Schemaer, hvilket nægtedes. I Strands Herred i Finnø Distrikt opnævntes Tilsynsmænd for Fnatsygen, og Foranstaltninger bleve trufne til Uddeling af Salve til Ubemidlede; i Sands Distrikt forhandledes om Kjertelsyge og Rachit og om Spedalskhedens Smitsomhed; i Karmøens Distrikt om spæde Børns Pleie, om de skadelige Følger af langvarig Diegivning og om Spedalskhedens Smitsomhed.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Sogndals	Distrikt	105
- Ekersunds	—	432
- Sandnæs	—	418
- Stavanger	—	591
- Finnø	—	237
- Sands	—	282
- Karmøens	—	392
- Haugesunds	—	290
	Tilsammen	2 747.

I Lunde og Heskestad Herreder af Sogndal blev Vaccination ikke foretagen; heller ikke i Strands Herred (Finnø Distrikt) paa Grund af den herskende Kighosteepidemi og heller ikke i Aardal og Sjærnerø Herreder (Finnø Distrikt), da der blot vaccineres hvert andet Aar. I Suledal (Sands Distrikt) blev der ikke vaccineret, fordi den tilsendte Materie ikke slog an, og der desuden var vaccineret fuldstændig i det foregaaende Aar.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 10, deraf 5 over Døde og 5 over Levende; 2 foretoges i Sandnæs, 2 i Karmøens, 2 i Haugesunds og et i hvert af Sogndals, Ekersunds, Stavangers og Sands Distrikter.

Sygehuse. Foruden Stavanger Bys Sindssygeasyl har Amtet 3 offentlige Sygehuse, nemlig Stavanger Bys Sygehus, Stavanger Amtssygehus og Vaarsildfiske-Afgiftsfondets Sygehus i Haugesund, der paa flere Aar ikke har været benyttet. Ved Vigsnæs Kobberværk findes et privat Sygehus paa 16 Senge.

Af **Badeindretninger** findes foruden de ved Sygehusene indrettede Bade: 1 Badeindretning i Stavanger med Karbad af Sø- og Ferskvand, Styrt, Dousch, russiske og romerske Bad; 2 Søbadehuse sammesteds, 1 i Ekersund, 1 ved Vigsnæs Verk, 1 i Kopervik og 1 i Skudesnæshavn.

Amtet har 6 **Apotheker,** nemlig: 1 i Ekersund, 1 i Sandnæs, 2 i Stavanger og 1 i Haugesund samt 1 i Kopervik, hvilke samtlige sees visiterede med Undtagelse af Sandnæs, hvorfra Opgave herom mangler. Personalet bestod foruden af Apothekeren: i Ekersund af 1 Discipel, der tog Medhjelperexamen; i Sandnæs af 1 Discipel; i Stavanger ved Svaneapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple, hvoraf den ene tog Medhjelperexamen, ved Apotheket Hygiæa af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple; i Haugesund af 1 uexaminéret Pharmaceut og 1 Discipel og i Kopervik af 1 Discipel, der tog Medhjelperprøve.

Medicinalpersonalet bestod af 20 Læger, 1 Tandlæge, 35 Jordemødre og 37 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Sogndals Distrikt: 1 Læge, boende i Ladestedet Sogndal; 1 Jordemoder, 3 Hjelpevaccinatører.
2. Ekersunds Distrikt: 2 Læger, boende i Ladestedet Ekersund; 3 Jordemødre (derhos 1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatører (deraf 2 Jordemødre).
3. Sandnæs Distrikt: 2 Læger, boende i Sandnæs; 5 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
4. Stavanger Distrikt: 8 Læger og 1 Tandlæge, bosatte i Stavanger; 9 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
5. Finnø Distrikt: 1 Læge, boende i Finnø; 6 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder).
6. Sands Distrikt: 1 Læge, bosat i Sand; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
7. Karmøens Distrikt: 3 Læger, (Distriktslægen boende i Kopervik, en i Skudesnæshavn og en ved Vigsnæs Kobberverk); 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
8. Haugesunds Distrikt: 2 Læger, boende i Haugesund; 4 Jordemødre (deraf 1 privat); 4 Hjelpevaccinatører.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 118,81 norske Kvadratmil (15 157 Kvadratkilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875[1]) havde 119 303 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 9 Lægedistrikter:

1. Indre Søndhordlands Distrikt (8,45 n. □ Mil, 9 369 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Skonevik	4,54 n. □ M.,	3 128	Indb.
	Etne	2,46 —	2 498	—
	Fjælberg	1,45 —	3 743	—

2. Ytre Søndhordlands Distrikt (6,43 n. □ Mil, 13 656 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Stordøen	1,01 n. □ M.,	1 990	Indb.
	Valestrand	0,38 —	1 076	—
	Finnaas	1,69 —	4 230	—
	Fitje	1,43 —	2 276	—
	Tysnæs	1,92 —	4 084	—

[1]) Fra 1ste Januar 1877 er Bergens Landdistrikt (Domkirkens og Sandvikens Landdistrikter, med tilsammen 4 743 tilstedeværende Indbyggere ved Udgangen af 1875), som tidligere henhørte til søndre Bergenhus Amt og nordre Midthordlands Lægedistrikt, henlagt til Bergens By; efter de nye Grændser skulde Amtet have en Folkemængde ved Udgangen af 1875 af 114 560 Indbyggere.

3. Indre Hardanger Distrikt (42,24 n. □ Mil, 10 186 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Ullensvang	19,57 n. □ M.,	5 457 Indb.
	Ulvik	17,59 —	3 805 —
	Røldal	5,08 —	924 —

4. Ytre Hardangers Distrikt (12,39 n. □ Mil, 11 607 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Kvindherred	5,97 n. □ M.,	4 418 Indb.
	Strandebarm og Varaldsø	1,42 —	2 429 —
	Jondal	1,62 —	1 882 —
	Vikør	3,38 —	2 878 —

5. Vos Distrikt (15,87 n. □ Mil, 9 420 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Voss	10,30 n. □ M.,	7 410 Indb.
	Vossestranden	5,57 —	2 010 —

6. Søndre Midthordlands Distrikt (7,29 n. □ Mil, 11 191 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Os	3,13 n. □ M.,	3 777 Indb.
	Fuse	2,86 —	3 104 —
	Sund	1,30 —	4 310 —

7. Nordre Midthordlands Distrikt[1]) (3,66 n. □ Mil, 14 153 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Fane	1,67 n. □ M.,	4 061 Indb.
	Fjeld	1,02 —	2 763 —
	Askøen	0,70 —	5 038 —
	Aarstad	0,27 —	2 291 —

8. Indre Nordhordlands Distrikt (12,66 n. □ Mil, 16 954 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Haus	1,53 n. □ M.,	4 689 Indb.
	Bruvik	2,97 —	2 252 —
	Hammer	1,77 —	5 685 —
	Hosanger	6,39 —	4 328 —

9. Ytre Nordhordlands Distrikt (7,98 n. □ Mil, 14 899 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Herlø	0,80 n. □ M.,	2 655 Indb.
	Manger	1,02 —	4 513 —
	Lindaas	6,16 —	7 731 —

Sveens Herred (1,84 n. □ M., 3 125 Indbyggere), udgjør en Del af det iøvrig i Stavanger Amt beliggende Haugesunds Lægedistrikt.

[1]) Se Noten foregaaende Side,

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som mindre god, idet der forekom større og mindre Epidemier af Tyfoidfeber og Skarlagensfeber, ligesom Kighoste vandt nogen Udbredning.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver, meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	2 053	
1876	122 000	2 219	18,19
1875	121 206	2 494	20,57
1874	120 198	1 916	15,94
1873	118 938	1 940	16,31
1871—75	119 414	2 067	17,31
1866—70	114 782	1 736	15,12

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Typhoidfeber har hersket i alle Distrikter med Undtagelse af Sveens Herred, men fornemmelig i nordre Midthordland samt de 2de nordhordlandske Distrikter. Sygdommen var nemlig, for Vos og en Del af indre Nordhordlands Vedkommende, en Fortsættelse af Epidemier, der vare begyndte i 1875, dels var den importeret fra Haugesund til indre Søndhordland og fra Bergen til søndre og nordre Midthordland, indre og ytre Nordhordland. I Forstæderne om Bergen og det tilstødende Landdistrikt var Sygdommen stationær. I de om Bergen liggende Distrikter var omtrent 350 Individer angrebne. Sygdommen skildres som i det hele mild. Isolation og Desinfektion bragtes i Anvendelse. Fra indre Nordhordland omtales Almuen som villig til at rette sig efter Lægens Forskrifter i denne Henseende, men dens smaa Kaar lægge mange Hindringer iveien for Forskrifternes hensigtssvarende Udførelse (Krohn).

Barselfeber. 1 Tilfælde af Barselfeber af malign Natur indtraf i nordre Midthordlands Distrikt og endte dødeligt efter 6 Ugers Lægebehandling. Smitten var rimeligvis fremkaldt ved Behandling af samme Jordemoder, der havde pleiet en Barselkone med et saa mildt Feber-

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhoidfeber	415	28	414	43	31	22	18	25	24	26	46	35	33	48	63
Barselfeber	25	5	25	3	2	5	1	1	1	2	1	-	2	4	3
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	26	-	23	2	3	3	6	2	1	-	5	-	-	1	-
Skarlagensfeber	613	97	602	122	65	12	22	12	29	83	62	64	39	57	35
Mæslinger	48	2	48	1	-	-	1	1	4	1	-	2	4	11	23
Rosen	33	-	33	3	2	1	3	4	2	4	5	-	3	3	3
Kighoste	206	5	206	6	5	30	34	16	28	34	20	16	9	4	4
Diphtherisk Svælgbetændelse	33	2	33	6	2	3	3	2	1	3	1	1	1	5	5
Strubehoste	7	2	7	-	1	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Kusma	14	-	11	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	556	12	409	48	40	61	44	27	52	37	25	11	18	20	26
Lungebetændelse	221	19	221	21	16	31	36	26	17	15	8	8	10	19	14
Pleurit	40	3	37	4	4	4	5	1	4	1	3	1	3	3	4
Gigtfeber	74	3	74	4	5	11	8	6	7	6	5	7	2	11	2
Koldfeber	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	425	11	418	23	13	10	8	10	20	41	76	30	28	59	100
Blodgang	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2739	189	2564	292	191	199	190	134	190	254	257	177	152	246	282

	Ialt opgivne. Tilfælde.	Ialt opgivne. Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 a Sveens Herred. Tilf.	1 a Døde.	1 b Indre Søndhordland. Tilf.	1 b Døde.	2 Ytre Søndhordland. Tilf.	2 Døde.	3 Indre Hardanger. Tilf.	3 Døde.	4 Ytre Hardanger. Tilf.	4 Døde.	5 Vos. Tilf.	5 Døde.	6 Søndre Midthordland. Tilf.	6 Døde.	7 Nordre Midthordland. Tilf.	7 Døde.	8 Indre Nordhordland. Tilf.	8 Døde.	9 Ytre Nordhordland. Tilf.	9 Døde.
Typhoidfeber	415	28	-	-	12	1	35	2	2	-	7	1	18	-	5	-	143	12	101	10	92	2
Barselfeber	26	6	-	-	5	1	1	-	3	2	2	-	9	1	4	1	1	1	-	-	1	-
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	26	-	-	-	4	-	5	-	1	-	6	-	-	-	-	-	7	-	3	-	-	-
Skarlagensfeber	634	118	11	5	2	-	67	28	16	4	268	41	6	2	83	9	55	6	8	3	118	20
Mæslinger	48	2	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	1	-	-	-	40	2	-	-	-	-
Rosen	33	-	-	-	7	-	-	-	2	-	9	-	10	-	1	-	2	-	2	-	-	-
Kighoste	212	11	-	-	3	1	12	-	76	-	79	8	3	-	5	-	15	-	14	2	5	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	33	2	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	6	1	22	1	-	-
Strubehoste	7	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	-	-	-	-
Kusma	14	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	561	17	-	-	42	7	70	-	94	1	85	2	20	4	1	-	106	-	130	2	13	1
Lungebetændelse	231	29	-	-	31	4	10	-	7	3	40	4	43	3	4	1	19	3	50	6	27	5
Pleurit	40	3	-	-	5	-	-	-	2	1	15	1	4	-	2	-	3	-	3	-	6	1
Gigtfeber	74	3	-	-	10	1	-	-	3	1	14	1	5	-	2	-	6	-	30	-	4	-
Koldfeber	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	436	22	-	-	27	-	17	-	21	-	119	7	173	13	3	-	6	-	54	2	16	-
Blodgang	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	2793	243	11	5	151	15	223	30	230	12	653	65	292	23	111	11	419	27	421	26	282	29

anfald, at ingen Læge var bleven tilkaldt, og som ogsaa helbrededes ved Naturens Hjelp alene (Herm. Jebe).

Af **Børnekopper** forekom i Juli Maaned et Tilfælde paa Gaarden Moberg i Os i søndre Midthordland. Den Angrebne var en Dame fra Bergen.

Skarlagensfeber forekom i alle Distrikter. Der er opgivet noget over det dobbelte Antal Tilfælde af de i 1876 opgivne (634 resp. 309). I ytre Søndhordland herskede Sygdommen næsten hele Aaret. Amtsskolen paa Utne, hvor den først begyndte, standsedes, og Lokalet benyttedes som Isolationslokale. I ytre Hardanger havde 2 Epidemier en stor Udbredning og varede til udover Høsten. Sygdommen var i det hele mild, især i de gamle, luftige Røgstuer, derimod var Dødeligheden større i de nyere Huse med trange Værelser (Th. Kinck). I søndre Midthordland forekom en mindre Epidemi i Begyndelsen af Aaret i Os og Fuse, en større i sidste Kvartal. I nordre Midthordland var Sygdommen en Fortsættelse af Epidemien i 1876 og forekom hovedsagelig i Bergens Nærhed; den var i Almindelighed godartet. I ytre Nordhordland var Sygdommen i Begyndelsen af Aaret en Fortsættelse af Epidemien i 1876; i Juni forekom atter nogle Tilfælde, hvori Smitte fra Bergen paavistes. Sygdommen ledsagedes ofte af Angina med diphtherisk Belæg. Nephrit og Abscesser paa Halsen omtales som Følgesygdomme. Isolation og Desinfektion anordnedes.

Kighoste forekom udbredt, men mild i indre Hardanger; i ytre Hardanger var den i Aarets første Halvdel ondartet. Sygdommen forekom endvidere spredt i søndre Midthordland og indre Nordhordland, medens den ophørte i Vos, hvor den i Slutningen af 1876 var almindelig udbredt.

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit er opgivet 135 Tilfælde med 17 Dødsfald. Af de Behandlede vare 64 Mænd, 71 Kvinder. 57 vare under og 78 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit er opgivet 8 Dødsfald.

Lungebetændelse var fremdeles sjelden i ytre Nordhordland i Forhold til Aarene 1874 og 1875, ligesaa i ytre Søndhordland.

Diarrhoe og Cholera nostras omtales fra Vos at have været epidemisk i Aarets Slutning. Omtrent 150 kom under Lægebehandling. Antallet af de angrebne var større. Sygdommen kom pludselig, var forbunden med Feber, Brækning, Diarrhoe og Tenesmus; undertiden vare Udtømmelserne blodige. Den varede oftest kun i nogle Dage, var undertiden abortiv; andre Tilfælde medtog længere Tid; enkelte endte dødeligt, især hos Børn. Sygdommen var øiensynlig smitsom. Den var ikke ganske ophørt i Marts 1878 (Næsheim, Frost).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og ialt kjendte Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) vil sees af nedenstaaende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
		Kjøn.		Alder.						3		4		6		7		8		9	
										Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Søndre Midt-hordland.		Nordre Midt-hordland.		Indre Nord-hordland.		Ytre Nord-hordland.	
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.	primær.	konstitutionel.			Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis.....	10	5	5	1	9	2	8	5	-	-	-	-	-	3	-	2	-	3	-	2	-
Gonorrhoe, Urethrit...	19	13	5	-	18	-	-	6	-	1	-	2	-	-	-	6	-	8	-	2	-

Med Hensyn til de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot. Forholdet af opgivne Dødsfald af Svindsot til ialt opgivne Dødsaarsager samt til ikke epidemiske Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel (se Tabellen Side 99).

Af **Sindssygdom** er opgivet 4 Dødsfald.

For Amtskommunens Regning forpleiedes i Regnskabsaaret 1ste April 1877 til 31te Marts 1878: 145 Sindssyge,

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	105	-	39	41	2	78	10	105	-
Fnat	36	-	6	9	12	3	4	36	-
Skurv	5	-	2	3	4	1	2	5	-
Kjertelsyge	120	2	51	57	99	9	10	121	3
Rachit	39	-	11	13	24	-	7	39	-
Simpel Meningit	13	9	9	4	2	11	5	13	9
Tuberculøs Meningit	11	9	2	7	8	1	7	11	9
Svindsot	95	43	39	49	2	86	10	123	71
Kræft	23	13	8	15	-	23	8	32	22
Vatersot og Morb. Brighti	31	10	11	18	1	28	10	36	[1]15
Blegsot og Anæmi	156	1	-	111	8	103	10	156	1
Menstruationsuordener	83	-	-	83	-	83	9	83	-
Kardialgi, kron. Gastrit og Dyspepsi	407	13	174	195	27	342	11	407	13
Ormesygdomme	41	-	17	8	38	1	7	41	-
Drankersygdomme	3	-	3	-	-	3	3	3	-

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	1 a		1 b.		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sveens Herred.		Indre Sønd-hordland.		Ytre Sønd-hordland.		Indre Har-danger.		Ytre Har-danger.		Vos.		Søndre Midt-hordland.		Nordre Midt-hordland.		Indre Nord-hordland.		Ytre Nord-hordland.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	-	-	15	-	-	-	19	-	27	-	27	-	2	-	2	-	12	-	1	-
Fnat	-	-	21	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5	-	8	-	-	-	-	-
Skurv	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	-	-	41	1	-	-	11	1	39	1	12	-	2	-	3	-	12	-	1	-
Rachit	-	-	3	-	-	-	4	-	11	-	15	-	-	-	-	-	4	-	2	-
Simpel Meningit	-	-	3	2	-	-	1	1	5	3	-	-	1	1	-	-	-	-	3	2
Tuberkuløs Meningit	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	5	3	1	1	1	1	2	2	-	-
Svindsot	-	-	20	14	7	7	6	5	37	15	19	7	7	5	4	2	8	6	15	10
Kræft	-	-	4	4	-	-	1	-	6	5	5	5	2	1	-	-	5	3	9	4
Vatersot og Morbus Brighti	-	-	4	3	3	3	6	2	10	2	2	-	1	1	3	2	6	1	1	1
Blegsot og Anæmi	-	-	15	-	-	-	42	-	19	-	45	-	2	-	8	-	20	1	5	-
Menstruationsuordener	-	-	20	-	-	-	4	-	21	-	11	-	3	-	-	-	14	-	10	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	-	-	32	7	35	4	30	-	116	1	38	-	15	-	30	-	61	-	50	1
Ormesygdomme	-	-	14	-	-	-	7	-	1	-	2	-	-	-	2	-	15	-	-	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

[1]) Af Vatersot 13, af Morbus Brighti 2 Dødsfald.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Dødsaarsag				Forhold i pCt.	
	med anført Dødsaars.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til ikke epidemiske Dødsaarsager.
Sveens Herred....	5	-	5	-	-	-
Indre Søndhordl...	91	14	15	76	15,4	18,4
Ytre — ..	54	7	30	24	13,0	29,2
Indre Hardanger..	32	5	12	20	15,6	25,0
Ytre — ..	121	15	65	56	12,4	26,8
Vos.....	54	7	23	31	13,0	22,6
Søndre Midthordl..	32	5	11	21	15,1	23,8
Nordre — [1])	70	2	27	43	2,9	4,7
Indre Nordhordl..	85	6	26	59	7,1	10,2
Ytre — .	67	10	29	38	14,9	26,3
Søndre Bergenhus Amt.....	611	71	243	368	11,6	19,3

[1]) Naar de i Pleiestiftelserne for Spedalske og i Møllendals Sindssygeasyl forefaldne Dødsfald ikke medregnes, bliver Forholdet af Dødsfald af Svindsot til samtlige opgivne Dødsaarsager 5,9 og til de ikke epidemiske 25,0 for nordre Midthordlands Vedkommende, og for hele Amtet bliver Forholdstallene 12,3 resp. 21,3.

hvoraf 26 paa Asyler; 16 vare hjemmehørende i indre og 20 i ytre Søndhordlands Distrikt, 11 i indre og 23 i ytre Hardangers, 17 i Vos, 6 i søndre og 16 i nordre Midthordlands, 18 i indre og 14 ytre Nordhordlands Distrikter, samt 4 i Sveens Herred.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 19 Tangforløsninger, 8 Vendinger og 5 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel.

Endvidere udførtes 2 Gange Perforation af Fosterhovedet ved Bækkensneverhed, den ene for 2den Gang paa samme Kvinde; hun døde 14 Dage efter Operationen af Pneumoni. Den anden Patient forblev ilive. 1 Mutilation hos en 45-aarig, for 6te Gang fødende, Kvinde. De foregaaende Fødsler havde været besværlige, men Børnene fødtes levende. Den sidste Fødsel havde været i 2½ Døgn; Vandet var gaaet for 24 Timer siden, hvorpaa Armen faldt frem. Jordemoderen havde gjort Forsøg paa Vending. Fosteret fandtes fast nedtrykt i Bækkenet, hvorfor der gjordes Exvisceration og Knækning af Columna; Fosteret fødtes øieblikkelig ved Selvudvikling. Konen led en Maaned af Cystit, men kom sig ganske. Endvidere en Extraction med Hage i Axillen af et til Skulderen født, dødt og forraadnet, Foster. Konen døde 15 Timer senere af Barselfeber.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	[1])15	-	-	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rigid Modermund	[2]) 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	-	-	[3]) 8	-	-	2	[4]) 6	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Uopgiven Indikation.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	19	-	-	18	1	-	8	-	-	2	6	-	5	-	-
	19			19			8			8			2		

[1]) 7 er opgivne som Førstefødende, 1 som Flerfødende. [2]) 45 Aar gl. Førstefødende. [3]) 3 opgives som Førstefødende. [4]) 1 var dødfødt, 1 var 2den Tvilling.

Ialt er udført 36 obstetriciske Operationer, hvoraf 12 i indre Søndhordlands, 1 i ytre Søndhordlands, 1 i indre Hardangers, 5 i ytre Hardangers, 3 i Vos, 2 i søndre Midthordlands, 4 i nordre Midthordlands, 5 i indre Nordhordlands, 3 i ytre Nordhordlands Distrikter.

Det i Beretningen for 1875 fra ytre Hardanger omtalte Misfoster er i Løbet af 1877 afgaaet ved Døden (Matthiesen).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Sveens Herred....	87	54	-	1	-	3	-
Indre Søndhordland	286	137	-	2	14	5	-
Ytre —	451	284	2	4	22	9	-
Indre Hardanger..	294	184	1	2	5	7	-
Ytre — ..	349	263	3	-	8	-	-
Vos.....	278	164	7	-	9	-	2
Søndre Midthordl..	349	174	5	2	19	9	-
Nordre — .	563	254	6	9	16	7	1
Indre Nordhordland	601	280	4	5	26	8	1
Ytre —	500	259	-	4	17	13	2
Søndre Bergenhus Amt.....	3758	2053	28	29	136	61	6

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 705 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 54,6.

I Lægernes Dødslister indeholdes Opgaver over 12 Dødsfald paa Barselseng, nemlig 6 af Barselfeber og 6 efter besværlig Fødsel. Af de sidste døde 2 uforløste, en — 46 Aar gammel — af Ruptera uteri og en (uopgiven Alder) uden Lægehjelp, der skal have været Tverleie med begyndende Selvudvikling.

Lægernes Dødslister — Stiftelserne for Spedalske og Møllendals Asyl medregnede — indeholde Opgaver over 611 eller 30,8 pCt. af samtlige (1 986) ved Sygdom foraarsagede Dødsfald.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.
Skarlagensfeber.....	118
Svindsot.....	71
Alderdomssvaghed	65
Spedalskhed.....	50
Lungebetændelse.....	29
Typhoidfeber	28
Diarrhoe og Cholera nostras..	22
Kræft...	22
Simpel og tuberkuløs Hjernebetændelse samt Kramper i Børnealderen.....	19
Akut Bronchit	17
Organisk Underlivssygdom...	17
Vatersot og Morbus Brighti..	15

Veirliget var meget ugunstig. Foraaret var koldt, Sneen laa længe, Sommeren indfandt sig sent, var kold og regnfuld, Frostnætterne kom tidlig, Høsten var fugtig og stormende. Som Følge heraf maatte Buskapen holdes længe inde, hvorfor der navnlig i Vos, indre og ytre Nordhordland opstod Bunød («større end nogensinde» — Krohn, «som satte Distriktet betydeligt tilbage» — Collett). Saavel Korn- som Potetes- og Frugtavlen mislykkedes tildels eller ganske. Middeltemperaturen i ytre Søndhordland var usædvanlig lav + 4,47 R. Kun fra ytre Hardanger nævnes, at Sommeren og Høsten var mild med Godveirsdage.

Levemaade og hygiæniske Forhold. I indre Søndhordland siges Jordbruget at være i Fremadskriden, Husene blive bedre indrettede, Renligheden er inden Døre upaaklagelig, medens Kompostdynger fremdeles ligge lige udenfor Huset. Øl- og Vinudskjænkningen er betydelig indskrænket og Drukkenskab derfor sjelden. I indre Hardanger omtales de oekonomiske Forhold i Almindelighed som gode, ligesaa Levemaaden; større og rummeligere Huse bygges efterhaanden, de gamle ere ofte smaa og sammenpakkede. Udskiftningen nyder liden Tiltro og Fremgang (J. Hoffmann). Fra ytre Hardanger anføres det, at Boligerne blive mindre luftige, da Røgstuerne fortrænges af nye Huse med tildels smaa og trange Rum. Hygiænen i de indre Dele af søndre Midthordlands Distrikt omtales som upaaklagelig; i de ydre og ved Havkanten liggende Dele er der liden Sands for Renlighed og ordentligt Husstel. Sædeligheden i Os siges at være mindre god (Krüger). I nordre Midthordland ere de hygiæniske Forhold især blandt Havstrilerne fremdeles mislige; deres Bedrift, Fattigdom, liden Oplysning og isolerede Opholdssted ude i Havskjærene lægge ogsaa store Hindringer iveien for Forbedring af Tilstanden. Hvad Landstrilene angaar, da synes efterhaanden en paatagelig Forbedring af de hygiæniske Forhold at udvikle sig, hvortil formentlig ikke mindst bidrager, at de faa alle sine Produkter saameget bedre betalte end tidligere. Drikfældighed er ikke egentlig herskende, men Bonden er gjerne beruset, naar han reiser hjem fra en Bytur (Herm. Jebe). I indre Nordhordland siges Hygiænen at gaa jevnt fremad. I ytre Nordhordland foregaar Udskiftningen i samme store Maalestok som før, nye Huse opføres, Husholdningsstellet og Gaardsvæsenet indrettes paa en fornuftigere Maade, og med det forbedrede Stel kommer en større Renlighed. I Anledning af Udskiftningen bemærker Distriktslægen (Collett) endvidere: Da jeg anser Udskiftningen af det skadelige Fællesskab som

den kraftigste Løftestang saavel i sanitær som i økonomisk Henseende, undlader jeg ingensinde at opfordre og overtale den ellers træge Almue til dette Skridt, og anser jeg derfor Udskiftningens Fremme som Sundhedskommissionens vigtigste Opgave. Sameiet viser sig nemlig som den væsentligste Hindring for Sundhedsreglernes Gjennemførelse; til Exempel kan anføres, at der er større Gaardsbrug, hvis Eier ikke har saamegen Grund omkring sit Hus, at han derpaa kan opføre et Privet, hvorfor Sundhedskommissionen hidtil har maattet fritage ham for denne Forpligtelse.

Kvaksalveri. I nordre Midthordlands Distrikt praktisere flere Kvaksalvere («Frilæger»), fornemlig en i Bergen bosat saakaldet Doktor Fiva, en forhenværende Skrædder og gevorben Soldat, der i sin Tid, da Udrykningen til Slesvig blev paatænkt, blev udtagen til Ambulancesoldat og oplært paa det militære Sygehus til at aarelade, kopsætte, anlægge Tourniquet og foreløbig Forbinding. Han nyder stor Tillid og øver stor Virksomhed, især da han afskriver paa Latin gamle Receptformler, som ogsaa respekteres paa Bergens Apotheker — altsaa ingen Forskjel paa ham og en examineret Læge, især da han skal anføre, at han ikke har underkastet sig Examen, fordi han ikke kunde være enig med Professorerne i alle deres Meninger (Herm. Jebe).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

Lægedistrikt.	Behandlede.	Udgifter til Medicin.	
		Kr.	Øre.
Sveens Herred	7	uop	givet
Indre Søndhordland	34	[1])	[1])
Ytre —	20	55	85
Indre Hardanger	58	172	47
Ytre —	37	80	-
Søndre Midthordland	33	uop	givet
Nordre — [2])	15	uop	givet
Indre Nordhordland	7	11	45
Søndre Bergenhus Amt	211		

[1]) Til Diæt og Medicin, Kr. 159,89.
[2]) Aarstad Sogn.

Af Møder i **Sundhedskommissionerne** afholdtes: i Sveens Herred 1 (Vikebygd Sogn); i indre Søndhordland 4 (1 i Fjælberg, 2 i Skonevig, 1 i Etne); i ytre Søndhordland 2 (1 i Stordøen, 1 i Valestrand); i indre Hardanger 3 (2 i Ullensvang, 1 i Ulvik); i ytre Hardanger 3 (2 i Jondal, 1 i Vikør); i Vos 2 (Stedet uopgivet); i søndre Midthordland 3 (1 i hvert Herred); i nordre Midthordland 4 (Stedet uopgivet); i indre Nordhordland 6 (2 i Haus, 2 i Bruvik, 1 i Hammer og 1 i Hosanger); i ytre Nordhordland 2 (1 i Lindaas og 1 i Manger. I sidstnævnte Distrikt afholdtes desuden et Møde med Familiefædre i Anledning af Skarlagensfeberen.

Foruden de almindelige Forhandlingsgjenstande kunne nævnes: i indre Søndhordland, om Spedalskhedens Aftagen i de senere Aar, om Behandling og Pleie af smaa Børn, om Blodomløbet og Virkningen af Blodudtømmelser, om Vigtigheden af ren Luft og rent Vand, om Næringsmidler og deres Næringsværdi; i indre Hardanger om Forurensning af Drikkevand og Misbrug af Bække; i søndre Midthordland om Drikkevand, om Coloradobillen med Forevisning af Tegninger; i indre Nordhordland om Farligheden af lettere Beskadigelser af Huden. I indre Nordhordland vedtoges nye Sundhedsforskrifter.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Sveens Herred	67
- indre Søndhordlands Distrikt	210
- ytre — —	449
- indre Hardangers —	76
- ytre — —	174
- Vos —	216
- søndre Midthordlands —	166
- nordre — —	402
- indre Nordhordlands —	421
- ytre — —	110
Tilsammen	2 291.

I Aalund (indre Søndhordland), i Ulvik og Kinservik (indre Hardanger) samt i Hosanger (indre Nordhordland) blev Vaccination ikke foretagen.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 11, nemlig 5 Obduktioner og 6 Undersøgelser af Levende; af samtlige udførtes 2 i ytre Søndhordland, 1 i ytre Hardanger, 2 i Vos, 3 i søndre Midthordland, 2 i indre Nordhordland og 1 i ytre Nordhordland.

Af **Badeindretninger** findes 4 private Søbadehuse samt enkelte Karbadeindretninger i indre Søndhordland, 1 Damp- og Karbadeindretning i indre Hardanger, flere smaa private Søbadehuse i ytre Hardanger samt i Lungegaardsvandet og Puddefjorden ved Bergen, samt 2 Søbadehuse, hvoraf 1 med Styrtebadindretning ved Arne Fabrik og 1 ved Vandals Mølle, i indre Nordhordland.

Af **Sygehuse** findes i Aarstad Herred ved Bergen: Møllendals Sindssygeasyl (privat Eiendom), Lungegaardshospitalet og Pleiestiftelsen for Spedalske No. 1. Ved

Arne Fabrik i indre Nordhordland er et Sygelokale. Desuden findes et orthopædisk Institut.

Medicinalpersonalet bestod af 13 Læger, 39 Jordmødre og 56 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1 a. Sveens Herred: 1 Jordemoder, 2 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder); Distriktslægen bor i Haugesund.

1 b. Indre Søndhordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Fjælberg; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.

2. Ytre Søndhordlands Distrikt: 1 Læge, boende paa Stordøen; 6 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatører.

3. Indre Hardangers Distrikt: 1 Læge, boende i Ullensvang; 6 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (deraf 3 Jordmødre).

4. Ytre Hardangers Distrikt: 2 Læger, hvoraf Distriktslægen, boende i Strandebarm, en privat Læge i Kvindherred; 6 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder).

5. Vos Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Vos og en privat Læge paa Vossevangen; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.

6. Søndre Midthordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Os; 5 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.

7. Nordre Midthordlands Distrikt: 2 Læger, nemlig Distriktslægen boende i Bergen samt Underlægen ved Lungegaardshospitalet; desuden har Aarstad Sogn sin egen Fattiglæge, der er bosat i Bergen; 3 Jordemødre (1 privat); 3 Hjelpevaccinatører (hvoraf 2 Jordemødre).

8. Indre Nordhordlands Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Haus og 1 Jernbanelæge i Bruvik; 3 Jordemødre; 8 Hjelpevaccinatører.

9. Ytre Nordhordlands Distrikt: 1 Læge, boende i Lindaas; 3 Jordemødre; 9 Hjelpevaccinatører.

XIII. Bergens By.

Byen, der har et Fladeindhold af 0,07 Kvadratmil, 1 Kvadratkilometer, og hvis Folkemængde den 31te December 1875 var 33 830 tilstedeværende Indbyggere, udgjør et Lægedistrikt, Bergens Stadsfysikat.

Sundhedstilstanden maa betegnes som god, idet Skarlagensfeber og Kighoste aftog jævnt fra Aarets Begyndelse. Typhoidfeber optraadte ogsaa med et noget ringere Antal Tilfælde end i det foregaaende Aar; derimod fik Mæslinger nogen Udbredning mod Aarets Slutning. Katarrhalske Tilfælde og Diarrhoe vare særdeles hyppige, men Lungebetændelse sjeldnere end i det foregaaende Aar.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau (se næste Spalte).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes og Sygehusets Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Af **Typhoidfeber** behandledes et lidt ringere Antal Tilfælde end i det foregaaende Aar men noget flere end i de næstforegaaende.

Dødeligheden.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro Mille.
1877	[1])	815	
1876	34 700	910	26,22
1875	33 841	917	27,10
1874	32 699	690	21,10
1873	31 601	796	25,50
1871—75	32 318	789	24,41
1866—70	28 909	609	21,06

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Børnekopper. I August Maaned behandledes 2 Tilfælde, af hvilke det ene var opstaaet 3 Mile fra Byen, det andet i Byen selv uden Sammenhæng med det første,

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Dødsfald [1].	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Af de opgivne Tilfælde behandledes paa Byens Sygehus.
Typhoidfeber	163	18	163	29	8	16	16	6	3	16	15	13	16	16	9	96
Cerebrospinal-Meningit	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	12	8	12	2	1	1	2	1	-	1	-	-	1	-	3	-
Børnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Vandkopper	45	-	45	14	3	-	15	-	2	9	2	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	158	53	158	49	21	15	19	12	20	11	9	-	1	1	-	3
Rødlinger	7	-	7	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	2	-	-
Mæslinger	180	3	180	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	175	2
Rosen	91	4	91	10	3	13	11	8	12	5	4	10	6	6	3	12
Kighoste	99	13	99	26	10	14	10	13	2	1	5	8	4	4	2	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	16	-	16	1	-	1	2	1	3	1	-	2	3	-	2	2
Strubehoste	8	11	8	-	2	1	-	-	2	-	1	2	-	-	-	-
Kusma	33	-	33	2	19	2	1	-	2	1	-	-	4	1	1	9
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	2758	31	2758	477	317	308	196	198	205	67	42	144	199	253	352	4
Lungebetændelse	198	44	198	42	29	19	22	21	12	5	3	5	9	12	19	16
Pleurit	87	3	84	8	6	11	8	9	10	4	4	4	1	10	9	3
Gigtfeber	96	1	96	8	9	12	8	9	5	5	7	9	11	8	5	15
Koldfeber	5	-	5	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	1
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	1081	23	1077	87	71	84	70	58	79	115	116	98	119	108	72	4
Blodgang	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Tilsammen	5046	215	5036	756	499	498	382	339	358	242	212	296	375	427	652	168

[1]) Ifølge Dødsanmeldelserne.

og uden at det i noget af Tilfældene var muligt at paavise, hvorledes Sygdommen var indført. Begge Patienter kom sig.

Skarlagensfeber fortsatte sig som Epidemi fra det foregaaende Aar med jævn Aftagen i Hyppighed fra Aarets Begyndelse. I Aarets Løb behandledes 158 Tilfælde, men antagelig have flere været angrebne, 53 ere anmeldte som døde af Sygdommen.

Mæslinger optraadte i November med 5 Tilfælde, og i December anmeldtes 175. Epidemien fortsatte sig i første Halvaar af 1878.

Kighoste, der fortsatte sig fra det foregaaende Aar, viste det største Antal Tilfælde i Aarets første Maaneder. Dødsanmeldelserne vise 13 Dødsfald.

Akut Bronchit og **andre katarrhalske Tilfælde.** Af akut Bronchit opgives behandlede: 1 227 Tilfælde, hvoraf 569 Mænd og 658 Kvinder; 557 vare under og 670 over 15 Aar. Ialt opgives af akut Bronchit 31 og af kronisk Bronchit 16 Dødsfald.

Lungebetændelse behandledes i et betydelig ringere Antal Tilfælde end i de tre foregaaende Aar. Til Oversigt hidsættes følgende Opgaver for de sidste 7 Aar:

Aar.	Behandlede.	Deraf Døde.	Døde af 100 Behandlede.	Kjendte Angrebne af 1000 Indvaanere.
1877	198	44	22,2	-
1876	278	45	16,2	8,0
1875	510	122	23,9	15,07
1874	254	67	26,4	7,7
1873	73	48	65,7	2,3
1872	139	21	15,1	4,5
1871	244	38	15,6	8,0

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige kjendte Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet Kjøn. Md.	Kv.	Alder. Børn.	Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.
Syphilis	66	53	13	6	60	30	36
Gonorrhoe, Urethrit	198	130	68	2	196	-	

Paa Sygehuset skede Indlæggelse af Puellæ publicæ og af de af Politiet til Undersøgelse fremstillede Kvinder 50 Gange for Urethrit og Leucorrhoe, 1 Gang for Ulcus, 6 Gange for konstitutionel Syphilis, 1 Gang for Condylomer og 5 Gange for Excoriationer.

Følgende Tabel giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme.**

De anmeldte Dødsfald af Svindsot (109) udgjør 13,7 pCt. af samtlige af Lægerne opgivne ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (798) og 18,7 pCt. af de ved ikke epidemiske Sygdomme foraarsagede Dødsfald (583).

Af **Forgiftninger** nævnes en med Laudanum hos en 2½ Aar gammel Dreng med dødeligt Udfald samt 7 efter Nydelsen af bedærvet Kalvekjød.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes paa Fødselsstiftelsen: 3 Tangforløsninger, alle med heldigt Udfald for Mødrene, 1 Gang hos Førstefødende paa Grund af langsom Fødsel (levende Barn), 1 Gang hos en Førstefødende paa Grund af Bækkensneverhed (Barnet døde 16 Timer gl.) og en Gang hos en Flerfødende formedelst Barselkrampe (Barnet døde 23 Dage gl.). 1 Gang Nedhentning af en Fod ved samlet Bækkenendeleie og noget vanskelig Udtrækning gjennem det forsnevrede Bækken; Barnet døde 24 Timer gl. (2den Tvilling; 1ste Tvilling var forløst med Tang). 1 Udtrækning af Efterbyrden, der laa med Fosterfladen over Orificium uteri med heldigt Udfald for Konen.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Md.	Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	372	-	90	67	1	156	8	372	-
Fnat	20	-	6	13	6	13	4	20	-
Skurv	5	-	2	1	-	3	4	5	-
Kjertelsyge	124	-	50	64	78	36	3	129	5
Rachit	14	-	8	6	14	-	2	15	1
Simpel Meningit	7	6	4	3	5	2	5	27	26
Tuberculøs Meningit	5	4	3	2	3	2	4	24	23
Svindsot	135	34	67	66	11	122	10	210	109
Kræft	18	5	11	7	-	18	5	46	33
Vatersot og Morbus Brighti	43	11	25	18	3	40	9	60	[1]) 28
Blegsot og Anæmi	506	-	63	437	83	417	8	506	-
Menstruationsuordener	32	-	-	32	1	25	6	32	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	331	1	166	142	6	302	8	335	5
Ormesygdomme	32	-	4	8	11	1	4	32	-
Drankersygdomme	4	1	2	-	-	2	2	6	3

[1]) Af Vatersot 11, af Morbus Brighti 17 Dødsfald.

Udenfor Fødselsstiftelsen udførtes følgende kunstige Forløsninger, hvis Indikationer og Udfald sees af følgende Tabel (se næste Side).

Desuden udførtes 1 Reposition af Arm forliggende foran Issen. — Ialt 82 obstetriciske Operationer, hvoraf 5 paa Fødselsstiftelsen.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel ved utilstrækkelige Veer	[1]39	[2]1	3	[3]36	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	9	[4]1	1	9	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
For stort Foster og Omslyngning af Navlesnoren	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	[5]5	-	[6]4	4	[7]5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	-	-	-	[8]1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
Uopgiven Indikation	1	-	-	1	-	-	2	-	-	[9]2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	52	2	4	49	5	4	8	-	4	7	5	-	-	-	2	1	1	-	1	-	3
	58			58			12			12			2			2			4		

[1]) 4 opgives som Førstefødende og 4 som Flerfødende. Hos 1 var Indikationen tillige stort Hoved og trangt Bækken og hos 1 Fare for Fosterets Liv. [2]) Førstefødende, der var syg før Forløsningen; døde af Ichoræmi. [3]) 1 opgives som Tvilling. [4]) Døde af Barselfeber. [5]) 3 opgives som Flerfødende. [6]) 2 Gange Tvillingfødsel. [7]) 1 Gang snevre Bækkenforhold og ualmindelig stort Foster. [8]) Ved udvendige Haandgreb, hvorpaa 1 Fod nedhentedes. [9]) Begge vare 2den Tvilling, hvor 1ste Tvilling var forløst med Tang.

Paa Fødselsstiftelsen indkom 84, 3 laa tilbage fra det foregaaende Aar og 1 ved heromhandlede Aars Slutning. De 84 Fødende fødte 85 Børn i 83 Enkeltfødsler og 1 Tvillingfødsel. Af de 84 Fødende vare 46 gifte og 38 ugifte. Liggedagenes Antal udgjorde 1 383.

Ved de 83 enkelte Fødsler vare Leierne følgende:

i 50: 1ste Isseleie,
- 32: 2det —
- 1: 2det Sædeleie, Ryg fortil.

Ved Tvillingfødslen var Leiet for 1ste Tvilling halv samlet Bækkenendeleie, Ryg fortil og for 2den Isseleie.

Af Børnene vare 2 dødfødte; 6 døde, hvoraf 3 i 1ste Døgn, nemlig Tvillingerne af hæmorrhagisk Diathese og en af Hernia diaphragmatica; efter 1ste Døgn døde en af Lungeabsces, 2 af Pneumoni. Af Barselkvinderne døde 2, en i Mai og en i Juni, en af Peritonæit og en af diphtherisk Infektion (Ruptura perinei) tilligemed Ileus.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Spalte).

Overskuddet af Fødte over Døde bliver saaledes 606 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 57,4. Ifølge Lægernes Opgaver døde 9 Kvinder paa Barselseng, deraf 8 af Barselfeber og 1 af Udtømmelse af Kræfterne efter Forløsningen.

Fødte og Døde.

Distrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Bergens Stadsfysikat	1421	815	6	15	64	11	5

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Fra Lægerne haves Opgaver over Dødsaarsagen for 768 eller 96,0 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (800). (Se Tabellen næste Side).

Til nærmere Oplysning om **Dødsaarsagerne** hidsættes følgende af Stadsfysikus efter Lægernes Dødsanmeldelser sammenstillede Liste (se Tabellen Side 107 og 108).

Hygiæniske Forhold. Den samlede Længde af Byens offentlige og private Kloaker udgjorde ved Aarets Udgang 74 264¾ Alen, hvoraf 2 427 Alen bleve anlagte i 1877.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.
Svindsot	109
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	91
Skarlagensfeber	53
Lungebetændelse	44
Kræft	33
Spedalskhed	32
Akut Bronchit	31
Alderdomssvaghed	29
Vatersot og Morbus Brighti	28
Enterit og Gastro-enterit	23
Diarrhoe og Cholera nostras	23

Fattigsygepleien besørges af 4 By- og Fattiglæger (Distriktslæger). Nedenstaaende Tabel viser de for Fattigvæsenets Regning forpleiede eller behandlede Syge:

	Tilsammen.	Deraf Md.	Deraf Kv.	Tilsammen.	Deraf Md.	Deraf Kv.
I Hjemmet i 1ste Distrikt	99	23	76			
- — - 2det —	94	33	61			
- — - 3die —	114	60	54			
- — - 4de —	279	96	183			
				586	212	374
Paa Sygehuset	....	....	....	396	171	225
Paa Arbeidsanstaltens Sygestuer:						
Overliggende fra 1876	66	40	26			
Indlagte fra Byen og Sygehuset	43	28	15			
Indlagte af Anstaltens Lemmer	40	30	10			
				149	98	51
Paa Byens Sindssygeasyl	42	21	21			
- Rosenbergs —	38	23	15			
- Møllendals —	7	2	5			
				87	46	41
Ialt for Fattigvæsenets Regning behandlede	....	....	....	1218	527	691

Fattigvæsenets Sygeudgifter i 1877 udgjorde efter Opgaver fra Stadsfysikus (se Tabellen næste Spalte).

Hvad **Kvaksalveriet** angaar, da siges deri ingen Forandring at være indtraadt. En i Byen bosiddende Kone har indrettet sit Hus til en Kuranstalt, der ved en af Sundhedskommissionen foranstaltet Undersøgelse viste tilfredsstillende hygiæniske Forhold med Hensyn til Renlighed og Rumforhold.

Sundhedskommissionen holdt i Aarets Løb 25 Møder, hvori forskjellige hygiæniske Spørgsmaal drøftedes og blandt

Fattigvæsenets Sygeudgifter.

	Kr.	Øre.
1. Til Byens Sygehus	24 426	12
2. - — Sindssygeasyl	16 878	85
3. - Rosenbergs —	14 756	46
4. - Møllendals —	4 363	80
5. - Fødselsstiftelsen	59	90
6. - Arbeidsanstalten	4 090	-
7. - fattige Syge i Byen	5 499	99
8. - Lægelønninger	2 920	-
9. - Jordemødre for Fødselshjelp til fattige Barselkvinder	24	-
Tilsammen	73 019	12

Andet vedtoges en Erklæring til Magistraten angaaende Erhvervelse for Byen af Fredriksbergs Skanse til Tomt for Isolationslazaret.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde 993, hvoraf 792 vaccineredes ved den offentlige Vaccination og 201 af Byens privat praktiserende Læger. 12 bleve revaccinerede. I Aarets Løb forsendtes til Distriktslæger og Hjelpevaccinatører i Stiftet ialt 462 Rør' med Vaccinelymfe, ligesom ogsaa flere af Byens Læger forsynedes med saadanne.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 2, begge over Døde.

Af **Sygehuse** fandtes foruden Fødselsstiftelsen, Kommunens almindelige Sygehus og dens Sindssygeasyl, Rosenbergs private Sindssygeasyl og St: Jørgens Hospital for Spedalske.

Paa Tugthusets Sygestuer var ifølge forrige Beretning 6 tilbageliggende fra 1876; forøvrigt savnes Meddelelser om Sygestuernes Virksomhed.

I Arbeidsanstaltens Sygestuer vare 66 [1]) tilbageliggende fra 1876, 83 indkom, 19 døde og 64 laa tilbage ved Aarets Udgang.

Badeindretninger. Ved Byen findes en Søbadeindretning og paa Sygehuset 1 Damp- og Karbadindretning, hvor der toges følgende Antal Bad:

	Karbad.	Romerske Bad.	Halvromerske Bad.	Søbad.	Dampbad.	Styrtebad.
Besøgende fra Byen	8239	1548	739	2662	988	527
Sygehusets Patienter	4220	91	-	-	1914	-
Tilsammen	12459	1639	739	2662	2902	527

[1]) Ifølge forrige Beretning vare 65 tilbageliggende ved Udgangen af 1876.

Liste over de af Lægerne meddelte Dødsaarsager i Bergens By i 1877.

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5-10 Aar.		Fra 10-15 Aar.		Fra 15-20 Aar.		Fra 20-30 Aar.		Fra 30-40 Aar.		Fra 40-50 Aar.		Fra 50-60 Aar.		Fra 60-70 Aar.		Fra 70-80 Aar.		Fra 80-90 Aar.		Fra 90-100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alcoholismus	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	11	7	4	-	1	5	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	21	11	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	5	2	3	4	-	3	-	-
Arthrocace column. vertebr.[1]	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atelectasis pulmonum	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	22	13	9	13	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	31	14	17	8	13	5	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
— chronica	16	3	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	5	1	5	-	1	-	-
Cancer[2]	33	13	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	3	5	6	2	6	3	3	-	1	-	-
Caries	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	4	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Commotio cerebri	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	42	25	17	23	15	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cystitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	10	7	3	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— senilis[3]	33	13	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	4	5	6	8	-	4
— nervosa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes mellitus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Diarrhoea	19	12	7	11	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis[4]	32	21	11	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	8	1	3	4	4	1	1	2	1	-	-	-	-	-
Embolia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emphysema	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Empyema	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Endocarditis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis & Gastroenteritis	23	10	13	10	11	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	4	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Febris puerperalis[5]	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhodes	18	9	9	-	-	-	-	1	1	-	-	4	2	3	4	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Fractura[6]	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Gangraena	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-
Gastritis chronica	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-
Haematocele uterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	4	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hydrops	11	4	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	4	-	-	-	-
Icterus	5	2	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Ileus & Intussusceptio	8	6	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Insania	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Meningitis	26	10	16	4	7	4	4	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-

[1]) For 1 Alderen uopgivet. [2]) Cancer ventriculi 16, Cancer hepatis 4, Cancer uteri 2, Cancer cardiae 1, Cancer intestinor. 1, Cancer ingvinis 1, Cancer recti 1, Cancer mammae 1, Cancer oesophagi 1, Cancer abdominis 1, Stedet uopgivet 4 (tilsammen 33). [3]) For 1 Alderen uopgivet. [4]) For 1 Alderen uopgivet. [5]) For 1 Alderen uopgivet. [6]) Fractura basis cranii.

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1–5 Aar.		Fra 5-10 Aar.		Fra 10-15 Aar.		Fra 15-20 Aar.		Fra 20-30 Aar.		Fra 30-40 Aar.		Fra 40-50 Aar.		Fra 50-60 Aar.		Fra 60-70 Aar.		Fra 70-80 Aar.		Fra 80-90 Aar.		Fra 90-100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Meningitis tuberculosa	23	13	10	4	4	6	5	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cerebrospinalis	3	1	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	3	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum. uriniferarum	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Nephritis & Morbus Brighti	17	9	8	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	2	3	-	1	1	2	-	1	2	-	1	-	-	-	-
Oedema glottidis	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis interna	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonaeitis	12	5	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Phlegmone & Abscessus	3	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	3	2	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	44	21	23	7	5	5	4	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	1	1	1	4	3	3	-	5	-	-	-	-
Rachitis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura intestinorum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	53	32	21	4	1	22	16	5	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sclerema	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis	5	2	3	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strictura oesophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Syphilis	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tuberculosis acuta	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	109	53	56	2	-	1	4	-	2	-	1	8	4	5	21	11	10	13	5	8	6	4	3	1	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	13	10	3	8	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus canalis intestinorum	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— organica abdominis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
— — cordis	20	7	13	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	4	1	4	-	1	2	2	-	1	-	-
— — hepatis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Causa mortis ignota	32	20	12	8	6	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	2	2	-	-	1	-	-	-
Mors accidentalis	3	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	5	5	-	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suicidium	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	811	418	393	130	97	60	52	20	9	4	2	22	12	23	44	38	16	26	32	29	30	36	39	20	37	8	17	-	4

Byens 5 **Apotheker** bleve visiterede. Personalet bestod foruden Apothekeren: ved Elephantapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter; ved Hjortapotheket af 2 examinerede Pharmaceuter og 1 Discipel; ved Løveapotheket af 2 examinerede og 1 uexamineret Pharmaceut samt 2 Disciple; ved Nordstjernen af 1 examineret og 1 uexamineret Pharmaceut samt 1 Discipel og ved Svaneapotheket af 3 examinerede Pharmaceuter og 1 Discipel. Paa Svaneapotheket og Hjortapotheket afholdtes Medhjelperprøve.

Medicinalpersonalet bestod af 26 Læger (desuden var Distriktslægen i nordre Midthordland bosat i Bergen), 3 Tandlæger og 21 Jordemødre.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 143,00 norske Kvadratmil, 18 243 □ Kilometer, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 86 208 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 11 Lægedistrikter:

1. Lærdals Distrikt (28,90 n. □ Mil, 7 066 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Lærdal	4,20 n. □ M.,	2 476	Indb.
	Borgund	4,00 —	885	—
	Aardal	9,00 —	1 530	—
	Aurland	11,70 —	2 128	—
	Gaardene Frøningen med underliggende Brug og Thingestad af Fresviks Sogn (af Lekanger)	— —	47	—

2. Lysters Distrikt[1]) (ca. 12,30 n. □ Mil, 5 723 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Lyster	7,20 n. □ M.,	3 614	Indb.
	Jostedal	5,10 —	870	—
	og af Hafslo Sognene:			
	Urnæs	ca. 0,90 n. □ M.	265	—
	Joranger		467	—
	og Fet		416	—
	samt Gaarden ytre Kroken i Solvorn Sogn		91	—

3. Indre Sogns Distrikt (ca. 8,20 n. □ Mil, 5 354 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Sogndal	5,10 n. □ M.,	3 632	Indb.
	Hafslo Sogn	ca. 3,10 n. □ M.	1 306	—
	Solvorn (undtagen Gaarden ytre Kroken) af Hafslo Herred		416	—

4. Midtre Sogns Distrikt (14,80 n. □ Mil, 7 626 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Lekanger (med Undtagelse af hvad der hører til Lærdals Distrikt)	4,20 n. □ M.,	2 272	Indb.
	Balestrand	6,00 —	2 167	—
	Vik	4,60 —	3 187	—

5. Ytre Sogns Distrikt (12,70 n. □ Mil, 8 751 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Evindvik	3,00 n. □ M.,	3 014	Indb.
	Utvær	1,70 —	1 500	—
	Ladvik og Brække	2,90 —	2 044	—
	Klævold	4,70 —	1 597	—
	Bø Sogn af Hyllestad	0,40 —	596	—

6. Ytre Søndfjords Distrikt (6,20 n. □ Mil, 8 868 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	1,00 n. □ M.,	1 918	Indb.
	Askevold	1,60 —	3 138	—
	Ytre Holmedal	3,60 —	3 812	—

7. Indre Søndfjords Distrikt (19,26 n. □ Mil, 11 504 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Indre Holmedal	6,80 n. □ M.,	3 567	Indb.
	Jølster	6,20 —	2 607	—
	Førde	6,26 —	5 330	—

8. Kinns Distrikt (6,94 n. □ Mil, 8 363 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Florø		— n. □ M.,	503	Indb.
Herrederne:	Kinn	6,00 —	4 491	—
	Bremanger		2 058	—
	Vefring	0,94 —	1 311	—

9. Ytre Nordfjords Distrikt (4,64 n. □ Mil, 6 356 Indbyggere), indbefattende:

Herredet Selø		2,70 n. □ M.,	4 680	Indb.
Rugsund Sogn af Davikens Herred		1,94 —	1 676	—

[1]) Oprettet ved kgl. Resolution af 20de Januar og 26de September 1877.

10. Nordfjordeidets Distrikt (5,34 n. □ Mil, 4 580 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Eid	3,48 n. □ M.,	3 014	Indb.
Daviken (undtagen Rugsund Sogn)	1,86 —	1 566	—

11. Indre Nordfjords Distrikt (22,82 n. □ Mil, 12 017 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Hornindal	1,72 n. □ M.,	1 699	Indb.
Gloppen	9,00 —	4 817	—
Indviken	5,30 —	3 006	—
Stryn	6,80 —	2 495	—

Sundhedstilstanden skildres som mindre god i indre Sogn, ytre Sogn, ytre Søndfjord, indre Søndfjord og Nordfjordeidet. Over hele Amtet herskede Sygelighed blandt Børn og navnlig vandt Skarlagensfeber og Kighoste ikke ubetydelig Udbredning. Typhoidfeber forekom noget mindre hyppig end i det foregaaende Aar. I flere Distrikter herskede epidemisk Diarrhoe.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	1 300	
1876	86 500	1 300	15,03
1875	86 374	1 323	15,32
1874	86 832	1 614	18,59
1873	87 273	1 357	15,55
1871—75	86 465	1 333	15,43
1866—70	86 331	1 778	14,80

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Med Hensyn til de **epidemiske Forhold** henvises til følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Typhoidfeber forekom i mindre Epidemier i Sogns og Søndfjords Kystegne samt i Nordfjordeidets og indre Nordfjords Distrikt. I indre Sogn forekom et Tilfælde i Lyster. Patienten kom syg hjem fra Bergen. I ytre Sogn fortsatte Sygdommen sig fra det foregaaende Aar, da den optraadte paa Gaarden Sverdal i Evindvik. Den angreb flere af Beboerne paa denne Gaard og udbredte sig til 3 Nabogaarde og en anden Gaard i samme Herred. I Bø Sogn af Hyllestads Herred og i Ladeviks Herred forekom enkelte Tilfælde af samme Sygdom. I Utværs Herred viste Sygdommen sig ved Aarets Slutning; den angaves indført fra midtre Sogn ved hjemmevendende syge Høstarbeidere. De paa Sverdal Angrebne led i Begyndelsen af særdeles heftige, continuerlige, stikkende og rivende Smerter i Underextremiteterne, fornemlig i Knæ- og Ankelledene, saaat Sygdommen kunde forvexles med akut Rheumatisme (J. Thorsen). I ytre Søndfjord forekom 14 Tilfælde, hvoraf 6 paa et Pigeinstitut, hidført ved en Elev fra Bergen. En Moder af en af Eleverne blev ogsaa smittet. De øvrige Tilfælde forekom spredte i Askevold og ytre Holmedal. I Kinns Distrikt optraadte Sygdommen, som Fortsættelse af Epidemien i 1876, med 28 Tilfælde i første Kvartal af 1877 i Bremangers Præstegjeld, navnlig paa Gaarden Grotle, hvor Smitten var bragt fra Gaarden Frøien. I Nordfjordeidets Distrikt forekom Sygdommen spredt saagodtsom hele Aaret igjennem. Smitte kunde paavises i nogle Tilfælde. I indre Nordfjords Distrikt optraadte Sygdommen dels i mindre Epidemier, dels sporadisk. Det har i Regelen været muligt at udrede Smitteforholdene. I Gloppen forekom 31 Tilfælde, hvoraf mindst 4 kunne betragtes som Fortsættelse af en i foregaaende Aar herskende Epidemi; 5, paa 3 Gaarde i Hyen optraadte, Tilfælde skrive sig alle fra det gamle Typhussæde Holme, en ualmindelig usundt beliggende og af meget skiddenfærdige Folk beboet Gaard. Paa Gaarden Sætre i Bredeims Annex til Gloppen forekom i Januar et ei videre paaagtet Tilfælde, der blev efterfulgt af 8 andre paa samme Gaard, 8 paa tilgrændsende Gaarde samt 1 paa en længere bortliggende Gaard, hvor En, der havde været Spillemand i et Bryllup paa Sætre 1 Maaned efter Sygdommens Ophør, indsygnede i Juni Maaned. Smitten formenes indført ved en fra Reise kommende Handelskarl. Paa Gaarden Rognæs i Hornindalen skal en fra Exercerøvelserne paa Nordfjordeidet — flere Tilfælde af Typhoidfeber skulle have forekommet under denne Sommers Militærøvelser — hjemvendende Soldat en Tid have været syg, formentlig af Typhoidfeber, og senere indtraf 2 vel konstaterede Tilfælde deraf paa samme Gaard. Derfra kom i Oktober en endnu ikke frisk Gut til sit Hjem for at deltage i et Bryllup der. En Tid efter optraadte 4 Tilfælde her samt 4 paa de nærmest liggende Gaarde, hvorfra Bryllupsgjæsterne vare. Epidemien var ikke standset ved Aarets Udgang (B. M. Müller).

I nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhoidfeber	123	9	123	15	37	8	4	13	4	13	3	4	7	8	7
Cerebrospinal-Meningit	7	1	7	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	33	6	33	3	7	4	3	2	2	1	3	3	3	1	1
Vandkopper	6	-	6	-	-	-	1	-	-	3	2	-	-	-	-
Skarlagensfeber	661	67	661	20	44	50	63	67	51	76	82	45	41	59	63
Rødlinger	5	-	5	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-
Mæslinger	22	-	22	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	3	14
Rosen	79	1	79	7	8	6	7	5	4	7	7	9	7	7	5
Kighoste	402	11	402	-	7	1	13	25	13	6	27	62	54	101	93
Diphtherisk Svælgbetændelse	19	-	19	1	2	1	3	2	3	2	1	2	1	1	-
Strubehoste	6	5	6	-	-	1	1	-	-	1	-	3	-	-	-
Kusma	11	-	11	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	8	1
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	649	9	649	56	39	54	58	61	60	41	33	50	62	64	71
Lungebetændelse	208	25	208	28	14	15	18	23	25	21	6	8	12	18	20
Pleurit	51	3	51	6	1	2	4	4	6	4	7	2	4	6	5
Gigtfeber	96	3	96	12	12	12	3	7	8	10	4	4	6	10	8
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	440	10	440	26	34	26	33	17	24	51	43	64	50	35	37
Blodgang	48	4	48	-	-	1	-	1	-	-	1	9	4	15	17
Skjørbug	6	-	6	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	2873	154	2873	175	207	187	212	230	203	243	220	266	251	337	342

	Ialt opgivne. Tilfælde.	Ialt opgivne. Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Lærdal. Tilf.	1 Lærdal. Døde.	2 Indre Sogn. Tilf.	2 Indre Sogn. Døde.	3 Midtre Sogn. Tilf.	3 Midtre Sogn. Døde.	4 Ytre Sogn. Tilf.	4 Ytre Sogn. Døde.	5 Ytre Søndfjord. Tilf.	5 Ytre Søndfjord. Døde.	6 Indre Søndfjord. Tilf.	6 Indre Søndfjord. Døde.	7 Kinn. Tilf.	7 Kinn. Døde.	8 Ytre Nordfjord. Tilf.	8 Ytre Nordfjord. Døde.	9 Nordfjordeidet. Tilf.	9 Nordfjordeidet. Døde.	10 Indre Nordfjord. Tilf.	10 Indre Nordfjord. Døde.
Typhoidfeber	123	9	2	-	1	-	1	-	19	2	14	2	-	-	28	1	-	-	16	1	42	3
Cerebrospinal-Mening.	7	1	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	37	10	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	1	8	3	5	1	1	1	18	3
Vandkopper	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Skarlagensfeber	723	129	22	4	110	56	3	-	279	22	-	-	28	3	4	2	-	-	87	18	190	24
Rødlinger	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Mæslinger	22	-	13	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Rosen	80	2	5	-	6	-	4	-	2	-	1	-	8	-	6	-	24	1	4	-	20	1
Kighoste	416	25	14	-	51	1	20	2	22	-	-	-	51	-	14	3	-	-	16	1	228	18
Diphtherisk Svælgbetændelse	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-
Strubehoste	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	3	2	-	-	1	1
Kusma	11	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	652	12	50	-	41	-	13	1	17	4	7	-	31	1	60	-	132	-	73	2	228	4
Lungebetændelse	219	36	36	2	35	3	5	2	15	9	6	3	11	2	10	4	20	2	6	1	75	8
Pleurit	52	4	8	1	3	-	2	-	3	-	1	-	4	2	1	-	18	-	3	1	9	-
Gigtfeber	98	5	3	-	8	3	4	-	7	1	3	-	11	1	12	-	26	-	6	-	18	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	441	11	9	1	24	1	13	-	89	3	15	-	22	-	26	1	102	-	33	3	108	2
Blodgang	48	4	-	-	2	1	-	-	-	-	31	2	11	-	-	-	-	-	-	-	4	1
Skjørbug	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Tilsammen	2972	253	162	8	287	65	66	5	466	41	82	8	182	13	170	14	348	6	245	28	964	65

Epidemisk Cerebrospinalmeningit forekom i ytre Sogns Distrikt i Klævolds Herred i Maanederne Februar og Marts. I det Hele angrebes 6 Individer, 1 Mand og 5 Kvinder. De 3 først Angrebne indsygnede omtrent samtidig, nogle Dage efterat de i en skarp Nordenvind havde deltaget i en Gravfærd; de øvrige 3 bleve syge i samme Huse som de først Angrebne og antages smittede af disse. Sygdommen begyndte i de 5 Tilfælde med Smerter og Ophovnen af Ansigtet, hvorpaa der samme Dag eller Dagen efter viste sig Udslet af sviende, kløende Vesikler af Størrelse som et Knappenaalshoved til en Ert, stillede i Kredse paa ½—1 Tommes Diameter. Den omgivende Hud var lidt inflammeret og det indcirklede Parti ophøiet og rødt. Udslettet fremkom først ved Alæ nasi og udbredte derpaa sine Ringe perifert over Ansigtet, hos den angrebne Mand tillige over Pars capillata capitis. Udslettet naaede sin fulde Udvikling i Løbet af 2—3 Dage. Efter 3—4 Dage brast Vesiklerne; Indholdet var klart og seigt og satte ingen Kruster. Hvor derimod Vesiklerne kradsedes, fremkom store, brunlige, blodige Kruster; den indcirklede Hud var da gjerne tillige excorieret, vædskende og blødende. Efterat Vesiklerne vare forsvundne, vedvarede et maadeligt Ødem i Huden, især i Øienlaagene, og Area holdt sig i 1—2 Uger som en ophøiet, rød, lidt øm Infiltration. Den nævnte Mand mistede fuldstændigt Hovedhaaret paa de angrebne Steder. 2—4 Dage, efterat Udslettet var begyndt, optraadte maadelige Feberfænomener, Hede, Sved, Hovedpine, Smerter i Øregangene; hertil kom efter faa Timers Forløb de karakteristiske, yderst smertefulde Krampeanfald i Nakken, den øverste Del af Ryggen og i Overextremiteterne. De varede fra 10 Minutter til ½ Time af Gangen og indfandt sig fra 2—3 Gange daglig indtil hver anden og hver Time. Efter 3—6 Ugers Forløb ophørte Kramperne successive, men i flere Uger derefter mærkedes Lemsterhed og smertefulde Bevægelser i de tidligere angrebne Dele. Chloral var nyttigt under Kramperne, ligesaa Omslag af Chloroform og Olie. De Angrebne, der vare i Alderen mellem 40 og 65 Aar, kom sig alle (J. Thorsen). I indre Søndfjords Distrikt blev en Pige mellem 15—20 Aar angreben af samme Sygdom i Marts Maaned og døde.

Af **Skarlagensfeber** blev i 1875 opgivet 50 Tilfælde og i 1876: 81 Tilfælde, i 1877 opgives 723 Tilfælde og 129 Dødsfald. Til Lærdalsøren antages Smitten med Bestemthed at kunne paavises at være indført fra Landdistrikterne derved, at Bønderne, som besøge Strandstedet, gaa indom hos sine Bekjendte for at have Tag over Hovedet, naar de spise. I indre Sogns Distrikt udbrød Sygdommen i Jostedalen i Juni og udbredte sig med stor Hurtighed næsten til hvert Hus. Efterat den var ophørt her, herskede den i Aarets sidste Maaneder i Næs Sogn, siden i Gaupne Sogn og tilsidst i Fortun. Den var ondartet og flere døde uden Lægehjelp. Samtidig med Sygdommen og følgende den i Udbredelsen optraadte hos Voxne Angina faucium uden Feber eller Exanthem. De paabudne Forholdsregler siges at have lydt for døve Øren (Chr. A. Engh). I midtre Sogn optraadte en liden Epidemi, foraarsaget ved at en Øienpatient, der var reist til Bergen for at opereres, fik Sygdommen og smittede sin medfølgende Broder. Sygdommen brød ud hos denne efter Hjemkomsten, hvorpaa 2 andre Sødskende bleve syge. Ved Isolation lykkedes det at hindre Sygdommens videre Udbredelse. I ytre Sogn var Sygdommen i Slutningen af 1876 optraadt med en liden Epidemi i Evindiks Herred. Sygdommen blev ikke anmeldt, før 3 Huses Beboere vare smittede, heriblandt flere Børn, som havde besøgt Skolen, medens Sygdommen herskede i deres Hjem. Sygdommen udbredte sig derefter strax over en stor Del af Herredet, og Foranstaltninger til at standse den bleve frugtesløse. Da Konfirmationsundervisningen begyndte om Vaaren, spredtes Sygdommen over hele Herredet og indførtes tillige til Utværs Herred. I Aarets Slutning forekom en liden Epidemi i Klævolds Herred paa 4 Gaarde. Den var indført fra Sogndal i indre Sogns Distrikt. I indre Søndfjords Distrikt herskede Sygdommen epidemisk fra Januar til April. Den begyndte paa Gaarden Eidviken, hvor en Gut kom hjem til Ferierne fra Bergen. Han var frisk, men efter en Uge angrebes hans 2 Søstre og derpaa 26 Børn paa Nabogaardene. Sygdommen var ialmindelighed mild. Sanitære Forholdsregler toges, Skolen blev standset. Da Sygdommen ofte skjultes, blev der foretaget ugentlige Inspektionsreiser til de angrebne Steder. I Nordfjordeidets Distrikt importeredes Smitten fra Christianssund ved en hjemkommen syg Arbeider og udbredte sig over hele Distriktet, saa at neppe 10 Gaarde forbleve uberørte af Sygdommen. Husenes klyngevise Beliggenhed, Sammenstimlen af Mennesker ved de i Vaartiden hyppige Brylluper, Almuens ringe Kjendskab til Sygdommen og dens Smitteevne antages at have spillet en betydelig Rolle ved Epidemiens Udbredelse. Sygdommen var som Regel ondartet. Isolation, Standsning af Skolerne synes at have virket lidet. I indre Nordfjords Distrikt optraadte Sygdommen paa Grændsen af Nordfjordeidets Distrikt i Marts Maaned, udbredte sig over større Dele af Hornindalen

Prestegjeld og de tilstødende Dele af Indviken og med enkelte Tilfælde i Gloppen. Smitten var let at forfølge. Epidemien var ondartet, og Dødeligheden strakte sig til høiere Aldre end sædvanlig. 185 behandledes. Grunden til at Epidemien ei blev af større Omfang antages at være dels, at der for 2 og 3 Aar siden gik en Epidemi over hele Distriktet med Undtagelse af Hornindalen, dels at Folk nu vare mere forsigtige ligeoverfor Smittens Udbredelse. Sygdommen havde sin største Intensitet i 2det og 3die Kvartal og ophørte efterhaanden i 4de.

Mæslinger forekom i Lærdals Distrikt med ikke faa Tilfælde. En 20-aarig Mand fik efter Sygdommen et Anfald af Melankoli, som nødvendiggjorde Indlæggelse paa Sindssygeasyl. I indre Sogns Distrikt forekom Sygdommen i Slutningen af Aaret i Sogndals Herred.

Af **Kighoste** blev i forrige Aar ialt opgivet 4 Tilfælde (i indre Nordfjords Distrikt). I indeværende Aar er ialt opgivet 416 Tilfælde med 25 Dødsfald. Fra alle Distrikter heder det, at Sygdommen var udbredt, og at kun det færreste Antal Angrebne kom under Lægebehandling, da Sygdommen i Almindelighed var mild, og da Almuen tror, at den skal vare i 18 Uger. Sygdommen herskede hele Aaret med Undtagelse af Januar Maaned, de fleste Tilfælde forekom i Aarets sidste 4 Maaneder. Fra ytre Sogn berettes, at Sygdommen indbragtes til Ladeviks Herred ved Omstreifere.

Af **Bronchit** og **katarrhalske Tilfælde** opgives 100 Tilfælde mere end i forrige Aar, hvilket antages fornemmelig at hidrøre fra det over hele Amtet i saagodtsom hele Aaret herskende kolde og fugtige Veir. Af akut Bronchit er opgivet 302 Tilfælde med 12 Dødsfald. Af de 299 Behandlede vare 144 Mænd og 155 Kvinder; 134 vare under og 165 over 15 Aar. Af kronisk Bronchit er opgivet 24 Dødsfald.

Akute gastriske Sygdomme. Epidemisk Diarrhoe optraadte i Viks Herred i midtre Sogns Distrikt med over 20 Angrebne, hvoraf 3 døde. I ytre Sogns Distrikt viste Sygdommen sig i Ladeviks Herred, senere i Klævold; større Udbredelse havde den i Utværs Herred. Den begyndte pludselig med Ørhed, Svimmelhed, Hovedpine, derpaa kom Brækninger og Diarrhoe med hyppige, tynde, ikke copiøse Udtømmelser, som oftest slimede, undertiden blodige og da ledsagede af Tenesmer. Den varede fra nogle faa Dage til 2—6 Uger med paafølgende stor Mathed. Naar Sygdommen først var optraadt i et Hus, angrebes efterhaanden alle Beboere; enkelte fik Sygdommen 2 Gange med flere Ugers Mellemrum. I ytre Søndfjords Distrikt varede Sygdommen fra Midten af August til Aarets Udgang. 31 Tilfælde af udtalt Blodgang behandledes, men antagelig have over 100 været angrebne. Den iagttoges først paa Sulen, hvor en 60-aarig Kone døde. Herfra gik den ved Smitte til Øns Annex og Hyllestads Hovedsogn og hjemsøgte her næsten hvert Hus. Voxne Individer havde mindre Feber end Børn og hindredes som oftest ikke fra at udføre sin Gjerning. Foruden den nævnte Kone døde 1 Barn under 1 Aar. Sygdommen begyndte faa Timer, efterat man havde udsat sig for Smitten. Et Par Tilfælde optraadte i ytre Holmedal. I indre Søndfjords Distrikt var akut Diarrhoe temmelig almindelig i Jølster i Slutningen af Aaret, ligesom her i December Maaned behandledes 11 Tilfælde af Blodgang paa Gaarden Dvergsdal.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe ville sees af nedenstaaende Liste. Gonorrhoe indbragtes dels ved Fiskere fra Nordland, dels ved Søfolk og omreisende Handelskarle fra Bergen og Aalesund (se Tabellen næste Side).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 115).

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt kjendte Dødsaarsager samt til de ikke epidemiske Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	med anført Dødsaars.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til Dødsf. af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	30	6	8	22	20,0	27,3
Indre Sogn	109	6	65	44	5,5	13,6
Midtre —	22	-	5	17	-	-
Ytre —	87	6	41	46	6,9	13,0
Ytre Søndfjord	18	1	8	10	5,6	10,0
Indre —	34	-	13	21	-	-
Kinn	30	1	14	16	3,3	6,3
Florø By	6	-	4	2	-	-
Landdistrikt	24	1	10	14	4,2	7,1
Ytre Nordfjord	26	-	6	20	-	-
Nordfjordeidet	59	4	28	31	6,8	12,9
Indre Nordfjord	138	6	65	73	4,3	8,2
Nordre Bergenhus Amt	553	30	253	300	5,4	10,0

Af **Sindssygdom** er opførte 3 Dødsfald i indre og ytre Sogns samt i indre Søndfjords Distrikt.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet. Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	heredítær.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Lærdal. Beh.	1 Lærdal. Kjendte Dødsf.	2 Indre Sogn. Beh.	2 Indre Sogn. Kjendte Dødsf.	4 Ytre Sogn. Beh.	4 Ytre Sogn. Kjendte Dødsf.	8 Ytre Nordfjord. Beh.	8 Ytre Nordfjord. Kjendte Dødsf.
Syphilis	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
Gonorrhoe, Urethrit	38	34	4	-	38	-	-	-	4	-	1	-	6	-	1	-	30	

For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1877: 86 Sindssyge, hvoraf 37 paa Asyler; 8 vare hjemstavnsberettigede i Lærdals Distrikt, 13 i indre Sogns, 6 i midtre Sogns, 11 i ytre Sogns, 4 i ytre og 14 i indre Søndfjords, 9 i Kinns, 3 i ytre Nordfjords, 7 i Nordfjordeidets og 11 i indre Nordfjords Distrikt. Som almindelige Fattige opgives efter Lægernes Beretninger at være forpleiede 55.

Chirurgiske Tilfælde. Fra indre Sogn berettes, at en 10-aarig Pige ved et Stenkast fik en Fraktur af Pandebenet. Da hun et Par Dage efter Beskadigelsen blev tilseet, fandtes et gabende, cirkelrundt Saar af 4 Ctms. Diameter, Hjernemasse var udflydt; indenfor Hjerneskallen paa høire Tuber frontale saaes et Cavum af en meget stor Valnøds Omfang og 4—5 Ctms. Dybde. I Saarets Bund føltes det indtrykte Benstykke at ligge fast i Hjernemassen. Barnet var medtaget, havde lidt Hovedpine, men Almenbefindendet var godt, Sandserne, Puls, Madlyst normale, Afføringen i Orden. Under Brug af Carbolforbinding blev Benstykket stadig drevet frem i Saaret, saa at 3 papirtykke, porøse Benlameller efter 5 Ugers Forløb kunde udtages. Saaret var fuldstændig tilhelet efter 78 Dages Behandling. Arret blev noget fordybet (Chr. A. Engh).

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 7 Tangforløsninger og 5 Vendinger Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel:

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang. Mødre. lev.	Tang. Mødre. død.	Tang. Mødre. uopg. Udf.	Tang. Børn. lev.	Tang. Børn. død.	Tang. Børn. uopg. Udf.	Vending. Mødre. lev.	Vending. Mødre. død.	Vending. Mødre. uopg. Udf.	Vending. Børn. lev.	Vending. Børn. død.	Vending. Børn. uopg. Udf.
Utilstrækkelige Veer	[1]) 5	-	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	[2]) 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	[3]) 4	[4]) 1	-	[5]) 3	[4]) 2	-
Tilsammen	6	-	1	6	1	-	4	1	-	3	2	-
	7			7			5			5		

[1]) 3 opgives som primiparæ, 2 som multiparæ. [2]) Multipara. [3]) 1 opgives som primipara. [4]) Barnet var dødt, Armen exartikuleredes for at skaffe Haanden Plads til Vending. Moderen døde en Time efter antagelig af Blodtab og Udtømmelse af Kræfterne efter det haarde Fødselsarbeide (12 Timer). [5]) 1 var 2den Tvilling.

Tilsammen 12 obstetriciske Operationer, hvoraf 1 i Lærdals, 1 i indre Sogns, 1 i ytre Sogns, 5 i ytre Nordfjords og 4 i indre Nordfjords Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se Side 116).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	187	-	108	79	3	184	11	187	-
Fnat	82	-	44	38	52	30	8	82	-
Skurv	8	-	5	3	6	2	5	8	-
Kjertelsyge	166	1	74	92	115	51	10	166	1
Rachit	23	-	12	11	23	-	5	23	-
Simpel Meningit	27	14	12	15	14	13	9	29	16
Tuberculøs Meningit	8	7	6	2	7	1	5	11	10
Svindsot	102	24	53	49	9	93	10	108	30
Kræft	54	26	30	24	-	54	11	56	28
Vatersot og Morb. Brighti	45	9	18	27	2	43	9	49	[1]13
Blegsot og Anæmi	373	-	39	334	59	314	10	373	-
Menstruationsuordener	107	-	-	107	-	107	10	107	-
Kardialgi, kron. Gastrit og Dyspepsi	848	5	405	443	53	795	11	849	6
Ormesygdomme	118	-	59	59	109	9	10	118	-
Drankersygdomme	5	-	5	-	-	5	3	6	1

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Lærdal.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjordeidet.		Indre Nordfjord.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	9	-	11	-	9	-	5	-	7	-	13	-	6	-	68	-	17	-	42	-
Fnat	9	-	26	-	-	-	12	-	10	-	18	-	-	-	-	-	3	-	4	-
Skurv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-
Kjertelsyge	19	-	47	-	10	-	3	-	4	-	3	-	-	-	32	-	17	-	31	1
Rachit	1	-	-	-	8	-	-	-	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Simpel Meningit	1	1	9	5	2	2	5	3	1	1	2	-	1	1	-	-	1	1	7	2
Tuberkuløs Meningit	2	2	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	2	2	3	3
Svindsot	19	6	29	6	4	-	10	6	8	1	8	-	4	1	-	-	10	4	16	6
Kræft	9	1	12	6	2	2	5	5	1	-	4	2	1	1	1	1	4	2	17	8
Vatersot og Morbus Brighti	9	-	-	-	4	2	7	2	5	2	7	2	3	1	1	1	1	1	12	2
Blegsot og Anæmi	49	-	167	-	44	-	-	-	22	-	27	-	1	-	22	-	32	-	9	-
Menstruationsuordener	-	-	10	-	6	-	5	-	5	-	2	-	5	-	38	-	7	-	29	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	53	1	98	1	42	1	22	1	28	-	72	-	32	1	86	-	42	1	374	-
Ormesygdomme	15	-	5	-	5	-	9	-	1	-	1	-	2	-	18	-	-	-	62	-
Drankersygdomme	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-

[1]) Af Vatersot 8, af Morbus Brighti 5 Dødsfald.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte[1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn[1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Lærdal	237	131	1	1	7	7	-
Indre Sogn	364	201	4	1	10	1	-
Midtre —	240	93	2	-	6	-	2
Ytre —	236	121	2	-	14	6	1
Ytre Søndfjord	232	136	1	3	8	9	1
Indre —	331	149	2	1	14	9	-
Kinn	223	101	4	4	10	7	-
Florø By	19	6	-	-	-	1	-
Landdistrikt	204	95	4	4	10	6	-
Ytre Nordfjord	155	81	-	1	8	3	-
Nordfjordeidet	114	90	-	1	-	2	-
Indre Nordfjord	335	197	5	3	7	-	2
Nordre Bergenhus Amt	2467	1300	21	15	84	44	6
Deraf i Florø By	19	6	-	-	-	1	-
— - Landdistriktet	2448	1294	21	15	84	43	6

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

1 167 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 52,7.

Lægerne meddele Oplysninger om 13 Kvinder, som døde paa Barselseng; 10 døde af Barselfeber, 1 af Blødning ved Placenta prævia centralis, 1 en Time efter Vending og 1, 46 Aar gammel Kvinde i Lærdals Distrikt, døde uforløst. Før havde hun født 6 Børn paa naturlig Maade. I Begyndelsen god Fremgang. Pludseligt Ophør af Veerne, Hovedet rykkede tilbage; der opstod stærke Smerter i Underlivet. Død under Kramper, Brækning, kold Sved, Coma. Lægen fik Contraordre, da Konen allerede var død.

Lægernes Lister indeholde Opgaver 553 eller 44,2 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 250) (se Tabellen næste Spalte).

Veirliget. I alle Distrikter kom Vaaren sent, i de fleste var Sommeren og Høsten kolde og regnfulde. Kun fra midtre Sogn og indre Nordfjord berettes, at Aarets sidste Halvdel var mildere. Som Følge heraf mislykkedes al Slags Avling, kun Høet i indre Nordfjords Distrikt nærmede sig et Middelsaars.

Levemaade og hygiæniske Forhold. I Lærdal siges Urenlighed i og udenfor Huset, med sig selv og Næringsmidlerne at være almindelig. Familien opholder sig i et Rum, som tillige er Kjøkken. Kosten er om Sommeren, naar Kreaturerne ere tilfjelds daarlig, istedetfor Melk bruges sur Valle. Smøret er harskt, magert og fuld af Uhumskhed. Bingen ligger udenfor Vinduerne. Misbrug af stærke Drikke er mindre, siden den Bestemmelse indskjærpedes, at Handelsmændene ikke maa sælge Æther og lignende Beruselsesmidler, ligesom der er foregaaet en betydelig Indskrænkning i Apothekets Brændevinshandel, efterat det er bestemt, at nævnte Stoffer ikke maa sælges i Haandkjøb, naar der er Grund til at antage Misbrug af af dem (Møinichen). I midtre Sogn tiltager Rydningsarbeiderne, efterhvert som Jorden udskiftes, de gamle skidne Tun rives mere og mere fra hverandre. Næringen er kraftig, dog er Tillavningen uhensigtsmæssig og lidet appetitlig. Husflid siges at være ukjendt. I ytre Søndfjord ligger Møddingen næsten overalt lige udenfor Døren (herom fattedes Bestemmelse i Sundhedskommissionen, se nedenfor), men Sandsen for Renlighed og Hygge inde i Huset er lige saa stor som hos andre Folk med lige økonomiske Vilkaar. Nøisomheden er stor og Kosten daarlig hos de mindre Velstaaende. Melken nydes sur. Fløden benyttes kun til Smør. Kjødet saltes og bliver hængende aarvis paa Staburet. I Guddalen skal der findes Gaarde, hvor Kjødet har hængt i 20 Aar og Flesket til det er blevet harskt. Skjønt Renlighedsstellet i indre Søndfjord siges at være forbedret mod før i Tiden, staar dog heri endnu meget tilbage at ønske. Renvadskede Ansigter og Hænder er en Sjeldenhed undtagen om Søndagen. Naar der i Sygdomstilfælde skal lægges Sennepskage eller Terpentinomslag paa Huden, maa den i Almindelighed vadskes og gnides godt, hvis den forønskede Virkning skal

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.
Skarlagensfeber	129
Lungebetændelse	36
Alderdomssvaghed	34
Svindsot	30
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	30
Kræft	28
Kighoste	25
Kronisk Bronchit	24
Hjerneapoplexi	23
Akut Bronchit	12
Barselfeber	10

indtræde. Bliver der Spørgsmaal efter Vadskevand og Handklæde, kommer den kvindelige Del af Huset ofte i Forlegenhed for at finde et Kjørrel, og dernæst opstaar en langvarig Søgen efter et passende Plag i Kister og Klædeskot. Det hænder ikke saa sjelden, at Vedkommende river et mindre end rent Tørklæde af sit Hoved eller Hals og præsenterer det som Haandklæde. Det er meget sjelden at se renskurede Kjøreler i Husene; som oftest blive de staaende med Madrester i, til der næste Gang haves Brug for dem, og Rengjørelsen sker da meget overfladisk. Den mindre Sands for Renlighed skriver sig vistnok for en stor Del fra Røgstuerne, som endnu ere almindelige paa disse Kanter, som uagtet sine Fordele dog give Anledning til stadig Afsætning af Støv og Sodpartikler paa Alt i Huset. Den almindelige, baade af Mænd og Kvinder brugte, mørkfarvede Vadmelsdragt samt Uldundertøi uden hvidt Linned er forsaavidt praktisk, som Støv og Smuds ikke saa godt kan sees paa den, men Renlighedssandsen lider ogsaa derved (Chr. Schou). I ytre Nordfjord er den økonomiske Forfatning daarlig; da Fiskeriet, som er Hovednæringsvei, er misligt efter Vaarsildfiskets Ophør. Jordbruget er forsømt, og det er vanskeligt at faa det i nogenlunde Stand. Husmænd og Gaardbrugere have fremdeles været nødte til at reise til Nordland som Notefolk eller til Byerne som Dagarbeidere. Forbedringen af Boligerne standser, Klædedragten, især Fiskernes Sødragt, bliver mindre god (J. N. Cappelen). I Nordfjordeidets Distrikt er der ingen Fremgang i Hygiænen, vistnok paa Grund af de mindre gode økonomiske Kaar. Brændevinsdrik er i Tiltagende (Jac. Bugge). I indre Nordfjord har den almindelige Velstand, som i de foregaaende Aar gik jævnt fremad, faaet et Knæk paa Grund af det daarlige Aar. Befolkningens Benyttelse af Lægehjelp er i stadigt Stigende i dette Distrikt (M. B. Müller).

Af **fattige Syge** opgives behandlede:

i Lærdals	Distrikt.....	101
- indre Sogns	—	161
- midtre -	—	74
- ytre —	—	64
- ytre Søndfjords	—	45
- indre —	—	71
- Kinns	—	123
- ytre Nordfjords	—	48
- Nordfjordeidets	—	23
- indre Nordfjords	—	161
	Tilsammen	871.

I **Sundhedskommissionerne** holdtes følgende Møder: i Lærdals Distrikt 2 (et i Aardal og et i Aurland); i indre Sogn 1 (i Hafslo); i ytre Sogn 3 (et i Evindvik, et i Utvær og et i Ladevik); i ytre Søndfjord 3 (to i ytre Holmedal og et i Askevold); i indre Søndfjord 3 (et i Førde, et i Jølster, et i indre Holmedal); i Kinn 2 (et i Florø, et i Bremanger); i ytre Nordfjord 2 (et i Selø og et i Daviken); i Nordfjordeidet et (i Eid); i indre Nordfjord 3 (to i Indviken og et i Hornindalen). I midtre Sogns Distrikt afholdtes intet Møde. Af Forhandlingsgjenstande kan nævnes: i Lærdal om Bestemmelser med Hensyn til Sundhedsvæsenet, om Saarbehandling, om Fnat og andre parasitiske Sygdomme; i indre Sogn vedtoges Bygnings- og Sundhedsforskrifter for Hafslo Herred; i ytre Sogn forhandledes om Amtets Cirkulære om Sindssyge, den kgl. Proposition om Deling og Omregulering af Lægedistrikterne i Sogn, om Andragender angaaende Undtagelse fra Sundhedsforskrifterne; i ytre Søndfjord bestemtes i Anledning af Kjøkkenmøddingerne, at de skulde være fjernede inden 1ste Juni til den lovbestemte Afstand af 12 Alen fra Vaaningshuset og de tilbageblivende Gruber fyldes paa forsvarlig Maade. I indre Søndfjord forhandledes om Hygiæne i Boliger. I Førde Herred forberedtes Indførelse af almindelige Sundhedsforskrifter. I Kinns Distrikt forhandledes om Tilladelse til at anlægge Garveri i Florø; i ytre Nordfjord om de Sindssyges Vilkaar i Distriktet og om Vaccination; i indre Nordfjord vedtoges Sundhedsforskrifter for Indviken, der under 29de Augnst 1877 nød kgl. Approbation.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Lærdals	Distrikt.....	133
- indre Sogns	—	261
- midtre —	—	182
- ytre —	—	155
- ytre Søndfjords	—	250
- indre —	—	195
- Kinns	—	201
- ytre Nordfjords	—	118
- Nordfjordeidets	—	112
- indre Nordfjords	—	298
	Tilsammen	1 905.

Vaccination blev ikke udført i Nærø og Underdals Sogne i Lærdals Distrikt, i Jostedal i indre Sogns Distrikt, i to Sogne i midtre Sogns Distrikt, i Naustdal i indre Søndfjords Distrikt, i Rugsund i Nordfjordeidets Distrikt.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 6 Obduktioner, 2 Undersøgelser af Levende samt 1 Syns- og Skjønsforretning, hvis Gjenstand ikke er nævnt, tilsammen 9, hvoraf 2 i indre Sogns Distrikt, 3 i midtre Sogns, 1 i ytre Søndfjords, 2 i indre Søndfjords samt 1 i Nordfjordeidets Distrikt.

Siden Vaarsildfisket ophørte, har Florø Sygehus ikke været i Virksomhed.

Af **Badeindretninger** nævnes 2 private Strømbadehuse i Evindvik i ytre Sogn, som søges af skrofuløse Børn fra Bergen, samt nogle i ytre Nordfjord.

Amtets **Apothek** paa Lærdalsøren visiteredes. Personalet bestod foruden af Apothekeren af en examineret Pharmaceut og en Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 12 Læger, 37 Jordemødre og 44 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Lærdals Distrikt: 1 Læge, boende i Lærdal; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf 4 Jordemødre).
2. Indre Sogns Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Sogndal og en i Lyster (Distriktslæge for det ny oprettede Lysters Distrikt); 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf 3 Jordemødre).
3. Midtre Sogns Distrikt: 1 Læge, boende i Vik; 4 Jordemødre (den ene privat); 6 Hjelpevaccinatører (deraf 3 Jordemødre).
4. Ytre Sogns Distrikt: 1 Læge, boende i Ladvik; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (deraf 3 Jordemødre).
5. Ytre Søndfjords Distrikt: 2 Læger, boende i ytre Holmedal; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
6. Indre Søndfjords Distrikt: 1 Læge, boende i Førde; 4 Jordemødre (1 Post ledig); 6 Hjelpevaccinatører (deraf 4 Jordemødre).
7. Kinns Distrikt: 1 Læge, boende i Florø; 4 Jordemødre (deraf 1 privat); 3 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).
8. Ytre Nordfjords Distrikt: 1 Læge, boende i Vaagsø; 3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).
9. Nordfjordeidets Distrikt: 1 Læge, boende i Eid; 3 Jordemødre (deraf 1 privat); 2 Hjelpevaccinatører.
10. Indre Nordfjords Distrikt: 1 Læge, boende i Indviken; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (deraf 3 Jordemødre).

XV. Romdals Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 114,70 norske Kvadratmil (14 632 □ Kilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 117 220 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 11 Lægedistrikter:

1. Vestre Søndmøre Distrikt (6,70 n. □ Mil, 10 718 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Vanelven	2,60 n. □ M.,	2 615	Indb.
	Herø	1,60 —	2 729	—
	Sandø		2 487	—
	Ulvsten	2,50 —	2 887	—

2. Indre Søndmøre Distrikt (9,60 n. □ Mil, 7 353 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Volden	6,10 n. □ M.,	5 548	Indb.
	Hjørendfjord	3,50 —	1 805	—

3. Østre Søndmøre Distrikt[1]) (17,20 n. □ Mil, 6 404 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Stranden	3,50 n. □ M.,	2 351	Indb.
	Norddalen	9,30 —	2 337	—
	Sunnelven	4,40 —	1 716	—

4. Ørskogs Distrikt[1]) (6,90 n. □ Mil, 9 983 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Ørskog	2,70 n. □ M.,	3 781	Indb.
	Skodje	1,60 —	2 738	—
	Vestnæs	2,60 —	3 464	—

5. Nordre Søndmøre Distrikt 2,20 n. □ Mil, 13 726 Indbyggere), indbefattende:

[1]) Omregulerede ved kongelig Resolution af 3die Februar 1877.

Kjøbstaden Aalesund . . . . . — n. □ M., 5 603 Indb.
Herrederne: Borgund . . . . . 1,40 — 5 381 —
Harham . . . . . 0,80 — 2 742 —

6. Ytre Romsdals Distrikt[1]) (6,50 n. □ Mil, 12 971 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Molde . . . . . — n. □ M., 1 672 Indb.
Herrederne: Bolsø . . . . . 2,20 — 3 803 —
Bud . . . . . 1,10 — 2 095 —
Akerø . . . . . 1,10 — 2 228 —
Sandø . . . . . 0,20 — 736 —
Frænen . . . . . 1,90 — 2 437 —

7. Indre Romsdals Distrikt (17,80 n. □ Mil, 10 852 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Gryten . . . . . 8,00 n. □ M., 3 052 Indb.
Eid . . } . . . . . 2,00 — { 684 —
Vold . } { 996 —
Veø . . . . . 1,60 — 2 570 —
Næsset . . . . . 6,20 — 3 550 —

8. Søndre Nordmøres Distrikt (5,71 n. □ Mil, 20 040 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Christiansund . . 0,11 n. □ M., 8 251 Indb.
Herrederne: Kværnæs . . . . 2,80 — 6 541 —
Fredø og Grip 0,40 — 1 529 —
Herrederne: Øre . . . . . 1,90 n. □ M., 2 449 Indb.
Strømsnæsset . 0,50 — 1 270 —

9. Sundalens Distrikt (15,80 n. □ Mil, 6 269 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Sundalen . . . . . 9,20 n. □ M., 2 302 Indb.
Øksendalen . . . 4,30 — 1 329 —
Tingvold . . . . . 2,30 — 2 638 —

10. Surendalens Distrikt (17,75 n. □ Mil, 9 472 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Stangvik . . . . . 3,70 n. □ M., 2 929 Indb.
Surendalen . . . 7,20 — 3 135 —
Rindalen . . . . . 6,40 — 2 772 —
Bøfjordens og Torjulsvaagens Bygdelag af Halse Herred. 0,45 — 636 —

11. Nordre Nordmøres Distrikt (8,45 n. □ Mil, 9 432 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Edø . . . } . . . . . 2,20 n. □ M., { 2 865 Indb.
Tustern } { 1 339 —
Aure . . . . . 5,20 — 3 906 —
Halse . . . . . 1,05 — 1 322 —
(undtagen Bøfjordens og Torjulsvaags Bygdelag).

[1]) Omreguleret ved kongelig Resolution af 3die Februar 1877.

Sundhedstilstanden omtales som mindre tilfredsstillende i vestre og indre Søndmøre, fra de øvrige Distrikter som god. Af epidemiske Sygdomme optraadte Typhoidfeber navnlig i nordre Søndmøre, Romsdals Distrikterne samt søndre Nordmøre og Surendal; Skarlagensfeber især i vestre Søndmøre og ytre Romsdal. Lungebetændelse forekom omtrent i samme Udstrækning som Aaret forud, kun fra Surendals Distrikt omtales dens Aftagen.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver, meddelte fra det statistiske Centralbureau (se næste Spalte).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Exanthematisk Typhus forekom i Christiansund — søndre Nordmøre Distrikt — og holdt sig næsten udelukkende til «Indlandet» i et Par Huse. Samtlige Syge bleve behandlede paa Sygehus.

Typhoidfeber. I vestre Søndmøre forekom i Januar 5 Tilfælde paa Gaarden Flø i Ulvsten som Fortsættelse af

Dødeligheden.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	1 883	
1876	117 600	1 864	15,85
1875	116 449	1 933	16,60
1874	115 547	1 831	15,85
1873	114 609	1 659	14,38
1871—75	114 299	1 752	15,31
1866—70	108 062	1 623	15,01

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Epidemien sammesteds i December Aaret forud, samt 1 Tilfælde paa Gaarden Osnæs i samme Sogn, didbragt ved Smitte fra Flø. I Juni forekom 2 Tilfælde paa Gaarden Skeide i Ulvsten, uden at Smitteforholdene kunde paavises. I nordre Søndmøre optraadte Sygdommen blandt hjemreisende Fiskere fra Nordland. En liden Epidemi i Aalesund blev i September Maaned indført ved Reisende fra

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for												
	Behandlede.	Deraf Døde.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	7	2	7	-	-	1	-	2	-	2	1	-	1	-	-
Typhoidfeber	190	19	181	36	10	18	11	12	11	8	12	12	34	13	4
Barselfeber	47	16	47	6	4	4	3	2	2	6	9	6	-	1	4
Vandkopper	56	-	56	8	3	3	2	7	1	2	2	3	3	17	5
Skarlagensfeber	403	62	400	45	37	17	47	34	54	46	24	29	31	16	20
Rødlinger	3	-	3	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	6	-	6	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Rosen	100	2	100	10	18	8	14	10	6	10	7	6	4	3	4
Kighoste	4	-	4	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Diphtherisk Svælgbetændelse	37	4	36	2	8	5	1	2	7	4	3	2	2	-	-
Strubehoste	3	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Kusma	3	-	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1229	13	1229	203	160	109	113	113	98	81	42	41	61	76	132
Lungebetændelse	719	101	713	160	109	66	77	83	53	41	20	10	14	35	45
Pleurit	119	2	118	12	13	12	14	15	8	16	4	2	3	12	7
Gigtfeber	95	4	94	9	5	9	10	12	8	11	5	2	11	7	5
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	393	9	393	37	25	28	22	22	27	37	63	36	34	27	35
Blodgang	15	-	15	1	-	-	1	-	1	-	1	2	4	3	2
Skjørbug	5	-	5	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	2	-
Tilsammen	3436	234	3415	534	394	283	317	315	280	265	195	153	203	212	264

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Vestre Søndmøre.		Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Surendal.		Nordre Nordmøre.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	190	19	8	-	4	-	1	-	52	3	25	5	20	3	50	4	3	1	22	3	5	-
Barselfeber	48	17	-	-	3	1	3	1	5	2	5	3	3	2	14	5	4	1	3	-	8	2
Vandkopper	56	-	-	-	1	-	1	-	28	-	22	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Skarlagensfeber	418	77	134	21	39	4	10	5	5	3	170	38	23	4	34	2	3	-	-	-	-	-
Rødlinger	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	100	2	10	-	5	-	3	-	41	-	5	1	6	-	10	-	5	1	3	-	12	-
Kighoste	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	37	4	6	1	2	-	-	-	13	2	8	-	-	-	5	-	-	-	3	1	-	-
Strubehoste	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1229	13	95	4	33	-	29	-	349	2	77	-	44	1	386	2	89	1	38	1	89	2
Lungebetændelse	728	110	77	22	27	4	34	3	283	25	45	12	25	3	183	25	20	4	9	2	25	10
Pleurit	119	2	3	-	6	1	6	-	56	1	3	-	1	-	32	-	6	-	2	-	4	-
Gigtfeber	95	4	30	-	2	-	6	2	29	-	3	-	5	-	11	1	3	-	4	-	2	1
Koldfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	393	9	13	-	8	-	5	-	107	-	57	3	27	4	140	1	17	-	5	-	14	1
Blodgang	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	5	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3461	259	379	48	133	10	99	11	969	38	431	62	157	17	888	42	150	8	91	7	164	16

Trondhjem. Tilfældene forløb i Regelen snigende og let, men synes dog at have havt en temmelig intens Smitteevne. I ytre Romsdal forekom spredte Tilfælde enkeltvis i hver Maaned i Herrederne Frænen og Bolsø, i hvert Herred paa 4 Gaarde; et Tilfælde indtraf i September i Molde; paa Fiskeværet Ona forekom en begrændset Husepidemi i Mai og Juni. I indre Romsdal optraadte Typhoidfeber i Aarets første Maaneder paa et Par Gaarde i Kors og Heen Sogne af Gryten Herred; Sygdomsaarsagen kunde kun i et Tilfælde paavises nemlig for en Husmandskone, der døde. Hun havde vanket oppe paa Gaarden og været beskjæftiget med at rense og vadske de Syges Klæder. I August optraadte et Tilfælde i Mittetdalen; den Syge isoleredes, og ingen flere angrebes, i September udbrød Sygdommen paa Gaarden Eik paa Sækken; Manden paa Gaarden havde sandsynlig faaet den paa en Reise til Trondhjem, hvor Sygdommen da herskede. Fra Eik udbredte den sig til et Par Gaarde, hvor Rummet var saa indskrænket, at Sondring ikke kunde ske (S. J. Hanssen). Fra søndre Nordmøre omtales Sygdommens Forekomst som sjeldnere i Landdistriktet. Fra Christiansund anføres, at den forekom næsten det hele Aar og optraadte i to forskjellige Former, idet nogle vare ualmindelig grave med usædvanlig Depression, andre mere let forløbende med langsomt Forløb og lang Reconvalescents (H. Chr. Parelius). I Sundals Distrikt optraadte 1 Sygdomstilfælde i Sundals Herred — den Syge var smittet i Christiansund, hvor han havde logeret i et Hus, hvor Sygdommen dengang var — og 2 Tilfælde i Tingvold — i det ene Tilfælde kom den Syge hjem fra Arbeide i Bygderne udenfor, den anden Syge indsygnede hjemme — paa den sydvestre Side af Herredet, hvor der hvert Aar forekommer et større eller mindre Antal Tilfælde af Typhoidfeber, medens Sygdommen i de 6 Aar, Distriktslægen har været kjendt i Distriktet, kun en Gang er forekommet i den øvrige Del af Tingvold, og dengang i to Tilfælde hos Fiskere af samme Baadlag, der kom syge hjem fra Fisket (L. Selmer). I Surendals Distrikt ophørte den i Stangvik i forrige Aar forekommende lokale Epidemi i Januar. I Juli indsygnede og døde efter nogle Dages Sygdom en Pige, der var kommen syg hjem fra Christiansund, paa Gaarden Honstad i Surendal. Efter hendes Død blev Lokalet og Gang- samt Sengklæder desinficerede. 2 Maaneder senere anmeldtes der, at 7 Individer vare mer eller mindre haardt angrebne af Typhoidfeber i samme Hus — hvori den tidligere afdøde Pige havde henligget — men af en anden Husstand. Ved nærmere Undersøgelser viste det sig, at Konen i Huset havde været syg og tildels sengeliggende nogle Uger forud før den Tid, Anmeldelsen skede, og i denne Tid været behandlet af en Kvaksalver for «Gigt i Hoften», men der var stor Sandsynlighed for, at hun havde havt Typhoidfeber, ligesom hendes Udseende frembød Billedet af en Reconvalescent efter denne Sygdom. Manden havde ogsaa været hanglesyg uden at have været sengeliggende. Disse to Syge have saaledes rimeligvis dannet Mellemleddet mellem den først angrebne og afdøde Pige og den senere udbrudte Epidemi. Sygdommen udbredte sig til nogle Husmandspladse, hvis Befolkning paa en eller anden paaviselig Maade havde staaet i Forbindelse med det smittede Hus. Sygdommen drog sig ud til December, og ialt angrebes 20 Personer, hvoraf 1 døde (Eggers). I nordre Nordmøre forekom Sygdommen i en Familie paa Tranø i Bratvær Sogn.

Skarlagensfeber holdt sig i vestre Søndmøre fra 1876 og udbredte sig især i 2det Kvartal; fra Udgangen af Juli forekom intet Tilfælde. En stor Del lettere Tilfælde bleve ikke behandlede. I Januar var Sygdommen udbredt i Ulvsten og spredte sig derfra, gjennem Herø og Levanger til Sande og derfra til Vanelven. Røvde Sogn — Del af Herø Herred — var forskaanet for Smitten, ligesaa den Del af Hareid — Del af Ulvsten Herred — som ligger paa Østsiden af Storfjorden, hvor Sygdommen forekom i 1876. Diphtherisk og tildels gangrænøs Halsbetændelse samt Nyreaffektion var den nærmeste Dødsaarsag. I indre Søndmøre vedvarede Sygdommen indtil Mai Maaned, efter hvilken den aftog i betydelig Grad. Fra nordre Søndmøre anføres, at den tidligere Epidemi ophørte ved Aarets Begyndelse. I ytre Romsdal optraadte i Januar 4 Tilfælde paa Harøen i Sandø Herred som Rest af en liden Epidemi fra foregaaende Aar, hvorefter Sygdommen ikke viste sig, før den i Mai begyndte i Molde og i Juni i Vestnæs, i hvilket sidste Herred den var stærkest udbredt i Juni, aftog i Juli og August og ophørte i September. I Molde indtraf 36 Tilfælde med 6 Dødsfald fra Mai til November, da den syntes ophørt men igjen udbrød i Januar 1878. Fra Molde, hvor Smitteimporten ikke kunde paavises, førtes Sygdommen med reisende Bønder til Bolsø og Akerø. I Bolsø holdt den sig længe til en enkelt Gaard og viste sig der meget ondartet; fra denne Gaard bragtes Sygdommen ved en Tjenestepige til Annexsognet Kleve. I Akerø begyndte Sygdommen i September, kulminerede i Oktober og endte i November. Efter Presternes Opgaver ere 38 døde af Skarlagensfeber i dette Distrikt. I indre Romsdal forekom Sygdommen hist og her ligesom

i de tidligere Aar, saaledes i Mai i Vold, i Oktober i Veø og i November i Gryten. I søndre Nordmøre forekom Tilfælde i Begyndelsen og Slutningen af Aaret. Fra Sundal omtales kun 3 Tilfælde og fra de øvrige Herreder er ikke Sygdommen anmeldt.

Af **Mæslinger** omtales kun 6 Tilfælde, hvoraf 5 i Januar Maaned i Molde, og 1 Tilfælde i August i Vestnæs.

Diphtherisk Svælgbetændelse. Om de i vestre Søndmøre behandlede Tilfælde, der indtraf paa et Par Gaarde i Sandø Herred, anføres, at de muligens vare maskerede Tilfælde af Skarlagensfeber, der dengang herskede rundt om, og hvor Udslettet ikke var kommet til Udbrud.

Katarrhalske Sygdomme. Af akut Bronchit er behandlet 590 Tilfælde, hvoraf 12 endte dødeligt. Af 547 Syge vare 291 af Mand- og 256 af Kvindekjøn, af 590, 237 Børn og 353 Voxne. Af Laryngit anføres 1 Dødsfald.

Lungebetændelse anføres som usædvanlig hyppig og især dødelig for Børn og gamle Folk i vestre Søndmøre; fra ytre Romsdal opgives ligeledes, at den var meget almindelig og tillige meget dødelig i Frænen, fornemmelig i Aarets sidste Maaneder. Lægehjelp er i de færreste Tilfælde benyttet. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 14,0.

Akute gastriske Sygdomme. Af Cholera nostras behandledes nogle Tilfælde i indre Romsdals Distrikt i Veø, ligesom ogsaa Sygdommen skal have forekommet paa flere andre Steder inden Distriktet. Fra Sundal anføres, at der, som almindelig udover Høsten viste sig mere og mindre alvorlige Tilfælde af Diarrhoe, der oftest, naar Sygdommen havde faaet Indpas paa en Gaard, angreb de fleste af Beboerne (L. Selmer). Den epidemiske Gastro-Enterit, som i Slutningen af 1876 forekom i Molde, vedblev med nogle faa Tilfælde i Begyndelsen af 1877, indskrænket til de fattigste Klasser (Høegh).

Veneriske Sygdomme. Nedenstaaende Liste giver en Oversigt over de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe:

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	hereditær.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.
Syphilis..... ...	36	25	10	4	32	8	27	1	10	2
Gonorrhoe.... ...	99	84	15	-	99	-	-	-	13	-

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Vestre Søndmøre Beh.	1 Kjendte Dødsf.	2 Indre Søndmøre. Beh.	2 Kjendte Dødsf.	3 Østre Søndmøre. Beh.	3 Kjendte Dødsf.	4 Nordre Søndmøre. Beh.	4 Kjendte Dødsf.	5 Ytre Romsdal. Beh.	5 Kjendte Dødsf.	6 Indre Romsdal. Beh.	6 Kjendte Dødsf.	7 Søndre Nordmøre. Beh.	7 Kjendte Dødsf.	8 Sundal. Beh.	8 Kjendte Dødsf.	9 Surendal. Beh.	9 Kjendte Dødsf.	10 Nordre Nordmøre. Beh.	10 Kjendte Dødsf.
Syphilis...	-	·	-	·	3	·	13	1	4	1	-	·	15	·	1	·	-	·	-	-
Gonorrhoe	1	·	-	·	-	·	31		4	·	2	·	52	·	1	·	2	·	6	·

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Oversigt:

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	296	-	154	140	8	288	14	296	-
Fnat	62	-	29	22	33	21	10	62	-
Skurv	1	-	-	1	1	-	1	1	-
Kjertelsyge	126	1	60	60	115	10	14	126	1
Rachit	5	-	4	1	5	-	3	5	-
Simpel Meningit	16	10	11	3	13	3	8	16	10
Tuberculøs Meningit	19	14	6	13	16	3	7	19	14
Svindsot	140	59	73	67	9	131	15	145	64
Kræft	53	29	20	23	-	53	14	57	33
Vatersot og Morbus Brighti	61	16	32	29	6	55	14	61	[1]) 16
Blegsot og Anæmi	405	-	6	399	45	360	15	405	-
Menstruationsuordener	89	-	-	89	-	89	14	89	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1375	5	598	772	88	1287	15	1375	5
Ormesygdomme	80	-	33	43	73	7	13	80	-
Drankersygdomme	13	3	13	-	-	13	4	13	3

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Vestre Søndmøre.		Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Surendal.		Nordre Nordmøre.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	14	-	10	-	7	-	112	-	36	-	14	-	84	-	4	-	7	-	8	-
Fnat	2	-	-	-	7	-	15	-	4	-	-	-	15	-	8	-	-	-	11	-
Skurv	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	2	-	-	-	4	-	24	-	20	-	3	-	61	1	9	-	-	-	3	-
Rachit	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	3	1	1	-	-	-	7	5	1	1	-	-	1	-	2	2	-	-	1	1
Tuberculøs —	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	15	10	1	1	2	2	-	-
Svindsot	2	1	3	2	4	2	31	7	13	7	5	3	59	24	13	9	8	4	7	5
Kræft	6	6	-	-	8	4	8	4	6	-	3	1	15	9	3	3	2	2	6	4
Vatersot og Morbus Brighti	-	-	1	-	2	2	13	1	7	1	3	2	22	1	5	2	4	4	4	3
Blegsot og Anæmi	2	-	13	-	2	-	111	-	36	-	15	-	159	-	54	-	5	-	8	-
Menstruationsuordener	2	-	8	-	-	-	19	-	13	-	5	-	22	-	6	-	7	-	7	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	165	-	67	-	22	-	508	-	71	2	14	-	363	-	64	-	38	1	63	2
Ormesygdomme	-	-	-	-	10	-	16	-	18	-	3	-	28	-	3	-	-	-	2	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 11, af Morbus Brighti 5 Dødsfald.

Fnat. Fra vestre Søndmøre og ytre Romsdal omtales denne Sygdom som aftagende og sjeldnere.

Kjertelsyge angives at være sjelden i vestre Søndmøre, men meget almindelig i ytre Romsdal.

Svindsot. Forholdet af Dødsfald af Svindsot, til samtlige Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i hvert enkelt Distrikt sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Dødsaarsag				Forhold i pCt.	
	med anført Dødsaars.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til ikke epidemiske Dødsaarsager.
Vestre Søndmøre.	71	1	48	23	1,4	4,4
Indre — .	17	2	10	7	11,8	28,6
Østre — .	28	2	11	17	7,1	11,8
Nordre — .	79	7	38	41	8,8	17,1
Aalesund [1].....	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt.....	-	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal...	128	7	62	66	5,5	10,6
Molde.....	28	3	13	15	10,7	20,0
Landdistrikt.....	100	4	49	51	4,0	9,6
Indre Romsdal...	30	3	17	13	10,0	23,
Søndre Nordmøre	111	24	42	69	21,6	34,
Christiansund....	90	21	33	57	23,3	36,8
Landdistrikt.....	21	3	9	12	14,3	25,0
Sundal.....	46	9	8	38	19,6	23,7
Surendal.....	34	4	7	27	11,8	14,8
Nordre Nordmøre	46	5	16	30	10,9	16,7
Romsdals Amt	590	64	259	331	10,8	19,3

[1]) Opgaver ikke indkomne.

Fra vestre Søndmøre anføres at Svindsot sjelden forekommer (Bodom).

Sindssyge. Efter Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Aarets Løb 135 Sindssyge, hvoraf 50 paa Asyl. Af de Syge hørte hjemme i vestre Søndmøre 12, i indre 12, i østre 10, i nordre Søndmøre 12, i ytre Romsdal 20, i indre Romsdal 25, i søndre Nordmøre 7, i Sundal 8, i Surendal 16, i nordre Nordmøre 13.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 31 Tangforløsninger, 4 Vendinger og 2 Udtagelser af Efterbyrd, hvilke Operationers Indikationer og Udfald for Mødre og Børn vil sees af nedenstaaende Tabel.

Endvidere udførtes 2 Perforationer, begge indicerede ved fast indkilet Hoved i Bækkenindgangen, og 3 Døgns Fødselsarbeide, den ene Kvinde forblev ilive, for den anden er Udfaldet uopgivet. 1 Exvisceration efter forgjæves forsøgt Vending ved Hydrops og Ascites hos et af Syphilis lidende Foster. Moderen forblev ilive. Ialt udførtes saaledes 40 Operationer, hvoraf 1 i vestre, 1 i indre, 2 i østre og 6 i nordre Søndmøre, 3 i ytre og 5 i indre Romsdal, 18 i søndre Nordmøre, 1 i Sundal, 2 i Surendal, 1 i nordre Nordmøre.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 641 Fødte og Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 53,4.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	21	[1]) 2	-	21	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smertefulde Veer og trange Bækkenforhold	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	[2]) 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie og manglende Veer.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Strictur af orificium uteri efter 2 Døgns Fødselsarbeide.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
5½ og 21 Timer efter Fødselen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Uopgiven Indikation.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	28	3	-	29	2	-	4	-	-	1	3	-	2	-	-
	31			31			4			4			2		

[1]) Død af Barselfeber. [2]) Død af Barselkrampe.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Vestre Søndmøre..	300	185	1	-	7	12	1
Indre — ..	220	118	-	1	4	3	-
Østre — ..	350	201	4	1	23	6	-
Nordre — ..	443	228	1	1	8	28	-
Aalesund	206	81	1	-	3	5	-
Landdistrikt	237	147	-	1	5	23	-
Ytre Romsdal.....	486	299	-	3	14	7	1
Molde	35	48	-	-	-	-	-
Landdistrikt	451	251	-	3	14	7	1
Indre Romsdal....	324	142	2	1	9	4	-
Søndre Nordmøre..	693	338	4	10	34	8	2
Christiansund	332	153	-	6	7	4	1
Landdistrikt	361	185	-	4	27	4	1
Sundal.....	158	83	2	1	11	2	1
Surendal.....	279	129	-	-	5	6	-
Nordre Nordmøre..	271	160	-	2	8	9	-
Romdals Amt	3524	1883	14	20	123	85	5
Deraf i Byerne	573	282	1	6	10	9	1
— - Landdistriktet.	2951	1601	13	14	113	76	4

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

I Lægernes Dødslister opgives Dødsaarsagen for 21 Barselkvinder, hvoraf 17 døde af Barselfeber, 1 af Skarlagensfeber, 1 af Gigtfeber, 1 af organisk Hjertesygdom og 1 døde uforløst. Hos den uforløste Kone, en 26aarig første Gang Fødende, med stærkt udpræget Bækkenforsnevring, forsøgtes forgjæves Tang og Vending. Da Konen forøvrigt befandt sig vel, og Fosteret var ilive, vilde Lægen ikke for Tiden gjøre yderligere Forsøg, men reiste for at tilse nogle andre Syge og erholde kollegial Assistence. Storm hindrede imidlertid begge for at komme til den Fødende før den næste Dag, inden hvilken Tid Konen var død.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.
Lungebetændelse.....	110
Skarlagensfeber	77
Svindsot.....	64
Kræft.....	33
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen..	32
Alderdomssvaghed	23
Spedalskhed.....	21
Typhoidfeber.....	19
Barselfeber	17

Veirliget. Vinteren og Vaaren vare usædvanlig kolde, om Sommeren var Veiret ustadigt med liden Varme og meget Regn og Høsten mildere end sædvanlig og mindre stormfuld. Aarsudbyttet som et Middelaars. Torskefiskeriet i nordre Nordmøre var tilfredsstillende, Sildefiskeriet derimod slog feil.

Levemaade og **hygiæniske Forhold** have i vestre Søndmøre ingen synderlig Forandring undergaaet til det Bedre. De økonomiske Forhold inden Distriktet ere daarlige, idet disse i de sidste Aar og især siden Vaarsildfiskeriets Ophør stadig ere blevne slettere. Almuen paa disse Kanter, især Folket paa Øerne, have liden Foretagsomhedsaand, og naar de gamle vante Næringskilder — de store Fiskerier — slaa feil, lægger den heller Hænderne i Skjødet end tænker paa at opdrive og ophjelpe sit Jordbrug eller søge Erhverv ved mindre Fiskerier, der paa disse Kyster med Held og Fordel vilde kunne drives det hele Aar igjennem (Bodom). I indre Søndmøre lade ogsaa de hygiæniske Forhold meget tilbage at ønske, endskjønt Fjordfolket dog mere end Øboerne gjøre Fremskridt til det Bedre. Den økonomiske Tilstand inden Distriktet er taalelig god, langt bedre, i det Store taget, end i vestre Søndmøre. Folket er i indre Søndmøre driftigere med Hensyn til sit Sjøbrug, ligesom ogsaa Jordbruget staar høiere end i det tilsvarende Ødistrikt (Bodom).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i vestre Søndmøre Distrikt.....	79
- indre — —	12
østre — —	7
- nordre — —	339
- ytre Romsdals —	85
- indre — —	35
- søndre Nordmøre —	350
- Sundals —	66
- Surendals —	89
- nordre Nordmøre —	59
Tilsammen	1 121.

Med Hensyn til **Jordemodervirksomheden** anføres fra vestre Søndmøres Distrikt, at Jordemødrene benyttedes tilsammen i 99 Fødsler, hvoraf 98 vare Isseleier og 1 Sædeleie. Af Fostrene vare 95 levende og 4 dødfødte (S. Bodom).

Sundhedskommissionerne have afholdt følgende Antal Møder: i vestre Søndmøre 2 (et i Herø, et i Sandø); i indre Søndmøre 2 i Volden; i østre Søndmøre 1 i Skodje og Vatne; i nordre Søndmøre 4 (tre i Aalesund, et i Borgund); i ytre Romsdal 4 (et i Molde, et i hvert af

følgende Herreder: Frænen, Bolsø, Akerø); i indre Romsdal 10 (to i hvert af Herrederne Næsset, Veø, Gryten, Eid og Vold); i søndre Nordmøre 20 (otte i Christiansund og tre i hvert Herred); i Sundal 7 (tre i Tingvold, to i Sundal og to i Øxendal); i Surendal 3 (et Møde i hvert Herred); i nordre Nordmøre 4 (to i Edø, et i Aure, et i Halse).

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i vestre Søndmøres Distrikt	141
- indre — —	201
- østre — —	225
- nordre — —	600
- ytre Romsdals —	311
- indre — —	167
- søndre Nordmøres —	392
- Sundals —	185
- Surendals —	286
- nordre Nordmøres —	219
Tilsammen	2 727.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 6 Syns- og Obduktionsforretninger, 1 Synsforretning og 2 Undersøgelser af Levende, tilsammen 9, hvoraf 1 i vestre og 3 i nordre Søndmøre, 1 i ytre Romsdal, 1 i Sundal og 3 i søndre Nordmøre.

Af **Sygehuse** har Amtet et Sygehus ved Molde, Reknæs Pleiestiftelse for Spedalske og Aalesunds Bys Sygehus. I Christiansund er Sygehus færdigt, men endnu ikke afleveret til Kommunen.

Amtets 3 **Apotheker** visiteredes. Foruden Apothekeren bestod Personalet: i Aalesund af 2 examinerede Pharmaceuter, i Molde af 1 Provisor og 2 Disciple, i Christiansund af 2 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple.

Medicinalpersonalet bestod af 16 Læger, 48 Jordemødre og 50 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Vestre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Herø; 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
2. Indre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Volden; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
3. Østre Søndmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Ørskoug; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
4. Nordre Søndmøres Distrikt: 3 Læger, bosatte i Aalesund; 2 Jordemødre (5 Poster ledige); 6 Hjelpevaccinatører.
5. Ytre Romsdals Distrikt: 2 Læger, bosatte i Molde; 6 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.
6. Indre Romsdals Distrikt: 1 Læge, bosat i Veø; 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
7. Søndre Nordmøres Distrikt: 4 Læger, bosatte i Christiansund; 11 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.
8. Sundals Distrikt: 1 Læge, bosat i Sundalsøren; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
9. Surendals Distrikt: 1 Læge, bosat i Surendal; 5 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
10. Nordre Nordmøres Distrikt: 1 Læge, bosat i Aure; 5 Jordemødre: 5 Hjelpevaccinatører.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 143,75 norske Kvadratmil (18 339 Kvadratkilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 116 804 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 11 Lægedistrikter:

1. Trondhjems Stadsfysikat (0,26 n. □ Mil), indbefattende:
   Kjøbstaden Trondhjem med .... .. 22 152 Indb.
2. Strindens Distrikt (5,90 n. □ Mil, 13 356 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Strinden	2,70 n. □ M.,	7 879	Indb.
Klæbu	1,90 —	1 548	—
Bynæsset	0,60 —	2 046	—
Leinstranden	0,40 —	1 091	—
Budviken	0,30 —	792	—

3. Selbu Distrikt (19,60 n. □ Mil), indbefattende:
Herredet Selbu med ..... 5 633 Indb.

4. Røros Distrikt (17,90 n. □ Mil, 5 428 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Røros	12,30 n. □ M.,	1 903	Indb.
med Bergstaden Røros ..		1 635	—
Aalen	5,60 —	1 652	—
Den Del af Tolgens Herred, der hører til Røros Prestegjeld		238	—

5. Guldals Distrikt (23,35 n. □ Mil, 14,255 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Melhus	1,94 n. □ M.,	3 160	Indb.
Høilandet	1,21 —	1 247	—
Horg	2,30 —	2 445	—
Støren	5,60 —	2 756	—
Soknedalen ...	3,30 —	1 980	—
Singsaas	5,40 —	1 757	—
Holtaalen	3,60 —	910	—

6. Opdals Distrikt (20,70 n. □ Mil, 5 133 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Opdal ..... 18,90 n. □ M., 4 311 Indb.
En Del af Rennebu Herred (søndenfor Vangsgraven) 1,80 — 822 —
Til Opdals Lægedistrikt henhører derhos Indset Annex (1,50 n. □ Mil, med 573 Indbyggere) til Kvikne af Hedemarkens Amt, hvorefter Lægedistriktet indbefatter 22,20 n. □ Mil, med 5 706 Indbyggere.

7. Ørkedals Distrikt (14,40 n. □ Mil, 15 617 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Børsen	2,00 n. □ M.,	3 711	Indb.
Ørkedal .. .	4,00 —	6 574	—
Herrederne: Meldalen	4,60 n. □ M.,	3 427	Indb.
Rennebu (den til Opdals Distrikt hørende Del fraregnet)	3,80 —	1 905	—

8. Søndre Fosens Distrikt (16,30 n. □ Mil, 13 220 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Hiteren	7,30 n. □ M.,	4 469	Indb.
Frøien		3 952	—
Hevne	9,00 —	4 799	—

9. Ytre Fosens Distrikt[1]) (7,70 n. □ Mil, 8 768 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Bjugn	3,80 n. □ M.,	4 190	Indb.
Ørlandets Hovedsogn	1,0	3 175	—
af Ørlandet og Fossunds Sogn (af Aafjord) ..	2,90 —	1 403	—

10. Indre Fosens Distrikt[1]) (6,30 n. □ Mil, 7 009 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Stadsbygden ..	2,10 n. □ M.,	1 901	Indb.
Rissen	3,30 —	3 837	—
Værnæs Sogn af Ørlandet ...	0,90 —	1 271	—

11. Nordre Fosens Distrikt[1]) (11,40 n. □ Mil, 6 471 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Bjørnør	6,40 n. □ M.,	4 237	Indb.
Aa Hovedsogn af Aafjord	5,0 —	2 234	—

[1]) Ifølge kgl. Res. af 20de Januar 1877 ere midtre og nordre Fosens Lægedistrikter omregulerede til ovenstaaende 3 Distrikter. Indre Fosens Embede blev imidlertid først besat i September s. A., hvorfor det i det følgende (undtagen i Tabellen over Fødte og Døde) er omhandlet sammen med midtre Fosen.

Sundhedstilstanden var i det Hele taget mindre god, idet Typhoidfeber og Skarlagensfeber vandt temmelig stor Udbredning især i Trondhjems Stadsfysikat og Strindens Distrikt, og Typhoidfeberen ogsaa i nordre Fosens Distrikt. Af andre epidemiske Sygdomme vare Kusma og Kighoste betydelig hyppigere end i det foregaaende Aar fornemmelig i Trondhjems By og Mæslinger i midtre Fosen, medens Cerebrospinalmeningit, Lungebetændelse og akute gastriske Sygdomme vise et mindre Antal Tilfælde.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau (se næste Side).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** i Amtet og Trondhjems By hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabeller (se Side 128 og 129).

Af **exanthematisk Typhus** forekom en Del Tilfælde i den vestlige Del af Ørlandets Hovedsogn i midtre Fosen paa Gaarden Udstrand. De først Angrebne beboede et

Dødeligheden.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	[1])	2 205	
1876	117 500	2 059	17,52
1875	115 943	1 894	16,34
1874	114 396	2 119	18,52
1873	113 242	1 970	17,39
1871—75	114 438	2 014	17,60
1866—70	110 764	1 807	16,31

[1]) Opgaver over Middelfolkemængden i 1877 mangle endnu.

Hus, hvor fremmede Omreisende jevnlig har Tilhold. I Stadsbygden optraadte ogsaa flere Tilfælde (J. Heiberg).

Typhoidfeber optraadte i Trondhjems By 2 Gange som Epidemi, idet der fra Januar til April viste sig 18 Tilfælde som Fortsættelse af det foregaaende Aar; medens en ny Epidemi, som det syntes uden Forbindelse med den tidligere, udbrød i Juli. Tilfældenes Antal steg nu ugentlig indtil Slutningen af September og første Del af Oktober, hvorefter det igjen aftog, indtil Sygdommen i December kun forekom mere sporadisk i allerede forhen smittede Huse eller efter paaviselig Anledning til Smitte. Nogen Grund til at søge Sygdommens Kilder i Drikkevandet eller Melken syntes ikke at være tilstede, medens Sygdommens Smitsomhed i mangfoldige Tilfælde var iøinefaldende. Sygdommen holdt sig hele Tiden især i den bedst bebyggede og mest befærdede Del af Byen og de 2 Gader, der havde flest Syge, beboes næsten udelnkkende af bedre situerede Familier. Den havde allerede tidligere hersket paa flere Gaarde i Strinden og udbredte sig især under og strax efter Sommerferierne, medens Familierne gjorde Udflugter paa Landet. Som andre Steder, hvorfra Sygdommen selv eller Smitte blev indført, nævnes Bjørnør og Aafjorden i nordre Fosens Distrikt, Finmarken, Bergen, Opdal og Kønigsberg. Af 193 behandlede Tilfælde døde 26 eller 13,5 pCt. (Th. Bryn). Samtidig behandledes ikke faa Tilfælde «af simpel Feber», der forløb mildt og uden nogen markeret Tarmbetændelse; dens Varighed var kort, omtrent 14 Dage, men Roconvalescentsen trak ofte i Langdrag, og det hændte, at saadanne Febertilfælde i samme Familie efterfulgtes af andre med tydelig udpræget typhoid Karakter (F. Bødtker, R. Hoffmann). I Strindens Distrikt

I Trondhjems By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Dødsfald.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhoidfeber	193	26	193	7	5	3	3	-	-	4	39	38	53	31	10
Cerebrospinal-Meningit	12	8	7	2	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	12	8	12	2	3	1	1	1	1	-	1	-	-	-	2
Vandkopper	125	-	125	2	8	4	10	7	7	7	-	4	14	24	38
Skarlagensfeber	215	45	215	10	25	25	12	23	18	13	24	26	18	11	10
Rødlinger	14	-	14	2	-	3	-	4	-	-	4	-	-	1	-
Rosen	81	5	81	9	8	12	8	6	7	5	8	2	5	6	5
Kighoste	204	7	204	-	-	-	-	-	9	6	15	10	25	69	70
Diphtherisk Svælgbetændelse	34	-	34	10	6	2	2	1	-	2	2	-	3	5	1
Strubehoste	17	1	17	2	4	4	-	-	-	1	1	-	-	-	5
Kusma	247	-	247	16	48	85	52	22	13	5	1	3	-	-	2
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1953	27	1953	301	243	211	136	110	102	99	74	121	147	220	189
Lungebetændelse	277	48	276	60	34	28	27	32	15	12	11	11	5	20	21
Pleurit	49	1	23	5	3	-	1	2	3	1	-	2	4	2	-
Gigtfeber	104	5	104	16	16	14	12	24	2	3	3	-	3	2	9
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	670	23	670	50	37	45	59	43	43	63	95	95	43	58	39
Blodgang	6	-	6	-	1	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-
Skjørbug	9	-	9	4	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1
Tilsammen	4224	204	4192	498	443	442	326	276	221	223	278	313	321	449	402

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	10	2	10	-	1	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	383	38	373	28	16	15	20	10	15	37	57	53	61	41	20
Cerebrospinal-Meningit	44	22	39	4	5	21	4	2	3	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	45	19	44	6	3	4	6	2	5	3	5	2	4	-	4
Vandkopper	131	-	131	2	8	4	11	8	7	11	-	4	14	24	38
Skarlagensfeber	337	71	337	17	43	40	17	33	23	20	48	45	20	17	14
Rødlinger	19	-	19	2	-	5	1	4	1	1	4	-	-	1	-
Mæslinger	20	1	20	1	2	12	1	1	-	1	1	-	1	-	-
Rosen	132	8	127	14	10	12	12	14	11	8	12	10	7	8	9
Kighoste	256	10	256	-	7	-	-	1	9	9	17	12	35	79	87
Diphtherisk Svælgbetændelse	50	1	49	10	8	7	3	1	1	3	2	2	4	7	1
Strubehoste	19	1	19	2	4	4	-	-	1	1	1	1	-	-	5
Kusma	259	-	258	16	48	85	55	24	13	5	2	3	1	1	5
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	2636	35	2630	391	336	298	214	179	144	129	110	162	178	259	230
Lungebetændelse	695	100	690	118	72	75	88	91	53	28	28	20	19	38	60
Pleurit	111	1	83	11	10	9	9	8	4	2	4	5	8	12	1
Gigtfeber	204	6	203	29	26	26	22	35	8	12	12	4	7	8	14
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	884	24	878	70	50	58	75	62	58	85	131	110	51	72	56
Blodgang	8	-	8	-	1	1	2	2	-	-	-	1	1	-	-
Skjørbug	10	-	10	5	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1
Tilsammen	6256	339	6187	726	651	680	542	483	356	357	434	435	411	567	545

	Ialt opgivne. Tilfælde.	Ialt opgivne. Dødsfald.	1 Trondhjems Stadsfysikat. Tilf.	1 Døde.	2 Strinden. Tilf.	2 Døde.	3 Selbu. Tilf.	3 Døde.	4 Røros. Tilf.	4 Døde.	5 Guldal. Tilf.	5 Døde.	6 Opdal. Tilf.	6 Døde.	7 Orkedal. Tilf.	7 Døde.	8 Søndre Fosen. Tilf.	8 Døde.	9 Midtre Fosen. Tilf.	9 Døde.	10 Nordre Fosen. Tilf.	10 Døde.
Exanthematisk Typh.	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	2	-	-
Typhoidfeber	383	38	193	26	35	2	1	-	18	6	5	-	9	-	12	1	40	2	8	-	62	1
Cerebrospin.-Mening.	44	22	12	8	24	9	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	2	2	2	1
Barselfeber	46	20	12	8	2	2	-	-	-	-	-	-	5	-	9	5	2	1	15	4	1	-
Vandkopper	131	-	125	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	339	73	215	45	75	19	-	-	-	-	-	-	1	-	33	5	12	1	3	3	-	-
Rødlinger	19	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	20	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	1	-	-
Rosen	132	8	81	5	11	2	1	-	7	-	1	-	4	-	11	-	1	-	11	-	4	1
Kighoste	256	10	204	7	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	18	1	10	1	-	-	14	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	50	1	34	-	-	-	1	-	9	1	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	19	1	17	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	259	-	247	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	5	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	2637	36	1953	27	82	2	12	-	82	-	10	-	53	-	226	1	21	1	131	3	67	2
Lungebetændelse	707	112	277	48	63	9	13	3	17	6	40	4	24	-	150	22	14	2	94	15	15	3
Pleurit	114	4	49	1	6	-	2	-	12	-	-	-	1	-	28	3	1	-	12	-	3	-
Gigtfeber	205	7	104	5	12	1	-	-	6	-	11	-	4	-	47	1	-	-	13	-	8	-
Koldfeber	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	885	25	670	23	28	-	1	1	41	1	17	-	-	-	45	-	6	-	50	-	27	-
Blodgang	8	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Skjørbug	10	-	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6282	360	4224	204	357	47	31	4	192	14	84	4	101	-	606	41	108	8	376	30	203	8

vare enkelte Sygdomsudbrud tidligere behandlede af private Læger, som derom ei havde gjort Anmeldelse til Distriktslægen, til hvis Kjendskab de første Tilfælde kom i August. Sygdommen udbredte sig i Aarets følgende Maaneder fornemmelig i Lade Sogn og nærmere om Trondhjem, dog hverken i betydelig Udstrækning eller heftig Grad; — af 25 behandlede Syge døde 1. Om Smitten fra først af var bragt fra Byen til Landdistriktet eller omvendt, siges vanskeligt at afgjøre (A. S. Berg). I Opdal indtraf 9 Tilfælde, hvoraf 8 paa Skydsskiftet Kongsvold, indført ved Reisende. De fleste Tilfælde forløb nogenlunde mildt, idet en høi Grad af Mathed var det mest fremtrædende Symptom, og kun hos en Person var Sygdommen alvorlig og tydelig udtalt (H. M. Arentz). Fra søndre Fosens Distrikt meddeles, at utvivlsomt flere Tilfælde ikke ere komne under Behandling eller til Lægens Kundskab. I midtre Fosens Distrikt forekom i 1ste Halvaar enkelte spredte Tilfælde, og i November indsygnede en Kone, der kort forud var indflyttet fra Trondhjem (J. Heiberg). I Jøssunds Annex til Aafjord i nordre Fosens Distrikt, hvor Sygdommen havde vist sig ved det foregaaende Aars Slutning, holdt den sig i Januar; den optraadte senere med nogle Tilfælde paa en enkelt Gaard i det nordlige Bjørnør og udover Vaaren paa Gaarden Grimestad i Aafjorden, hvor flere fremmede Leiefolk vare samlede i Fisketørringstiden. Paa samme Tid udbrød Sygdommen paa Handelsstedet Ramsø i Bjørnør og udbredte sig med stor Hurtighed til de omliggende Øer og især opover den temmelig tæt bebyggede Stensdal i Osen; Mange bleve angrebne, dog endte intet Tilfælde dødelig. I Aarets 3 sidste Maaneder viste Sygdommen sig ikke i Distriktet (F. C. Vaunert).

Epidemisk Cerebrospinalmeningit forekom ogsaa i dette Aar i Trondhjems By, ligeledes i Strindens Distrikt, hvor den opstod med stor Heftighed i Bynæsset i en liden Grænd af 8—10 Gaarde; den forplantede sig hurtig og sikkert fra den ene til den anden, dog ikke videre end i en Omkreds af vel 1/4 Mil. Her kom alle Tilfælde under Behandling og hos dem, der overstod Sygdommen, var Reconvalescentsen almindelig meget langvarig med stor Svaghed. En 8 Aars Gut blev efter Sygdommen døvstum (A. S. Berg). 1 Tilfælde i Klæbu sees at være endt dødelig. Begge de fra midtre Fosen opførte Tilfælde vare hjemmehørende i Rissen. I nordre Fosen optraadte kun 1 Tilfælde i Jøssund; det andet, dødelig endende, Tilfælde skrev sig fra det foregaaende Aar. Ingen af Beboerne i de Huse, hvor de Syge laa, bleve smittede.

Skarlagensfeber viste sig i de samme Distrikter som i det foregaaende Aar, men tildels med et betydelig større Antal Tilfælde. I Trondhjems By fik Sygdommen allerede i Aarets første Maaneder en større Udbredning og mere ondartet Karakter end i 1876; de fleste Tilfælde anmeldtes i September, i hvilken Maaned ogsaa de fleste Dødsfald forekom. Ialt anmeldtes 215 Tilfælde med 45 Dødsfald (20,9 pCt.), medens utvivlsomt Flere have været angrebne, da især Børn i Byens Udkanter ikke altid komme til Observation. De strenge Forholdsregler til Smittens Forebyggelse, navnlig Forbudet mod Skolegang fra de Huse eller Familier, hvor Sygdommen findes, tør maaske ogsaa have til Følge, at Forældrene af og til skjule eller tie stille med den ofte ubetydelige Sygdom (Th. Bryn). I Strindens Distrikt herskede ogsaa Sygdommen hele Aaret, hyppigst i Lade Sogn nærmest om Trondhjem og viste sig der heftigst. Her kom omtrent alle Tilfælde under Lægebehandling, medens denne var sjelden i de længere bortliggende Sogne, hvor Sygdommen ogsaa var mildere (A. S. Berg). Paa Kongsvold i Opdal indsygnede en Reisende, der antoges smittet paa en Station i Gudbrandsdalen, hvor han havde overnattet (H. M. Arentz). I Orkedalen optraadte i August og September paa et Par Gaarde en Del ondartede Tilfælde med stor Dødelighed. Sygdommen standsede dog uformodet og viste sig ikke senere I Værnæs Sogn, midtre Fosens Distrikt, optraadte 3 Tilfælde i samme Hus; alle døde.

Mæslinger forekom i midtre Fosen næsten udelukkende paa Ørlandet, sandsynligvis indført fra Frøien. Forøvrigt anføres Sygdommen kun fra Strinden.

Af **Erythema nodosum** anføres fra midtre Fosen 1 Tilfælde hos en Kone, der var gift med en Spedalsk (J. Heiberg).

Kighoste optraadte i Trondhjem i Juni og tiltog i Hyppighed mod Aarets Slutning; i søndre Fosen var Sygdommen adskillig udbredt i 4de Kvartal, og i nordre Fosen begyndte den at udbrede sig i den allersidste Del af Aaret.

Kusma forløb i Trondhjem samtidig med Skarlagensfeberen baade i 1876 og i 1877; det samme var Tilfældet i 1862 (Bryn).

Akut Bronchit og **andre katarrhalske Tilfælde.** Af akut Bronchit opføres ialt 1 074 Tilfælde med 36 Dødsfald; af 1 073 Behandlede vare 541 Mænd, 523 Kvinder, 578 Børn og 481 Voxne. Af kronisk Bronchit er anmeldt 18 Dødsfald.

Lungebetændelse forekom i Strindens Distrikt især i sidste Halvdel af Aaret og temmelig ligelig udbredt over

hele Distriktet, dog uden synderlig Voldsomhed. En stor Del Tilfælde antoges at forløbe uden Behandling, da Almuen godt ved at erkjende Sygdommen og anvende de brugelige Midler mod samme (A. S. Berg). I midtre Fosen var Sygdommen hyppigst paa Ørlandet, dernæst i Stadsbygden og i Bjugn. Gjentagne Gange forekom flere — indtil 4 — Tilfælde i samme Hus (J. Heiberg). Dødeligheden blandt samtlige Behandlede udgjorde 14,4 pCt.

Gigtfeber forekom i Trondhjem i et usædvanligt stort Antal Tilfælde i Aarets første Maaneder under den lange og strenge Vinter; 1/5 af de Angrebne vare under 15 Aar (Bryn).

Cholera nostras, tildels blodig, skal i Sommermaanederne have hersket i Sætrene ved Gevilvandet i Opdal (Arentz). I midtre Fosen forekom Diarrhoe hele Aaret igjennem, ofte blodig og forbunden med Tenesmer (J. Heiberg).

Veneriske Sygdomme. Af Syphilis er opført 1 Dødsfald i Trondhjem i første Leveaar.

De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige opgivne Tilfælde af Gonorrhoe og Urethrit vil sees af følgende Tabel:

Fra Selbo, Orkedal og søndre Fosen sees tilsammen 21 Tilfælde af Syphilis at være indsendte til Sygehus. Syphilis opgives fremdeles at være i Aftagende i Trondhjem; paa Sygehuset indkom kun 59 Tilfælde (i de næstforegaaende 4 Aar: 1873—76 henholdsvis 167, 102, 89, 73) (Th. Bryn). I Strinden siges Sygdommen nu sjelden (A. S. Berg). I Trondhjem foretoges regelmæssig Visitation af Puellae publicae hver Uge; ogsaa hos disse har Syphilis været sjeldnere, kun i 3 Tilfælde. Antallet af de Visiterede har ogsaa været noget mindre end tidligere, og den paa Sygehuset for Puellae særskildt bestemte Sygestue var i længere Tid — i Slutningen af 1876 og i første Halvdel af 1877 — ubesat, hvad ikke har hændt i en lang Række af Aar (Th. Bryn).

Med Hensyn til de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Fnat siges i søndre Fosen at være almindelig, men i Guldalen sjelden og i Trondhjem samt i nordre Fosen i stadig Aftagende.

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet				Opgivet Sygdomsform for Syphilis.		Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.
		Kjøn.		Alder.					
		Md.	Kv.	Børn.	Voxne.	primær.	konstitutionel.		
Syphilis	55	32	23	3	52	5	50	12	-
Gonorrhoe, Urethrit	209	201	7	-	166	-	-	20	-

Sygdom.	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	1		2		4		5		6		7		8		9		10	
	Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Søndre Fosen.		Midtre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.	Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	34	·	5	·	1	-	3	·	1	-	-	-	4	·	6	·	1	·
Gonorrhoe, Urethrit	175	-	9	-	3	·	-	·	-	·	8	-	2	·	11	-	1	-

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	300	-	155	126	7	255	22	300	-
Fnat	76	-	39	37	42	30	12	76	-
Skurv	7	-	6	1	6	1	2	7	-
Kjertelsyge	256	1	120	130	209	23	22	256	1
Rachit	31	-	17	14	30	1	8	33	2
Simpel Meningit	21	12	13	8	9	11	8	33	24
Tuberculøs Meningit	14	12	7	7	12	2	9	18	16
Svindsot	325	94	173	148	25	271	26	394	163
Kræft	41	17	16	24	1	39	17	52	28
Vatersot og Morb. Brighti	74	13	31	43	6	65	16	84	[1]23
Blegsot og Anæmi	390	1	3	357	36	332	24	391	2
Menstruationsuordener	112	-	-	112	-	104	18	112	-
Kardialgi, kron. Gastrit og Dyspepsi	1002	7	474	518	68	881	27	1004	9
Ormesygdomme	53	-	30	23	47	6	8	53	-
Drankersygdomme	24	4	24	-	-	20	11	29	9

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		Selbu.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Søndre Fosen.		Midtre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	123	-	16	-	-	-	14	-	6	-	-	-	27	-	7	-	89	-	18	-
Fnat	17	-	6	-	-	-	1	-	6	-	-	-	15	-	-	-	20	-	11	-
Skurv	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	150	-	15	-	-	-	14	-	2	-	-	-	44	-	3	-	25	-	3	1
Rachit	15	2	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	4	-
Simpel Meningit	15	13	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	9	3	4	3	3	3	-	-
Tuberkuløs Meningit	10	9	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	3	3	-	-	1	1	1	1
Svindsot	204	86	14	10	5	1	18	10	3	2	5	5	94	27	8	5	39	16	4	1
Kræft	21	10	4	2	-	-	4	2	-	-	-	-	6	2	3	2	13	10	1	-
Vatersot og Morbus Brighti	31	13	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	22	3	10	2	11	3	3	1
Blegsot og Anæmi	170	-	9	1	-	-	34	-	4	-	12	-	69	-	10	-	83	1	-	-
Menstruationsuordener	38	-	4	-	1	-	4	-	-	-	-	-	18	-	3	-	38	-	6	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	256	-	47	2	4	-	30	2	55	-	16	-	239	2	35	1	252	1	70	1
Ormesygdomme	12	-	6	-	-	-	9	-	-	-	-	-	7	-	-	-	19	-	-	-
Drankersygdomme	21	6	-	-	1	1	4	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-

[1]) Af Vatersot 12, af Morbus Brighti 11 Dødsfald.

Kjertelsyge omtales fra Guldalen som sjelden, medens den ikke er sjelden i søndre Fosen, hvor de hyppig forekommende trange, fugtige og usunde Boliger ofte ansees som den væsentlige Aarsag (P. M. Selmer).

Svindsot. Antallet af de fra de enkelte Lægedistrikter opførte Dødsfald af Svindsot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager og til de ved ikke epidemiske Sygdomme foraarsagede Dødsfald sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald				Forhold i pCt. af Svindsot	
	med anført Dødsaarsag.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til samtl. opgivne Dødsaars.	til de ikke epid. Dødsaars.
Trondhjems Stadsfysikat	541	86	204	337	15,9	25,5
Strinden	112	10	47	65	8,9	15,4
Selbu	10	1	4	6	10,0	16,7
Røros	47	10	14	33	21,3	30,3
Guldal	10	2	4	6	20,0	33,3
Opdal	15	5	-	15	33,3	33,3
Orkedal	99	27	41	58	27,3	46,6
Søndre Fosen	31	5	8	23	16,1	21,7
Midtre —	90	16	30	60	17,8	26,7
Nordre —	25	1	8	17	4,0	5,9
Søndre Trondhj. Amt	980	[1]) 163	360	620	16,6	26,3

[1]) Medregnes 2 paa Reitgjerdets Pleiestiftelse, for hvilke Svindsot er opført som sekundær Dødsaarsag, bliver Antallet af kjendte Dødsfald af Svindsot 165 eller 16,8 pCt.

Sindssygdom. For Amtskommunernes Regning forpleiedes i 1877: 173 Tilfælde (hvoraf 60 i Asyler); 36 vare hjemmehørende i Strinden, 3 i Selbu, 8 i Røros, 38 i Guldal, 10 i Opdal, 26 i Orkedal, 15 i søndre, 17 i midtre og 19 i nordre Fosen, for 1 var Hjemstavn ukjendt. For Trondhjems Bys Regning indlagdes i 1877 paa Asyl 12 nye Sindssyge; ialt forpleiedes paa Asyl 43, privat i Byen 10 og paa Landet 34, tilsammen 87. Som fattige Syge kan af Lægernes Opgaver sees at være forpleiede 7 i Strindens Distrikt.

Obstetriciske Operationer. Af Lægerne udførtes 31 Tangforløsninger, 4 Vendinger og 4 Gange kunstig Forløsning af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Perforation udførtes 3 Gange: a) 1 Gang efter 1½ Døgns Fødselsarbeide ved skjævt Isseleie og dødt Foster, efter forgjæves Forsøg med Tang; Konen fik Barselfeber men kom sig, dog med Fistula vesico-vaginalis. b) 1 Gang efter 4 Døgns Fødselsarbeide hos Førstefødende med trangt Bækken og stort Fosterhoved; efter forgjæves Tangforsøg foretoges Perforation og Udtrækning ved en Finger i Perforationsaabningen. Moderen kom sig. c) 1 Gang hos en anden Gangs Fødende, der var medtaget efter 3 Dages Fødselsarbeide; Fosteret dødt, Tang forgjæves forsøgt. Konens Tilstand uopgivet. 1 Embryotomi ved Tverleie med fremfalden Arm og dybt nedtrykket Skulder; Fosteret dødt. Brysthulen aabnedes, hvorefter Vending og Udtrækning. Konen døde 10 Dage efter af Barselfeber. 1 Decapitation af forraadnet Foster ved forsømt Tværleie hos en Flerfødende, der døde 4 Dage efter af Barselfeber. Ialt 44 obstetriciske Operationer, hvoraf 18 i Trondhjem, 4 i Strinden, 4 i Selbu, 2 i Guldal, 3 i Opdal, 4 i Orkedal, 2 i søndre, 6 i midtre og 1 i nordre Fosen. — Desuden omtales 1 Gang Sprængning af for haarde Hinder, hvorefter Fødselen foregik med Lethed.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel:

Distrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Trondhjems Stadsfysikat	786	601	14	9	33	12	2
Strinden	390	291	5	2	11	3	-
Selbu	168	91	2	1	3	2	-
Røros	[2]) 186	77	2	2	1	1	-
Røros	132	54	-	1	-	1	-
Landdistrikt	54	23	-	1	-	-	-
Guldal	373	218	2	2	12	7	2
Opdal	[3]) 128	77	1	-	4	1	1
Orkedal	393	255	3	3	12	2	1
Søndre Fosen	411	268	1	5	19	1	1
Indre —	225	99	-	4	-	9	-
Ytre —	277	130	[4]) 1	1	[4]) 23	3	-
Nordre —	234	98	-	2	10	15	1
Søndre Trondhjems Amt	3571	2205	31	31	128	66	8
Deraf i Byerne	918	655	-	10	-	13	2
— -Landdistriktet	2653	1550	-	21	-	53	6

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.
[2]) Undtagen en Del af Tolgen (med 3 Fødte, 2 Døde), der tilhører Hedemarkens Amt.
[3]) Undtagen Indset Annex (med 16 Fødte, 7 Døde), der tilhører Hedemarkens Amt.
[4]) I det tidligere midtre Fosens Distrikt.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 366 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 61,7. Lægerne meddele nærmere Oplysninger om 25 paa Barselseng døde Kvinder, af hvilke 20 døde af Barselfeber, 1 af Barselkrampe, 1 af Gangræn i Livmoderen, 2 efter besværlig Fødsel og 1 uforløst.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]14	[2]1	[3]4	[4]14	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	[5]1	-	[6]2	1	[7]2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	[8]1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelighed af Modermunden	[9]1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	[10]2	-	2	-	[11]3	1	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1
Fastvoxen - —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[12]1	-
Uopgiven Indikation	6	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	22	2	7	20	9	2	2	-	2	-	3	1	2	1	1
	31			31			4			4			4		

[1]) 6 ere opgivne som Førstefødende, 2 som Flerfødende. Hos en af de sidste var Skeden stærkt forsnævret ved Armasse, der maatte gjennemskjæres, før Tangen kunde anlægges. [2]) Døde af Barselfeber med Diphtherit i Fødselsdelene i 2den Uge. [3]) 2 opgives som Førstefødende, 1 som Flerfødende. [4]) 1 var første Tvilling. [5]) Var før 5 Gange forløst ved Perforation paa Grund af Exostoser i Bækkenet, der dog nu vare mindre. [6]) 1 opgives som Flerfødende; Fosteret var stort. [7]) Hos 1 var Navlesnoren fremfalden. [8]) Døde af Barselkrampe, der havde varet flere Timer før Lægens Ankomst. [9]) Førstefødende. [10]) Begge vare Flerfødende. [11]) Hos 1 var Navlesnoren fremfalden. [12]) Førstefødende, død af Gangræn af Livmoderen; ved Obduktionen viste sig endnu et Stykke af Moderkagen fastsiddende.

Fra Lægerne haves Opgaver over 980 eller 46,0 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (2 131), deraf i Trondhjem 541 eller 92,2 pCt. af 587 ved Sygdom foraarsagede Dødsfald.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.	Deraf i Trondhjem.	Deraf i Amtet forøvrigt.
Svindsot	163	86	77
Lungebetændelse	112	48	64
Skarlagensfeber	73	45	28
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	70	50	20
Spedalskhed	39	1	38
Typhoidfeber	38	26	12
Alderdomssvaghed	38	34	4
Akut Bronchit	36	27	9
Organiske Hjertefeil	30	22	8
Kræft	28	10	18
Hjerneapoplexi	25	17	8
Cholera nostras og Diarrhoe	25	23	2

Til nærmere Oplysning om **Dødsaarsagerne** i Trondhjems By hidsættes følgende af Stadsfysikus efter Lægernes Dødsanmeldelser sammenstillede Liste (se Tabellen Side 135 og 136).

Veirliget. Vinteren var streng og lang med megen Sne, Vaaren sen og kold; Sommeren var for det meste kjølig og regnfuld men Høsten forholdsvis mild med megen Nedbør. Paa Røros og i Opdal kom dog Frosten tidlig, og paa sidstnævnte Sted frøs det meste Korn. I søndre Fosen var der paa Grund af den sene Vaar stor Fodernød, især da ogsaa Udgangerfaarene, der i almindelige Vintre føde sig selv, under den store Snemængde og den ualmindelige Kulde maatte staldfodres; der hørtes ymte om ihjelsultede Kreaturer paa forskjellige Steder. Avlingen i dette Distrikt var daarlig undtagen i Hevne, men Fiskeriet slog nogenlunde til, især Sommersildfisket (P. M. Selmer). I midtre Fosen var Avlingen mindre tilfredsstillende og Sildefisket mislykkedes (J. Heiberg).

Liste over de af Lægerne meddelte Dødsaarsager i Trondhjems By i 1877.

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5-10 Aar.		Fra 10-15 Aar.		Fra 15-20 Aar.		Fra 20-30 Aar.		Fra 30-40 Aar.		Fra 40-50 Aar.		Fra 50-60 Aar.		Fra 60-70 Aar.		Fra 70-80 Aar.		Fra 80-90 Aar.		Fra 90-100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alcoholismus	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	17	2	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	5	1	1	-	7	-	-	-	-
Arthrocace	3	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	3	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	27	13	14	8	8	4	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— chronica	13	3	10	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	2	2	3	-	-
Cancer	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	2	-	2	-	-	-	-
Cholaemia, Icterus	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	7	2	5	2	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	28	13	15	10	10	3	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	[1]) 16	13	2	13	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— senilis	34	10	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	6	8	14	-	2
Diabetes	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	16	6	10	5	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Elephantiasis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	3	-	-	-	-
Empyema	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	5	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	5	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhodes	26	13	13	-	-	-	-	2	-	1	2	2	1	6	7	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Fractura vertebrarum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangraena	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hernia	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	5	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Insania	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio cum morphio	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Meningitis	13	5	8	2	-	2	2	1	3	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— tuberculosa	9	6	3	2	-	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cerebrospinalis epid.	8	5	3	1	-	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus medullae spinalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Nephritis & Morbus Brighti	8	5	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Noma	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Paralysis cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonaeitis	5	2	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone & Abscessus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Kjøn ei opgivet for 1.

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5-10 Aar.		Fra 10-15 Aar.		Fra 15-20 Aar.		Fra 20-30 Aar.		Fra 30-40 Aar.		Fra 40-50 Aar.		Fra 50-60 Aar.		Fra 60-70 Aar.		Fra 70-80 Aar.		Fra 80-90 Aar.		Fra 90-100 Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Pneumonia	48	31	17	6	2	1	2	1	2	1	1	1	1	2	-	1	-	5	-	6	2	1	2	5	4	1	1	-	-
Pyaemia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	2	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	45	23	22	3	1	12	13	6	5	1	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis heridataria	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trismus neonatorum	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	86	37	49	1	-	3	1	-	1	3	7	1	2	6	13	5	13	5	5	8	2	3	3	2	2	-	-	-	-
— aliorum organ.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	7	2	5	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
— — cerebri	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	22	13	9	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	1	1	1	-	1	3	2	4	2	2	-	-	-
— — hepatis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— — ventric & can. intest.	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suicidium	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	5	3	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mors accidentalis	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	30	20	10	16	7	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	579	277	301	77	48	40	37	16	19	7	12	6	9	26	37	15	26	18	16	25	26	14	19	19	32	14	18	-	2

Temperatur- og Regnforholdene i Trondhjems By vil sees af følgende af Stadsfysikus Bryn indsendte Tabel:

Efter Opgave fra Dr. Heidenreich var Temperatur- og Barometerstanden paa Ørkedalsøren i Aarets Løb følgende (se Tabellen næste Side).

Levemaade og hygiæniske Forhold. I Trondhjem anlægges stadig flere Kloakledninger, saaledes i dette Aar i nogle af de trangeste «Veiter» (Th. Bryn). Ihlens Fyrstikfabrik blev i Sommeren 1877 undergiven Reparation og Arbeidsmaaden forandret, saa at Antallet af arbeidende

Tabel over Middeltemperaturen i Trondhjems By [1]).

Maaneder.	Regnhøide.			Morgen Kl. 8.		Middag Kl. 2.		Aften Kl. 10.		Maanedens Middeltemperatur.	
	Dage.	Tom.	Linier.	+	÷	+	÷	+	÷	+	÷
Januar	5	0	5,3	-	4,314	-	3,169	-	3,605	-	3,693
Februar	11	1	4,5	-	3,598	-	1,687	-	3,063	-	2,783
Marts	9	1	3,0	-	3,677	1,024	-	-	3,290	-	1,980
April	7	1	0,3	1,008	-	4,058	-	0,034	-	1,700	-
Mai	11	1	8,5	5,452	-	7,524	-	3,766	-	5,581	-
Juni	15	2	0,1	8,925	-	10,766	-	7,992	-	9,228	-
Juli	17	2	7,0	12,049	-	14,258	-	10,895	-	12,400	-
August	13	1	2,9	9,992	-	11,992	-	8,339	-	10,108	-
September	17	3	1,1	5,817	-	8,058	-	5,583	-	6,486	-
Oktober	17	3	2,4	2,540	-	4,863	-	3,121	-	3,508	-
November	13	1	9,7	2,700	-	3,642	-	3,017	-	3,120	-
December	9	1	3,1	-	0,855	-	0,564	-	1,089	-	0,836
Aarets Middeltemperatur	144	21	7,9	3,003	-	5,065	-	2,642	-	3,570	-

[1]) Temperaturen er efter «Reaumur» og Regnhøiden i norske Decimaltommer.

Tabel over Temperatur- og Barometerstanden paa Orkedalsøren[1]).

1877.	Januar.		Februar.		Marts.		April.		Mai.		Juni.		Juli.		August.		Septbr.		Oktober.		Novbr.		Decbr.	
Datum.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.	Temp.	Bar.
1	— 12	740	— 3	764	— 4	756	— 4	735	— 2	753	+ 12	753	+ 14	756	+ 12	749	+10	741	+ 3	762	+ 4	746	+ 3	744
2	— 12	45	— 10	50	— 4	54	— 2	40	— 3	56	13	42	12	54	13	45	9	42	+ 2	60	+ 1	52	— 2	60
3	— 16	55	— 3	48	0	52	— 8	48	0	57	10	48	13	52	12	47	10	49	— 1	59	+ 2	41	— 4	66
4	— 25	60	— 3	42	0	52	0	50	— 2	58	12	52	12	51	13	52	10	56	0	62	+ 2	46	— 9	65
5	— 9	50	— 4	50	— 2	51	+ 1	51	— 2	50	10	54	13	55	13	53	8	54	0	69	+ 2	41	— 7	60
6	— 18	48	— 1	50	— 4	52	— 5	50	— 2	48	10	50	13	55	12	58	7	51	+ 2	63	— 1	35	— 6	57
7	— 12	43	+ 1	43	— 6	54	+ 1	51	— 2	47	11	48	14	53	9	59	7	51	0	57	+ 1	33	+ 4	46
8	— 5	46	— 1	40	— 15	55	— 1	51	— 3	54	12	54	11	53	11	54	5	58	0	52	+ 1	45	+ 1	48
9	— 3	51	— 1	36	— 8	57	— 4	56	0	58	14	52	11	55	14	55	6	59	+ 1	55	— 1	46	0	50
10	— 12	65	— 4	45	— 15	59	— 10	60	+ 2	56	14	50	12	50	17	55	6	61	+ 3	57	0	40	0	52
11	— 15	68	— 6	48	— 4	45	— 5	54	+ 7	53	10	54	10	47	18	59	6	60	+ 4	35	0	36	0	52
12	— 20	65	— 3	51	— 4	40	— 5	48	+ 7	52	10	52	12	49	18	63	5	52	— 5	32	+ 2	36	+ 3	45
13	— 20	68	— 12	51	— 4	28	— 4	50	+ 6	54	9	57	14	50	17	67	5	48	0	36	+ 6	42	0	39
14	— 19	69	— 15	54	— 2	35	— 3	55	+ 6	57	10	61	13	51	17	66	7	49	+ 1	33	+ 4	51	— 2	51
15	— 11	58	— 7	46	— 4	37	— 10	70	+ 8	55	12	64	14	50	13	60	9	46	0	35	+ 8	46	— 6	53
16	— 6	62	— 1	41	— 2	41	— 8	67	+ 8	60	10	65	14	49	12	58	8	52	+ 3	31	+ 3	29	— 6	55
17	— 8	60	— 7	52	— 9	45	— 6	65	+ 6	61	11	63	16	48	9	55	5	62	— 5	35	+ 2	45	—10	59
18	+ 3	55	— 6	50	— 14	45	— 5	65	+ 8	56	10	64	17	48	8	55	6	57	— 5	52	0	46	— 2	56
19	+ 4	48	— 6	48	— 13	46	— 4	60	+ 7	60	8	66	19	49	8	56	5	52	— 2	55	— 2	39	— 6	61
20	+ 2	45	— 3	40	— 14	49	— 5	65	+ 9	65	9	63	19	47	9	57	4	50	— 2	50	— 2	40	— 2	62
21	— 2	62	— 2	47	— 11	50	— 5	66	+ 9	68	9	59	18	47	9	56	3	52	— 3	56	0	47	0	58
22	— 0	58	— 11	53	— 17	51	— 6	65	+ 7	66	9	43	15	52	8	47	1	50	— 6	45	— 7	30	+ 1	39
23	— 1	63	— 7	50	— 15	51	— 5	60	+ 6	64	8	50	16	50	8	45	0	50	0	33	— 3	24	— 4	35
24	— 10	57	— 13	34	— 15	49	— 4	60	+ 6	61	8	45	18	48	9	51	— 2	57	— 4	45	0	32	— 1	32
25	— 6	60	— 5	26	— 12	48	— 5	63	+ 5	57	8	53	17	49	9	56	— 2	58	— 3	37	— 2	40	— 8	32
26	— 0	60	— 8	33	— 2	53	— 4	65	+ 5	54	8	56	16	52	9	57	+ 2	54	— 3	44	— 3	46	— 8	38
27	— 9	60	— 14	40	— 12	52	— 3	64	+ 5	48	9	53	16	51	10	54	+ 2	55	— 8	51	—10	43	—14	40
28	— 6	53	— 5	50	— 2	50	— 2	60	+ 6	40	13	55	15	52	10	50	+ 3	54	+ 1	51	— 4	35	—14	45
29	— 2	33	-	-	— 4	57	— 3	53	+ 12	32	12	59	14	51	10	44	+ 3	53	— 5	56	— 2	30	— 9	50
30	+ 2	30	-	-	— 5	50	— 2	52	+ 10	42	13	55	12	51	9	49	+ 3	64	+ 5	45	— 4	40	—11	45
31	— 2	62	-	-	— 4	38	-	-	+ 10	44	-	-	12	52	10	42	-	-	+ 3	40	-	-	— 5	44

[1]) Temperaturen efter Reaumur.

Børn betydeligt indskrænkedes. Foruden de gamle Forsigtighedsregler have i de sidste Maaneder af Aaret Arbeiderne i det saakaldte Pakkeri baaret paa Brystet en Svamp med Terpentin, som hænger i et Baand om Halsen. Intet Tilfælde af Phosphornekrose indtraf (Kr. Kjelland). I Strinden siges Almuens Levemaade at være almindelig god. Kjød- og Melkespiser samt Sild i Forbindelse med Vegetabilier udgjør Hovednæringen. Drikfældighed omtales fra Selbu som Følge af gode Aar og god Arbeidsfortjeneste (Fr. Holler). Fra Røros skildres de hygiæniske Forhold som gode. Renligheden er meget stor. Stuerne ere lave under Taget men venlige og lyse, Væggene almindeligvis malede og Gulvene holdes som Regel pene og hvide. Hovednæringen er Melkemad. Kreaturholdet er stort i Forhold til Folkemængden, da Omegnen har kraftige Fjeldbeiter og de gjødslede «Græshager» give et kraftigt Foder. Den Melk, der ikke forbruges i Familierne, tilvirkes til Ost og Smør, selv om derved opnaaes en ringere Pris end ved Salg af Melken, hvorfor det ikke er saa sjelden, at Arbeiderfamilier mangle Melk til sine Børn, og det undertiden endog er vanskeligt at skaffe Syge den nødvendige Melk. Tilflyttede Familier maa i Almindelighed anskaffe sig Græshage og holde Kreaturer. Bergstadens Beboere have gjennemgaaende slette Tænder, antagelig som Følge af den ikke ringe Svovlsyregehalt i Hytte- eller Rostrøgen, der en større Del af Aaret hviler over Staden (H. Jenssen). Fra Opdal meddeles at den forøvrigt stærkt tiltagende Brændevinsdrik i Julen syntes noget mindre end sædvanlig paa Grund af de daarlige Tider (H. M. Arentz). I hele Orkedals Lægedistrikt findes ingen Udskjænkningssteder for Vin, Øl og Brændevin; dog er Drikfældigheden ikke i Aftagende, da man saa let kan faa saadanne Sager fra Trondhjem (M. S. L. Hartmann). I søndre Fosen siges der at være almindelig

Velstand især i Hiterens og Frøiens Prestegjeld. Kreaturstellet staar imidlertid paa et lavt Trin, dog bedre i Hevne; Sultefodring er almindelig.

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Trondhjems Stadsfysikat	....	867 [1])
- Strindens Distrikt	.....	162
- Selbu —	.....	21
- Røros —	.....	uopg.
- Guldals —	.....	80
- Opdals —	.....	uopg.
- Orkedals —	.....	99
- søndre Fosens —	.....	183
- midtre — —	.....	73
- nordre — —	.....	26
	Tilsammen	1 511.

Kvaksalveriet. I Selbu iagttoges en 10 Uger gammel ureponeret Luxation af Skulderleddet, der for Betaling var behandlet af de to Kvaksalvere «Garbergen» og «Dombuen» (Fr. Holler). I Orkedalen siges 3—4 Kvaksalvere at have ikke ubetydelig Søgning. En af dem blev anmeldt, men da det ikke kunde oplyses, at han havde bevirket nogen direkte Skade, blev ikke Sag anlagt mod ham (M. S. L. Hartmann).

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Trondhjem 9; i Strindens Distrikt 5 (fire i Strinden og et i Bynæsset); i Orkedals Distrikt 1 à 2 i hvert Herred; i midtre Fosens Distrikt 5 (to i Ørlandet samt et i hvert af de andre Herreder) og i nordre Fosens Distrikt 4 (to i hvert Herred). I Selbu, Guldals, Opdals og søndre Fosens Distrikter afholdtes intet Møde. Af Forhandlingsgjenstande kunne mærkes: i Trondhjem om Forandring i Bestemmelserne for Gjødselkjøring, om Indredning af Kjelderetager til Beboelsesleiligheder, om Indførsel af Pakhalm fra England og om Kjørsel og Skøiteløbning paa Vandledningens Damme; i Orkedal om Misbrug af Kaffe og Tobak; i midtre Fosen om Spedalskhedens Aarsagsmomenter og om Vigtigheden af frisk Luft og Ventilation.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Trondhjems Stadsfysikat	....	237
- Strindens Distrikt	.....	261
- Selbu —	.....	180
- Røros —	.....	uopg.
- Guldals —	.....	309
- Opdals —	.....	10
i Orkedals Distrikt	.....	368
- søndre Fosens —	.....	228
- midtre — —	.....	551
- nordre — —	.....	238
	Tilsammen	2 382.

I Tydalen (Selbu Distrikt) blev Vaccination ikke udført, da Vaccinen ei slog an; ikke heller i Opdal i Opdals Distrikt samt i Frøien i søndre Fosens Distrikt, da den var foretaget fuldstændig i 1876. — I Strindens Distrikt siges Forældre og Foresatte at sætte stor Pris paa Vaccinationen (A. S. Berg).

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 7 over Døde og 13 over Levende. Tilsammen 20 retsmedicinske Forretninger, nemlig 6 i Trondhjem, 1 i Strindens Distrikt, 2 i Selbu, 6 i midtre og 5 i nordre Fosens Distrikter.

Af **Sygehuse** har Amtet Rotvold Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske, begge beliggende i Strinden, Trondhjems Sindssygeasyl og Trondhjeme Bys Sygehus.

Paa Sygestuerne i Trondhjems Tugthus vare 11 tilbageliggende fra det forrige Aar, 91 indlagdes i Aarets Løb, ialt 102 Behandlede, hvoraf 85 udgik helbredede, 5 i Bedring, 2 uhelbredede, 1 døde (Phlegmone genu) og 9 vare tilbageliggende ved Aarets Udgang. Antallet af Forpleiningsdage udgjorde 3 548 eller 38,2 Dage for hver Udskreven. Udenfor Sygestuerne behandledes blandt Fangerne 208 mindre betydelige Sygdomstilfælde; blandt Opsynsbetjeningen 15 Sygdomstilfælde. Medikamentudgiften udgjorde Kroner 566,44.

Paa Sygestuerne i Trondhjems Fæstnings Strafanstalt vare 5 tilbageliggende fra forrige Aar, 23 indkom, ialt 28 Behandlede, hvoraf 23 udgik helbredede, 2 uhelbredede, 1 døde (Vitia organica abdominis) og 2 laa tilbage ved Aarets Slutning. Forpleiningsdagenes Antal udgjorde 1 233 eller 47,4 Dage for hver Udskreven. Udenfor Sygestuerne behandledes blandt Fangerne 162 mindre betydelige Sygdomstilfælde og blandt Opsynspersonalet med Familier 17 Tilfælde. Medikamentudgiften beløb sig til Kr. 432,03.

I Strinden findes et Fattigsygehus, hvor 32 Syge behandledes i Aarets Løb, samt ved Røros Verk et lidet Sygehus for Kvæstede og syge Arbeidere.

Af **Badeindretninger** findes i Trondhjem foruden Sygehusets, 1 Damp-, Douche- og Karbadindretning samt 2 Søbadehuse; i Strinden 1 Karbadinretning ved Strindens Fattigarbeidshus, i Røros 1 Damp- og Karbadindretning og i Opdal 1 Kar-, Furunaals- og Styrtebadindretning.

[1]) Deraf paa Sygehuset 73. Trondhjems By er delt i 3 Fattiglægedistrikter.

Apotheker. Amtet har 5 Apotheker, hvoraf 3 i Trondhjem, 1 paa Orkedalsøren og 1 i Røros; fra sidstnævnte savnes Opgave over Visitation, der for de øvriges Vedkommende sees at være foretagen. Personalet bestod foruden Apothekeren: i Trondhjem ved Løveapotheket af 3 examinerede Pharmaceuter og 2 Disciple, ved Svaneapotheket af 2 examinerede og 1 uexamineret Pharmaceut samt 3 Disciple og ved Hjortapotheket af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple; ved Apotheket i Orkedalsøren af 1 Discipel. 2 Disciple bestode i Trondhjem Medhjelperprøven.

Medicinalpersonalet bestod af 39 Læger, 1 Tandlæge, 44 Jordemødre og 36 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Trondhjems Stadsfysikat: 19 Læger foruden Distriktslægen i Strinden; 1 Tandlæge; 14 Jordemødre.
2. Strindens Distrikt: 5 Læger, Distriktslægen bosat i Trondhjem, Lægerne ved Reitgjerdets Pleiestiftelse (1) og ved Rotvolds Sindssygeasyl (3); 5 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf 4 Jordemødre).
3. Selbu Distrikt: 1 Læge, boende i Selbu; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder).
4. Røros Distrikt: 3 Læger, Distriktslægen, Berglægen og 1 Privatlæge, boende i Røros; 2 Jordemødre; 1 Hjelpevaccinatør.
5. Guldals Distrikt: 1 Læge, boende i Støren; 5 Jordemødre; 7 Hjelpevaccinatører.
6. Opdals Distrikt: 1 Læge, boende i Opdal; 3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
7. Orkedals Distrikt: 3 Læger, Distriktslægen boende i Orkedalen og 2 Privatlæger, boende i Orkedalsøren; 7 Jordemødre (deraf 2 private); 5 Hjelpevaccinatører (alle Jordemødre).
8. Søndre Fosens Distrikt: 1 Læge, boende paa Hiteren; 2 Jordemødre (desuden 3 Poster ledige); 3 Hjelpevaccinatører (deraf 2 Jordemødre).
9. Midtre Fosens Distrikt: 3 Læger, Distriktslægen og 1 Privatlæge boende i Ørlandet og 1 Privatlæge boende i Rissen; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører (deraf 2 Jordemødre).
10. Nordre Fosens Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen og 1 Privatlæge boende i Aafjord; 2 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 178,50 norske Kvadratmil (22 771 □ Kilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 82 271 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 8 Lægedistrikter:

1. Stjørdals Distrikt (15,40 n. □ Mil, 11 539 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Nedre Stjørdalen	15,40 n. □ M.,	6 989	Indb.
Hegre		2 845	—
Meraker		1 705	—

2. Frostens Distrikt (4,60 n. □ Mil, 7 969 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Frosten	1,60 n. □ M.,	3 025	Indb.
Aasen		1 923	—
Leksviken	3,0 —	3 021	—

3. Levangers Distrikt (15,40 n. □ Mil, 13 328 Indbyggere), indbefattende:

Kjøbstaden Levanger	— n. □ M.,	955	Indb.
Herrederne: Levangers Landdistrikt	3,60 n. □ M.,	2 162	—
Skogn		3 704	—
Værdalen	11,80 —	6 507	—

4. Inderøens Distrikt (17,40 n. □ Mil, 13 864 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Ytterøen	0,30 n. □ M.,	1 478	Indb.
Mosviken og Verran	7,50	2 755	—
Inderøen	1,20 —	5 346	—
Sparbu	8,40 —	4 285	—

5. Stenkjærs Distrikt (11,60 n. □ Mil, 9 462 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Stenkjær.....	— n. □ M.,		1 427	Indb.
Herrederne: Stod.....	3,80	—	2 333	—
Egge.....			877	—
Beitstaden....	7,80	—	4 825	—

6. Grongs Distrikt (78,90 n. □ Mil, 6 475 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Grong.....	41,40 n. □ M.,		3 146	Indb.
Snaasen.....	37,50	—	2 232	—
Lierne.....			1 097	—

7. Namsos Distrikt (22,80 n. □ Mil, 11 198 Indbyggere), indbefattende:

Ladestedet Namsos.....	— n. □ M.,		1 529	Indb.
Herrederne: Namsos Landdistrikt....	13,10 n. □ M.,		2 292	—
Overhalden..			2 358	—
Fosnæs.....	9,20	—	3 266	—
Flatanger...			1 753	—

8. Ytre Namdals Distrikt (12,80 n. □ Mil, 8 436 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne: Kolvereid og Foldereid..	12,80 n. □ M.,		2 668	Indb.
Nærø.....			1 793	—
Vikten.....			2 119	—
Lekø.....			1 856	—

Sundhedstilstanden angives som mindre god i Frostens Distrikt paa Grund af hyppig optrædende Lungebetændelse i 1ste Halvaar og Skarlagensfeber i Aarets Slutning og i Grongs Distrikt ved hyppigere optrædende katarrhalske Sygdomme og Lungebetændelse; fra de øvrige Distrikter omtales den som tilfredsstillende, hvorvel i de fleste Distrikter Lungebetændelse havde temmelig stor Udbredning. Typhoidfeber og epidemisk Cerebrospinalmeningit — især sidstnævnte Sygdom — optraadte sjeldnere end Aarene forud.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver, meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877.....	82 873	1 274	15,37
1876.....	82 200	1 421	17,29
1875.....	82 076	1 280	15,59
1874.....	82 481	1 296	15,71
1873.....	82 062	1 182	14,23
1871—75.....	82 538	1 263	15,32
1866—70.....	82 603	1 164	14,10

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Typhoidfeber forekom i Stjørdals Distrikt paa tre forskjellige Steder temmelig mild og uden at vinde Udbredelse. I Frostens Distrikt forekom alle Tilfælde i sidste Kvartal i Frostens Herred; i Levangers Distrikt forekom 3 Tilfælde i Januar i Levanger Landsogn paa en Husmandsplads; Smitten var overført fra Gaarden, hvorunder Pladsen hørte, efter Sygdom sammesteds i Slutningen af 1876; forøvrigt forekom nogle spredte Tilfælde udover Høsten, i to dødeligt endende Tilfælde var Sygdommen erhvervet i Trondhjem (W. Dietrichson). Fra de øvrige Distrikter omtales spredte Tilfælde at være forekomne.

Cerebrospinal-Meningit viser sig at være betydelig aftaget fra Aaret forud. Fra Levangers Distrikt anføres, at Sygdommen optraadte sildigere paa Aaret, nemlig i 2det Kvartal, utvivlsomt paa Grund af, at der paa den Tid herskede usædvanlig koldt Veirlig. Heller ikke i dette Aar har der været noget Tilfælde, hvor Overførelse ved Smitte har kunnet paavises, hvorimod der stedse har ladet sig paavise Indvirkninger af ydre skadelig Indflydelse som Kulde, Fugtighed og Ondtliden (W. Dietrichson). Fra Inderøen anføres, at de sammesteds optraadte Tilfælde forekom spredt i Hustad og Salberg Sogne i Inderøens Herred og de nærmest tilstødende Steder af Sakshaug i samme Herred og af Mære i Sparbu Herred. I et Tilfælde med kronisk Forløb og dødelig Udgang opstod Sygdommen omtrent 2 Døgn efter stedfunden Fødsel. Forkjølelse var gaaet i Forveien (Matheson). Fra Stenkjærs Distrikt omtales Sygdommens sjeldnere Optræden i Forhold til det foregaaende Aar.

Skarlagensfeber optraadte i Stjørdals Distrikt i Aarets to første Maaneder med nogle Tilfælde paa Stjørdalshalsen; senere iagttoges den ikke før i November og da i Meraker, hvorhen den rimeligvis var indbragt ved Smitte fra Trondhjem. Ved Nytaarstid fik den temmelig stor Udbredning, da virksom Isolering vanskelig kunde bringes istand i de

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	60	8	59	7	1	1	7	5	4	1	6	14	6	4	3
Cerebrospinal-Meningit	71	22	70	13	13	12	10	5	7	6	-	1	1	1	1
Barselfeber	33	9	33	5	2	1	3	5	3	1	3	2	2	-	6
Vandkopper	13	-	13	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	9
Skarlagensfeber	94	13	94	12	7	7	1	-	-	3	-	9	12	15	28
Rødlinger	14	-	14	6	3	-	1	-	-	-	-	-	1	2	1
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	74	3	71	10	9	5	4	9	6	5	4	5	5	2	7
Kighoste	26	1	26	-	2	1	-	-	-	-	-	1	5	9	8
Diphtherisk Svælgbetændelse	7	-	7	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Strubehoste	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Kusma	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1145	13	1139	156	137	146	119	116	77	61	55	61	46	80	85
Lungebetændelse	519	67	515	78	74	63	76	81	28	21	9	16	13	23	33
Pleurit	51	5	47	8	5	8	3	6	4	4	3	2	2	1	1
Gigtfeber	92	1	89	15	11	11	13	7	4	7	6	6	3	4	2
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	285	7	265	26	27	19	24	21	14	25	22	21	28	23	15
Blodgang	24	1	24	-	-	-	-	-	-	2	-	13	-	7	2
Skjørbug	11	-	11	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	6
Tilsammen	2524	150	2482	339	295	276	261	257	148	136	109	152	125	174	210

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdal.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Typhoidfeber	60	8	6	-	8	1	16	3	14	1	7	1	-	-	8	1	1	1
Cerebrospinal-Meningit	71	22	1	1	3	1	21	6	26	8	9	3	6	2	2	1	3	-
Barselfeber	33	9	4	3	-	-	9	2	2	2	7	-	6	1	2	-	3	1
Vandkopper	13	-	1	-	1	-	-	-	-	-	9	-	2	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	94	13	17	-	45	10	16	1	5	-	6	1	-	-	2	-	3	1
Rødlinger	14	-	2	-	3	-	-	-	-	-	2	-	1	-	6	-	-	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	74	3	16	1	1	-	14	-	12	1	13	-	5	-	8	1	5	-
Kighoste	26	1	12	1	-	-	11	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	7	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	1145	13	240	5	39	-	246	5	149	-	208	1	116	-	123	2	24	
Lungebetændelse	519	67	83	12	62	8	143	15	84	8	51	6	51	13	32	5	13	-
Pleurit	51	5	15	2	4	-	11	1	7	-	8	1	3	-	3	1	-	-
Gigtfeber	92	1	17	-	5	1	20	-	14	-	19	-	7	-	10	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	285	7	63	1	11	-	80	3	29	-	67	-	18	1	8	1	9	1
Blodgang	24	1	17	-	-	-	-	-	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	11	-	8	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2524	150	505	26	183	21	588	36	350	20	418	14	215	17	204	12	61	4

under Jernbanearbeidet overfyldte Boliger. I Frostens Distrikt optraadte de behandlede Tilfælde i Leksviken Herred. Epidemien begyndte hos Børn paa en Sæter uden paaviselig Smitteimport. I Levanger Distrikt forekom i Marts 5 Tilfælde paa en isoleret liggende Gaard, efter al Sandsynlighed ved Smitteoverførelse fra Trondhjem. Paa denne Gaard blev det omhyggelig iagttaget, hvad der blev paalagt forat forebygge Smittens Udbredelse. Sygdommen udbredte sig ikke udenfor dette Hus, og der viste sig heller intet nyt Tilfælde i Distriktet før sidst i November Maaned i Værdalen paa 3 Gaarde med underliggende Pladse, hvor Sygdommen vedvarede ved Aarets Udgang, men ikke udbredte sig videre. I Inderøens Distrikt er de behandlede Tilfælde forekomne i Sakshaugs Sogn; i Stenkjærs forekom Tilfældene i Beitstadens Herred; paa en Gaard paa Lekø i ytre Namdals Distrikt indsygnede uden kjendt Smitteaarsag 2 Smaapiger, af hvilke den yngste døde af diphtherisk Svælgbetændelse, og i Marts forekom 1 Tilfælde — sandsynlig ved Smitte fra Lekø — paa en Gaard i Kolvereid.

Erythema nodosum (Knuderosen) forekom meget hyppig i Inderøens Distrikt Sommeren og Høsten udover. Sygdommen var let, og kun undtagelsesvis maatte de Syge holde Sengen (Matheson).

Kighoste begyndte i Stjørdals Distrikt ved Midtsommer og fik temmelig stor Udbredning, men optraadte mildt, saa Lægehjelp ikke søgtes; ligeledes anføres, at den var meget udbredt i Værdalen i Levangers Distrikt (Synnestvedt); i Stenkjærs Distrikt forekom to Tilfælde i Egge, didført ved Reisende fra Trondhjem (J. Lossius).

Katarrhalske Tilfælde forekom især i Stjørdalens, Stenkjærs og Grongs Distrikter hyppigere end Aaret forud. Af de opgivne behandlede Tilfælde anføres 526 som akut Bronchit, hvoraf ogsaa de 13 Dødsfald er foraarsaget. Af disse 526 Tilfælde optraadte 286 hos Mand- og 240 hos Kvindekjøn, 268 hos Børn og 258 hos Voxne.

Lungebetændelse. Fra det hele Amt er opgivet et noget større Antal Tilfælde end Aaret forud, idet der fra Distrikterne om Trondhjemsfjorden (med Undtagelse af Stjørdalen) samt fra Grongs Distrikt gjennemgaaende er er anmeldt flere Tilfælde; fra de nordligste — Namsos og ytre Namdal, og det sydligste Distrikt — Stjørdalens er det anmeldte Antal mindre end Aaret forud; dog bemærkes fra Stjørdalen, at Lungebetændelse var meget hyppig navnlig om Vaaren og Forsommeren. I Levangers Distrikt forekom det overveiende Antal Tilfælde i Aarets første Halvdel, hvilket antages at være foraarsaget af det usædvanlig skarpe og kolde Veirlig; fra Stenkjærs Distrikt berettes, at Lungebetændelse hørte til en af de hyppigere forekommende Sygdomsformer i det forløbne Aar. I Grongs Distrikt forekom Sygdommen hyppig; i enkelte Tilfælde synes Smitte at have været Aarsagsmomentet, hvilket nærmere er omhandlet i «Norsk Magazin for Lægevidenskaben», 3die Række, 8de Bind, Pag. 535 (Edv. Kaurin). Dødeligheden af de Behandlede udgjorde 12,9 pCt. (i 1876: 18,3 pCt.).

Cholera nostras, der i Levangers Distrikt gjennem flere Aar gjentagne Gange er optraadt i Distriktet, viste sig i det forløbne Aar mindre udbredt og af mildere Karakter; fra Stenkjærs Distrikt anføres, at Diarrhoe og Cholera nostras forekom temmelig hyppig især i Høstmaanederne; de fleste Tilfælde vare af mild Natur.

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

«Af Sygelisten for Amtssygehuset i Skogn fremgaar i hvilken betydelig Grad Antallet af de for syphilitiske Sygdomme der Behandlede er aftaget. Medens disses Antal i de tidligere Aar gjennemsnitlig var mellem 50 og 60, ja i Begyndelsen af Sygehusets Virksomhed endog over 90, er dette efterhaanden stadig aftaget og var i 1873: 45 Syge, i 1874: 34, i 1875: 28 og i 1876: 21 og i 1877 ikkun 6 Individer. Naar man ved, at saagodtsom samtlige de af denne Sygdom Angrebne, idetmindste de, der henhøre til Almueklassen og ere hjemmehørende i Amtets 2 sydlige Fogderier med en samlet Folkemængde af over 60 000 Mennesker, indlægges her paa Sygehuset, maa man indrømme, at Forholdet i denne Henseende er meget godt. Der kan vistnok have været flere samvirkende Omstændigheder, der have bidraget til denne Sygdoms sjeldnere Forekomst nu, men det maa antages, at Sygehusets Virksomhed har havt en betydelig Indflydelse i saa Henseende. Da det i den første Periode, efterat Sygehuset var traadt i Virksomhed, blev mig paafaldende, at ofte hele Familier — Forældre, Børn og stundom samtidig Tjenere — indkom lidende af secundære og tertiære Former af Syphilis, henvendte jeg mig til mine Kolleger her i Distrikterne med Anmodning om, at de vilde have sin Opmærksomhed henvendt paa denne Sygdom, og foretage en omhyggelig Undersøgelse af samtlige de Personer, der kunde antages at være bleven smittet af nogen af Sygdommen angreben Person, ligesom jeg meddelte mine Kolleger Oplysninger om Enhver, der indkom paa Sygehuset for denne Sygdom. Det var nemlig indlysende, at Syg-

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet: Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Konstitutionel Syphilis.	Antal anmeldende Læger.	Kjende Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Stjørdal. Beh.	1 Stjørdal. Kjendte Dødsf.	2 Frosten. Beh.	2 Frosten. Kjendte Dødsf.	3 Levanger. Beh.	3 Levanger. Kjendte Dødsf.	4 Inderøen. Beh.	4 Inderøen. Kjendte Dødsf.	5 Stenkjær. Beh.	5 Stenkjær. Kjendte Dødsf.	7 Namsos. Beh.	7 Namsos. Kjendte Dødsf.	8 Ytre Namdal. Beh.	8 Ytre Namdal. Kjendte Dødsf.
Syphilis	8	4	4	1	7	8	4	2	3	1	3	1	1	.	-	.	-	.	-	.	1	.
Gonorrhoe	42	41	1	-	42	-	9	-	19	.	-	.	2	.	4	.	5	.	11	.	1	.

dommen dels i længere Tid holdtes skjult, dels i høi Grad negligeredes af Almuen, der først søgte Lægehjelp, naar den havde taget Overhaand og udbredt sig til flere af Familien. Denne min Henvendelse foranledigede, at i et enkelt Aar omtrent 100 syphilitiske Syge toges under Lægebehandling her paa Sygehuset, og efterhaanden aftog Antallet lidt efter lidt, dog ikke i den betydelige Progression som i det sidste Aar, hvortil vistnok andre Omstændigheder have bidraget noget» (W. Dietrichson).

Følgende Tabel giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** (se Tabellen næste Side).

Fnat og **Skurv** forekommer næsten ikke i Levangers Distrikt, hvad der utvivlsomt vidner om, at Renlighedsforholdene staa paa et ganske tilfredsstillende Trin (W. Dietrichson). Fra Stenkjærs Distrikt anføres ligeledes, at Fnat og Skurv næsten ikke iagttoges i Aaret. I Regelen er Hudsygdomme ikke almindelige i Distriktet, hvilket formentlig maa tilskrives Almuens vaagnende Sands for en større Renlighed og en nogenlunde god Hudkultur (Thome).

Svindsot. Forholdet af opgivne Dødsfald af Svindsot til samtlige kjendte Dødsaarsager og til Dødsaarsager af ikke epidemiske Sygdomme i de enkelte Distrikter vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Dødsaarsag: med anført Dødsaars.	Dødsaarsag: af Svindsot.	Dødsaarsag: af epidemiske Sygdomme.	Dødsaarsag: af andre Sygdomme.	Forhold i pCt.: til ialt opgivne Dødsaarsager.	Forhold i pCt.: til ikke epidemiske Dødsaarsager.
Stjørdalen	73	14	26	47	19,2	29,8
Frosten	39	1	21	18	2,6	5,6
Levanger	106	12	36	70	11.3	17,1
Levanger By	15	2	3	12	13,7	16,7
Landdistrikt	91	10	33	58	11,9	17,2
Inderøen	59	5	20	39	8,5	12,8
Stenkjær	64	10	14	50	15,6	20,0
Stenkjær By	20	5	6	14	25,0	35,7
Landdistrikt	44	5	8	36	11,4	13,9
Grong	38	2	17	21	5,3	9,5
Namsos	50	11	12	38	22,0	38,9
Namsos By	15	5	3	12	33,3	41,7
Landdistrikt	35	6	9	26	17,1	23,1
Ytre Namdal	20	-	4	16	-	-
Nordre Trondhj. Amt	449	55	150	299	12,2	18,4
Deraf i Byerne	50	12	12	38	24,0	31,6
— - Landdistriktet	399	43	138	261	10,8	16,5

Øiensygdomme. Conjunctivitis trachomatosa optraadte i Juni Maaned i Værdalen paa den søndre Side af Værdalselven langs den meget befærdede Vei fra Sverige.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	256	1	155	101	5	251	12	256	1
Fnat	73	-	29	25	35	19	8	73	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	80	-	38	42	70	10	11	80	-
Rachit	5	-	3	2	5	-	4	5	-
Simpel Meningit	23	13	12	11	13	10	8	23	13
Tuberculøs Meningit	17	16	8	9	11	6	9	17	16
Svindsot	95	43	43	52	6	89	13	107	55
Kræft	41	21	19	22	-	41	11	43	23
Vatersot og Morbus Brighti	21	9	12	9	1	20	9	25	[1]) 13
Blegsot og Anæmi	183	-	7	176	17	166	13	183	-
Menstruationsuordener	52	-	-	52	-	52	9	52	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	601	7	301	300	52	549	14	601	7
Ormesygdomme	20	-	11	9	19	1	8	20	-
Drankersygdomme	3	-	3	-	-	3	3	3	

	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdal.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	88	-	27	-	9	-	21	-	23	-	83	-	1	-	4	1
Fnat	23	-	-	-	-	-	2	-	6	-	19	-	1	-	22	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	32	-	-	-	7	-	-	-	3	-	2	-	19	-	17	-
Rachit	2	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	3	3	2	2	4	1	3	3	-	-	3	3	8	1	-	-
Tuberculøs —	2	2	-	-	-	-	4	4	2	2	1	1	3	2	5	5
Svindsot	22	14	2	1	24	12	11	5	18	10	6	2	18	11	6	-
Kræft	4	1	3	1	18	9	7	5	3	2	4	2	1	1	3	2
Vatersot og Morbus Brighti	9	4	-	-	4	2	4	2	3	1	2	1	3	3	-	
Blegsot og Anæmi	28	-	3	-	6	-	18	-	22	-	22	-	63	-	21	-
Menstruationsuordener	9	-	2	-	8	-	2	-	10	-	2	-	19	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	132	-	30	-	68	-	76	2	74	4	104	-	72	1	45	-
Ormesygdomme	9	-	-	-	3	-	5	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 5, af Morbus Brighti 8 Dødsfald.

Ialt behandledes 44 Personer, uden at Sygdommen hos Nogen efterlod nogen varig betydeligere Skade for Synet. Katarrhalsk Conjunctivit forekom som Aaret forud i Stenkjærs Distrikt.

Sindssygdom. For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1877: 160 Sindssyge, hvoraf 39 paa Asyler; 26 hørte hjemme i Stjørdalens, 19 i Frostens, 16 i Levangers, 33 i Inderøens, 27 i Stenkjærs, 18 i Grongs, 9 i Namsos og 12 i ytre Namdals Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** opgives som udførte af Læger tilsammen 17, nemlig 12 Tangforløsninger, 3 Vendinger og 2 Udtagelser af Efterbyrden, hvis Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel:

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tang.						Vending.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	8	-	-	7	1	-	1	-	-	-	[1]) 1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe og hydrocephalisk Fosterhoved	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie og Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	12	-	-	8	4	-	3	-	-	2	1	-	2	-	-
	12			12			3			3			2		

[1]) 2den Tvilling.

Af Operationerne forefaldt 1 i Stjørdalens, 4 i Levangers, 1 i Inderøens, 5 i Stenkjærs, 5 i Namsos og 1 i ytre Namdals Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 066 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 54,4.

Ifølge Lægernes Opgaver døde 9 Kvinder paa Barselseng, alle af Barselfeber.

I Lægernes Dødslister meddeles Opgaver over 449 eller 36,7 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 222); for Byerne opgives Dødsaarsagen for 50 eller 83,3 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (60), for Landdistriktet henholdsvis for 399 eller 37,8 pCt. af 1 162 (se Tabellen næste Spalte).

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.
Lungebetændelse	67
Svindsot	55
Alderdomssvaghed	35
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	31
Kræft	23
Epidemisk Cerebrospinalmeningit	22
Vatersot og Morbus Brighti	13
Skarlagensfeber	13
Akut Bronchit	13
Peritonitis	12
Hjerneslag	11
Organisk Hjertesygdom	11

Veirliget. I Distrikterne om Trondhjemsfjorden var Vinteren kold, Sneen blev længe liggende, hvorved Vaaren kom sent, Sommeren tildels kold; i enkelte Distrikter (Grong og Frosten) kom Frostnætter i August, der foraarsagede adskillig Skade. Aarsudbyttet angives som et Middelaars.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Stjørdal	372	204	3	2	15	1	1
Frosten	247	143	2	-	6	-	-
Levanger	351	230	2	1	9	2	1
Levanger By	18	17	-	-	-	1	-
Landdistrikt	333	213	-	1	9	1	1
Inderøen	327	204	1	1	11	10	3
Stenkjær	223	108	2	-	12	4	2
Stenkjær By	56	24	-	-	3	1	1
Landdistrikt	167	84	-	-	9	3	1
Grong	173	95	2	-	5	4	1
Namsos	344	163	2	-	7	3	2
Namsos By	75	23	-	-	1	-	1
Landdistrikt	269	140	-	-	4	3	1
Ytre Namdal	303	127	-	-	5	18	-
Nordre Trondhjems Amt	2340	1274	14	4	70	42	10
Deraf i Byerne	149	64	-	-	4	2	2
— - Landdistriktet.	2191	1210	14	4	66	40	8

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Den gjennemsnitlige Barometer- og Thermometerstand i Aarets Maaneder i Skogn vil sees af følgende af Distriktslægen i Levangers Distrikt W. Dietrichson meddelte Tabel:

Levemaade og **hygiæniske Forhold.** Fra Stjørdalens Distrikt anføres, at disse Forhold neppe have gaaet fremad, navnlig hvad Levemaade og Sædelighed angaar, og heri have utvivlsomt Jernbanearbeiderne en væsentlig Skyld. Med disse er navnlig indført i Bygden en betydelig Forøgelse i Kaffedrik, Øldrik og Brændevinsdrik. Hertil kommer den store Overfyldning af Folk i de nærmest Banen liggende Huse, og som Følge deraf Anledning til Udskeielser i forskjellig Retning. Øl- og Vinsalg er vistnok forbuden inden Distriktet, men at Loven omgaaes paa mange Maader, det viser noksom den store Mængde af berusede Personer, som sees samlede her og der hovedsagelig i Helgene (J. Angell). De hygiæniske Forhold i Levangers Distrikt maa i det Hele ansees gunstige. Folkets Levesæt, Klædedragt og Renlighedsforhold ere gode, ligesom ogsaa dets Boliger ere rummelige og hensigtsmæssige, kun maa det beklages, at Almuen under dens hyppige Besøg i Levanger By ikke sjelden overgiver sig til altfor megen Nydelse af spirituøse Drikke, hvorimod det ganske hører til Undtagelser, at Almuesmanden i sit Hjem til Overmaal nyder deslige Sager, og det er kun paa de færreste Steder, at berusende Drikke findes i Hjemmet, men naar de i Byen træffe sammen med Venner og Bekjendte, bliver Fristelsen for stærk. Fra 1878 er Brændevinshandelen overtaget **af** et Bolag, og man tør saaledes gjøre sig Haab om, at Tilstanden i denne Henseende vil blive bedre (W. Dietrichson).

Metereologiske Forhold i Skogn i 1877.

Maaned.	Barometerstand.			Thermometerstand.					
	Gjennemsnit for Maaneden.	Høiest.	Lavest.	Kl. 8 Formiddag.	Kl. 12 Middag.	Kl. 4 Eftermiddag.	Gjennemsnit om Natten efter Minimumsthermometeret.	Høiest.	Lavest.
Januar	28	13de 28,7	30te 27	÷ 7,2	÷ 6,6	÷ 6,6	÷ 8,7	18de + 3	3die ÷ 22,5
Februar	27,8	1ste 28,4	25de 27,2	÷ 5,3	÷ 3,1	÷ 3,5	÷ 7,4	7de + 2	14de og 27de ÷ 13
Marts	27,7	29de 28,4	13de 27,2	÷ 3,2	÷ 0,7	÷ 1,5	÷ 7,2	31te + 5	22de ÷ 9
April	28,3	15de 28,8	1ste 27,5	+ 1,6	+ 3,4	+ 2,7	÷ 3,2	22de + 7,	11te ÷ 5
Mai	28,2	20de 28,7	30te 27,9	+ 5,5	+ 7,5	+ 7,1	÷ 0,3	29de + 13,5	6te + 1,5
Juni	28,2	16de 28,8	23de 27,9	+ 9	+ 11,3	+ 11	+ 5,2	5te + 18	21de + 5
Juli	28,1	10de 28,3	11te 27,11	+ 13,1	+ 15,4	+ 14,9	+ 8	17de + 23	30te + 11
August	28,2	13de 28,8	31te 27,9	+ 10,3	+ 13	+ 12,7	+ 5	12te + 19,5	17de + 6
September	28,2	30te 28,7	1ste 27,8	+ 6	+ 8,2	+ 7,8	+ 3	14de + 15	25de + 2,5
Oktober	27,11	5te 28,9	23de 27,4	+ 2,2	+ 4,1	+ 3,6	+ 0,5	15de + 13	22de + 3
November	27,9	14de 28,2	23de 27,1	+ 2	+ 3,1	+ 3	+ 0,4	11te + 9	27de ÷ 8
December	28,1	3die 28,9	22de 27,3	÷ 2,6	÷ 1,7	÷ 1,9	÷ 4,7	22de + 6	28de ÷ 14
For Aaret	28	5te Oktbr. 28,9	30te Jan. 27	+ 2,6	+ 4,5	+ 4,1	÷ 0,75	17de Juli + 23	3de Januar ÷ 22,5

Anm. Temperaturen er beregnet efter Reaumurs Thermometer og Barometerstanden efter norske Tommer og Linier.

Fra Stenkjærs Distrikt anføres, at Forbedringer spores overalt saavel i Byen som paa Landet baade med Hensyn til Beboelsesrum som Beklædning og Levemaade. Velstand synes almindelig, og Betleri er nu en Sjeldenhed, lasede og daarlig klædte Folk sees i Regelen ikke blandt den faste Befolkning. De hygiæniske Forhold ere saaledes i Almindelighed gode, og Almuens Sands for Renlighed og Orden er upaatvivlelig tiltaget i de senere Aar. De Næringsmidler, der staa til Almuens Raadighed, udnyttes paa en bedre Maade. Tillavningen er vistnok enkel, men den er i Almindelighed nærende. Dog bruges overhovedet forlidet Melk, og Kaffe skjænkes desaarsag for hyppig; alle Lemmer inden Husstanden gjøre Fordring derpaa og nydes den ogsaa af de mindre Børn. Misbrug af Spirituosa finder fremdeles Sted, dog fornemlig under Ophold i Byen (Thome).

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Stjørdalens	Distrikt	140
- Frostens	—	50
- Levangers	—	178
- Inderøens	—	36
- Stenkjærs	—	72
- Grongs	—	100
- Namsos	—	40
- ytre Namdals	—	46
	Tilsammen	662.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: Stjørdalens Distrikt 1, i Hegre; Frostens Distrikt 3 (et i hvert Herred); Levangers Distrikt 6 (tre i Skogn, to i Værdalen, et i Levangers Landdistrikt); Inderøens Distrikt 1; Stenkjærs Distrikt 3 (to i Stod, et i Stenkjær); Grongs Distrikt 7; Namsos Distrikt 1, i Flatanger; i ytre Namdals Distrikt 1, i Kolvereid. Foruden om forekommende Sygdomme og Oplysninger om Spedalskhed i de forskjellige Distrikter er afholdt Foredrag i Grongs Distrikt om «Sundheds- og Sygepleie under Barnealderen», om «Saar og deres Behandling», om «den dyriske Varme» og om «Vandet, dets Egenskaber og Betydning for den menneskelige Helse».

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Stjørdalens	Distrikt	208
- Frostens	—	144
- Levangers	—	214
- Inderøens		490
i Stenkjærs	Distrikt	351
- Grongs	—	110
- Namsos	—	235
- ytre Namdals	—	92
	Tilsammen	1 844.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 3 Syns- og Obduktionsforretninger og 2 Undersøgelser med Erklæringer, hvoraf 1 i Stjørdalens Distrikt, 2 i Frostens, 1 i Levangers og 1 i ytre Namdals Distrikt.

Amtet har 2 **Sygehuse,** et i Skogn og et i Overhalden.

Badeindretninger findes ved Amtets Sygehuse; paa Stjørdalshalsen er 1 Kar- og Styrtebadindretning.

Af Amtets 3 **Apotheker** i Levanger, Stenkjær og Namsos visiteredes de to sidstnævnte, det førstnævnte nedbrændte i December Maaned strax før den berammede Visitation. Personalet bestod foruden Apothekeren i Levanger og Stenkjær, paa hvert Sted af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel, i Namsos af 1 examineret Pharmaceut som Provisor og 1 uexamineret Pharmaceut.

Medicinalpersonalet bestod af 15 Læger, 32 Jordemødre og 38 Hjelpevaccinatører, nemlig:

1. Stjørdals Distrikt: 3 Læger (Distriktslægen og 1 privat praktiserende i nedre Stjørdal, 1 Jernbanelæge i Meraker); 4 Jordemødre (1 Post ledig); 3 Hjelpevaccinatører.
2. Frostens Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen i Frosten og 1 privat praktiserende i Leksvigen); 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
3. Levangers Distrikt: 3 Læger (Distriktslægen i Skogn og to privat praktiserende i Værdalen), 4 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
4. Inderøens Distrikt: 1 Læge, boende i Inderøen, (en paa Stenkjær boende Læge er Fattiglæge for Sparbu Herred); 5 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører.
5. Stenkjærs Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen boende i Egge, 1 Privatlæge paa Stenkjær); 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
6. Grongs Distrikt: 1 Læge, boende i Grong; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
7. Namsos Distrikt: 2 Læger (Distriktslægen i Namsos, og Sygehuslægen ved Amtssygehuset i Overhalden); 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
8. Ytre Namdals Distrikt: 1 Læge, boende i Nærø; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.

XVIII. Nordlands Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 297,60 norske Kvadratmil (37 965 Kvadratkilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 104 151 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 17 Lægedistrikter:

1. Brønnø Distrikt (18,80 n. □ Mil, 9 884 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Bindalen..... 9,40 n. □ M., 2 208 Indb.
   Brønnø..... } 8,20 — { 4 679 —
   Velfjorden... } { 1 177 —
   Vegø..... 1,20 — 1 820 —
2. Alstahaugs Distrikt (9,90 n. □ Mil, 9,896 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Alstahaug.... } 9,90 n. □ M., { 3 770 Indb.
   Herø..... } { 3 085 —
   Tjøttø..... } { 3 041 —
3. Vefsens Distrikt (55,44 n. □ Mil, 6 992 Indbyggere), indbefattende:
   Ladestedet Mosjøen..... — n. □ M., 774 Indb.
   Herrederne: Vefsen..... } 55,44 — { 5 150 —
   Hatfjelddalen } { 1 068 —
4. Ranens Distrikt (39,70 n. □ Mil, 12 152 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Næsne..... 5,00 n. □ M., 4 320 Indb.
   Hemnæs..... } 34,70 — { 4 063 —
   Mo..... } { 3 769 —
5. Lurø Distrikt (18,20 n. □ Mil, 6 953 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Lurø..... } 2,10 n. □ M., { 1 884 Indb.
   Trænen..... } { 346 —
   Rødø..... 16,10 — 4 723 Indb.
6. Gildeskaal Distrikt[1]) (14,50 n. □ Mil, 4 142 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Gildeskaal.. } 14,50 n. □ M., { 2 787 Indb.
   Beieren..... } { 1 355 —
7. Bodø Distrikt[1]) (4,20 n. □ Mil, 4 831 Indbyggere), indbefattende:
   Kjøbstaden Bodø..... — n. □ M., 1 519 Indb.
   Herredet Bodø..... 4,20 — 3 312 —
8. Foldens Distrikt, indbefattende:
   Herredet Folden..... 17,80 n. □ M., 3 335 Indb.
9. Skjærstads Distrikt (31,20 n. □ Mil, 5 957 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Skjærstad... 11,80 n. □ M., 3 653 Indb.
   Saltdalen.... 19,40 — 2 304 —
10. Stegens Distrikt (11,70 n. □ Mil, 5 504 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Stegen..... 3,40 n. □ M., 2 975 Indb.
   Hammerø... 8,30 — 2 529 —
11. Lødingens Distrikt (22,20 n. □ Mil, 4 036 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Lødingen.... } 22,20 n. □ M., { 2 438 Indb.
   Tysfjorden... } { 1 598 —
12. Ofotens Distrikt (23,28 n. □ Mil, 4 105 Indbyggere), indbefattende:
   Herredet Ofoten..... 23,80 n. □ M., 4 105 Indb.
13. Buksnæs Distrikt (2,26 n. □ Mil, 5 459 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Buksnæs..... 1,50 n. □ M., 3 111 Indb.
   Borge Sogn af
   Borge Herred. 0,76 — 2 348 —
14. Flakstad Distrikt (3,10 n. □ Mil, 2 408 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Flakstad..... 3,00 n. □ M., 1 844 Indb.
   Værø..... 0,10 — 564 —
15. Østlofotens Distrikt (4,94 n. □ Mil, 4 729 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Vaagen..... 3,40 n. □ M., 3 151 Indb.
   Gimsø..... 0,40 — 1 058 —
   Valberg Sogn af
   Borge Herred. 1,14 — 520 —
16. Hadsels Distrikt (7,40 n. □ Mil, 7 307 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Hadsel..... 6,00 n. □ M., 4 520 Indb.
   Bø..... 1,40 — 2 787 —
17. Sortlands Distrikt (12,50 n. □ Mil, 6 461 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Sortland..... 4,60 n. □ M., 1 870 Indb.
   Øksnæs..... 3,20 — 2 423 —
   Dverberg..... 4,70 — 2 168 —

[1]) Ved kgl. Res. af 4de Juni 1877 er fra 26de Septbr. 1877 Bodø Lægedistrikt omreguleret til ovenstaaende 2de Distrikter.

Sundhedstilstanden skildres fra alle Distrikter med Undtagelse af Hadsels som meget god og Dødeligheden som forholdsvis ringe. De epidemiske Sygdomme forekom dels i spredte Tilfælde, dels i forholdsvis smaa lokale Epidemier. Exanthematisk Typhus optraadte noget sjeldnere end Aaret forud; af Typhoidfeber behandledes blot det halve Antal Tilfælde og af Cerebrospinalmeningit mindre end en Trediedel. Ogsaa Skarlagensfeber, Katarrher og Lungebetændelse sees at have optraadt sjeldnere end i det foregaaende Aar. Fra Hadsels Distrikt betegnes Sundhedstilstanden som mindre god, væsentlig paa Grund af en Epidemi af Typhoidfeber samt af Variceller, som synes at have gaaet over hele Distriktet. Under Lofotfisket var Sundhedstilstanden meget god. Der forekom 1 Tilfælde af exanthematisk Typhus, 6 af Typhoidfeber og 2 af Cerebrospinalmeningit. (Antallet af Fiskere og Baadmandskaber var tilsammen 25 854.)

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau (se næste Spalte).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes og Sygehusets Lister sammendragne Tabel (se nedenstaaende Tabel samt Tabellen næste Side).

Dødeligheden.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro Mille.
1877	107 194	1 538	14,35
1876	104 300	1 917	18,38
1875	102 277	1 872	18,30
1874	99 532	1 756	17,34
1873	96 941	1 604	16,54
1871—75	98 619	1 745	17,69
1866—70	91 577	1 533	16,96

Exanthematisk Typhus optraadte uden bekjendt Oprindelse til Smitten i to Epidemier i Stegens Distrikt, en i Hammerø og en i Stegens Prestegjeld. Den første begyndte paa en i hygiænisk Henseende mindre god Gaard i søndre Hammerø og overførtes til Nabogaarden ved Smitte. Ialt angrebes 8 Personer, hvoraf 1 døde. Epidemien varede fra Begyndelsen af Januar til ud i Februar Maaned. I Mai optraadte Sygdommen uden paaviselig Sammenhæng med de før nævnte Tilfælde i Ledingens Annex til Stegen paa en Plads, hvor saagodtsom hele

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Dødsfald.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	34	5	34	5	3	-	5	5	6	2	1	2	5	-	-
Typhoidfeber	69	14	63	4	14	3	5	4	1	4	4	-	3	3	18
Cerebrospinal-Meningit	29	12	28	3	5	7	-	2	2	1	-	-	-	2	6
Barselfeber	49	18	48	8	4	3	2	3	3	3	8	2	7	2	3
Vandkopper	14	-	14	5	-	-	1	-	3	5	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	23	1	23	-	-	-	3	-	1	5	1	4	-	6	3
Rødlinger	9	-	9	-	4	-	-	1	-	-	-	-	4	-	-
Rosen	84	3	57	2	4	4	4	11	5	3	2	1	6	5	10
Kighoste	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	15	12	15	-	-	5	1	3	3	-	-	-	-	2	1
Strubehoste	4	4	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
Kusma	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	807	2	502	57	54	46	62	65	32	41	23	20	36	32	34
Lungebetændelse	296	48	244	28	18	21	30	42	14	17	12	6	14	19	23
Pleurit	132	2	82	8	4	9	9	15	10	8	3	7	4	2	3
Gigtfeber	90	4	49	5	4	1	3	2	12	2	5	4	1	4	6
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	347	5	194	3	21	5	21	20	21	23	25	13	11	18	13
Blodgang	10	-	10	6	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	2020	130	1382	135	136	104	147	173	114	117	85	62	92	96	121

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme i de enkelte Lægedistrikter.

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																																	
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Brønnø.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Bodø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnæs.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Blandt Almuen under Fiskerierne.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typh.	41	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	3	9	1	8	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-
Typhoidfeber	69	14	-	-	13	3	10	1	7	4	-	-	5	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	18	3	-	-	6	2
Cerebrospin.-Mening.	31	14	19	8	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	2	2	-	-	-	-	2	1
Barselfeber	50	19	-	-	6	2	3	1	6	1	-	-	5	3	1	1	4	1	4	4	6	2	1	-	-	-	3	-	6	2	5	2	-	-	-	-
Vandkopper	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	26	4	7	-	6	-	-	-	-	-	-	-	8	3	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	9	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	84	3	22	1	7	-	6	1	4	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-	9	-	3	-	6	-	1	1	19	-
Kighoste	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	16	13	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	9	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	1	-	-	-
Strubehoste	4	4	1	1	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut Bronchit. Andre katarrhalske Tilfælde	808	3	32	-	18	1	15	1	17	-	14	-	68	-	16	-	55	-	36	-	36	-	-	-	32	-	55	1	29	-	91	-	4	-	290	-
Lungebetændelse	307	59	16	7	25	3	25	10	27	3	3	2	10	4	7	2	29	2	9	2	19	1	13	5	4	1	47	7	15	3	19	3	1	-	38	4
Pleurit	133	3	-	-	8	-	-	-	7	-	1	-	4	1	2	-	15	1	3	-	4	-	2	1	-	-	34	-	-	-	6	-	-	-	47	-
Gigtfeber	90	4	1	-	3	2	6	1	10	-	3	-	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	7	-	3	-	15	-	5	-	30	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	352	10	7	-	21	1	15	1	37	-	1	-	3	-	10	-	3	-	16	1	6	-	3	-	19	-	27	6	15	-	21	1	-	-	148	-
Blodgang	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2052	155	109	17	109	14	80	16	120	11	23	3	125	20	43	3	113	4	93	10	85	4	29	7	65	1	195	15	76	9	192	13	12	1	583	7

Familien indsygnede. Hytten var elendig og overbefolket af en fattig Familie. Herfra overførtes Sygdommen til to andre Pladse under samme Gaard. Ialt angrebes i denne Epidemi 14 Individer, hvoraf 2 døde. Af samtlige i Stegens Distrikt Angrebne (22) var kun 1 voxen Mand, de øvrige Kvinder og Børn (C. A. Randers). — I Lødingens Distrikt optraadte Sygdommen i April og Mai paa en Gaard i Tysfjorden med 8 Angrebne, hvoraf 6 Børn. Paa samme Tid, men uafhængig af denne Epidemi, observeredes et Tilfælde i Æfjorden i Lødingens Prestegjeld. Smittens Oprindelse kunde heller ikke paavises i disse Tilfælde (A. Roll). — I Ankenæs Sogn i Ofotens Distrikt, hvor Sygdommen herskede som Epidemi i 1875 og fortsatte sig ind i 1876, optraadte Sygdommen i August, September og Oktober med 8 Tilfælde paa Gaarden Beisfjord, som ogsaa var dens Sæde i 1875 (Sellæg). — Under Lofotfisket forekom et Tilfælde i Vaagen i Februar Maaned.

Typhoidfeber forekom i Alstahaugs Distrikt i November og fortsatte sig ind i 1878. De paa Helgelands Sygehus behandlede Personer vare indlagte fra fremmede Distrikter. I Alstahaug indsygnede i 1877: 7 Personer. I Ranens Distrikt angrebes 7 i 2 Nabohuse; 4 døde. I Hadsels Distrikt forekom foruden en Del spredte Tilfælde 5 Tilfælde paa en Gaard. I de øvrige Distrikter forekom Sygdommen meget spredt. I Stegen indsygnede en Mand, som netop var hjemkommen fra Lofoten, i April. I Buksnæs Distrikt har der ikke paa mange Aar været saa faa Tilfælde af Typhoidfeber som i 1877. Under Lofotfisket behandledes 5 Tilfælde i Vaagen og 1 i Stene.

Cerebrospinalmeningit. Af denne Sygdom blev fra Brønnø Distrikt i 1876 opgivet 18 Tilfælde, de fleste vare fra Bindalens Herred. I indeværende Aar opgives 19 Tilfælde, hvoraf 17 fra Bindalen. Det ansees utvivlsomt, at ikke Faa have været syge uden at søge Lægehjelp. Sygdommens Varighed var mellem 24 Timer og 7—8 Uger. Nogen Smitte kunde ikke paavises, ligesom heller ingen Aarsag til at Sygdommen næsten har sparet de 3 øvrige Sogne af Distriktet. I Ranen, Buksnæs og Østlofoten forekom nogle Tilfælde, og under Lofotfisket behandledes 2 Mænd; desuden antages en Fisker at være død af denne Sygdom uden Lægehjelp i Buksnæs Distrikt.

Af **Barselfeber** er opgivet 50 Tilfælde mod 44 i 1876. I Stegens Distrikt optraadte 2 Tilfælde i samme Grænd og paa samme Tid som Typhus exanthematicus, dog ikke i de af denne smittede Huse. Sygdommen udbrød med stor Voldsomhed inden et Døgn efter Forløsningen og endte dødeligt inden 3 Døgn.

Vandkopper synes at have hersket epidemisk blandt Børn over hele Hadsels Distrikt. Paa den epidemiske Liste er intet Tilfælde anført, da Lægen kun sjelden havde Anledning til at se Sygdommen. Hos en 13aarig Gut optraadte Exanthemet fuldstændig hæmorrhagisk baade paa Hud og Slimhinder med paafølgende ondartede Ulcerationer og ikke ubetydelige Blødninger og efterladende store Ar (G. Thode).

Skarlagensfeber havde liden Udbredning. I Brønnø Distrikt siges den at være opstaaet paa et Sted ved Brug Klæder, som vare henlagte efter et Barn, der døde i forrige Aars Epidemi. I Folden indsygnede en Gut, som havde været i Besøg paa et Sted, hvor Børnene 3 Uger før havde lidt af Sygdommen. I Lødingen behandledes 2 Tilfælde i December. Sygdommen havde da en Maaneds Tid hersket epidemisk paa en Del Gaarde langs Tjældesundet i Lødingens Sogn.

Rosen har været hyppig i Brønnø Distrikt; mange Tilfælde ere ikke komne under Behandling.

Af **Kighoste** er kun opgivet et Tilfælde i Skjærstads Distrikt.

Diphtherisk Svælgbetændelse viste sig i Bodø By hos en fattig Familie i et usselt overbefolket Hus i Begyndelsen af Marts. Smittens Oprindelse kunde ikke paavises. Sygdommen overførtes til 3 andre Familier, hvoraf en i samme Hus, hvor Sygdommen først opstod. Af 8 Angrebne døde 7, alle Børn. Et Barn kom sig, efterat der havde udviklet sig store Abscesser paa Halsen.

Akut Bronchit og **andre katarrhalske Tilfælde.** For akut Bronchit behandledes 204, hvoraf 2 døde. 111 vare Mænd og 93 Kvinder, 87 Børn og 117 Voxne. Af kronisk Bronchit er opgivet 8 Dødsfald.

Lungebetændelse. I 1876 er opgivet 471 Tilfælde, i 1877: 307. Sygdommen forekom sjeldnere i Stegen end det forrige Aar, dog hyppigere end sædvanlig og var af temmelig alvorlig Natur (C. A. Randers). I Buksnæs forekom Pneumoni og Pleurit i et usædvanligt stort Antal (47 resp. 34 Tilf.). (Schumacher).

Af **Blodgang** optraadte i Hadsel en liden Epidemi (6 Behandlede) i Januar Maaned.

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og samtlige opgivne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Tabellen Side 152 og 153).

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet Kjøn. Md.	Kv.	Alder. Børn.	Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Brønnø. Beh.	Kjendte Dødsf.	2 Alstahaug. Beh.	Kjendte Dødsf.	3 Vefsen. Beh.	Kjendte Dødsf.	4 Ranen. Beh.	Kjendte Dødsf.	6 Bodø. Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	15	8	5	7	6	1	12	9	[1]) 2	-	1	-	·	-	-	-	-	3	·
Gonorrhoe, Urethrit	88	55	14	-	72	-	-	14	-	3	·	10	·	3	·	5	·	14	·

Sygdom.	7 Folden. Beh.	Kjendte Dødsf.	9 Stegen. Beh.	Kjendte Dødsf.	10 Lødingen. Beh.	Kjendte Dødsf.	11 Ofoten. Beh.	Kjendte Dødsf.	12 Flakstad. Beh.	Kjendte Dødsf.	13 Buksnæs. Beh.	Kjendte Dødsf.	14 Østlofoten. Beh.	Kjendte Dødsf.	15 Hadsel. Beh.	Kjendte Dødsf.	17 Ved Fiskerierne. Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	1	·	-	·	-	·	-	-	2	·	3	·	4	·	-	1	2	·
Gonorrhoe, Urethrit	-	·	2	·	1	-	2	·	1	·	14	·	15	·	2	·	16	

[1]) 1 Kvinde 50—60 Aar gl., uopg. Form. 1 Mand 60—70 Aar gl., konstitutionel Form.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare Md.	Kv.	Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Brønnø. Tilf.	Døde.	2 Alstahaug Tilf.	Døde.	3 Vefsen. Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	460	1	133	93	10	221	16	460	1	13	-	6	-	35	-
Fnat	83	-	33	30	48	35	12	83	-	16	-	1	-	15	-
Skurv	5	-	2	2	2	3	3	5	-	-	-	3	-	-	-
Kjertelsyge	89	-	42	47	84	5	13	89	-	4	-	6	-	4	-
Rachit	8	-	6	2	7	1	4	8	-	-	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	13	8	9	4	7	6	8	17	12	2	2	-	-	4	4
Tuberculøs Meningit	4	4	2	2	3	1	2	7	7	-	-	-	-	-	-
Svindsot	114	27	53	57	6	108	16	136	49	14	8	10	1	6	2
Kræft	57	20	23	29	-	54	15	72	35	6	6	16	4	1	1
Vatersot og Morb. Brighti	31	8	17	14	4	27	11	33	[1])10	3	1	6	2	4	-
Blegsot og Anæmi	299	-	12	282	16	283	15	299	-	10	-	75	-	17	-
Menstruationsuordener	99	-	-	99	-	99	14	99	-	5	-	2	-	26	-
Kardialgi, kron. Gastrit og Dyspepsi	1170	2	339	408	36	780	17	1173	5	31	-	57	-	35	1
Ormesygdomme	40	-	19	18	31	6	7	40	-	-	-	3	-	12	-
Drankersygdomme	1	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 7, af Morbus Brighti 3 Dødsfald.

Liste over kroniske Sygdomme. (Fortsættelse fra foregaaende Side).

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																											
	4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17	
	Ranen.		Lurø.		Bodø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnæs		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.		Blandt Almuen under Fiskerierne.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme . .	5	-	5	-	12	1	31	-	11	-	20	-	11	-	-	-	3	-	34	-	20	-	25	-	-	-	229	-
Fnat	-	-	20	-	-	-	8	-	1	-	2	-	2	-	5	-	-	-	4	-	5	-	4	-	-	-	-	-
Skurv	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	4	-	-	-	8	-	-	-	4	-	1	-	7	-	10	-	10	-	8	-	-	-	18	-	5	-	-	-
Rachit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Simpel Meningit	-	-	1	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-		-	2	2	1	-	-	-	3	2	-	-
Tuberkuløs Meningit . .	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Svindsot	4	1	4	-	6	4	2	-	3	1	3	1	10	4	2	1	4	-	20	13	6	6	29	6	12	-	-	-
Kræft	3	1	4	4	5	2	3	3	1	1	2	2	4	3	-	-	1	1	6	2	6	5	8	-	4	-	2	-
Vatersot og Morb. Brighti	3	3	-	-	5	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	1	4	-	2	2	1	-	-	-	-	-
Blegsot og Anæmi	10	-	5	-	7	-	3	-	3	-	18	-	27	-	-	-	8	-	20	-	31	-	50	-	15	-	-	-
Menstruationsuordener .	9	-	-	-	5	-	6	-	8	-	3	-	5	-	6	-	4	-	8	-	5	-	7	-	-	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi . . .	43	-	69	-	63	-	29	-	37	-	54	-	41	-	18	-	26	-	167	-	86	3	60	-	1	1	354	-
Ormesygdomme	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	6	-	-	-	7	-	2	-	3	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Spedalskhed. En Jordemoder i Flakstads Distrikt blev angreben af denne Sygdom og fjernedes derfor fra sine Bestillinger som Jordemoder og Hjelpevaccinatrice.

Kronisk Rheumatisme siges at være hyppig i Stegens Distrikt; dens lette Beskaffenhed og Gigtfeberens store Sjeldenhed synes at maatte tilskrives den i Regelen gode og hensigtsmæssige Dragt med solide Underbenklæder, thi Anledning til pludselig Afkjøling af varmt og svedende Legeme gives meget hyppig (C. A. Randers).

Fnat og **Skurv** siges at være sjeldne i Stegens Distrikt. Af Skurv er i 5 Aar kun iagttaget 2 Tilfælde hos Ældre, hos Børn aldrig (C. A. Randers).

Kjertelsyge omtales som sjelden fra Stegen, uagtet Hygiænen og den første Barnepleie lader meget tilbage at ønske. I Hadsels Distrikt anføres Sygdommen at være hyppigere, og ofte kompliceret med Rachit, som er temmelig almindelig (G. Thode).

Lungesvindsot siges at være tiltaget i Hyppighed i Hadsels Distrikt i de senere Aar. De fleste Tilfælde forekomme i Bø Prestegjeld. Paa en Gaard vare samtlige 5 Børn angrebne. Der var, saavidt kunde erfares, ingen Disposition i Familien. En 27aarig Mand, som var forlovet med Datteren og flyttede til Gaarden, blev ogsaa angreben (G. Thode).

Antallet af de fra de enkelte Distrikter opførte Dødsfald af Svindsot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager samt til de ikke epidemiske Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel (se næste Spalte).

Ormesygdomme anføres at være meget sjeldne i Bodø, Stegens og Sortlands Distrikter. Det er kun Oxyuris, som iagttages.

Af **Morbus Basedowi** er iagttaget et Tilfælde i Hadsels Distrikt (Kvinde, 34 Aar) og et Tilfælde i Sortland.

Fra Ofotens Distrikt berettes om 2 Tilfælde af **Ulcus cruris** efter Aareladning, som endnu anvendes temmelig hyppig af Befolkningen, især Lapperne (Sellæg).

Af **Sindssygdom** er opført et Dødsfald. Fra 1ste Mai 1877 til 30te April 1878 forpleiedes for Amtskommunens Regning 105 Sindssyge, hvoraf 51 i Asyler. 3 vare hjemmehørende i Brønnø Distrikt, 5 i Alstahaugs, 10 i Vefsens, 28 i Ranens, 6 i Lurø, 7 i Bodø, 7 i Foldens, 9 i Skjærstads, 2 i Stegens, 4 i Lødingens, 4 i Ofotens, 3 i Flakstads, 4 i Buksnæs, 1 i Østlofotens, 5 i Hadsels og 7 i Sortlands Distrikt. — Som almindelige Fattige opgives af 4 Læger 11 at være forpleiede. I Ranens Distrikt paa Gaarden Brændberget i Hemnæs modtages under

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsfald				Forhold i pCt. af Svindsot	
	med anført Dødsaarsag.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til samtl. opgivne Dødsaars.	til de ikke epid. Dødsaars.
Brønnø	54	8	17	37	14,8	21,6
Alstahaug	41	2	14	27	4,9	7,4
Vefsen	45	2	16	29	4,4	6,9
Ranen	21	1	11	10	4,8	10,0
Lurø	17	-	3	14	-	-
Bodø	40	4	20	20	10,0	20,0
Bodø By	23	3	11	12	13,0	25,0
Landdistrikt	17	1	9	8	5,9	12,5
Folden	14	-	3	11	-	-
Skjærstad	31	1	4	27	3,2	3,7
Stegen	16	1	10	6	6,3	16,7
Lødingen	12	4	4	8	33,3	50,0
Ofoten	10	1	7	3	10,0	33,3
Flakstad	8	-	1	7	-	-
Buksnæs	62	13	16	46	21,0	28,3
Østlofoten	59	6	15	44	10,2	13,6
Hadsel	24	6	13	11	25,0	54,5
Sortland	7	-	1	6	-	-
Nordlands Amt	461	49	155	306	10,6	16,0
Bydistrikt	23	3	11	12	13,0	25,0
Landdistrikt	438	46	144	294	10,5	15,6

Distriktslægens Opsyn indtil 10 à 12 Sindssyge i en Familie, hvor de synes at finde et godt Hjem.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger 16 Tangforløsninger og 1 Vending. Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Desuden udførtes 2 Perforationer: begge Gange med Bækkenforsnevring. I det ene Tilfælde var Conjugata under 3 Tommer. Fødselen havde varet i 2 Dage, Veerne vare ophørte. Tang forsøgtes forgjæves. Placenta maatte fjernes paa Grund af Timeglasform af Uterus. Konen døde af Barselfeber. I det andet Tilfælde var Conjugata ca. $2^1/_2$ Tomme. Konen havde havt Veer i 8 Døgn. Vandet var afgaaet, uvist naar; Fosterhovedet var indkilet i øverste Aabning og havde staaet saaledes over et Døgn uagtet stærke Veer. Fosterlyd tvivlsom. Tang forsøgtes først i Narkose, derpaa perforeredes og anlagdes Kephalotrib. Konen kom sig. Fosteret respirerede et Par Timer trods Hjerneødelæggelsen ved Saxen, der gik ligetil Basis cranii.

1 Gang udførtes Perforation i Forbindelse med Keisersnit. Konen var 30 Aar gl., førstefødende. Veer havde begyndt for 9 Døgn siden, og Vandet var afgaaet for mindst 1 Døgn siden. Hovedet var nedtrykt i øverste Aabning og Uterus fast sammentrukket om Fosteret. Fosterlyd kunde ikke høres. Der var Svulst i Fødsels-

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.					
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Langsom Fødsel med utilstrækkelige eller smertefulde Veer..	14 [1]	-	1 [2]	10	5 [3]	-	-	-	-	-	-	
Ueftergiveligt Fosterhoved.....	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1 [4]	-	-	-	1	-
Tilsammen	15	-	1	11	5	-	1	-	-	-	1	-
	16			16			1			1		

[1]) 4 opgives som Førstefødende. 2 Gange maatte Efterbyrden udtages.
[2]) Førstefødende.
[3]) Forraadnet Foster i 2 Tilfælde, i det ene var tillige Navlesnor fremfalden. I 1 Tilfælde havde Fosteret stort Hoved.
[4]) Tillige Placenta prævia og stærk Blødning.

delene og Laarene. Tang forsøgtes uden Nytte. Efter Perforation og Udsprøitning af Hjernemasse var Extraction fremdeles umulig. Der gjordes da Snit gjennem Abdominalvæggen og Uterus; Placenta laa i Snittet, hvorfor nogen Blødning fra denne. Hovedet sad nedtrykt i øverste Aabning. Konen befandt sig taalelig vel og smertefri efter Operationen. Hun døde Dagen efter.

Ialt 20 obstetriciske Operationer, hvoraf 2 i Brønnø, 3 i Alstahaugs, 3 i Vefsens, 3 i Ranens, 3 i Bodø, 1 i Foldens, 2 i Skjærstads, 1 i Lødingens, 1 i Flakstads og 1 i Østlofotens Distrikt,

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Spalte).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2128 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 41,9.

Af Lægerne meddeles nærmere Oplysninger om 22 paa Barselseng døde Kvinder; af disse døde 19 af Barselfeber, 2 efter besværlig Fødsel og 1 døde uforløst.

Lægernes Dødslister indeholde Opgaver over 461 eller 32,4 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (1 424). (Se Tabellen næste Side).

Fødte og Døde.

Distrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Brønnø	319	117	3	-	13	5	-
Alstahaug	304	142	1	5	9	4	1
Vefsen	243	84	-	1	2	3	-
Ranen	357	173	3	3	13	9	2
Lurø	250	92	1	1	9	10	-
Bodø	367	163	1	5	17	10	1
Bodø By.....	77	38	-	2	4	3	-
Landdistrikt	290	125	1	3	13	7	1
Folden.	101	47	1	1	2	3	1
Skjærstad	197	95	1	-	3	3	-
Stegen.....	154	77	-	4	2	9	1
Lødingen.....	139	55	-	3	7	4	-
Ofoten [2])	151	55	-	1	4	1	-
Flakstad.....	108	30	-	-	7	5	1
Buksnæs.....	248	89	5	-	6	6	-
Østlofoten.....	206	86	-	-	5	3	-
Hadsel.....	281	125	-	3	5	10	1
Sortland	239	106	-	4	4	17	2
Nordlands Amt	3664	1536	16	31	108	102	10
Bydistrikt	77	38	-	2	4	3	-
Landdistrikt	3587	1498	16	29	104	99	10

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.
[2]) Heri ikke medregnet 4 Fødte og 2 Døde, tilhørende Tromsø Amt.

Veirliget. Den første Del af Aaret var i det Hele kold med forherskende østlige og nordlige Vinde. I Vefsen var der flere Dage ÷ 20° R. og i Stegen ÷ 12° R., hvilket her er meget sjelden. I Bodø By laa Sneen i Gaderne til i Juni Maaned. For Lofotfisket var Veiret

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.	Deraf i Bodø.
Lungebetændelse	59	3
Alderdomssvaghed	53	-
Svindsot	49	3
Kræft	35	1
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	26	2
Barselfeber	19	2
Typhoidfeber	14	-
Cerebrospinal-Meningit	14	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	13	6
Hjerneapoplexi	12	1
Medfødt Svaghed	12	-
Vatersot og Morbus Brighti	10	-

gunstigt med jevn Kulde. — Sommeren var kold og regnfuld, og Avlingen var paa de fleste Steder under et Middelaars. I Skjærstad slog dog Poteterne godt til og i Stegen Kornet. I Buksnæs var Sommeren bedre, Aarveien som et Middelaars, Torven veltørret. Høsten og Begyndelsen af Vinteren var i de sydligere Distrikter usædvanlig mild, men i de nordligere kold, stormende og meget regnfuld.

Nedenstaaende Tabel viser Temperaturen i Grader Celsius i Svolvær under Lofotfisket:

Tid.	Gjennemsnitlig.		Temperatur i Tidsrummet.	
	Middag.	Lavest Temperatur.	Høiest.	Lavest.
Januar fra 19—31	+ 2,5	+ 0,8	+ 4,4	÷ 2,8
Februar - 1—14	÷ 0,6	÷ 2,8	+ 3,3	÷ 8,3
— - 15—28	÷ 1,1	÷ 6,7	+ 5,0	÷ 11,1
Marts - 1—15	+ 0,6	÷ 3,7	+ 4,4	÷ 9,4
— - 16—31	+ 0,9	÷ 6,4	+ 7,2	÷ 10,5
April - 1—14	+ 2,1	÷ 4,1	+ 8,9	÷ 11,1
— - 15—23	+ 6,1	+ 0,6	+ 14,4	÷ 0,6

Følgende meteorologiske Observationer ere tagne paa Lødingens Prestegaard:

Meteorologiske Observationer.

Maaned.	Middeltemperatur i Grader Celsius.	Antal Dage med						Herskende Vinde.
		Nedbør.	Sne.	Taage.	Klart.	Overskyet.	Frost.	
Januar	÷ 2,7	20	17	-	8	12	24	S.
Februar	÷ 5,3	15	15	-	10	6	28	N.
Marts	÷ 4,6	9	8	-	14	4	29	O. NO.
April	÷ 0,9	10	5	2	12	7	23	NO.
Mai	+ 4,2	9	4	2	8	8	9	NO.
Juni	+ 8,0	25	1	5	2	15	-	V.
Juli	+ 13,0	14	-	5	8	7	-	NO.
August	+ 10,0	16	-	10	9	9	-	NO. N.
September	+ 6,5	16	2	3	6	8	3	N. NO.
Oktober	+ 1,9	24	14	-	1	14	18	N. NV. V.
November	+ 2,5	19	2	1	3	13	10	NO. S. SV.
December	+ 0,5	19	6	1	8	16	16	S. SV.
Aaret	+ 2,8	196	74	29	89	119	160	NO.

Levemaade og **hygiæniske Forhold.** I Brønnø siges de hygiæniske Forhold at være væsentlig gode. Fortjenesten er god, og Befolkningen sparer ikke paa Mad og Klæder. Brændevin nydes ikke ofte til Overmaal, men alligevel konsumeres betydelige Kvanta Aaret rundt. Man slaar sig sammen og faar det i Tøndevis fra Trondhjem til enhver Aarstid. I Vefsen er Tilstanden i synlig Fremadskriden til det Bedre, hvilket fornemmelig antages at have sin Grund i den rigelige Fortjeneste, som Fiskeriet og de høie Arbeidspriser hjemme afgive, dels ogsaa i en gavnlig Paavirkning af de mange udenfra Indflyttede, i hvis Huse Lyst til Orden og Renlighed give sig tilkjende. I Ranen har heller ikke det rige Fiske været uden Indflydelse paa Levemaaden. I Skjærstad gaar det smaat fremad, hvilket især spores med Hensyn til Sandsen for rummelige og bedre Huse. Med Hensyn til Forholdene i Stegen henvises til det som Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge C. A. Randers Medicinalberetning. I Lødingen siges der at være Fremgang til det Bedre i hygiænisk og stadig, om end ringe, Fremgang i økonomisk

Henseende. Fra Flakstad berettes, at Drukkenskab er i Tiltagende. I Balstad i Buksnæs Distrikt ere Rorboderne vel vedligeholdte, tætte og ret rummelige, godt Vand findes.

I Bodø By er i 1877 anlagt en Vandledning,

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Brønnø	Distrikt	uopg.
- Alstahaugs	—	50
- Vefsens	—	32 [1])
- Ranens	—	32
- Lurø	—	89
- Bodø	—	31
- Foldens	—	14
- Skjærstads	—	25
- Stegens	—	13 [2])
- Lødingens	—	17
- Ofotens	—	21
- Flakstads	—	64
- Buksnæs	—	82 [3])
- Østlofotens	—	35
- Hadsels	—	50
- Sortlands	—	11
	Tilsammen	566.

Kvaksalveri drives i Brønnø ved Omreisende, som tildels gjøre gode Affærer. «Gigtdoktorer» sælge Electrisermaskiner til ublu Pris (200 Kr., alm. Pris 40 Kr.). (Tornøe). Kvaksalvere og Gigtlæger indfinde sig ogsaa til Stokmarknæs Marked i Hadsels Distrikt (G. Thode).

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Brønnø Distrikt 3 (Velfjorden to, Bindalen et); i Vefsens 3 (et i hvert Herred); i Ranens 4 (i Hemnæs to, i Nesne og Mo hver et); i Foldens 1; i Skjærstads 1 (i Skjærstad); i Stegens 1 (i Stegen); i Lødingens 2 (Lødingen et, Tysfjorden et); Flakstad 2 (Værø et, Røst et); Buksnæs 1 (Borge); Hadsel 2 (Hadsel). I Folden, Saltdalen, Skjærstad, Lødingen, Tysfjord og Borge Herreder er hele Kommunebestyrelsen indtraadt i Sundhedskommissionen. Af Forhandlingsgjenstande kan nævnes: i Vefsen om Oprettelse af en Jordemoderbestilling i et fjernt Annexsogn og Gjennemgaaelse af Lovbestemmelserne om Sundhedskommissioner; i Ranen om Istandbringelse af Drikkevandsbrønde paa Strandstedet Hemnæsbjerget, om Renlighedsforholdene, og om Tilladelse til at anlægge Garveri sammesteds; i Flakstad om Næringsmidlernes forskjellige Næringsværdi og Tilberedning, om Oplivningsforsøg af tilsyneladende Dødfødte; i Buksnæs om Skadeligheden af for varme Spiser og Drikke.

I Alstahaugs, Lurø, Bodø, Ofotens, Østlofotens og Sortlands Distrikter blev ingen Sundhedskommission afholdt.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Brønnø	Distrikt	61
- Alstahaugs	—	47
- Vefsens	—	36
- Ranens	—	166
- Lurø	—	148
- Bodø	—	133
- Foldens	—	74
- Skjærstads	—	138
- Stegens	—	132
- Lødingens	—	16
- Ofotens	—	405
- Flakstads	—	39
- Buksnæs		225
- Østlofotens	—	213
- Hadsels	—	259
- Sortlands	—	110
	Tilsammen	2 202.

Vaccination blev ikke foretagen i Alstahaugs og Tjøttø Sogne af Alstahaugs Distrikt, i Skjærstads Herred af Skjærstads Distrikt, i Flakstads og Værø Sogne af Flakstads Distrikt samt i Øksnæs af Sortlands Distrikt.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 9, hvoraf 4 over Døde og 5 over Levende. 1 afholdtes i Ranens Distrikt, 2 i Bodø, 1 i Foldens, 1 i Vefsens, 1 i Lødingens, 2 i Ofotens og 1 i Sortlands Distrikt.

Amtet har 3 faste **Sygehuse** i Alstahaug, Bodø og Buksnæs og Fiskesygehuse i Aasvær (Ranens Distrikt), for Tiden ubenyttet, i Kabelvaag og Henningsvær (Østlofotens Distrikt) samt Pleiestuerne i Reine (Flakstads Distrikt), Stene (Buksnæs Distrikt) og Skraaven (Østlofotens Distrikt). Ligeledes er i Sortlands Distrikt i Dverbergs Prestegjeld i Handelsstedet Skjoldehavn oprettet en Sygestue paa 5 Senge. Den skal optage Patienter, der behandles for Medicinalfondets og Fattigvæsenets Regning og ikke taale Transport til Amtssygehuset i Lofoten.

Badeindretninger findes ved Amtets faste Sygehuse undtagen Bodøs, der senere er besluttet ombygget. Et privat Dampbad findes i Vefsen.

Amtet har 1 **Apothek** i Bodø, der visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren af en examineret Phar-

[1]) Udgift: Kr. 138,95. [2]) Udgift: Kr. 56,88. [3]) Udgift: Kr. 694,17.

maceut og 2 Disciple; under Fisket bestyres dets Filialafdeling i Kabelvaag af en examineret Pharmaceut og en Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 16 Læger[1]), 40 Jordemødre og 46 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Brønnø Distrikt: 1 Læge, boende i Brønnø; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.
2. Alstahaugs Distrikt: 1 Læge, boende i Alstahaug; 3 Jordemødre (deraf 1 uexamineret); 1 Hjelpevaccinatør.
3. Vefsens Distrikt: 1 Læge, boende i Vefsen; 2 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
4. Ranens Distrikt: 1 Læge, boende i Hemnæs; 3 Jordemødre (derhos 1 Post ledig); 5 Hjelpevaccinatører.
5. Lurø Distrikt: 1 Læge, boende i Lurø; 3 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører (derhos 1 Post ledig).
6. Bodø Distrikt: 1 Læge, boende i Bodø; 4 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder).
7. Foldens Distrikt: 1 Læge, boende i Folden; 1 Jordemoder; 1 Hjelpevaccinatør.
8. Skjærstads Distrikt: 1 Læge, boende i Skjærstad; 4 Jordemødre (deraf 2 private); 2 Hjelpevaccinatører.
9. Stegens Distrikt: 1 Læge, boende i Stegen; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
10. Lødingens Distrikt: 1 Læge, boende i Lødingen; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
11. Ofotens Distrikt: 1 Læge, boende i Ofoten; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører.
12. Flakstads Distrikt: 1 Læge, boende i Flakstad; 2 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
13. Buksnæs Distrikt: 1 Læge, boende i Buksnæs; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
14. Østlofotens Distrikt: 1 Læge, boende i Vaagen; 3 Jordemødre (deraf 1 privat); 3 Hjelpevaccinatører.
15. Hadsels Distrikt: 1 Læge, boende i Hadsel; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
16. Sortlands Distrikt: 1 Læge, boende i Sortland; 3 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.

[1]) Desuden 2 Læger, der under Fisketiden opholdt sig inden Amtet.

XIX. Tromsø Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 206,17 norske Kvadratmil, 26 302 □ Kilometer, og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 54 019 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 9 Lægedistrikter, nemlig:

1. Trondenæs Distrikt (13,018 n. □ Mil, 9 207 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Kvædfjord	6,818 n. □ M.,	2 520	Indb.
	Trondenæs	5,447 —	5 522	—
	Sand	0,753 —	1 165	—

2. Ibestads Distrikt[1]) (12,370 n. □ Mil, 6 572 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Ibestad	8,861 n. □ M.,	4 985	Indb.
	Salangen	3,509 —	1 587	—

3. Tranø Distrikt[1]) 8,922 n. □ Mil, 3 876 Indbyggere), indbefattende:

Herredet Tranø		8,922 n. □ M.,	3 876	Indb.

4. Lenviks Distrikt[1]) (14,522 n. □ Mil, 6 116 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Berg	5,350 n. □ M.,	1 730	Indb.
	Lenvik	5,566 —	3 396	—
	Hillesø	3,606 —	990	—

5. Malangens Distrikt (58,577 n. □ Mil, 7 782 Indbyggere), indbefattende:

Herrederne:	Maalselven	25,698 n. □ M.,	2 939	Indb.
	Bardodalen	20,126 —	1 041	—
	Balsfjorden	9,255 —	2 508	—
	Malangen	3,498 —	1 294	—

[1]) Ved kgl. Res. af 30te September 1876 ere Ibestads og Lenviks Lægedistrikter omregulerede til ovenstaaende 3 Distrikter.

6. Tromsø Distrikt (11,379 n. □ Mil, 8 870 Indbyggere), indbefattende:
Kjøbstaden Tromsø..... — n. □ M., 5 409 Indb.
Herredet Tromsøsundet.. 11,379 — 3 461 —
7. Lyngens Distrikt (28,977 n. □ M., 4 653 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Lyngen ..... 28,977 n. □ M., 4 653 Indb.
8. Karlsø Distrikt (10,793 n. □ Mil, 2 167 Indbyggere), indbefattende:
Herredet Karlsø..... 10,793 n. □ M., 2 167 Indb.
9. Skjervø Distrikt (47,548 n. □ Mil, 4 776 Indbyggere), indbefattende:
Herrederne: Skjervø .... 31,037 n. □ M., 3 120 Indb.
Kvænangen. 16,511 — 1 656 —

Sundhedstilstanden skildres som god, undtagen fra Lenviks og Malangens Distrikter; den hele Sygelighed viser sig noget mindre end Aaret forud, væsentlig foraarget ved den aftagende Udbredning af katarrahalske og gastriske Sygdomme samt af Typhoidfeber og Lungebetændelse. Af de alvorligere epidemiske Sygdomme optraadte exanthematisk Typhus noget hyppigere, ligesom Skarlagensfeber i indeværende Aar forekom i flere Distrikter og Kighoste navnlig i Malangens Distrikt.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver, meddelte fra det statistiske Centralbureau:

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877..	55 718	862	15,47
1876.....	54 400	941	17,30
1875.....	53 292	943	17,69
1874.....	51 958	925	17,80
1873.....	50 608	803	15,86
1871—75.....	51 086	852	16,68
1866—70.....	46 713	907	19,41

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Exanthemathisk Typhus optraadte i September—Oktober i Lenviks og i December i Trondenæs og Ibestads Distrikter. Fra Trondenæs Distrikt anføres, at de anmeldte Tilfælde optraadte paa Sundvold paa Bjærkø og paa Nabogaarden Nergaardsvik, uden at det kunde oplyses, hvorfra Sygdommen var bragt didhen; hos Alle de Syge paa Bjærkø paastodes Exanthem — smaa røde Pletter over hele Legemet — at være iagttaget i Sygdommens Begyndelse; det antages at forekomme langt hyppigere end anmeldt, idet det bliver overseet af Omgivelserne eller forvexles med Loppebid (C. A. Schjelderup). I Ibestad iagttoges Sygdommen kun i et Hus, hvor alle 7 Beboere angrebes (Borge). I Lenviks Distrikt holdt den sig paa en Gaard ved øvre Ende af Rogsfjordvandet; Smitte udenfra kunde ikke paavises; Beboerne, som blot havde et eneste lidet Værelse, havde i Aarrækker brugt at feie alt Slags Skarn gjennem en Luge ned i den under Beboelsesrummet værende Kjælder. At Sygdommen ikke fik videre Udbredning, tilskrives Naboernes store Skræk for Sygdommen, der blev betragtet som Pest og fremkaldte vidtgaaende Forsigtighedsregler.

Af **Typhoidfeber** kjendes kun omtrent en Trediedel Tilfælde mod Aaret forud. Størst viser sig Aftagelsen i Skjærvø, Trondenæs og Lenviks Distrikter (Malangen har i begge Aar 11 Angrebne), hvorimod Sygdommen iaar forekom i Lyngen. I Trondenæs Distrikt optraadte uden paavist Smitteimport en Del Tilfælde i Oktober hos en Lap i Trøsemarken; herfra smittedes antagelig en i Sannemarken behandlet Pige (C. A. Schjelderup). Fra Malangens Distrikt omtales, at der Aaret forud havde ligget 4 syge af Typhoidfeber paa en Gaard ved Rostadvandet, hvoraf tre paa samme Tid, som der holdtes Omgangsskole paa Gaarden; Læge tilkaldtes ikke, før Omgangsskolen var sluttet i Anledning af Juleferierne; flere angrebes ikke, en voxen Mand døde. I April optraadte en liden Epidemi i Maalselven (Qvale). Af de fra Tromsø Distrikt anmeldte 10 Tilfælde (hvoraf 5 behandledes paa Sygehus) vare 6 fra Tromsø By. Den første af de paa Sygehuset Behandlede var en fra Trondhjem kommende Garversvend, som blev syg nogle Dage efter sin Ankomst til Tromsø; den anden i Slutningen af Oktober var en Tjenestepige i samme Hus: af de 3 andre vare de to udenbyes Sømænd (Oktober—November) og den tredie (i December) var fra Kvalsund i Tromsøsundets Prestegjeld (F. Arentz). Fra Lyngens Distrikt omtales en liden Epidemi i Marts i Kaafjorddalen; kun 1 Tilfælde kom til Behandling; de øvrige Angrebne (5—6) vare helt eller delvis friske ved Distriktslægens Ankomst (Hannestad); i November viste der sig en liden Epidemi (4 Tilfælde) paa en Plads, beliggende paa et Næs mellem Sørfjord og Kjosen, hvor

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	21	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-	13
Typhoidfeber	38	5	37	-	-	4	7	-	3	3	4	-	5	7	4
Barselfeber	29	12	29	4	4	3	2	1	4	3	2	1	2	1	2
Vandkopper	44	-	44	2	14	6	3	11	6	-	2	-	-	-	-
Skarlagensfeber	194	20	194	-	-	-	2	-	-	-	10	12	48	59	63
Rødlinger	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
Rosen	33	2	31	4	4	3	3	-	3	-	1	4	4	3	2
Kighoste	56	-	56	-	-	-	1	4	13	4	4	4	5	8	13
Diphtherisk Svælgbetændelse	22	-	22	3	5	2	7	1	-	-	3	-	1	-	-
Strubehoste	6	2	6	-	2	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	577	5	573	106	71	44	36	58	53	25	37	35	25	37	46
Lungebetændelse	258	30	244	37	22	19	28	39	27	4	13	7	15	9	24
Pleurit	56	4	46	5	1	3	6	9	7	3	1	5	1	2	3
Gigtfeber	32	1	32	8	6	3	4	2	6	-	1	-	-	-	2
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	243	5	243	14	16	8	15	23	18	38	27	25	17	18	24
Blodgang	5	-	5	1	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-
Skjørbug	5	-	3	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	1624	86	1591	185	145	96	115	150	140	82	106	99	127	146	200

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
			1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Trondenæs.		Ibestad.		Tranø.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjærvø.	
			Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Exanthematisk Typhus	21	-	6	-	7	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	38	5	6	1	-	-	3	-	2	-	11	3	10	1	5	-	-	-	1	-
Barselfeber	31	14	5	2	5	3	6	4	2	1	-	-	10	3	1	1	-	-	2	-
Vandkopper	44	-	-	-	2	.	-	-	4	-	-	-	38	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	198	24	-	-	14	6	128	14	2	-	14	-	40	4	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	34	3	3	-	4	1	2	-	4	-	-	-	18	2	-	-	2	-	1	-
Kighoste	56	-	-	-	-	-	3	-	-	-	51	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	2	-	3	-	-	-	-	-
Strubehoste	8	4	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	579	7	28	-	57	3	43	1	143	1	39	-	228	2	19	-	4	-	18	-
Lungebetændelse	273	45	84	11	17	3	12	1	30	7	23	3	93	17	8	1	3	1	3	1
Pleurit	56	4	1	-	7	-	2	-	3	1	2	-	32	3	3	-	2	-	4	-
Gigtfeber	32	1	2	-	6	-	2	-	9	-	7	1	5	-	-	-	-	-	1	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	244	6	11	1	19	-	12	-	55	-	6	1	119	4	6	-	-	-	16	
Blodgang	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	1651	113	146	15	138	16	215	22	264	10	170	8	613	38	45	2	11	1	49	1

ofte Fiskere holde til; Beboelsesrummet var en Gamme, hvor der herskede en høi Grad af Urenlighed saavel i som omkring Huset (Bjerregaard).

Barselfeber. 2 af de fra Tranø Distrikt anmeldte Tilfælde (hvoraf et dødeligt) optraadte hos Barselkoner, som vare betjente af en og samme Hjelpekone, hvorfor hun af Distriktslægen blev paalagt for Fremtiden ikke at assistere Barselkvinder. En af de andre angrebne Barselkoner laa i et Værelse, hvor to Børn laa haardt syge af Skarlagensfeber (Joh. Holmboe).

Vandkopper omtales fra Tromsø Distrikt som meget udbredte (Danchertsen).

Skarlagensfeber, hvoraf der Aaret forud ikke kjendes noget Tilfælde inden Amtet, havde i 1877 temmelig stor Udbredning, som det vil sees af nedenstaaende Opgaver siden 1867:

Aar.	Antal behandlede Tilfælde.	Deraf endte dødeligt.	Antal ikke behandlede Tilfælde, der endte dødeligt.
1877	194	20	4
1876	-	-	-
1875	8	1	-
1874	84	13	1
1873	17	-	-
1872	44	7	7
1871	140	27	4
1870	12	-	1
1869	36	-	-
1868	83	3	-
1867	80	4	4

I Ibestads Distrikt sees Sygdommen at have forekommet paa flere Steder, men i saa mild Grad, at Lægehjelp ikke søgtes; den importeredes fra Nabodistriktet Tranø og optraadte spredt i de til dette nærmest stødende Dele; Sygdommen var i det Hele mild, ledsaget af Angina uden diphtheritisk Belæg og uden Abscesser; i et Par Tilfælde Albuminuri og Hydrops (Borge). Inden Tranø Distrikt, hvor Sygdommen havde stor Udbredning, vare samtlige behandlede Tilfælde fra Tranø og Dyrø Sogne; Sygdommen begyndte i August i Vangsvik, uden at Smitteimporten kunde paavises; derfra udbredte den sig ind over Fjeldet og havde været der i tre Uger (11 Angrebne), da Distriktslægen fik Nys om den. I September kom den under Sildefisket i Faxfjorden til Gaarden Sørfjorden, hvorfra den med Sildefiskere spredtes videre; den gik med rivende Hurtighed ud over hele Dyrø Sogn. Grunden til Epidemiens store Udbredelse tilskrives dels den store Conflux af Mennesker under Sildefisket paa de smittede Steder, dels den store Ligegyldighed fra Enkeltes Side ligeoverfor de fra Sundhedskommissionens Side tagne Forholdsregler, samt Befolkningens Fatalisme (Joh. Holmboe). De fra Malangens Distrikt anmeldte 14 Tilfælde optraadte i December paa Gaardene omkring Rostadvandet i Øvrebygden efter antagen Smitteimport fra Dyrø i Tranø Distrikt ved en Pige, som selv ikke fik Sygdommen (Qvale). I Tromsø By viste den sig i Slutningen af September uden paaviselig Smitteimport og udbredte sig mere og mere i de følgende Maaneder; ialt angrebes 26 Børn, hvoraf 1 døde; Sygdommen var i det Hele mild og uden Eftersygdomme; Exanthemet var ofte lidet udtalt og kun i enkelte Tilfælde saaes Belæg paa Tonsillerne og Glandelsvulster. I Tromsøsundets Herred begyndte Sygdommen i Slutningen af December paa en afsidesliggende Gaard paa Ramfjordeidet og forplantede sig herfra til enkelte Gaarde i Ramfjorden; Smitten antages kommen med nogle Folk fra Lyngen, der havde opholdt sig nogle Dage i det først angrebne Hus; Sygdommen optraadte her noget mere ondartet; Diphtherit og store Kjertelsvulster paa begge Sider af Halsen vare almindelige (Danchertsen).

Kighoste sees at have været meget udbredt i Malangens Distrikt, men optraadte taalelig mildt, hvorfor Faa kom til Behandling (Qvale). I Maalselven smittedes et Barn, som senere kom til Behandling i Tromsø og isoleredes; Sygdommen udbredte sig ikke videre (Danchertsen).

Af **diphtherisk Svælgbetændelse** omtales fra Lyngens Distrikt en liden og let Epidemi i August Maaned i Bredvik ved Ulfsfjord; Sygdommen lod til at have angrebet 6—7 Børn, men ved Distriktslægens Ankomst vare kun 3 syge, og disse vare allerede i Bedring (Bjerregaard).

Strubehoste. Fra Tranø Distrikt anføres, at de 2 Dødsfald (hvoraf det ene behandlet) optraadte med 11 Dages Mellemrum blandt Sogneprestens Børn; samtidig behandledes tillige en Søn i Tromsø for samme Sygdom. Strubehosten skal ogsaa i Vinterens Løb have hersket paa det en Mil ovenfor Prestegaarden beliggende «Fjeldet». Af de fra Tromsø Distrikt anmeldte Tilfælde bemærkes 2 at være indkomne fra Landet, det ene (som oven anført) fra Tranø i April, det andet i September fra Malangen (F. Arentz).

Lungebetændelse havde ogsaa i indeværende Aar en stor Udbredning, men dog ikke som i 1876, naar undtages Tromsø Distrikt og især Tromsø By, hvor den optraadte langt mere udbredt end i noget af de foregaaende Aar (Danchertsen). Fra Ibestads Distrikt anføres, at den fore-

kom spredt udover hele Aaret og havde ikke den perniciøse Karakter som i de foregaaende Aar (Borge).

Veneriske Sygdomme. For Gonorrhoe og Urethrit behandledes paa Amtssygehuset 1 Md., 3 Kv.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe ville sees af følgende Tabel (se næste Spalte).

I Tromsø foretoges der næsten det hele Aar igjennem ugentlige Visitationer af prostituerede Fruentimmer.

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Oversigt (se Tabellen næste Side).

Fnat anføres fra Ibestads Distrikt at optræde periodvis især efter Fiskerierne, hvorfra den tilføres Distriktet (Borge).

Kjertelsyge siges at være almindelig udbredt i samme Distrikt under alle Former (Borge).

Svindsot. Forholdet af Dødsfald af Svindsot til samtlige opgivne Dødsaarsager og til de ikke epidemiske Dødsfald vil sees af følgende Tabel (se Side 164).

Blegsot og **Kardialgi.** Den væsentlige Aarsag til disse Sygdomme antages fra Tranø Distrikt (Holmboe) at ligge i den uhensigtsmæssige Tilberedning af den daglige Kost. — Fra Lyngens Distrikt tilskrives Kardialgierne for en stor Del det store Kaffeforbrug og for Mændenes Vedkommende Misbrug af Skraatobak (Bjerregaard).

Af **Sindssygdom** opgives 2 Dødsfald.

For Amtskommunernes Regning forpleiedes 30 Sindssyge hvoraf 15 paa Asyler; 6 vare hjemmehørende i Trondenæs, 2 i Ibestads, 1 i Tranø, 1 i Lenviks, 5 i Malangens, 3 i Tromsø, 4 i Lyngens, 2 i Karlsø og 6 i Skjærvø Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 9 Tangforløsninger, 2 Vendinger og 1 Udtrækning ved Bækkenendefødsel og 4 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se Side 164).

Endvidere opgives udført 1 Perforation ved stærke Veer, men uden Fremgang af Fødselen; Fosteret bød sig i Hovedleie med fremfalden venstre Arm og Fod samt Navlesnor, der var kold og pulsløs; forgjæves var forsøgt Udtrækning ved Tang og ved den fremfaldne Fod; Konen kom sig.

Ialt 17 obstetriciske Operationer hvoraf 3 i Trondenæs, 4 i Ibestads, 1 i Lenviks, 2 i Malangens, 5 i Tromsø og 2 i Lyngens Distrikter. Fra Trondenæs Distrikt omtales et Tilfælde af Blæremola i 7de Maaned hos en Kvinde, som i Løbet af et Par Aar havde født 2 veldannede Børn (C. A. Schjelderup).

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen behandlede.	Behandlede, for hvilke er opgivet. Kjøn. Md.	Kjøn. Kv.	Alder. Børn.	Alder. Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Trondenæs. Beh.	Kjendte Dødsf.	2 Ibestad. Beh.	Kjendte Dødsf.	3 Tranø. Beh.	Kjendte Dødsf.	4 Lenvik. Beh.	Kjendte Dødsf.	6 Tromsø. Beh.	Kjendte Dødsf.	9 Skjærvø. Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	15	9	6	-	15	3	12	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	11	-	2	.
Gonorrhoe, Urethrit	37	35	2	1	36	.	-	7	-	3	-	3	-	2	-	2	-	24	-	3	.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet, vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	78	-	40	38	1	77	10	78	-
Fnat	87	-	37	50	58	29	8	87	-
Skurv	6	-	5	1	3	2	5	6	-
Kjertelsyge	141	1	63	78	136	5	10	141	1
Rachit	23	1	16	7	23	-	4	23	1
Simpel Meningit	15	11	10	5	7	8	7	15	11
Tuberculøs Meningit	4	4	4	-	3	1	3	4	4
Svindsot	59	20	26	33	3	56	8	60	21
Kræft	13	7	2	11	-	13	6	15	9
Vatersot og Morbus Brighti	21	4	10	11	2	19	5	21	[1]) 4
Blegsot og Anæmi	167	-	3	164	17	150	11	167	-
Menstruationsuordener	111	-	-	111	1	110	11	111	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	874	2	380	494	42	832	11	874	2
Ormesygdomme	44	-	20	24	39	5	7	44	-
Drankersygdomme	4	-	4	-	-	4	3	4	-

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Trondenæs.		Ibestad.		Tranø.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjærvø.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	11	-	-	-	2	-	30	-	5	-	21	-	7	-	1	-	1	-
Fnat	-	-	23	-	5	-	10	-	28	-	10	-	-	-	6	-	5	-
Skurv	-	-	2	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	7	-	43	-	2	-	22	1	12	-	51	-	-	-	2	-	2	-
Rachit	-	-	-	-	16	1	4	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Simpel Meningit	1	1	2	2	2	1	-	-	2	2	4	4	2	-	-	-	2	1
Tuberculøs —	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Svindsot	-	-	8	2	-	-	11	2	9	5	21	8	2	2	3	-	6	2
Kræft	2	2	1	1	3	2	4	1	-	-	4	2	1	1	-	-	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	4	-	6	1	1	1	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blegsot og Anæmi	3	-	5	-	48	-	54	-	14	-	35	-	2	-	2	-	4	-
Menstruationsuordener	25	-	8	-	11	-	33	-	3	-	25	-	2	-	1	-	3	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	58	-	247	-	105	2	125	-	20	-	116	-	32	-	10	-	161	-
Ormesygdomme	11	-	-	-	2	-	8	-	-	-	21	-	-	-	-	-	2	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 3, af Morbus Brighti 1 Dødsfald.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Dødsaarsag				Forhold i pCt.	
	med anført Dødsaars.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til ikke epidemiske Dødsaarsager.
Trondenæs	28	-	15	13	-	-
Ibestad	54	2	16	38	3,7	5,3
Tranø	35	-	22	13	-	-
Lenvik	29	2	10	19	6,9	10,5
Malangen	22	5	8	14	22,7	35,7
Tromsø [1]	82	8	38	44	9,8	18,2
Lyngen	10	2	2	8	20,0	25,0
Karlsø	2	-	1	1	-	-
Skjærvø	10	2	1	9	20,0	22,2
Tromsø Amt	272	21	113	159	[2] 7,7	13,2

[1]) For Tromsø By savnes særskilt Opgave.
[2]) I 1876: 17,3 pCt.

Jordemodervæsenet. I Ibestads Distrikt benyttes Jordemoder fremdeles kun i ringe Grad, i indeværende Aar dog noget hyppigere, nemlig i 43 af 222 Fødsler (Børge). I Lenviks, Lyngens og Skjærvø Distrikter søges mest uautoriserede Hjelpersker; i det sidstnævnte Distrikt assisterede Jordemoder ved 30 Fødsler (Hannestad).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 076 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 44,5.

Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 16 døde Barselkvinder; for 14 Barselfeber og for 2 Livmoderblødning (deraf 1 uforløst ved fuldgaaet Svangerskab under begyndt Fødsel og før Læges Ankomst; der havde i de sidste 7 Uger været gjentagende stærke Blødninger). (Schjelderup.)

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendefødsel.						Udtagelse af Efterbyrd.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	5	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hængende Underliv	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	-	[2] 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia, Blødning	-	-	-	-	-	-	-	[1] 1	-	-	1	-	[3] 1	-	-	-	1	-	-	-	-
Fastsiddende, «fastvoxet» Moderkage	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Tilbageholdelse, Timeglassammentrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Uopgiven Indikation	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9	-	-	6	3	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	4	-	-
	9			9			2			2			1			1			4		

[1]) 8 Timer efter Fødselen. [2]) 1ste Tvilling. [3]) Placenta prævia lateralis.

I Lægernes Dødslister indeholdes Dødsaarsagen for 272 eller 32,9 pCt. af de ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (828). (Se Tabellen næste Side.)

Veirliget. Vinteren var streng og usædvanlig lang med betydelige Snemængder, Vaaren var kold ligesom Sommeren, der først indtraadte sent; fra Høsten af udover var det i det Hele mildt. Fra Trondenæs omtales Kornhøsten som mislig, hvorimod Høet sees i flere Distrikter at have givet endog tildels godt Udbytte. Fra Tromsø Distrikt siges det, at Multehøsten slog feil. Lofotfisket var rigt, men de øvrige Fiskerier gav lidet af sig.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Trondenæs	324	118	1	10	19	6	-
Ibestad	222	83	3	3	5	-	-
Tranø	143	67	3	3	1	2	-
Lenvik	223	83	-	4	2	6	-
Malangen	243	128	3	-	11	4	-
Tromsø	356	175	1	5	13	5	-
Tromsø By	212	109	1	4	8	1	-
Landdistrikt	144	66	-	1	5	4	-
Lyngen	171	89	2	2	5	8	-
Karlsø	67	44	-	1	2	2	-
Skjærvø	189	75	2	3	8	1	-
Tromsø Amt	1938	862	15	31	66	34	-
Bydistrikt	212	109	1	4	8	1	-
Landdistrikt	1726	753	14	27	58	33	-

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.
Lungebetændelse	45
Skarlagensfeber	24
Svindsot	21
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	20
Alderdomssvaghed	17
Barselfeber	14
Hjertefeil	10
Kræft	9
Hjerneslag	7
Akut Bronchit	7
Peritonit	7
Børneatrofi	6
Diarrhoe	6

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Trondenæs Distrikt anføres, at Nydelsen af spirituøse Drikke synes at være i Tiltagende (Schjelderup). I Ibestads Distrikt siges de tidligere Meddelelser at stemme med de nuværende Forhold; dog har de senere Aars rige Indtægter medført, at man «flier» sine Huse bedre, ligesom ogsaa Renlighedssandsen synes at forbedres; derimod bliver Ædrueligheden, som før udmærkede Befolkningen, Aar for Aar mindre, idet Misbrug af Spirituosa tiltager mere og mere; næsten alle Handelsmænd, og dem er der nok af, bliver gjentagende mulkterede for ulovligt Brændevinssalg (Borge). Fra Tranø Distrikt omtales den almindelige uhensigtsmæssige Tilberedning af Maden i det Daglige; den store Flerhed af Almuen nyder Kjød og Fisk halvsaltet, hvorved den ofte bliver sur, nyder Melken sur og har om Vinteren saagodtsom ikke anden Melk end den fra Sommeren opbevarede. Brødet er for det Meste surt eller ogsaa benyttes halvstegte «Kager»; af flydende Næringsmidler bruges hovedsagelig, foruden ovennævnte sure Melk, den saakaldte Syresuppe og Kaffe, for den væsentligste Del tilberedt af forskjellige Surrogater. Almuen mangler imidlertid ikke hensigtsmæssige Næringsmidler. Fisk, Kjød, Melk og Smør bruges i saa store Mængder, at hvis det kun var hensigtsmæssig tilberedet, vilde den deri have en baade tilstrækkelig, sund og nærende Kost (Joh. Holmboe). Fra Lenviks og Malangens Distrikter omtales Forholdene som uforandrede. For Tromsø Distrikt henvises til det blandt Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge Danchertsens Beretning. Fra Skjærvø Distrikt omtales Forholdene som mislige. Saavel Finnerne som ogsaa for en stor Del Nordmændene ere urenlige baade med sig selv og med sine Spise- og Drikkevarer. Ofte er det en hel Tortur at maatte undersøge Patienter, der under Af- og Paaklædningen af Urenslighed udbrede en Stank, der fylder hele Værelset, ikke at tale om, at man ved Undersøgelsen maa være varlig, dersom man ikke skal føres fuld af Utøi. Sine Huse skjøtte mange heller ikke stort om at holde rene; Husene ere oftest smaa og lave, der er gjerne Kogeovn i Beboelsesværelset. En Undtagelse gjør Reisens Sogn; her er Befolkningen (for en stor Del Kvæner) i det Hele meget renlig, tillige driftig og mere velstaaende; Husene her ere større, rummeligere og lysere, Husstellet mere ordentlig i alle Dele; Kreaturstellet ogsaa meget bedre end andetsteds i Distriktet, hvor Sultefodring er overmaade almindelig. Naar det lider noget over Nytaar, haves paa flere Steder ikke mere Hø tilbage; saa skal man da ud efter «Tarre» (Tang) og ved Siden bruge «Løbning» (Fiskeaffald, der koges); ikke sjelden hænder det, at Manden ikke kan reise paa Fiske blot af den Grund, at han maa være hjemme for at faa Tarre til sine Kreaturer. I Reisen drives Tømmerhugning, Tjærebrænding, Tømmermandsarbeide etc. paa Tider af Aaret, hvori der ikke fiskes. Dels paa Grund af liden Driftighed, dels ogsaa meget fordi Almuen i Regelen aldeles ikke forstaa at holde Hus med det Fortjente, er Befolkningen jævnt fattig, tildels ogsaa betydelig forgjældet; den store Regel er, at der leves flot, naar Fisket har slaaet godt til, — kun faa have Sands for at lægge noget tilside; slaar da senere Fisket Feil, bliver

det at leve paa Kredit saa længe, det lader sig gjøre (Hannestad).

Kvaksalvere. Tromsø og Lyngens Distrikter gjæstes af og til af omreisende Kvaksalvere, der skulle gjøre gode Forretninger. I Skjærvø sees Benyttelsen af Kvaksalvere at være i ikke lidet Aftagende.

Fattigsygepleien. Af fattige Syge opgives behandlede:

i Trondenæs Distrikt	.....	47
- Ibestads —	.....	15
- Tranø —	.....	16
- Lenviks —	.....	10
- Malangens —	.....	43
- Tromsø —	.....	168 [1])
- Lyngens —	.....	4
- Karlsø —	.....	7
- Skjærvø —	.....	16
	Tilsammen	326.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Trondenæs Distrikt 1 (i Kvædfjord); i Ibestads Distrikt 2 (et i Ibestad, et i Salangen); i Tranø Distrikt 1; i Malangens Distrikt 4 (to i hvert af Maalselvens og Bardodalens Herreder); i Tromsø Distrikt 5 (fire i Tromsø og et i Herredet); i Lyngens Distrikt 1; i Skjærvø Distrikt 2 (et i hvert Herred). Af Forhandlingsgjenstande omtales foruden de herskende Epidemier fra Ibestads Distrikt: Foredrag om Brok, Næringsmidlerne, Nytten af Jordemoderhjelp, enkelte af de almindeligste kroniske Sygdomme og om de for Tiden mest anvendte af de forskjellige Kvaksalvermidler; i Malangens Distrikt: Herredernes Inddeling.

Antallet af **Vaccinerede** udgjorde:

i Trondenæs Distrikt	.....	364
- Ibestads —	.....	211
- Tranø —	.....	170
- Lenvik —	.....	154
- Malangens —	.....	387
- Tromsø —	.....	266
- Lyngens —	.....	35
- Karlsø —	.....	78
- Skjærvø —	.....	94
	Tilsammen	1 759.

I Lenviks Herred vaccineredes ikke paa Grund af den udstrakte Vaccination i 1876; Almuen vil nødig lade Børnene vaccinere i de tidligere Aar, hvorfor der hyppig sees en hel Række af Konfirmander i Vaccinatørernes Bøger (Rolfsen). Fra Tromsø forsendtes 211 Glas Vaccinelymfe til Læger og Hjelpevaccinatører inden Stiftet (Danchertsen). Fra Lyngens Distrikt anføres, at der sjelden vilde blive vaccineret andre end Skolebørn, hvis ikke Vaccinatørerne gik omkring fra Hus til Hus; Almuen vil ikke samles paa noget forud bestemt Sted (Th. Bjerregaard).

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 4 over Døde og afgaves 2 Erklæringer, ialt 6, hvoraf 1 i hvert af Trondenæs og Lenviks samt 2 i hvert af Malangens og Tromsø Distrikter.

Sygehus. Amtet har et fast Sygehus i Tromsø By. I Ibestad er indrettet et lidet Sygelokale for Fattigvæsenets Regning. I Skjærvø haves et Fiskesygehus.

Af **Badeindretninger** har Tromsø By 2 Kar- og Dampbad, og i Malangens Distrikt findes et Par kvænske Dampbade.

Amtets **Apothek** i Tromsø visiteredes. Personalet bestod, foruden Apothekeren, af 1 examineret Pharmaceut og 2 Disciple.

Medicinalpersonalet bestod af 11 Læger, 20 Jordemødre og 31 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Trondenæs Distrikt: 1 Læge, boende i Trondenæs; 3 Jordemødre; 6 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder).
2. Ibestads Distrikt: 1 Læge, boende i Ibestad; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
3. Tranø Distrikt: 1 Læge; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatører.
4. Lenviks Distrikt: 2 Læger, Distriktslægen boende i Lenvik og en Verkslæge ved Senjens Nikkelverk; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
5. Malangens Distrikt: 1 Læge, boende i Maalselven; 4 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
6. Tromsø Distrikt: 2 Læger, boende i Tromsø; 3 Jordemødre; 3 Hjelpevaccinatører.
7. Lyngens Distrikt: 1 Læge, boende i Lyngen; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører.
8. Karlsø Distrikt: 1 Læge; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører.
9. Skjærvø Distrikt: 1 Læge, boende i Skjærvø; 2 Jordemødre; 5 Hjelpevaccinatører.

[1]) Medicinaludgift: 291 Kr., deraf for Byen 261 Kr.

XX. Finmarkens Amt.

Amtet, hvis Fladeindhold er 371,54 norske Kvadratmil (47 397 □ Kilometer), og som ved Folketællingen den 31te December 1875 havde 24 075 tilstedeværende Indbyggere, er inddelt i følgende 9 Lægedistrikter:

1. Altens Distrikt (95,0 n. □ Mil, 5 254 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Alten ..... 23,5 n. □ M., 2 389 Indb.
   Talvik..... 12,5 — 2 146 —
   Kautokeino... 59,0 — 719 —
2. Loppens Distrikt (9,2 n. □ M., 1 425 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Loppen ..... } 5,9 n. □ M., 862 Indb.
   Øksfjord .... }
   Hasvik ..... 3,3 — 563 —
3. Hammerfest Distrikt (26,6 n. □ Mil, 3 622 Indbyggere), indbefattende:
   Kjøbstaden Hammerfest... — n. □ M., 2 101 Indb.
   Herrederne: Hammerfest.. } 26,6 — { 875 —
   Kvalsund.... } { 646 —
4. Maasø Distrikt (4,2 n. □ Mil, 1 322 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Maasø ..... } 4,2 n. □ M., { 902 Indb.
   Kjelvik ..... } { 420 —
5. Kistrands Distrikt (128,9 n. □ Mil, 2 569 Indbyggere), indbefattende:
   Herrederne: Kistrand..... 34,7 n. □ M., 1 357 Indb.
   Karasjok..... 59,1 — 540 —
   Lebesby ..... 35,1 — 672 —
6. Tanens Distrikt (30,6 n. □ Mil, 2 393 Indbyggere), indbefattende:
   Herredet Tanen..... 17,2 n. □ M., 2 064 Indb.
   Polmaks Distrikt af Nesseby Herred..... 13,4 — 329 —
7. Vardø Distrikt (17,7 n. □ Mil, 2 063 Indbyggere), indbefattende:
   Kjøbstaden Vardø..... — n. □ M., 1 322 Indb.
   Herredet Vardø..... 17,7 — 741 —
8. Vadsø Distrikt (20,1 n. □ Mil, 3 798 Indbyggere), indbefattende:
   Kjøbstaden Vadsø[1]..... — n. □ M., 1 764 Indb.
   Herrederne: Vadsø..... 8,1 — 1 072 —
   Nesseby (undtagen Polmaks Sogn) ..... 12,0 — 962 —
9. Sydvarangers Distrikt (39,1 n. □ Mil, 1 629 Indbyggere), indbefattende:
   Herredet Sydvaranger..... 39,1 n. □ M., 1 629 Indb.

[1]) Kjøbstaden Vadsø, der ikke udgjør særskilt Kommune hører til Vadsø Herred.

Sundhedstilstanden var mindre god end Aaret forud. Af alvorligere epidemiske Sygdomme optraadte Skarlagensfeber i Vadsø Distrikt, ligesom exanthematisk Typhus og Typhoidfeber, Rosen og diphtherisk Svælgbetændelse vise en noget hyppigere Optræden. Af de lettere vare akute katarrhalske og gastriske Sygdomme mere udbredte, hvilket ligeledes var Tilfældet med Skjørbug.

Dødeligheden. Følgende Tabel giver en Oversigt over Dødelighedsforholdene efter Opgaver meddelte fra det statistiske Centralbureau (se næste Spalte).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** meddeles følgende af Lægernes Lister sammendragne Tabel (se næste Side).

Dødeligheden.

Aar.	Beregnet Befolkning ved Aarets (Femaarets) Midte.	Antal Døde eller gjennemsnitlige Antal Døde.	Forhold pro mille.
1877	25 210	437	17,33
1876	24 700	533	21,58
1875	23 941	637	26,61
1874	23 324	560	24,01
1873	22 918	432	18,82
1871—75	23 189	537	23,17
1866—70	21 252	654	30,77

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret. Behandlede.	Hele Aaret. Deraf Døde.	Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	33	-	33	8	2	10	2	3	3	5	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	48	4	34	5	7	-	1	9	5	2	3	1	1	-	-
Barselfeber	6	1	5	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2	1
Børnekopper	10	-	10	-	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	11	-	11	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	6	1
Skarlagensfeber	27	12	27	-	-	-	-	5	6	3	6	-	5	2	-
Rødlinger	6	-	6	1	-	-	-	-	-	2	2	-	1	-	-
Rosen	26	1	20	1	2	2	1	3	-	-	1	2	5	1	2
Kighoste	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	11	3	11	-	-	-	-	-	-	-	1	-	8	-	2
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	665	2	583	56	30	57	100	63	56	50	30	37	32	38	34
Lungebetændelse	71	5	60	3	6	4	6	5	3	7	5	3	3	4	11
Pleurit	14	-	12	-	-	-	-	3	3	2	-	2	1	-	1
Gigtfeber	24	1	22	4	3	4	1	2	-	2	-	2	1	1	2
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	173	3	172	10	7	8	13	9	16	27	22	27	11	12	10
Blodgang	9	-	9	-	-	-	-	2	2	-	1	1	1	-	2
Skjørbug	28	-	19	2	1	2	6	-	-	-	4	-	1	1	2
Tilsammen	1166	32	1038	90	58	87	130	105	105	104	77	76	70	67	69

	Ialt opgivne. Tilfælde.	Ialt opgivne. Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Alten. Tilf.	1 Alten. Døde.	2 Loppen. Tilf.	2 Loppen. Døde.	3 Hammerfest. Tilf.	3 Hammerfest. Døde.	4 Maasø. Tilf.	4 Maasø. Døde.	5 Kistrand. Tilf.	5 Kistrand. Døde.	6 Tanen. Tilf.	6 Tanen. Døde.	7 Vardø. Tilf.	7 Vardø. Døde.	8 Vadsø. Tilf.	8 Vadsø. Døde.	9 Syd-varanger. Tilf.	9 Syd-varanger. Døde.
Exanthematisk Typhus	33	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	8	-
Typhoidfeber	48	4	-	-	8	2	18	1	17	1	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Barselfeber	6	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1	-	-	-
Børnekopper	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	8	-
Vandkopper	11	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	27	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	12	-	-
Rødlinger	6	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Rosen	26	1	4	-	3	-	5	1	-	-	-	-	-	-	13	-	1	-	-	-
Kighoste	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbetændelse	17	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	16	9
Kusma	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrhalske Tilfælde	668	5	77	-	40	-	210	-	8	-	32	-	11	-	129	-	79	2	82	3
Lungebetændelse	75	9	3	-	-	-	37	5	5	1	2	-	1	-	5	1	19	-	3	2
Pleurit	14	-	1	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-
Gigtfeber	24	1	4	-	1	-	9	-	-	-	-	-	2	1	6	-	2	-	-	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe akut / Cholera nostras	175	5	-	-	10	-	82	3	2	-	8	-	3	-	40	1	20	-	10	1
Blodgang	9	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Skjørbug	28	-	8	-	-	-	8	-	-	-	-	-	2	-	4	-	6	-	-	-
Tilsammen	1181	47	117	-	62	2	398	10	32	2	43	-	20	1	213	3	168	14	128	15

Exanthematisk Typhus optraadte noget hyppigere end i 1876. De fleste Tilfælde kjendes fra Altens Distrikt, hvortil den vides indført to Gange; i Marts anmeldtes nogle Sygdomstilfælde i den yderste Del af Distriktet (Rognsund), sandsynlig indkommet fra Seilandets ydre Side (Hammerfest Landsogn); inden der kunde tages Forholdsregler mod samme, fik Sygdommen Anledning til at trække sig indover til Korsnæs og Komagfjord og paa en Strækning af 2—3 Mil kom til Behandling 10 Syge, men nogle flere have været angrebne; ingen døde. Anden Gang importeredes Sygdommen efter endt Loddefiske til Rafsbotn i Altens Herred med hjemvendende Fiskere fra Tufjord i Maasø Herred, hvor flere skulle have været syge i Vinterens Løb; Distriktslægen gjentager tidligere Anbefalinger af Karbolsyren paa følgende Maade: En almindelig Ølflaske fyldes med Vand, dertil sættes et Par Spiseskeer urenset Karbolsyre og rystes hyppig; af Indholdet skvættes hyppig noget omkring i Sygerummet, saa den eiendommelige Lugt stadig kjendes i det hele Hus, hvormed fortsættes, til den Syge er frisk igjen; samtidig vadskes og udluftes Sygerummet jevnlig. Hans Erfaringer om denne Fremgangsmaades Virkning mod Sygdommens videre Udbredning i et engang angrebet Hus foranlediger ham til at foreslaa den obligatoriske Indførelse (L. Follum). De 2 fra Vadsø i Januar anmeldte Tilfælde vare en Fortsættelse af den i 1876 omtalte lille Husepidemi; et tredie Tilfælde i Februar var af uvis Oprindelse (Hartmann). Ogsaa i Sydvaranger optraadte den som Fortsættelse fra 1876 og holdt sig næsten udelukkende i Neiden og Munkefjord, hvor de fleste vare angrebne; Distriktslægen var selv i Begyndelsen angreben (Brunes).

Typhoidfeber optraadte ogsaa noget hyppigere end i det foregaaende Aar; de fleste Tilfælde forekom i Hammerfest og Maasø Distrikter. Af nærmere Oplysninger meddeler Distriktslægen i Loppen, at der i Brevigbugten viste sig en liden Epidemi i en daarlig Finnehytte, hvor det første Tilfælde optraadte uden paaviselig Aarsag; fra dette smittedes 5 i samme Hus og antagelig 1 en ½ Mil derfra boende Fisker; 3 indlagdes paa Sygestuen i Brevig, hvor desuden behandledes et dødeligt Tilfælde hos 1 Fisker, som antoges smittet hjemme i Skjærvø; af de i Hjemmet behandlede døde en 15aarig Pige (Østvold). Fra Hammerfest anføres, at der i Sommermaanederne og udover Høsten optraadte enkelte milde forløbende Tilfælde i Byen, hvortil den antoges indbragt ved Tilreisende fra sydligere Distrikter (Agersborg). I Maasø Distrikt var der to mindre Epidemier, en paa Ingø og en i Kaafjord i Kjelviks Herred (Agersborg). Fra Vardø omtales, at 3 Søstre, som boede paa forskjellige Steder i Byen, angrebes; Smitten overførtes ikke videre (Clason).

Af **Børnekopper** kjendes kun omtrent det halve Antal Tilfælde mod Aaret forud. Begge fra Vadsø Distrikt anmeldte Tilfælde vare modificerede og lette Former; det ene hos en norsk Pige fra Fiskeværet Ekkerøen i Nordvaranger, det andet hos en lappisk Pige fra Sydvaranger; Smitten kunde ikke paavises, men maatte skrive sig fra russisk Territorium, hvor Sygdommen forekom; begge isoleredes i et færdigt staaende Lazaret (Hartmann). Til Sydvaranger, anfører Distriktslægen, at den indførtes fra de nærmest tilstødende Dele af Rusland; allerede tidligere vare Bygdens tre Vaccinatører satte iverk med at revaccinere; der blev afholdt Sundhedskommission, og Bygden inddelt i Distrikter med sine respektive Tilsynsmænd, ligesom der paatænktes Oprettelse af Lazaret; Sygdommen kom imidlertid kun til Kirkenæs og udbredte sig ikke videre; de Angrebne havde kun enkelte Pustler og befandt sig forøvrigt vel (Brunes).

Vandkopper antages at have været mere almindelig i Hammerfest Distrikt, end Lægen fik Kundskab om, paa Grund af det milde Forløb; den indførtes ved Fiskere fra Vardø og Vadsø (Agersborg). I Vardø herskede den hele Aaret igjennem, men kom sjelden til Behandling (Clason).

Skarlagensfebertilfælde ere kun anmeldte fra Vadsø Distrikt; den havde ingen særdeles Udbredning, men optraadte des mere ondartet. Sygdommen iagttogøs først i Mai uden kjendt Smittekilde og først i den sydlige Del af Distriktet. Næsten alle behandlede Tilfælde vare complicerede med Nephrit, Otit eller Diptherit, hvilken sidste i Regelen var den nærmeste Dødsaarsag (Hartmann).

Rosen. Fra Vardø Distrikt, hvor der sees behandlet 13 Tilfælde, anfører Distriktslægen, at rosenartede Sygdomme synes at være temmelig hyppige næsten til enhver Tid (Clason).

Diphtherisk Svælgbetændelse. Angaaende dens Optræden i Sydvaranger omtales, at den udbrød i Oktober hos Lensmanden, som det syntes overført fra Vadsø; Skarlagensfeber herskede i Vadsø, men ikke i Sydvaranger. Af Presternes Dødslister sees flere end de behandlede at have været angrebne i Neiden, men da Sygdommen indtraf senhøstes, og det næsten var ufremkommeligt, hørtes der lidet eller intet om Sygdommen førend bagefter (Brunes).

Katarrhalske Tilfælde. De anførte Dødsfald skyldes akut Bronchit, hvoraf er opgivet 168 Tilfælde (96 Md.,

76 Kv., 65 Børn og 108 Voxne). Fra Altens Distrikt anmærkes, at der i dette Aar var mærkelig faa Sygdomme i Luftveiene (Follum).

Lungebetændelse. Dødsprocenten af de Behandlede var 7,0 og det kjendte Antal Angrebne af 1000 Indvaanere vare 2,98.

Diarrhoe. Fra Loppens Distrikt omtales, at enkelte Tilfælde vare forbundne med Blodafgang (Østvold).

Med Hensyn til **Skjørbugens** Optræden anføres fra Vardø, at den sjelden behandles hos Nordmænd, men sees af og til hos tilreisende Russere, saaledes vare 3 iaar paa Sygehuset indlagte, der havde været paa Spitsbergen, Russere (Clason).

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe vil sees af følgende Tabel (se næste Spalte).

Angaaende veneriske Sygdommes Optræden i Hammerfest oplyser Distriktslægen, at af det store Antal Tilfælde hidrøre vistnok flere fra Folk udenfor Distriktet, navnlig Sømænd og Dampskibsfolk, men fremhæves dog, at Sædeligheden inden Byen er meget mislig og Savnet af et ordnet Prostitutionsvæsen føleligt (Agersborg). I Tanens Distrikt sees konstitutionel Syphilis at have forekommet i Aarets Begyndelse i Polmak, indført af en Arbeider ved Veianlægget mellem Tanen og Varangerfjord. 2 Kvinder, lidende af Urethrit opgives sendte til Tromsø for at indlægges paa Sygehus (Klouman). Fra Vardø anføres, at Syphilis sees sjelden hos Nordmænd, men af og til hos tilreisende Russere, medens Gonorrhoe stadig tilføres Byen under Loddefisket og holder sig der hele Aaret rundt (Clason).

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægernes Beretninger sammendragne Tabel (se næste Side).

Kjertelsyge. Fra Vardø anføres, at scrophuløse Lidelser ere temmelig almindelige og vanskelige at vinde Bugt med, da Boligerne i hygiænisk Henseende ofte ere elendige, især i de Maaneder, Fiskerierne staar paa, da alle Rum blive overfyldte (Clason).

Kroniske Hudsygdomme. I Vadsø siges Eczemer, som for nogle Aar siden sjelden saaes, nu at forekomme forholdsvis hyppig (Hartmann).

Svindsot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og samtlige opgivne Dødsaarsager vil sees af følgende Tabel (se Side 172).

Kardialgi. Fra Kistrand beskrives den som hyppig og tilskrives den mere og mere overhaandtagende Kaffe-

Veneriske Sygdomme udenfor Sygehus.

Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Behandlede, for hvilke er opgivet Kjøn. Md.	Kv.	Alder. Børn.	Voxne.	Opgivet Sygdomsform for Syphilis. primær.	konstitutionel.	Antal anmeldende Læger.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Alten. Beh.	Kjendte Dødsf.	2 Loppen. Beh.	Kjendte Dødsf.	3 Hammerfest. Beh.	Kjendte Dødsf.	6 Tanen. Beh.	Kjendte Dødsf.	7 Vardø. Beh.	Kjendte Dødsf.	8 Vadsø. Beh.	Kjendte Dødsf.
Syphilis	39	25	14	2	21	8	31	6	[1]) 1	5	-	-	-	20	1	1	-	12	-	1	.
Gonorrhoe, Urethrit	72	63	9	1	49	-	-	7	-	12	-	1	-	38	-	5	-	12	-	4	-

[1]) Congenital, Kv. mellem 1—5 Aar gl.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Behandlede.	Deraf Døde.	Af de Behandlede, hvis Kjøn er opgivet, vare		Af de Behandlede, hvis Alder er opgivet vare		Antal af anmeldende Læger.	Ialt opgivne	
			Md.	Kv.	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).		Tilfælde.	Dødsfald.
Kronisk Rheumatisme	140	-	104	36	-	122	10	140	-
Fnat	6	-	5	1	2	3	4	6	-
Skurv	4	-	-	4	3	1	2	4	-
Kjertelsyge	31	1	17	14	24	4	6	31	1
Rachit	6	-	2	-	6	-	3	6	-
Simpel Meningit	12	5	8	4	6	2	4	13	6
Tuberculøs Meningit	3	2	1	2	2	-	3	4	3
Svindsot	39	7	15	14	-	29	9	43	11
Kræft	11	3	6	4	-	5	5	11	3
Vatersot og Morb. Brighti	20	4	16	4	3	15	9	20	[1]) 4
Blegsot og Anæmi	46	-	1	45	4	33	6	47	[2]) 1
Menstruationsuordener	37	-	-	37	-	35	8	37	-
Kardialgi, kron. Gastrit og Dyspepsi	587	1	240	263	36	466	10	587	1
Ormesygdomme	21	-	9	9	15	3	5	21	-
Drankersygdomme	9	-	9	-	-	3	3	9	-

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.	Tilf.	Døde.
Kronisk Rheumatisme	6	-	13	-	25	-	4	-	9	-	13	-	45	-	-	-	25	-
Fnat	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skurv	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	4	1	3	-	8	-	-	-	-	-	3	-	13	-	-	-	-	-
Rachit	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Simpel Meningit	3	3	-	-	6	1	-	-	1	1	-	-	3	1	-	-	-	-
Tuberculøs Meningit	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Svindsot	2	2	1	-	23	3	3	2	4	-	2	-	3	2	5	2	-	-
Kræft	-	-	-	-	7	1	-	-	1	-	1	-	2	2	-	-	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	2	1	2	-	5	-	2	-	1	-	-	-	4	1	3	2	1	-
Blegsot og Anæmi	7	1	8	-	23	-	-	-	-	-	3	-	6	-	-	-	-	-
Menstruationsuordener	8	-	1	-	10	-	-	-	2	-	2	-	12	-	-	-	2	-
Kardialgi, Kronisk Gastrit og Dyspepsi	155	-	47	1	126	-	9	-	26	-	13	-	121	-	69	-	21	-
Ormesygdomme	-	-	-	-	16	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Drankersygdomme	-	-	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 2, af Morbus Brighti 2 Dødsfald.
[2]) Perniciøs Anæmi.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	med anført Dødsaars.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af andre Sygdomme.	til ialt opgivne Dødsaarsager.	til Dødsf. af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	16	2	-	16	12,5	12,5
Loppen	6	-	2	4	-	-
Hammerfest	23	3	10	13	13,0	23,1
Hammerfest By	19	3	8	11	15,8	27,3
Landdistrikt	4	-	2	2	-	-
Maasø	6	2	2	4	33,3	50,0
Kistrand	5	-	-	5	-	-
Tanen	1	-	1	-	-	-
Vardø	14	2	3	11	14,3	18,2
Vardø By	12	1	3	9	8,3	11,1
Landdistrikt	2	1	-	2	50,0	50.0
Vadsø	26	2	14	12	7,7	16,7
Vadsø By	23	2	12	11	8,7	18,2
Landdistrikt	3	-	2	1	-	-
Sydvaranger	16	-	15	1	-	-
Finmarkens Amt	113	11	47	66	9,7	16,7
Deraf i Byerne	54	6	23	31	11,1	19,4
— i Landdistriktet	59	5	24	35	8,5	14,3

drik (Egeberg). I Vadsø Distrikt skal den være den hyppigste Sygdom baade i By- og i Landdistrikt, uden at nogen bestemt Aarsag har kunnet paavises; ogsaa Fremmede (Finlændere) angribes hyppigt af Sygdommen efter nogen Tids Ophold i Landet (Hartmann).

Sindssygdom. Med Bidrag af Amtskommunen forplejedes fra August 1877: 37 Sindssyge, hvoraf 13 i Asyler; 12 vare hjemmehørende i Altens, 5 i Hammerfest, 1 i Maasø, 9 i Kistrands, 4 i Tanen, 5 i Vadsø og 1 i Sydvarangers Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 7 Tangforløsninger og 5 Gange Efterbyrdsoperation, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af nedenstaaende Tabel.

Ialt 12 obstetriciske Operationer, hvoraf 6 i Altens, 3 i Hammerfests og 1 i hvert af Kistrands, Tanens og Vadsø Distrikter.

Jordemoderhjelpen. I Loppens Distrikt bistod Jordemoderen ved 7 Fødsler, hvoraf 6 Issefødsler (det 7de ikke paalidelig opgivet); alle Fostre fuldbaarne og levende. I Vardø Distrikt bistod Jordemoderen ved 60 Fødsler, hvoraf 2 Tvillingfødsler. — I Sydvaranger bistod hun ved 11 Fødsler, alle Isseleier (1ste og 2det); 10 Fostre levende og fuldbaarne, 1 dødfødt i 38te Uge (vedkommende Fødendes 6te fortidlige Fødsel).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 551 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 44,2. I Lægernes Dødslister er optaget 4 Dødsfald paa Barselseng; Dødsaarsagen var Barselfeber i 1 Tilfælde, Peritonit i 1 og ikke nøiere anført i 2.

Lægerne have opgivet Dødsaarsagen ved 113 eller 29,4 pCt, af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald (384), hvoraf i Byerne 54 eller 70,1 pCt. og i Land-

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	2 [1]		-	-	2 [3]	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2 [2]		-	2	-	-	-	-	-
Rigide Fødselsdele	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Navlesnorens Omslyngning om Fosterets Hals	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Stort Foster	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	1	-	4
Tilsammen	7	-	-	3	4	-	1	-	4
	7			7			5		

[1]) Efterbyrden udtagen paa Grund af Blødning.
[2]) En opgives som Førstefødende. Hos den anden stærkt fremstaaende Promontorium.
[3]) Deraf en 1ste Tvilling (2den Tvilling født ved Naturens Hjelp.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde			Dødfødte [1].	Omkomne	
		ialt.	i 1ste Døgn [1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Alten	186	66	-	1	1	2	-
Loppen	65	38	-	-	1	5	-
Hammerfest	168	51	-	-	10	2	-
Hammerfest By	107	23	-	-	7	1	-
Landdistrikt	61	28	-	-	3	1	-
Maasø	37	45	-	-	4	11	1
Kistrand	87	36	-	3	7	7	-
Tanen	91	52	-	3	6	12	-
Vardø	106	22	-	1	1	1	-
Vardø By	68	15	-	-	-	1	-
Landdistrikt	38	7	-	1	1	-	-
Vadsø	200	95	2	2	10	10	-
Vadsø By	113	48	1	-	5	7	-
Landdistrikt	87	47	1	2	5	3	-
Sydvaranger	48	32	-	-	1	2	-
Finmarkens Amt	988	437	2	10	41	52	1
Deraf i Byerne	288	86	1	1	12	9	-
— - Landdistriktet.	700	351	1	9	29	43	1

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

distrikterne 59 eller 19,2 pCt. af de ved Sygdom foraarsagede Dødsfald.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Tilsammen.	Deraf i	
		Byer.	Landdistriktet.
Skarlagensfeber	12	11	1
Hjernebetændelse, tuberculøs Meningit og Kramper i Børnealderen	12	7	5
Svindsot	11	6	5
Diphtherisk Svælgbetændelse	9	-	9
Lungebetændelse	9	5	4
Hjerneslag	6	2	4
Akut Bronchit	5	1	4
Diarrhoe og Cholera nostras	5	3	2
Typhoidfeber	4	1	3
Vatersot og Morbus Brighti	4	2	2

Veirliget. Vinteren skildres som streng og stormfuld: Vaaren kom sent og efterfulgtes af en kort, kold og fugtig Sommer, hvorimod Høsten var mild. Høhøsten gav i Hammerfest Distrikt lidet Udbytte saa Kreaturholdet maatte indskrænkes, medens den sees i Tanen at have slaaet godt til paa Grund af enkelte Dages drivende Varme; fra Tanen omtales at Multehøsten ødelagdes saagodtsom fuldstændig af den i Begyndelsen af August indtrædende Kulde, medens Loddefisket begunstigedes af godt Veir og gav et rigt Udbytte (Klouman).

Levemaade og hygiæniske Forhold, siges i Altens Distrikt at være omtrent uforandrede, ligesaa i Loppen, hvor Distriktslægen benyttes lidet fornemmelig paa Grund af de ugunstige lokale Forhold og de smaa økonomiske Vilkaar (Østvold). Fra Hammerfests Distrikt omtales, at det ugunstige Klima og den strenge Bedrift med Fiskerierne under Vinter- og Vaartiden ligesom ogsaa Fangsten paa Spitsbergen og Novaja Semlja faar en heldig Modvegt ved den mangen Gang næsten utrolige Mængde Uldtøi, hvormed Fiskere og Fangstmænd indballere sig. Trods stærkt Misbrug af Spirituosa, fornemmelig blandt Kvænerne, er Drankersygdomme sjeldne. Der klages over Utilstrækkeligheden af Byens Melkeforsyning, hvilken Mangel navnlig føles i Mørketider; naar undtages Fisk, falder alle andre Næringsmidler kostbare, uden at deres Godhed staar i Forhold til Prisen, fornemmelig gjælder dette Melet, som indføres fra det nordlige Rusland. En stor Del af Arbeidsklassen inde i Byen forstaar ikke at sætte Tæring efter Næring; ihvorvel den i forholdsvis kort Tid kan opnaa en Fortjeneste, som er uhørt sydpaa Landet, vil den i Almindelighed allerede inden Juletiden have forbrugt samme, hvorefter der tyes til Krediten, og Levemaaden bliver derefter (Agersborg). I Maasø Distrikt har Befolkningen paa Grund af det overordentlige rige Fiske levet under forholdsvis gode økonomiske Forhold; forøvrigt sees der ingen mærkbar Forandring (Agersborg). Fra Kistrands Distrikt nævnes, at Lægen søges overordentlig sjelden, og at der i de hygiæniske Forhold ikke spores nogen Fremgang (Bjerregaard). De ere daarlige og meget daarligere end de efter Distriktets økonomiske Forfatning burde være; der findes endnu mange baade Gammer og Fællesgammer, af hvilke de første dog mangen Gang næsten maa foretrækkes for de smaa Stuer, der opføres af raa russiske Planker paa en lav Grundmur, der blot staar ovenpaa Jorden, uden Kjælder, Undergulv og Laft; uden noget Vindu til at aabne og uden nogensomhelst Indretning til at opfange og føre ud Dampen fra den Kogeovn, hvormed de ere forsynede. Kaffe nydes til Overmaal. Drikfældigheden skal i Karasjok være tiltaget noget (Egeberg). Angaaende Forholdene i Tanens Distrikt henvises til det blandt Bilag indtagne

Uddrag af Distriktslæge Kloumans Beretning, hvori behandles de særegne Eiendommeligheder for Nordmænd, Lapper og Kvæner. Fra Vardø Distrikt omtales de hygiæniske Forhold hos Almuen i Byen som ikke saa rent ilde om Sommeren og Vinteren, medens der om Vaaren fra Marts til Mai—Juni er i høi Grad overbefolket, og Urenligheden ude og inde meget stor. Den faste Befolkning er omtrent 1600 Mennesker, medens den i Fiketiden i et Par Maaneder kan gaa op til 4000—5000, der stable sig sammen i alle mulige Rum, hvor der da soves og koges Døgnet rundt, da de forskjellige Baadlag, som bo i samme Rum, sove og spise til forskjellige Tider, eftersom de komme hjem af Søen; derfor er der i disse bestandig en overordentlig varm, fugtig og kvalm Luft. De samme Forhold findes ogsaa i Landdistriktet. Alle voxne Mænd af Almuesklassen ere Fiskere, enkelte drive dog Haandverk en Del af Aaret. Almuen lever almindelig godt, dog var Vinteren 1876—77 maaske noget trang, da Fiskeriet i 1876 slog aldeles feil. Vinteren 1877—78 var derimod usædvanlig god efter et særdeles godt Fiske. Fisk og Kjød ere ikke vanskelige at erholde, og Russerne bringe en hel Del Grønsager til rimelige Priser. Melk derimod er til sine Tider endog ikke at faa, hvorfor der forbruges ikke lidet kondenseret Melk, da Kaffeen, hvoraf der nydes meget, ikke taales godt uden Melk. Brændevinsdrik og Fylderiet siges heller at tiltage end at aftage (Clason). I Vadsø Distrikt gaa Forholdene fremad, navnlig for Byens Vedkommende; de Huse, der bygges, ere mere tidsmæssige, Overfylding af Boliger finder neppe mere Sted. Som et Fremskridt nævnes, at Kirken nu er forsynet med fortrinlige Ovne, hvorved sikkerlig vil undgaaes mange Forkjølelser og Lungebetændelser, som tidligere ikke sjelden var Følgen af, at Folk kom frem til den iskolde Kirke varme og forpustede efter en lang Vandring. Næringsmidlerne ansees hensigtsmæssige; det bliver efterhaanden mere almindeligt blandt Almuen saavel i Byen som paa Landet at holde Kjør, hvorved et betyS avn afhjelpes navnlig for de mindre Børns Vedkommende, hvem det tidligere, især blandt den norske Landbefolkning ofte var vanskeligt at skaffe den fornødne Melk. Oprettelsen af et Brændevinsbolag, som er paa Bane, haabes at ville i nogen Mon virke hemmende paa den temmelig almindelige Misbrug af stærke Drikke (Hartmann). Fra Vadsø omtales en kvænsk Kone, som behandler udvortes Sygdomme ved Massage, der i Finland er et gammelt Folkemiddel. Fra Sydvaranger siges Bygden snarere at være gaaet tilbage i materielt Velvære end fremad, da Fisket i mange Aar har været misligt; der fiskedes vistnok godt i Vardø, men de færreste deltog i dette Fiske. I Renlighed og Orden inden Husene spores ingen Forandring til det Bedre (Joh. Brunes).

Af **fattige Syge** og syge Fiskere opgives af Lægerne følgende Antal behandlede:

Lægedistrikt.	For Regning af		
	Fattigvæsenet.	Amtets Medicinalfond	
		ialt.	deraf paa Sygehus.
Alten	65	43	-
Loppen	6	-	
Hammerfest	33	3	
Maasø	1	36	
Kistrand	ingen	-	
Tanen	4	-	-
Vardø	17	-	-
Vadsø	66	109	9
Sydvaranger	27	-	-
Tilsammen	219	191	9

Fra Vadsø anføres, at de fleste af den mandlige Befolkning nyde den største Del af Aaret fri Lægehjelp og tildels fri Medicin for Medicinalfondets Regning.

I **Sundhedskommissionerne** afholdtes følgende Antal Møder: i Altens Distrikt 2 (et i Alten og et i Talvik); i Loppens Distrikt 1 (i Hasvik); i Hammerfests Distrikt 5 (i Hammerfest By fire, i Kvalsund et); i Kistrands Distrikt 2 (et i Karasjok, et i Lebesby); i Tanens Distrikt 1 (i Tanen); i Vardø Distrikt 4 (i Vardø); i Vadsø Distrikt 1 (i Landsognet), i Sydvarangers Distrikt 2. I Maasø Distrikt afholdtes intet Møde. Fra Loppen-Øksfjords Herreder af Loppens Distrikt samt fra Hammerfest og Sydvarangers Distrikter anføres hele Kommunebestyrelsen at være indtraadt i Sundhedskommissionen. Af Forhandlingsgjenstande nævnes foruden Foranstaltninger mod Børnekopper og andre epidemiske Sygdomme, Foranstaltninger til Bortskaffelse af Fiskeaffald fra Loppens og Vardø Distrikter, — om Vaccinationen i Hammerfest og Kistrands Distrikter, — i Tanen Gjennemgaaelse af Sundhedsforskrifter og Distriktets Inddeling i Roder, — i Vardø Foranstaltninger i Anledning af Ankomsten af en syphilitisk Familie fra den murmanske Kyst, — ligesaa i Vadsø i Anledning af det store Antal veneriske Sygdomstilfælde.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde:

i Altens	Distrikt	108
- Loppens	—	11
- Hammerfest	—	83

i Maasø	Distrikt.....	29
- Kistrands	—	93
- Tanens	—	10
- Vardø	—	91
- Vadsø	—	-
- Sydvarangers	—	69
	Tilsammen	494.

Fra Loppens Distrikt anføres, at der i Hasvik vaccineredes oftere med uheldigt Udfald, og at der var Mangel paa Materie; i den søndre Del af Distriktet vaccineredes ikke paa Grund af den fremskredne Aarstid ved Lægens Tiltrædelse: i Loppen havde Hjelpevaccinatøren undladt Vaccination angivelig af Mangel paa Tid. I Vadsø Præstegjeld udførtes ikke Vaccination paa Grund af herskende Skarlagensfeber, og i Næsseby Sogn blev den afbrudt ved Hjelpevaceinatørens Sygdom. — Fra Sydvarangers Distrikt opgives 648 Revaccinationer.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 2 over Døde og 2 over Levende, tilsammen 4, hvoraf 1 i hvert af Hammerfest, Vardø, Vadsø og Sydvarangers Distrikter.

Amtet har 4 faste **Sygehuse** — i Alten, Hammerfest, Vardø og Vadsø — samt 3 — i Brevik, Maasø og Gamvik —, som holdes aabne i Fisketiden. Maasø Sygehus, der var i Virksomhed i første Halvdel af Aaret, belægges for Fremtiden, ifølge Amtsformandskabets Beslutning, kun fra 1ste Marts til 30te Juni. — I Vadsø oprettedes et Koppelazaret. Paa Vardøhus findes en Sygestue.

Af **Badeindretninger** omtales fra Hammerfest en mindre vel vedligeholdt for Damp- og Karbad, — fra Vardø 3 Dampbadindretninger (1 ved Sygehuset, 1 privat Kvæn-Badstue og 1 ved Moloarbeidet), — samt paa Vadsø 3 russiske Dampbad, som søges flittig af den kvænske Befolkning.

Amtets 2 **Apotheker** — i Hammerfest og Vadsø — visiteredes; i Vardø haves af Vadsø Apothek en Filialafdeling, som aabnedes i April under Bestyrelse af 1 examineret Pharmaceut og 1 Discipel. Personalet bestod foruden Apothekeren i Hammerfest af 2 Disciple og i Vadsø af 1 Discipel.

Medicinalpersonalet bestod af 9 Læger, 16 Jordemødre og 24 Hjelpevaccinatører, nemlig i:

1. Altens Distrikt: 1 Læge, bosat i Alten; 3 Jordemødre; 4 Hjelpevaccinatører.
2. Loppens Distrikt: 1 Læge, bosat i Hasvik (3 Maaneder af Aaret paa Breviks Sygehus); 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører (1 Post ledig).
3. Hammmerfest Distrikt: 2 Læger, bosatte i Hammerfest; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører.
4. Maasø Distrikt: Distriktslægeposten ubesat; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatörer.
5. Kistrands Distrikt: 1 Læge, bosat i Kistrand; 2 Jordemødre (1 Post ledig); 4 Hjelpevaccinatører (1 Post ledig).
6. Tanens Distrikt: 1 Læge, bosat i Tanen; 2 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører (1 Post ubesat).
7. Vardø Distrikt: 1 Læge, bosat paa Vardø; 1 Jordemoder; 3 Hjelpevaccinatører.
8. Vadsø Distrikt: 1 Læge, bosat i Vadsø; 3 Jordemødre; 2 Hjelpevaccinatører (deraf 1 Jordemoder).
9. Sydvarangers Distrikt: 1 Læge, bosat i Sydvaranger; 1 Jordemoder; 2 Hjelpevaccinatører (1 Post ledig).

C. Uddrag og Sammenstilling

af de ifølge Lov af 27de Februar 1866 og Indre-Departementets Cirkulære af 17de Marts samme Aar fra Dyrlægerne indkomne Beretninger om Sundhedstilstanden blandt Husdyrene og om Veterinærvæsenets Tilstand m. m. i 1877*).

Sundhedstilstanden skildres fra de fleste Distrikter som god, fra enkelte, navnlig de nordligste, som usædvanlig god. En Undtagelse danner nordre Bergenhus Amt, hvor den betegnes som temmelig mislig. «I Foraaret var her paa Grund af Kulde og langsom Snesmeltning en Bunød, som førte til Udsultning og Død af Tusinder af Faar og ikke faa Ungkjør. Mange høitliggende og 2—3 Mile fra Kysten liggende Gaarde mistede Alt, hvad de eiede af Faar og paa lange Strækninger i Sognefjorden døde omtrent hvert eneste Lam, fordi de udhungrede Mødre ikke formaaede at ernære dem. Sommeren var mindre mild, og om end Havregangene vare bedre, befandtes Kreaturerne dog ved Indsætningen om Høsten i en alt andet end tilfredsstillende Stand. Diarrhoe og Blodpis vare Følger af Sultefodringen. Uldædning var almindelig udbredt» (Schmidt).

Af mere udbredte Sygdomsformer anføres forøvrigt katarrhalske Affektioner og Kverke for Hestens, Fordøielsessygdomme, Benskjørhed og Slikkesyge for Koens Vedkommende.

De væsentligste i 1877 hos Husdyrene behandlede Sygdomme ville sees af følgende Tabeller, sammendragne efter de fra Dyrlægerne indkomne Beretninger (se Tabel I—V).

*) Ifølge den officielle Fortegnelse over autoriserede Dyrlæger i 1877 var deres Antal 79. Af disse antages 8 ikke at have praktiseret.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af Dyrlæger, deres Fordeling paa Amterne m. m.

Overøvrighedsdistrikter.	Antal Dyrlæger.	Antal Dyrlæger fra hvem Indberetning er indkommet.	De sidstnævntes Bopæl.
Christiania By.....	8	3	Christiania.
Akershus Amt	7	5	Skedsmo, Ullensaker, Nannestad, Eidsvold, Urskoug.
Smaalenenes —	8	6	Eidsberg (2), Trygstad, Sarpsborg, Fredriksstad, Fredrikshald.
Buskeruds —	4	4	Drammen (2), Hønefos, Kongsberg.
Jarlsberg-Laurvigs —	3	2	Tønsberg, Laurvik.
Hedemarkens —	11	9	Kongsvinger, Hof, Elverum (2), Aamot, Tønset, Vang, Ringsaker (2).
Christians —	9	9	Gran, Land, nordre Aurdal, østre Toten, Gjøvik, Lillehammer, Faaberg, nordre Fron, Vaage.
Bratsbergs —	3	3	Skien, Hiterdal, Hviteseid.
Nedenæs —	1	-	Arendal.
Lister-Mandals —	1	1	Mandal.
Stavanger —	1	1	Stavanger.
Bergens By og søndre Bergenhus —	5	3	Bergen, Stordø, Vos.
Nordre Bergenhus —	2	1	Florø.
Søndre Trondhjems —	4	4	Trondhjem (2), Melhus, Ørlandet
Nordre — —	7	7	Nedre Stjørdal, Frosten, Skogn, Værdal, Inderøen, Stenkjær, Overhalden.
Nordlands —	1	-	
Finmarkens —	1	-	
Uopgivet Bosted.....	3	-	
Tilsammen	79	58	

Hesten.

Ialt haves Opgaver over 118 dræbte paa Grund af Sygdom og 262 døde.

Af **Miltbrand** er opført 3 Tilfælde i Nordhordland og 1 Tilfælde i Kinn. Dyrene døde. Fra Hiterdal i Bratsbergs Amt nævnes 11 Tilfælde af Springorm. Samtlige helbrededes (Strand).

Af **Typhus** er forekommet faa og sporadiske Tilfælde. 2 af disse betegnes som Rygmarvstyphus, 1 (dræbt) i Torsnæs Annex til Borge i Smaalenene og 1 (helbredet) i Leksviken i nordre Trondhjems Amt.

For **Kværke** er i 1877 opgivet omtrent det samme Antal behandlede Heste som i 1876 og blot noget over Halvdelen af de i 1875 behandlede. Sygdommen nævnes fornemlig i det Østenfjeldske og i nordre Trondhjems Amt. Den forekom dels i Vaarmaanederne fra Februar til Juni, i enkelte Distrikter (Tønsbergs Omegn, Toten) om Høsten og var i Almindelighed godartet, men i Smaalenene, paa Toten, i Hviteseid, i Tønsbergs og Skiens Omegn tildels ondartet. Smitte anføres.

Af **kværkeagtig Strengel** forekom mange Tilfælde i Vos og Vossestranden som Fortsættelse af den i Beretningen for 1876 omtalte Epizooti. Sygdommens Sæde var Svælget og Mandlerne, der ofte svulmede op i den Grad, at Luftrørssnit maatte gjøres. Sygdommen var meget smitsom. Af 169 Behandlede døde 15 (Hall).

Koen.

Ialt haves Opgaver over 963 dræbte paa Grund af Sygdom og 188 døde.

Miltbrand, Typhus og **ondartet Katarrhalfeber.** 2 Tilfælde forekom paa Ringerike, 1 i Vestfossen med pludselig Død. Milten var sort og i opløst Tilstand. Hos 2 Kjør i Sandsvær fandtes Milten opsvulmet og gangrænøs. I Numedal forekom 1 og i Hviteseid 4 Tilfælde (K[1]). I Elverum opstod Sygdommen i Slutningen af Mai og Begyndelsen af Juni hos en Besætning paa 6 Dyr hvoraf 4 bleve angrebne; 2 dræbtes og 1 døde; et Svin, som havde nydt af Kjødet af en af Kjørene fik Brækmidler med god Virkning; ogsaa 2 Gjeder helbrededes, hvorimod 1 Kat døde (M) (Øvergaard). 4 andre Tilfælde forekom desuden paa Hedemarken (K). I Faaberg forekom et Tilfælde af Miltbrandapoplexi. I Gausdal angrebes 16 Kjør, hvoraf 8 dræbtes og 1 døde (T). I Øier forekom 2 Tilfælde (Lungetyphus). I Bæverdalen i Lom indtraf i September 2 Tilfælde i et Sætergrandelag, hvor Sygdommen var forekommen i 1876 (M) (Bjørndal). 2 Tilfælde forekom i April og December i Vaage (M). I Lervik i søndre Bergenhus Amt fandtes 2 Tilfælde hos Kjør og desuden 26 hos Faar (M). I nordre Bergenhus Amt optraadte 12 Tilfælde paa 5 Gaarde i Guddal og 14 i Bøgstad Annex til indre Holmedal (alle K). Paa det sidstnævnte Sted var Ventilationen ufuldstændig, og det meget lave Fjøs bygget over en Gjødselskjelder. Efterat Fjøset var udluftet og desinficeret, opstod intet nyt Tilfælde (Schmidt).

Paa Gaarden Sluppen i Strinden i søndre Trondhjems Amt optraadte fra Midten af Mai (T) en større Epizooti, i hvis Behandling flere Dyrlæger deltog. Allerede i Slutningen af Januar døde en Ko af Sygdommen, den anden Angrebne døde i April men i den anden Uge af Mai forfleredes Antallet af Angrebne i en betydelig Grad, saa at der indtil 25de Mai vare døde eller nedslagtede 28 af den oprindelig af 54 Melkekjør bestaaende Besætning. Resten (26 Kjør) nedslagtedes Dagen efter og befandtes alle angrebne. Sygdommen ytrede sig med Skjælven, Krampe og Død inden ½ til 18 Timer og Obduktionen viste betydelig Blodudtrædelse i Slimhinderne, langs Tarmkanalerne, især Tyndtarmene, Mave og Hjertet. Blodet af et af de angrebne Dyr blev undersøgt, uden at *Bacillus anthracis* i samme eftervistes. Isolation af de friske Dyr kom først istand efterat 5 Dyr vare døde af Sygdommen. Hos 2 af de Mennesker, der havde behandlet Dyrene før eller under Nedslagtningen, opstod ondartede Furunkler samt hos den ene betydelig Almenlidelse, begge helbrededes.

I Værdalen forekom 4 Tilfælde (K) og i Frosten 1.

Ægte Kopper iagttoges blandt andre Steder i Aamot i Hedemarkens Amt hos en aarsgammel Tyr. Pustlerne vare udbredte i stor Mængde over Pungen, den indvendige Side af Laarene, Brystet og Halsen. En Pustel sad paa det ene Øie og havde Destruction af dette til Følge (Myklebye).

Tuberkler iagttoges hos en Besætning paa 22 Kjør i Furnæs paa Hedemarken. Sygdommen havde hersket paa Stedet i flere Aar, og Besætningens Individer stode i nært Slægtskabsforhold til hverandre. Totalnedslagtning blev iværksat (Stenersen). Paa en Gaard ved Trondhjem reduceredes en Besætning paa 60—70 Stykker af blandet Ayshire- og norsk Race paa Grund af samme Sygdom til 8—10 Stykker.

Benskjørhed og **Slikkesyge** skildres som meget udbredt i det Østenfjeldske og i Værdalen i nordre Trondhjems Amt. Der opgives at være behandlet samme store Antal Dyr som i 1876 men langt flere have været angrebne. Som Aarsag anføres af de fleste Dyrlæger den

[1]) K = Katarrhalfeber, M = Miltbrand, T = Typhus.

Tabel I. Sygdomme hos Hesten [1].	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.
Miltbrand	4	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Springorm	11	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus	13	1	4	7	1	-	1	-	-	-	7	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Føllesyge	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Neldefeber	27	-	-	5	-	-	-	-	-	-	23	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen, Pletfeber	202	1	2	36	37	-	-	18	-	-	39	-	-	13	-	-	10	-	-	25	-	-
Muk	679	-	-	54	59	-	-	38	-	-	124	-	-	92	-	-	40	-	-	133	-	-
Katarrhalfeber, Influenza	49	-	2	11	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	21	-	-
Andre katarrhalske Tilfælde, Strengel	1765	1	19	50	110	-	-	130	-	1	158	-	-	88	-	-	59	-	-	604	-	1
Kværke	1107	4	34	48	28	-	1	174	-	4	169	3	6	74	-	1	69	-	6	252	-	4
Halsbetændelse	305	-	3	36	6	-	-	18	-	-	51	-	-	42	-	1	5	-	-	41	-	1
Lunge-, Brystbetændelse	174	2	21	42	13	-	2	3	-	-	4	-	1	9	-	3	8	-	-	54	-	3
Brystvatersot	16	4	7	10	-	-	-	1	1	-	-	-	-	6	2	2	-	-	-	1	-	-
Hjerte-, Hjerteposebetændelse	10	1	2	6	4	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber	155	1	1	37	41	-	-	10	-	1	19	-	-	6	1	-	7	-	-	12	-	-
Diarrhoe	220	3	8	45	19	-	-	18	1	-	29	-	2	17	1	1	5	-	1	63	-	1
Forstoppelse	195	-	11	24	7	-	2	27	-	1	21	-	1	42	-	4	6	-	1	54	-	2
Indigestion	1136	-	-	55	83	-	-	104	-	-	208	-	-	159	-	-	77	-	-	159	-	-
Kolik	938	6	63	56	141	-	9	54	-	2	119	-	12	98	-	6	80	-	6	109	-	5
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	114	4	31	35	2	-	1	11	-	-	8	1	7	7	-	3	1	-	1	41	3	3
Gastrisk Feber	49	-	2	12	1	-	-	2	-	-	12	-	-	11	-	-	-	-	-	10	-	1
Leverbetændelse, Galdefeber, Gulsot	7	1	1	3	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-
Ormetilfælde	112	-	1	27	1	-	-	4	-	-	5	-	-	8	-	-	6	-	-	52	-	-
Hjernebetændelse, Koller	52	5	9	22	3	1	-	3	1	-	2	1	-	8	-	-	5	-	3	3	-	1
Lamheder	88	16	2	29	8	-	1	11	4	-	18	1	-	10	2	-	4	2	-	7	2	-
Kramper	10	1	-	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	3	1	-
Stivkrampe	11	2	8	7	2	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyrebetændelse	60	1	8	26	7	-	-	13	-	1	5	-	1	6	-	2	-	-	-	5	1	1
Skab	45	-	-	11	-	-	-	7	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Udslet, Lus, Kløe	900	-	-	49	30	-	-	52	-	-	76	-	-	124	-	-	30	-	-	225	-	-
Asthma	158	4	1	35	2	-	-	9	-	-	8	-	-	36	1	-	8	-	-	43	2	1
Øiensygdomme	208	1	-	46	16	-	-	6	-	-	23	-	-	27	-	-	7	-	-	49	1	-
Efterbyrdens forhalede Afgang	7	-	-	6	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Yverbetændelse	19	-	-	7	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
Spat	252	1	-	13	35	-	-	15	-	-	32	-	-	91	-	-	-	-	-	14	1	-
Galler	257	-	-	10	45	-	-	17	-	-	103	-	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-
Forrækkelser	221	2	-	11	-	-	-	5	-	-	70	1	-	52	-	-	-	-	-	49	1	-
Benbrud	33	8	2	8	-	-	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tandfeil	207	-	-	8	-	-	-	6	-	-	8	-	-	54	-	-	-	-	-	21	-	-
Andre chirurgiske Tilf.	5052	34	12	54	461	-	-	510	-	-	478	7	2	364	1	1	234	3	-	1717	7	4
Operationer:																						
Kastrationer	1655	2	-	49	31	-	-	120	1	-	212	-	-	58	-	-	46	-	-	250	-	-
Fødselshjelp	29	4	-	9	-	-	-	1	-	-	19	1	-	-	-	-	1	1	-	5	1	-

[1]) Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde opgives som behandlede følgende: Feber 3, Knudefeber 3, Forfangenhed 7 (1 dræbt), Kræft 4 Abort 6, Børbetændelser 6, Urintrang 2, Blodpis 6, Vatersot 9 (1 dræbt, 1 død), Brok 7. For Udslet er i Gjøvik behandlet et ikke

C. No. 4 (1877).

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
29	-	2	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	24	1	-
78	-	-	14	-	-	3	-	-	5	-	-	34	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	36	-	-
15	-	1	3	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
135	1	-	52	-	2	-	-	-	-	-	-	169	-	15	13	-	-	-	-	-	62	-	-	185	-	-
154	-	5	50	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	1	28	-	1	102	-	4
29	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	1	77	-	-
13	-	2	5	1	1	-	-	-	-	-	-	8	-	1	3	1	-	-	-	-	10	-	3	44	-	5
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	-	-	10	-	-	2	-	-	5	-	-	9	-	-	5	-	-	-	-	-	6	-	-	5	-	-
20	1	-	3	-	-	5	-	-	2	-	-	12	-	2	2	-	-	-	-	-	6	-	1	19	-	-
15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	19	-	-
122	-	-	38	-	-	2	-	-	12	-	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	-	115	-	-
82	-	7	11	-	-	3	-	-	8	-	1	62	3	9	25	3	2	-	-	-	55	-	1	91	-	3
10	-	5	2	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	2	1	-	1	-	-	-	6	-	1	22	-	6
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	-	1	2	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	3	-	-
3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	15	1	3
12	1	-	3	1	-	-	-	-	2	-	-	5	1	-	1	-	1	-	-	-	2	1	-	5	1	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	-
9	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	-	5	-	1
10	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
85	-	-	25	-	-	2	-	-	30	-	-	81	-	-	-	-	-	1	-	-	94	-	-	45	-	-
24	-	-	3	-	-	-	-	-	2	1	-	5	-	-	2	-	-	-	-	-	8	-	-	8	-	-
40	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	13	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-	-	23	-	-
3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	1	1	3	3	-
109	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	5	-	-
399	4	2	127	3	2	12	1	-	29	-	-	30	-	-	5	-	-	-	-	-	241	2	-	445	6	1
414	-	-	24	-	-	-	-	-	30	-	-	57	-	-	-	-	-	-	-	-	183	-	-	230	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-

(3 dræbte), Tuberkler 4 (3 dræbte, 1 død), Forgiftning 1 (dræbt), Hjerteklap 1, Ruptur af Aorta 1 (død), Lamhed i Spiserøret 1, Trommesyge 3, angivet Antal Heste.

Tabel II. Sygdomme hos Koen[1].	Hele Riget.			Antal anmeldende Læger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.
Typhus, Miltbrand og ondartet Katarrhalfeber	144	91	30	21	-	-	-	-	-	-	14	-	6	7	1	6	-	-	-	8	4	1
Kalvningsfeber	329	115	19	49	41	25	-	27	10	-	22	12	2	65	25	-	28	6	-	21	7	1
Børbetændelse	110	17	8	30	4	1	-	13	2	-	2	-	-	13	5	-	4	-	-	18	1	2
Ægte Kopper	40	-	-	3	-	-	-	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Rosen	40	1	1	14	1	-	-	13	-	-	2	-	-	5	-	-	-	-	-	3	-	-
Klov- og Mundsyge	372	11	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	366	7	2
Katarrhalfeber og andre katarrh. Tilfælde	326	11	10	33	5	-	-	3	2	-	23	-	-	10	-	-	2	-	2	235	5	5
Halsbetændelse	37	2	1	11	4	-	-	9	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Lunge- og Brystbetænd.	193	31	3	33	13	2	-	16	3	-	3	-	-	20	6	-	5	1	-	71	9	3
Brystvatersot	12	6	3	7	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-
Hjerte-, og Hjertepose-betændelse	42	30	6	20	1	-	-	4	1	1	6	6	-	2	2	-	2	2	-	4	3	1
Rheumatisme og rheumatisk Feber	149	2	1	27	2	-	-	27	1	-	6	1	-	8	-	-	4	-	-	17	-	-
Diarrhoe	383	25	9	52	15	3	-	34	1	1	21	1	-	27	2	-	13	-	-	62	3	2
Forstoppelse	558	29	10	46	19	4	-	55	6	-	66	1	-	14	1	-	56	1	-	170	3	3
Indigestion	874	6	3	48	30	-	-	102	-	-	76	1	-	44	-	-	25	-	-	187	1	-
Kolik	84	2	1	20	-	-	-	23	1	-	27	-	-	-	-	-	2	-	-	4	-	-
Forgiftninger	36	5	1	8	-	-	-	21	2	1	2	-	-	2	1	-	2	1	-	-	-	-
Trommesyge	330	14	3	42	16	1	-	13	-	-	-	-	-	27	-	-	7	-	-	147	2	2
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	135	31	6	28	6	1	-	4	1	1	3	3	-	11	4	-	6	2	-	34	5	1
Gastrisk Feber	198	11	6	24	5	2	-	23	-	-	32	2	2	15	1	-	-	-	-	43	3	2
Leverbetændelse, Galdefeber, Gulsot	67	5	-	21	1	-	-	3	-	-	9	-	-	5	-	-	1	1	-	15	1	-
Vatersot	27	3	-	7	-	-	-	3	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	25	13	1	12	-	-	-	2	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-
Lamheder	53	11	-	18	-	-	-	8	4	-	10	2	-	1	1	-	-	-	-	4	1	-
Kramper	23	3	2	9	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	3	-	-	4	2	-
Nyrebetændelse	17	5	2	9	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Blodpis	330	24	14	41	6	-	-	21	1	2	39	2	1	35	4	-	66	3	2	38	2	1
Skab	140	-	-	11	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-
Udslet, Lus, Kløe	9002	3	4	48	68	-	-	1961	-	-	1681	-	-	730	-	-	242	-	-	2653	2	4
Parresyge	13	7	1	6	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Lungetæring, Tuberkler, Perle- og Rognesyge	94	64	4	17	-	-	-	5	3	1	14	3	-	2	2	-	3	3	-	27	25	-
Benskjørhed, Slikkesyge	3240	281	10	43	5	-	-	96	28	-	180	18	-	68	16	-	33	12	-	2122	59	-
Øiensygdomme	119	1	-	33	1	-	-	11	-	-	6	-	-	5	-	-	2	-	-	57	1	-
Kalvekastning, Aborter	427	-	2	29	-	-	-	22	-	-	10	-	-	28	-	-	29	-	-	149	-	-
Krængning og Fremfald af Børen	36	2	-	13	-	-	-	1	1	-	2	-	-	5	-	-	-	-	-	2	-	-
Efterbyrdens forhalede Afgang	702	3	5	55	21	-	-	67	-	-	50	-	-	77	-	-	61	-	-	119	-	-
Yverbetændelse	601	6	2	55	19	-	-	51	1	-	39	-	-	81	1	-	24	-	-	164	2	1
Forstoppet Patte	22	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Feil ved Melken	495	-	-	37	9	-	-	12	-	-	65	-	-	16	-	-	26	-	-	57	-	-
Forrækkelser	56	2	-	7	-	-	-	-	-	-	4	1	-	6	-	-	-	-	-	8	-	-
Benbrud	17	11	-	7	-	-	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-
Andre chirurgiske Tilf.	2720	39	11	47	8	-	-	62	6	-	109	1	7	134	5	-	39	12	-	2006	7	4
Operationer:																						
Kastrationer	48	1	-	14	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	14	-	-
Fødselshjelp	491	25	2	55	18	2	-	56	5	-	39	2	-	55	2	-	33	2	-	74	3	1

[1]) Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde opgives følgende behandlede: Putrid Feber 2 (1 dræbt), Feber 9, Falske Kopper 64, Stiv 3 (1 dræbt), Falske Veer 7, Børvatersot 1 (1 dræbt), Skedefremfald 8, Blærebetændelse 1 (1 død), Benbetændelse 3 (1 dræbt).

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
26	10	5	6	4	1	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	26	23	3	50	45	5	5	4	1
28	4	3	33	13	2	2	-	-	2	2	-	22	5	7	-	-	-	-	-	-	20	3	2	18	3	2
6	1	-	-	-	-	2	2	-	1	-	-	11	1	3	10	2	3	-	-	-	4	-	-	22	2	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	1	-	-	-	-	-	-	10	-	-
6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	3	2	24	-	1
8	1	-	10	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
9	2	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-	-	46	5	-
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	5	3	-	5	5	-
13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	30	-	-
65	5	3	24	1	-	2	-	-	3	-	-	30	4	3	7	1	-	11	-	-	17	1	-	52	3	-
39	1	3	3	2	-	4	-	-	4	-	-	23	5	2	6	-	-	4	-	2	33	4	-	62	1	-
50	3	-	82	-	-	4	-	-	18	-	-	131	-	2	18	1	1	1	-	-	14	-	-	92	-	-
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	15	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1	-
46	4	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	15	1	-	3	-	1	-	-	-	7	-	-	45	6	-
13	4	-	10	1	-	3	2	-	2	1	1	13	2	2	2	1	-	-	-	-	6	-	1	22	4	-
29	-	1	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	29	3	1
9	-	-	3	-	-	1	1	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	6	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	13	3	-
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-		-	-	-	-	-	-	1	-	-	12	8	1
13	3	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	6	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-	7	-	1
7	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
19	-	1	15	2	-	1	-	-	3	-	-	33	6	4	4	-	-	-	-	-	29	2	-	21	2	3
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74	-	-
338	-	-	65	1	-	4	-	-	60	-	-	280	-	-	-	-	-	-	-	-	698	-	-	222	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	6	4	-
28	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5	2	3	2	1	-	-	-	-	-	-	5	4	-
406	134	2	70	7	1	4	1	-	-	-	-	8	1	1	2	-	-	-	-	-	7	-	-	239	5	6
15	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	10	-	-
86	-	2	37	-	-	-	-	-	4	-	-	31	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	27	-	-
3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-
71	-	2	46	-	-	5	-	-	2	-	-	43	2	3	9	-	-	-	-	-	37	-	-	94	1	-
91	1	1	20	-	-	2	-	-	5	-	-	20	1	-	2	-	-	-	-	-	20	-	-	63	-	-
20	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	-	-	7	-	-	-	-	-	6	-	-	25	-	-	9	-	-	-	-	-	59	-	-	183	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	1	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	8	4	-
84	2	-	31	-	-	8	3	-	8		-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	82	2	-	134	1	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	9	-	-
75	1	1	18	4	-	-	-	-	2	-	-	10	1	-	2	-	-	-	-	-	36	1	-	73	2	-

krampe 3 (1 dræbt, 2 døde), Apoplexi 3 (1 dræbt, 2 døde), Asthma 9 (2 dræbte), Bugvatersot 1 (1 dræbt), Brok 12 (5 dræbte), Ormetilfælde

Tabel III. Sygdomme hos Faaret og Gjeden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Læger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.
Faaret[1].																						
Miltbrand	26	-	26	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus	20	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Børbetændelse	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Klov- og Mundsyge	10	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber, andre katarrhalske Tilfælde, Halsbetændelse	71	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48	1	-
Lunge-, Brystbetændelse	21	5	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2
Brystvatersot	5	1	3	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe	10	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Forstoppelse, Indigestion	14	3	2	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trommesyge	4	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	7	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flyndresyge, Vatersot, Blegsot, Leversyge, Leverikter	248	14	19	15	-	-	-	16	-	5	10	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
Dreiesyge	36	23	6	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	3	-	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lamheder	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kramper	21	4	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skab	26431	8	5	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe	251	-	-	6	-	-	-	27	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	29	-	-	9	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
Skede- og Børkrængning	7	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	20	1	-	6	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Chirurgiske Tilfælde	38	2	-	12	-	-	-	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-
Operationer:																						
Kastrationer	604	-	-	20	-	-	-	36	-	-	5	-	-	-	-	-	6	-	-	104	-	-
Fødselshjelp	23	1	-	9	1	-	-	8	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Gjeden[2].																						
Miltbrand	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Katarrhalske Tilfælde	34	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	-	2
Lunge- og Brystbetænd.	11	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	-
Brystvatersot	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dreiesyge	9	7	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skab	14	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe	1997	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	-	-
Yverbetændelse	40	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	44	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	-	-
Operationer:																						
Kastrationer	11	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Fødselshjelp	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-

[1]) Foruden de i Tabellen opførte Tilfælde opgives følgende behandlede: Stivkrampe 7 (3 dræbte, 1 død), Rheumatisme 8, Kolik 1,
[2]) Desuden opgives som behandlede følgende Tilfælde: Lamhed 2, Halsbetændelse 1, Forgiftning 4 (1 død), Indigestion 1, Forstoppelse 5,

C. No. 4 (1877).

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	3	1
4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	9	1	2
3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	5	1	1
36	-	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	52	8	1	124	5	4
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	32	20	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	20	4	5
98	-	-	15	-	-	-	-	-	3616	-	-	8200	-	-	40	-	-	14450	8	5	-	-	-	12	-	-
6	-	-	-	-		-	-	-	200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	2	-	-
8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	3	-	-
7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	11	-	-
2	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	13	-	-
68	-	-	10	-	-	4	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	53	-	-	302	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1939	-	-	12	-	-	-	-	-
40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Nyrebetændelse 3, Blodpis 3, Urintrang 2, Udtagelse af Efterbyrden 1.
Diarrhoe 3, Trommesyge 1, Leverbetændelse 10 (2 døde), Blodpis 5, Urintrang 1, Vatersot 13.

Tabel IV. Sygdomme hos Svinet og Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Læger.	Chrlstiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.
Svinet [1]).																						
Miltbrand	42	2	10	7	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Grisefeber	31	5	1	16	-	-	-	2	1	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	3	-	-
Børbetændelse	4	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mæslinger	9	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Rosen, Pletfeber	132	4	7	21	-	-	-	4	1	-	4	-	-	12	1	-	8	-	-	5	-	1
Katarrhalfeber, andre katarrhalske Tilfælde	11	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Halsbetændelse	39	3	2	15	-	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-	5	2	-	8	1	-
Lunge-, Brystbetændelse	61	17	5	19	2	1	-	5	1	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	16	3	3
Hjertebetændelte	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber	71	6	-	16	-	-	-	14	1	-	1	1	-	6	-	-	3	-	-	23	-	-
Diarrhoe	69	1	2	9	-	-	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	15	-	-	40	-	2
Forstoppelse, Indigestion	123	6	2	32	-	-	-	17	-	-	7	-	-	21	2	-	6	1	-	24	1	2
Kolik	24	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	2
Forgiftning	12	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	43	11	2	11	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	3	-	-	-	-	8	1	1
Leverbetændelse, Gulsot	11	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	3	2
Hjernebetændelse	59	16	4	17	-	-	-	10	2	1	10	3	-	2	1	-	1	-	-	2	1	-
Lamheder	38	4	-	9	-	-	-	-	-	-	4	-	-	6	-	-	-	-	-	2	-	-
Kramper	61	18	7	15	-	-	-	5	-	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	19	8	1
Stivkrampe	14	3	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyrebetændelse	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Skab	5	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe	20	1	-	7	-	-	-	12	-	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhed, Rachit	33	6	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Benbrud	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre chirurgiske Tilf.	208	8	4	25	8	-	-	23	4	-	17	2	-	8	1	-	1	-	-	100	-	4
Operationer:																						
Kastrationer	1025	-	3	42	-	-	-	66	-	-	28	-	1	30	-	-	27	-	-	198	-	-
Fødselshjelp	87	23	1	18	-	-	-	9	3	-	9	8	-	1	1	-	2	2	-	44	5	-
Hunden [2]).																						
Typhus	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyge	123	8	24	32	30	2	1	12	-	3	7	-	1	18	2	4	9	2	3	16	1	3
Katarrhalske Tilfælde	15	-	1	7	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Halsbetændelse	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-
Lunge-, Brystbetændelse	6	-	-	4	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-
Rheumatisme	21	-	-	9	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	9	-	-
Diarrhoe	10	-	-	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Forstoppelse, Indigestion	27	1	1	11	8	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	3	-	-	2	-	-
Forgiftning	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Desuden opgives som behandlede følgende Antal Tilfælde: Skarlagensfeber 6, gastrisk Feber 3, Feber 5, Tuberkler 1 (1 død), Epilepsi Abort 11 (2 døde), Krængning og Fremfald af Børen 2 (2 dræbte), Yverbetændelse 16, Parresyge 2, Øiensygdom 8.

[2]) Desuden opgives følgende Antal behandlede Tilfælde: Epilepsi 1 (1 dræbt), Asthma 4 (1 dræbt, 1 død), Hjertebetændelse 6 (1 død),

C. No. 4 (1877).

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	-	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	14	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	80	-	6
3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	9	-	2
12	2	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	4	-	11	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	-	32	1	-
-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	-	26	7	2
11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	2	-
15	8	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	1	5	1	1
10	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	1		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	5	3
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	14	1	-
122	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	37	-	-	-	-	-	-	-	-	99	-	-	397	-	2
4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	14	1	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	-	3	11	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	6	-	2
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	2	-	-	3	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

3, (1 dræbt), Apoplexi 1 (1 dræbt), Asthma 1 (1 dræbt), Brystvatersot 1 (1 død), Bugvatersot 1 (1 dræbt), Ormetilfælde 13, Brok 7 (1 dræbt), Mundsyge 2, Kolik 1, Bughindebetændelse 1, Yverbetændelse 1.

Tabel IV (Forts.). Sygdomme hos Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	Christiania By.			Akershus Amt.			Smaalenenes Amt.			Buskeruds Amt.			Jarlsberg-Laurvigs Amt.			Hedemarkens Amt.		
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.
Gastrisk Feber	4	-	1	1	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ormetilfælde	25	2	-	10	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-
Hjernebetændelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lamheder	12	4	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2	1	-
Kramper	11	1	-	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-
Skab	3	-	-	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe	24	-	-	7	8	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Øiensygdomme	38	-	2	13	4	-	-	-	-	-	8	-	-	8	-	-	-	-	-	5	-	-
Chirurgiske Tilfælde	97	1	2	20	25	1	1	2	-	-	16	-	-	15	-	1	6	-	-	10	-	-
Operationer:																						
Kastrationer	64	-	-	17	11	-	-	2	-	-	-	-	-	10	-	-	5	-	-	4	-	-

Fødselshjelp hos Koen.

Tabel V. Fødselsuregelmæssighed.	Udfald for Moderdyr.				Udfald for Afkom.			
	Levende.	Dræbte.	Døde.	Uopgivet.	Levende.	Sønderlemmede.	Dødfødte.	Uopgivet.
For svage Veer	1	-	-	-	-	-	-	1
- trange Fødselsveie	3	-	-	-	-	1	-	2
Børslyngning	26	5	-	-	20	1	4	6
Sammenvoxning af Børmunden	1	1	-	-	-	-	1	1
Kramper i Børmunden	4	-	-	-	3	-	1	-
For tykke Hinder	1	-	-	-	1	-	-	-
Tvillinger	3	-	[1]) 1	-	2	-	2	4
For stort Foster	7	-	-	-	4	1	-	2
Forraadnet —	5	-	-	1	-	-	6	-
Misfoster	7	2	-	-	-	3	5	1
Tverleie	4	-	-	-	3	-	-	1
Baglændsleie	14	-	-	-	5	2	-	7
Rygleie	17	-	-	2	7	7	-	5
Sædeleie	6	-	-	-	3	1	-	2
Skulderstilling	3	-	-	-	2	1	-	-
Knæ- og Albuestilling	23	-	-	-	8	1	1	13
Hovedet mod Yveret, i Siden eller tilbagebøiet	60	1	-	1	22	14	2	24
Feilagtigt Leie (ikke nøiere angivet)	26	-	-	-	13	-	2	11
Tilsammen	211	9	1	4	93	[2])32	24	80
	225				229 [3])			

[1]) Af Kalvningsfeber.
[2]) Desuden opgives af en Dyrlæge 2 Sønderlemmelser uden Angivelse af Indikation; Udfaldet var heldigt for Moderdyrenes Vedkommende.
[3]) Hvoraf 4 Par Tvillinger.

tørre Sommer i 1876, hvorved Fodret blev lidet kalkholdigt. En Dyrlæge antager den væsentligste Aarsag at være Anvendelsen af Vand fra stillestaaende Sumpe og Kjærn til Drikkevand (Stenersen). Som Prophylacticum er med Nytte anvendt Lin- og Rapsfrømel, Benmel og Fiskeguano.

Med Hensyn til besværlige Forløsninger henvises til Tabel V, som viser forekommende Fødselsuregelmæssigheder samt Udfaldet for Moderdyr og Afkom.

Faaret.

Skab. Som Skabmiddel bruges i Øier Tobaksinfus med Tilsætning af Carbolsyre og Soda. Dyrene blive badede 3 Gange fuldstændigt og senere vadskede af og til langs Hals og Ryg med samme Blanding (Manstad). Da Sygdommen havde vist sig sporadisk i Sogndal, besluttede Formandskabet, at samtlige Besætninger skulde underkastes Skabbehandling. 3 616 Faar bleve vadskede i Sogndals og Ekersunds Herreder samt paa en Gaard i Heskestads Annex til Lunde med godt Resultat. Skab skal forøvrigt ikke herske i Stavanger Amt (Follum). — Skabkur er anvendt paa Faar i Os, Fane og Haus og i enkelte Dele af Aarstad og Hosanger i søndre Bergenhus Amt (Lekven). — I nordre Bergenhus Amt er 14 450 Faar underkastede Skabkur. 2—3000 af disse have ikke været synlig angrebne. 1 939 Gjeder, som havde været opstaldede sammen med skabbede Faar, bleve ogsaa vadskede (Schmidt).

Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister-Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	1	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	11	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-
14	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	10	-	-

Stivkrampe. I Leksviken i nordre Trondhjems Amt bleve 7 Faar angrebne af Stivkrampe, 3 dræbtes og 1 døde.

Flyndresyge fandtes paa flere Steder i Melhus i søndre Trondhjems Amt. Dyrlæge søges sjelden for denne Sygdom (O. Christensen). Den siges at være i Aftagende i Leksviken i nordre Trondhjems Amt (Skar). I de respektive Amter kom 52 og 124 under Behandling.

Svinet.

Miltbrand berettes at være i Aftagende i Leksviken. 38 behandledes. Miltbrandt-apoplexi er tildels Udgangen (Skar).

Husdyrrøgt og Husdyravl.

Foruden hvad der ovenfor er anført om Forholdene i nordre Bergenhus Amt berettes fra flere Steder, at Husdyrenes Fodring i 1877 har været mindre rigelig, og at Fodret tildels var af daarlig Beskaffenhed.

Næsten alle Dyrlæger anfører forøvrigt, at Hestens Stel er upaaklageligt eller godt. Fra de fleste Steder (Ullensaker, Urskaug, Næs paa Romerike, Rakkestad. Omegnen om Fredriksstad og Fredrikshald, Ringerike, Kongsvinger, Solør, Elverum, Hadeland, Land, Toten, Øier, Laurvig, Hviteseid, Skien, Stavanger, Dele af søndre Bergenhus Amt og af søndre Trondhjems Amt, Omegnen om Trondhjem, Fosen, Overhalden, Inderøen, Værdalen, Frosten og Levanger) heder det, at Koens Røgt og Pleie er i stadig, om end paa mange Steder mindre hurtig Fremgang. Nye Fæhuse opbygges og Sandsen for Dyrenes Hudpleie voxer; Arsenikvadskninger nævnes i enkelte Dele af Akershus, Hedemarkens og Buskeruds Amter som et meget brugt Middel for at fjerne Urenhed fra Huden og befordre Trivelighed i det Hele. Paa andre Steder i Akershus Amt siges Hudpleien at være daarlig. Hovbeslaget er fremdeles slet paa de fleste Steder; Hornstraalen bortskjæres. De i Armeen oplærte Hovslagere siges at have bidraget til Forbedring i denne Henseende i Eidsvold, Urskaug og Guldalen. I Omegnen om Stenkjær anføres Husdyrrøgten at staa paa samme Punkt som før. Som Steder, hvor Forholdet med Hensyn til Koens Pleie stiller sig mindre gunstigt, nævnes Hiterdal og Vaage. Sultefodring omtales endnu at finde Sted paa enkelte Steder i Valders og i en Bygd i Hardanger og Vos Fogderi. I Nordhordland lader man Kreaturene gaa ude til langt hen i November Maaned i det øsende Regn, som falder i denne Aarstid. Før de sættes i Hus, have de tabt det om Sommeren erhvervede Huld. Om Vaaren slippes de ud i Begyndelsen af Mai. Halvdelen af Befolkningen siges at behandle sine Kreaturer paa denne Maade (Holthe).

Husdyravlen. Ligesom Hesten stelles godt, siges Hesteavlen at være i stadig Fremgang, saa at der paa mange Steder haves en ganske anderledes værdifuld Hestebestand end for nogle Aar siden. I Dele af Akers-

hus, Smaalenenes og Buskeruds Amter, Toten og Valders, Dele af søndre Trondhjems Amt siges man at lægge megen Vind paa rationel Hesteavl, hvortil Dyrskuer og de høie Hestepriser bidrage. Fra Urskaug anføres, at Hingsterne ere gode, men at der vises mindre Omhu i Valget af Hopper. De paa flere Steder stationerede Stodhingste benyttes meget.

Dyrskuer, Foredrag og lettere Afsætning af Meieriprodukter nævnes fra de fleste Steder at have fremkaldt mærkelig Fremgang i Pleie og Udvalg af gode Kjør. Fra Solør og Guldalen berettes, at man mere og mere gaar over til at benytte Telemarkskjør, og at Dyr af rent Ayrshireblod ere sjeldne at se (A. Borge, O. Christensen).

Faareavlen siges at staa omtrent paa samme Trin som før. Paa Ringerike blev i Høsten 1876 næsten alle Faar nedslagtede paa Grund af daarligt Foderaar, hvilket antoges at være til liden Skade, da de var smaa og forkrøblede med liden Uld- og Kjødproduktion.

I Eidsvold siges Svinet at være af god Race og ikke ubetydelig Vægt. Der produceres en betydelig Del Grise, som allerede kunne sælges, naar de ere 4—5 Uger gamle (O. Johnsen).

D. Bilag.

1. Om Levemaade og hygiæniske Forhold i Aamli Distrikt.

(Af Distriktslæge Engv. Hansens Medicinalberetning for 1877).

Aamli Lægedistrikt bestaar af flere tildels adskilte Fjeldbygder, hvor Befolkningen bor meget spredt, idet Afstandene mellem Gaardene sjeldent ere mindre end 1/4 Mil, ofte 1/2—1 Mil; Adkomsten til Gaarden er ofte meget besværlig. Af Kjøreveie findes faa, nemlig Hovedveien fra Kysten til Telemarken, en Bygdevei over Vegarsheien udgaaende fra Uberg 2 7/8 Mil fra Aamli, hvor Distriktslægen bor; Bygdeveie gjennem Gjevedal og Topdal, hvilke sidste meget ofte ere i en hele Længde ufremkommelige med Hjulredskab, og som jevnlig ere i en megen slet Forfatning. En ny Hovedvei fører fra Arendal gjennem Mykland, og vil antagelig senere komme i Forbindelse med Veien i Aamli. Naar undtages de Gaarde, hvor en af nævnte Veie gaar gjennem selve Gaarden og dette er for Aamlis og Myklands Sogne de færreste, ligge Gaardene tildels 1/4—1 Mil fra Kjørevei, og kun 3 saadanne Gaarde (de ligge fra 1/16—1/4 Mil fra Veien) have «kostet» sig egen Vei til Kjøreveien. Al Varetransport (og der føres en Mængde Mel og Korn til Bygden) er derfor i mange Tilfælde yderst besværlig; ligeledes udfordres der af Lægen ofte stor Udholdenhed og god Helbred; Reiserne til Syge kræver ofte uforholdssig Tid og Taalmodighed baade for de Syge og Lægen.

Næringsveie. Da samtlige Herreder ere gode Skovbygder, er Skovdrift Hovednæringskilden, og hersker der almindelig jevn Velstand, men denne er meget afhængig af Trælastpriserne, ligesom den endnu er af temmelig ny Dato, da det først var ved de senere Aars høie Priser paa Skovprodukter, at Folket fik Midler ihænde. Imidlertid findes ikke faa opsparede Kapitaler fra den Tid.

Agerbrug og Fædrift har indtil for ganske nylig været meget forsømte, dette gjælder særlig Aamli Herred, mindre Vegarsheien, som i alle Henseender er længere fremme. Der maa derfor kjøbes meget Korn og Mel baade til Folk og Heste og Kreaturer, Kaffe, Flesk endog Smør, hvilket Alt, baade fordi det hentes fra «Landets dyreste By» Arendal og paa Grund af den lange Transport, gjør at Aamli er et meget dyrt Levested, saaledes at der for Folket ofte ikke bliver meget tilovers, naar Trælastpriserne ikke staar høit.

Levemaaden er paa Vegarsheien god, afvexlende; det samme gjælder tildels Mykland; i Aamli, hvor Kvægstellet har været meget forsømt, har selv de større Gaarde ofte ikke Melk nok til eget Behov, og da Kvinderne ikke forstaar sig synderligt paa Madlavning, Suppe o. L., men søge at slippe fra dette saa letvindt som muligt, bruges en Mængde Kaffe, ofte flere Gange om Dagen; Kaffe, Fladbrød, stegt Flesk, undertiden Kjøbebrød ɔ: Brød bagt i Bagerovn, og Grød, et eller to Maal, udgjør den væsentligste Kost; der vexles jo af og til med Kjød (stærkt saltet og tørret), Tørfisk, saltet Ørret (dog sjældent) og hjemmelavet eller «kjøbt» Ost (Nøgelost). Paa Vegarsheien bages Brødet almindelig i Bagerovn. Der spores dog ogsaa i Aamli Forbedringer, og er man endog paa et Par Gaarde begyndt at lægge Kjød ned hermetisk for at have fersk Mad til Afvexling, ligesom man flere Steder er begyndt at anskaffe sig Bagerovn.

Renlighed. Paa Vegarsheien er Renlighedssandsen stærkt udviklet, her er selv den simpleste Husmandsplads mønsterværdig i saa Henseende, ligesaa — om

end ei saa meget — i Mykland og tildels i Heirefos, medens hele Topdal udmærker sig ved sin Skiddenfærdighed, som siges at være tiltaget i senere Aar, og som Grund angives den store Mængde indvandrede Tjenestefolk fra Sætersdalen. I Aamli og Gjevedal er skeet tildels raske Fremskridt siden Befolkningen (man kan næsten sige) aldeles er ophørt med Brændevinsdrik. Det er ikke sjeldent, at Bønderne sender sine voxne Pigebørn til Byerne, og dette har flere Steder baaret god Frugt.

Sædelighedstilstand. Jeg har i denne Beretning omtalt, at Folket er ophørt med Brændevinsdrik, dog gjælder dette for en Del ikke Topdal, hvor dog ogsaa Brugen af Brændevin er aftaget. Det er en Mærkelighed, at medens Folket i Aamli og tildels Mykland for nogle faa Aar siden ansaaes for at være yderst raat og drikfældigt, er Forandringen skeet næsten med et Slag paa Grund af en stærk religiøs Vækkelse, og Forholdet skal derved ogsaa være fuldstændig forandret. Forandringen er saameget mærkeligere, som den indtraadte samtidigt med, at de netop da særdeles høie Trælastpriser bragte temmelig store Kapitaler ind i Bygden og gjorde Arbeiderfortjenesten meget god.

Sædelighedstilstanden, som af Bønderne selv skildres som mislig tidligere, maa nu ansees for at være udmærket god; Natteløberi, som før var almindelig, er aldeles ophørt undtagen blandt de i Topdal indvandrede Sætersdøler. (At dette virkelig forholder sig saa, har jeg fra mange og paalidelige Mænd, noget som, naar man skal faa Greie paa dette af Bønderne saa hemmelig holdte Kapitel, nok er nødvendigt.)

Boliger. Paa Vegarsheien og Mykland, tildels i Heirefos ere Boligerne i Almindelighed gode og godt indrettede; i Aamli have de mange Steder undergaaet adskillige Forbedringer, dog findes endnu de fleste Steder intet særskilt Kjøkken, noget som man paa Grund af det yderst enkle Madstel ikke finder nødvendigt, da Peisen, som heldigvis findes overalt, tjener til at koge Kaffe, Grød, Poteter og stege Flesk. Melken opbevares i Almindelighed paa Hylder under Loftsbjælkerne, hvor den da opsuger alt det Støv, Damp og Tobaksrøg, som Peisen ikke kan trække ud; dog har man ikke faa Steder anskaffet sig Melkeskabe med et Gardin eller Traadgitter for. Den forøgede Sands for Jordbruget viser sig saavel i nye, tildels ganske storartede Fjøs- og Ladebygninger, hvoraf flere og flere bygges, som ogsaa deri at man flere og flere Steder bygger Vandhuse for at tilgodegjøre Gjødselen, noget som ogsaa i sanitær Henseende jo er langt ønskeligere end den gamle Skik, hvorefter Excrementerne laa rundt om Husene. I det Hele taget kan siges, at Folket har Lyst og Sands for Forbedringer og Fremskridt, og finder det først at noget er godt, spares ikke Penge og Møie, paa samme Tid som en fornuftig Konservatisme gjør sig gjældende.

---

2. Om Nordlændingens Egenskaber m. m.

(Uddrag af Distriktslæge C. A. Randers Medicinalberetning for Stegens Distrikt for 1877).

Aaret hørte ikke til de mest lønnende for Landbruget, men var ikke desto mindre et Kronaar, paa Grund af det usædvanligt store Udbytte, som Torskefisket i Lofoten gav [1]); saameget mere, som dette Udbytte faldt temmelig jævnt. Da ogsaa de næst foregaaende Aar baade til Lands og Vands har givet godt Udbytte for Befolkningen, er som Følge deraf Velstanden jævnt steget. Vistnok er en større Del af Indtægterne medgaaede til at indløse de Gjældsforpligtelser, hvori Befolkningen stod til fast alle nærboende Handelsmænd baade i og udenfor Distriktet, men allerede dette er jo en stor økonomisk Gevinst. Følgerne af de gode Aaringer kunne jo ogsaa sees; i Hammerø, der i de fleste Ting stod tilbage for Nabodistriktet Stegen, er man gaaet flinkt ivei med at udbedre de usle

[1]) Lofotfiskeriet 1877 var det rigeste, man endnu kjender. Der blev ialt opfisket 29½ Million.

Boliger og faa Jordudskiftningen gjennemført. Naar blot Folkets økonomiske Sands var større, vilde snart almindelig Velstand raade i Nordland; thi der er faa Landsdele i Norge, hvor den, der har Sundhed og Villie til at arbeide, saa let finder lønnende Beskjæftigelse. Men Økonom er Nordlændingen i Almindelighed ikke. Naar han tjener raskt, saa lader han ogsaa raskt Daleren gaa, og hertil kommer, at Kvinderne ofte ere slette Husholdere, for hvem intet strækker til. Nordlændingen, saadan som jeg har lært ham at kjende, er et sangvinsk og temmelig letsindigt Folkefærd. Let til at love, let til at laane, men glemsom til at holde og betale. Deres Indbildningskraft er stor, og de besidder ofte en stor Evne til i et livligt Sprog og talende Foredrag at gjengive de Scener, som deres Liv og Færden i Nordlands storartede Natur bringer dem for Øie. Men som oftest maa man slaa adskilligt af, naar man vil have Sandheden, Denne deres Lyst til Overdrivelse var ofte meget besværlig og Aarsag til ærgerlige Skuffelser for mig som Læge. Ikke en, men flere Gange blev jeg hentet til Syge, «liggende for Døden», der ved min Ankomst viste sig at være noksaa bra, ja flere Gange oppe, endog ude i Arbeide. I deres Forhold indbyrdes herskede der liden Samfundsaand og liden Hjelpsomhed Mand imellem. Prestegjeldene delte sig i en Mængde smaa Grænde, af hvilke den ene misundte den anden, hvad af Goder der muligens kunde falde paa deres Lod. Dette var f. Ex. en af de største Hindringer for Veianlæg. Sjelden hjalp ved Doktorhentningen Nabo Nabo, uden at fordre fuld Godtgjørelse, hvorfor ogsaa Skydsbefordringen var en af de største Anstødsstene for Lægens Hentning. Aldrig saa jeg Exempel paa, at to Mænd paa sine smaa udstykkede Brug kunde enes om en Hest, der i Almindelighed vilde være mer end tilstrækkelig for begges Behov. Derfor holdtes ogsaa til Skade for Jordbruget et for stort Antal Heste, men som rigtignok ogsaa om Vinteren levede et elendigt Liv, henviste til at finde nogle tørre Græsstraa paa de bare frosne Myre.

Sædelighedstilstanden staar saare lavt, og næsten det værste var, at flere Exempler viste mig, at den ægteskabelig Troskab ogsaa hos Kvinderne stod paa saare svage Fødder. En Paavirkning paa den kvindelige Ungdom gjennem sunde hensigtsmæssige Skoler, hvorved de kunde tilegne sig mere Selvagtelse, vilde i Sandhed være en velsignet Ting for den nordlandske Kvinde.

Det vilde dog være en Uretfærdighed mod Nordlændingen blot at tilegne ham slette Egenskaber. Af gode besidder han flere. Foruden hans ubestridelige Dygtighed som Fisker og Sømand, eier han ogsaa en anden stor Dyd, Ædruelighed; hvilket er saa meget mere rosværdigt, som hans stadige Færden paa Søen, den store Sammenstimlen af Folk ved de større Fiskerier, forbundet med den overalt lette Adgang til Spirituosa, ere i høi Grad begunstigende Momenter til Fylden. Det forekom, mig at Storsildfiskeriernes Ophør i den Henseende var en Gevinst; thi ganske sikkert forekom der større Udskeielser mod Sædelighed og Ædruelighed under dem end under de øvrige Fiskerier, hvad enten nu Grunden laa i slet Exempel fra de søndenfra kommende Fiskere eller Fartøibesætninger, eller i Storsildfiskets pirrende Lotteri-Svindel, og den store Anledning som det ofte giver til Dagdriveri. Nordlændingen er endvidere venlig og fredsommelig i sin Optræden, hvorfor Slagsmaal hører til de store Sjeldenheder. Han er gjæstfri og godgjørende mod Fattige. Nogen Rangsforskjel, saadan som man ofte finder saa skarpt udpræget i Indlandsdalerne, forekommer slet ikke. Enhver er sin egen Lykkes Smed, og Giftermaal mellem Gaardbruger- og Husmandsklassen forefalde stadigt.

C. No. 4 (1877).

3. Levemaade og hygiæniske Forhold i Tromsøsundets Herred.

(Af Distriktslæge Danchertsens Medicinalberetning for 1877).

Den økonomiske Tilstand er i det Hele taget god. Den gode Anledning til forskjelligt Slags Hjemfiske og det store Udbytte, som de større Fiskerier i de senere Aar har givet, har i betydelig Grad forbedret Almuens Kaar.

Boligerne ere paa Grund af de høie Priser paa Træmaterialier og tildels ogsaa paa Grund af Leilændingsvæsenet som oftest smaa og meget indskrænkede. Paa den indre Side af Kvaløen fra Bakkejord til Braknæs og paa Fastlandet fra Storstennæs til Sandvig ere Husene i Almindelighed lidt rummeligere, bekvemmere og bedre oppudsede. I den øvrige Del af Distriktet bestaa Vaaningshusene paa faa Undtagelser nær kun af en Stue og Gang, der, naar Kogeovn ei er i Stuen, benyttes som Kjøkken. Loftgulvet bestaar undertiden blot af løse Bord. Paa de Steder, hvor Stellet er daarligst, ere Stuerne i en saa slet Stand, at man kan se ud igjennem Væggene, dels mellem Stokkene, dels ved Vinduerne og Dørkarmene.

At Renligheden i saa smaa Lokaler maa være mindre god, er ikke andet end man maa vente, især naar det er Søle ude, men som oftest staar den dog her under, hvad den kunde og burde være, idet Befolkningen stadig inde i Stuen udfører Arbeider, som baade medfører stor Urenlighed og Stank f. Ex. Agning af Liner og Sløining af gammel Smaasei. Beboerne i Strømmen og paa Lerstranden gjøre imidlertid en Undtagelse heri og staa i Almindelighed, hvad Renlighed angaar, høiere end de andre Indvaanere i Herredet, medens i det øvrige Distrikt kun et og andet Hus udmærker sig derved.

Husstellet staar ogsaa, som det vil skjønnes af hvad der er sagt, ikke paa noget høit Standpunkt, dog synes der at være Spor af Fremgang, væsentlig bevirket ved de fra Sydlandet indflyttede Kvinder.

Husfliden er for saavidt gaaet fremad, som det Tøi, der tilvirkes nu, er bedre end før, men medens man før i Hjemmet tilvirkede alt det Tøi, som behøvedes baade til Mænd og Kvinder, kjøbes nu en hel Del, saa baade Mænd og Kvinder mindst har en Dragt af Kjøbetøi. Vævstole findes i de fleste Huse. Naar undtages at enkelte arbeide Komager (Finnesko) til sit Hus, besidder Mændene ikke Fingerfærdighed til andet, end hvad der vedkommer Søbruget.

Sædeligheden staar desværre paa et lavt Trin, de mange uægte Fødsler er et talende Bevis herpaa. Det ansees ganske i sin Orden, at Forlovede bo sammen som Ægtefolk et Aar eller saa, før de holde Bryllup.

Misbrugen af stærke Drikke skal være i Tiltagende, før var det sjeldent, at nogen havde Brændevin i sit Hus, nu er det almindeligt, at flere, især til Høitiderne, slaa sig sammen om at dele en Anker Brændevin eller daarlig Rum (Russerum). Ved Bryllupper, der tildels varer flere Dage, og hvortil mange Gjæster indbydes, fortæres store Kvantiteter deraf. Medens Kirkesøgningen til de almindelige Helligdage er liden, strømmer saa mange som mulig især af Ungdommen til Byen (i hvis Nærhed Landskirken er beliggende) til de saakaldte store Prækenhelge, St. Hans, Olsok, Allehelgenssøndag, 1ste Søndag i Advent og Konfirmationsdagene, for, som det hedder, at gaa i Kirke, men den sande Hensigt synes for Manges Vedkommende at være det at tage sig en glad Dag. Foruden at en Flerhed af de Ældre da tager sig en god Rus, pleier ikke sjelden ogsaa Ungdommen at være meget beruset, og i denne Tilstand i Selskab med unge Piger i Flok og Følge at drage frem og tilbage i Byens (Tromsø) Gader hele Løverdag til langt udover Natten, hvilket gjentager sig Søndag Eftermiddag og Mandag, eller saalænge de forblive i Byen. At der under disse Forholde foregaar adskilligt, som ei taaler Dagens Lys, er en Selvfølge.

4. Befolkning, Levemaade og hygiæniske Forhold i Tanens Distrikt.

(Af Distriktslæge Kloumanns Medicinalberetning for 1877).

Distriktets Befolkning bestaar af 3 forskjellige Nationaliteter: Nordmænd, Lapper og Kvæner, hvis Levemaade er ikke saa lidet forskjellig.

Nordmændene bo fornemmelig paa Nordishavets Kyst, ved Tanaelvens Udløb og ved en Fjordarm paa Tanafjordens Vestside. Deres hovedsagelige Erhvervskilde er Fiskeri. Som oftest har hver Opsidder et lidet Stykke Jord, som afgiver lidt Hø, der sammen med «Tarre» og Fiskehoveder tjener til Føde for en Ko og undertiden nogle Faar, der ikke alene holdes for Ulden, men ogsaa for Melken. Enkelte bo i Jordgammer, men Størstedelen i smaa daarlige Træhuse, som i ringe Grad tilfredsstiller endog de tarveligste hygiæniske Fordringer. For Luftvexel er intetsteds sørget, Vinduerne ere gjerne tilspigrede og tilklistrede, og da Tørring af Klæder og Kogning paa Kogeovnen foregaar inde i disse smaa Rum, er Atmosfæren, som ventelig kan være, ikke den bedste. Alskens Snaus og Skarn findes henkastet rundt om Husvæggene, men ogsaa inde vil man overraskes ved en Mængde Smuds og ved den Skiddenfærdighed, som der hersker.

Kostholdet er temmelig ensartet og bestaar hovedsagelig af Fisk, Smørrebrød og Kaffe, hvilken sidste nydes hyppig i store Kvanta. Potetes bruges sjelden og Grønsager aldrig.

Den økonomiske Forfatning er i Regelen daarlig, hvilket for en Del skriver sig fra den lette Adgang til Kredit, der gjør, at de fleste til en Tid leve over Evne uden at tænke paa Regnskabsdagen, men den fornemste Aarsag hertil er den lette Adgang til berusende Drikke. Formandskabet har nemlig med en mærkværdig Liberalitet tilstaaet en hel Del Personer Ret til at handle med Øl og Vin; i Fiskeværet Berlevaag findes det hele Aar igjennem ikke mindre end 7 Ølkneiper og 2 Vinkneiper, hvorhen Mændene hyppig søge og ofte tilbringe hele Dagen istedetfor at skjøtte sin Dont. Dog det er ikke alene Fiskerklassen, som er henfalden til Nydelsen af spirituøse Drikke, men et slet Exempel gives af de bedre stillede, blandt hvilke det er lettere at tælle de Ædruelige end de Ikkeædruelige.

Om Husflid er der neppe Tale blandt de Norske.

Lapperne bebo Polmak, tildels Elvedistriktet i Tanen og det indre Fjorddistrikt. Saagodtsom alle have fast Bopæl, kun i Polmak findes nogle faa Nomadelapper. De ere næsten aldrig af ublandet lappisk Herkomst, men som oftest opblandede med Kvæner og tildels Norske, hvorfor man sjelden vil træffe rene lappiske Fysiognomier og den lille forkrøblede lappiske Legemsbygning, men derimod ofte store, kraftige og virkelig vakre Individer. Tildels bo de i Jordgammer, hvor der som oftest findes to Rum, begge adskilte ved en bred Mellemgang, hvorfra der gaar Dør ind til hvert af Rummene, af hvilke det ene tjener til Opholdssted for Menneskene, det andet for Husdyrene. For det meste bo de i Træhuse, der ofte ere noksaa rummelige og af og til, foruden et større Dagligværelse, ogsaa indeholde et mindre Kammer, hvilket, foruden i Dagliglaget at tjene til Melkebod, bruges til Gjæstestue. Da Dagligrummet er nogenlunde stort, og Kogning derinde foregaar paa Skorstene, er der ikke saa liden Luftvexel. Ligesom de Norske ved Havkysten sætte de liden Pris paa Renlighed, hverken i sit Hus- eller Madstel, dog spores heri i den senere Tid betydelig Fremgang til det Bedre.

Klædedragten er varm og hensigtsmæssig i dette kolde Klima. Den bestaar om Sommeren, baade hos Mænd og Kvinder af tætsluttende Uldbenklæder, der ved Hjælp af et Baand snøres fast rundt om Hofterne og den nederste Del af Maven, og af en sid rummelig Uldskjorte, der falder udenpaa Benklæderne, og som hos Mændene ved et bredt Læderbelte holdes fast om Livet. Om Vinteren bæres udenpaa denne Dragt Klæder af Rensdyrskind.

Fædrift, Jagt og Fiskeri er Lappernes fornemste Beskjæftigelse, og om Vinteren drives der ikke saa liden Husflid, idet de selv tilbereder og sy alle sine Klæder og sit Skotøi og forarbeide alle sine Kjøreredskaber.

Fiskebedriften sættes øverst, og herved lider igjen Jordbruget meget. Om Sommeren findes mangesteds rige Græsgange, hvorved de forledes til at holde altfor mange Kjør, saa Sultefodring ikke er ualmindelig; dog Lapperne har af Kvænerne, der ofte udmærke sig ved godt

Kreaturstel, lidt efter lidt lært Fordelen ved hellere at have faa godt fodrede Kreature end mange udsultede.

Næsten enhver Lap er i Besiddelse af Gevær, hvormed han i Vintermaanederne driver Jagt efter Ryper, hvorpaa her almindelig er stor Rigdom.

Om Vaaren drager næsten alle voxne Mandfolk ud til Havkysten paa Torskefiskeri. Om Sommeren driver enkelte paa Linefiske i Fjorden, og for den da fangede Fisk tiltuske de sig Mel af Russerne; andre derimod drive paa Laxefiskeri i Tanaelven.

Kostholdet er gjerne godt og kraftigt; det bestaar af fersk og saltet Torsk og Lax, Kjød, Melsupper, Smørrebrød, Melk og Kaffe, hvilken sidste Drik i de senere Aar betydelig er tiltagen blandt dem, medens Brændevinsdrik, hvortil Lapperne tidligere vare meget hengivne, betydelig er i Aftagende, hvortil ikke i ringe Grad har bidraget den religiøse Vækkelse, som har gaaet igjennem dem. Som Følge af den større Ædruelighed og den gode Anledning til at erholde særdeles lønnende Arbeide, er der kommen nogenlunde Velstand ind blandt den største Del af Lapperne, saa de hele Aaret igjennem som oftest er i Besiddelse af kontante Penge.

Kvænerne bo fornemmelig i Elvedistriktet i Tanens Prestegjeld, i et Antal af ca. 500 Individer, hvilket Antal aarlig betydelig forøges ved Indflytning fra Finland. De ere som oftest kraftige, hærdede og driftige Folk, som med Lethed sætte sig ind i enhver Haandtering, hvorfor Kvænerne gjerne foretrækkes som Arbeidsfolk. I sit Husstel vise de langt større Renlighed end de Norske og Lapperne. Gulve og Bohave vil man som oftest se renvasket.

De leve ligesom Lapperne af Fiskeri og Fædrift, men lægge langt mere Vind paa Dyrkningen af Jorden end disse. Deres Kreaturstel staar temmelig høit, hvilket noksom Udbyttet viser, idet det ikke er saa sjeldent, at Melkeproduktionen hos hver Ko gaar op til 14 à 18 Potter daglig.

I sin Klædedragt ligne de Nordmændene, men den synes ofte at være utilstrækkelig, saasom man om Vinteteren ikke sjelden kan se Kvinderne færdes ude blot iført et Skjørt og en tynd Nattrøie.

De drive ikke saa ubetydelig Husflid, navnlig tilvirke Kvinderne for en Del de Tøier, de bruge, medens Mændene befatte sig med alskens Snedker-, Bødtker- og Skomagerarbeide.

Deres Kost, hvoraf Melk udgjør en væsentlig Bestanddel, er god og vel tilberedt.

De staa sig i Regelen noksaa godt; enkelte, som ere stærkt hengivne til Brændevinsdrik, leve dog i elendig Fattigdom.

CHRISTIANIA. DET STEENSKE BOGTRYKKERI. 1879.